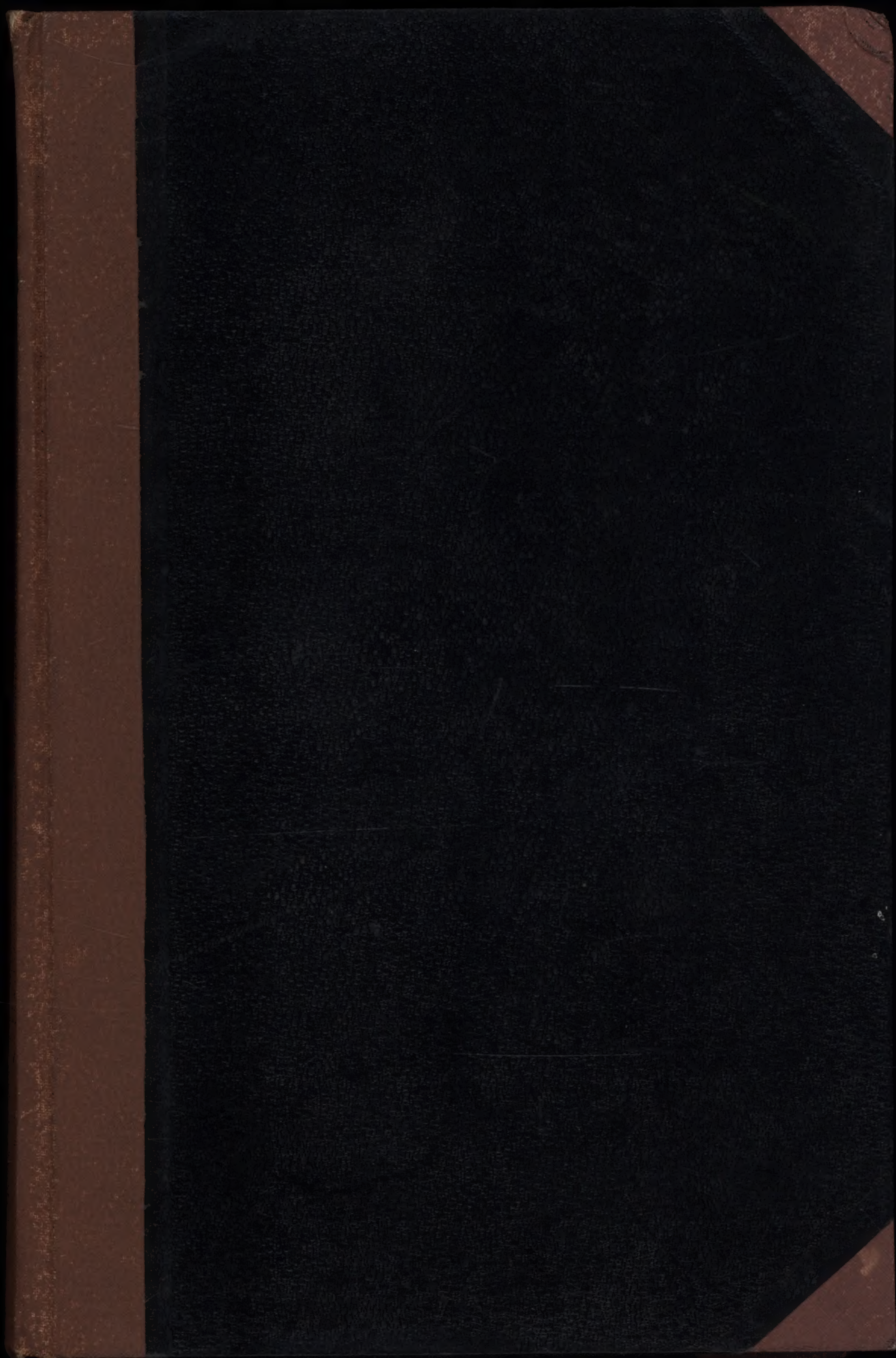


ANTIQUARISK TIDSSKRIFT,

UDGIVET

AF

DET KONGELIGE

NORDISKE OLDSKRIFT-SELSKAB.

1849–1851.

KJØBENHAVN.

TRYKT HOS BRÖDRENE BERLING.

1852.

DET KONGELIGE NORDISKE OLDSKRIFT-SELSKAB.

AARSBERETNING

1849.

Aarsmöde den 8de Februar 1850.

Det Kongelige Nordiske Oldskrift-Selskab er en offentlig Stiftelse, det er, hvad der ved Oprettelsen tilsigtedes og allerede i de förste Aar anerkjendtes, et almeen-nordisk, det vil sige islandsk-norsk-svensk-dansk videnskabeligt Institut til nordiske Oldskrifters Udgivelse og nordisk Oldkyndigheds Fremme og har betrygget sin fremtidige Virksomhed ved udførte Arbeider og den derved fremkaldte Oprettelse af en fast Fond, der ved en kongelig confirmeret Fundation er sikret, saaledes at den ikke ved nogensomhelst Beslutning kan formindskes eller gives anden Bestemmelse, og som nu ved Udløbet af Selskabets første 25 Aar er voxet til 50,000 Rbdlr. i kongelige 4 Procents Obligationer.

Der meddeeltes en almindelig Udsigt over Selskabets Virksomhed til det foresatte Maal i den forløbne Tid, navnligen om dets Status og Foretagender i det nærmest forløbne Aar 1849, i hvilket følgende af de senest optagne Medlemmer vare indtraadte i Classen af de

STIFTENDE MEDLEMMER:

H. K. H. GUSTAF, HERTUG AF UPLAND, PRINDS TIL NORGE OG SVERIGE.
Bouillé (Greve René de), forhen fransk befuldmægtiget Minister i Turin.
Brown (John Carter), Esq., Providence, Rhode Island.
Force (Hon. Peter), Washington, Columbia.
Murphy (Hon. Henry C.), New-York.
Romualdo (H. E.), Erkebiskop af Brasilien.

Der udgaves i dette Aar af

SELSKABETS ANNALER OG MÉMOIRES:

Annaler for nordisk Oldkyndighed og Historie, Aargangen eller Bindet for 1849 med 6 Plancher og af fölgende Indhold: 1, Trójumanna saga ok Breta sögur, Trojamændenes og Britternes Sagaer, efter Hauksbók (Lagmand Hr. Hauk Erlendssons Haandskrift) med dansk Oversættelse af Jon Sigurdsson (Slutning); 2, Upplysningar till södra delen af gränsbestämmelsen mellan Sverige och Norge i sednare hälften af 13de århundradet, af And. Lignell (foranledigede ved de i Annalerne for 1844-1845 og for 1846 af E. C. Werlauff og P. A. Munch des-

angaaende meddeelte Bidrag); 3, Fremstilling af den islandske Familie-ret efter Grágás, ved Vilhjálmur Finsen; 4, Udsigt over Bispedömmet Slesvigs gamle Omfang og Inddeling, ved H. N. A. Jensen, med Kort over Diœcesis Slesvicensis circa annum 1523; 5, Rokkestene paa Hovlandsfjeld i Modums Præstegjeld i Norge, ved Chr. Hansteen, med Prospect-Afbildning; 6, Dueaas-Fundet, ved C. F. Herbst, med Afbildninger; 7, Fund af romerske Oldsager i Danmark, ved J. J. A. Worsaae, Nörrebroby- og Byrsted-Fundene med Afbildninger.

Fremdeles af Antiquarisk Tidsskrift Aargangen for 1848.

Secretairen C. C. Rafn forelagte den første Tome af det fra Selskabet udgivne og af ham redigerede Værk:

ANTIQUITÉS RUSSES (ET ORIENTALES)

d'après les monuments historiques des Islandais et des anciens Scandinaves; xxxii et 491 pag. imperial-in-4to med 9 Plancher.

Den fortrinlige Deeltagelse, man i Rusland og flere Østerlande havde viist Selskabet, foranledigede den Beslutning at udgive en særskilt Samling af de islandske og andre oldnordiske Kilder til Ruslands og øvrige Østerlandes ældre Historie, der skulde blive et Sidestykke til det tidligere fra Selskabet udgivne Værk Antiquitates Americanæ sive Scriptores Septentrionales rerum Ante-Columbianarum in America og tjene til at oplyse vore nordiske Forfædres udstrakte Forbindelser i de østlige Lande, ligesom dette Værk havde bidraget til at oplyse deres Færd og Opdagelser i det fjerne, tidligere ukjendte Vesten. Den fra flere Medlemmer i Rusland forhen modtagne Opfordring til et saadant Foretagende gjentoges i en i det russiske Bibliothek for Læsning indført Afhandling af Statsraad Senkovski „om de islandske Sagaers Forhold til den russiske Historie", hvilken senere meddeeltes i dansk Oversættelse ved Oberst L. Keyper i Selskabets Annaler for nordisk Oldkyndighed og Historie for 1847 S. 1-77.

Nærværende første Tome er af følgende Indhold: Uddrag af de tvende Eddaer, af 1, den ældre eller Sæmundar Edda og 2, af den yngre eller Snorra Edda; Uddrag af de mythisk-historiske Sagaer: 3, Sögubrot eller Brudstykke af Skjöldúnga saga om gamle Konger i Danmark og Sverrig; Uddrag af Sagaerne om 4, Half og Halfs Kæmper, 5, Ragnar lodbrok, 6, Grim lodinkinne og 7, Örvarodd; 8, Hervarar saga i de tvende Recensioner, Hauk Erlendssons og den nyere; Uddrag af Sagaerne om 9, Nornagest, 10, Egil og Asmund, 11, Fundinn Noregr, af Sagaerne om 12, Rolf Gautrekson, 13, Herraud og Bose, 14, Gaungu-Rolf og af 15, Fortællingen om Sörle den stærke. Dernæst Uddrag af de historiske Sagaer, af Norges Konge-Sagaer, af 16, Snorre Sturlasons

Heimskríngla, af 17, Olaf Tryggvasons Saga ved Gunnlaug Munk, 18, Olaf Tryggvasons Saga ved Odd Munk, 19, den udførligere Olaf den helliges Saga, 20, den kortere Olaf den helliges Saga samt af en norsk Homilie paa Hellig Olafs Dag, af 21, Geisli eller Straalen, et Digt om Olaf den hellige af Præsten Einar Skulason, samt genealogiske Parallelsteder og Tavler. De 9 Plancher indeholde Facsimiler, tildeels af hele Sider af nogle af de vigtigste benyttede Codices, betræffende hvilke forudskikkes orthographiske og palæographiske Bemærkninger, nemlig af: 1, Codex regius af Sæmundar Edda; 2, Codex regius af Snorra Edda; 3, Sögubrot af fornkonúngum i Dana- ok Svíaveldi, den arnamagnæanske Samling Nr. 1 E *β* fol.; 4, Saga Heiðreks konúngs ens vitra i Hauksbók, Nr. 544, in 4to; 5, Snorre Sturlasons Heimskríngla i Codex Frisianus, Nr. 45 fol.; 6, Olaf Tryggvasons Sags ved Gunnlaug Munk, Nr. 61 fol.; 7, Olaf Tryggvasons Saga ved Odd Munk, Nr. 310 in 4to; 8, Olaf den helliges Saga, Nr. 325 in-4to; 9, en norsk Homiliebog Nr. 619 in 4to, der indeholder et kort Udtog af Olaf den helliges Saga, hvortil her ere föiede tre af de St. Olafs Forherligelse og Mirakler forestillende ni Felter, der findes paa et i vort Museum bevaret af Hvalrostand udarbeidet Altare portatile, som Christian den 1ste i Aaret 1474 forærede Pave Sixtus den 4de, men som senere i 1694 erholdtes her tilbage (see Ant. Tidsskrift 1846-1848, S. 205-206); disse tre Felter forestille tvende i Sagaerne omtalte Mirakler af St. Olaf i Gardarike og hans ogsaa i Sagaen foregivne Tilsynekomst i Slaget paa Bitzinas Sletter i Valachiet (*á Petzinavöllum í Blökumannalandi*).

Som en Forløber for ovenmeldte Værk og for at lette sine Landsmænd Studiet af vort Nordens Oldsprog (*dönsk túnga* eller *norræna*) og af den islandske eller oldnordiske Literatur udarbeidede Selskabets Medlem Provst Stephan Sabinin en islandsk Grammatik paa Russisk, som udgaves i 1849 efter Foranstaltning af det Keiserlige Videnskabers Academie i St. Petersborg: Грамматика Исландскаго языка составленная Стефаномъ Сабининымъ.

Bearbeidelsen af Egils saga Skallagrímssonar, der er bestemt til at udgjöre tredie Bind af Íslendínga Sögur, er fortsat af Hr. Brynjolf Snorrason og ventes snart saavidt fremmet, at Trykningen kan paabegyndes.

Til Atlas for nordisk Archæologie har Graveuren efter Etatsraad Thomsens Anviisning arbeidet paa Correcturen af de 10 graverede Staalplader med Bracteater, og venter denne snart fuldendt, hvorefter den 11te Slutningsplade med Bracteater vil blive ordnet. Et andet for den første Levering bestemt Afsnit bliver Vaabnene fra Broncealderen, hvortil Tegningerne nu alle ere udførte og ordnede paa 6 Plader, og

vil sammes Gravering paabegyndes, saasnart Omstændighederne tillade det, og derefter blive uafbrudt fortsat.

Hr. Brynjolf Snorrason havde leveret for Selskabets Annaler en Bearbeidelse i Grundtexten med tilföiet dansk Oversættelse og oplysende Anmærkninger af Sagaen om Flores og Blankiflur.

Hr. V. U. Hammershaimb meddeelte for nærværende Tidsskrift: Færøiske Kvæder henhørende til Hervararsaga.

Professor P. A. Munch fra Christiania, som nylig var hidkommen fra en Reise til Skotland og Orkenøerne, foredrog Bemærkninger om et rimeligviis paa Orkenøerne skrevet Fragment af en Ystoria Norvegiæ, der findes at være med samme Haand som tvende i det danske Geheimearchiv bevarede Diplomer, det ene dateret Kirkwaw ultima die febr. 1460 og det andet, som er et Brev fra Earl William of Orkney, dateret Roslyne penultima die sept. 1461; af dette Fragment, hvilket han ventede at kunne udgive fuldstændigt som Program fra Universitetet i Christiania, meddeltes et Uddrag til Optagelse i Antiquités Russes, for hvilket Værk han ogsaa havde leveret, foruden de forhen anmeldte Bidrag, endvidere en Udsigt over Finmarkens politisk-commercielle Forhold til den norske Stat.

Samme Medlem foredrog en Afhandling over Runeindskrifterne fra Øen Man, som bestemtes til Optagelse i Selskabets Annaler.

Landsoverretsprocurator og Rigsdagsmand T. C. Dahl til Moesgaard meddelte Underretning om en i Grunden af Aarhuus Vandmølle nylig funden mærkelig Runesteen med en foreløbig Aftegning af Indskriften.

Fra Overlærer H. H. Lefolii i Rönne var modtagen Beretning om en af ham efter Secretairens Opfordring foretagen Undersøgelse af en mærkelig Runesteen, som ligger paa Nylarsker Kirkegaard paa Bornholm; denne Beretning var ledsaget med en Afbildning af Runestenen.

Pastor Axel Em. Holmberg havde fra Stockholm oversendt sit archæologiske Værk over „Skandinaviens hällristningar", udgivet i stort Qvartformat, 154 S. med 45 Plancher.

Inspecteur Worsaae forelagde sin Afhandling om Danebrog samt The Primeval Antiquities of Denmark, translated and applied to the illustration of similar remains in England by William J. Thoms. London 1849.

Conferentsraad Werlauff: sin historisk-antiquariske Beskrivelse over de hellige tre Kongers Kapel, stiftet af Kong Christian den første og Dronning Dorothea i Roskilde Domkirke.

Overlærer Lund i Nykjøbing: sin Afhandling om det oldnordiske Sprogs Overeensstemmelse i Ordföiningen med det græske og latinske.

Fra Hr. J. N. Schmidt i Tinglev var modtaget en Afhandling „om Urnehoved-Egnen med tilföiet antiquarisk-topographisk Kort over Sog-

nene Tinglev, Uck, Bjolderup og tildeels Jordkjær", som vil faae Plads i nærværende Tidsskrift.

Samme Forfatter har nylig udgivet et „Kort over Slesvig i Valdemarernes Tid". Til dette Kort har han leveret nogle oplysende Bemærkninger, som vi tillade os at meddele ogsaa her, for ved den betydelige Udbredelse, nærværende Tidsskrift har, at medvirke til at henlede i en videre Kreds Opmærksomheden paa dette fortjenstlige Arbeide.

„Under et ufrivilligt Ophold som Flygtning i Kjøbenhavn i halvandet Aar benyttede Forfatteren, en ung slesvigsk Lærer, sin lange Fritid til at gjöre sig nöiere bekjendt med Slesvigs nyere og ældre Tilstande og Forhold, i den Hensigt at udgive en ved sin Priis for alle tilgjængelig Topographi over samme, og havde ved Bibliothekarernes Godhed aldeles fri Adgang til de derværende store Bibliotheker. Hvad han ved denne Leilighed fandt angaaende Slesvigs Tilstand i tolvte og trettende Aarhundrede samlede han paa et Kort, som han, i det han troede et saadant nyttigt, foranstaltede udgivet, tillige som Forløber for den paatænkte Topographi. Saaledes fremstod det Kort, som herved forelægges Publicum med Haab om skaansom Dom, da det er Forfatterens første Værk.

Ideen var at give et tro og oversigtligt Billede af Slesvigs Tilstand i det angivne Tidsrum, nærmest i Aarene 1231-1240. Hvor vanskeligt saadant er, veed kun den tilfulde, der har befattet sig med lignende Arbeider, og det er derfor naturligt, at endnu enkelte af Angivelserne ere tvivlsomme; dog ere saadanne for det meste betegnede med Spörgsmaalstegn. Navnlig var Skovenes Omraade næsten aldrig at angive med Nöiagtighed, og her har jeg hellere angivet for lidt end for meget.

Störstedelen af Slesvig dannedes dengang af de tre Sysler: Barwith-, Ellom- og Istathe-Syssel, hvilke uden videre indbefattedes under Navnet Jucia, d. e. Jylland, og af sammes Sysler udgjorde Nr. 12 til 14. Landet mellem Slien og Eideren dannede Mellemledet mellem Danmark og Tydskland, var for det meste endnu udyrket og ikke inddeelt i Herreder; Swansen regnedes snart hertil, snart som Risebyherred til Istathe-Syssel. Mere selvstændige vare Frisernes, ogsaa, ligesom Syslerne, i Herreder inddeelte Lande, Utland eller Wæstenland. Als, Ærø og Femern medregnes ikke til Slesvig eller Jylland, men opregnes under de danske Øer.

Angivelserne i Syslerne og Landet mellem Sli og Eider ere næsten udelukkende tagne af enkelte Documenter hos Langebek, Westphalen, i Michelsens Urkundenbuch og mange andre Værker, saavel hvad angaaer Byerne, som de fra de nuværende forskjellige Naturforhold. Herved

tillader jeg mig at gjøre opmærksom paa Höidetegningen, som er et aldeles nyt Forsøg, og henviser i det enkelte til den forhaabentlig senere udkommende Topographi.

I Frisernes Lande danne derimod de to af J. Meyer i Danckwerths „Neue Landesbeschreibung" 1652 meddeelte Kort over Nordfriesland, der sige sig at være fra 1240, Grundlaget. I eet og alt ere de det ikke, da f. Ex. Abels Leir ved Oldensvort 1252 og selv det 1574 byggede Gröngaard findes derpaa. Jeg har derfor tilladt mig at controllere dem med de frisiske Kirkefortegnelser og med de bedste Søkort, hvoraf Følgen har været, at jeg f. Ex. har maattet stryge hele „Süderstrand"; ligeledes har jeg maattet adskille Sild, Föör o. s. v., da de i Jordebogen nævnes som Øer.

Paa Kortet har jeg mod Øst angivet *en dobbelt Sydgrændse*, een med Hosskrift „—1225" fra Schulensøen til Kielerfjordens inderste Vig, og een fra Flemhudersøen til Levensaaen, betegnet „1225". Dette har Hensyn til Forliget af 17de Nov. 1225, hvori *förste Gang* Levensaaen nævnes som Grændse — videlicet a descensu Eidriæ in mare usque ad aquam Leuoldesowe et ab eadem aqua usque ad mare —, medens der forhen altid tales blot om Eideren, sammenholdt med Nr. IV, V og VI i Diplomatarium des Klosters Preetz (Schl. h. l. Urkundenbuch I), hvori 1222 og 1224 en Linie fra Schulensø til Kiel nævnes som Preetzer-Parochiets og Lybæker-Diøcesens, vist ogsaa Hertugdömmets Grændse, da ligeledes *Draxe* (Drecksee og *Milckenthorpe* (Mielkendorf) 1238 nævnes som „Faldernau's yderste Byer. Dog nævnes de i det saaledes indtil 1225 Slesvig tilhørende District angivne Byer vel för 1300, ved hvilket Aar egentlig Kortet slutter, men ikke inden 1225. Af Nr. XI sees, at ogsaa dette District 1232 tilhørte „parochia Porezt". Herom taler ogsaa Jensen i sin Kirchl. Statistik S. 1329 ff. note **".

Kassereren, Kammerraad J. F. Magnusen havde afsluttet til Regnskab over Selskabets Pengevæsen for 1849. Til Revisorer af samme valgtes Etatsraad A. A. Kiellerup og Geheime-Legationsraad A. P. Knudsen.

Ifølge den af Secretairen meddelte Udsigt havde Selskabets faste Fond i 1849 haft en Tilvæxt af 1000 Rbdlr. og var saaledes voxet fra 49,000 Rbd. til 50,000 Rbdlr. Sølv i Kongelige 4 pCts Obligationer.

DEN ARNAMAGNÆANSKE COMMISSION.

Idet vi i det hele taget kunne henvise til de to foregaaende Beretninger, indrykkede i det forrige Bind af dette Tidsskrift (1846-1848 S. 87-135 og S. 195-196), med Hensyn til Commissionens Foretagender i de senere Aar og Planen for den arnamagnæanske Stiftelses

Virksomhed i Fremtiden, skulle vi herved give en kortfattet Fremstilling af Arbeidernes Fremgang i Aaret 1849. Commissionen har isærdeleshed haft sin Opmærksomhed henvendt paa

I. Snorra-Edda, hvis 2det Bind er under Trykning, og 8 Ark deraf allerede reentrykte; Bindet ventes at kunne blive færdigt i Löbet af Aaret 1851.

II. Revision og Ordning af de i Arne Magnussons Samling opbevarede Afskrifter af islandske Diplomer og andre Documenter, hvis Originaler tildeels ere tabte, tildeels maaskee opbevarede hos enkelte ubekjendte private Mænd i Island. Denne Ordning maa ansees for et uomgjængelig nödvendigt Forarbeide for Udgaven af et islandsk Diplomatarium. En betydelig voluminös Registrant over de islandske Originalbreve er allerede gjennemgaaet og sammenholdt med Originalerne, samt en Tillægs-Registrant skreven over de hist og her i Brev-Samlingen fundne, ikke forhen registrerede islandske Originalbreve, deels paa Pergament, deels paa Papir.

III. Forfattelsen af det ræsonnerende Catalog over Samlingen bliver fortsat og efterhaanden mere og mere fuldstændig udarbeidet, med Sammenhold deels af de i andre Samlinger opbevarede Haandskrifter, deels af Samlingens egne. Imidlertid fölger det af Haandskrifternes Beskaffenhed, og flere andre Omstændigheder, at dette Arbeide kræver megen Tid, og kan kun langsomt fremmes, naar man, som önskeligt er, söger at opnaae den muligste Fuldstændighed og Nöiagtighed, og tillige for Eftertiden större Tilgængelighed ved Haandskrifternes fremtidige Benyttelse (ved Paginering af Haandskrifterne o. s. v.). — Det er fremskredet til Nr. 250 i Folio, foruden at man har et betydeligt Materiale samlet til flere vigtige Haandskriftclasser paa andre Steder i Samlingen. Med Hensyn til Arbeidets Fordeling mellem Stipendiarerne kunne vi henvise til den foregaaende Beretning.

IV. Ved Etatsraad Rafns Foranstaltning blev hertil laant et i det hertugelige Bibliothek i Wolfenbüttel opbevaret islandsk Haandskrift, indeholdende en Samling *Rímur*. Da Haandskriftet er paa Membran, og endda temmelig gammelt, har Commissionen ladet tage en Afskrift deraf ved Stipendiarerne og tillige har man undersögt, hvorvidt Samlingen er i Besiddelse af de i dette Haandskrift opbevarede Stykker, og har man derved bemærket, deels at Haandskriftet hörer til de vigtigste i sit Slags, at det indeholder flere Stykker, som ikke findes i nogen anden bekjendt Samling af islandske Haandskrifter, og at deri tillige findes vigtige Bidrag til at bestemme denne Digtarts (rímur)

Alder ialmindelighed, og at berigtige nogle ældre Antagelser om Forfatterne til enkelte af de i Haandskriftet opbevarede Sange.

Haandskriftet bestaaer i dets nuværende Tilstand af 126 (egentlig dog kun 125, da man ved en Feil har sat 113 for 112 o. s. frd.) Blade paa Pergament. Sidens Höide er $7^1/_4$ T., Brede $5^1/_4$ T. — Hver Side holder omtrent 38 Linier. Skriften er jævn og ret læselig, men paa sine Steder temmelig tæt. Kun to eller tre Hænder kunne med Bestemthed skjælnes, men synes dog at höre begge til samme Tid. Paa 61de Blads sidste Side staaer, ved Slutningen af en Rímu-Cyclus fölgende Sætning: „Jón kollr Oddzson á mig seiger boken. og þui vara þig gode man og agirnz mic ecke ur huerum fiordunge landzens sem þu kemur ad". Denne Sætning er skreven med samme Haand, som den foregaaende Text, og synes saaledes at være af samme Ælde som Haandskriftet, og da Tilnavnet „kollr" er meget sjeldent og eiendommeligt, maa man antage, et naar man finder en Mand af dette Navn ved et Tidspunkt, hvortil Haandskriftet med Sandsynlighed kan henföres, kan der næppe være Tvivl om Identiteten. Nu finde vi i de islandske Annaler og Slægtregistre omtalt, at en Jón kollr Oddsson (Faderen hed Oddr Jónsson) boede i Skagafjorden i Island i Slutningen af 15de Aarhundrede, gift med Þorbjörg Guðnadóttir, Söster til en i sin Tid mægtig Hövding, Björn Guðnason af Ögur i Isafjorden, hvis Stridigheder med Biskop Stephan Jónsson af Skalholt (1491-1518) ere bekjendte som de mest fremragende i sin Tid.[1] — Som Sön af Jón kollr Oddsson nævnes Ormr Kollsson (ikke Jónsson, efter Faderens egentlige Navn), som en anseelig Hövding i Thingö Syssel og bosat paa Draflastöðum i Fnjoskadal henved 1550. Fra ham regnes, men dog temmelig ufuldstændigt, den saakaldte Kollske Slægt (Kolls ætt, ogsaa kaldet Draflastaða ætt) til de nuværende Tider. — Vi slutte derfor, at Bogen oprindelig er skreven for eller har tilhört bemeldte Jón Kollr Oddsson, og at den fölgelig maa være skreven henved Aar 1500.

Paa 39te Blads anden Side staaer med en gammel, nu næsten ulæselig Skrift, Fortegnelse over Bogens oprindelige Indhold, som angiver hele Antallet af de Rímur, som skulde findes deri, til cxxv. I Haandskriftets nuværende Tilstand savnes et betydeligt Stykke af Begyndelsen, indbefattende, ifölge denne Fortegnelse:

1, Reinalds rímur..........xj 3, Skáld-Helga rímur..........vij
2, Andra rímur ....ix 4, ...(ulæseligt).............. ij

De tre förstnævnte haves imidlertid i temmelig gode Exemplarer. Des-

[1]) Björn Guðnason's Levnet er særskilt beskrevet af Biskop Finn Jónsson i hans Hist. eccles. Island. IV, 344-357.

uden ere flere Blade tabte, og ved Folieringen ere flere Blade komne i en forkeert Orden. — Vi skulle nu angive Haandskriftets Indhold i dets nuværende Skikkelse.

1. Rímur af Sigurði fót og Ásmundi Húnakonúngi, fol. 2, 11-16, sex i Tallet. Sagaen findes paa Membran fra 15de Aarhundrede i Stockholm (Membr. fol. Nr. 7) og i flere Papirsafskrifter, saavel der som i de herværende Samlinger. De her opbevarede Rímur findes ogsaa i den arnamagnæanske Samling paa Papir. — Den förste Vise lyder saaledes:

Geisar mèr hin grimma þrá má eg því ekki mansöng slá
geðs í hvössum vindi mæta hallds (halls?) um lindi.

Forfatteren til disse rímur finde vi ingensteds at være angiven. Nye rímur af samme Saga skulle i den sidste Tid være forfattede af Árni Sigurðsson á Skútum i Øfjorden, som levede endnu 1838[1].

2. Skikkju rímur, fol. 16. 1. 3-4, tre i Tallet. Af denne Saga (Möttuls saga eller Skikkju saga), som hörer til Artus-Sagnene, findes et Membranfragment i den stockholmske Samling (Membr. 4to Nr. 6) fra Slutningen af 14de eller Begyndelsen af 15de Aarhundrede. I de herværende Samlinger forekommer den kun paa Papir fra 17de Aarhundrede.

Skikkju-rímur have oprindelig været i Membranhaandskriftet Nr. 603. 4to i den arnamagn. Samling, hvilket Haandskrifts Alder udentvivl kommer dette temmelig nær, men ere for lang Tid siden tabte af Haandskriftet. I den stockholmske Samling findes et defekt Exemplar paa Papir, som synes at afvige temmelig meget fra dette, der nu altsaa er det eneste fuldstændige Exemplar man kjender. Begyndelsen lyder saaledes:

Kátleg eru þau kvæðin flest látin eru nú lýðum kærst
sem koma til úngra manna at lofa enn únga svanna.

3. Ormars rímur fol. 4-8, fire i Tallet. En Ormars saga findes nu ikke i nogen bekjendt Samling, ligesaa lidt som den iövrigt findes omtalt; derimod findes Ormars rímur i den bedste og ældste Rímu-Samling vi kjende, nemlig Membranen fra Staðarhól (Dala Syssel i Island) som findes i den arnamagnæanske Samling under Nr. 604 i 4to, samt i en Afskrift fra 17de Aarhundrede. Den förste Vise lyder:

Brúðum færi eg berlíngs fley gildan ætla eg geira (*r.* gríðar) þey
brátt með nýjum óði að (*udel.*) geysa af vizku stóði (*r.*sjóði ?).

Digteren omtaler sig selv som en gammel Mand, men bliver iövrigt ikke navngiven.

4. Áns rímur bogsveigis, fol. 8-10. 17-25, otte i Tallet. Sagaen er bekjendt, og findes sidst udgiven i Fornaldar sögur Norðrl. II, 323-362.

[1]) Einar Bjarnason, Fræðimannatal, mscr. tilhörende Commissionen.

Áns rímur findes ligeledes i den arnamagnæanske Samling, saavel paa Pergament som paa Papir, da disse rímur synes at have hört til de mest yndede. De begynde:

Fræði hefir eg fólki veitt það er mèr orðið undra leitt
fyr að beiðslu kvenna svo engu tek eg að nenna.

Digteren til disse rímur angives at være Sigurðr blindi, som levede i Begyndelsen af 16de Aarhundrede, men da Digteren allerede omtaler sig som ældre Mand, og disse rímur tillige findes i Membranen Nr. 604, som synes at være endnu ældre end dette Haandskrift, turde det være tvivlsomt, om man kan antage Sigurd den blinde som Forfatter.

5. Geðraunir frá Hríng og Tryggva, fol. 25-39, oprindelig 11 i Tallet efter den her fulgte Inddeling, som ogsaa fölges i den för omtalte Staðarhóls-Bog, men 12 efter den i andre Haandskrifter brugte og som det synes rigtigere Inddeling. En 13de ríma, som findes i to Membranhaandskrifter, er efter Sandsynlighed senere digtet af en anden Forfatter. Disse rímur ere her defekte, da Slutningen af 5te (rettere 6te) og Begyndelsen af 6te (rettere 7de) ríma mangler. — Sagaen, hvis Scene er for en stor Deel henlagt i Garðaríki, haves nu næppe fuldstændig, men disse rímur haves i flere Membranhaandskrifter, saavel her som i Stockholm, da de synes at have været blandt de mest yndede. Begyndelsen er:

Hèr skal geðs af gunna (*r.* um grunna) vík fæstum þykir hún fyrðum lík
gánga Fjölnis snekkja er fyr var dverga drekkja.

I Begyndelsen af 2den ríma synes Forfatteren at ville tilkjendegive, at han er 51 Aar gammel.

6. Geirarðs rímur, fol. 40-48. 50, otte i Tallet. Disse rímur have forhen staaet i Membranhaandskriftet A. Magn. Nr. 603 i 4to, men ere tabte deraf, og man havde saaledes kun et Papirshaandskrift fra 17de Aarhundrede af de her nævnte rímur. I den stockholmske Samling findes en Afskrift fra 1660 af de 5 förste Sange, under Benævnelsen Geiralls rímur. Den förste Vise lyder saaledes:

Því eru skáldin skipuð og sett efla þar til orðin slètt
að skulu þau eptir leita: öðrum skemtan veita.

7. Konráðs rímur keisarasonar, fol. 50-55. 49. 56-58, ligeledes otte i Tallet i andre Haandskrifter, men afbrydes her midt i 6te ríma, uvist af hvilken Aarsag. Begyndelsen er:

En þó að rögnis rósar flóð hefir eg dökkva derlíngs glóð
rekkum vildi eg skenkja, drjúgum mart að þenkja.

Ifölge Halfdan Einarsson (Sciagraphia Hist. liter. Island., p. 85) skal Magnús Jónsson, kaldet den gamle († 1596) have forfattet otte rímur

af Konráð Ríkarðsson, men dette er sandsynligviis bygget paa en feilagtig Angivelse og i alt Fald passer det ikke til dem, vi her have for os.

8. Ólafs rímur Tryggvasonar, eller maaskee rettere Svoldar rímur, fol. 58-61, fem i Tallet. I de fleste Haandskrifter ere disse rímur otte, hvoraf de tre förste behandle Sagnet om Indriði ilbreiðr, og de fem sidste Toget til Vindland og Slaget ved Svoldr. Men flere Steder i de sidste rímur vise, at de tre förste ikke höre der til, men ere sandsynligviis senere satte sammen dermed af Afskriverne. Begyndelsen lyder her saaledes (som „4ða ríma", naar rímur om Indriði sættes foran):

Hef eg þar óð er út af Nið — flaustrum rendi frækið lið
Ólafs hermenn halda — fram á æginn kalda.

Digteren omtaler sig selv som en gammel Mand, men betegner sig ikke nærmere. Den bekjendte Oldkyndige Præsten Magnús Ólafsson til Laufás har angivet Sigurð den blinde som Forfatter til Ólafs rímur, men dette kan vanskelig forenes med Haandskriftets Alder.

9. Griplur eller Hrómundar rímur Gripssonar, fol. 62-66, ufuldstændige, da Begyndelsen er tabt indtil i 2den ríma, af hvis Slutning kun 8 Viser ere tilstede (jevnf. Fornaldar sög. Norðrlanda II, 369). Iövrigt bestaae disse rímur af 6 Sange, og angives at være forfattede af Sigurd den blinde. — Den bekjendte Digter Assessor Benedikt Gröndal skal i sine yngre Aar have digtet rímur over denne samme Saga. (Gröndals Levnet ved Dr. Sveinbjörn Egilsson). Det fortjener iøvrigt at bemærkes, at Forfatteren af disse rímur synes at have haft bedre Haandskrifter af Sagaen for sig end dem, som vi nu kjende.

10. Ektors rímur, fol. 66-79, elleve i Tallet. Sagaen findes saavel i Membraner som Papirshaandskrifter, men af Ektors rímur kjendte man kun Brudstykker, det ene i Staðarholsbogen (604. 4), det andet i Stockholm (Membr. Quart Nr. 22). Nogle Papirshaandskrifter har man i den arnamagnæanske Samling, dog tildeels defekte. I Membranhaandskrifterne er Sangenes Antal 12, i to af Papirshaandskrifterne 16, hvoraf de 4 sidste udtrykkelig siges at være senere tildigtede af en anden (eller tredie) Forfatter. Begyndelsen er:

Fróðra er það fyrða plag — mèr vill þetta minnst í hag
fornar bækr að kanna — munu það fleiri sanna.

Forfattere til disse angives at være: til den förste Deel Jón Arason (den bekjendte Biskop paa Holum) og til den sidste Sigurd den blinde, men sandsynligviis er dette kun en lös Tradition, som næppe kan være rigtig. At disse rímur ere her kun 11, hidrörer sandsynligviis fra et ældre Haandskrift, hvorefter dette er skrevet. Defekt af et Blad i 8de ríma kan udfyldes efter de i Samlingen opbevarede Haandskrifter. — I

den sidste Tid skulle nye Ektors rímur være digtede af Árni Sigurðsson paa Skútum i Öfjorden (Fræðimannatal).

11. Filipó rímur ens fagra („Krítar-þáttr" efter Digtet selv), fol. 79-87, otte i Tallet. Sagaen, som ligger til Grund for disse rímur, er ubekjendt eller tabt; Rimerne derimod findes hele i den föromtalte Staðarhóls Bog, og Brudstykke i Membranen 603. 4. I Stockholm har man Afskrift fra omtrent 1680. Begyndelsen er:

Æfintýrin forn og fróð hlýði þjóð meðan hef eg upp óð
flytjast út með greinum af heiðursmanni einum.

Forfatter til disse Sange angives at have været Sigurðr blindi, hvilket imidlertid meget kan betvivles.

12. Saulus rímur og Nikanors, fol. 87-91 og 92-98, noget defekte (i 4de og 5te ríma), men 11 i Tallet. I den arnamagnæanske Samling havdes kun to Exemplarer paa Membran, hvoraf det ene (Staðarhólsbogen) kun har 6, de förste, og har aldrig haft flere, i det andet haves kun 4de-11te, ríma hele og Brudstykker af 1ste og 3die, men den 2den var aldeles tabt. Den förste Vise lyder saaledes:

Mín var fyrri fræða grund nú býr harmr um hyggju stund
frjófguð mærðar sáði harms í vizku láði.

Mange Læsemaader vidne om, at disse rímur ere afskrevne efter et ældre Exemplar, og misforstaaede af Afskriveren. Iövrigt ere disse Rímur ufuldendte i Sammenligning med Sagaen.

13. Herburts rímur, fol. 98-101, fire i Tallet. Sagaen hörer til den brittiske Cyclus, om Kong Artus og hans Kjæmper, men findes ikke, saavidt vides, i nogen Samling. Herburts rímur findes derimod i Staðarhóls-Bogen og i eet Papirs-Haandskrift. Begyndelsen lyder her saaledes:

Leggst mèr niðr í tröllа tár því má valda Fenris fár
tælíng elsku bríma og Fjölnis voða níma.

Staðarhóls-Bogen begynder med den fölgende Vise: Margra verður ljóða lopt o. s. v.

14. Geiplur (Overskriften synes at have været Karlamagnús-[rímur]), fol. 101 og 102-104, fire i Tallet, men ufuldstændige. Stoffet er taget af den saakaldte Geiplu-þáttr i Karlamagnús saga. I den arnamagnæanske Samling havdes kun et Brudstykke paa Membran, men heldigviis kunne nu disse to Brudstykker supplere hinanden. Begyndelsen er:

Venus hefir það vísna plag setr hann (hún) upp með sorgar lag
er virða kann að frygða sætleiks afmors dygða.

I dette Exemplar mangler hele 2den ríma, med Undtagelse af den første og største Delen af anden Vise.

15. Grettis rímur, fol. 104-115, otte i Tallet. Disse Rímur behandle Gretter's Ungdom, og hans første Reise til Norge, Kampen med Bersærkerne o. s. v. indtil hans Tilbagekomst til Island. Dette Exemplar er det eneste bekjendte af sit Slags, og tillige det ældste; de øvrige bekjendte Grettis rímur ere to Slags: a, af Jón Guðmundsson i Rauðseyjum i Bredefjorden omtrent 1643 (jevnf. Halfd. Einarss. Sciagr. p. 82), 14 i Tallet („Skal eg upp láta skilníngs hlið" o. s. v.), behandler hele Sagaen, men udelader dog den af nogle saakaldte Trèfóts þátt, d. e. Sagaens Begyndelse indtil Asmund hæruláng og Gretter's Fødsel (Udg. cap. xvi); disse findes i Papirshaandskr. A. Magn. Nr. 614 B 4to; b, af Kolbein Grímsson af Dagverðará, Snæfellsn. Syssel, skrevne 1658, 20 i Tallet („Skýrt mig orða skortir val" o. s. v.) findes i A. Magn. Nr. 611 D 4to og i Stockholm chart. Oct. Nr. 9. — Begyndelsen af de her opbevarede ældste Grettis rímur er følgende:

Skil eg nú ei hve Skrímnis eims vekja upp Boðnar brosmu heims
skelfir vili mig biðja betri er önnur iðja.

Digteren omtaler sig selv som en gammel Mand.

16. Rímur af Mábil sterku, fol. 115-126, ni i Tallet. Sagaen, som disse rímur behandle, findes ikke i nogen af de bekjendte Haandskriftsamlinger. Af Mábils rímur findes kun selve Slutningen i Membranen A. Magn. 603. 4to, i Stockholm derimod findes en Papirsafskrift fra 17de Aarhundrede, som lægger den 10de Ríma til, uden at Sagaen dog derved er tilendebragt. I dette Haandskrift og i det Magnæanske have Afskriverne kun kjendt 9 Mábils rímur. Begyndelsen er:

Mikit er opt á mansaung lagt það hefeg af mèr svarið og sagt
af meisturum dýrra klerka að semja hann í verka.

Digteren omtaler sig selv som blind, men betegner sig iøvrigt ikke nærmere.

Ved Slutningen af disse Rímur er næsten en heel Side uskreven, hvoraf skjönnes, at Bogens Slutning er heel og holden. Af den foregaaende korte Fremstilling af Haandskriftets Indhold er det tydeligt, at Samlingen har vundet en betydelig Berigelse af Rímu-Literaturen ved at erhverve Afskrift af denne Codex.

DET HISTORISK-ARCHÆOLOGISKE ARCHIV.

Archivets islandske Afdeling, omfattende Meddelelser fra Island og vedkommende den islandske Literatur og Historie samt Geographie og Archæologie, meddeles her, ligesom tidligere, paa Islandsk.

Islenzkt handritasafn. Hið Norræna Fornfræðafèlag heldr enn staðfastlega áfram að auka safn sitt af fornritum og skýrslum um alþýðleg fornfræði á Íslandi (sbr. Antiquarisk Tidsskrift 1846-1848 bls.

39-44 og 154-172), og munum vèr hèr stuttlega greina frá, hvað bætzt hefir í safn þetta síðan í fyrra.

I. Fornrit (og handrit frá seinni öldum). Þessi handrit hafa verið keypt til safnsins:

1. Bók í arkarbroti, 197 blöð, ritið seint á 17du öld, með fornlegu settu letri; þar er á: 1, Húngrvaka, vantar í eitt blað. 2, Sagan af Þorláki biskupi enum helga. 3, Páls biskups saga. 4, ágrip um Skálholts biskupa, frá Magnúsi Gizurarsyni til Stepháns biskups, og er þar með um ætthríng Torfa í Klofa og Bjarnar Guðnasonar í Ögri; þar eptir er um Ögmund biskup, og fylgir þar „nokkur ágrip um gömlu siðina", sem lýsir stöku siðum í páfadómi; því næst er um Gizur biskup Einarsson, og eru þar í rituð nokkur brèf, frá árunum 1539, 1540 og 1541; seinast er um Martein biskup Einarsson og Daða Guðmundsson í Snóksdal. 5, saga Jóns biskups hins helga, Ögmundarsonar; þar við er ritað: „Melanesi Mdclxxvi IV. non. Juni. J. O. manu propria", sýnir það, hvenær sá kafli bókarinnar sè skrifaðr, og að skrifarinn hafi verið Jón prestr Ólafsson, sem hèlt Rauðasandsþíng frá 1669 til 1703 og bjó fyrst á Melanesi, en síðan lengi á Lambavatni. 6, tvö kvæði um Jón biskup Arason og syni hans, a) kvæði Odds Halldórssonar prestlausa: „Rögnis rósar minni", 28 erindi; b) kvæði Ólafs Tómassonar: „Margir hafa þá menta nægð", 51 erindi; þareptir fylgir stutt frásögn um Jón biskup Arason, og síðan um Martein biskup og Gísla Jónsson í Skálholti, en að síðustu er þar ritaðr dómr Höskuldar biskups í Stafángri o. fl., sem fram fór í Björgyn á Laurentii vöku ár 1524, eptir skipun erkibiskups, um mál Jóns Arasonar og Ögmundar biskups. 7, Vatnsdæla saga, er henni skipt hèr í 32 kapítula og er seinasti kapítuli um Fastólf og Þróttólf. 8, „Njála eðr Íslendínga saga". 9, Laxdæla saga, aptanvið eru vísur tvær um Kjartan og Bolla eptir Þórð Magnússon á Strjúgi, og er sagan „enduð" á Lambavatni 27. April 1677. 10, Eyrbyggja saga, og er hún „enduð" 19. Mai 1687; þar er víða í vísum settr orðamunr eptir öðrum handritum.

2. Bók í fjögra blaða broti, 424 blöð, ritið á 18du öld, mest með fljótaskriptarhendi; þar eru á þessar sögur: 1, sagan af Hrafnkeli freysgoða. 2, Þáttr af Þorsteini austfirzka (er veitti Styrbirni). 3, Þáttr af Þorsteini fróða. 4, Þáttr af Þorsteini forvitna. 5, Eyrbyggja saga. 6, Laxdæla saga, skipt í 127 kapítula. 7, Gísla saga Súrssonar, í 36 kapítulum. 8, Sagan af Bárði Snæfellsás, í 9 kapítulum. 9, Vitran Þorsteins Þorvarðssonar. 10, Vitran Þorsteins Síðuhallssonar. 11, Hænsaþóris saga í 21 kapítulum. 12, Þáttr af Gesti Bárðarsyni, 10 kapítular. 13, Hávarðar saga Ísfirðíngs, í 25 kapítulum. 14, Saga af

Þorsteini hvíta, 4 kapítular. 15, saga af Þorsteini stángarhögg. 16, Þórðar saga hreðu, tvö blöð ein aptanaf sögunni, og hefir henni verið hèr skipt í 22 kapítula. 17, Króka-Refs saga, í 17 kapítulum. 18, sagan af Búa Esjufóstra og Jökli syni hans, er Jökulsþáttr settr hèr inn í Búa sögu, og er það sjaldgæft, en sagan og þáttrinn er alls 10 kapítular (sbr. Íslendínga sögur II. B. (1847) formálinn bls. LIV). 19, sagan af Víglundi hinum væna, skipt í 24 kapítula. 20, sagan af Finnboga hinum ramma.

3. Bók í fjögra blaða broti, 200 blöð; þar er á: 1, Egils saga Skallagrímssonar með fljótaskript; sögunni er hèr skipt í 65 kapítula, og er afskriptin „enduð þann 2. Mai Anno 1780"; aptanvið söguna er „Höfuðlausn" Egils, með útskýríng Björns Jónssonar á Skarðsá, ritaðri 13. Marts 1634; þar eptir er skrifuð þýðíng Ólafs Worms á seinasta vísuorði í Höfuðlausn, rituð á latínu; síðan fylgir „Sonar-torrek" Egils. 2, Edda Snorra Sturlusonar, formálinn, Gylfaginníng, Bragaræður, og sögur þær úr Skáldskaparmálum, sem segja frá einvígi Þórs og Hrúngnis og ferð Þórs til Geirrauðargarða. Eddan sjálf er með settaskript, en þar fylgir útskýríng rituð með fljótaskript, og er sú útskýríng samin á 17du öld, líklega af Jóni Guðmundssyni lærða, heldr en af Birni á Skarðsá, ráðum vèr það af því, að þar eru ymsar hjátrúar greinir, sem eru fáheyrðar annarstaðar.[1] 3, Þáttr af Styrbirni Svíakappa, með fljótaskriptar hendi sömu og á Egils sögu, hèrumbil frá 1780. 4, Völuspá, í 59 erindum, og er útskýríng við hin fyrstu 19, en við hin engin; útskýríngin mun vera eptir Björn á Skarðsá, og er þetta allt með sömu hendi og Snorra-edda, sem þegar var nefnd. 5, Þorfinns saga karlsefnis, en sú saga er kölluð hèr „saga af Eireki rauða", svosem dæmi eru til í öðrum handritum, þeim er komin eru frá skinnbókinni 557 í 4to í safni Árna Magnússonar (sbr. Grönl. hist. Mindesmærker I., 348). Sagan er hèr með sömu fljótaskriptarhendi

[1]) Til styrkíngar því sem Edda segir um *Hliðskjálf*, færir höfundr útskýríngarinnar til dæmi úr sögu af Nitída hinni frægu og af Nikulási leikara, að steinar hafi verið til, sem menn hafi sèð í um öll lönd, og svo óskasteinar; þar bætir hann við: „og þesslags hefir í tíð gamalla manna nú á dögum anno 1644 einn steinn fundizt hjá Þíngvallavatni slíkrar sjónar og óskar, en af skelfíng vatnið fleygðr; þetta og þessu líkt hafa Æsir nóg af haft og kunnað". Þar sem Edda segir frá, að dvergar hafi kviknað í holdi Ýmis, hefir hann sögu allánga um álfafólk og marmennla, eða „sæfólk" í selahömum, og um uppruna álfafólks. Þar sem sagt er frá ferð Þórs til Útgarða-Loka hefir hann útskýríng um afstöðu Jötunheima, Risalands, Hellulands o. s. frv., og kemr hún hèrumbil saman við uppdrátt þann yfir lönd þessi, sem fylgir riti Þormóðar Torfasonar um Grœnland (Torfæi Gronlandia antiqua. Hafniæ 1706. 8. tab. III), og þar er eignaðr Jóni Guðmundssyni.

og getið er um við 1 og 3 hèr að framan, og er henni skipt í 9 kapítula. 6, Bjarnar saga hitdælakappa, með sömu hendi, upphafið eitt og tekr til á Þórólfi Skallagrímssyni.

4. Sögubók í fjögra blaða broti, með nýrri hálfsettri hendi og sumstaðar fljótaskript, 99 blöð; þar er á: 1, Flóvents saga Frakka konúngs í 24 kapítulum. 2, Sagan af Herculianus sterka og Septusi frækna, og þeirra köppum, „sem sagnameistarinn Tylus hefir samsett". 3, Saga af Flores og Blankinflúr, vantar aptan af frá því í 15da kapítula, (konúngr kemr að Flores og Blankinflúr eptir tilsögn Eloris). 4, Sagan af Volsúngum, Gjúkúngum, Ragnari konúngi loðbrók og sonum hans, vantar framanvið og byrjar á 11. kapítula, þar sem segir frá Eylima konúngi og kvonfángi Sigmundar konúngs; sögunni hefir verið skipt hèr í 58 kapítula.

5. Sögubók í 4 blaða broti, 54 blöð, er þar á: 1, saga af Þorsteini Geirnefjufóstra í 22 kapítulum. 2, Þáttr af Þóri hast og Bárði birtu. 3, Sagan af Hrana hríng, Egilssyni, vantar aptan af, frá því í 8. kapítula. 4, Þáttr af Styrbirni Svíakappa. 5, Þáttr af Hálfdani svarta og Dofra jötni. 6, Þáttr af Hauki hábrók í 5 kapítulum.

6. Sögubók í 8 blaða broti, rituð með hálfsettu letri af Markúsi presti Eyjólfssyni á Söndum í Dýrafirði, 120 blöð; þar eru á: 1, Laxdæla saga. 2, Gullþóris saga, með sömu eyðum og vant er að vera í handritum. 3, Saga af Játvarði enum helga, Engla konúngi.

7. Gullþóris saga á 23 blöðum í fjögra blaða broti, ný afskript, og vantar í í sögunni miðri sem í öðrum handritum, en í endanum er þessi miklu fyllri en vant er í öðrum handritum, og er sögunni skipt hèr í 21 kapítula. Aptanvið er útskýríng um nokkur örnefni, sem í sögunni standa, og þar eptir stuttar greinir, sem skulu fylla eyður í sögunni á 3 stöðum, í 10da, 13da og 16da kapítula.

8. Flóamanna saga, á 61 blaðs., í fjögra blaða broti með nýrri hálfsettri hendi, og er sögunni skipt hèr í 47 kapítula.

9. Sagan af Jóni Ólafssyni Indíafara, samin af honum sjálfum, með formála, á 236 blaðsíðum í fjögra blaða broti; sögunni er hèr skipt í 32 kapítula; ný afskript.

10. Handrit í 8 blaða broti, ritað á 17du öld, þar eru á lýsíngar ymsra þjóða og landa, alls í 64 kapítulum; rit þetta er án efa samið eptir útlendum ritum.

11. Kvæðabók eptir Ólaf prest Jónsson á Söndum, í 8 blaða broti, rituð á „Reynistað í Sæmundarhlíð og enduð 16. September 1704"; bókin er með registri eptir stafrofsröð, og eru mörg kvæðin með nótum. Á sömu bók eru ritaðir sálmaflokkar, sem kallaðir eru „dagleg iðkan

guðrækninnar", ortir af Sigurði presti Jónssyni í Presthólum. Sálmar þessir eru 46 að tölu, og eru 45 af þeim hinir sömu og prentaðir eru í mörgum flokkabókum, en einum er hèr bætt við.

Prestrinn sèra Jörgen Kröyer í Hlíðarhaga í Eyjafirði hefir sent tvö handrit:

1, Lækníngabók frá 17du öld, svipaða hinum almennu frá þeim tímum. 2, Ljóðmælabókar brot, þar er á andlegt kvæði eptir Jón prest Magnússon í Laufási, með upphaf: „Drottinn dýrðarskær" o. s. fr. Þar eptir er kvæði Sveins lögmanns Sölvasonar um vetrinn Hreggvið (1753-54), með vikivaka-lagi, og er þetta upphaf: „Lángviðrin líða" o. s. fr.

Prestrinn sèra Daniel Halldórsson hefir sent: 1, kvæðakver, og eru þar á skautaljóð og 9 aðrir kveðlíngar, sem útaf þeim spruttu; þar er og á kvæðið Hugarfundr; kvæði um Kolbeinseyjar för þriggja bræðra 1616, ort af Jóni Einarssyni 1665 (upphaf: „Rituðust áður rímur og sögur"; tólf sona kvæði; hrakfalla bálkr; fimm kvæði um dýr og fugla; kvæði um stúdent („Lítið kvæði lýðum vil eg færa"); hjónadeila („Af hjónum nokkrum hendíng vil eg ræða"). Þar er og á nokkuð um málrúnir. 2, Rit Páls prófasts Björnssonar um kross og krossfestíng. 3, ritgjörð Páls Vídalíns „um danska túngu". 4, Brot úr kveri um handarlínulist (chiromantia). 5, Brot úr lækníngakveri. 6, stykki úr skinnblaði, með mjög gamalli skript, það virðist vera úr fornri ræðubók á latínu. 7, sömuleiðis, og hefir það verið kaupbrèf fyrir parti úr Svalbarði á Svalbarðsströnd, sem Jón Snorrason seldi, gefið út í Hafnarfirði 1497; afskript af því brèfi er í safni Árna Magnússonar (diplom. chart. Nr. 185). 8, afskript af Bóthildarkvæði, upphaf:

Bóthildr únga dansaði *í leyndum*
með riddurum *í leyndum þar þau ríða.*
heyrði kóngr í tjaldi lá, 28 erindi.

Gísli hreppstjóri Konráðsson á Húsabökkum í Skagafirði hefir sent: 1, söguþátt um Jón Halldórsson Skálholtsbiskup, þar með er lítill kafli úr framhaldi Húngrvöku, og aptanvið hefir Gunnar prófastr Pálsson ritað um, að þáttr um Jón biskup muni vera snúinn úr latínu, er það ritað á Hólum 29. Oct. 1751. 2, skinnblöð tvö samföst í 16 bl. broti, sem skyldu vera úr Diario sèra Hallgríms Pèturssonar, og að sögn gamalla manna vera rituð með hendi sèra Hallgríms sjálfs; en líklegra virðist þau sè úr gamalli bænabók frá 16du öld. 3, afskriptir af nokkrum fornkvæðum, sumum eptir skrifuðum blöðum og sumum eptir þeim er kunnu kvæðin:

a, kvæði um matargeymslu, 9 erindi, og er þetta upphaf:

Nokkurr gildur bóndi bjó
átti góða aura
þar með fèð á kvikum kvist
fæðu mikla maura,
og hugðist vel að geyma [Viðkkvævæði]

b, kvæði um þrjá kóngssonu, sem hver þóttist öðrum latari, 17 erindi; uppþhahaf:

Kóngrinn átti synina þrjá
alvara í gamni
sjúkur bjóst að falla frá;
það var nærri sanni.

c, Konbóna kvæði, 16 erindi, og er þetta upphaf:

Gamall höldr í búi
vill sèr kvonfángs leita
honum varð ekki til kvenna gofott
(vantar vísuorð)
völt er veraldar blíða.

d, Heimskukvæði, 9 erindi, upphaf:

Það er fornt gaman spil
falleg er fróð sögn
í fyrndinni bar svo til:
heimskum er bezt þögn.

e, Múnks kvæði, 22 erindi, og byrjar svo:

Múnkrinn gekk um stræti
heyrið hèr
hafði engin æti
sem opt við ber
þar krókr mætir bragði falllelega
fer.

f, Kvæðið:

Einum unna eg manninum
á meðan það var
heim í föður míns ranninum
og þar fór það
þá hlaut eg minn harm að
bera í leyndum stiaðð.

kvæði þetta er hèr 9 erindi. g, Ísúngs kvæði, 24 erindi, og er þanninig:

ÍSÚNGS KVÆÐI.

1. Það er fært í frásögu
út í Fenedí
kaupmaðr sigldi af landi burt
konan bygði bý;
sem vitríngar frá skýra.

2. Þrjú ár var hann í leiðángri
sigldi í heiðindóm
eptir lánga burtuvist
heill heim aptur kom; *sem v.*

3. Þá sá hann einn úngan svein
með svo fagurt hár,
hljóp hann þar um stofu gólf
heldur fóta frár; *sem v.*

4. Kaupmann spurði sína frú:
hver á þenna væna svein?
kvinnan svarar: enginn annar
utan eg allein; *sem v.*

5. Þar er nokkur saga til:
árla eg út gekk;
það var um vetrar há-myrgin,
ís á veggjum hèkk;
sem vitríngar frá skýra.

6. Hugsaði' eg þá til yðar faistst
með fullum elsku smekk
lagði ísinn mèr í munn
og þar af getnað fèkk; *sem v.*

7. Því kallaði eg Ísúng hann,
það er hans rètta nafn,
að lèttleik bæði og litarhætti
enginn er honum jafn; *sem v.*

8. Því er sveinninn glóbjartr
bæði á hár og skinn
af ísdínglinum einsömlum
eg fèkk getnað minn; *sem v.*

9. En þá svaraði hann kaupmann:
þetta' eru undur stór;
hann lèzt ekki skilja kunna
hvernig þetta fór; *sem v.*

10. En þá svaraði hann kaupmann,
brá honum hèr við lítt:
mart hefir skeð í fyrndinni
það nú þykir nýtt; *sem v.*

11. Vildi hann ekki ófrægja
sína hjóna stètt
því hann hafði fjærvistir
frúnni lángar sett; *sem v.*

12. Óx hann upp hann Ísúngr
varð einn gildr drengr
því vildi ekki kaupmaðr
hafa hann hjá sèr lengr; *sem v.*

13. Það var einn tíð að kaupmann
talar við sína kon:
eg vil koma honum Ísúngi
í góða hlutar von; *sem v.*

14. Hann skal fara í siglíngar
lángt í Austurveg,
svo hann verði kaupmaðr
ríkr eins og eg; *sem v.*

15. Kaupmaðr dróg upp akkeri
eptir sínum vilja,
þannig varð hann Ísúngr
við sína móður skilja; *sem v.*

16. Kaupmaðr seldi sveininn burt
útí þrældóms stètt,
tók í staðinn penínga,
þóttist gjöra rètt; *sem v.*

17. Svo kom hann úr siglíngu,
heilsar sinni kon:
hvar er hann nú Ísúngr,
okkar kæri son? *sem v.*

18. Það er að segja af Ísúngi,
hann fór undarlega;
forlög manna skipta sèr
opt á marga vega; *sem v.*

19. Það var einn blíðan veðrdag
heiðið var svo skært,
hann sat úti á þilfari
með sitt höfuð bert; *sem v.*

20. Eg hafði honum bannað
berhöfðuðum að vera,
en hann vildi' ekki annað
en vild sína gera; *sem v.*

21. Engi maðr veit dæmi slíks
en þó hann sè vís:
Ísúngr varð að vatni
og bráðnaði' eins og ís; *sem v.*

22. Hann var kominn af ísjaka
og af köldum snjó,
sólin gjörði að vatni hann
og rann svo út í sjó; *sem v.*

23. Þar kom skrum á móti skrumi,
skimp kom fyrir skimp,
fyrn á móti fádæmum,
fer svo títt og opt; *sem v.*

24. Því verður mörgum
að fúkalega fer
sjaldan verðr yndi að því
illa stofnað er; *sem v.*

4, sagnir um Bjarna Jónsson skálda úr Borgarfirði, frá 17du öld, og nokkrar vísur og kvæði, sem honum eru eignuð; er þar eitt Lundúnakvæði með vikivaka brag, og er það hèr 11 erindi, og að mestu heilt, nema vantar í 8da erindi og seinni hluta hins 11ta (í handritinu 147. 8vo í Árna Magn. safni er kvæðið 14 erindi); þetta er sýnishorn: 1, viðlag og 2, upphafserindi:

1, Lasta eg ekki Lundún, lofleg er sú borg[1],

[1]) Þó að Lundún sè hèr kölluð borg, þá er það ekki svo að skilja, sem kvæðið sè um Lundúnaborg á Englandi, og að skáldið hafi verið þar, heldr er

þó eru þar þrjú tún
þýfð í mýrar korg;
þar er ein veita
í vatni gjörir dúa,
saur og bleyta
sundur grafin af fúa,
hræðileg streyta
heyið að þurka kúa.
Lyst má heita
Lundún í að búa.
2, Mýrar eru þar og mikið grjót
menn hafa aldrei þurran fót
og úr jörðu öll burt rót
sem (ein) grafkelda kríngum tún;;
það er lag á Lundún,
eru þar vötnin yfrið ljót
allteins lit og versta sót
það tel eg litla þokkabót
þann að drekka korg;
í Lundúnaborg
veik þar gjörast vináttuhót
á vorin úr rekkju kúa.
lyst má heita í Lundún að búúa.

Annað kvæði Bjarna er „Stigamannskvæði", með viðlagi og með vikkivakabrag; hèr er til sýnishorns 1, viðlag og 2, upphafserendi:

1, Gæt er (að) enda
gáng (gakk) frá heimsins solli
barn rèð benda
brynju hörðum þolli
honum rèð venda
hæran ein í kolli.
2, Einn spillvirki áður lá
úti á skógi þraungum,
gózi rændi gumnum frá,
gjörði að hlífa aungum,
að sèr lengi ekki sá
aum samvizkan brenda,
þar til barn rèð benda,
umferð fèkk þar enginn náð
af honum stóð hið mesta kvein,
honum rèð venda hæran ein
úngmenni sèr hafði hjá
hvinnsku vafinn solli;
honum rèð venda hæran ein í kollli.

í kvæði þessu eru 6 erindi. — Þriðja kvæði eptir Bjarna er „Öfugmæli" (sbr. skýrslu í Antiquar. Tidsskr. 1846-1848, bls. 163), og eru þau hèr 27 erindi, að inngánginum meðtöldum, og fylgja 7 vísur að auki, sem eru sömu tegundar, ef ekki sumar úr sama kvæðinu. — 5, sagnir um Hallvarð Hallsson af Hornströndum, og ljóðabrèf hans til Daða Ormssonar 6. Sept. 1744, er þar í ekki allfátt talið af örnefnum á Hornströndum og ýmisleg atriði sem lýsa þeim. — 6, sagnir um Sigríði Jónsdóttur (Siggu skáldu), sem lifði í Skagafirði á dögum Þorláks biskups, og kvæði eptir hana, með vikivakabrag og viðlagi: „Kæri vinur, kem eg enn" o. s. frv. í 9 erindum.

Prestrinn sèra Benedikt Þórarinsson á Ási hefir sent afskriptir af fornkvæðum þeim, er hann hafði áðr ritað oss upphaf að, og eru þau þessi:

(*Víkíngar*) Frísir kalla, kalla Frísir:
berið til skipanna Dana-mær!

(*Mærin*) Biði Frísir, Frísir bíði,
frændr munu mig leysa. o. s. fr.

---

meint kot eitthvert í Borgarfirði á Íslandi, og telr skáldið á því alla annmarka í kvæðinu, en kallar það Lundúnaborg í skopi.

og er þetta sex sinnum upptekið og breytt til í samræðum mærinnar við frændr sína, þartil hún verðr leyst af unnusta sínum. Þetta er án efa formáli fyrir fornum leik.

2, Fornkvæði í 20 erindum, og er þetta upphaf:

Herra Björn og Íngigerðr
hjöluðu þau sèr gaman,
í því háfa loptinu
voru þau bæði saman.
Sefr hin ríka rós á hans armi.

3, Fornkvæði, í 12 erindum, upphaf:

Það var eina jólanótt
að haninn tók að gala,
húsfrú vakti bónda sinn
og kvað honum mál að mala.
því trúi eg að hann sofi lítið.

4, Fornkvæði, upphaf:

Girðir vaknar vesæll og aumr,
audian, valdian,
settist upp og sagði sinn draum
seint koma þeir sekulum og remi,
ess i dè og emm í bè
óbi nóbi renere
forsion og remi.

kvæði þetta er 9 erindi, og er það eitt af þeim sem hafa viðkvæði. annaðhvort afbökuð úr latínuglósum, eða mynduð þýðíngarlaust í upphafi.

5, Fornkvæði, 9 erindi, upphaf:

Ása gekk um stræti
farvel fley
heyrði hún fögur læti
við Sikiley
fögrum tjöldum slóu þau undir Sámsey.

6, Fornkvæði, upphaf:

Einum unna eg manninum
á meðan það var
í míns föðurs ranninum
og það fór þar,
þá hlaut eg minn harm að bera í leyndum stað;

kvæði þetta er sama og fyr var getið (bls. 18) og er hèr í 9 erindum, eins og þar, en meira en helmíngr erindanna er öldúngis ólíkt þessari uppskript.

7, Fornkvæði, upphaf:

Stjúpmóðir ráddu drauma mín
um sumarlánga tíð
eg skal gefa þèr gullskrín
mín liljan fríð,
fagurt sýngr svanrinn um súleyjarhlíð.

12 erindi, nokkuð frábrugðið, bæði að efni og viðkvæðinu, því sem er í öðrum uppskriptum.

8, Fornkvæði, upphaf:

Ólafr reið með björgum fram
villir hann, stillir hann
hitti hann fyrir sèr álfa rann
þar rauðr loginn brann,
blíðan lagði byrinn undan björgunum fram.

kvæði þetta er hèr 18 erindi, og hefir fáar merkilegar tilbreytíngar, nema að sumir hafi seinustu hendíngu í viðkvæðinu þannig: „Riddarinn keyrir folann sinn með vendi".

Guðmundr Sigurðsson í Gaulverjabæ hefir skrifað upp og sent oss allmörg kvæði og ýmislegt annað; er það: 1, kvæði nokkur eptir sèra Einar Sigurðarson í Heydölum: Ræníngja kvæði, æfidrápa hans og Barnatölu flokkr; þar með eru minníngarljóð eptir hann, kveðin af syni hans sèra Ólafi Einarssyni. 2, ljóðmæli eignuð sèra Hallgrími Pèturssyni: nokkuð úr samstæðum hans og kvæðið: „Tigni drottinn tíð og ár". 3, Ýmisleg kvæði: Vinavísur „Vizku drottinn veittu mèr" o. s. frv. (eptir Björn á Skarðsá); Kaupmannabragr; Einvaldsóðr sèra Guðmundar Erlendssonar á Felli; Náðarvísur eða Gratiavísur tvennar („Viðris milskan blönduð bezt" og „Mjúkum nótum eyk eg óð"); Dæglur („Eg gef mig allan græðara mínum") 52 erindi, og Nættlur („Suptúngs bjór eg semja greidt"), 32 erindi; kvæði með vikivakabrögum: a, „Hvað er betra en sólar sýn" 12 erindi; b, „Mörg er frúin fögur að sjá", 5 erindi; c, „Þig man eg laungum", 5 erindi; d, Dúfu kvæði: „Dilla eg þèr dúfan mín", 7 erindi; e, „Manns í geði mart vill ángr búa", 6 erindi; f, „Drottinn himna hæðanna", 4 erindi; g, „Fagrar heyrða eg raddirnar", 6 erindi; h, „Hver sem bregður brigzlum þeim", 8 erindi; i, „Skemman gullinu glæst", 6 erindi; k, Vikivakakvæði „kveðið í Gleði á Stóru-Sandvík í Flóa á 17du öld": „Sighvatr á sèr sæmdarfljóð"; l, Fornkvæðið: „Stjúpmóðir, ráddu drauminn minn" o. s. frv. og er það kallað hèr „Vikivakakvæði", enda er og líklegt að þesshàttar kvæði hafi verið súngin í Vikivökum; það er hèr 12 erindi; m, Fornkvæðið: „Ása gekk um stræti — far vel fley". o. s. frv., er það hèr einnig kallað „Vikivakakvæði" og hefir 8 erindi. — Með kvæðum þessum fylgja einnig nokkrar lausavísur. — 4, Sjón Magnúsar prests Pèturssonar á Hörgslandi 19. Dec. 1628, og kvæði um það eptir sèra Þorstein Jónsson á Dvergasteini („Lýðnum vil eg láta í tè"). 5, Minníngarljóð eptir Jón biskup Þorkelsson Vídalín, ort af Jóni Oddssyni Hjaltalín 6. Septembr. 1720 í Skálholti. 6, Afskriptir af allmörgum gömlum brèfum, og er mest af þeim um Hraun í Ölfusi og reka Hrauns á Skeiði.

Arnljótr Ólafsson hefir sent afskript af kvæðum tveimr, annað er „Barnaber", sem ort hefir Ásmundr bóndi Sæmundarson á Samkomugerði í Eyjafirði (á 17du öld), 53 erindi; annað er kvæði um Margrètu hina helgu, 33 erindi. — Hann hefir og sent afskript af hinu svo nefnda „Þýzkalands brèfi".

Þetta höfum vèr fengið frá ymsum: 1, sögu af Margrètu hinni helgu, nýja afskript; 2, ýmislegt um sólmerkin, um merki túngls, um mánuði ársins o. s. frv., með þýðíngum. 3, Ritgjörð sem kölluð er „lukkunnar forsvar", og virðist vera snúin úr frakknesku, en er án efa með hendi sjálfs þýðandans. 4, yms kvæði: Annálskvæði, Engildikt, Gyðíngs kvæði,

Vina vísur, Úrsúlu kvæði, Agnesar kvæði, Ekkju kvæði, Keisara kvæði (um Friðrek rauðskegg), Gortaraljóð. Þessi fornkvæði:

1, Konúngr á sèr dóttur í borg hún var gefin á aðra torg.
á mína trú og enn er hún jómfrú.
12 erindi, en auðsjáanlega bjagað og vantar í.

2, Þorkell á sèr dætur þrjár Ása og Katrín hètu þær.
leika dýr í skógi frúinnar sómi vel frúinnar sómi.
26 erindi, að efninu er þetta sama kvæði og „systra kvæði" (*Ant. Tidsskr.* 1846-1848, bls. 165) en hefir miklar afbreytíngar.

3, Ólafr reið með björgum fram, o. s. frv., og er það kvæði hèr 17 erindi.

4, Eittsinn fór eg yfir um Rín (þritekið) og lilju
á laufblaði einnar lilju lítil var ferjan mín.
þetta kvæði er eptir sèra Ólaf á Söndum.

5, Þorkell átti dætur tvær Ása og Signý hètu þær
leikara dýr í skógi frúinnar sómi vel frúinnar sómi.
21 erindi, sama kvæði að efninu til og hið 2. í þessari röð, en með töluverðum breytíngum.

6, Ólafr reið með björgum fram *segir hann*[1]
villir hann, stillir hann blíður rann þá byrinn undan
fann hann fyrir sèr álfarann *björgunum fram.*
16 erindi, með nokkrum afbreytíngum frá því sem er í öðrum uppskriptum.

7, Tófa liggur inni *um Danamót*
leggjum land undir fót og dans vill hún heyra.
ól hún barn með Birni
kvæði þetta er hèr 17 erindi.

8, Hvert varstu gengin út um stræti
snör mín snörp og dillindó? hár mann kári[2] *og korriró.*
9 erindi.

9, fornkvæði, fyrirsagnar laust, svipað þeim, sem í öðrum handritum er kallað „kvæði um Loga Þórðarson", það er þannig:

LOGA KVÆÐI.

1. Prestsdóttirin upp í bý
sú kann gull að spinna
spottar hún alla biðla sín
sú heiðurs kvinna,
taflbrögð mun enginn af henni vinna.

2. Einn kallar hún „Herðalút"
sú kann gull að spinna,
annan kallar hún „Kránkfót"
sú heiðurs kvinna,
taflgrögð mun enginn af henni vinna.

3. Þriðja kallar hún „Gýumgagl",
fjórða kallar hún „Kartnagl".

---

1) „segir hún við hann" stendur í sumum erindum. 2) aðrir hafa „Ári minn kári".

4. Fimta kallar hún „Flakinmunn"
sú kann gull að spinna.
Það er hann Logi Þórðarson
segir heiðurs kvinna,
taflbrögð mun enginn af henni
vinna.
5. Logi frèttir suðr með sjó.
hann spottar lítil jómfrú, *sú h.*
6. Logi talar við sveina sín:
„söðlið alla hesta mín!"
7. Söðlið Blakk og söðlið Brún!
ríðum svo um prestsins tún."
8. Logi ríðr í prestsins garð
lítil jómfrú úti var.
9. „Heil og sæl nú, sæti mín!
hvar er prestur, faðir þinn?"
10. „Hann sitr í höllu og skenkir
vín,
hann hirðir ekki um ferðir þín."
11. Styttir hún upp sinn möttul blá
hún hljóp meira en hann reið[1].
* * * * * * * * *
13. Prestrinn talar við dóttur sín:
„hvernig er stuttur möttull þinn?"
14. „Fugl flaug yfir haf
beiskann drykkinn hann mèr gaf."
15. „Gjörla þekki eg þann fugl:
það er hann Logi Þórðarson."
16. Prestsdóttirin upp í krá
fæddi hún „Flakinmunna" þrjá.
17. „Þess bið eg ykkr, þernur mín,
að engin spotti biðla sín."
18. Hver sem spottar úngan svein
sú kann gull að spinna
sjálfan sækir háðið heim
sú heiðurs kvinna,
taflbrögð mun enginn af henni
vinna.

II. STAÐALÝSÍNG. Til þessa höfum vèr fengið: frá sèra Jörgen Kröyer: prestatal í Miklagarðs, Stóradals og Hóla þíngum í Eyjafirði, samið af Steingrími biskupi Jónssyni og ritað að mestu með hans eigin hendi. Prestaröðin nær frá 1538 til 1807, og er víða rakin nokkur ætt frá hverjum presti. — Frá Gísla Konráðssyni höfum vèr fengið lýsíng yfir „aurmál steinbogans á Blöndu", eptir brèfi til hans frá Jónasi Jóhannessyni á Breiðavaði í Lángadal, sem skoðaði steinbogann, eða leifar hans, 1849. — Frá Guðmundi Sigurðssyni í Gaulverjabæ höfum vèr fengið uppskrifaða þulu, sem telr upp bæi alla undir Eyjafjöllum („Norðust eru Nauthús" o. s. frv.).

III. ALÞÝÐLEG FORNFRÆÐI. Af safni Magnúsar stúdents Grímssonar höfum vèr nú fengið afskript, er það allmikið safn og eykst smásaman; þar eru margar sögur sem fylgja stöðum og örnefnum, álfa sögur og um útilegumenn, yms átrúnaður, skýrslur um leiki o. fl. — Sem sýnishorn látum vèr hèr fylgja eina sögu:

„GALDRAMENNIRNIR Í VESTMANNAEYJUM. Þegar svarti dauði geysaði yfir Ísland, tóku átján galdramenn sig saman, og gjörðu fèlag með sèr; þeir fóru út í Vestmannaeyjar og ætluðu að verjast þar dauðanum, meðan þess yrði auðið. Þegar þeir sáu, að sóttinni var farið að lètta af landinu, vildu þeir vita hvort nokkur maðr mundi vera á lífi. Þeir tóku sig saman

[1]) hèr er afbakað, og í uppskriptinni er sagt að vanti 12ta erindi.

um að senda einn á land; tóku þeir þann til, sem hvorki var mestr nè minnstr í íþrótt þeirra; hann fluttu þeir í land, og sögðu, að ef hann yrði ekki kominn aptr fyrir jól mundu þeir senda honum sendíngu, sem dræpi hann; þetta var snemma á jólaföstunni. Maðrinn fór, og gekk lengi og kom víða, en hvergi sá hann mann; bæirnir stóðu opnir, og önduð lík láu þar inni á víð og dreif; loksins kom hann að einum bæ lokuðum; hann furðaði sig á því, og nú vaknaði hjá honum von um, að hann mundi finna mann. Hann barði að dyrum, og kom þar út úngleg stúlka og fríð; hann heilsaði henni, en hún hljóp um háls honum og grèt af gleði, yfir því að sjá mann, því hún sagðist hafa hugsað að enginn lifði eptir nema hún ein. Hún bað hann að vera hjá sèr, og hann játaði því; fóru þau nú inn, og töluðu mart saman. Hún spurði hann hvaðan hann kæmi, og hvað hann væri að fara; hann sagði henni það, og það með, að hann yrði að koma aptr fyrir jólin; hún bað hann samt að vera hjá sèr sem lengst; aumkaðist hann svo yfir hana, að hann hèt henni því; sagði hún honum, að þar nærri væri enginn maðr á lífi, því hún sagðist hafa farið vikuleið frá sèr á alla vegu, og engan mann fundið. Nú leið fram undir jólin og eyjamaðr vildi fara; stúlkan bað hann að vera, og sagði, að fèlagar hans mundu ekki vera svo grimmir, að láta hann gjalda þess, þó hann dveldi hjá sèr, einstæðíngnum; lèt hann svo til leiðast, og nú var kominn aðfángadagr jóla; þá ætlar hann að fara, hvað sem hún segi. Hún sèr þá, að nú duga ei bænir lengr, og segir: „helduròu að þú komist út í eyjar í kvöld? eða þykir þèr ekki eins gott að deyja hèrna hjá mèr, eins og að deyja einhverstaðar á leiðinni?" Hann sá, að tíminn var nú orðinn of naumr og ásetti sèr nú að vera kyrr, og bíða dauða síns; leið nú af nóttin og var hann mjög dapr, en stúlkan var hin kátasta, og spurði: hvort hann sæi hvað eyjabúum liði? Hann sagði að nú væri þeir búnir að senda sendínguna í land, og mundi hún koma í dag; stúlkan settist nú hjá honum á rúmið sitt, en hann lagðist uppí fyrir ofan hana. Hann sagði, að nú væri sig farið að syfja, og væri það aðsókn; síðan sofnaði hann; stúlkan sat á rúmstokknum, og var einatt að smá-vekja hann og láta hann segja sèr hvar sendíngin væri; en því nær sem hún kom, því fastara svaf hann, og seinast, þegar hann sagði að sendíngin væri komin í landareignina, sofnaði hann svo fast, að hún gat ekki vakið hann; enda leið þá ekki á laungu, áðr hún sá gufu mórauða koma inn í bæinn. Gufa þessi leið hægt og hægt inn að henni, og varð þar að mannsmynd. Stúlkan spyr, hvert hún ætli að fara. Sendíngin segir henni allt sitt erendi, og bað hana fara af rúminu: „því eg kemst ekki upp fyrir þig" segir hún. Stúlkan segir að þá verði hún nokkuð til

að vinna; sendíngin spurði hvað það væri; „það er," segir stúlkan, „að lofa mèr að sjá hvað þú getr orðið stór." Sendíngin játar því, og verðr nú svo stór, að hún fyllir upp allan bæinn. Þá segir stúlkan: „nú vil eg sjá hvað lítil þú getr orðið." Sendíngin segist geta orðið að flugu, og í því bregzt hún í flugu líki, og ætlar nú að komast undir hendina á stúlkunni upp í rúmið til mannsins; en þá lendir hún í sauðarlegg, sem stúlkan hèlt á, og fór inn í hann, en stúlkan setti tappa í gatið; lèt hún síðan legginn með sendíngunni í vasa sinn, og vekr nú manninn; vaknar hann þá fljótt, og undrast mjög yfir því, að hann sè enn á lífi. Hún spyr hann, hvar sendíngin sè; hann kveðst ekki vita hvað af henni hafi orðið. „Það hefir mig lengi grunað," segir hún, „að ekki mundu þeir vera miklir galdramenn í eyjunum." Hann varð nú mjög glaðr, og nutu þau bæði hátíðarinnar með mikilli ánægju; en er leið að nýjári, fór hann að verða fálátr. Stúlkan spurði, hvað að honum gengi; hann segir, að nú sè þeir í eyjunum að búa til aðra sendíngu, „og magna þeir hana allir; hún á að koma hèr á gamlársdag, og þá mun ei gott að forða mèr." Stúlkan sagði, að eigi gæti hún kviðið því að óreyndu, „og skaltu ekki vera hræddr við sendíngar eyjamanna;" var hún nú hin kátasta, og þótti honum þá skömm, að bera sig mjög illa. Á gamlársdag segir hann, að nú sè sendíngin komin í land, „og miðar henni fljótt, því hún er ákaflega mögnuð." Stúlkan segir, að hann skuli nú gánga út með sèr; hann gjörir það; gánga þau, þángað til þau koma að skógarrunni einum; þar nemr hún staðar og kippir upp nokkrum hríslum; verðr þá fyrir þeim hella ein. Hún lyptir upp hellunni, og er þar jarðhús undir; þau gánga nú ofan í jarðhúsið, og er þar dimmt og ógrlegt; þar er ein ljóstýra dauf, og logar hún á mannsístru í hauskúpu; þar liggr karl einn, heldr ógrlegr, í rúmfleti við ljósið; augun í honum voru eins og blóð, og allr var hann ófrýnilegr, svo eyjamanninum þótti nóg um. Karlinn segir: „það ber eitthvað nýrra við, að þú ert á ferðinni, fóstra; það er lángt síðan eg hefi sèð þig, eða hvað á eg nú að gjöra fyrir þig?" — Hún segir honum þá allt um ferðir sínar, og um manninn, og um fyrri sendínguna. Karlinn biðr hana að lofa sèr að sjá legginn; hún gjörir það, og verðr þá karlinn allr annar, þegar hann tók við leggnum; velti hann honum á allar lundir fyrir sèr, og strauk hann allan utan. Þá segir stúlkan: „hjálpaðu mèr nú fljótt, fóstri! því nú er manninn farið að syfja, og það er merki þess, að sendíngin er senn komin. Karlinn tekr þá tappann úr leggnum, og kemr þá flugan út úr honum; karlinn strauk fluguna og klappaði henni, og segir: „farðu nú, og taktu móti öllum sendíngum úr eyjunum og gleyptu þær!" — Þá varð brestr mikill og

fór flugan ut, og varð þá svo stór, að annar skoltr tók við himin en annar við jörðu; tók hún svo móti öllum sendíngum úr eyjunum og var nú manninum borgið; fóru þau nú heim aptr úr jarðhúsinu, og settust að á bæ stúlkunnar. Attust þau síðan, og jukust og margfölduðust og uppfylltu jörðina."

Prestrinn sèra Daníel Halldórsson að Glæsibæ hefir sent afskript af Grýlukvæði sèra Guðmundar í Felli: „Hèr er komin grýla, úr Gægishól"[1]) o. s. frv. er það skrifað upp eptir konu í Eyjafirði og er 90 erindi.

Prestrinn sèra Benedikt Þórarinsson á Ási í Fellum hefir sent nokkrar barnaþulur, og „Vikivaka-eða dans-þulu", með upphafi: „Hèr fer hind af heiði" o. s. frv.

Guðmundr Sigurðsson í Gaulverjabæ hefir sent afskriptir af allmörgum sögum, um útilegumenn o. s. frv., þulum, gátum, tóukvæðum („Tóa tölti um stræti") og grýlukvæðum, bæði sèra Stepháns í Vallanesi („Ekki linnir ferðunum um Fljótsdalinn enn") og sèra Guðmundar á Felli; Leppalúða kvæði, eignuðu sèra Hallgrími Pèturssyni („Hèr er kominn Leppalúði, lángur og stór" o. s. frv.) og öðru Leppalúðakvæði (Hèr er kominn Leppalúði ljótur og grár") sem virðist vera ort í Þíngvallasveit og líklega af einhverjum presti á Þíngvöllum; þar að auki hefir hann sent afskriptir af brotum úr grýlukvæðum, krummakvæðum o. fl.

Frá ymsum hefir komið til safnsins: 1, Grýlukvæðið: „Hèr er komin Grýla úr Gægishól", 80 erindi. 2, Leppalúðakvæði: „Hèr er kominn Leppalúði ljótur og grár"; Hárs-ljóð: „Þó að eg vildi þuluna flètta" o. s. fr.; Grýlu kvæði: „Ekki linnir ferðunum um Fljótsdalinn enu"; Þórnaldar-þula. 3, saga af biskupsdóttur frá Skálholti, nokkrar fleiri sögur og þulur. 4, Hanzkavísur, hundrað mæltar; húfukvæði: „Eina húfu á eg mèr", 4 erindi; Bóndabragr: „Englands bóndi einn var sá" o. s. frv. 11 erindi, með viðkvæði: „verður á fyrir varamönnunum núna"; Guðrúnar kvæði: „Kátt er um jólin, koma þau senn"; þar eru og með nokkrar huldufólks sögur.

Vèr leyfum oss enn á ný að ítreka þá ósk vora, að fróðleiks vinir á Íslandi styrki til a auka handritasafn þetta, og biðjum vèr að ritað verði utaná það sem ætlað er til safnsins annaðhvort „*Til hins Konúnglega Norræna Fornfræða-Fèlags í Kaupmannahöfn, Kronprindsensgade Nr. 40*" eða „*Til Jóns Sigurðssonar, skjalavarðar við fornskjalasafnið. Store Kongensgade Nr. 49 B.*"

---

[1]) aðrir hafa: „Gægis úr hól" eða „og gægir sól" eða „og gægist um hól".

Færøisk Afdeling. Til de foregaaende Meddelelser betræffende denne Afdeling i Archivet i Antiquarisk Tidsskrift 1846-1848 S. 45, jfr. S. 258-267, slutter sig efterfølgende Fortegnelse over færøiske Kvæder, optegnede for det Kongelige Nordiske Oldskrift-Selskab til dets historisk-archæologiske Archiv ved V. U. Hammershaimb.

1, Álvur kongur, 57 v. 2, Angankári, 52 v. 3, Arvarjallur, 60 v. 4, Ásbjörn prúði, 34 v. 5, Áslu ríma, 38 v. 6, Ásmundur Àðalsson, 100 v. 7, Ásmundur skeinkjari, 210 v. 8, Ásmundur tröllabàni, 154 v. 9, Bàraldur bondason, 34 v. 10, Bevussa tættir, 54 v. 11, Blikimanns kvæði, 100 v. 12, Bondin við gàrðsenda, 17 v. (ufuldstændig). 13, Bragdar táttur, 400 v. 14, Bretlands kvæði, 192 v. 15, Belfjóna, 40 v. 16, Brinhildu kvæði, 200 v. 17, Brúnsveins vísa, 23 v. 18, Brúsajökil, 83 v. 19, Drósin á Girtlandi, 30 v. 20, Dvörgakongur, 100 v. 21, Dvörgamoy (Ásmundur sàðlar gangara sín ...), 62 v. 22, Dvörgamoy (Hálvdan og hann Heiðrikur ...), 68 v. 23, Dvörgamoy (Hjálprik kongur firi ríki ræður ..), 81 v. 24, Dvörgamoy (Hoyrt hávi eg frá gamlari tíð ...), 61 v. 25, Dvörgamoy (Tíðrikur situr á Brattingsborg), 102 v. 26, Einars ríma, 130 v. 27, Ebbingàl, 30 v. 28, Fípan fagra, 56 v. 29, Filkus Veymarson, 18 v. 30, Frísa ríma, 6 v. 31, Frúgvin Espalín, 73 v. 32, Frúgvin Olrina, 90 v. 33, Flóvint Bænadiktsson, 30 v. 34, Flóvins ríma, 50 v. 35, Finnur hin fríði, 154 v. 36, Fimboga ríma, 66 v. 37, Fuglakvæði, 26 v. 38, Fiskakvæði, 25 v. 39, Geyti Áslaksson, 120 v. 40, Geipa táttur, 103 v. 41, Gormur àf Franklandi, 402 v. 42, Gongurolvs kvæði, 140 v. 43, Grímur í fjallinum, 55 v. 44, Gríms ríma, 82 v. 45, Grímur á Miðalnesi, 102 v. 46, Grímur àf Axalvelli, 32 v. 47, Grímur àf Bretlandi, 218 v. 48, Grimmars kvæði, 206 v. 49, Greivín àf Jórsalín, 50 v. 50, Grips kvæði, 90 v. 51, Gullsteinur, 13 v. 52, Guttormur í Hattarmóti. 53, Gunnars kvæði, 12 v. (ufuldst.). 54, Hindarríma, 44 v. 55, Hàraldskjöldur àf Miklagàrði, 122 v. 56, Harra Svein àf Miklagàrði, 63 v. 57, Harra Karls vísa, 41 v. 58, Harra Tímars vísa, 24 v. 59, Harra Pàtur og Elinborg, 50 v. 60, Hjálmars kvæði (2 tættir: a, Örvaroddur, b, Arngríms sinir), 170 v. 61, Heljars kvæði, 107 v. 62, Herleifs kvæði, 52 v. 63, Hermundur illi, 152 v. 64, Hermundur Grimmarsson, 44 v. 65, Hildibrands táttur, 116 v. 66, Hilmars táttur, 80 v. 67, Högna táttur, 248 v. 68, Hörpu ríma, 32 v. 69, Hústrúin og hofmàðurin, 13 v. 70, Jalgríms kvæði, 91 v. 71, Jatvards ríma, 70 v. 72, Illhugi, 45 v. 73, Ingimann og Eirikur, 36 v. 74, Jóhan kongur í Eysturlondum, 69 v. 75, Jómsvíkinga vísa, 36 v. 76, Jósvein hin ungi og Óluva moy, 22 v. 77, Junkarin Login, 13 v. 78, Jústin jalls

kvæði (3 tættir), 260 v. 79, Ívar Skjoldsveins ríma, 30 v. 80, Ívint Herintsson (5 tættir), 352 v. 81, Karlamagnussar dreymar, 19 v. 82, Kelling við grúgvustein, 28 v. 83, Koralds kvæði, 111 v. 84, Kongurin í Spán, 93 v. 85, Kjartans tættir, 130 v. 86, Kripilin á Vatnsoyri, 30 v. 87, Kvörfinns táttur, 86 v. 88, Loka táttur, 96 v. 89, Löðar jall, 188 v. 90, Magnus kongur í Noregi, 35 v. 91, Margretu kvæði i 3 tættir, 230 v. 92, Mirmans kvæði, 156 v. 93, Nikurs vísa, 15 v. 94, Sankti Niklas, 9 v. (ufuldst.). 95, Nornagestur, 50 v. 96, Nornagrímur, 70 v. 97, Ólavur hin heiligi (eller Guldbrands ríma), 31 v. 98, Ólavur (Ólavur ríður eftir björgunum fram ...), 39 v. 99, Olgars kvæði, 110 v. 100, Óluvu kvæði (meddelt i Tidsskriftet 1846-1848 S.279-304). 101, Ormar Tórolvsson, 84 v. 102, Pálnir Búason, 99 v. 103, Pàrissa ríma, 75 v. 104, Ràðalfs kvæði, 133 v. 105, Ragnars táttur, 100 v. 106, Regin smiður, 102 v. 107, Rings kvæði, 200 v. 108, Ringur af Írlandi, 118 v. 109, Ríki Álvur, 90 v. 110, Risin àf Leittrabjörgi, 150 v. 111, Ríma (Eg hàvi màr eina jomfrú fest ...), 11 v. 112, Ríma (Riddarin skuldi í lundina gá ...), 22 v. 113, Ríma (Dóttir spurdi móður bráð, nú vil eg til skipa í ár ...), 18 v. 114, Ríma (Eg stóð so nær, eg lýddi hàrá ...), 22 v. 115, Ríma (Heima situr moyjin ein ...), 17 v. 116, Ríma (Fàðir spurdi dottur á ráð ...), 36 v. 117, Ríma (Riddarin spurdi kærastu sína ...), 15 v. 118, Ríma (Eg elskaði màr ein svein ...), 13 v. 119, Ríma (Eg vàr màr við á ígjár ..), 14 v. 120, Ríma (Tàð býr ein jomfrú firi sunnan lund ...), 20 v. 121, Ríma (Eg gekk màr firi brúðardirnar ein ...), 7 v. 122, Ríma (Tàð býr ein bondi í Skánoy ...). 123, Ríma (Hàvið tit hoyrt frá Áradàl ...), 20 v. 124, Ríma (Trettan vóru teir Noregis menn, til Íslands skuldu fàra ...). 125, Riddarin Klàmint, 33 v. 126, Risin og moyjin, 24 v. 127, Rólands kvæðini, 424 v. i 6 tættir. 128, Sigrid og dvörgurin, 18 v. 129, Sveinur í Vallalíð, 95 v. 130, Sella ríma, 47 v. 131, Svein kongur, 30 v. 132, Svarti svein, 82 v. 133, Sigurður konúngsson, 70 v. 134, Seyða ríma, 61 v. 135, Snæulfs ríma, 178 v. 136, Stríðið í Hildardàl, 194 v. 137, Skrímsli, 45 v. 138, Sigmundar kvæði (3 tættir), 90 v. 139, Samsonar kvæði, 130 v. 140, Sankta Jákubs vísa, 35 v. 141, Sniolvs kvæði, 609 v. i 9 tættir. 142, Selamons ríma, 28 v. 143, Tíðrikur kongur, 54 v. 144, Tíðriks kappar, 60 v. 145, Tístrams táttur, 40 v. 146, Tjúgundi biðil, 13 v. 147, Torbjörn Bökil, 131 v. 148, Torkils døtur, 45 v. 149, Tormóður skald, 80 v. 150, Trándur Jogvansson, 100 v. 151, Torsteins kvæði, 253 v. 152, Tröllini í Hornalondum, 55 v. 153, Vàlint svein, 211 v. 154, Væluvants kvæði, 162 v. 155, Vevpíkan, 17 v. 156, Viljorms

kvæði (eller Ragnarlikkja), 110 v. 157, Virgar Válintsson (eller Risin í Holmgörðum), 59 v. 158, Vilmunds kvæði, 78 vers.

Foruden disse her anførte kvæder og viser har jeg også optegnet varianter til nogle af de kvæder, som findes opregnede i Antikvarisk Tidsskrift 1846-1848, s. 45; endelig findes på det kongelige bibliothek endel mindre sange, som jeg her ikke har anført, da jeg endnu ikke har fået afskrifter af dem; flere færøiske sange har jeg endnu ikke truffet på.

MUSEET FOR NORDISKE OLDSAGER

har i Aaret 1849 modtaget talrige Beviser paa Publicums vedvarende Interesse og Velvillie. Det har saaledes modtaget en Forögelse af 464 Numere, i omtrent 132 Sendelser, dog maae det bemærkes, at af det anförte Antal afleveredes de 124 Numere fra det kongelige Kunstmuseum, der allerede tidligere gjentagne Gange har beriget Samlingen med værdifulde og höist interessante Sager, hvorom de senere Aargange af dette Tidsskrift have meddeelt Beretninger.

Som sædvanligt har Museet været tilgjængeligt om Torsdagen fra Kl. 11-1 og fra 1ste Mai til 1ste October har det tillige været aabent hver Mandag Eftermiddag fra Kl. 5-7.

Af de i det afvigte Aar indkomne Oldsager, hvorved alle Museets Afdelinger forögedes, tillade vi os at omtale et Udvalg af de mærkeligste Fund og enkelte Gjenstande.

STEENALDEREN.



Ovenstaaende Figur er en Afbildning i halv Störrelse af en meget smuk og ualmindelig vel forarbeidet Öxe af Been, der er foræret til Museet af Hofjægermesterinde Raben til Lekkendegaard i Præstö Amt, i hvis Have den fandtes i Forbindelse med et Skelet, i en Dybde af omtrent $1^1/_2$ Alen. Den har en Længde af 7″ og er forsynet med et aflangt Skafthul. Eggen er 3″ lang. Prof. Steenstrup har haft den Godhed at undersöge dette mærkelige Stykke, og har derom afgivet fölgende Erklæring: „Den mig fra det oldnordiske Museum til nærmere Undersögelse

sendte mærkværdige Øxe, mkt. 10776, er af Been; jeg har sammenlignet dens Masse og Form med Skeletdele af de Dyr, der have staaet til min Raadighed og jeg troer neppe at tage synderlig feil, naar jeg erklærer den for at være dannet af Forarmen (ulna) af en Hval, der omtrent har haft Vaaghvalens Störrelse. Det er umiskjendeligt, at Benets oprindelige hensigtsmæssige Form har ledet Urmanden til deraf at danne sig en Öxe."

Secretair Mourier, Birkedommer i Hirschholm, forskaffede Samlingen tre ualmindelig store og vel bevarede Flintkiler, der fandtes ved Törveskjæring af Parcellist Jens Fredriksen af Usseröd. Den störste af dem var $12^1/_2''$ lang.

Som bekjendt höre Kiler med Bane, slebne paa alle fire Sider, til de sjeldnere Sager fra Steenalderen. En saadan Flintkile, 7" lang samt en kun tilhugget og til begge Ender kiledannet Flintkile af $8^1/_2''$ Længde, foræredes af Gjæstgiver M. Jensen i Kjöbenhavn. De ere fundne paa Gjevninge Mark ved Roeskilde.

En meget ualmindelig Flintkile foræredes af Pastor Rohmann i Rönninge. Den er kun 2" lang og har en skraat tilslebeen Eg. Den er funden paa Rønninge Mark tilligemed to Flintknive og et halvmaaneformet Flintstykke med Saugtænder, der ogsaa indsendtes.

En Unævnt indleverede en raat tilhugget Flintkile med Bane, omtrent 5" lang. Den bærer paa alle fire Sider Spor af paabegyndt Slibning, og paa den ene Side er den henimod Eggen begyndt at tilhugges paany, som det synes for at omdannes til en Huulmeisel.

Ved Pastor Möllers Omsorg erholdtes tvende store Flintkiler, der fandtes af en Karl ved Gröftegravning i et Kjær ved Gjedsted. Den ene er $12^3/_4$ og den anden $11^3/_4''$ lang. De ere kiledannede til begge Ender samt slebne paa alle fire Sider. Finderen erholdt en Douceur.



Ved at bortföre et stort Parti af en med Bögetræer bevoxet meget betydelig Bakke i Skoven ved Meilgaard i Nörre Hald Herred, Randers Amt, opdagede Besidderen, Proprietair Olsen, at det var en Østersbanke fra Oldtiden. Dybt nede i Banken fandt han under store Masser af Östersskaller den mærkelige lille Kam af Been, der herhos sees afbildet i fuld Störrelse. Den er udskaaren af et Stykke Been, har kun fire Tænder, er $2^1/_4''$ höi, $^5/_6''$ bred og er foroven gjennemboret. Hr. Olsen forærede dette interessante lille Stykke til Museet samt gav tillige Underretning om at der jevnlig

fandtes Dyreknokler i denne Østersbanke, af hvilke imidlertid ingen vare blevne bevarede. Tilligemed Kammen indsendtes nogle af de i Banken fundne Östersskaller.

BRONCEALDEREN.

Endskjöndt man i Danmark endnu ikke har fundet Former til Broncestöbning, har man dog al Grund til at antage, at man i Broncealderen selv forarbeidede Metal her i Landet og ikke indförte de forarbeidede smukke Broncesager fra andre Lande. Da Fund af saadanne Gjenstande, der vedkomme Stöbningen, unægtelig höre til de utvivlsomste Beviser for Forarbeidningen af Metal, troer man at burde henlede Opmærksomheden paa, at der i afvigte Aar atter er funden en af Metalarbeiderne saakaldet Ingus, der som bekjendt fremkommer ved Stöbning. Den fandtes i en Törvemose paa Maarsø i Liimfjorden og indsendtes tilligemed tvende i samme Mose fundne Spydspidser, der synes ei at være blevne færdige fra Metalarbeiderens Haand, af Justitsraad Rummelhof, Byfoged i Nykjöbing paa Maarsø. (Afbildning af en lignende Ingus sees S. 173 i nærværende Tidsskrifts Bind for 1843-1845). Museet eiede forud flere Stykker, af hvilke nogle ere fundne sammen.



Hans Majestæt Kongen skjænkede Museet en stor Bronceknap eller Dæksel, ziirlig udarbeidet, der fandtes liggende oven i en Urne, samt en höist mærkelig Fiskekrog af Bronce, der laae under bemeldte Dæksel. Museet havde tidligere kun een Fiskekrog af dette Metal. Hosstaaende Træsnit er en Afbildning i fuld Störrelse af den i Urnen fundne Krog. Tillige medfulgte en Broncenaal, en lille Metalcylinder, et hjulformet Brudstykke, formodentlig Bagsiden af en stor Bronceknap, samt flere mindre Gjenstande, samtlige fundne i Gravhöie i Fyen. Af den Urne, i hvilken Fiskekrogen fandtes, medfulgte nogle Brudstykker.

Stiftamtet i Viborg indsendte to dobbelte Spiralringe af Guld, fundne i Forbindelse med et Broncesværd, en stor Broncering og en lille Kobberkniv i en Gravhöi paa Gaardmand Mads Madsens Mark i Kragelund af hans Sön og Fæsteren Jens Christian Jensen. Finderne antoge at Ringene havde været viklede om Fæstet af Sværdet, hvoraf Brudstykker medfulgte. Værdien,

18 Rbd. 64 Sk., udbetaltes Finderne. Ved samme Leilighed indsendte Stiftamtet forskjellige andre Smaating af Bronce, hvoriblandt to Pincetter, to Broncekníve, en Broncenaal og en Dobbeltknap samt Brudstykker af en Krog af Been med Zirater, som synes at have været en Fiskekrog. Disse Sager fandtes oveni 3 Urner i en Gravhöi paa Enken Johanne Kriegers Mark i Kragelund.

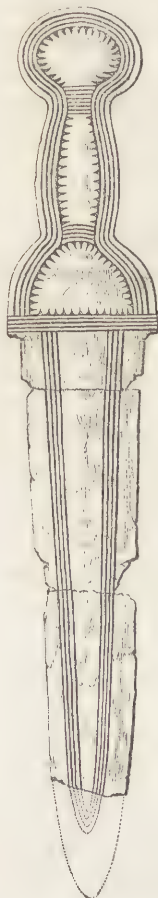
Da Museets Samling af Cranier fra Danmarks Oldtid endnu ikke er kommen i Besiddelse af et eneste Cranium fra Broncealderen, maa man höilig beklage at et saadant, der let kunde være blevet reddet for Samlingen, gik tabt. Da man i Broncealderen sædvanligviis brændte de Døde, vil man lettelig indsee Vanskeligheden i at tilveiebringe Hoveder fra hiin Periode. Undertiden, men rigtignok meget sjældent, har man her i Landet fundet hele Skeletter i Forbindelse med Sager, der bestemt tilhørte Broncealderen. Et saadant Fund gjordes i afvigte Aar, men Skelettet indsendtes ikke, hvorimod Klingen til en ved et saadant funden Broncedaggert indsendtes af Sadelmager Brandt i Skjelby. Ved Klingen bemærkedes et tykt Lag Læder, formodentlig Skeden. Det fandtes i en Höi. Han indsendte ogsaa en halvmaaneformet Broncekniv, funden oveni en Urne i en anden Höi, i hvilken fandtes 9 Urner, der desværre alle hensmuldrede.

Herredsfogeden i Vinding Herred i Fyen, Kammerherre Moltke, indsendte etBroncesværd, der hører til de prægtigste og bedst bevarede Stykker, Museet hidtil har erholdt af den Art. Fæstet har paa de bredere Sider haft en nu tabt Indlægning af Træ, Been eller deslige. Siderne af den Tunge, der har gaaet igjennem Fæstet, ere decorerede med en tynd Guldbelægning, i hvilken Ringzirater ere indslagne. De Nitnagler, der have fastholdt den ovenfor omtalte Indlægning paa de bredere Sider af Fæstet, ere endnu tilstede. Klingen, der er prydet med Striber, er tveegget og endnu meget skarp. At dette Sværd er saa godt bevaret, er bevirket derved, at det laa i et af to flade Træstykker dannet Foderal, der havde været tilsmeltet med Harpix, hvoraf endnu noget er tilbage. I Træstykkerne ere indskaarne Fordybninger, hvori Sværdet kunde ligge, og man kan af disse Fordybningers Form slutte, at Fæstet har været prydet med en stor, fra Siderne fladtrykt Knap, der nu er tabt. Nogle Stykker af Foderalet bevares ogsaa i Museet. Dette Sværd, der er 31″ langt, fandtes i Gaardmand Hans Nielsens Tørvemose af Huusmand Anders Nielsen i Frørup, der erholdt en passende Douceur.

Et lignende Broncesværd, dog uden Guldbelægning, tilstilledes Museet ved Civil-Gouverneuren paa Als, Kammerherre Riegels. Fæ-

stet, der ligesom paa det foran omtalte Sværd har været indlagt med Træ eller deslige, har endnu Stykker tilbage af de 5 Nitnagler, hvormed Indlægningen har været befæstet. Dette Sværd, der iøvrigt ikke udmærker sig ved Ornamenter, har den betydelige Længde af 31¼". Det er fundet af Gaardeier Peter Møllers Sön, ved Plöiningen af en hidtil udyrket Eng, tilhørende hans Fader, og som forhen har været Skovland. Det laa omtrent 4" under Jordfladen. Ved nærmere Undersøgelse fandtes ikke flere Oldsager paa dette Sted.

Paa Kirke Helsinge Mark fandtes ved Plöining nogle Brudstykker af et ualmindeligt Broncesværd, der af Pastor Appeldorn til Bakkendrup foræredes til Museet. Fæstet er ikke som sædvanligt støbt over en Leerkjærne, men er massivt og ved 6 Nitnagler, anbragte i en Halvcirkel, befæstet til Klingen. Knappen, der har været støbt særskilt, og hvoraf den nederste Deel medfulgte, har været fastgjort ved en Nitnagle, der har gaaet paatvers igjennem Fæstet, som har været meget kort.



Procurator Barfod paa Rengegaard i Stevns Herred forærede nogle Brudstykker af en mærkelig lille Broncekniv, der har haft Form som et Sværd. Saavel Fæstet som Klingen er ziret med Indgraveringer. Hosstaaende Træsnit er en Afbildning i fuld Störrelse af dette smukke Stykke, der paa det nærmeste er fuldstændigt.

Pastor Rohmann til Rönninge indsendte en udmærket Paalstav, 9" lang, funden af Hans Hendriksen af Hundevad By ved Plöining paa hans Mark. Denne Paalstav hører til de störste, Museet er kommet i Besiddelse af.

En særdeles mærkelig Broncering erholdtes ved Oberst J. de Høegh-Guldbergs Omsorg. Den har omtrent samme Form som de saakaldte Edsringe (see Ledetraad til nordisk Oldkyndighed S. 44), men istedetfor at disse ende sig i to concave Skaale, er paa denne Formen kun bibeholdt paa den udvendige Side, hvorimod den indvendige Side er flad. Den er støbt saaledes, at Skaalene ere forenede med hinanden. Da man formodentlig baade har villet give Ringen en anseelig Störrelse samt tillige spare paa det kostbare Metal, har man støbt Broncen over en Kjærne af brændt Leer, hvorved tillige opnaaedes en i Forhold til Störrelsen betydelig Lethed. Igjennem et Hul paa den indvendige Side seer man endnu Leerkjærnen. Den fandtes af Bolsmand Lars Jacobsen

i Hasle ved Aarhuus, ved Plöining paa hans Mark. Finderen erholdt en passende Douceur.

Ved Grøftegravning i en Tørvemose paa Svenstrup Mark i Taarnborg Sogn fandt Bolsmand Hans Mogensen af Svenstrup en Mængde Gjenstande af Bronce, der indsendtes af Cancellieraad Sylow, Byfoged i Korsør. Dette Fund bestod af: a, et sønderbrudt Diadem, der nu er restaureret; b, en i to Stykker overbrudt Spiral-Armring samt flere Brudstykker af lignende Smykker; c, et fladt Broncestykke af $2^1/_2$″ Diameter, der formodentlig har været et Spænde. Det bestaaer af to concentriske Ringe, forbundne ved 6 Eger, men er sönderbrudt. d, 31 hele större og mindre Skjoldplader fra $9^1/_4$-$^5/_6$″ i Diameter, samt flere Brudstykker; e, 4 Fragmenter af Dyrebeen samt en tilhugget Steenkugle af $3^1/_4$″ Diameter. Finderen erholdt en Douceur.

Fyens Stiftamtmandskab indsendte en mærkelig Bronce Haarring fra Pastor Krag til Gjeldsted. Den er af vredet Arbeide og er fortil udhamret i to ovale Plader, der ende sig i omböiede Spiraler. Disse, der ellers paa lignende Smykker gribe i hinanden, ere paa dette forenede ved en langagtig Malle af Broncetraad, hvis Ender danne Spiraler, hvilket synes at være skeet for at udvide Smykket. Den fandtes af en Huusmand paa Gjeldsted-Taarup Mark ved Gravning i hans Have.

Til denne Periode af Hedenold henhører ogsaa et Fund, der af Greve S. Danneskjold-Samsøe, som Bestyrer af Stamhuset Nedergaard paa Langeland, indsendtes fra Skovfoged Reichmann i Vaarskov. Det bestod af: et $^3/_4$″ langt Stykke Guld, der synes i Oldtiden at være afhugget af en Armring, og hvis Værdi beløber sig til 5 Rbd. 64 Sk.; en Meisel af Bronce, 3″ lang og $^1/_2$″ bred, indrettet ligesom en Celt, saa at et Skaft kan indsættes i den; en 2″ lang Broncecelt af sædvanlig Form, med Øsken; tvende Brudstykker af en meget mærkelig Broncecelt, der paa begge de smallere Sider har en lille Udbugning; tre Brudstykker af et lige Savblad af Bronce, tilsammen 6″ lange, og hvorpaa Tænderne ere usædvanlig nöiagtigt tildannede; 23 smaa Brudstykker af forskjellige i Oldtiden sønderbrudte Kar, Ringe, etc. samt, hvad der især er interessant, tvende af de ved Støbning fremkomne Ingusser, af hvilke den ene er mærkelig derved, at der endnu sidder et Stykke af en Broncetraad ved den, hvoraf man kanskee tör slutte, at den er Ingussen til en Armring. De omtalte Sager, der maae antages at have tilhørt en af Oldtidens Metalarbeidere, ere fundne $1^1/_2$ Alen under Jorden, ved at oprense et Vandsted paa Skovfogedens Lod i Vaarskov. Der tilstilledes Finderen 10 Rbd.

JERNALDEREN.

Kammerherre Raben til Beldringe forærede en stor Broncevase, der er funden i en Mergelgrav i Nærheden af Beldringe. Den har en Höide af $12^3/_4''$ og Mundingens Diameter er $9^1/_4''$. Denne Vase, der upaatvivlelig er af romersk Arbeide, er forsynet med tvende paanittede, massive og temmelig plumpe Øskener til en Hank, der desværre nu fattes. Den er overtrukken med ædel Rust.

En lille Guldbracteat med Øsken, hvorpaa forestilles sønderhuggede Slangefigurer, erholdtes fra Stiftamtmanden i Ribe, Kammerherre, Greve Sponneck. Et Stykke af den paaloddede Perlerand mangler. En lignende Bracteat er under Nr. 31 afbildet i Beskrivelsen over den kgl. Mynt- og Medaille-Samling. Den fandtes liggende paa Marken af en Bondepige i Douer, Lintrup Sogn.

Consistorialraad Engelbreth indsendte et lidet Smykke, forfærdiget af tyk Guldtraad og forsynet med Øsken. Lignende ere tidligere fundne i Forbindelse med Guldbracteater. Værdien, der beløb sig til 3 Rbd., udbetaltes den Bondedreng, der havde fundet det.

Fra Møller Kornerups Enke i Hove Mølle erholdtes som Foræring en meget prægtig og stor Sølvfibula, der indleveredes af Pastor Lorck i Hvedstrup. Den er endnu forsynet med den tilhørende Naal, er decoreret med Hoveder, Slyngezirater, Forgyldning, indfattede blaae Glasflus og Niello. Den er 5″ lang og opgravedes i en Tørvemose i Forbindelse med 13 Mosaik- og Glasperler, der tillige indsendtes.

Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet tilstillede Museet en Halsring, funden i Vester Marie Sogn paa Bornholm af Gaardeier Jens Morten Andersens Sön paa den Faderen tilhørende Mark, der hører til 56de Selveiergaard, ved at rydde nogle Steen ved et ældre Markskjel. Den bestaaer af tvende krumböiede Guldstænger, hvis tyndere Ender gribe i hinanden og danne et Slags Led, og hvis modsatte, tykkere Ender ligge over hinanden, naar Smykket anbringes om Halsen. Denne Ring, der har en smuk Guldfarve, fandtes at være meget sølvholdig, saa at dens Metalværdi imod Formodning kun beløber sig til 236 Rbd. 64 Sk., der udbetaltes Finderen.

Kammerherre Greve Ahlefeldt-Laurvig til Langeland indsendte en smuk Guld-Fingerring, dannet af en dobbelt sammenlagt og derpaa snoet Guldtraad, hvis ene Ende er formet som en Knap, der er stukken igjennem den ved Sammenlægningen opstaaede Böile paa den anden Ende af Traaden. Den fandtes i en Tørvemose tæt ved Tranekjær, af Andreas Madsen af Aarø. Værdien er 3 Rbd. 24 Sk.

Greve Ahlefeldt sendte tillige et Par ovale skaalformede Broncespænder.

De ere uden Dæksler, og have langs Ryggen en ophöiet Stribe, ved hvis Sider er udarbeidet Slyngezirater, der paa det ene Spænde ende sig i to med Knebelsbarter forsynede Hoveder. De ere noget forskjellige og mangle Tornene, der formodentlig have været af Jern. De fandtes ved Mergelgravning i Nærheden af Tranekjær, og Finderen erholdt en Douceur.

En mærkelig Broncering indsendtes af Fuldmægtig L. Schmidt i Middelfart. Den er $4^3/_4$" i Diameter og er forsynet med et Charnier, hvorved den kan aabnes. Undersiden er glat, den indvendige Side har 3 paralleltløbende Striber, og Oversiden er prydet med opstaaende Takker, der afvexlende ere brede og smalle. Tappen, hvorom Charnieret bevæger sig, fremspringer paa Oversiden som en forziret Knop. Dette smukke og mærkelige Stykke er fundet i en Tørvemose paa Bro Mark i Brenderup Sogn, Vends Herred. En Douceur tilstilledes Finderen, Huusmand Christen Sörensen i Bro Skov.

Kammerherre Sporon, Amtmand over Svendborg Amt, indsendte fra Justitsraad og Byfoged Bierfreund i Nyborg et prægtigt Armbaand af Guld. Det er fladt, $^7/_{12}$" bredt, og begge dets Ender, der ere böiede imod hinanden, dele sig hver i to fra hinanden vendte Spiraler. Det har paa Midten en ophöiet Stribe, og paa hver Side af den løber en Perlerad, udenfor hvilken sees et Ornament, der ligner et til begge Sider udtakket Baand. Den Accuratesse der er iagttaget ved Udførelsen af samtlige Ornamenter paa dette Stykke vidner om, at man ikke har arbeidet paa fri Haand, men betjent sig af Rouletten. I Henseende til Udførelsen har det Lighed med det paa Knudskovs Odde ved Vordingborg fundne Smykke, der er afbildet i Antiqv. Tidsskrift for 1843-45 pag. 132. Det fandtes af Dagleier Th. Nielsen paa Holmen, som opdagede det ved Høstarbeide. Den ene Ende stak frem af Jorden. Det laa nedenfor Enden af den Nyborg By tilhørende Teglværks eller Kohaugeskov, østen for Veien til Skabbeshuse, ved den saakaldte Slotsbanke. Vægten er $5^3/_8$ Lod og Værdien godtgjordes Finderen med 90 Rbd.

Et Fund af Ringsølv erholdtes fra Lolland. Det bestod af: en större og en mindre Barre; fire afhuggede Stykker af Barrer; to Stk. af udhamrede Barrer; 9 afhuggede Stykker af runde og firkantede Stænger til Ringe; fire Brudstykker af Fibulæ, der have været niellerede og forgyldte samt decorerede med Slyngezirater; og tyve mindre afhuggede Stykker af forskjellige Gjenstande af Sølv. Disse 41 Stykker, der veie $33^5/_8$ Lod, fandtes ved Efteraarsplöining paa en under Grevskabet Hardenberg henhørende Mark. Metalværdien godtgjordes med 37 Rbd. 4 Mk.

Lieutenant C. Richard af Artilleriet indsendte forskjellige, af ham

i Fyen samlede Oldsager, hvoriblandt en Urne, en Bronceskaal og Brudstykker af et Jernbidsel, der fandtes af Bonden Berthel Nielsen i Balslev ved Mergelgravning paa det af Bønderne med Navnet Natstalden betegnede Sted. Urnen, der er af brændt Leer, er 8½" höi, er i Bugen 8 og i Mundingen 4" i Diameter. Den har 2 Ører, er bedre forarbeidet end sædvanligt og er meget godt bevaret. Bronceskaalen, der er 14". i Diameter, er upaatvivlelig et romersk Arbeide. Dens Rand er omböiet og baade ud- og indvendig prydet med nöiagtigt drevne Ornamenter. Bunden af denne meget tyndt udhamrede Skaal er tildeels fortæret af Ir, men 6 Brudstykker af den medfulgte. Paa det störste af disse Brudstykker sees Spor af at Foden har været tilloddet. Selve Foden, som ogsaa medfulgte, er af dreiet Arbeide, meget massiv og prydet med forskjellige Afsatser.

Ved Lieutenants Richards Omsorg erholdtes ogsaa en Celt af Jern, der hos os ansees for at være et meget sjeldent Stykke. Den har et fiirkantet Skafthul og har en Længde af 4½". Af de faa Jerncelter, Museet forud var i Besiddelse af, ere de to fundne paa Øland; den nu modtagne fandtes af Hjerre Hansen jun. i Viby i Bjerge Herred i Fyen.

Et mærkeligt Fund af Jernsager indsendtes af Provst J. Møller i Salling i Jylland. Det bestod af: Brudstykker af et 2" bredt Sværd, paa hvis Sider endnu sidde Træstykker, formodentlig Dele af Skeden; de meget forrustede Levninger af et Bidsel; et 3" langt Jernspænde, som til en Buggjord, i hvilket Tornen er afbrudt, samt et Par Stigböiler af Jern, 8½" höie, af den Form som Stigböilerne sædvanlig have fra Jernalderen. De ere indrettede til at bære i meget brede Stigremme, og under Hullerne til Remmene sees endnu Spor af Ornamenter med Sølvbelægning. Paa den ene Stigböile mangler en Deel af Overstykket. Tillige medfulgte 2 Brudstykker af et Broncekar, og 8 smaae Brudstykker af Spænder og Zirater, der tildeels have været forgyldte. Disse Gjenstande har Gaardeier Niels Hansen af store Ramsing i Rødding Herred, Viborg Amt, fundet i den paa hans Mark liggende saakaldte Thorshöi. Det angaves, „at der sammensteds tillige fandtes Haar, samt Læder, som tydede paa at en Sadel maatte have været nedsat. Endskjöndt Höien har været gjennemskaaren, fandtes dog ingen Beenlevninger. I samme Höi har man tidligere fundet Askekrukker". Det er beklageligt, at dette interessante Fund i den Grad er forrustet, at det neppe vil lykkes at conservere det ret længe.

DEN CHRISTELIGE TID.

A. Gjenstande vedkommende Kirken og den catholske Gudstjeneste.

Ifølge erholdt Tilladelse, indsendte Justitsraad og Amtsforvalter Benzon et mærkeligt gammelt Apparat af Jern, 42″ höit, der formodentlig har været ophængt ved Døbefonten, og er indrettet saaledes, at man i det har kunnet anbringe et Alterlys. Det henstod i Vexø Kirke i Ølstykke Herred.

Fra Kunstmuseet afleveredes en emailleret Sølvkande af særdeles kunstigt Arbeide. Den er 6kantet og har paa Siderne 6 Scener, som det synes den forlorne Söns Tilbagekomst, hvorover i mindre Feldter sees legende Figurer. Over og under disse sees phantastiske Figurer. Under Foden er med Munkeskrift indgravet: Heyne Boltzen, hvilket dog skjönnes at være yngre end Kanden. Ifølge Kunstkammerets Inventarium er denne Kande ved Ditmarskens Erobring 1559 offereret Kong Frederik IIden. I Marie Kirken i Helsingør findes en Kalk med tilhørende Disk af samme Slags Arbeide, hvortil ovennævnte Kar i den catholske Tid sikkert har været Viinkande. Denne Formening bestyrkes derved, at der under Kalken findes en Indskrift der beretter, at Kong Fredrik IIdens Dronning Sophia har foræret disse Stykker til Marie-Kirken. Paa Patenen findes Aarstallet MCCCXXXIII.

En gammel Chorstol af Eg, indrettet til 2 Personer, afleveredes fra St. Olai Kirke i Helsingör. Den er prydet med en Baldakin af skjönt, gothisk Snitværk, og har derunder fölgende defecte Indskrift med Minuskler: año dñi.....d.....c...letu ē hoc op⁹ ɔ: anno domini m d... completum est hoc opus. Endskjöndt selve Aarstallet er defect, tör man dog nok antage, at dette Arbeide er udført i Begyndelsen af 16de Aarhundrede. Ifølge Sagnet har den oprindelig staaet i Esrom Klosterkirke, og er derfra henført til Olai Kirke, hvor den var hensat ved Indgangen. Denne Stol, der oprindelig har været bonet, har ved gjentagne Overmalinger med Oliefarve mistet sit oprindelige Udseende, men vil blive restaureret. Man maae beklage, at de bonede Træskjærerarbeider i Kirkerne endnu i vor Tid sædvanligviis overmales ved Restaurationer, ja man har endog stundum malet Ege-Snitværk som Eg, istedetfor at rense det for en ved tidligere Restaurationer paasmurt Perlefarve.

Iblandt de mange interessante Gjenstande, der afleveredes fra Kunstmuseet, var ogsaa en prægtig gammel Kiste, der ifølge de gamle Kunstkammer-Inventarier var kommen fra Sorø Kloster, og havde tjent til Gjemmested for de Sager, der antoges at have været Erkebiskop Absalons. Den er af Træ, er $1/2$ Alen höi, 14″ bred og 28″ lang. Udvendig er den overtrukken med Lærred, der er forgyldt og har været

prydet med paamalede Blomster, samt er overalt beslaaet med fremspringende Zirater af Jern, der danne et Slags Gitterværk. Paa Forsiden danne Beslagene i Midten en Bygning og tvende Taarne i gothisk Stiil samt tvende mindre, gjennembrudte Stykker, der oventil ende sig i Kroner. Fra Laagets forreste Hjörner fremspringer et Par vingeformede Flöie af Jern, og sandsynligviis have lignende været anbragte paa de bageste Hjörner. Paa Laaget er anbragt tvende bevægelige Hanke af gjennembrudt Arbeide, der ere dannede som et Par Cylindere. Tvende Laase af meget smukt og kunstigt Arbeide, samt et Overfald, hvori en Hængelaas har været anbragt, have udgjort Lukket for denne Kiste. Paa det omtalte Overfald staaer Monogrammet Jhs, og paa hvert af Laasenes Overfald staaer tvende ikke ganske tydelige Bogstaver. Hver af Laasene have 3 fremspringende Tapper, der ende sig i Bogstaverne A, V og E. Indvendig har den været beklædt med Skind og grönne Silkebaand, hvoraf endnu sees Levninger. Saavel Ornamenterne som Bogstaverne lede til den Formodning, at dette mærkværdige Stykke hidrører fra 14de eller 15de Aarhundrede. Sandsynligviis har den under Catholicismen været benyttet som Reliqviegjemme.

B. Smykkesager, Huusgeraad og Gjenstande, der vedkomme Middelalderens Krigsvæsen.

Til de interessanteste Gjenstande Museet i 1849 erholdt, hører unægtelig et Helligdomskors af Guld, der fandtes den 14de Septbr. paa Ourø i Issefjorden af Pigen Bodil Margrethe Hansdatter og hendes Morbrødre, Gaardmændene Knud Jensen af Næsby og Ole Jensen af Byberg. Pigen fandt selve Korset, der med en Kant stak frem af Jorden, som var plöiet til Vintersæd, tæt ved Gaarden, der er en Udflyttergaard paa Næsby Mark. Hendes Morbrødre begave sig ved Efterretningen herom til Stedet, og fandt Kjæden og Perlen, der var brudt fra Korset, nogle Alen fra det angivne Findested. Dette overordentlig pragtfulde Kors bestaaer egentlig af tvende, ved et Charnier forbundne Dele, og er indrettet til at indlægge Reliqvier i. Over Charnieret, der er anbragt ved den øverste Ende af Korset, sees en temmelig stor huul Perle, hvorigjennem er anbragt en riflet Ring, i hvilken en flættet Guldkjæde af 29″ Længde er fastgjort ved Hjelp af tvende Dyrehoveder, der med Tænderne gribe om Ringen. Over Charnieret og paa Perlen ere Ornamenter paalagte af Guldtraad. Ved den nederste Ende af Korset er anbragt et andet Charnier, der har været lukket ved en gjennemstukken Stift. Paa begge Sider af Korset er der fastnittet en tynd Guldplade, hvori Figurer og Skrift ere indridsede. Paa den forreste Side sees den korsfæstede Christus, trædende paa en Drage, og over

ham sees imellem Sol og Maane den velsignende Haand udrakt af Himlen. Paa hver af Korsets Arme sees en lille Figur, maaskee Maria og Johannes. Over Christi venstre Arm staaer: ISA⊏O^{I} og under hans Arme OLAF⊏-VNVN⊏E. Paa Korsets bageste Side sees en staaende kvindelig Figur med Slør over Hovedet og holdende Evangeliebogen. Ved Siderne af denne Figur staaer A-⚓, og over den en nedadflyvende Fugl, den Helligaand, med udbredte Vinger, ved hvis Sider er indridset S-MΛ^{I}, formodentlig Maria. Paa Korsets höire Arm sees i en rund Indfatning en Figur i Brystbillede med Glorie, over hvilken er indridset: $_{V}{}^{S\,N}{}_{I}$ (formodentlig Suniva) og paa dets venstre Arm et lignende Brystbillede, om hvilket staaer $_{I}{}^{\Lambda\,I}{}_{M}$. De paa hosfølgende Kobbere tab. I og II meddeelte smukke og særdeles omhyggeligt udførte Afbildninger give et godt Begreb om denne mærkelige Antiquitet, der sikkert tör antages at tilhøre det 11te Aarhundrede. Vægten af det hele Smykke er $21^{3}/_{8}$ Lod; dets fulde Værdi, 334 Rbd., udbetaltes Finderne.

Et lidet, massivt Guldkors erholdtes fra Pastor Brandt i Henne, Ribe Amt. Det er af Form som de saakaldte Jerusalemskors og dets øverste Arm er ved et Charnier forbunden med en 14sidet gjennemboret Guldperle. Det fandtes af et Barn paa den saakaldte Ryttertofte ved Henneberg By i Vester Horne Herred. Dets Vægt er $1^{3}/_{8}$ Lod, og Værdien, 23 Rbd. 3 Mk., tilstilledes Finderen. Afbildet tab. II, fig. 2.

Fra det kgl. Møntcabinet erholdtes: en Ørenring af Sølv, med en Perle og en Slöife af Sølvtraad; Hovedet af en Haarnaal af Sølv, af gjennembrudt Arbeide; 7 fladtrykte Perler af kornet Arbeide; Brudstykker af runde Spænder, der have været belagte med Sølvtraad samt fire Stumper af sønderhuggede Barrer. Disse Sølvsager, der kun veie $3^{1}/_{2}$ Lod, fandtes tilligemed 1315 Sølvmønter ved Landsbyen Enner i Nærheden af Horsens, og indsendtes af Herredsfoged, Justitsraad Behrendt. Iblandt Mønterne fandtes omtrent 500 fra Knud den Store, af hvilke næsten ingen kunne henføres til hans senere Regjeringsaar. De ere prægede i 51 forskjellige Byer. Da der eiheller fandtes Mønter af hans Sönner, tör man kanskee antage, at denne Skat er nedgravet omtrent 1030. Der fandtes ogsaa flere fremmede Mønter, f. Ex. fra Samarkand, Verona, Dublin etc. Dette i numismatisk Henseende höist interessante Fund, der ikke har synderlig Metalværdi, tjener ogsaa til nærmere at bestemme den Tidsalder, til hvilken lignende Sølvsager, som de her fundne, kunne henregnes.

Fra det kgl. Kunstmuseum afleveredes et Sølvbæger med otte Udböininger, der antages at have tilhørt Dronning Margrethe, samt en Suite af 14 Drikkehorn fra Middelalderen, af hvilke flere have Sølvbe-

slag, og nogle ere forsynede med Indskrifter eller Vaaben, der vise hvem de have tilhørt. Et af dem har tilhørt Henrik Christensen Tornekrands († 1538), der først var Abbed i Vitsköl (det nuværende Björnsholm i Gislum Herred), senere i Esrom og endelig i Sorø, og som under fire Konger sad i Rigets Raad. Hornet, der er meget stort, har et forgyldt Sølvbeslag om Mundingen, hvorimod de øvrige Beslag ere tabte. Paa Mundingen er indgravet de Tornekrandsers Vaaben. Under dette er paa Siden af Hornet anbragt en skjoldformet Sølvplade, der har været emailleret, og derpaa sees imellem Arabesker en Abbed, oprækkende den höire Haand til Velsignelse. Ved denne betydelige Forøgelse af Drikkehorn, der nu er opstillet i Forbindelse med dem, der tidligere fandtes i Museet, er det lykkedes at tilveiebringe en Samling, som man vanskelig vil finde Mage til noget andet Sted. Ligeledes modtoges fra bemeldte Museum forskjellige andre Huusgeraad, hvoriblandt nogle udmærkede Knive, bestemte til Forskjærere ved et Gilde, indviet til de hellige tre Konger; en Guldskee; 6 tildeels kunstigt udarbeidede Sølvskeer; flere Hængesmykker af Guld; 25 Fingerringe af Guld samt nogle af Sølv, der næsten alle ere fundne i Jorden. Nogle af disse Ringe ere af höi Ælde og nærme sig den hedenske Tid, andre ere forsynede med Indskrifter. En islandsk Bruds Smykker, af hvilke især Kronen er mærkelig. Den er af forgyldt Sølv, og bestaaer af 6 ved Charnierer sammensatte Afdelinger. Om Randen er med Munkebogstaver indgravet: Halldóra Sigurðardóttir á mi. Nogle af de övrige, til Brudens Smykke hørende Dele, ere af senere Oprindelse.

Det kgl. Møntcabinet afleverede en gammel Stob af Leer, formodentlig af hollandsk Arbeide. Den fandtes ved Markarbeide ved Kallerup, Raklev Sogn, og indsendtes af Pastor Munck. Dette Kar indeholdt omtrent 500 smaae Sølvmønter, og maa være nedgravet i Jorden kort efter Aaret 1403.

Cand. Levin overleverede som Foræring fra Hr. J. F. Dessauer et lidet Sølvbæger. Det har Flammezirater, og om dets Kant sees de hellige Tre Kongers Navne med Munkeskrift.

Hans Majestæt Kongen tilstillede Museet nogle Sager, fundne af Forstraad Björnsen i Gurre Slots Ruiner, og deriblandt en meget stor Jernnøgle, der mulig har været Slottets Portnøgle. Den er 11″ lang og har Rør og Öie som en nu brugelig Nøgle.

Hr. Thim, der havde Opsynet ved Gravningen paa Nicolai Kirkegaard i Kjøbenhavn, indleverede en mærkelig Sköite af Been samt Forarbeidet til en lignende. De fandtes tilligemed en tredie, der senere forkom, i en Dybde af 5 Alen under Kirkegaardsgrunden, paa Sand-

bund, hvor de nye Bygninger i Nicolaigaden bleve opførte. Da man har Grund til at antage, at Søen tidligere har strakt sig op til henimod den Plads, hvorpaa Nicolai Kirke stod, kan man forklare sig, hvorledes Sköiterne, nogle Trækroge og Flodholte til at binde ved Fiskegarn kunde findes paa dette Sted. I Themsen, i Holland og ved Kiel har man fundet lignende Sköiter, men de ovenfor omtalte ere de første, der vides at være fundne her. Hr. Thim forærede ogsaa to saakaldte Ibskaller, der ere gjennemborede, saa at de kunne have været befæstede paa Pillegrimsdragten. De ere fundne paa St. Nicolai Kirkegaard, dybt i Jorden, og hidrøre udentvivl fra en Pillegrim, der i Middelalderen er bleven begraven der.

I Kanten af Dallerup Sø i Hatting Herred, Veile Amt, fandt Fiskeren Jens Christensen i Thyrsted ved Horsens en Samling af Jernsager, der indsendtes af Skovrider Givskov paa Boller Gods, efter Anviisning af Overførsteren paa Grevskabet Frysenborg, Gøtsche. Dette Fund bestod af: et meget massivt Bidsel, der paa hver Side har en ved Ringen befæstet 7″ lang Skinne, der ved Nitnagler har været fastgjort ved Bidselets Sideremme; en lille Fork, hvis Grene er 5″ lange, indrettet til at indsætte i et Træskaft; en i Midten huulsleben, tveegget og med Angel forsynet Sværdklinge af $32^1/_2$″ Længde; en lignende Klinge med Angel, 33″ lang og af damasceret Arbeide, temmelig stærk medtaget af Rust; det øverste Stykke af en Klinge, $20^1/_2$″ langt; 4 lignende Fragmenter fra $19^1/_2$-10″ Længde; 12 mindre Fragmenter af den midterste Deel af Sværdklinger; 3 Spidser af Sværd; Angelen til en Sværdklinge; en lignende Angel, paa hvilken sidder et $3^1/_2$″ langt, baadformet Broncebeslag, der i hver Ende er gjennemboret til Nitnagler. Dette Beslag har været anbragt paa den nederste Deel af Fæstet, for at danne en Slags Pareerstang. Et lignende, baadformet Broncebeslag, $3^2/_8$″ langt; et udarbeidet Broncestykke af $1^1/_2$″ Længde, der udentvivl har været Slutstykke paa den øverste Deel af et Sværdfæste, og hvorpaa Angelen har været fastnittet; 6 Spydspidser, hvoraf den störste er $11^1/_2$″ lang, samt en rund Landsesko af $3^1/_3$″ Længde. Alle disse Sager, der formodes at hidrøre fra en Bataille, havde lidt meget saavel ved Brug som ved Rust. De ere nu rensede og ville forhaabentlig kunne bevares. Paa Grund af disse Sagers Overeensstemmelse i Form med Vaaben, der forud fandtes i Museet, kan man med temmelig Sikkerhed antage, at de ere forfærdigede i den ældre Periode af Middelalderen. Der tilstilledes Finderen en Douceur.

Stiftamtet i Fyen indsendte en Dupsko af Been til Balgen af et Sværd, flere Metalstykker, der formodes at have været Beslag paa Ske-

der og Gehæng, samt en Beenkam. Disse Sager, der have megen Lighed med de i Mosen ved Allesø fundne (Ant. Tidsskr. for 1846-1848 p. 203), fandtes af en Huusmand i Paarup i Fyen.

Ved Uagtsomhed blev i Tidsskriftet for 1846-1848 p. 203 et Fund af Vaaben fra den ældre Middelalder, fra den saakaldte Viemose ved Allesø i Fyen, henført under Jernalderen. Gjentagne Gravninger i denne Mose i 1849 bragte atter en stor Mængde höist interessante Sager for Dagen, men da samtlige Fund derfra ville blive beskrevne i en egen Afhandling, ledsaget af Afbildninger af de mærkeligste Stykker, ville vi ikke meddele nogen Beretning angaaende de der i afvigte Aar fundne Gjenstande.

Feldtpostfuldmægtig Schmidt forærede en Spydspids af Jern, med skarpe, udstaaende Kanter, funden i Hedeliskjær ved Skjødstrup, hvorfra Museet tidligere har erholdt et meget mærkeligt Fund, fornemmelig bestaaende af Vaaben, der ikke kan antages for at hidrøre fra en senere Tid end Knud den Helliges (vid. Selskabets Aarsberetning for 1842, p. 19).

En mærkelig Stigböile af Bronce indsendtes ved Amtmanden i Thisted, Kammerherre, Baron Rosenkrantz, fra Pastor v. Haven til Hassing. Den er 5¼" höi, 4¾" bred, har et 2" bredt Fodstykke, paa hvis Ender er puncteret et Slags Spiralzirater, og er af støbt, meget massivt Arbeide. Foroven har den en dobbelt Øsken til 2 Stigremme. Over Øskenen er noget i gammel Tid afbrudt, i hvis Sted der med 4 Nagler er paanittet et firkantet Broncestykke. Den er funden af en Bondepige i Tørvejord, der opkastedes fra 2 til 2½ Alens Dybde, i Trolleborg Mose, ved den søndre Ende af Tandrup Sø i Hassing Herred, Thisted Amt. Ifølge Pastor v. Havens Beretning er i ældre Tid i selve Søen opfisket adskillige store Slagsværd, og tæt sydlig for Stedet, hvor Stigböilen fandtes, ere ved Törvegravning opkastet 9 Hestehoveder. Finderen erholdt en Douceur.

C. Gjenstande yngre end Reformationen.

Fra det kongelige Kunstmuseum afleveredes et pragtfuldt Broderi fra 16de Aarhundrede, nemlig et Fruentimmerskjørt af sort Atlask med matte Pletter i. Foran er det lukket ved Knapper. Nedentil har det en Garnering af 11 Rader Broderi med røde og grönne Silkesnore og sorte Perler, hvorover er broderet Blomsterornamenter. Foroven er paa samme Maade broderet afvexlende brede og smalle Striber, hvorunder lignende Blomsterornamenter som nedentil. Ifølge det gamle Kunstkammer-Inventarium skal dette Skjørt være kommet fra Roeskilde, og indlemmedes 1750 i Kunstkammeret under Navn af Dronning Margrethes Kjortel. Af gamle Malerier i Portrait-Galleriet paa Frederiksborg kan

man med Sikkerhed slutte, at det maae være syet i Fredrik den 2dens Tid eller i de første Aar af Christian den 4des Regjering. Dets store Vide maa forklares af, at det er baaret over de da brugelige store Pocher.

Endvidere modtoges fra Kunstmuseet til denne Afdeling af Samlingen: 11 Sølvskeer; 2 mærkelige Trækander, udfodrede med Sølv, fundne indmurede i Grunden af det ældre Slot, som blev nedrevet, da man byggede Christiansborg; en Sølvpocal med Laag, 10″ höi, om hvis Midte gaaer et Baand af forgyldt og gjennembrudt Løvværk. Knappen af Laaget mangler. Hvor utroligt det end synes, har denne Pocal dog i ældre Kunstkammer-Inventarier været indført som Erkebiskop Absalons. 2 Sølvbægere, det ene 5 og det andet $5^1/_3$″ höit. Om hvert af dem findes nede imod Foden en snoet Sølvring, hvorpaa 3 Englehoveder ere anbragte, og paa det största af dem er indgravet *I*I*S**M*O*D*. De ere fundne tilligemed 2 lignende Bægere og 13 Sølvskeer i Hvasbymose af en Bonde i Baldersbrønde. En oval Sølvskaal, paa hvis ene Side er et Hul, samt et lidet Sølvbæger, $3^1/_2$″ höit. Disse ere fundne tilligemed 2 Sølvskeer, og ere begge mærkede IEP. NIELSÖN. En lille Bismer af Jern af ziirligt, udgraveret Arbeide; en forgyldt Messingkjæde, der bestaaer afvexlende af ovale og runde, snoede Led, og som angaves at være funden om Halsen af en Hjort, der fordum fandtes i det gamle Kunstkammer; et Bestik, hvori 3 Knive og en Syl. Selve Bestikket har forgyldte Sølvbeslag og har været overtrukket med sort Flöiel. Et Knivfoderal af Elfenbeen, prydet med temmelig daarligt Snitværk; en Kniv med udskaaret Elfenbeenskaft, forestillende en Dame med Vifte i Haanden; en Kniv og en Gaffel med udskaarne Skafter af Buxbom, der forestille en Ridder paa en steilende Hest og holdende en Pistol i Haanden; en smuk Stob fra 1591 af hvidt, brændt Leer, forsynet med Tinlaag og prydet med Hamborgs Vaaben samt 2 Kruse af terra sigillata, en Jordart, der fordum tillagdes en helbredende og Gift modstaaende Kraft. Paa disse Kruse er indtrykt et Sigil, hvori staaer: terra sigillata 1639, samt K. B og H$\overset{W}{\times}$B. Paa det ene er indbrændt en paamalet tydsk Indskrift, der ender med 1649.

Adskilligt Huusgeraad af Tin fandtes ved Bredden af Rørbek Sø i Nörvang Herred, Veile Amt, tæt nedenfor Hovedgaarden Rørbek. Den constituerede Amtmand, Overauditeur Stokfleth, indsendte et rundt Fad, en Tallerken og en lille rund Skaal, henhørende til dette Fund, som en Gave fra Proprietair Thyregod til Rørbek, der beholdt 2 Fade og 7 Tallerkener. Saavel paa Fadet som paa Tallerkenen er indgraveret et firdeelt Skjold, hvis første Feldt indeholder Gjøernes Vaaben, det andet Krafsernes, det tredie Ulfstandernes og det fjerde

Billernes Vaaben. Foroven staaer ved Skjoldets Sider .M.G. og .H.K. ɔ: Mogens Gjøe til Bollerup (Sön af Falk Gjøe til Skiersø og Ida Ulfstand), der var gift med Hilleborg Krafse (Datter af Eiler Krafse, der for Manddrab römmede Landet, og Hilleborg Bilde). Nedentil staaer ved Vaabenets Sider .M. og .G. ɔ: Margrethe Gjøe, deres Datter. Paa Kanten af Skaalen staae 3 ved Siden af hinanden stillede Vaaben, nemlig: Gjøernes, hvorover ·M·G·; Høegernes, hvorover ·I·H· og Parsbergernes, hvorover ·R·P· Forneden staaer ved Vaabnenes Sider 16-52. De paagjeldende Personer ere Jørgen Høeg til Todbøl i Thy og hans tvende Hustruer, af hvilke Margrethe Gjøe var den første og Regitze Parsberg den anden.

Overauditeur Stokfleth indsendte ogsaa 2 Sølvskeer, fundne i en Tørvemose paa Nykirke Præstegaards Marker. Ifølge de paa dem værende Indskrifter, maae de have tilhørt den ulykkelige Præst Jens Bærentzøn Falenkamp, der døde 1659 af Følgerne af de Mishandlinger, der tilföiedes ham af de polske Hjelpetropper. Paa samme Mark fandtes 1844 et kostbart Guld-Halsbaand, der havde tilhørt hans Kone (see Ant. Tidsskrift for 1843-1845, p. 135).

Fra Selskabet for Fædrenelandets Historie og Sprog, der tidligere har skjænket Museet betydelige og höist interessante Bidrag, afleveredes efter Forslag af Professor Tyge Becker et med Silke broderet Hyndebetræk, hvorpaa er anbragt en bibelsk Forestilling, omgiven af Ahner af Familierne Gjedde og Urne. Indskrifterne vise, at det er broderet af den bekjendte Admiral Ove Gjeddes Datter Dorthea.

Om tvende Kors fra Middelalderen i Museet for nordiske Oldsager.

Da der paa tab. II var nogen Plads tilovers og man ikke vilde anbringe fremmedartede Gjenstande derpaa, besluttede man at lade stikke Afbildninger af et Par gamle Kors, der allerede tidligere fandtes i Museet.

Fig. 3a og 3b vise i fuld Störrelse Afbildninger af begge Sider af et Sølvkors, der antages at være et Arbeide fra det 11te Aarhundrede. Det er meget tyndt og har oventil et ved en Nitnagle befæstet Øsken, hvori en Ring af Sølvtraad er anbragt, der ikke er loddet, men kun sammenvreden. Paa hver Side er temmelig raat indridset en Figur med udstrakte Arme, og da den ene har en Glorie, hvori er et Kors, tör man vel nok antage at Forfærdigeren har villet antyde den korsfæstede Christus. Dette Kors er i sin Tid afleveret fra det kgl. Kunstmuseum, og antages at være fundet i Forbindelse med en lille hvid og en rød Perle, der bevares ved det.

Fig. 4a og 4b gjengive ogsaa i fuld Störrelse begge Sider af et

andet Sølvkors i Museet, der dog synes at hidrøre fra den senere Middelalder. Paa Midten har det paa den ene Side et lidet indgraveret Kors, og paa den anden Side sees Bogstaverne L, H, G og A indgraverede. Det fandtes i Aaret 1846 i en Have i Villingebek i Fredriksborg Amt.

De paa tab. I og II afbildede Kors kunne ansees som et Supplement til Notitserne om Kors fra Middelalderen med tilhørende tab. I i Annaler for nordisk Oldkyndighed 1842-1843.

URNEHOVED-EGNEN; ved J. N. Schmidt. (Med Kort over Sognene Tinglev, Uk, Bjolderup og tildeels Jordkjær, tab. III.).

Uden al Tvivl danner Thingvæsnet eet af de vigtigste Momenter i Nordens og Danmarks Oldhistorie, eftersom Thinget i de ældste Tider var det eneste Udtryk for hele Nordboens offentlige Liv. Som saadant maatte det ogsaa staae i nöie Forbindelse med Landets Inddeling, og virkelig kunne vi ogsaa paa mange Steder paavise Lands-, Provinds-, Herreds-, Fjerdings- og Bything. Landsthinget paa Isøre omtales kun sjeldent, des hyppigere Provindsthingene paa St. Libbershöien ved Lund i Skaane, ved Ringsted paa Sjælland og paa Dannerlyngen ved Viborg i Jylland, svarende til Landets tre Hoveddele: Halvøen, Øerne og Landet hiinsides Sundet. Senere først findes i Sønderjylland Urnehoved-Thinget og paa Fyen Odense-Thinget. Det sidste synes aldrig at have opnaaet stor Betydenhed, Urnehoveds Vigtighed derimod steg ved Oprettelsen af „Hertugdömmet i Jylland", det senere Slesvig. Dets Beliggenhed og Omegnens øvrige Oldtidsminder omtales i de følgende Linier.

I. Urnehoveds Beliggenhed er ingenlunde uomtvistet; det søges meget mere af forskjellige i 3 forskjellige Sogne. C. Paulsen og Falck søge det nær Aarslev i Jordkjær Sogn („Neues staatsb. Mag. II, 869), Worsaae („Dannevirke") Sydvest for Bollerslev i Bjolderup Sogn, Olsen angiver samme (paa Kortet over Slesvig) i Uk Sogn. Ogsaa for 200 Aar siden stredes derom, thi Danckwerth siger („Neue Landesbeschreibung" 97), at det holdtes „bey Tollstede an der Osterseiten am Holtze", men bemærker, at andre søge det ved „Gross- u. Klein-Arenshøvet" i Nörregoes-Herred, nu Bredsted-Amt. Pontoppidan, eller rettere Hofmann, taler (i „Dansk Atlas" VII), som om Urnehoved var en Deel af den vestlige Landevei mellem Haderslev og Flensborg. Schrøder (Topogr. v. Schl.) siger i Almindelighed, at det holdtes Nord for Bondegaarden af samme Navn paa Uk Mark og v. Timm (12ter Ber. d. Kön. S. H. L. Gesellsch. f. Alterth. 33-36) angiver Höien Løgpold som Stedet, hvortil ogsaa jeg slutter mig.

Med Undtagelse af den af Danckwerth anførte Mening om „Arensböft", — som sikkert kun er en ved flygtig Navnelighed med „Urnehoved" hos en Friser opstaaet og med misforstaaet Nationalstolthed fastholdt løs Gjetning (flere lignende Exempler findes i Bolten's „Dithmarsische Geschichte"), — henvise alle disse Angivelser til en Strækning af neppe en Miils Længde mellem Aarslev og Uk, Sydvest for Aabenraa, som altsaa nærmere maa betragtes og som Kortet viser øverst tilhöire. Höideryggens Vandskjel gaaer fra Riis Kirkeby i Retningen S.S.Ø. forbi Aarslev, Øst for hvilken det dannes af det höie Bielsbjerg, med Udsigt indtil Tønder Kirketaarn, til Ensted Kirke. Østlig nedluder Höideryggen i maleriske Skrænter, gjennemfuret af Smaabække og skovklædt til Aabenraaer-Fjorden, vestlig sænker den sig jevnt, med Undtagelse af et Næs, som den paa Grændsen af Aabenraa og Tønder Amt fremsender indtil Todsbøl, og som Kortet viser, langs hvilket ogsaa Skoven strækker sig indtil den vestlige Landevei og levende Hegn indtil Bollerslev. Allerede derved indbydende, var dette Næs saameget mere skikket til Thingplads, som det laa *i Midten af Sønderjyllands tre Sysler*, lige langt fra Kolding og Slesvig og kun lidet nærmere Alssund end Vesterhavets Indsnit ved Tønder og Leck. Endvidere førte over samme den daværende Hovedlandevei fra Skodborg over Oxenvad, Immervad, Toldsted og Bau til Slesvig, ved hvilken man vel tör søge Thingstedet, da Samfærdselen i andre Retninger vistnok var besværlig. Paa selve Höiden og ved selve Veien ligger af de omtalte Punkter kun *Lögpold*, og ved almindelige Slutninger a priori henledes man altsaa nærmest til dette Punkt. Men ogsaa de andre Punkter ligge ikke langt derfra og maa derfor specielt undersøges.

Som ledende Moment derved fremtræder først, at Valdemar II's „Jordebog" under Overskriften: „Ista pertinent ad Kununglef in Jucia" opfører „*Sudthorp*" (cod. p. 45; Lgb. Script. VII, 530) og blandt Kongens Indkomster: „de colonis in Sudthorp .II. marce argenti" under „Risæhæret" (cod. p. 14, Lgb. 521), samt at Dommen over Krongodset, fældet i Nyborg d. 28 Mai 1285, tilkjender Kongen „Sudthorp, Alsløf". Herved kan umuligt forstaaes andet end den nuværende By *Søderup* i Jordkjær Sogn (nær samme Alslev), uagtet intet Spor til en Kongsgaard mere findes; muligt, at den har ligget paa en naturlig Höi ved den nordligste Bondegaard[1]. Her opholdt Kongen sig, naar han kom til Thinget, og her døde *Svend Astridsön*, tilbagevendt fra samme, den 29de Apr. 1076. Vi tör saaledes vist søge Thingstedet i sammes Nærhed. Frastanden herfra til det af Falck og Paulsen betegnede Sted

[1]) I Egnene mod Vest fandtes for nogle Aar siden en Guldring.

er omtrent 4000 Skridt[1], til de andre 5000, en Forskjel, paa hvilken man vist ikke tör lægge for megen Vægt.

Som andet Moment fremtræder Navnet paa en Bondegaard i Uk Sogn, lidt Ø. for Pedersborg Kro, hvor den gamle Hovedlandevei overskjæres af den søndre Vei fra Tønder til Aabenraa (over Tinglev). I Folkemunde lyder det „*Hvornhöi*". Den sidste Stavelse betyder „Hoved" og i den første er „Urne" let gjenkjendelig; dog staaer paa Olsen's Kort „Hornshoved", hvad der er urigtigt, da „Horn" i Folkedialekten hedder „hvaarn", ikke „hvorn". Sydranden af det omtalte Höidenæs gaaer til Gaarden, Løgpold er 1600 Skridt derfra, Höien ved Aarslev 5000, hvad der taler ikke lidet mod sidstnævnte. Olsen's og Schrøder's Angivelser ere ligesaa nære som Løgpold, men höist ubestemte, Worsaaes Angivelse har 4000 Skridt Afstand.

Et tredie og vigtigere Moment findes i Knud Snubbes Testament (i Diplomatarium Loci Dei, Lgb. Scr. VIII., 159-60) i Ordene: „Item viris religiosis monachis de Loco dei confero tria Otting terre *in Boldersle marck* in Haldenssboll viciniora soli, et tria Otting in eodem campo in Ætteboll soli remotiora cum *silua mea in Vrnæ* tota, que me contingit, exceptis III Otting silue in Haldenssboll soli remotioribus." Man seer heraf, at i det mindste en Deel af Skoven paa Urne, som i den 1290 endte Strid derom omtales flere Gange, var paa Bolet Haldensboll, som jeg vel ikke kan paavise, men som siges at være paa Bollerslev Mark, og da maa søges Øst for Byen, da mod S., N. og V. hverken findes Skov eller Spor af Skov. Antager man, som rimeligt er, „at Skoven paa Urne" er Skoven ved Urnehoved, saa henviser dette heel bestemt til Løgpold og stemmer ikke med nogen af de andre Angivelser. Heraf synes ogsaa at fremgaae, at Urne eller Urnehoved oprindelig er Navnet paa hele det omtalte Höidenæs.

At Løgpold er det egentlige Urnehoved Thingsted, bekræftes endnu mere ved Höiens Navn og Beskaffenhed. Sædvanligt angives Navnet at lyde „Lø'pold", undertiden „Løgpold" eller „Lovpold". Stavelsen „pold" betegner en lille Höi, og „Lø'" eller „Løg" er sikkert det gammeldanske „logh" = Lov, og Lovpold er altsaa kun Navnets nyere Form. Ogsaa Island havde sit *Lovbjerg*, hvor det gamle Althing holdtes (Grimur Thomsen's „Udvalgte Sagastykker" p. 28); det vilde i Sandhed være ubegribeligt, om ikke Urnehoved-Thinget holdtes paa og ved det slesvigske Lovbjerg — Höiens Beskaffenhed stemmer ogsaa overeens dermed. Ved Veiens Østside, i en Toft, der tilhørte den for et halvt

---

[1]) et Skridt regnet til 3 danske Fod.

Aarhundrede siden nedbrudte Kro *Steinberg*[1], findes nemlig en naturlig Höi, der ovenpaa, hvor den bærer tydelige Spor af Afgravning, danner en jevn Kreds af omtrent 100 Alen Gjennemsnit. Höien er kun et Par Fod lavere end sine Naboer og har maaskee, forinden Afgravningen, overraget dem alle. At dens Asketræer ere forsvundne, er, ligesom maaskee Afgravningen, en naturlig Følge af dens Brug som Toft, dog fandt jeg Trærødder i Jorden paa sammes Rand. Steensætninger findes heller ikke; dog er det saare eiendommeligt, at den nærmeste Deel af Hovedlandeveien siden umindelige Tider er brolagt med hugne Steen, hvilken Brolægning kaldes „Hvornhöi Stenvaes", d. e. Urnehoved Steenbro, og Veien selv „Kongens Aielvei", d. e. Kongens Adel- eller Hovedvei. — Kommer dertil endnu, at Sagnet i Omegnen — Bollerslev, Nybbel, Alslev — almindeligt betegner Höien som Stedet, hvor Thinget holdtes, navnlig hvor Herredsfoged Nis Henriksen fra Haistrup 1524 tog Frederik I i Forsvar mod Bønderne, som holdt med Christian II, og forfulgtes af dem gjennem Bollerslev, saa haaber jeg, at ingen vil betvivle, at virkelig Höien Løgpold, østlig ved den vestlige Hovedlandevei fra Haderslev til Flensborg over Røde-Kro, tæt Nord for Grændsen af Aabenraa- og Tønder-Amter, er Sønderjyllands ældgamle Thingsted Urnehoved. Dertil kommer endnu, at der for 40 Aar siden endnu fandtes Muurbrokker paa en lille Forhöining, omtrent 600 Skridt i Nord-Nordøst fra Løgpold, betegnede som Spor af „Baldurs Borg", maaskee Levninger af „Slottet ved Urne", samt at 1400 Skridt i N.N.Ø. en fri Plet i Skoven kaldes „Hestegaard".

Et andet Spörgsmaal er, om ikke undtagelsesviis Thinget ogsaa er holdt andensteds her i Nærheden. At saadant, navnlig i senere Tid, kunde være skeet paa den af Flor og Paulsen betegnede Höi ved Aarslev, derpaa synes ikke saa meget dens almindeligste Navn „Tinghöi" at hentyde — thi af saaledes benævnte Höie har Slesvig mange, f. Ex. ved Bröns, ved Lovtrup —, men meget mere det sjeldnere Navn „Riddersalen"; dog kan dette vist neppe hæves til nogen Vished. Danckwerth's Udtryk vilde nærmest, dog langtfra ikke ganske, stemme dermed.

Nord for Gaarden Hvornhöi er vel en langagtig Höi med viid Udsigt, men intet videre, paa det af Olsen betegnede Sted V. for Landeveien ikke det engang. Egnen Sydvest for Bollerslev omtales siden.

II. Omegnen. I Nærheden af et Thingsted kan i Reglen tidligt ventes en talrig Bebyggelse. Denne af selve Thingets Natur flydende Sætning bekræftes ogsaa her for den første historiske Tids Vedkommende.

---

[1]) den sees endnu paa Gliemanns Amtskort 1829 og Olsens Kort 1836 og 48.

I hele Slesvig findes nemlig, med Undtagelse af enkelte Strøg ved Slien, ingensteds saa mange Byer nævnte inden Aar 1300, som i Urnehoveds nærmeste Omegn. Dette er Tilfældet med Uk og Lovtrup i Uk Sogn, Bollerslev og Bjolderup i Bjolderup Sogn, Søderup, Alslev, Nybbel, Aarslev, Jordkjær og Enlev i Jordkjær Sogn. 1196 nævnes nemlig blandt Michaelis Klostrets Eiendele, der overdroges Gulholmklostret: Terram, quam habetis in Hiortteker, Arsleue cum suis pert., in Nobele x actinge[1]; 1204 (?) gav Johannes Tomesson miles, capitaneus castri Roetzburgh, til Lygum Kloster bona in villa Waldorp parochie Byældrop in Sloxherret[2]; 1231 optælles blandt Kongens Indtægter: under Risæhæret: de colonis in Sudthorp ·II· marce argenti. Hæslæ et Arslef ·VI· marce auri et dimidia[3]; 1285 nævnes som Konunglef: Baldesløef, preter id quod Swening Graa sun ibidem possedit[4], ... Sudthorp, Alsløf[5] og ved Aaret 1280 nævnes i Knud Snubbes Testament[6] Kirkerne Ønløff[7], Biuldorp, Tingløff og Wkæ, samt Byen Boldersle; endelig ligger i Navnet Loctorphæret (1231) ogsaa Bynavnet Loctorp. I de nævnte Byers Omraade fattes altsaa kun Mellerup, Perbøl og Raved eller 3 af 13. — Spörge vi derimod, om ogsaa i Hedenold et lignende Forhold fandt Sted, saa maa dette, idetmindste forsaavidt saadant bestemmes efter de Gravhöie, der endnu spores, besvares benægtende, thi paa Mellerup, Perbøl, Raved, Søderup og Alslev Marker findes aldeles ingen saadanne og paa Nybbel Mark kun Tinghöien nær Aarslev (om det er en Gravhöi), ogsaa Klokkehuset ved Jordkjær Kirke staaer paa en saadan. Tör man maaskee deraf drage den Slutning, at Urnehovedthingets Opkomst er nyere end Kristendommens Indførelse?

Paa den paa Kortet fremstillede Egn findes 3 *Höisamlinger* og flere *enkelte Höie*. Höisamlingerne have hver sin forskjellige Charakteer. Den første er en Höirække ved Veien mellem Lovtrup og Bollerslev,

---

1) Dr. H. N. A. Jensen: Kirchliche Statistik, 1060, Note. 2) Diplomatarium Loci Dei i Langebeks Script. VIII S. 81. 3) Valdemars Jordebog i Langebeks Script. VII, 521, codex p. 14. 4) Maaskee den samme som den Svend Graa, der i Tiislund Kirke dræbtes af Tulle Vognsen, hvorom Kæmpevisen „I Lunde Kirke yppes en Stævne" taler, eller en Slægtning af ham. Hele den betydelige By Bollerslev hører under Haderslev Amt, med Undtagelse af en eneste, Godset Graasteen tilhørende Gaard; var det denne, der tilhørte Swenning Graasun? eller den derværende Frúgaard? 5) Schlesv. Holst. Lauenb. Urkundensammlung, Bd. I, 121. 6) Diplomatarium Loci Dei under Löndher Ranxstrup Herret (S. 159-60). 7) Den herværende Kirke (ikke nævnt i Cathedraticum (Lgb. Scr. VII 503 ff.)), kaldes i Catal. Joh. Harsii (Staatsb. Mag. IV 195 ff.) urigtigen Guldlef; ogsaa maa denne være ældre end Outzen mener (1431-62), da Kirken (efter Helduaderus) afbrændtes 1411 (?) af Erik af Pommerns Soldater, hvorpaa Jordkjær Kirke byggedes.

paa Grændsen af Bjolderup og Uk Sogne og Riis og Lundtoft Herreder. (I Kortets tredobbelte Maalestok er den fremstillet øverst tilvenstre). Den har bestaaet af 16 Höie af Broncealderens almindelige Kegleform (med Undtagelse af een, som vel ikke hører sammen med de andre), dog ere deraf 6 næsten aldeles bortførte. De to nordligste udmærke sig ved deres Störrelse. — Tophöien ligger umiddelbart Ø. ved Veien, er kegledannet, steil og omtrent 24 Fod höi. Fra en Mosestrækning Ø. ved samme, ikke, som ellers angives, ud af dens Side, kommer den lille Aa, der gaaer S. om Todsbøl. I denne Höi var det, at der den 1ste Juni 1827 gjordes det i N. T. f. O. III B. og i Worsaae's Danmarks Oldtid 76 omhandlede mærkelige Fund fra Broncealderen, til hvilken vist ogsaa de andre Höie maa henføres. (Om et lignende Fund fra Uk Mark, see nedenfor). I Nærheden, østlig, fandtes 1830 et Sværd paa jævn Mark under en nu bortført Steenhob. — Bredhöien ligger vestligere, dannet som en forkortet fiirsidig Pyramide, har samme Höide som den foregaaende, men er oventil 16 og har nedentil været 40 Skridt i Kvadrat, dog er af Østsiden en stor Deel afskaaret og oventil sees et Hul, efter Sigende hidrørende fra Udgravning af en stor Steen. Formodentlig er det den, som Worsaae antager for Urnehoveds Thingsted, hvortil den dog ikke synes skikket; snarere har den, hvad Stenen lader formode, været et Offeralter, eller ogsaa en Tvekampshöi. (Smlgn. nedenfor den tredie Höisamling). Af de øvrige, der alle ligge saa umiddelbart ved Veien, at de öiensynlig synes at staae i et eller andet indvortes Forhold til den (see nedenfor Olgerdige), er ingen af nogen videre Betydenhed; heller ikke vides noget om Fund i de demolerede.

Den anden Höigruppe er ved Tinglev Kirke, som ligger paa den mellemste af 3 nu aldeles jævnede Gravhöie. Kirken er fordetmeste bygget af Graasteen, Vestenden under Taarnet beklædt med hugne Steen, Choret lukt med en Bue, ligeledes af Graasteen. Fra Skibet adskilles Taarnet ved en Rundbue, Choret derimod ved en Spidsbue. Kirken udmærker sig forresten ved sin betydelige Længde, nemlig indvendig 120 Fod, ved Prædikestolens særdeles smukke Træskjærerarbeide, der synes at have tjent som Mønster for flere andre, men mindre godt skaarne, f. Ex. i Kliplev, og siden 1811 ogsaa ved sit særdeles smukke, henved 130 Fod höie Spiir, der tjente som Mønster for Spiret paa Lygumkloster Kirke. Paafaldende er ogsaa Kirkens Retning Ø. 18° N. — V. 18° S., 1° afvigende fra Compassets nuværende Misviisning hersteds. Ogsaa Kirkegaardsdiget er opført af kløvede Stene. Da större Graasteen ikke ere hyppige i Omegnen, saa er den her anvendte store Mængde paafaldende; hidrøre de maaskee fra det Thing, hvorom ogsaa

Byens Navn minder, og som maaskee var Sluxherreds nordøstlige Fjerdingsthing? — Höiene vilde da vidne om Forfædrenes Ønske, at begraves ved hellige og udmærkede Steder. Af den Höi, hvorpaa Kirken tildeels ligger, slöifedes den sidste Rest, S. ved Kirkens Vestende, for omtrent 8 Aar siden, og senere fandt Graveren paa Stedet Midtstykket af et Broncesværd. Ogsaa i den østlige Höi fandtes ved Restens Slöifning et defekt Broncesværd, som endnu haves; den vestlige er for længe siden slöifet.

Den tredie Höisamling er en Gruppe af 6 Höie Syd for Kroen Gerrebæk. Betydeligst er den næstvestligste af dem, omtrent firkantet og oventil 17 Skridt i Gjennemsnit. Den ligger paa en lille, mod S. af Geilaaen, mod V. og N. af Gerrebækken omflydt Forhöining, ved en Indsænkning adskilt fra de østligere Höie og kaldes Holmhöien. Formodentlig har den ikke Navnet blot for Beliggenhedens Skyld, især da Engen sydlig ved Aaernes Forening ogsaa kaldes Holm, uden at der et lignende Forhold kan tænkes, men er virkelig en Holmgangshöi (smlgn. en Afhandling om Tvekamp i det hedenske Norden i Vidensk. Selsk. Skrifter[1]); de nære Höie vilde da være opkastede over de i Tvekampen faldne. Deres Navne, Kaalgaardhöi, Fladhöi, Rævhöi ere vist af nyere Oprindelse. Den herværende Bondegaard kaldes Höimgaard, paa Vidensk. Selsk. Specialkort Höyumgaard, hvad der sikkert er det islandske *at haugum*, d. e. ved Höiene. Höist paafaldende er derimod en Grav af temmelig Brede, men ringe Dybde, som gaaer snorlige henimod Langebro og kaldes af sin Form Truget eller Bagertruget. (Kortet viser tilhöire som Carton Samlingen i trefold större Maalestok.)

Af *enkelte Höie* findes følgende: A. i Bjolderup Sogn. Øst for Bollerslev sees Spor af den næsten ganske udjævnede Tohöi, om hvilken et ældgammelt Vers, som endnu lever paa Stedet, siger:

„Balder, Rune aa hans Vyv, men paa Tohöi,
di ypped dem en stor Kyv, der slov Balder Rune döi."

Balder skal have været den „Konge", efter hvem Bollerslev har faaet Navn og Muurbrokkerne ved Urnehoved nævnes som Spor af hans Borg, ogsaa skal han have ført Krig med en Konge i Uk, hvorfra den omtalte første Höisamling siges at hidrøre; Rune skal have været en af Egnens første Kristne, nogle kalde ham en Præst og Schrøder holder (i hans Topographi) Toppehöien for at være hans Grav; Balders Kjærlighedsforstaaelse med Rune's Hustru nævnes som Drabets Aarsag. Det

---

[1]) det bekræftes derved, at en pröisisk Officeer har ladet den udgrave kunstret fra Sydöst indtil Midten, men aldeles intet fundet.

mærkeligste er, at Ordene ikke tilhøre Egnens nuværende Dialekt, i hvilken de vilde lyde: Balder, Rune aa sin Kuen, di vaar i et slemt Klammeri, men aa Tohy, der slov Balder Rune ihjel; — ere de maaskee Levninger af Stedets Dialekt i ældre Tid? — Mod N. O. findes Hål- eller Holhöien, betydelig og tildeels ødelagt. — Syd for Bjolderup findes Kathöiene, en større og en mindre. — Vest for Bjolderup findes Rånghöi paa en Præsten allerede i katholske Tider tilhørende Jordlod paa Vollerup Mark.

B. *I Uk Sogn.* N.V. for Byen findes 2 Höie, hvis østligste og största, Mølhöien, i Forf.'s Overværelse udgravedes 1842. Der fandtes en af en flækket Egebul udhulet Kiste af en fuldvoxen Mands Störrelse og ved sammes Vestende en middelmaadig Kampesteen med et Slags Vaaben indhugget paa den flade Side, nemlig et Skjold, hvorover paa en Stage saaes noget, der lignede et Dødningehoved, altsammen i en Steenovn. Begge Dele indsendtes af daværende Præst Petersen til Kiel. Kisten fandtes tom, formodentlig paa Grund af, at der gjennem et Hul i Laaget, dannet af en bortraadnet Kvist, var indtrængt Vand. Man tör maaskee deraf slutte, at Höien er fra Jernold, uagtet Kisten ligner den i Tophöien fundne fra Broncеold. — Ø. for Byen findes en middelmaadig Höi. — Ved Lovtrup sees den betydelige Thinghöi, kegledannet. Nær Grændsen af tre Herreder, er det ikke let at sige, hvilket Thing der holdtes, maaskee det samme, som gav Tinglev sit Navn, nemlig Lovtrup- eller Sluxherreds ene Fjerdingsthing (Hovedthinget holdtes ved Bylderup). Thingsteders Flytning var jo ikke noget usædvanligt, og Byen hørte forhen til Tinglev Sogn, hvorefter Kirkegaardens Nordøsthjörne endnu i Mands Minde kaldtes „De Lovtruppers Begravelse". Höien er oval og paalangs over den gaaer en begyndt Udgravning af ringe Dybde fra S. t. N. — Nordvestlig ligger den fordetmeste bortførte Tyvhöi.

C. *I Tinglev Sogn.* S. Ø. for Kirkebyen findes nær Agerlandets Grændse to ubetydelige Gravhöie og noget derfra en tredie. Navnet er ubekjendt, men er vist det paa Bymarkens Kort, de nære Agre tillagte Navn Volhöi. — Paa Terkelsbøl Mark findes V. for Byen en middelmaadig Höi. — Paa Kraulund Mark sees to ikke ubetydelige Höie ved de udflyttede Bondegaarde Hyrupgaard og Klostergaard. — Paa Gaardeby Mark findes nær Byen den temmelig betydelige Sorthöi, og nordligere en mindre, hvilken det paa Vidensk. Selsk. Kort det nære Huus givne Navn Rævshöi vist egentlig tilkommer. — Paa Eggebæk Mark findes en ubetydelig Höi nær Lundbæk.

Af gamle *Befæstninger* er den vigtigste det af Forf. i Ant. Tidsskr.

1846-1848, 274-79 omtalte *Olgerdige.* Jeg har nu haft Leilighed til at foretage den der belovede nöiere Undersøgelse, og tillader mig, her at fremstille Resultaterne. — 2854 Skridt fra Degneboligen i Tinglev ligger ved Flensborgveien en Smedie og 156 Skridt videre overskjæres Veien af Olgerdige. Veiens Retning er N.V.-S.Ø., Digets N. $7^1/_2{}^0$ Ø.-S. $7^1/_2{}^0$ V. Paa 30 Skridt ved Veiens N.Ø.Side er samme ødelagt, derpaa 80 Skridt langt, indtil en Mosevei, vel vedligeholdt. Her ender den ved Mosen, men spores endnu 60 Skridt videre i Retningen lige mod N., hvorpaa den taber sig aldeles. Ved Veiens S.V.Side begynder den umiddelbart og har i en Længde af 580 Skridt, hvor den gaaer over Hedeland, den angivne Höide og Brede, kun paa en Længde af 10 Skridt mangler Volden, Graven derimod findes. Derefter spores Graven endnu over Agerland i en Længde af 208 Skridt, lige indtil de bløde Enge ved Bjendrupaaen tæt Ø. for Gaardeby. (Kortet viser samme som Carton trefold forstörret tilhöire).

Angaaende en sydlig Fortsættelse, da fortalte en 82aarig Olding i Braudcrup, at man i hans Barndom spøgende havde sagt: „Det er nok Olgerdige" om Tuer i Bækengen, S. for Byen, og ved Græssletten paamindet: „Passer paa, at I ikke hugger Jer fast i Olgerdige." Nu findes der intet Spor. Da jeg fortalte ham det af Outzen anførte Sagn, mindedes ogsaa han at have hørt det. Dertil maa bemærkes, at Outzen netop havde henvendt sig til ham, da han i Forening med sine to Brødre besøgte Diget; ellers hedder det almindeligt, baade Øst og Vest for Olgerdige, at det er bygget „mod Fjenderne i Ufredstid". Forresten henførte ogsaa denne Mand Navnet til Olger Danske; ogsaa Navnet Ollemesvold havde han hørt.

Fremtræder Olgerdige saaledes selvstændigt; saa maa der spörges om sammes Hensigt. Lyngmosen V. ved Søen er temmelig blød og har forhen vist været aldeles upassabel, Bjendrupaaen er ikke betydelig og har, hvis den forhen ikke modtog Søens Vande (see nedenfor) været endnu mindre; ogsaa Geilaaen indtil Gaardeby er ikke vanskelig at passere, men vanskeligt bliver dette fra Foreningen af; mon da ikke Olgerdige er anlagt som Dækning for Strækningen mellem Mosen og Aaernes Forening? — Videre nordlig dækker Søen og de side Enge ved Jordbroen indtil henimod Lovtrup, hvis Bro endnu for 70 Aar siden laa vestligere, omtrent for Veien til Bollerslev, som er meget gammel, skjöndt først indhegnet ved Jordernes Udskiftning, og i Henseende til Retningen slutter sig nöie til Olgerdige; ogsaa er det omtalt, at 15 Höie öiensynlig staae i et vist Forhold til den; — er da maaskee Veien anlagt paa Levningerne af Olgerdiges nordlige Fortsættelse og ere Höiene

Minder om et Slag ved samme? — Veien kaldes Frisvei, et Navn, som jeg formoder hidstammende ikke saameget fra selve Friserne, som fra det Ord, der gav samme Navnet, og som endnu bruges, f. Ex. i Nykirke Sogn, nemlig *fridsn*, som betyder at opkaste en Vold ved Siden af en Grav. Haves der ikke et tilsvarende Ord i Gammeldansk? — Isaafald vilde dette være en stærk Bekræftelse paa den fremsatte Gisning.

Syd for Lovtrup findes et svagt Spor af en Forskandsning paa Engen ved Aaen og en betydelig Grav saaes forhen noget sydligere, men er nu udjævnet. Disse kunne vel maaskee hidrøre fra Wrangels Leir; om flere veed jeg ikke at sige. At der paa Almstrup Mark ingen Voldspor findes, bekræfter sig, derimod tales om saadanne N. for Pedersborg Kro, som jeg imidlertid ikke har undersøgt og som heller ikke skulle være betydelige.

Af Forandringer i *Egnens physiske Beskaffenhed* har jeg kun een at omtale. Efter et Par gamle Folks Sigende har nemlig Tinglev Søen forhen haft sit Afløb, ikke som nu til Bjendrupaaen, men fra Nørre Sjøv forbi Klingbjerg og Gerrebæk til Geilaa, og Søen var da meget mindre end nu. Dette bekræftes ved Søndre Sjøvs meget ringe Dybde; ogsaa er Veien ved Klingbjerg, som det viste sig ved et for flere Aar siden, da Søens Udtörring ved en Kanal i denne Retning var projecteret, foretaget Nivellement, kun 6 Fod over Søens Vandspeil. Mosen mellem Klingbjerg og Rævshöi er meget vandet, og den fra samme kommende Gerrebæk flyder i et bredt Leie, som tydeligt viser, at den forhen var meget større. Men at saadant endnu skulde have fundet Sted for 80 Aar siden, som nogle paastaae, er ikke sandsynligt. Derimod findes paa Kortet ogsaa den i Ant. Tidsskr. f. 1846-1848, 276 Note paaankede Feil i de hidtilværende Kort forbedret.

Endnu nogle Notitser om *Byerne*. Bjolderup har ingen Mark, thi Præstegaardens og Degneboligens Jorder høre til Boldersley Bymark, med Undtagelse af den ovenfor nævnte Jordlod paa Vollerup Mark, og Kroen er en Udflyttergaard fra Perbøl. Hvis det nogensinde har været en By, hvad Endelsen synes bestemt at vise, maa den nu vel antages forenet med Bollerslev til een. — Todsbøl og Gaaskjær siges dannede af en mellem to Brødre deelt Herregaard „Raabæk", hvad deres lige Størrelse bekræfter; derimod tegner J. Mejer og Danckwerth nævner en By Rorbeck V. for Gaaskjær ved en fra Bjolderup kommende Bæk, hvad der vist er en Feiltagelse. — Ogsaa Brauderup og Gaardeby skulle hidrøre fra to Brødre, og førstnævnte kaldtes virkelig endnu 1645 Broderup, formodentlig den yngre Broders Torp, medens Staagaarden var i Gaardeby. — Vippel var forhen ogsaa een Gaard, thi Hans van Alefelde

tilskjødede Lygum-Klostret 1491 *Wippelgaard* medt alle syne tilhøringe (Byen hører endnu under Lygumkloster); ligeledes vel Viisgaarde, da Anne Sture's Skjøde paa Wiisgaard, skeet 1494, 1499 bekræftedes paa Sluxherredsthing; — Reppelgaarde var endnu for ikke længe siden een Gaard, men maa för have været en By, da Tiello van der Wysch 1496 tilskjødede Klostret i Lygum I (gods) y Stormsgaard, III y Wollerup, I y Reffbull, I y Tusbøl, I y Hiollerup; 1488 fik samme ogsaa II gods y Gossekiær. I Tinglev Kirkes 1636 begyndte Regningsbog nævnes endelig: 1636 Kragelundt og Bastorff, 1637 Egbeke, 1645 Terckelsbüll.

Slutteligen et Par Ord om *Kortets Udførelse.* Det er nærmest tegnet efter Gliemann's Amtskort-Atlas i dobbelt Maalestok, sammenlignet med Olsen's Kort over Slesvig, hvis Afvigelser fordetmeste ere Berigtigelser, og beriget efter Videnskabernes Selskabs Specialkort. Tinglev- og Todsbøl Marker ere tegnede efter Landmaalerkorterne derover; paa mangfoldige Steder er Korternes Angivelse personligen controlleret. Toppehöiens Beliggenhed er bestemt ved Boussolen, de fleste andre Oldtidsminder indlagte efter en meget nöiagtig Opmaaling med Skridt. Byernes ældre Navne ere tilföiede med Rommerskrift, Kirkebyernes med Capitalskrift; Navne nyere end Aar 1300 ere satte i Klammer.

Jeg haaber saaledes, at Kortet ogsaa i topographisk Henseende vil være ikke uvigtigt; og bemærker med Hensyn dertil, at de höie Strøg ved Almstrup og Tinglev ere en Deel af det Höidetræk, der lader sig paavise fra Kliplev over Tinglev og Haistrup til Jeising og Rørkjær, gjennemskaaret af Grøraa og Sluxaa nær dens Munding.

Tinglev i Marts 1850.

FÆRØISKE KVÆDER, HENHØRENDE TIL HERVARAR SAGA.

Ved V. U. Hammershaimb.

Det æventyrlige stof i Hervarar saga passer godt til den almindelige tone og smag i de færøiske kvæder; vi finde også det væsentligste af dens indhold gengivet i de tre her meddelte sange. Den første af disse, „kappin Angantýr", er vel en lille ubetydelighed, som kun dunkelt gengiver den islandske sagas fortælling, men jeg har dog troet også at burde meddele den, da den synes mig tiltalende ved sin simpelhed og fyndige korthed. Jeg tænker mig denne som den første færøiske opfattelse af grundtrækkene i Hervarar saga, hvoraf da senere det andet kvæde, „Arngríms sinir", lidt efter lidt har udviklet sig i folkemunde; flere vers og yttringer ere de samme i dem begge; at denne korte sang hist og her på øerne har holdt sig ved siden af den fuldstændigere, kommer vel især af, at den er affattet i en anden verseart. Just dette,

at grundtrækkene i sagaen ikke ere tydelig udtrykte i kvædet „kappin Angantýr", kan have været årsag i, at „Arngríms sinir" synges så forskelligt på Færøerne; idetmindste er det aldeles forvirret i Svabos optegnelse på det kongelige bibliothek (gl. kgl. saml. nr. 2894, 4to, 3die hæfte). Jeg har derfor holdt mig til den optegnelse, jeg har fået på Sandø, som i hovedsagen stemmer overens med sagaen; kun i slutningen og et par enkelte steder har jeg optaget nogle vers efter Svabo. På Sandø synges dette kvæde som anden sang (annar táttur) af Hjálmars kvæði; den første „táttur" handler om Hjalmars ungdom, de råd, hans fader giver ham, da han drager bort fra hjemmet, hvorledes han bliver optaget ved den svenske konges hird, hvorledes han udmærker sig ved tapperhed imod vikingerne og indgår fostbroderskab med Asbjörn og Örvarodd.

Den tredie af de nedenunder meddelte sange, gátu ríma, hører også med til denne saga, skönt det er Færingerne ubekendt, at kong Hejdrik er en sön af Hervör (Hervík). Denne ríma er for lang tid siden optegnet på Suderø af pastor Schrøter og nedsendt til Oldskrift-Selskabets arkiv, men desværre kun i brudstykker; på min rejse søgte jeg næsten overalt at få den fuldstændiggjort, men det lykkedes mig ikke, da den ikke længere bruges i dansestuerne; flere, især på Suderø, sang den for mig omtrent på samme måde, som den er meddelt ved pastor Schrøter. Sangen siger selv, at gåderne ere 30 (omtrent det samme antal som i sagaen), men deraf have vi endnu kun fået 6 fuldstændige, 4 ufuldstændige, idet spörgsmålene mangle; hvad der er sat i klammer, er blot gisning. Gåderne, som denne rima har, ere ikke de samme, som findes i sagaen; kun de 3 sidste ufuldstændige synes at ligne dem; derimod fremsætter man endnu i prosa enkelte, som visen ikke indeholder, men som sagaen har, f. ex. fýra hanga, fýra ganga, tvey vísa vegin, eitt darlar aftast, og svaret er naturligvis også her: en ko. Disse gåderim ere her oversatte af Svend Grundtvig.

KAPPIN ANGANTÝR.	KÆMPEN ANGANTYR.
1.	1.
Bondin í høgu oyjini býr	På höjen ø en hövding stor
— vælbornir menn —	— velbårne mænd —
ellivu eigir hann sinir dýr'.	med elleve raske sönner bor.
— Arngríms sinir af Blálondum[1]	— Arngríms sönner fra Blålande
berjast á Samsoy.	kæmpe på Samsø.

[1]) Ved Blålond mene de færøiske kvæder Afrika eller ubekendte lande; men her skulde det være *Norge*, som ellers aldrig nævnes så; det er derfor rimeligst,

2.
Ellivu eigir hann sinir dýr',
tolfti er kappin Angantýr.

3.
Angantýr fekk tàð frætt í há,
at bondin væna dottur á.

4.
Angantýr letur biggja skeið,
hon vàr ei til ferðar sein.

5.
Hjálmar fekk tàð frætt í há,
at bondin væna dottur á.

6.
Hjálmar letur biggja skeið,
hon vàr ei til ferðar sein.

7.
Vinda teir segl í húnar hátt,
so væl teir trúgva á sín mátt.

8.
Teir kasta akker á hvítan sand,
Angantýr loypur so tungliga á land.

9.
Angantýr loypur so tungliga á land,
upp til kníja niður í sand.

10.
Eg dràgi hosuna àf bein',
hin væna ei skàl frætta tàð heim.

11.
Hjálmar loypur so lattliga á land,
ikki merkti spor í sand.

12.
Í gràsgàrði axla teir síni skinn,
og ganga so firi bondan inn.

13.
Tá íð Hjálmar inn steig firi borð,
bàr Angantýr upp bønarorð:

2.
Enhver af dem er stor og stærk,
den tolvte Angantyr bersærk.

3.
Til Angantyr snart rygtet når:
en hövding har så væn en mård.

4.
Han bygger sig en snekke stor,
ej sent den gennem bølgen for.

5.
Til unge Hjalmar rygtet når:
en hövding har så væn en mård.

6.
Han bygger sig en snekke stor,
ej sent den gennem bølgen for.

7.
De hejse sejl på höjen rå,
kun egen kraft de lide på.

8.
De kaste anker ned i sand,
så tungt løb Angantyr på land.

9.
Så tungt løb Angantyr på land,
ja op til knæ han sank i sand.

10.
Jeg trækker strömpen af mit ben,
at ej det spörges mig til men.

11.
Ung Hjalmar løb så let på land,
man mærked ej hans spor på sand.

12.
Først axle de nu deres skind,
så gå de for den hövding ind.

13.
Da Hjalmar trådte ind for bord,
da frembar Angantyr bejlerord:

---

at vi have dette omkvæde, som så mange andre, i en fordrejet udtale, at der skulde synges: „àf Bólmlandi", men at man har sunget Blálond istedcn, da man ikke kendte een Bólm.

14.
Væl siti tú bondin og drekk títt vín,
tú gev màr vænu dottur tína.
15.
Nú bondin tikíst komin í vanda,
garpar tveir firi borði standa.
16.
Vandan skjóti eg frá màr,
sjálv má hin væna ráða sàr.
17.
Vandan skjýtur tú frá tàr,
Hjálmar kappan kjósi eg màr.
18.
Hjálmar kappan vil eg á,
hann er àf öllum so vænur at sjá.
19.
Angantýr er so ljótt eitt tröll,
so er hans folk og ættin öll.
20.
Bondin, làna màr eggjatein,
vit förum báðir at berjast ein'.
21.
Bondin, làna màr hvassan knív,
vit förum báðir at láta lív.
22.
Teir bardust út àf teirri höll,
Angantýr letur sum eitt tröll.
23.
Teir bardust fram við eina á,
imsir undir og imsir á.
24.
Imsir undir og imsir á,
— vælbornir menn —
deyðin fell á báða tá
— Arngríms sinir àf Blálondum
berjast við Samsoy.

14.
Hil sidde du hövding og drikke vin,
du give mig væne datter din.
15.
I vånde nu den hövding var,
foran ham står et kæmpepar.
16.
Vånden skyder jeg fra mig,
min datter selv må råde sig.
17.
Du vånden skyder nu fra dig,
jeg Hjalmar kæmpen vælger mig.
18
Jeg Hjalmar kæmpen vælger mig,
han tykkes mig mest elskelig.
19.
En trold er Angantyr så led,
så er hans slægt og brødre med[1].
20.
Du, hövding, lån mig bedste sværd,
vi gå nu til så hård en færd.
21.
Du låne mig din hvasse kniv,
vi begge lade skal vort liv.
22.
Af hallen ud de for' med gny,
höjt brøled Angantyr i sky.
23.
De brødes henne ved en å,
snart en var under, snart ovenpå.
24.
Snart en var under, snart ovenpå
— velbårne mænd —
men døden begge lide må.
— Arngrims sönner af Blålande
kæmpe på Samsø.

---

[1]) Dette vers, såvelsom flere i det andet kvæde, er næsten ordret det samme, som i den danske kæmpevise Alf i Odderskær (Peder Syv, side 119); denne er et sidestykke til disse 2 kvæder (jfr. vers 5, 9, 10, 13 i den danske med 14, 23, 24, 34 i „Arngríms sinir).

ARNGRÍMS SINIR.

1.

Arngrímur eigir eina borg,
íð stendur á høgum fjalli,
ellivu eigir hann sinir sàr,
hin tolfti er kappin snjalli.
Viðgangur: Nú siglur edilingur af Nori,
blíður rennur birur millum borða.

2.

Ellivu eigir hann sinir sàr,
íð eikini undir býr,
ein er kappin reystur àf teim,
hann heitir Angantýr.

3.

Ellivu eigir hann sinir sàr,
íð kunna væl beita brandi,
Angantýr er ein afrekskappi,
komin af Bjarnalandi.

4.

Angantýr er á leikvöllum,
hann tàlar við sína dreingi:
hvàr vitið tàr mín javnlíka,
tàð hàvi eg hugsað leingi?

5.

Sveinur svàrar sínum harra,
og tekur til orða svá:
hoyrt hàvi eg gitnan Uppsalandskong,
íð væna dottur á.

6.

Uppsalands kongur dottur eigir,
væna og so mæta;
kundi tú hàna til ektar fá,
hon mundi tíni lond væl gæta.

7.

Er hon so vøn og tekkilig,
sum tú sigur frá,

ARNGRIMS SÖNNER.

1.

Arngrim ejer sig en borg,
på fjeldet knejser den stolt,
elleve raske sönner han har,
den tolvte en kæmpe bold.
Omkvæde: Nu sejle ædlinge fra Norge,
blidt dem fører medbör over vove.

2.

Han elleve raske sönner har,
under egen der han bor,
Angantyr hedder en af dem,
en kæmpe vældig og stor.

3.

Elleve raske sönner han har,
vel sværdet de svinge kan,
en storværksmand er Angantyr,
kommen fra Bjarnaland[1].

4.

Angantyr står på kamppladsen,
han taler til sine svende:
en brud at søge pönser jeg på,
men hvor skal jeg finde hende?

5.

Svared ham en af svendene
og så til orde tager:
spurgt har jeg, at Upsalskongen
ejer en datter så fager.

6.

Upsalskongen en datter ejer,
væn og kløgtig forsand;
kunde du hende til ægte få,
hun kunde vel styre dit land.

7.

Er hun så væn og tækkelig,
som du mig skildrer hende,

---

[1]) Bjarnaland er måske *Bjarmaland*, at Angantyr nedstammede derfra, men Færingerne synge Björneland og mene derved Norge.

kongadottur eg biðja skàl,
tàð standist hvàt àf íð má.

8.

So letur kappin Angantýr
síni skipini gera,
allar letur hann streingirnar
àf reyðargulli vera.

9.

Bræddir vóru brandar,
borðini vóru ný,
giltir leika veðurringar
upp í miðjan ský.

10.

Vindur hann upp síni silkisegl,
gulli vovin við rand[1]),
hann strikar ei á bunka niður,
firr enn við Uppsaland[2]).

11.

Hàr kasta teir sínum akkerum
á so hvítan sand,
firstur steig kappin Angantýr
sínum fótum á land.

12.

Firstur steig kappin Angantýr
sínum fótum á land,
tàð er màr àf sonnum sagt,
hann sakk til kníja í sand[3]).

13.

Gingu teir frá strondum niðan
ríkir menn og reystir,
lunnar brustu og jörðin skalv,
teir settu sín knör í neystið.

til kongedattren jeg bejle vil,
om end det med sorg skal ende.

8.

Angantyr da sine skibe
strax udruste lod,
hvert et tov, som var derpå,
af røden guld var snót.

9.

Malede vare masterne,
plankerne vare ny,
gyldne vare flöjene,
de lege höjt op i sky.

10.

Han hejser op de silkesejl
med guldindvævet rand,
og stryger dem ikke ned igen,
för ved Upsalsland.

11.

Her kaste de deres anker
ned i den hvide sand,
først steg kæmpen Angantyr
fra skibet op på land.

12.

Først steg kæmpen Angantyr
fra skibet op på land,
det er mig for sanden sagt,
han sank til knæ i sand.

13.

Ginge de nu fra stranden op,
de mægtige mænd og kloge,
bådruller bragede, jorden skjalv,
da skibet på land de droge.

---

1) Istedenfor „gulli vovin við rond" synge andre: gull við rávum brann ɔ: guldet i ræerne skinnede; atter andre synge: gull við vágum rann ɔ: guldet ved voverne randt; de forklare det da om skibets gyldne sider og forstavn, som lege med bølgerne. 2) Uppsaland for Uppsàla land er Sverige; det kaldes også i dette og andre kvæder Svigtjóð (Svíþjóð), eller Svöríki, Sviariki. 3) Dette kun hos Svabo; istedenfor det har den anden optegnelse: Slóg hann sínàr herbúðir so skamt fra sjóvarstrand ɔ: han slog sin lejr sä kort fra strandbredden.

14.
Uppi í miðjum gràsgàrði
axla teir síni skinn,
og so búnir ganga teir
í høgar hallir inn.

15.
Og so búnir ganga teir
í høgar hallir inn,
sum Uppsalands kongur á borði sàt
við monnum hundra fim.

16.
Kongurin so til orða tekur,
hann lítur àt giltum brandi:
sig màr frægur kappin reysti,
hvàðan ertú àf landi?

17.
Hesir eru Arngríms sinir,
ellivu brøður reystir,
sjálvur heiti eg Angantýr,
kappin mann vera hin betsti.

18.
Kongur aftur til orða tók,
hann kann væl tungu skilja;
hvàt eru tikkara örindi,
og hvàt tikjast tit vilja?

19.
Angantýr stendur á hallargolvi,
ber upp kvøðu sína:
sit væl reystur Uppsalands kongur,
tú gev màr dottur tína.

20.
Mælti tá Hjálmar kappin,
firi breiða borði situr:
kongurin, gev màr tína dottur,
ið bæði er vøn og vitur.

21.
Leingi tagdi kongurin,
hugsaði um tann vanda,

14.
Midt udi den abildgård,
der axle de deres skind,
således rustede gange de
i höje haller ind.

15.
Således rustede gange de
i höje haller frem,
hvor Upsalskongen ved bordet sad
med svende hundred og fem.

16.
Kongen så tilorde tager,
og ser på hans gyldne sværd:
sig mig brave og tappre helt,
hvorfra du kommen er.

17.
Mine elleve tappre brødre du ser,
vor fader vi Arngrim kalde,
selv er jeg nævnet Angantyr,
den bedste af kæmper alle.

18.
Kongen atter til orde tog,
så vel han taler for sig:
hvad er eders ærinde,
hvi ere I komne til mig?

19.
Angantyr står på hallens gulv,
frembærer hilsen sin:
hil dig tappre Upsalskonge,
du give mig datter din.

20.
Mæled da kæmpen Hjalmar,
som sad iblandt de svende:
konning, din datter forstandig og væn,
til brud du give mig hende.

21.
Længe i vånde konningen sad
og tavs han tænkte derpå,

hvàt hann skildi teim görpum svàra,
ið firi borðinum standa[1].

22.

Mælti tá Uppsalands kongur,
hann làt síni orð so fàra:
leið mína dottur í höllina inn,
sjálv firi seg at svàra.

23.

Takkaður veri mín sæli fàðir,
ið vàlið gàv frá sàr,
Hjálmar kappa af Svigtjóðum
mann eg kjósa màr.

24.

Eg hàvi ikki Angantýr,
hann er so leitt eitt tröll,
so er fàðir, so eru brøður
og so er hirðin öll.

hvad han skulde de kæmper svare,
som foran bordet nu stå.

22.

Mæled da Upsalskongen,
sin tale föjer han så:
I lede min datter i hallen ind,
hun selv eder svare må.

23.

Takket være min fader god,
som valget gav fra sig,
Hjalmar kæmpen fra Sverige
til brudgom vælger jeg mig.

24.

Jeg tager ikke Angantyr,
så led en trold er han,
så er fader og brødre hans
og så er hver hans mand.

---

1) Versene 19-21 ere tagne efter Svabo; den anden optegnelse har istedenfor disse følgende:

18. a.

Eg vil tiga sum menskur màður,
til eg hàvi fingið màt;
upp steig reystur Hjálmar kappi
úr sessi sum hann sàt.

b.

Angantýr og ellivu bröður
settust at drekka vín:
hoyr tàð reystur Svöríkis kongur,
tú gev màr dottur tína!

c.

Angantýr stendur firi borðinum,
biðir vænu kvinnu:
kongur, sig màr nei ella jà,
eg biði ei annað sinni!

d.

Er tàð nàkar àf mínum monnum,
ið Ingibjörg loysur úr vanda,
eg svörji honum trigdareið,
hann fær hàna sàr til handa.

e.

Tí svàraði Hjálmar kappi,
frá mann frættast víða:
eg skàl tàka skjöldur og svörð,
firi Ingibjörg at stríða.

18. a.

Jeg ikke svare vil derpå,
för jeg har fået mad,
Hjalmar strax sig rejste op
af bænken, der han sad.

b.

Angantyr og hans elleve brødre
sig satte at drikke vin:
hør du gæve Sveriges konge,
du give mig datter din.

c.

Angantyr står foran breden bord
han bejler til kongens datter:
du svare mig nu nej eller ja,
jeg spörger dig ikke atter.

d.

Vil der nogen af mine mænd
fra Ingeborg faren afvende,
jeg sværger ham så dyr en ed,
til brud jeg giver ham hende.

e.

Svared ham kæmpen Hjalmar,
det spörges om så vide:
jeg vil tage skjold og sværd
for Ingeborg at stride.

25.
Tàð síggi eg nú Hjálmar kappi,
at tú manst eignast vív,
kom á holm og berst við meg
um eina so lítla tíð.

26.
Tàð síggi eg nú Hjálmar kappi,
at tú manst eignast sprund,
kom á holm og berst við meg
um eina so skamma stund.

27.
Svàraði reystur Hjálmar kappi,
allt firi uttan vanda:
vit skulum fàra til Samsoyjar,
og hàr skàl stríðið standa.

28.
Ásbjörn[1] so til orða tók,
hann lá àf tungum vanda:
hví viltú ikki dvöljast sø
eg kann hjá tàr standa?

29.
Bíða heima, fostbróðir,
eg vænti teg aftur at finna,
Örvaroddur filgir màr,
hann vil ikki berjast minni.

30.
Vundu teir upp síni silkisegl
og út í hàvið settu,
Ingibjörg gràt so møðiliga,
hon stóð á landi eftur.

31.
Eftir stóð frúgvin Ingibjörg,
hon vàr so vænt eitt fljóð,
Hjálmari setti hon ring á hond,
áður hann heiman fór.

25.
Det jeg ser nu Hjalmar kæmpe,
til brudgom hun vælger dig;
kom på holm om föje tid,
og der du stride med mig.

26.
Det jeg ser nu Hjalmar kæmpe,
til brudgom dig vælger hun;
kom på holm og strid med mig
alt om så föje en stund.

27.
Svared ham stærken Hjalmar
og alt foruden kvide:
vi skulle fare til Samsø hen,
der skal jeg med dig stride.

28.
Asbjörn så til orde tog
(ham smærted den dybe vunde):
hvi vil du ikke tøve her,
til jeg dig hjælpe kunde?

29.
Bi du her hjemme, fostbroder,
her atter træffer jeg dig,
Örvarodd er en kæmpe stærk,
og han vil følge med mig.

30.
Så vandt de op de silkesejl
og ud på havet for,
Ingeborg stod på land og græd,
kun sorrig i hjærtet bor.

31.
Ved stranden stod fru Ingeborg,
hun er en mø så fager;
på Hjalmars arm hun sætter en ring,
för han fra hjemmet drager.

---

[1]) Dette og følgende vers, såvelsom vers 58, hvor Asbjörn også nævnes, findes kun i optegnelsen fra Sandø, idet dette kvæde der synges som fortsættelse af Örvarodds táttur, hvor man bliver bekendt med Asbjörn.

32.
Lögdu teir àt oynni inn,
hugðu sàr til fràma,
berskir eru Arngríms sinir,
teir Hjálmars liði bàna.

33.
Allir ríða Arngríms sinir
niðan við eina á,
halda teir seg vunnið hàva
so stóran sigur tá.

34.
Allir ríða Arngríms sinir
eftir grønum völli,
hoyrast mátti langa leið,
hvursu oddar á gróti gjöllu.

35.
Allir ríða Arngríms sinir,
grumt vàr teim í huga,
rivu upp eikikelvi stór,
hildu ei vápnini duga.

36.
Mælti tàð reysti Örvaroddur:
tú ert af góðum kini,
eg skàl fàra mót Angantýr,
og tú mót Arngríms sinum.

37.
„Eg skàl móti Angantýr
í hàrðari àtgongd rökka,
ei skàl Ingibjörg frætta tàð,
at eg mundi undan stökka.''

38.
Tí svàraði Övaroddur,
higgur niður firi sàr:
fert tú móti Angantýr,
deyðan kjósir tú tàr.

39.
Hjálmar kappi og Angantýr
berjast á oynni niðri,
allir eru teirra menn
deyðir àf skipaliði.

32.
Lagde de da ved øen ind
og håbed med sejer hjemvende,
bersærker ere Arngrims sönner,
de myrded Hjalmars svende.

33.
Ride da alle Arngrims sönner
langs med en å derfra,
de tro at have vundet
så stor en sejer da.

34.
Ride de over den grönne slette
Arngrims sönner alle,
så lang en vej man høre kunde
deres sværde mod stenene gjalde.

35.
Grumme i hu de ride alle
hen over den grönne slette,
opreve de egeköller af jord,
våben dem syntes for lette.

36.
Mælede tappre Örvarodd:
styrke du har som få,
jeg skal drage mod Angantyr,
Arngrims sönner du slå.

37.
Nej, mod Angantyr jeg skal
med hårdeste angreb rende,
Ingeborg det ej spörge skal,
fra ham jeg monne mig vende.

38.
Dertil svarede Örvarodd,
han skuer ned for sig:
drager du mod Angantyr,
døden vælger du dig.

39.
Hjalmar kæmpen og Angantyr
længe de stride må;
alle de mænd, som fulgte dem,
døde på skibene lå.

40.
Teir bardust fullt í dàgar tvá,
hvörgin sigur vann,
inntil tann hin triðja,
íð sól til viða rann.

41.
Inntil tann hin triðja,
íð sól til viða rann,
felldi hann kappan Angantýr,
tann hin reysta mann.

42.
Hjálmar sleri Angantýr
niður firi sín fót:
Hjálmar, gev màr drekka í dàg,
tàð er dreingja bót[1].

43.
Gjarna drekka gevi eg tàr
út af mínum runni,
hoyr tàð, kappin Angantýr,
í dàg hàví eg teg vunnið.

44.
Hornið helt hann firi hann,
hin reysti og ríki álvur,
tàð vàr hin heidni hundur,
íð stakk hann undir hjálmin.

45.
Tàð vàr reysti Hjálmar kappi,
sínum svörði brá,
hann kleyv kappan Angantýr
sundir í luti tvá.

46.
Oddur reið mót Arngríms sinum,
royndi góða gripi,
hann vág alla ellivu brøður,
ein firi hvörja sipun.

40.
De kæmpede fulde dage to,
ingen sejer vandt,
indtil tredje dags aften,
da solen bag skoven randt.

41.
Indtil den tredje dags aften,
da solen bag skoven svandt,
da faldt kæmpen Angantyr,
den vældige storværksmand.

42.
Hjalmar slog da Angantyr
ned på grönnen eng:
Hjalmar, at drikke give du mig,
det nægtes ej ringeste dreng.

43.
Gerne at drikke giver jeg dig
udaf mit drikkekar,
hør det kæmpen Angantyr,
idag dig besejret jeg har.

44.
Hornet holdt han for ham hen,
den herlige helt på stand,
flux ham under hjælmen stak
den skændige udådsmand.

45.
Det var tappre Hjalmar kæmpe,
han sit sværd uddrog,
kløved han kæmpen Angantyr
og ham i sönder slog.

46.
Odd han drog mod Arngrims sönner,
prøvede brynje og sværd,
alle elleve brødre han vog,
med ett hug fælded han hver.

[1]) Det synes som *dreingir* her ikke er brugt i den almindelige betydning af kæmper, da Angantyr derved vilde ophidse sin modstander; snarere står det i betydning af dreng, træl, for at vække Hjalmars medlidenhed og derved lokke ham til at komme hen til ham, at han kunde udføre sin udådshensigt mod Hjalmar. — *Sleri* er en sjælden form for *slóg*.

47.
Oddur kom so síðla hàr,
sum Hjálmar sàt við strond:
Hjálmar, hví ertú bleikur sum bast,
við eitur blæsir ond?

48.
Oddur kom so siðla hàr,
sum Hjálmar sàt undir steini:
Hjálmar, hví ertú bleikur sum bast,
hvàt er tàr, seggur, àt meini?

49.
Hann spretti àf màr brinjuna,
og spillti mítt holdið hvíta,
eitur vàr í svörðinum,
í hjarta mann meg nýta.

50.
Tí svàraði Örvaroddur,
hann leit seg upp mót skàrði:
hoyr tàð tú nú Hjálmar kappi,
nú fór sum meg vardi.

51.
Tú drýstaði teg á brinju tína,
íð gjörd vàr útaf stál;
enn standi eg í skjúrtu míni,
ikki hàvi fingið sár.

52.
Tú drýstaði teg á brinju tína,
íð gjörd vàr àf silvuri reina;
enn standi eg í skjúrtu míni,
ikki hàvi fingið skeinu.

53.
Tú drýstaði teg á brinju tína,
íð gjörd vàr àf silvuri hvíta;
enn standi eg í skjúrtu míni,
ogvuligur at líta.

54.
Tí svàraði Hjálmar kappin
og tók til orða svá:
hoyri tú tàð Örvaroddur,
flit meg hiðan ífrá.

47.
Odd så silde kom did, hvor
Hjalmar sad i vånde:
Hjalmar, hvi est du så bleg som bast,
forgiftet er din ånde?

48.
Odd så silde kom did, hvor
Hjalmar sad under sten:
Hjalmar, hvi est du bleg som bast,
hvad hændes dig, kæmpe, til men?

49.
Han sönderskar min brynje
og skaded min hud den hvide,
edder var der i hans sværd,
det volder i hjærtet mig kvide.

50.
Dertil svarede Örvarodd,
mod fjeldet op han så:
hør du det Hjalmar kæmpe,
det gik, som jeg monne spå.

51.
Du satte din lid til brynje din,
af stål så blank og hård,
her står jeg i min skjorte,
og haver ej fået sår.

52.
Du satte din lid til brynje din,
af sølv så skinnende klar,
her står jeg i min skjorte,
ej vunde jeg fået har.

53.
Du satte din lid til brynje din
af sølv så skinnende hvid,
her står jeg i min skjorte,
frygtelig end til strid.

54.
Dertil svarede Hjalmar
og tog til orde da:
høre du det Örvarodd,
du føre mig bort herfra.

55.
Reyðan gullring àf armi dróg,
tá hann fleyt í blóði,
sendi frúnni Ingibjörg,
tí hinum væna fljóði.

56.
Reyðan gullring àf armi dróg,
enn hann kundi tàla,
sendi frúnni Ingibjörg,
bàð hàna liva sæla.

57.
Oddur flutti kroppin heim
inn àt skjöldrar armi [1],
frúgvin stóð í glàsgluggum,
kik sprakk hon àf harmi.

58.
Àsbjörn lá í síni song
innan hallar borg,
tàð er màr àf sonnum sagt,
hann doyði àf sút og sorg.

59.
Oddur kvittar hàðan burt,
hann listir ei longur at bíða,
fór hann suður í Gàrðaríki
hàr við kempur at stríða.

60.
Angantýr og hon jallsins frú
moy eiga sàr so mæta,
Hervík heitir dottir teirra,
kann gods og land væl gæta.

61.
Hervík heitir dottir teirra,
vil eg firi idrum greina,
hon er sàr á leikvöllum
burtur hjá öðrum sveinum.

55.
Den guldring rød han af armen drog,
der han flød i blod,
den sendte han til fru Ingeborg,
den kvinde så væn og god.

56.
Den guldring rød han af armen drog,
tale kunde han end,
sendte den til fru Ingeborg
og gode ønsker med den.

57.
Örvarodd førte liget hjem
op mod hendes borg,
Ingeborg i vinduet stod,
så brat hun døde af sorg.

58.
Asbjörn lå udi sin seng,
i den store borg,
det er mig for sandhed sagt,
han døde af kummer og sorg.

59.
Örvarodd drog da bort derfra,
han kunde ej glemme sin kvide,
rejste han syd til Gardarige
der med kæmper at stride.

60.
Angantyr en datter har,
kløgtig hun er for sand,
datteren Hervik så vel forstår
at styre gods og land.

61.
Angantyr en datter har,
for eder jeg synger om hende,
på kamppladsen hun tumler sig
mellem de stærke svende.

---

[1]) *Skjöldrar armur* er mig dunkelt, måske er *skjöldur* gavlen af huset, og i denne betydning bruges dette ord endnu i daglig tale på Færøerne, *armur* vilde da vel være den flöj af borgen, hvor Ingeborg bode.

62.
Hon er sàr á leikvöllum
burtur hjá öðrum sveinum,
hvörja stund teir reiðir vóru,
tá stóð eitt stríð àf meini.

63.
Niður settust sveinarnir,
reiðir íð teir vóru:
líkari vàr tàr fàðir at hevna
enn berja os so stórum.

64.
Hon kastar vatn á herklæði,
og listir ei longur àt leika,
gekk so inn firi móður sína
við reyða kinnar og bleika.

65.
Hoyr tàð mín hin sæla móðir,
tú sig màr satt ífrá:
vàr mín fàðir við vápnum vigin,
ella doyði hann á strá?

66.
Hon gekk fram àt kistuni,
íð nogv goymdi gull og fà,
tók hon upp tá skjúrtuna
og kastar henni á knà.

67.
Tók hon upp tá skjúrtuna,
sum öll vàr í blóði drigin:
her manstú síggja tey herklæði,
sum tín vàr fàðir í vigin.

68.
Tàð er Hervík jallsdottir
er gingin firi móður àt stá:
kanstú nàkað siga màr,
hvör mín fàðir vág?

62.
På kamppladsen hun tumler sig
mellem de stærke svende,
så ofte som de vrede vare,
med blod den strid mon ende.

63.
Ned sig satte svendene,
så vrede som de vare:
bedre det var, til din faders hevn
du vilde din styrke spare.

64.
Vand hun kaster på rustningen[1],
hun lyster ej længer at lege,
så hun gik for sin moder ind
med kinder røde og blege.

65.
Høre du det, min moder kære,
mig sandheden sige du må:
blev min fader med sværdet dræbt
eller døde han på strå?

66.
Hun gik da til kisten strax,
gods og guld lå i den,
tog deraf den skjorte
og kaster til Hervik hen.

67.
Tog deraf den skjorte,
som blodig var overalt:
her du ser de klæder,
hvori din fader faldt.

68.
Svarede Hervik jarledatter,
du sige mig for sand:
kan du nævne mig, moder kær,
min faders banemand?

---

[1]) Hon kastar vatn á herklæði; da jeg ikke véd, om dette skal være en symbolsk handling, eller det er en talemåde, har jeg blot ordret oversat det; meningen heraf er vel den samme, som er indeholdt i den næste linje.

69.
Eg kann ikki sannari siga tàr,
mitt inniliga sprund,
hann fell firi Örvaroddi
suður í Ísans lund[1].

70.
Hevur hann vigið faðir mín
og ellivu brøður reysta,
eg skàl fàra til Gàrðaríkis
at slíta hann millum hesta[2].

71.
So letur Hervík jallsins dottir
síni skipini búgva,
allar letur hon streingirnar
àf reyðargulli snúgva.

72.
Vindur hon upp síni silkisegl,
gulli vovin við rand,
strikar ei á bunka niður,
firr enn við Ísans land.

73.
Kastar hon sínum akkerum
á so hvítan sand,
first steig Hervík jallsdottir
sínum fótum á land.

74.
Møtti henni jàgarsveinur,
sum jàgað hevði fe:
hví ertú so møðilig,
sum tröll hövdu jàgað teg?

69.
Sandere, min kære datter,
jeg dig ej sige kan,
han faldt for kæmpen Örvarodd
syd i Isans land.

70.
Haver han fældet fader min,
hans brødre, berömte så vide,
til Garderige jeg drage vil,
med heste ham sönderslide.

71.
Angantyrs datter sine skibe
strax udruste lod,
hvert et tov, som var derpå,
af røden guld var snot.

72.
Hun hejser nu op de silkesejl
med guldindvævet rand,
og stryger dem ej på dækket ned,
förend ved Isans land.

73.
Kaster hun sit anker
ned i den hvide sand,
først steg Hervik jarledatter
fra skibet op på land.

74.
Mødte hende en jægersvend,
dyr han havde jaget:
„hvi est du så sorrigfuld,
som var af trolde du plaget?"

---

1) Isans lund eller land må være Samsø; der skulde vist synges: suður í Samslund, og nedenfor vers 72 Samsland. Kvædet modsiger sig her, idet vi ovenfor så, at det var Hjalmar, og ikke Örvarodd, som var hendes faders banemand; men Angantyr må hevnes, förend kvædet kan ende; derfor må hevnen ramme Örvarodd, som har været deltager i Hjalmars kamp mod Arngríms sönner. 2) Fra dette vers og indtil enden er næsten alt taget efter Svabos optegnelser, som her er langt fuldstændigere; optegnelsen fra Sandø siger kun, at hun med „Tirvingi stakk reystan Örvarodd millum rivs og herða"; men hvorledes hun kommer i besiddelse af Tyrfing, omtales ikke.

75.
Tàð vàr Hervík jallsdottir,
sínum svörði brá,
kleyv hon henda jàgarsvein
sundir í luti tvá.

76.
Tríggjar eru göturnar,
ein víkir ífrá,
Hervík er gingin á heygin fram,
sum hennar fàðir lá.

77.
Hervík er gingin á heygin fram,
sum hennar lá fàðir í mold,
fátt vàr tá til ráða at tàka,
kik gekk jörð á fold.

78.
Viltú ikki mín sæli fàðir
brandin senda màr,
eg skàl eld í heygin leggja,
brenna ivir tàr.

79.
Ikki vildi Angantýr[1]
heygin làta bróta,
báðar hendur um Tirving treiv,
hann bàð sína dottur njóta.

80.
Hann fekk henni svörðið tàð,
mikið vàr tàð vert,
tàð vàr átjan àlin langt,
í eitri vàr tàð hert.

81.
Hann fekk henni svörðið tàð,
nú er um tàð at kvøða,
hvör sum skein útàf tí fekk,
eingin mann tàð grøða.

75.
Det var Hervik jarledatter,
hun sit sværd uddrog,
kløved dermed den jægersvend
og ham i sönder slog.

76.
Trende stier krydses der,
fra höjen den ene mon gå,
Hervik træder til höjen hen,
hvor hendes fader lå.

77.
Hervik træder til höjen hen,
som sig over faderen hvælved,
lang tid hun ej sig betænke kunde,
jorden rysted og skælved.

78.
Hvis du ikke, min gæve fader,
sværdet vil give mig,
da vil jeg ild i höjen lægge,
og brænde over dig.

79.
Ikke vilde Angantyr,
at hun forstyrred hans grav,
med begge hænder han Tyrfing greb
og sin datter det gav.

80.
En kostbar skat han hende gav,
han rakte hende sværdet,
atten alen var det langt,
i edder var det hærdet.

81.
Han gav hende sværdet hen,
derom er nu at kvæde,
den, som såret blev deraf,
ham ingen kan helbrede.

---

[1]) Svabo har *Arngrímur*, som her er rettet til *Angantyr*. Versene 77 til 81 forekommer også med enkelte afvigelser i kvædet *Risin í Holmgörðum* (se Lyngbys færøiske kvæder side 363-374).

82.
Hervík snúvist hàðan burt
við hesum gripi sínum,
hon kom-inn í hallarborg,
sum Oddur drekkur vín.

83.
Ver vælkomin Hervík unga
higar nú til mín,
drekk nú hvàt tàr betur líkar
mjöðin ella vín.

84.
Lítið er màr um mjöðin tín,
alvæl minni um vín,
onnur hàvi eg örindi
higar í dàg til tín.

85.
Tí kom eg àf Upplondum,
býst tàr ei við frið,
statt upp reystur Örvaroddur,
brinja út allt títt lið.

86.
Árla vàr um morgunin,
roðar firi sól,
tá hevði reysti Örvaroddur
brinjað út hundra tolv.

87.
Tàð vàr Hervik jallsdottir,
í víggi tá hon stendur,
spàrir ei sín gilta lúður
og vegur á báðar hendur.

88.
Ríður Hervík jallsdottir
so listuliga fram,
hon klývur hvönn um tvörar herðar,
íð móti henni rann.

89.
Hon klývur hvönn um tvörar herðar,
íð móti henni rann,
eftir stendur Örvaroddur
við sín triðja mann.

82.
Hervik iler nu bort derfra,
sværdet glemmer hun ikke,
kommer hun i borgen ind,
hvor Örvarodd vin mon drikke.

83.
Vær velkommen, Hervik unge,
her i hallen min,
du drikke nu hvad dig tykkes bedst,
mjöd eller klaren vin.

84.
Ikke jeg skøtter om din mjöd,
mindre om din vin,
andre ærinder føre mig
idag til borgen din.

85.
Derfor jeg drog fra Uplande,
med ufred at komme hid,
stat op, tappre Örvarodd,
du ruste din hær til strid.

86.
Årle det var om morgenen,
förend sol opstod,
da havde kæmpen Örvarodd
udrustet sin hær så god.

87.
Det var Hervik jarledatter,
så drabelig hun strider,
hun lader blæse i gyldne lur,
hun hugger til begge sider.

88.
Rider da Hervik jarledatter
frem så lystelig,
hun ned i hærderne kløver hver,
som til hende nærmer sig.

89.
Hun ned i hærderne kløver hver,
som frem mod hende går,
indtil kæmpen Örvarodd
selv tredje tilbage står.

90.
Örvaroddur kropin er
undir borgarlið:
mín kæra Hervík,
tú gev màr nú grið.

91.
Slíkan skaltú griðin
àf màr nú fá,
sum tú làtst mín sæla fàðir
við sínum lívi ná.

92.
Tàð vàr Hervík jallsdottir
sínum svörði brá,
hon kleyv reystan Örvarodd
sundir í luti tvá.

93.
Hon kleyv reystan Örvarodd
sundir í luti tvá,
allar hans deyðu herkempur
hàr legði hon omaná.

94.
So ríður Hervík jallsdottir
út í grøna lund,
hvorki gól hàr eftir henni
heykur ella hundur.

95.
Vindur hon upp síni silkisegl,
gulli vovin við rand,
strikar ei á bunka niður
firr en við Uppland.
Viðgangur: Nu siglur edilingur
àf Nori,
blíður rennur birur millum borða.

90.
Örvarodd er krøben alt
under borgeled:
kære Hervik, jeg beder dig,
du mig give fred.

91.
Slig en fred du skal af mig
til gengæld nu erholde,
som du gav min fader kær,
da du hans død monne volde.

92.
Det var Hervik jarledatter,
hun sit sværd uddrog,
kløvede tappre Örvarodd
og ham i sönder slog.

93.
Hun kløved kæmpen Örvarodd
sönder i dele to,
lagde da derovenpå
hans kæmper tappre og tro.

94.
Rider da Hervik jarledatter
ud i den grönne lund,
gol der efter hende
hverken høg eller hund.

95.
Vinder hun op de silkesejl
med guldindvævet rand,
og stryger dem ikke ned igen
förend ved Upland.
Omkvæde: Nu sejle ædlinge fra
Norge,
blidt dem fører medbør over vove.

Efter sagaen bliver Hervör nu gift med Höfund; hun får med ham to sönner: Angantyr, som ligner faderen i alt godt, og Hejdrek, som gjorde hver mand ondt. Hejdrek får sværdet Tyrfing af sin moder, og dræber sin broder dermed; han flygter og tumler sig længe om på krigstoge. Endelig ophører han dermed og bliver en yndet hövding, berömt ved sin visdom og ved at give love. Enhver, der havde forset sig imod ham, skulde enten lade sig dömme af hans tolv vise mænd, eller forelægge Hejdrek gåder, han ej kunde løse; herom er det, den næste sang handler, hvorledes Gest i Rejdgotland får Odin til at gå ind for Hejdrek og fremsætte gåder for ham i sit sted for derved at befri sig for Hejdreks unåde.

GÁTU RÍMA.

1.
Gestur villur frá höllini gengur,
blindur er hann og fáur,
møtur hann einum gomlum manni,
allur í hárum gráur.

2.
Møtur hann einum gomlum manni,
allur í hárum gráur:
hví ertú, Gestur blindi, villur,
hví ertu so fáur?

3.
Tàð er ei so undarligt,
at eg eri tungur til máls:
illa volla gátur màr,
ímorgin missi eg háls.

4.
Tàð er ei so undarligt,
at eg eri fáur og stríður:
illa volla gátur màr,
ímorgin missi eg lív.

5.
Hvursu mikið reyðargull
viltú geva màr,
inn geingi eg firi Heiðrik kong
og gátur kenni hàr.

6.
Tolv merkur í reyðargulli,
tàð skàl vera títt,
gengur tú inn firi Heiðrik kong
og loysur hövur mítt.

7.
Fàr tú tàr í gràsgàrðar
og ráð firi tínum bú,
eg skàl màr firi Heiðrik kong
og gátur kenna nú.

8.
Tríati eru gáturnar,
gita màr eina af teim:

GÅDERIM.

1.
Gest hin blinde er mod i hu,
så tavs han af hal mon gå;
møder han der en gammel mand,
hans hår ere alle grå.

2.
Møder han der en gammel mand,
hans hår ere alle hvide:
og hvi est du, Gest, så tavs og mod,
og hvad bærer du for kvide?

3.
Og vel må jeg være mod i hu
og tand for tunge holde:
det er alle de gåders skyld,
som mig skulle døden volde.

4.
Og vel må jeg være mod i hu,
jeg siger dig uden fals:
det er for de gåders skyld,
jeg mister imorgen min hals.

5.
Hvor meget af det røde guld
da vilt du give mig,
om jeg går for kong Hejdrik ind
og siger ham gåder for dig?

6.
Tolv mark af det røde guld
og de skulle være dig loved',
om du går for kong Hejdrik ind
og løser derved mit hoved.

7.
Gak du dig i græsgård hjem
alt for dit bo at råde;
jeg går mig for Hejdrik ind
at kende ham de gåder.

8.
Tredive ere gåderne,
som jeg nu vil fremføre:

[hvursu heitir sá reyða trumma,
ið slær ivir allan heim?]

9.

[Vita mann eg gátuna,
eg giti tàr firstu af teim:]
toran heitir sá reyða trumma[1],
íð slær ivir allan heim.

10.

Hoyr tú Heiðrik, kongur mín,
hvàr veitstú, teir grannar,
ganga báðir um einar dir
og hvörgin kennir annan.

11.

Hugur mín og hugur tín,
teir eru eingir grannar,
ganga báðir um einar dir,
og hvörgin kennir annan.

12.

Hoyr tú Heiðrik, kongur mín,
hvàr veistú teir brøður,
íð liggja úti á útskerum
og hàva ei fàðir og møður.

13.

Eystfall og vestfall[2]
mega væl kallast brøður,
liggja úti á útskerum
og hàva ei fàðir og møður.

14.

Hoyr tú Heiðrik kongur mín,
hvàt mann tàð nú vera:
bleytt sum dún og hvítt sum fonn
og hart sum hornið hàrða?

[hvad kalder du den røde tromme,
som over al verden høres?]

9.

[Grandt jeg kender gåde din,
så lettelig jeg den tyder:]
torden kaldes den røde tromme,
som over al verden lyder.

10.

Hør du Hejdrik, konning min,
hvor vedst du de grander:
begge gå de ad samme dör,
end kende de ikke hinanden?

11.

Tanke min og tanke din,
de ere vel ikke grander,
begge gå dog ad samme dör,
og end kender en ikke anden.

12.

Hør du Hejdrik, konning min,
hvor vedst du de brødre,
som ligge og tumle udenskærs,
have fædre ej eller mødre?

13.

Vestenström og østenström,
de kunne vel kaldes brødre:
begge ligge de udenskærs
og have ej fædre og mødre.

14.

Hør du Hejdrik, konning min,
hvad mon det nu være:
blødt som dun og hårdt som horn
og hvidt som sne hin skære?

---

[1]) *Trumma* forklares af Færingerne at være en tromme, og det giver også mening, om det end skulde være forvansket af *þruma*, torden; hvis så er, har gåden vel handlet om, at tordenen må tilskrives guden Thor (toran er i det tilfælde også en forvanskning). Ingen af gåderne i Hervarar saga handle om tordenen, hvorimod en lignende både findes i Svend Vonveds vise og den engelske folkevise (se: engelske og skotske folkeviser ved Svend Grundtvig, 3die hæfte, side 182-84). [2]) Andre synge; Tangbjölla og Tussingur, det er 2 forskellige tangarter, som voxe på skærene.

15.
Hoyri tú tàð Gestur blindi,
eg gátuna kenna mann:
sjogvurin er bæði bleytur og hàrður,
hvítt stendur brim á land.

16.
Hoyr tú, Heiðrik kongur mín,
hvàr vexur sá viður,
rótin horvir til himna upp,
og skàrðið horvir niður?

17.
Glerpípan í homrum uppi,
hon er eingin viður,
rótin horvir til himna upp
og skàrðið horvir niður.

18.
Hoyr tàð Heiðrik, kongur mín,
hvàr veitstú teir skogvir,
ið höggdir vera á hvörji helgu,
er tó viður nogvur?

19.
Skeggið er á hvörs manns höku,
tàð er eingin skogvur,
ràkað verður á hvörji helgu,
er tó viður nogvur.

20.
Hoyr tú Heiðrik kongur mín,
hvàr veitstú teir brøður,
vaxa báðir í eini höll,
og hvorki hàva fàðir ella møður?

21.
Torvkongul og brennusteinur,
teir eru einir brøður,
vaxa upp í eini höll,
og hàva ei fàðir ei møður.

22.
Súgvin gengur til sína skemmu,
glimur á grønari grund,
galtar grýnta, grísar stinja,
hvör àf sínum munni.

15.
Hør du det nu, blinde Gest,
den gåde jeg kender forsand:
søen er både blød og hård,
og hvidt spröjter skummet mod land.

16.
Hør du Hejdrik, konning min,
hvor da voxer den ved,
roden vender mod himlen op,
og toppen den vender ned?

17.
Istappen hænger fra fjelde,
men ikke er den dog ved,
roden vender mod himlen op,
og toppen den vender ned.

18.
Hør du Hejdrik, konning min,
hvor vedst du vel skove slige,
som hugges om hver helligdag,
og end på ved ere rige?

19.
Skægget det er vel ingen skov,
gror dog på hver mands hage:
det bliver raget hver helligdag,
og end er der nok tilbage.

20.
Hør du Hejdrik, konning min,
hvor vedst du de brødre:
fostres begge i samme hal,
have fædre ej eller mødre?

21.
Törvejord og svovelsten
de ere tilvisse brødre:
fostres begge i samme hal
og have ej fædre og mødre.

22. [Spörgsmålet fattes.]
Soen hun ganger til sin sti,
det runger i grönnen grund;
galter grynte, og grise kny,
og hver alt med sin mund.

23.
Vita mann eg gátuna,
eg sigi tàð alvæl satt:
hàmari er í hvörji smiðju,
hann fellur ratt og slatt.

24.
Vita mann eg gátuna,
er màr ei á tí hól:
Óðin ríður sínum hesti
bæði á land og sjó.

25.
Vita mann eg gátuna,
eg fàri ei við tí hátt:
Óðin ríður sínum hesti
bæði um dàg og nátt.

26.
Óðin gerdist villini fuglur,
fleyg sàr út úr höll,
brendist inni Heiðrik kongur,
og hàrhjá hirðin öll.

27.
Óðin gerdist villini fuglur,
fleyg sàr út í hàv,
brendi inni Heiðrik kong
og allt tàð lið, hàr vàr.

23. [Spørgsmålet fattes.]
Vel da kender jeg gåde din,
og vel kan jeg den sige:
hammer i hver smedje går
og falder så jævnt og lige.

24. [Spörgsmålet fattes.]
Vel da kender jeg gåde din,
vil dog ej rose deraf:
Odin rider på ganger sin
både på land og hav.

25.
Vel da kender jeg gåde din,
med pral jeg dog ej vil fare:
Odin rider på ganger sin
ved nat som ved dag hin klare.

26.
Odin skabtes til vilden fugl,
flöj henover kongens halle;
der brændte inde kong Hejdrik
med sine hofmænd alle.

27.
Odin skabtes til vilden fugl,
han mon over hav udfare:
der brændte inde kong Hejdrik
og alle, der med ham vare.

SIGMUNDAR KVÆÐI.

Dette ældgamle færøiske kvæde findes omtalt i Lucas Debes's Færoa reserata, hvor han fortæller Sigmund Brestersöns historie; i fortalen til Færeyínga saga gengives indholdet deraf og sammenholdes med fortællingen i sagaen; ved denne sammenligning viser sangen sig at være mindre pålidelig, skönt man må give sangen mehold med hensyn til stedet, hvor Össur Hafgrímsson blev dræbt, medens Skuvø i sagaen er forvexlet med Dímun. — Denne sang er optegnet af pastor Lyngby og indsendt af ham til Oldskriftselskabet; da denne optegnelse er den bedste, jeg har haft til afbenyttelse, har jeg brugt den, og kun meddelt enkelte varianter efter Svabos optegnelse på det kgl. bibliothek, da de i det hele kun lidet afvige fra hinanden.

FIRSTI TÁTTUR.

1.

Í Nöregi býr ein kristin mann,
Ólavur Triggason heitir hann.
Viðgangur: Nöregis menn,
dansið væl í friðum,
stillum idur alla, riddarar,
Nöregis menn, dansið væl í friðum.

2.

Ólavur kongur ivir Nöreg býður
guds og mildar Mariu stígir.

3.

Ólavur kongur veitslu[1] beyð,
gud og mildu Mariu moy.

4.

Kongur heitir á sveina tvá:
tàr biðið Sigmund firi meg inngá.

5.

Áður teir hövdu hálvt tàlað orð,
firr vàr Sigmundur inn firi borð.

6.

Sigmundur fellur á síni knà:
náðigur harri, hvàt viljið tàr?

7.

Tú skalt fàra til Føroyja vestur,
tàr skàl filgja Tambar prestur.

8.

Í Føroyjum býr ein menskur mann,
Trándur í Götu heitir hann.

9.

Í Føroyjum býr hin garpin reysti,
og hann er sàr tann gývurin treysti[2].

10.

Ikki er hann kappin reysti,
heldur er hann gývurin treysti.

FØRSTE SANG.

1.

I Norge bor en kristen mand,
Olaf Tryggvesön hedder han.
Omkvæde: Norges mænd,
danser vel og rolig,
stiller eder alle, riddere,
Norges mænd, danser vel og rolig.

2.

Olaf i Norge forkynde lod
tro på gud og Maria god.

3.

En fest hos Olaf blev bered,
Gud og Maria de æres derved.

4.

Kongen kalder på svende to:
I bede Sigmund for mig indgå.

5.

Alt för de havde udtalt det ord,
inde stod Sigmund for kongens bord.

6.

Sigmund på sit knæ da faldt:
nådige herre, hvi har I mig kaldt?

7.

Du rejse til Færøerne over bølge,
dig skal præsten Tambar følge.

8.

På Færøerne bor så djærv en mand,
Thrand i Göte hedder han.

9.

På Færøerne bor en kæmpe stærk,
han vel kan øve trolddomsværk.

10.

Ikke er han en kæmpe stærk,
skönt han kan øve trolddomsværk.

---

1) Andre synge *Kristum*, eller vel rettere *kristni* ɔ: påbød kristendommen.
2) Svabo har her: Hvort er hann tann kappin reysti, ella er hann tann gývurin treysti? Svaret herpå følger i næste vers. Andre synge: í gývri treystur ɔ: stærk i hexeri; i sagnene, hvor både Sigmund og Trand endnu leve på Færøerne, kaldes Trand i almindelighed *gandakallurin* ɔ: troldmanden.

11.
Kongur tekur í Sigmundar hond:
eg gevi tàr helvtina àf Føroyja land.

11.
Kongen tager Sigmund i hand:
jeg giver dig hælvten af Færøs land.

12.
Sigmundur sínum skipi skeyt,
betsi knörrur àf Noregi fleyt.

12.
Sigmund sit skib i havet skød,
den bedste knör af Norge flød.

13.
Teir vundu upp segl í húnar hátt,
og sigldu so til Føroyja brátt.

13.
De hejse sejl på höjen mast,
og sejle til Færøerne med hast.

14.
Hann legði út í tàð villa hàv,
næstum skútan gekk í kàv.

14.
Han lagde sit skib udi vilde hav,
nær var det sunket i våde grav.

15.
Nætur tvær og dàgar tríggja,
firr enn hann fekk Føroyjar at síggja.

15.
To nætter og tre dage hengik,
för han Færøerne i sigte fik.

16.
Tàð firsta hann mundi Føroyjar sjá,
beint á Mjóvanes stýrdi hann tá.

16.
Strax da landet sig viste for dem,
mod Mjovanæs han styred hen.

17.
Sjogvarnir bróta sum buðafles,
hann heldur beint á Mjóvanes.

17.
Bølgerne brøde som på skær,
da han til Mjovanæs kom nær.

18.
Sjogvurin gjördist gulur og blávur,
sandurin inni á tilju lá.

18.
Søen blev da gul og blå,
sandet inde på tiljen lå.

19.
Sjogvurin gjördist buða líkt,
einki ottast Sigmundur slíkt.

19.
Havet blev da brænding ligt,
men ikke frygted Sigmund sligt.

20.
Nóttina eina og dàgar tvá.
Sigmundur úti firi Götu lá.

20.
Saa mörk en nat og dage to
Sigmund ude for Göte lå.

21.
Tóat tàð kostar lív og and',
vær návum ei á Götu sand.

21.
Om end vort liv vi vove derpå,
vi kan dog ej til Göte nå.

22.
Vær návum ei á Götu sand,
Trándur reisir móti os gand.

22.
Vi nå dog ej til Göte strand,
thi trolddom mod os rejser Thrand.

23.
Sigmundur stendur við stýri móður:
nu er hann Trándur vorðin óður.

23.
Sigmund træt ved roret stod:
i sandhed, Thrand er os ej god.

24.
Sigmundur vàr til illsku fús':
bannaður veri Trándur og allt hans hús.
25.
Sigmundur tekur til orða tá:
tàr vendið nú skútuna hiðan ífrá.

ANNAR TÁTTUR.

26.
Nú skàl tàka upp annan tátt,
og sigla norður til Svínoyjar brátt.
27.
Í Svínoy býr ein menskur mann,
Bjarni bondi heitir hann.
28.
Teir vundu upp segl í húnar hátt
og sigldu so til Svínoyjar brátt.
29.
Sjogvarnir bróta sum buðafles,
nú fór hann norður um Mjóvanes.
30.
Sigmundur sigldi um Svínoyjar fjörð,
skútan bognaði sum ein gjörð.
31.
Skútan bognaði sum ein gjörð,
Jarnager sortnaði sum ein jörð.
32.
Kastar hann akker á hvítan sand,
firstur steig Sigmundur fótum á land.
33.
Tá íð hann kom í bondans gàrð,
allt lá folk í svövni hàr.
34.
Sigmundur dró út sína kníva smá,
so listuliga letur hann lokur frá.
35.
Eg hàvi ei verið í Svínoy firr,
nú skàl bróta bondans dir.

24.
Sigmund var til vrede let,
forbander Thrand og al hans æt.
25.
Sigmund tager til orde da:
I vende nu skibet bort herfra.

ANDEN SANG.

26.
Nu begynder den anden sang,
vi sejle til Svinø dennegang.
27.
På Svinø bor en tapper mand,
Bjarne bonde hedder han.
28.
De vunde op sejl i höjen mast,
og sejled så til Svinø med hast.
29.
Søen brød, som mod skær den slog,
da nord for Mjovanæs han drog.
30.
Sigmund sejled på Svinøfjord,
skibet bugnede som en gjord.
31.
Skibet bugnede som en gjord,
Jarnager[1] sortnede som en jord.
32.
Han kaster anker på hviden sand,
først satte Sigmund fod på land.
33.
Da han kom ind i bondens gård,
da alle lå udi sövn så hård.
34.
Sigmund tog frem sine knive små,
så listelig løsned han skodder og slå.
35.
Jeg haver ej været i Svinø för,
nu skal jeg bryde op bondens dör.

[1]) Skal efter Lyngbys mening være Harald Jernhaus; forresten mangler dette vers både i Svabos og i min optegnelse; måske det er en skrivfejl.

36.
Ei vitsti Bjarni firr enn tá,
Sigmundur ivir hans herðum stár.

37.
Fljóðið steig í serki fram:
vinn ikki gomlum manni skamm.

38.
Gerið tigum ei tà skamm,
at tàr drepið gamlan mann.

39.
Vil hann Bjarni kristin verða,
tá skàl eg honum einki gera[1].

40.
Tàð vàr bondans firsta orð,
hann bàð breiða dúk á borð[2].

41.
Tàð vàr bondans annað orð,
hann bàð bera màt á borð[3].

42.
Tàð vàr bondans triðja orð,
hann bàð bera drekka á borð[4].

43.
Hàr vàr bæði gleði og gàman,
Bjarni og Sigmundur drukku sàman.

44.
Tàð vàr teirra gàman í,
teir drukku og dansaðu í dàgar ní.

45.
Tàð gjördi Sigmundur, meðan hann vàr hàr,
kristnaði Bjarna og allt hàr vàr.

36.
Ej vidste det Bjarne för han så
Sigmund over sin skulder stå.

37.
Hans hustru frem fra sengen tren:
den gamle mand I volde ej mén.

38.
Görer ikke jer selv den skam,
at I dræbe en gammel mand.

39.
Dersom Bjarne kristen vil blive,
vi skulle ham da lade ilive.

40.
Det var bondens første ord,
han bad brede dug på bord.

41.
Det var bondens andet ord,
han bad bære mad på bord.

42.
Det var bondens tredje ord,
han bad bære drikke på bord.

43.
Der var både glæde og gammen,
Bjarne og Sigmund de drak tilsammen.

44.
Deres gammen mest bestod deri,
de drak og dansed i dage ni.

45.
Det gjorde Sigmund, mens han var her,
han kristnede Bjarne og alle der.

---

1) En anden optegnelse har herefter følgende vers: a, Bjarni, gakk á grønan völl, sig màr, hvör mín fàðir felldi. b, Trándur hann dràp fàðir tín, tàð vàr ei við vilja mín'. c, Tí hevur tú so lítið nú, Össur situr í fàðir tíns bú. 2) Hàr vóru dúkar breiddir inn, silkiskreyt og skarlàksskinn. 3) Teir settu á borðið fötini sjey, oxasíður og stumpabreyð. 4) Teir bóru so inn á hvíta lín öl í kerum og mjöð og vín. Disse 3 vers ere tilföjede i samme optegnelse.

TRIÐJI TÁTTUR.

46.
Nú skàl tàka upp triðja tátt
og sigla suður til Dímunar brátt.

47.
Í Dímun býr ein menskur mann,
Össur bondi heitir hann.

48.
Vant hann segl í húnar hátt,
og sigldi suður til Dímunar brátt.

49.
Hann legði sítt skip í villa hàv,
næstum skútan gekk í kàv.

50.
Sjogvarnir bróta sum buðafles,
nú fór hann suður um Mjóvanes.

51.
Sjogvurin gjördist gulur og blávur,
sandurin inni á tilju lá.

52.
Sjogvurin gjördist buða líkt,
einki óttast Sigmundur slíkt.

53.
Sigmundur siglur um Skúvoyjafjörð,
skútan bognaði sum ein gjörð.

54.
Sigmundur gengur í imsi borð,
hann heldur nú beint á Grønuskor.

55.
Vær skulum fàra upp vestur í Ratt,
hàr er firi fjöru slatt.

56.
Torbjörn tekur í Sigmundar hand:
lova màr nú first á land.

57.
Eg lovi tàr ei á land um sinn,
tú skalt goyma skipini mín.

TREDJE SANG.

46.
Nu begynder den tredje sang,
vi sejle til Dimun dennegang.

47.
På Dimun bor en tapper mand,
Össur bonde hedder han.

48.
Han hejsed sejl i höjen mast
og sejled så til Dimun med hast.

49.
Han lagde sit skib udi vilde hav,
nær var det sunket i våde grav.

50.
Søen brød, som mod skær den slog,
da syd for Mjovanæs han drog.

51.
Søen den blev da gul og blå,
sandet inde på dækket lå.

52.
Havet blev da brænding ligt,
men ikke frygted Sigmund sligt.

53.
Sigmund sejler på Skuvøfjord,
skibet bugnede som en gjord.

54.
Sigmund omkring på dækket grå,
han styrer nu lige mod Grönneskor.

55.
Iland ved Rætt vi stige ville,
thi der er havet oftest stille[1].

56.
Thorbjörn[2] tager i Sigmunds hand:
lad mig nu stige først i land.

57.
Ikke jeg dette tilsteder dig,
thi du skal skibet værge for mig.

[1]) Svabo har: hàr er firi fjöruslett ɔ: der er et jevnt og godt landingssted.
[2]) Skal vist være hans frænde Thorer.

58.
Kastar upp svörð í fríðan hjall,
oddurin niður í grótið gjall.
59.
Tríati favnar vàr bergið hátt,
Sigmundur lasti seg við ein tátt.
60.
Á götuni gingu garpar tveir,
bráðan bàna fingu teir.
61.
Sigmundur veit sàr onga neyð,
hann reikar heim á Skorarheyg.
62.
Inn kemur húsfrú og rópar á gátt:
eg sá mann á henda hátt.
63.
Hann vàr vænur í vöxtri, vitur,
fàgurt gull á öxlum glitrar.
64.
Sàrt tú mann á henda hátt,
hann vàr ikki her á jólanátt.
65.
Sàrt tú mann á götu vestur,
tàð mann vera ókunnigur gestur.
66.
Össur gekk á borgarlið,
breiðari öxi hann studdist við.
67.
Fær hann öllum vápn í senn,
og leypur í borg við níggju menn.
68.
Níggju menn og málmarar tolv
tàka nú allir at verja borg.
69.
Össur gakk á grønan völl,
sig màr, hvàr mín fàðir fell?
70.
Eg geingi ei á grønan völl,
at siga tàr, hvàr tín fàðir fell.

58.
Han sværdet op i fjeldet svang,
odden stærkt i klippen klang.
59.
Tredive favne til bjergets top
ved et tov han hæved sip op.
60.
På stien der to svende gik,
så brad en død de begge fik.
61.
Af ingen nød nu Sigmund véd,
mod Skorarhöj han fremad skred.
62.
Husfruen ind ad dören mon gå:
en fremmed mand jeg ude så.
63.
Af væxt han var så stolt en mand,
på axlerne skinnede guld forsand.
64.
Så du en mand på höjen hist,
her var han ej julenat forvist.
65.
Så du en mand på stien i vest,
det vistnok er en ukendt gest.
66.
Össur iled til borgerled,
breden öxe han støtted sig ved.
67.
Han giver alle våben på stand
og løber til skansen selv tiende mand.
68.
Ni mand stærk og malmklædte tolv
gribe nu våben og værge borg.
69.
Sigmund så til orde tog:
Össur, sig, hvo min fader vog?
70.
Ej ned på grönne jord jeg går
at sige, hvo ham gav banesår.

71.
Eg gàv tàr lív og tàð vàr væl,
Trándur làt sláa tín fàðir íhel.

72.
Sigmundur brá sín brand á loft:
hetta brigdar tú màr ofta.

73.
Viltú Össur kristin verða,
so skàl eg tàr einki gera.

74.
Við kristni tàki eg alvæl treyður,
eg skoyti ei tá íð eg eri deyður.

75.
Sigmundur vegur seg til og frá,
vestan àt borgini vág hann seg á.

76,
Hann vestan àt borgini vág seg á,
mann vág hann frá Össuri tá.

77.
Össur stóð og sá hàrá:
ei skulu fleiri falla svá.

78.
Sigmundur vág tá allar í senn,
ikki vildi Össur kristna seg enn.

79.
Tàð vàr ikki barna gàman,
Sigmundur og Össur bórust sàman.

80.
Teir bardust fullar dàgar tvá,
hvörgin kundi sigur àf öðrum fá.

81.
Teir bardust fullar dàgar tríggjar,
hvörgin vildi undan öðrum flýggja.

82.
Triðja dàg á kvöldi
Sigmundur Össur felldi.

83.
Nú skàl tàka listir tær,
sum Ólavur kongur kendi màr.

71.
Jeg gav dig liv og det var vel,
Trand lod slå din fader ihjel.

72.
Sit sværd i luften Sigmund svang:
det må jeg vel høre mangen gang.

73.
Össur, vil du kristen være,
intet ondt jeg skal dig göre.

74.
Kun kristen jeg bliver af hårdeste nød,
jeg agter ej, hvad der sker efter min død.

75.
Sigmund svinger sig til og fra,
han svang sig op på skansen da.

76.
På skansen op han svang sig da,
og hug en mand strax ned derfra.

77.
Össur stod og så derpå:
ej skulle flere falde så.

78.
Sigmund nedhug da alle mænd,
ikke vilde Össur kristnes end.

79.
Det var ikke barnegammen,
Sigmund og Össur kæmpede sammen.

80.
De kæmpede fulde dage to,
ingen af dem kunde sejer få.

81.
I dage tre de kæmped med gny,
ingen af dem først vilde fly.

82.
Den tredje dag ad kvælde
Sigmund Össur fælded.

83.
Nu skal den kunst mig til nytte være,
som konning Olaf mig monne lære.

84.
Hann vág seg til, hann vág seg frá,
hann vág hond frá Össuri tá.

85.
Sigmundur hjó við opnun skildri
hondina àf og fóturin fìlgdi.

86.
Össur tàlar so firi sàr:
hetta mundi eg vænta màr.

87.
Össur tàlar àf miklari trongd:
tú skalt flitja meg vestur í drang.

88.
Tà bøn vil eg àf tàr tiggja:
vestur í drangi vil eg liggja.

89.
Tàð vàr bondans síðsta orð:
hövdið skàl venda mót Grønuskor[1].

90.
Føturnir til og hövdið frá,
so eg má aftur á skorina sjá.

91.
Í Skúvoy hàr vàr Sigmundur gitin,
suður í Hvalvík vàr hann dripin[2].

92.
Til Suðuroyjar kom hann á illari stund
og honum àt deyða vàr Tórur hund.
Viðgangur: Nöregis menn,
dansið væl í friðum,
stillum idur alla, riddara,
Nöregis menn, dansið væl í friðum.

84.
Han hug til og han hug fra,
hånden hug han af Össur da.

85.
Sigmund hug med skjoldet bag
hånd og fod i samme slag.

86.
Össur taler så for sig:
dette havde jeg væntet mig.

87.
Össur taler i nød nu stædt:
på drangen hist mit lig hensæt.

88.
Denne bön du opfylde forvist:
læg mit lig på klippen hist.

89.
Det var bondens sidste ord:
hovedet skal vende mod Grönneskor.

90.
Fødderne til og hovedet fra,
til skoren jeg atter skuer da.

91.
Sigmund var på Skuvø fød,
syd i Hvalvik han fandt sin død.

92.
Til Suderø han kom i uheldig stund,
hans banemand var Torer hund[3].
Omkvæde: Norges mænd,
danser vel og rolig,
stiller eder alle, riddere,
Norges mænd, danser vel og rolig.

---

[1]) En anden optegnelse, som i det hele afviger meget fra Lyngbys og Svabos, tilföjer her:
a, Sigmundur situr í Skúvoy triggur, Trándur eftir hans lívi liggur.
b, Sigmundur fullur við digdir góð', illgerðsmàður trýggjar hans blóð.
c, Sigmundur firi Gud og góða gerð mátti svimja Suðuroyjafjörð.

[2]) Istedenfor dette vers har Svabo som slutning:
Suður i Suðuroy vàr hann dripin, norður í Skúvoy vàr hann grivin.

[3]) Her menes Torgrim den onde; dette navn findes kun i Lyngbys optegnelse.

GUNNARS KVÆÐI[1].

1.

So skeyt Gunnar nýtur drongur,
— og hon hin villa —
sundir gekk hans bugastrongur.
Viðgangur: Tá gjördi hon illa,
illa sveik hon reystan drong,
og tàð vàr tó illa.

2.

Halgerð, vís màr nú tín tokk',
veit màr dugnað við hárlokk.

3.

Hár mítt hevur meg væl prýtt,
tàð er bæði gult og sítt.

4.

Sig màr skjott og satt nú frá,
hví tú vilt hárlokkin fá.

5.

Verja mann eg meg væl um stund,
fáji eg notið buganum.

6.

Veit màr hann skjott, sit so við frið,
lívið mítt hàr liggur við.

7.

Leggur tú tàð virði á,
hárlokk skaltú ikki fá.

8.

Huga mann eg tá íð tàð vàr,
högg á kinn at tú gavst màr.

9.

Verða mant tú slíkt minni við,
sum tú nú gert tár ágiti.

10.

Móðir fellir møðug tár:
hjálp tàr sonur við mítt hár.

11.

Ei skulu bragdar brigda màr,
at eg reiv hár àf hövdi tàr.

1.

Gunnar skød foruden lempe,
— og hun den vilde —
strengen brast for raske kæmpe.
Omkvæde: Da handled hun ilde,
skændig sveg hun kæmpen rask,
og det var dog ilde.

2.

Halgerd vis dig huld mod mig,
jeg om en hårlok beder dig.

3.

Mig prydet har mit gule hår,
langt det over skuldren går.

4.

Sig mig sandt og skyndsomt nu:
hvi om den hårlok beder du?

5.

Jeg værge mig en stund vel kan,
om buen blot jeg får i stand.

6.

Giv mig den snart, og sid så i ro,
mit liv mon nu på den bero.

7.

Lægger du den magt derpå,
hårlokken skal du ikke få.

8.

Vel jeg gemmer i mit sind,
da du gav mig slag på kind.

9.

Gid du i eftermælet må
gengæld for dit afslag få.

10.

Så sorrigfuld hans moder står:
hjælp, min sön, dig med mit hår.

11.

Ej skulle kæmper dadle mig,
at jeg rev hovedhår af dig.

[1]) Dette lille brudstykke efter Njáls saga er optegnet på Suderøen, men jeg har intetsteds på øerne kunnet fuldstændiggöre det.

FAÐIR OG DOTTIR [1].

1.
Fàðir spurdi dottur í ráð:
viltú giftast manni í ár?
hon svór um gud, hon svór um menn,
hon hevði ikki hugsað ella tonkt tàð enn.
Viðgangur: Men riddar' svevur aleina.

2.
Hon svór um menn,
hon hevði ikki hugsað ella tonkt tàð enn;
hon svór tàð á helgu bók,
at hon ikki mann í loyndum tók.
Men riddar' svevur aleina.

3.
Helgu bók,
at hon ikki mann í loyndum tók;
hon svór tàð við munni,
at hon vàr so skir sum ein nunna.
Men riddar' svevur aleina.

4.
Hon svór tàð við sannan gud,
men eingin veit, hvàt kemur í hug.

5.
Hvör vàr sá hin riddari fín,
í aftan reið til búða tína?

6.
Tàð vàr eingin riddari fín,
tàð vàr min drongur med hindini sín'.

7.
Plæga so várar hindir smár
hàva boxl í munni og södul á?

8.
Tàð vár ikki södul àf gull,
tàð vàr ein tóvi àf àkurull.

9.
Hvàt vàr tàð hit gilta spjút,
í aftan stóð um gluggan út?

1.
Fader spurgte datter så:
vil du holde dit brollup i år?
hun svor ved gud, hun svor ved mænd;
aldrig derpå jeg tænkte end.
Omkvæde: Men ridder sover alene.

2.
Hun svor ved mænd:
aldrig derpå jeg tænkte end;
hun svor det ved den hellige bog:
ej mod nogen mand jeg i löndom tog.
Men ridder sover alene.

3.
Den hellige bog:
ej mod nogen mand jeg i löndom tog;
ved munden sværger jeg eder her,
jeg er som en nonne ren og skær.
Men ridder sover alene.

4.
Hun ved den sande gud det svor,
men ingen véd, hvad i hjertet bor.

5.
Hvad var det for en ridder fin,
i aften red til dören din?

6.
Det var ingen ridder fin,
det var min dreng med hinden sin.

7.
Pleje så vore hinder små
at have bidsel i mund og sadel på?

8.
Det var ikke sadel af guld,
det var en tott af ageruld.

9.
Hvad var det for et gyldent spjud,
i aften stod gennem gluggen ud?

[1]) Efter en optegnelse på Sudero ved pastor Schrøter. En lignende vise findes hos Peder Syv side 662: Broder spurde søster ad o. s. v.

10.
Tàð vàr einki gillini spjút,
men mánin skein bæði inn og út.

11.
Hvör vàr sá hin riddari fin,
í aftan stóð firi songum tín'?

12.
Tàð vàr eingin riddari fín,
tàð vàr hon Kristin terna mín.

13.
Plægar so Kristin terna tín
skera so stuttan stakkin sín?

14.
Döggin drívur so víða,
frúvur plæga sín stakk uppsníða.

15.
Drívur döggin kalda,
frúvur plæga sín stakk upphalda.

16.
Plægar so Kristin terna tín
skera àf hàrið um í kring?

17.
Tàð vàr ikki skorið í kring,
men frúnnar flattur lógu í ring.

18.
Hvàt vàr tàð firi lítil kind,
í aftan gràt í búðum tín'?

19.
Tàð vàr eingin lítil kind,
tàð vàr hann Falkur hundur mín.

20.
Plægar so Falkur hundur tín
hàva reiv og lind og húgvulín?

21.
Hàr vàr ikki húgva á,
men tàð vóru hundins litir smá'.

22.
Hvàt vàr tàð firi vögga fín,
í aftan stóð firi songum tínum?

10.
Det var intet gyldent spjud,
men månen skinned ind og ud.

11.
Hvo da var den ridder fin,
i aften stod foran sengen din?

12.
Det var ingen ridder fin,
det var Kristen terne min.

13.
Plejer så Kristen terne din
så kort at skære kjolen sin?

14.
Duggen falder så vide,
kvinder opkilte kjolen den side.

15.
Duggen falder den kolde,
kvinder op deres kjortel holde.

16.
Plejer så Kristen terne din
at afskære håret rundt omkring?

17.
Det var ej klippet rundt omkring,
men hendes flætninger lå i ring.

18.
Hvad var det for et barn så spæd,
i aften i dit kammer græd?

19.
Ikke det var et barn så spæd,
men Falk min hund jeg legede med.

20.
Plejer da Falk hunden din
at klædes i svøb og hovedlin?

21.
Ej den havde hue på,
men det var hundens pletter små.

22.
Hvad var det for en vugge fin,
i aften stod foran sengen din?

23.
Tàð vàr eingin vögga gev,
tàð vàr mín lítli silkivevur[1].

24.
Fàðirin burtur á skogvin reið,
møtti hann riddara á síni leið.

25.
Fàðirin sínum svörði brá,
riddaran hjó hann í luti tvá.

26.
Han tók upp hans raska fót,
hongdi hann við södul góð'.

27.
Hann tók upp hans ljósu hond,
hongdi hàna í södulbond.

28.
Hann tók upp hans fríða hövur,
hongdi tàð við södulgjörð.

29.
Fàðirin heim í gàrðin fór,
úti hans dottir firi honum stóð.

30.
Kennir tú nàkað henda fót,
sum hongur við mín södul góð?

31.
Kenni eg enn, sum eg kendi hann tá,
so mangt eitt spor til búðar lá.

32.
Kennir tú nàkað hesa hond,
sum hongur við mítt södulband?

33.
Kenni eg enn, sum eg kendi hàna tá,
so manga nátt á armi lá.

34.
Kennir tú nàkað hetta hövur,
sum hongur við mína södulgjörð?

23.
Det var ingen vugge gæv,
det var min lille silkevæv.

24.
Faderen red i skov på stand,
mødte han der en riddersmand.

25.
Faderen sit sværd uddrog,
og riddersmanden flux han vog.

26.
Han tog op hans raske fod,
hængte den ved sin sadel god.

27.
Han tog op hans lyse hånd,
og hængte den ved sadelbånd.

28.
Han tog hans hoved op med hast,
bandt det så til sin sadel fast.

29.
Faderen rider hjem i gård,
ude for ham hans datter står.

30.
Kender du noget til denne fod,
som hænger ved min sadel god?

31.
Som jeg kendte den da, jeg nu kende den må,
så mangt et spor til mit kammer lå.

32.
Kender du noget til denne hånd,
som hænger ved mit sadelbånd?

33.
Som jeg kendte den da, jeg nu kende den må,
så mangen nat på min arm den lå.

34.
Kendte du og det hoved længe,
som ved min sadelgjord mon hænge?

---

1) De følgende sex vers (24-29) mangle i Schrøters optegnelse, men ere indskudte efter en anden optegnelse, jeg har fra Nordströmø.

35.
Kenni eg enn, sum eg kendi tàð
tá,
so mangur kossur á vörrum lá.
36.
Firr trýtur streymur í á,
enn kvinnur kunna ei andsvàr fá.
37.
Firr trýtur bilgja í sjogv,
enn kvinnur hàva ikki andsvàr nogv.
38.
Gud firigevi tàr fàðir mín,
hvàt tú gjördi mót dottur tíní.
39.
Gevi tàð gud nú fàðir mín,
at eldur hevði stàðið í búðum tínum.
40.
Og tú vart innibrunnin,
firi öll tey ráð tú kundi.
41.
Og tú hàr inni væri,
og eg firi uttan stæði.
42.
Kindi hon eld àf hvíta lín,
inni brendi hon fàðir sín.
Men riddar' svevur aleina.

35.
Som jeg kendte det da, jeg nu kende
det må,
så mangt et kyss på læberne lå.
36.
För hører strömmen op at rinde,
för gensvar fattes skal en kvinde.
37.
Heller ophørte bølge i hav,
end en kvinde intet gensvar gav.[1]
38.
Gud tilgive dig, fader min,
for hvad du gjorde mod datter din.
39.
Give det gud nu fader min,
at ild havde stået i borgen din.
40.
Og at du indebrændt var
for det onde værk, du øvet har.
41.
Og du derindenfor da lå,
mens her jeg udenfor mon stå.
42.
Hun tændte ild af hvide lin
og brændte inde fader sin.
Men ridder sover alene.

RISIN OG MOYJIN[2].

1.
Allt gekk folk í kirkju inn,
— stígið so —
heima sàt hon moyjin ein.
Viðgangur: Riddarin vil til hóva gá,
stígið svá, stígið á
vára gangara fríða.

1.
Alle folk ginge i kirken ind
— træder så —
hjemme sad møen med tankefuldt sind.
Omkvæde: Ridderen vil til hove gå,
træder så, stiger på
vore gangere skönne.

---

1) Vers 36 og 37 burde vist heller synges efter vers 23, end her. 2) Denne vise er mig velvillig tilsendt af Kontorist Gudmund Effersø, som har optegnet den i Vestmannhavn.

2.
Heima sàt hon moyjin ein,
hon vàr vön við tröllagleim.
3.
Hon risti kross í hvörja vrá,
so trigg hon settist niður tá.
4.
Risin heiman àf gàrði gekk,
flattað hár á herðar hekk.
5.
Hann bankar á dir við fingri sín':
statt upp moyjin, làt meg inn.
6.
Statt upp moyjin, làt meg inn,
tí eg eri kongins son so fín.
7.
Ertú kongins son so klókur,
so sig màr nàkað úr altarbók.
8.
Lítið kann eg í bók at sjá,
betur kann eg mína harpu slá.
9.
Hví stendur tú so leingi,
tú slært ikki harpustreingi?
10.
Kalt veður fellur á,
fristir eru streingir smá'.
11.
Skemta tú tàr við gull og fà,
men meiri fært tú ei àf màr.
12.
Risin burtur àf gàrði gekk,
flattað hár á herðar hekk.
13.
Risin heim í gàrðin fór,
úti hans móðir firi honum stóð.
14.
Væl komin aftur, sonur mín,
hvàr er hin unga moyjin tín.

2.
Med tankefuldt sind hun hjemme sad,
af trolde hun ofte plaget var.
3.
Hun slog kors på hvert et sted,
så tryg hun satte sig da ned.
4.
Risen vandred fra sin gård,
ad ryggen flættet hang hans hår.
5.
Han banker på dör med finger sin:
stat op, skön jomfru, og luk mig ind.
6.
Stat op, skön jomfru, og luk mig ind,
thi jeg er kongens sön så fin.
7.
Er du kongens sön så klog,
da læs mig noget af alterbog.
8.
Lidet jeg kun af bog forstår,
bedre jeg min harpe slår.
9.
Hvi står du så længe,
du slår ikke harpestrenge?
10.
Koldt vejr falder på,
frusne ere strengene små.
11.
Ved guld og gods fornöj du dig,
men mere får du ej af mig.
12.
Risen gik da bort af gård,
ad ryggen flættet hang hans hår.
13.
Risen kommer hjem i gård,
ude for ham hans moder står.
14.
Min sön, velkommen atter vær,
din unge mø jeg ikke ser.

15.
Hår stóðu firi naglar fim,
min fótur brann, eg náddi ei inn.
16.
Ikki gjördi so fàðir tín,
tá íð hann reið at biðja mín.
17.
Kundi hann ikki inn um dirnar ná,
tá mundi hann gjögnum ljóvarin gá.
18.
Sveik hann ei tà ungu kind,
miðjan veggin gekk hann inn.
19.
Risin legðist í tunga sott,
men hàr kom eingin, íð honum ráddi bót.
20.
Risin legðist í tunga trá,
hàr kom eingin, íð honum vitsti ráð.
21.
Tàð bàtar ongum eftir at trá
at lokka tà jomfrú, hann ei kann fá.
22.
Tàð bàtar ongum eftir at langa
— stígið so —
at lokka tà moy, hann kann ei fanga.
Viðgangur: Riddarin vil til hóva gá,
stígið svá, stígið á
vára gangara fríða.

15.
Lukket der var med nagler fem,
min fod den brændte, jeg slap ej ind.
16.
Ikke er du din fader lig,
da han kom at bejle til mig.
17.
Kunde han ej gennem dören nå,
ned gennem taget monne han gå.
18.
Fik han ej bedåret møens sind,
gennem væggen trængte han ind.
19.
Risen blev slagen af svare sot,
men ingen kom, der råded ham bod.
20.
Risen pintes af stærke trå,
men ingen der kom, som vidste råd.
21.
Det båder ingen at attrå
at lokke den jomfru, han ej kan få.
22.
Det båder ingen efter at tragte
— træder så —
at lokke den mø, ham ej kan agte.
Omkvæde: Ridderen vil til hove gå,
træder så, stiger på
vore gangere skönne.

BRÚNSVEINS VÍSA[1].

1.
Hoyr tàð Mjolkhvít, svàra màr blítt,
— med junga —
eg ríði í lund at biðja màr vív.
Stev: Alfàgurt ljóðar mín tunga,
listur meg í dans gá med junga,
brúnt er mítt silkihár,
mjolkhvít so eri eg sjálv,
alfàgurt ljóðar mín tunga.

1.
Hør det Melkhvid uden sorg,
— med de unge —
at hente mig brud jeg rider af borg.
Omkvæde: Fagert da lyder min tunge,
glad jeg går i dans med de unge,
brunt er mit silkehår,
melkehvid er jeg selv,
fagert da lyder min tunge.

[1]) Denne lille vise har jeg i en optegnelse fra bygden Våg på Suderø.

2.
Hvàt heldur tú biður tàr konu ella kvinnu,
Krist làti teg hàna við æru vinna.

3.
Hvàt heldur tú biður konu ella moy,
Krist làti tigur bæði við æru doy'.

4.
Hoyr tàð Brúnsvein søti mín,
má eg ikki fàra í brúdleyp títt?

5.
Skalt tú í mítt brúdleyp fàra,
tú mást ikki mikið reyðargull hàva.

6.
Mítt reyðargull kann eg væl bera,
tàð hàvi eg fingið við heiður og æru.

7.
Brúnsvein reið sàr undir oy,
festi sàr so væna moy.

8.
Festi frú og flutti heim,
so ger mangur dànisvein.

9.
Førdu teir brúður í Brúnsveins gàrð,
tàð vàr ikki gull firi leikarar spart.

10.
Filgdu teir brúður í brúðarhús,
fram gekk Mjolkhvít, bàr fram ljús.

11.
Settu teir brúður á brúðarbonk,
fram gekk Mjolkhvít, bàr fram skonk.

12.
Skonkti mjöð af harmi,
tárini runnu í barmin.

13.
Hoyr tàð Brúnsvein, eg tàli til tín,
hvör er hon í aftan skeinkir màr vín.[1]

2.
Hvad enten du bejler til kone eller kvinde,
Krist lade dig hende med ære vinde.

3.
Hvad enten du bejler til kone eller mø,
Krist lade eder begge med ære dø.

4.
Brunsvein kære, svar mig derpå,
må jeg ej til dit brøllup gå?

5.
Om du skal til mit brøllup gå,
så lidet rødenguld tage du på.

6.
Mit rødenguld kan jeg vel bære,
det har jeg fået med hæder og ære.

7.
Brunsvein red sig under ø,
fæsted sig så væn en mø.

8.
Fæstede mø og førte hende hjem,
så gör mangen dannesvend.

9.
Hjem da førte de bruden huld,
de spillemænd finge så meget guld.

10.
De fulgte bruden i brudehus,
ind kom Melkhvid, bar frem ljus.

11.
De satte bruden på brudebænk,
ind kom Melkhvid, bar frem skænk.

12.
Med sorrig skænkte hun der mjöd,
tårerne ned i barmen flød.

13.
Hør det Brunsvein, jeg taler til dig,
hvem skænker i aften mjöd for mig?

---

1) Efter en anden relation, jeg har fra Nordströmø, synges dette vers så:
Hvàt er tàð firi væna vív — í aftan skeinkir mjöð og vín

14.	14.
Tàð er mín ingsta sistir, nýkomin út àf kloystri.	Det er min yngste søster kær, som nykommen ud af kloster er.
15.	15.
Aldri sá eg nàkað kloysturvív fella so møðug tár á lín.	Aldrig så jeg nogen nonne fin fælde så mødige tårer på lin.
16.	16.
Aldri sá eg nàkað kloysturbarn fella so møðug tár uttan harm.	Aldrig så jeg nogen klosterviv uden sorg at græde så bitterlig,
17.	17.
Meira gull ber hon á sàr, enn mín làt fàðir filgja màr.	Mere guld bærer hun på sig, end fader min lod følge med mig.
18.	18.
Meiri gull ber hon firi brosti, enn eg eigi í míni kistu.	Mere guld på brystet hun bær', end der i min kiste er.
19.	19.
Tàð dugur ei at dilja, tàð mann vera tín helja[1].	Det nytter ej at dig forstille, det må vist være din frille.
20.	20.
Hàv tú sjálvur títt kvöldarvív, flit meg aftur til fàðir mín.	Behold du selv kun frillen din, før mig atter til fader min.
21.	21.
Tríggjar giftur hevur fàðir meg gift, og allar hàva màr heljur skift.	Tre gange min fader mig gifte vilde, hvergang forspildtes det ved en frille.

FRÍSA VÍSA.

1.	1.
Frísar lögdu árar í sjó, so vildu teir frá landi ró', jomfru gràt og hendur sló: làtið meg ei á Frísaland fordervast! Bíða, bíða, mín Frísi, meg mann fàðir loysa, eg trúgvi so gott til fàðir mín, hann loysir meg við borgum sín', hann letur meg ei á Frísaland fordervast.	Friser i havet lagde årerne ned, fra landet vilde de ro afsted, jomfruen græd og hænder vred: lader mig ej i Friseland fortabes! Vent, o vent, min Frise, mig mon min fader udløse, jeg troer så godt om fader min, han løser mig ud med borgene sine, han lader mig ej i Friseland fortabes.

[1]) Dette vers er indskudt fra den anden relation. Det ellers ubrugelige ord „helja'' forklare Færingerne ved en „frille''.

„Eg hàvi ikki borgir uttan tær tvá,
hvörga kann eg làta firi teg gá,
forvisst mást tú á Frísaland ford-
ervast."

2.

Frísar lögdu árar í sjó,
so vildu teir frá landi ró',
jomfrú gràt og hendur sló:
làtið meg ei á Frísaland fordervast!
Bíða, bíða, mín Frísi,
meg mann móðir loysa,
eg trúgvi so gott til móður mína,
hon loysir meg við stakkum sín',
hon letur meg ei á Frísaland ford-
ervast.
„Eg hàvi stakkar uttan teir tvá,
hvörgan kann eg làta firi teg gá,
forvisst mást tú á Frísaland ford-
ervast."

3.

Frísar lögdu árar í sjó o. s. v.
Bíða, bíða, mín Frísi,
enn er ein meg at loysa,
eg trúgvi so gott til festarmann mín,
hann loysir meg við skipum sín',
hann letur meg ei á Frísaland ford-
ervast.
„Ikki hàvi eg skipini uttan tey tvá,
bæði vil eg làta firi teg gá,
ei skalt tú á Frísaland fordervast."

4.

Frísar lögdu so árar í sjó,
so mundu teir frá landi ró',
jomfrú ló og hendur sló:
ikki mann eg á Frísaland fordervast.

„Kun tvende borge tilhøre mig,
ingen af dem jeg giver for dig,
forvist må du i Friseland fortabes.

2.

Friser i havet lagde årerne ned,
fra landet vilde de ro afsted,
jomfruen græd og hænder vred:
lader mig ej i Friseland fortabes!
Vent, o vent, min Frise,
mig mon min moder udløse,
jeg tror så godt om moder min,
hun løser mig ud med kjortlerne sine,
hun lader mig ej i Friseland for-
tabes.
„Kun tvende kjortler tilhøre mig,
ingen af dem jeg giver for dig,
forvist må du i Friseland fortabes.[1]"

3.

Friser i havet lagde årerne ned o. s. v.
Vent, o vent, min Frise,
end er en mig at løse,
jeg tror så godt om festemand min,
han løser mig ud med skibene sine,
han lader mig ej i Friseland for-
tabes.
„Kun tvende skibe tilhøre mig,
begge jeg gerne giver for dig,
ej skal du i Friseland fortabes."

4.

Friser i havet lagde årerne ned,
fra landet da monne de ro afsted,
jomfru lo og klapped i hænder derved:
ikke skal jeg i Friseland fortabes.

---

[1]) Legen kan nu fortsættes videre, idet pigen på samme måde opfordrer sin broder, søster og frænder at udløse hende med deres kostbarheder; jfr. hermed den islandske vise af samme indhold foran side 20 og 21.

DET KONGELIGE NORDISKE OLDSKRIFT-SELSKAB.

AARSBERETNING

1850.

Aarsmöde den 15de Februar 1851.

Det almindelige Aarsmöde afholdtes under HANS MAJESTÆT KONGENS Præsidium paa Christiansborg Slot.

Efterat Vice-Præsidenten, Etatsraad og Geheimearchivar Wegener, i Selskabets Navn havde hilset Hans Majestæt, der förste Gang som Konge tog Forsædet i Forsamlingen, aabnede Allerhöistsamme Forhandlingerne.

Secretairen, Etatsraad Rafn, foredrog en Beretning om Selskabets Arbeider og Status i det forlöbne Aar 1850, i hvilket fölgende af de senest optagne Medlemmer vare indtraadte i Classen af de

STIFTENDE MEDLEMMER:

BROWN (John), Esq., Medlem af det kongl. geographiske Selskab i London.
CHALMERS (Patrick), Esq., Auldbar Castle, Scotland.
PARKER (Rev. Peter), nordamerikansk Legations-Secretair i China.
POWER (Rev. Joseph), Bibliothekar ved Universitetet i Cambridge.
WETMORE (Prosper, M.), General, New-York.
STICHÆUS (Johan F.), Landshövding i Borgå i Finland.

Der udgaves i dette Aar af:

SELSKABETS ARCHÆOLOGISKE TIDSSKRIFTER:

ANNALER FOR NORDISK OLDKYNDIGHED OG HISTORIE, Aargangen eller Bindet for 1850 med 3 Plancher og af fölgende Indhold: 1, Saga af Flóres ok Blankiflúr, Grundtexten med Oversættelse ved Brynjolf Snorrason; 2, Fremstilling af den islandske Familieret efter Grágás (anden Deel) ved Vilhjálmur Finsen; 3, Runeindskrifter fra Øen Man og Syderöerne, meddeelte af P. A. Munch; 4, Notits om St. Michaels Kirkehule i Thelemarken i Norge, ved Chr. C. A. Lange (med tvende Prospecter); 5, Kilderne til Sveriges Historie i den förchristelige Tid, af P. A. Munch; 6, Jernalderens Begyndelse i Danmark, oplyst gjennem Gravfund, af J. J. A. Worsaae (med Afbildninger, fortsat fra Aargangen 1847 S. 385 fg. og tab. II. III, hvor Tjæreby-Fundet beskreves): Fundene ved Værlöse, Fuglebjerg, Höirup og Tostrup.

Fremdeles af ANTIQUARISK TIDSSKRIFT Aargangen for 1849.

Etatsraad Rafn berettede at Trykningen af anden Tome af det af ham særskilt redigerede Værk ANTIQUITÉS RUSSES (ET ORIENTALES) var uafbrudt fortsat, og forelagde en genealogisk Tavle, som han for dette Værk havde udarbeidet over en islandsk Kriger og Digter Björn Arngeirson, der havde udfört en mærkelig Heltedaad 1009 i Rusland i Vlademir den Stores Tjeneste ved at nedlægge en fjendtlig Krigerhövding; derhos foreviste han nogle Pergamentsfragmenter, indeholdende denne udmærkede Helts Levnetslöb, hvilke Blade Arne Magnusson havde i Aaret 1707 erholdt fra den selvsamme Dal i Islands Vesterland, hvor denne Helt var födt og senere bosiddende.

Det behagede HANS MAJESTÆT KONGEN ved udkastede Grundtegninger at oplyse og nöiere at forklare de Udgravninger, Allerhöistsamme havde i den forlöbne Sommer under sin specielle Ledning ladet foretage i Ruinerne af de gamle Borge Söborg og Adserbo i det nordlige Sjælland. Hans Majestæt tilböd at ville levere Selskabet for dets Annaler nöiagtigere efter Opmaaling udförte Grundtegninger af disse to Borgruiner og Geheimearchivar Wegener lovede at ville ledsage samme med historiske Oplysninger.

Oldsag-Committeen anmeldte, at MUSEET FOR NORDISKE OLDSAGER havde i 1850 haft en Tilvæxt af 436 Nummere, der vare indkomne i 146 Sendelser fra Landets forskjellige Egne. Enkelte af de mærkeligste senest indkomne Sager forelagdes.

Etatsraad Thomsen foredrog Bemærkninger over et Fund paa Stamhuset Thiele i Nærheden af Viborg; de derved fremkomne af Hofjægermester Lüttichau indsendte Sager hidröre fra en af Oldtidens Smede og ere fra den hedenske Tids sidste Periode, Jernalderen.

Inspecteur Worsaae meddeelte en kort, forelöbig Beretning om et mærkeligt Fund, som i Efteraaret var kommet til Museet fra Meilgaardsegnen imellem Randers og Grenaa, og som fra först af fornemmelig skyldtes Godseier Olsen til Meilgaard.

Inde i Meilgaard Skov, omtrent en Fjerdingvei fra Stranden, ligger en temmelig vidtstrakt Banke, begroet med Træer og Buske. Ved for nogle Aar siden at grave i den ene Ende af Banken, opdagede man, at der neden under det tynde Jordlag, hvori Træerne og Buskene groede, var lutter Skaller af Östers, Hjertemuslinger, Blaamuslinger og Strandsnegle. Ved at bortkjöre noget af disse Skaller til Veifyld, havde Arbeiderne fundet enkelte forarbeidede Beensager, som Hr. Olsen opbevarede for Museet. Da Meddeleren kom til Stedet i Eftersommeren (1850), lod han foretage Gravninger i Banken, hvorved det viste sig, at Österslaget er mellem fire og fem Alen höit. Östersskallerne ere

uden Sammenligning de talrigste, og ligge saa tæt paa hverandre, at der aldeles ingen Jord findes imellem dem. Kun seer man overalt en heel Deel Trækul og Striber, som det synes, af Aske.

I disse tæt sammenpakkede Lag, som öiensynlig ikke nogensinde för havde været opbrudte, fandt han deels selv og deels opsamlede hos Arbeiderne: Flintöxer, Hamre af Hjortetak, Flintspaaner eller Knive (Östersknive), Prene eller Pile af Been, Stykker af Kamme af Been og andre forarbeidede Beensager, fremdeles en Mængde Dyrebeen, som efter Prof. Steenstrups Undersögelser have tilhört vilde Svaner, Vildgjæs, Katte, Hunde, Vildsviin, Raadyr og Hjorte. Foruden alle disse Ting, som laae adspredte enkeltviis mellem Skallerne, fandtes ogsaa Skaar af Leerkar.

Det er aldeles öiensynligt, at disse Dyrebeen og Skaller af spiselige Östers, Muslinger og Snegle, der samtlige have været aabnede, ere Levninger fra Maaltider, som Landets ældste Indbyggere have holdt paa Strandbredden i den fjerneste Oldtid, i den saakaldte Steenalder, da man af Mangel paa Metal brugte skjærende Redskaber af Steen og Been. Et Kjævebeen er spaltet, öiensynlig for deraf at udtage Marven, og Kullene, saavelsom Skaarene af Leerkar ere Vidner om, at der sikkert er foregaaet en Kogning af Kjödet. Endelig Östersknivene, Pilene, Öxerne (til at hugge Kjödet itu), Hamrene til at banke Fisk med etc. etc.

Den interessante og höist oplysende Kjendsgjerning, at Urindvaanerne i Steenalderen saaledes have paa Landets Kyster ernæret sig af Östers, Muslinger, Snegle, saavelsom af Fuglevildt og Dyrekjöd, er paa en höist mærkværdig Maade bekræftet ved lignende Fund. Allerede tidligere var der i Museet et Fund fra Krabbesholm ved Skive, hvor man ligeledes i et Lag Östersskaller havde truffet Flintöxer, Hamre af Hjortetak, Flintknive, Skaar af Leerkar etc. saavelsom en Deel Dyrebeen, bl. a. af Uroxer, ituslaaede paa selvsamme Maade, som Kjævebenet fra Meilgaardsbanken, for at Marven deraf kunde udtages. Fremdeles fra Mariagerfjordens Kyst, fra Havnö var Museet i Besiddelse af lignende Ting fra Österslag. Men navnlig i Egnen af Issefjorden har Prof. Steenstrup iagttaget flere saadanne Östersdynger, hvori ligge forarbeidede Gjenstande og Trækul. Endnu i Julen vare Prof. Forchhammer, Prof. Steenstrup og Meddeleren samlede ude ved Havelse Mölle ved Fredrikssund, hvor de i en Östersdynge netop traf de selvsamme Phænomener, især deleshed en stor Mængde for Marvens Skyld spaltede eller knuste Dyrebeen. Blandt Dyrebenene og Östersskallerne laae der ogsaa her en Mængde Been af Rödspetter, hvoraf man seer, hvad man iövrigt nok maatte kunne forudsætte, at disse hyppig have tjent

Urindvaanerne til Föde. Paafaldende er den betydelige Mængde Östers, der i den fjerne Oldtid, ifölge disse Fund, maa have været her omkring paa vore Kyster.

Det Indblik, som paa denne Maade alt er aabnet i Urindvaanernes Levemaade, vil forhaabentlig blive ganske anderledes klart, navnlig naar man faaer fuldstændig udgravet idetmindste een af de mange store Östersdynger, som henligge spredte paa vore Kyster. (Jfr. Oversigt over det Kgl. Danske Videnskabers-Selskabs Forhandl. 1848. S. 1-12. S. 62-75 og 1851 S. 1-31. Ogsaa særskilt aftrykt som: Undersögelser i geologisk-antiqvarisk Retning af Forchhammer, Steenstrup og Worsaae. Kbhvn. 1851. 57 Sider. 8).

Dr. J. G. Klingwall, Provst og Sognepræst til Roma paa Gulland, meddelte Afbildninger af tvende forhen paa Sjonhems Kirkegaard beliggende og nu i selve Kirken opstillede Runestene, hvis Indskrifter ommelde Mænd, der vare omkomne udenlands, den ene af dem i Blökumannaland (Valachiet).

Den Kongl. Norske Regjerings Underviisnings-Departement havde oversendt tredie Deel af den af samme ved R. Keyser og P. A. Munch foranstaltede Udgave af Norges gamle Love, indeholdende Lovgivningen efter Kong Magnus Haakonssons Död 1280 til 1387; og Frederiks Universitet i Christiania: Ólafs saga hins helga, en kortere Recension, samt Strengleikar eða Ljóðabók, en Samling af romantiske Fortællinger efter bretoniske Folkesange (lais), udgiven af R. Keyser og C. R. Unger, det norske Folkesprogs Grammatik og Ordbog over det norske Folkesprog af Ivar Aasen; samt Alexanderssaga, udgiven af C. R. Unger, foruden flere Skrifter.

Kongl. Norsk Rigsarchivar Chr. C. A. Lange forelagde det af ham udgivne Norsk Tidsskrift for Videnskab og Literatur, tredie Aargang; Prof. P. A. Munch sin Udgave of Symbolæ ad historiam antiquiorem rerum Norvegicarum, og Rector Dieterich fra Stockholm sin Svensk Språklära med jemförande hentydningar til Norges og Danmarks Språkbruk; Professor Holmboe fra Christiania sit Skrift om Pronomen relativum og nogle relative Conjunctioner i vort Oldsprog; og Fyens Stifts literaire Selskab: Actstykker til Nordens Historie i Grevefeidens Tid.

Inspecteur Worsaae forelagde Afbildninger af Runestenen, som i 1850 fandtes ved Aarhuus Mölle og Afskrifter af 4 andre i Nörre-Jylland fundne Runestene.

Justitsraad Tang til Nörre-Vosborg meddeelte en Beskrivelse med Grundtegning af de saa kaldte Holmgaard Knuppe, en Samling af smaae Gravhöie paa Möborg og Gudum Hede i Ringkjöbing Amt.

Kassereren Justitsraad J. F. Magnusen havde afsluttet sit Regnskab over Selskabets Pengevæsen for 1850. Til Revisorer af samme valgtes Etatsraad A. A. Kiellerup og Geheime-Legationsraad A. P. Knudsen.

Ifölge den af Secretairen meddelte Udsigt havde Selskabets faste Fond til islandske Oldskrifters Udgivelse og nordisk Oldkyndigheds Fremme i 1850 haft en Tilvæxt af 1000 Rbdlr. og var saaledes voxet fra 50,000 Rbd. til 51,000 Rbd. Sölv i kongelige 4 pCts Obligationer.

DEN ARNAMAGNÆANSKE COMMISSION.

Commissionen har i dette Aar fortsat sin Virksomhed i det hele taget efter den samme Maalestok som hidtil, og som er fremstillet i de i Antiquarisk Tidsskrift indrykkede Beretninger (1846-1848 S. 87-135 og S. 195-196; samt 1849-1851 S. 6-13). Imidlertid have dog flere Omstændigheder lagt ikke ubetydelige Hindringer i Veien for Arbeidernes raskere Fremgang, hvoriblandt her især maa fremhæves de smertelige Tab som Commissionen har lidt, deels ved dens Medlem Conferentsraad Kolderup Rosenvinges Dödsfald; deels ved den förste Stipendiar Brynjolf Snorrasons langvarige Sygdom og derpaa fölgende Död i Slutningen af Juni Maaned 1850. Hans Plads kunde först fundatsmæssig besættes fra 1ste October, og fra denne Tid have Stipendiarerne, forhenværende 2den Stipendiar Gisli Brynjulfsson som förste, og Jón Þorkelsson som 2den Stipendiar fortsat de Arbeider, der foreligge som den nærmeste Opgave for Commissionens Virksomhed.

I. Snorra edda, 2det Bind. Trykningen af dette er saavidt fremskreden, at de grammatikalske Afhandlinger, der efter den wormske Codex udgjöre et Tillæg til den egentlige Snorra edda, allerede ere reentrykte, og Aftryk af det upsalske Edda-Haandskrift, som er udlaant hertil med en særdeles Velvillighed fra Upsala Universitets Bestyrelse, er allerede noget fremmet. Der staaer saaledes tilbage af dette Bind Trykningen af de Tillæg, man har isinde at vedföie Udgaven, og af Forklaringen over Viserne i förste og andet Bind, foruden Registre og Fortale; hertil har man allerede forberedt, tildeels i dette Aar, Afskrifter og Collationeringer af de forskjellige Tillæg, samt Revision af Haandskrift til Trykningen. Denne er nu fremmet til Bindets 20de Ark, og da Haandskrift for det fölgende haves i Beredskab, ventes Bindet at kunne udkomme i Aaret 1852.

II. I den arnamagnæanske Samling findes en særdeles betydelig Masse af Breve og Aktstykker af diplomatarisk Art, vedkommende Islands Historie og Forhold. Disse bestaae deels af Originaler, omtrent 2000 i Tallet fra Tidsrummet 1300 til 1670, hvorover nu haves en ordnet Registrant med Tillæg;

deels af Afskrifter, som Arne Magnusson med stor Iver har ladet forfatte og samlet, men hvorover man hidtil ingen Registrant har haft; deels endelig findes disse Aktstykker spredte i Samlingens forskjellige Nummere under Form af Brevböger, Dommeböger, Slægteböger, Maldager o. s. v. Samlingen af löse Afskrifter kan i det mindste anslaaes til 4 til 5000 Stykker. — Det var ikke undgaaet Commissionens Opmærksomhed, at her findes et særdeles rigt Forraad til Udgivelsen af et Diplomatarium Islandicum, hvis Udgivelse ikke alene i sproglig Henseende vilde være af Vigtighed, men tillige levere mange nye og interessante Bidrag til Historien, saavel den locale islandske som baade Norges og Danmarks. Som Forberedelse hertil er foretagen den omtalte Revision af den ældre Registrant, et Tillæg dertil udarbeidet og af Afskrifterne ere 1500 Nummere allerede registrerede, samt ligeledes enkelte Brevböger i Samlingen gjennemgaaede og afskrevne. Derimod er det endnu ikke afgjort, om Commissionen vil bestemme sig til at fortsætte og fuldende Registraturen forelöbig, eller strax at skride til at udgive Originalbrevene.

III. Udarbeidelsen af det raisonnerende Catalog over Haandskrift-Samlingen fortsættes stadig, og har Udarbeidelsen deraf været overdraget den nuværende förste Stipendiar. Den er fremskreden i det forlöbne Aar fra 250 til Nr. 281 i Folio, altsaa 31 Nummere, foruden at man har efterhaanden samlet betydeligt Materiale til flere vigtige Haandskriftklassers Beskrivelse.

IV. I den sidste trykte Beretning om Commissionens Virksomhed er der given en temmelig udförlig Beskrivelse af et fra det hertugelige Bibliothek i Wolfenbüttel hertil laant Haandskrift paa Membran, indeholdende Rímur. Dette Haandskrift bestaaer af 125 Blade og indeholder 16 forskjellige Rímu-Cykler, hver for sig omfattende en Saga. Det er fremdeles i Beretningen viist, at dette Haandskrift er omtrent fra Aar 1500, og saaledes hörer til de ældste og fortrinligste af sit Slags, ligesom og at det indeholder deels nogle hidtil ubekjendte Rímu-Cykler, deels correktere Texter end de hidtil bekjendte, navnlig end de, som den arnamagnæanske Samling var i Besiddelse af. Denne Codex har Commissionen nu ladet fuldstændig afskrive og siden conferere med Originalen, hvorved man saaledes har erhvervet et værdifuldt Haandskrift til Samlingen.

V. Til Undersögelse og mulig Afbenyttelse ved den paatænkte Udgave af Jónsbók har Commissionen erholdt til Laans fra Bibliotheket i Wolfenbüttel et Membranhaandskrift af denne Lovbog og ladet samme undersöge. Vi meddele her en Beskrivelse over dette Haandskrift, forfattet af Vilhjálmur Finsen:

Denne Skindbog bestaaer af 125 Blade i lille Qvart og indeholder Jónsbók, skrevet med en Haandskrift, der ikke kan antages at være ældre end fra det 16de Aarhundrede, samt paa de 4 sidste Blade, der ere skrevne med 2 Haandskrifter, hvoraf den ene udentvivl er fra det 17de Aarhundrede og den anden endnu yngre, 8 forskjellige Retterbøder for Island eller Norge eller Excerpter af saadanne. At Membranen er skreven i Island, kan foruden af andre Omstændigheder sees af den anvendte Retskrivning, idet navnlig æ overalt er sat isteden for œ, ur istedenfor r (t. Ex. bændur) o. s. v. Bogstavet i skrives aldrig ı, men altid med Prik over og over u og v sættes altid to Prikker eller Streger; derimod findes Accenter ikke anvendte over de lange Vocaler; ð forekommer ikke, men der skrives altid d. Uden at være smuk, er Haandskriften, der i den sidste Trediedel af Skindbogen bestandig bliver tættere og mere sammentrængt, ligesom af Mangel paa tilstrækkeligt Pergament, i det hele tydelig og navnlig ikke meget abbrevieret. Capitel- og Balk-Initialerne ere for det meste malede med röd og undertiden tillige med grön Farve. Skindbogen er i det hele ubeskadiget, med Undtagelse af at der imellem fol. 62 og 63 fattes et Blad, der svarer til störste Delen af 3die og 4de Capitel i Landabrigði. Ved Indbindingen, som ved de tykke Trætavler paa Siderne tydelig nok viser sig at være skeet i Island, er det Blad, der skulde fölge efter fol. 38, blevet ombyttet og kommet til at staae som fol. 45. Paa Margen og under Texten findes undertiden Bemærkninger eller andet skrevet med yngre Haandskrifter; t. Ex. paa fol. 11.

Þessa logbok a Gudmundur Biarnar
Son med riettu, eñ eingen añar.

Membranen begynder uden nogen Overskrift med Fortalen til Jónsbók, der i Haandskrifterne pleier at overskrives Brèf Magnús konúngs. I denne Fortale til Lovbogen betegnes dennes förste Afsnit, Þingfararbálkr som gaaende forud for den egentlige Lovbog, hvorimod det fölgende Afsnit, Kristindómsbálkr betegnes som Bogens „förste Del", hvorefter Konúngs Þegnskylda bliver den 2den, og Mannhelgi, Erfðatal, Landabrigði, Landsleigubálkr, Kaupabálkr, Farmannalög og Þjófabálkr, respective 3die, 4de, 5te, 6te, 7de, 8de og 9de Del af Lovbogen. I Gjennemförelsen af denne Inddeling finder der en Forvirring Sted i nærværende Haandskrift, saaledes som i saa mange andre Haandskrifter af Jónsbók. Saaledes betegnes Þíngfararbálkr som förste Del eller Afsnit af Lovbogen („Hier hefur upp hinn fyrsta hlut lögbókarinnar, sem er þingfararbálkur"), og Kristindómsbálkr som 2det Afsnit, men derefter er Konúngsþegnskylda vel forsynet med sin egen Inscription, men

ikke opfört som et selvstændigt Afsnit, hvorimod sammes 3 Capitler ere henlagte til den foregaaende Kristindómsbálkr, som Cap. 12, 13 og 14. Efterat Mannhelgi derpaa er blevet rigtigen anfört som 3die Del af Lovbogen, sondres den derefter fölgende Del, Erfðatal i 3 Afsnit, hvert med sin egen Capitelinddeling, nemlig Kvennagiptíngar, Erfðatal, og Framfærslubálkr, af hvilke det förstnævnte Afsnit er opfört som 4de Deel af Bogen, det mellemste uden Betegnelse af dets Rækkefölge og Framfærslubálkr endelig atter som „4de Del". Landabrigði anföres rigtigen som 5te, og Landsleigubálkr som 6te Afsnit, men derefter opföres den nysnævnte Balks sidste Del under Navnet Rekabálkr, som 7de Del af Bogen, Kaupabálkr derpaa som 8de Afsnit, Farmannalög uden Betegnelse af Rækkefölgen, og endelig det derefter fölgende sidste Afsnit, Þjófabálkr, besynderligt nok, som „11te Del af Lovbogen" (Hier hefur upp hinn sídasta og ellifta hlut lögbókar). Capitelinddelingen er i det hele den sædvanlige; som Afvigelser kunne dog bemærkes, at Mannhelgi Cap. 3 först begynder i Midten af Udgavens Cap. 3, med Ordene: „Nú róa menn skipi skipudu", og at der ved den i Framfærslubálkr Cap. 6 indförte Retterbod „Þad er stadfest" o. s. v. begyndes et nyt Capitel. I Erfðatal ere de 13 Afdelinger, der indeholde Bestemmelserne om de 13 Arveclasser, og i Udgaven udgjöre ligesaamange Capitler, anförte som Cap. 1, og Cap. 14 o. s. v. i Udgaven opföres da som Cap. 2 o. s. v. De sædvanlige i Texten indförte Retterböder findes i Reglen ogsaa i dette Haandskrift, men ligesom der i denne Henseende forekomme Afvigelser fra hvad der i de bedre Haandskrifter er Tilfældet, saaledes er der ikke sjeldent paa Grund af Skjödeslöshed undladt at gjöre den sædvanlige Bemærkning i Texten om at de paagjældende Bestemmelser ere Retterböder. Capiteloverskrifterne ere valgte temmelig vilkaarligt og i Almindelighed dannede efter Capitlernes Begyndelsesord og da undertiden mindre heldigt, som t. Ex. Mannhelgi Cap. 15 (der begynder med den Bemærkning, at det er utilbörligt at Mænd bide hinanden som Hunde eller Heste), hvilket Capitel har faaet den Overskrift: „Ef menn hafa á sier hunda sid ad bíta, (Dersom Mænd anvende Hundeskik, at bide)." Ikke sjeldent forekomme inden selve Capitlerne rödmalede Overskrifter ved Begyndelsen af nye Materier. Saaledes er ved Bestemmelsen i Þíngfararb. Cap. 3, S. 154 i Udg. anbragt Overskriften „vebönd", og navnlig synes Forbudet i Framfærslubálkr Cap. 13 mod den Pragt i Klædedragt, der siges at have taget Overhaand i Island, „i höiere Grad end i noget andet, lige fattigt Land", at have i höi Grad interesseret Afskriveren, som her har anbragt flere rödmalede Bemærkninger midt i Capitlet, t. Ex.: „Þetta

skipa þeir oss Íslendíngum ad halda um aldur og um æfi (dette befale de os Íslændere at holde i al Evighed)" og paa et andet Sted: „betur skartar fullur magi en fagur kyrtill (bedre pryder en fuld Mave, end en fager Kjortel)", o. s. v. Texten lider ikke sjeldent af Unöiagtighed og Skjödeslöshed. Ofte ere Ord udeladte, f. Ex. Kristindómsb. Cap. 1: „for nidur (til) helvitis"; Mannhelgi Cap. 11: „Ef madur (færir) frialsan mann í sker", ligesom der ogsaa ofte findes Skrivfeil, f. Ex. Kvennagipt. Cap. 2 — „og a sa þa bædi er hana fær forrádi (f. forrædi) fyrir henni og peníngum hennar. Huar (f. Huer) sem giptingarmadur er at rèttur at" — o. s. v., Landsleigub. Cap. 22: „Ef madur á *skóg* i annars manns jōrdu" — hvor det af Sammenhængen og de bedre Haandskrifter er klart, at der istedenfor *skóg* bör staae *eng* o. s. v. Som Exempel paa forvanskede Læsemaader kan endnu anföres fölgende Sted af Erfðatal, Cap. 12 — „þa taka þeir sem eptir eru syskina brædra börn skilgetnir af sammæddur komnir" — hvor Ordet brædra bör udelades og for sammæddur læses sammæddum. Overhovedet synes saaledes nærværende Haandskrift ikke at ville give noget Udbytte for Textcritiken ved en Udgave af Jónsbók, saa meget mindre, da man af denne Lovbog har mange ældre og fortrinlige Codices.

Begge disse islandske Pergamentsböger ere efter Afbenyttelsen sendte tilbage til Bibliotheket i Wolfenbüttel med Paaskjönnelse af den Beredvillighed, hvormed saavel dette Bibliotheks Overbestyrelse som navnligen Bibliothekaren C. Schönemann havde givet os Leilighed til deres Afbenyttelse.

VI. Ved kongelig Resolution 9de Juni 1850 ere approberede fölgende Forandringer og nærmere Bestemmelser med Hensyn til Organisationen af den arnamagnæanske Stiftelses Bestyrelse og de for dens Virksomhed gjeldende Regler:

1. Den ved allerhöieste Rescript af 24. Sept. 1772 anordnede bestandige Commission for Stiftelsens Bestyrelse skal herefter bestaae af 5 Medlemmer, nemlig 2 Ephorer og 3 andre Medlemmer;

2. De tvende Ephorer vælges af Consistorium ved Kjöbenhavns Universitet eller det academiske Raad, der maatte træde isteden for Consistorium, iblandt Universitetets Lærere, saaledes at, saalænge Consistorium beholder dets nuværende Form, i det mindste den ene af dem bör være Consistorialis;

3. De övrige tre Medlemmer af Commissionen beskikkes, efter Forslag af Consistorium, af Ministeriet for Kirke og Underviisningsvæsenet med frit Valg imellem Universitetets Lærere og andre, der maatte være villige til at modtage en saadan Kaldelse;

4. Nedsættelsen af Medlemmernes nuværende Antal efter disse Bestemmelser iværksættes først ved indtræffende Afgang blandt Commissionens öieblikkelige Medlemmer, saaledes at en fratrædende Ephors Plads vel strax bliver at besætte, men at derimod foruden Ephorerne ikke noget nyt Medlem indtræder i Commissionen, saalænge denne i det Hele tæller 5 Medlemmer;

5. Den umiddelbare Bestyrelse af Stiftelsen, derunder ogsaa indbefattede de Consistorium efter Fundatsens §§ 15, 21 og 26 tillagte Forretninger, tilligemed Bestemmelsen om den hensigtsmæssigste Udförelse af Arbeiderne, overdrages det udelukkende Commissionen at varetage, dog at denne, naar den i noget Tilfælde nærer Tvivl om et Foretagendes Forhold til Stiftelsens Fundats og af denne Grund finder en særlig Bemyndigelse fornöden, derom har at henvende sig til bemeldte Ministerium, og samtidigen dermed at underrette Consistorium derom, for at give dette Leilighed til at yttre sig.

6. Consistorium har at före et almindeligt Tilsyn med Stiftelsens Virksomhed, i hvilken Henseende det gjöres Commissionen til Pligt aarlig inden 1ste Marts til Consistorium at indsende en Beretning in duplo om Stifselsen i det sidstforlöbne Aar, af hvilken Consistorium indsender det ene Exemplar til samme Ministerium;

7. Secretairposten ved Commissionen inddrages, naar den nuværende Secretair fratræder Posten, hvorefter det Bidrag af Finantserne, som nu tilskydes til Secretairens Lön, bliver, under Forudsætning af, at det efter Postens Ophör vedblivende kan tilflyde Stiftelsen, at anvende til Honorar for Redactionsarbeide ved Udgivelsen af de af Commissionen til Trykken befordrede Skrifter og til speciel Godtgjörelse for saadanne Arbeider, som Secretairen hidtil har udfört, forsaavidt disse ikke kunne enten erholdes besörgede ved Stiftelsens Stipendiarier eller overtages af Commissionens egne Medlemmer;

8. De tvende Stipendiarier ved Stiftelsen blive fremtidigen at antage af Commissionen og ligeledes at entledige af denne, naar dette skeer efter deres egen Begjering, hvorimod det forbeholdes Consistorium at fratage dem Stipendiet, naar dette i noget Tilfælde imod deres Önske skulde gjöres nödvendigt. Den i Fundatsens § 4 for Stipendiarierne bestemte faste Lön af 300 Rbd. aarlig for den 1ste og 200 Rbd. for den 2den indtræder fra 1ste Januar 1851 at regne;

9, De tvende Haandskrivere, som fundatsmæssigen skulle være ved Stiftelsen, bortfalde, saaledes at Afskrivning, naar denne ved andre end ved Stipendiarierne findes fornöden, besörges imod særskilt Betaling.

MUSEET FOR NORDISKE OLDSAGER

har i Aaret 1850 haft en Tilgang af 436 Nummere, der ere indeholdte i 146 Sendelser fra Landets forskiellige Provindser. Denne betydelige Forögelse synes at være et talende Beviis for en meget udbredt Interesse for vore nationale Oldsager.

Adgangen til Museet har som sædvanligt været om Torsdagen fra Kl. 11—1, men da de Besögendes Antal har været meget talrigt, har Samlingen, ligesom i de tre foregaaende Aar, ogsaa fra 1ste Mai til 1ste October været tilgængelig Mandag Eftermiddag fra Kl. 5—7.

Enhver af Museets Afdelinger har modtaget værdifulde Forögelser, og vi tillade os at fremhæve fölgende Gjenstande.

STEENALDEREN.

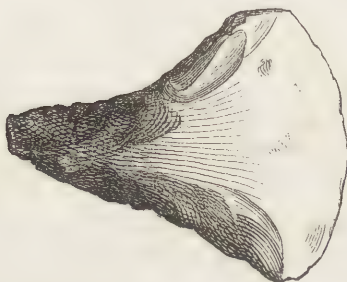
Tvende Stykker, der höre til de sjeldnere Oldsager fra Steenalderen, erholdtes efter afdöde Pastor Sorterup. Det ene, der er af Granit, er en Sænkesteen med tvende korsviis indslebne Furer. Det andet, der vides at være fundet i en Törvemose i det nordostlige Sjælland, er en $8^1/_2$" lang Piilspids af Been. I Randene ere indskaarne Furer, hvori Flintstykker have været indsatte, og i disse Furer sees endnu Levninger af det Bindmiddel, hvormed Flintstykkerne have været befæstede. Af denne Art Piilspidser har Museet hidtil kun erholdt et Exemplar. Et lignende Stykke, som bevares i en Samling i Sverrig, er afbildet i Nordisk Tidsskrift for Oldkyndighed Bind. I, tab. III, fig. 33.

Hs. Excellence Greve Carl Moltke til Aagaard forærede to Beenmeisler, $7^2/_3$ og $5^1/_3$" lange, Fragmenter af to andre Beenmeisler og et Redskab af ubekjendt Bestemmelse, $4^1/_2$" langt. Dette Redskab, der er afbrudt ved begge Ender, er dannet af en Spids af et Hjortehorn, og er ved den bredeste Ende prydet med fire Rækker af smaae indgravede Streger. Lignende ere tidligere fundne. Med disse smukke Stykker fulgte en stor Hugtand af et Vildsviin og nogle Steenredskaber, fundne tilligemed de ovennævnte Beensager i et Gravkammer paa Bjerre Mark i Arts Herred, Holbeks Amt.

Ved Bytning erhvervedes en smuk *Beenmeisel*, hvis Eg er lidt beskadiget. Dens Findested er ubekjendt, men saavel dens brune Farve, som ogsaa den Stand, hvori den nu befinder sig, tyder paa, at den maae have ligget i en Törvemose.

At Oldsager af Steen forefindes paa de mindre Öer, og at disse altsaa i den tidligste Periode af Oldtiden have været beboede, fortjener at bemærkes. For flere Aar siden erholdt Museet ved Pastor Chr. Möllers Omsorg adskillige Steensager fra Anholt, og i afvigte Aar indsendte Fyrinspecteuren paa Hesselöen, Hr. Mathiesen, fölgende Gjen-

stande: et $5^1/_2$" langt Flintstykke, der skjönnes at være den förste, meget raa Begyndelse til en Kile; et 5" langt Stykke, der er Begyndelsen til en Huulmeisel; en krum tilhugget Flintkile uden Bane, lidt over 12" lang; tre Flintkiler fra 7 til $4^1/_2$" lange; et henved 5" langt Flintstykke, der antages at være Begyndelsen til en Landsespids, men som sandsynligviis under Forarbeidningen er bleven brækket, hvorfor Spidsen heller ikke er bleven hugget færdig; Haandtaget til en Flintkniv; en overbrudt, tresidet Piilspids og et Brudstykke af en Flintkile.



Handskemager Bille i Kjöge indleverede et $3^1/_2$" langt Redskab af Flint, dannet af en sleben, i Oldtiden sönderbrudt Kile. Bagtil er den tilhugget i en Spids, for at kunne indsættes i et Træskaft.

I Aarsberetningen for 1849 omtales S. 31 en lille Kam af Been, funden ved Meilgaard i Randers Amt, men da Findestedet ved nærmere Undersögelse har viist sig ikke at være en Östersbanke, men en Opdyngning af Östersskaller, sönderbrudte og casserede Redskaber etc., maae man her tillade sig en Berigtigelse af hiin Benævnelse. Inspecteuren over de nationale Mindesmærker, Hr. Worsaae, har foretaget en omhyggelig Undersögelse af hiin mærkelige Opdyngning, hvis Resultater ere offentliggjorte i det ovenfor Side 100 ommeldte Skrift: „Undersögelser i geologisk-antiqvarisk Retning", hvori S. 41-47 meddeles saavel en Beskrivelse over Localforholdene, som en Fortegnelse over en Mængde i Opdyngningen fundne Gjenstande, der deels i afvigte Aar vare fundne og skjenkede til Museet af Proprietair Olsen til Meilgaard, deels fremkom ved Hr. Worsaaes Undersögelse, ved hvilken Hr. Olsen med Interesse og velvillig Imödekommen understöttede ham.

BRONCEALDEREN.

Pastor Fyhn til Nörrejernlöse indsendte nogle Brudstykker af en Bronceluur, der desværre vare meget medtagne af Tiden. Paa et af dem er en fremstaaende Ösken. Med disse Brudstykker fulgte nogle Stykker af en Kjæde, hvis Led bestaae af Ringe, hvorfra fremstaaer en lille Stang med en Ösken paa Enden. Denne Kjæde har formodentlig henhört til Luren. Ovennævnte Stykker ere fundne i en Törvemose paa Gaardmand Hans Jensens Lod i Dramstrup i Holbeks Amt.

Fra Bornholm erholdtes et *Broncesværd*, der desværre er brudt i 3 Stykker. Det er 23" langt, og Grebtungen har paa Siderne haft

en Beklædning, der har været fastnittet ved 7 Broncenagler, af hvilke en er tilbage. Det fandtes i en Höi paa 37te Selveiergaards Grund i Olsker Sogn, tilligemed Fragmenter af en $3^1/_2$" lang *Bronceкniv* med gjennembrudt Haandtag, en itubrudt *Pincette* uden Zirater og nogle Brudstykker af en *Broncefibula*. Amtmanden over Bornholm, Etatsraad Wegener, indsendte disse Sager.

Iblandt flere interessante Antiqviteter, som Samlingen erholdt efter afdöde Pastor Sorterup til Langaa og Oxendrup i Fyen, var ogsaa et prægtigt Broncesværd, der desværre var brudt i 5 Stykker. Det er lykkedes at faae disse Fragmenter sammensatte, hvorved man seer, at Sværdets Længde er $34^1/_2$ T. Det er det længste Broncesværd, Museet hidtil har erholdt, og udmærker sig saavel ved en eiendommelig Form af Grebtungen, som ved en skjön Patina. De 7 Nagler, der have fastholdt Fæstets Beklædning, ere nu tabte, og Klingens Eg, der har været meget tynd, er desværre fortæret. Förend det kom i Sorterups Eie, havde det i flere Aar ligget imellem gammelt Jern hos en Jernkræmmer i Fyen. Findestedet vides ikke, men at det er fundet i Fyen, kan der ikke være Tvivl om.

Uagtet Museet efterhaanden har erholdt flere *Bronceöxer*, maae disse dog betragtes som henhörende til de sjeldnere Oldsager, hvorfor man ogsaa med Erkjendtlighed paaskjönner, at en Samler overlod det et saadant Stykke. Denne Öxe er $6^1/_2$" lang og af den almindelige Form, prydet paa begge de bredere Sider med Stregzirater samt paa den ene af de smallere Sider med puncterede og Stregzirater. Ved samme Leilighed erholdtes en smuk og udmærket vel conserveret Celt med Ösken, $3^1/_4$" lang. Hver af dens bredere Sider er decoreret med 3 langagtige Fordybninger, hvorover tæt ved Skafthullet er anbragt et ophöiet Punct, omgiven af tvende concentriske Ringe.

En anden *Bronceöxe* erholdtes ved Handskemager Bille i Kjöge. Den var overbrudt, uden Zirater og har en Længde af 6". Den er funden af en Bonde i Varpelöv, i Nærheden af Kjöge.

Fra Candidat Becker i Kbhvn erholdtes en Broncekam, $1^1/_2$" höi og $1^1/_6$" bred. Oventil har den en gjennembrudt Böile, hvori har været anbragt 4 smaae Spiraler, af hvilke den ene nu mangler. Tillige medfulgte en sönderbrudt Haarnaal, to Stykker af en Haandledsring, samt et Brudstykke af et Broncesværd. Ovennævnte Gjenstande ere fundne i Forbindelse med brændte Been i en Höi, beliggende ovenfor de saakaldte Slotsgavle paa Möen.

Fuldmægtig Höier paa Leire Herreds Contoir, indsendte som Foræring fra Sognefoged Jörgen Pedersen i Herringelöse i Vestrup Sogn: to Bronceknive samt Brudstykker af flere lignende; en Bronce-Pincette,

Brudstykker af tvende Syle og en Synaal af Bronce; et Brudstykke af en Probeersteen; fem Dobbeltknapper samt en mærkelig lille overbrudt Naal af Bronce, $3^1/_2''$ lang; denne har oventil en med fire udstaaende Knopper forsynet, guldbelagt Knap, der er prydet med indslaaede Ringzirater; under Knappen er Naalen i $^1/_2''$ Længde omviklet med en smal og flad Gultraad. Disse Sager ere fundne i en lille Höi paa Giverens, Sognefoged Pedersens Mark, og det fortjener at bemærkes, at denne Höi af Eieren er bleven fredet og indhegnet.

Pastor Hald til Snodstrup i Fredriksborg Amt indsendte fölgende Broncesager: en Kniv, $4^1/_2''$ lang og af usædvanlig Form; dens Haandtag, der ender i to Spiraler, er paa Midten prydet med to Spiraler, hvoraf den ene er afbrudt; Bladet er krumböiet og paa begge Sider prydet med fire langs med Ryggen löbende indridsede Streger og en Række indslagne Trekanter; paa Ryggen af Bladet, tæt ved Haandtaget, er anbragt en Fugl; Spidsen er afbrudt; en mindre Broncekniv; en $2^3/_4''$ lang Piilspids med Tunge til at indsætte i Skaftet; en Pincet, 2″ lang, og et Brudstykke af en mindre; en Syl med Bronceskaft; et lidet Broncestykke, bestaaende af en rund og ovenpaa med concentriske Ringe og Streger forziret Plade, fra hvis Midte fremstaaer et Rör, der udvendig er prydet med to Riller. Ifölge Finderens Sigende fandtes den omtalte Syl siddende i dette Rör; fire Dobbeltknapper og en Naal, der foroven er omböiet og ender i en Knap med fire smaa Knopper paa. Disse Sager ere fundne af Afbygger Peter Madsen paa Store Rörbeks Mark. De fandtes i den saakaldte Snolds Höi, som man antager har givet Navn til Sognet, der i ældre Tider kaldtes Snoldstrup (see Ann. for nord. Oldkynd. 1838-1839 S. 350). Höien, i hvilken ingen store Steen fandtes, men derimod en Mængde mindre, der laae hist og her, og imellem hvilke Broncerne fandtes, er nu aldeles slöifet.

Pastor Appeldorn til Gjerlöv og Bakkendrup indsendte et Hængekar af Bronce, $4^3/_4''$ höit og $6^1/_4''$ i Diameter. Det er af samme Form som det i Annaler for nord. Oldkynd. 1844-1845 fig. 84 afbildede, og har ligeledes to opstaaende Öskener og i Mundingen en indadgaaende Kant af gjennembrudt Arbeide. Det er ligesom hiint udvendig prydet med Bölgezirater. Da dette Kar i Oldtiden har haft en lille Revne, har man allerede da sögt at böde derpaa, ved paa den indvendige Side at paalodde eller paasmelte noget Bronce. Ved Opgravningen er det paa den ene Side blevet noget beskadiget ved et Spadestik. Med Hængekarret indsendtes tillige et Broncestykke af ubekjendt Bestemmelse; det bestaaer af en huul Halvkugle, hvis convexe Side forlænger sig i en huul Cylinder, der ender i en med en Spids forsynet Knap; indvendig i

Halvkuglen er paa den ene Side en Ösken og paa den anden Side en Knap, der begge synes at være bestemte til Befæstelse af en Rem. Dette Stykke, der udvendig er prydet med enkelte særegne Spiralzirater, er $3^3/_4$" höit og i Mundingen henved 4" i Gjennemsnit. Museet var forud i Besiddelse af flere lignende Stykker, der dog alle variere meget i Störrelse. Ovennævnte tvende Oldsager fandtes ved Törveskjæring i en Mose, tilhörende Gaardmand Anders Sörensen i Lille Fuglede.

En engelsk Geistlig, Rev. James Yates, i Lauderdale-House ved London skjenkede Museet en Metal-Afstöbning af en meget mærkelig Bronceform til at stöbe Celter i. Originalen er afbildet i et af Hr. Yates i 1849 udgivet Skrift „On the use of bronze celts in military operations", og tilhörer Clement Unthank Esq. i Norwich.

JERNALDEREN.

I den saakaldte Slæbes Höi ved Snoldelev i Sjælland har man flere Gange foretaget Gravninger, der imidlertid ikke have afgivet noget antiqvarisk Udbytte. Först da Grundeieren i 1850 lod bortföre noget Jord og omtrent 20 Cubikfavne Steen, fandtes i Mergel, henimod den ene Side af Höien, tre Segle af Jern, en meget forrustet og stor Forhammer samt en lille Ambolt af Jern, hvis Overflade omtrent er $3^1/_2$" i Qvadrat. Ifölge Sagkyndiges Udsagn har en i Ambolten værende Fordybning været bestemt til at anbringe Seglen eller et andet lignende Redskab i, medens der blev slagen Ryg paa det. Man sporede et heelt Lag af Kul i Höien. Mergelgraveren erholdt en Douceur.

Besidderen af Stamhuset Thiele ved Viborg, Hofjægermester v. Lüttichau, indsendte et betydeligt og særdeles interessant Fund af Redskaber og forskjellige andre forarbeidede Gjenstande, der skjönnes at have tilhört en af Oldtidens kunstfærdige Smede. Da dette Fund vil blive Gjenstand for en egen, med Afbildninger ledsaget Afhandling, indskrænker man sig i nærværende Beretning til, forelöbig at gjöre opmærksom paa Tilværelsen af disse Sager, der saavel af Archæologerne som af Smede ex professo ansees for dyrebare Reliqvier fra Hedenold.

Museet modtog fra Fröken A. Lüttichau en meget mærkelig *Pantserhætte*, som er forfærdiget af smaae Jernringe, der kun ere sammenböiede og ikke nittede, saaledes som paa Ringbrynierne fra den senere Tid. Den har paa et Par Steder været beskadiget, og et af disse Steder har man i Oldtiden sögt at reparere, paa en temmelig ufuldkommen Maade, ved igjennem flere af Ringene at anbringe en sammenbukket Jerntraad. Denne interessante Oldsag, der er den eneste i sit Slags i Museet, skal efter Opgivende være funden i den saakaldte Vils Höi i Vilsted Sogn, Aalborg Amt, tilligemed nogle Spydspidser af Jern, der gik tabt.

Justitsraad og kgl. Godsforvalter Povelsen i Sorö indsendte igjennem Cultusministeriet en Fingerring af Guld. Den bestaaer af et fladt, ovenpaa stribet Guldbaand, hvis Ender ved indslaaede Striber ere givne Form af Slangehoveder. Ringens Omgange ere sammenloddede ved Kanterne, og paa Bagsiden er der desuden paaloddet flere smaa Stykker Guldblik. Den fandtes i en Gröftevold paa Braabys Mark af Bonden Jens Mortensens Sön. Dens Vægt er $^3/_8$ Lod, og godtgjordes den Finderen med den fulde Metalværdi 6 Rbd. 64 Sk.

Stiftamtmand Greve Sponneck i Ribe indsendte en Fingerring af Guld, der fandtes af en Dreng ved Gravning i et Jordgjerde paa Sneumgaards Mark i Sneum Sogn. Den er forarbeidet af to böiede Guldtraade, der ere sammenloddede, men henimod Enderne igjen adskilte. De fire Ender ere eens decorerede og löbe ud i flade, afrundede Hoveder, ovenpaa hvilke sees Cirkelzirater.

Stiftamtet for Lolland og Falster indsendte fra By- og Herredsfoged Fasting en Guld-Fingerring, dannet af et fladt udhamret og sammenböiet Guldbaand, hvis Vægt var $^1/_2$ Lod, der godtgjordes Finderen med 8 Rbd. 64 Sk. Omtrent en Maaned senere indsendtes fra samme: en Spiral-Fingerring af 5 Omgange; to lignende Ringe af omtrent 3 Omgange samt et lidet Stykke sammenböiet Ringguld. Vægten af disse Stykker var 2 Lod, og betaltes med 29 Rbd. 64 Sk. Efter ganske kort Tid erholdt Museet atter: en Spiral-Fingerring af omtrent 2 Omgange; en lignende Ring af $1^1/_2$ Omgange; to Stykker Ringguld af sammenböiet, rund Guldtraad, og et lidet Stykke af en flad og fiirkantet Guldstang. Disse Stykker, der veiede $2^1/_{16}$ Lod, godtgjordes som sædvanlig, med den fulde Metalværdi 35 Rbd. Samtlige ovennævnte Gjenstande fandtes af Parcellist N. Pedersen af Ullerslöv i Aunede Sogn, Nörre Herred, ved at grave i en Mose paa samme Sted, hvor han ved i 1847 at grave om en stor Steen fandt to större Stykker Ringguld, der dog ikke optoges i Museet, da de vare i en ukjendelig og forhamret Tilstand.

Regimentschirurg Toft i Rudkjöbing overleverede en prægtig Sölvring af henved 9″ Diameter. Den er dannet af en enkelt Sölvstang, der paa Midten er fladt udhamret, og som henimod Enderne er rund. Ydersiden er decoreret med afvexlende Striber og Rækker af Puncter, og henimod Enderne med indslaaede Trekanter, hvori sees ophöiede Puncter. Enderne have været omböiede, for at gribe i hinanden, men den ene er nu tabt. Dens ualmindelige Störrelse kunde maaskee lede paa den Formodning, at den har været baaren om Livet. Den veier

6½ Lod og dens Metalværdi godtgjordes Finderen med 7 Rbd. Den fandtes tæt ved Store Belt paa Byen Illebölles Marker.

Etatsraad Birch i Slagelse indsendte en Broncefibula af en særegen Form, 2½" lang. Den er aflang og har til hver Side et udstaaende Stykke, ligesom en Vinge. Paa hvert af disse udstaaende Stykker er en Ösken, hvorved Tornen har været befæstet, og hvori spores Jernrust. Paa den modsatte Ende er et Stykke af den Böile, hvorunder Tornen har været indlagt. Den fandtes ved Gravning paa L. Jespersens Lod i Vemmelöv. Finderen erholdt en Douceur.

Iblandt flere Oldsager, der havde været i Pastor Sorterups Samling erholdtes et Fragment, der er forfærdiget af en böiet Broncestang, som paa Midten er fladt udhamret. Den ene Side af den udhamrede Deel har en tynd Sölvbelægning, og deri er indslaaet Zirater med smaae trekantede Stempler. Saavel Sölvbelægningen som Ornamenternes Overeensstemmelse med lignende paa Sölvarmbaand, der forud fandtes i Museet (Ann. for nordisk Oldkyndighed 1842-1843 tab. II fig. 21), berettige os til at henföre dette Stykke til Jernalderen. Sorterup havde faaet dette Fragment i Sjælland, og, saavidt vides, er det fundet i Nærheden af Slangerup. Da det ved Modtagelsen var forbukket og brudt i tvende Stykker, er det senere bleven sammensat.

Et meget interessant Fund fra Jernalderen indsendtes fra Fyen, og man maae beklage at det ikke strax blev indsendt, da det efter al Rimelighed da vilde være lykkedes bedre at bevare de skröbeligere dertil hörende Gjenstande. Det bestaaer af: en *Spiral-Fingerring* af rund Guldtraad, af 3½ Omgange; en lignende Ring af 1⅓ Omgange og endnu en lignende Ring af 1½ Omgange, af hvis ene Ende er afhugget et Stykke. 8 *Brikker* eller *Jettons* af blaagrönt Glasflus; en heel og to större Brudstykker af lignende Brikker, der danne en Art Mosaik af grönne, gule og sorte Striber, en itubrudt Brikke af mörkeblaat Flus med gule Pletter. Et ziirligt, dreiet *Broncekar* paa en lav Fod; det har en Höide af 8¼" og i Mundingen en Diameter af 8½" samt er forsynet med en Hank; det har megen Lighed med det ved Himlingöie fundne Kar (hvoraf en rigtignok kun meget lille Afbildning haves i Ann. f. nord. Oldkynd. 1844-1845 tab. XI fig. 99), men istedetfor at hiint under Randen har en Frise af löbende Dyr, er dette kun ziret med flere dreiede Striber; det er overtrukket med en grön Patina, men har desværre et Par Huller, fremkomne ved Ir. Et rundt *Broncekar* med flad Bund; det har været 9" höi og har i Mundingen en Diameter af 13" samt i Bunden af 8¼"; Randen er udadböiet, men fra Mundingen og ned imod Bunden har det haft en jevn Runding;

det er udhamret af en tynd Plade af Metal, der næsten er ublandet Kobber, og er uden al Decoration; paa den indvendige Side af Bunden, der ved Ir er skilt fra Overdelen, sees tydeligt Spor af, at det ovenfor omtalte Kar har staaet i dette. Flere betydelige *Fragmenter* af et meget stort Broncekar, der vel bærer Spor af at være udarbeidet med Flid, men ikke i nogen skjön Stiil; den til dette Kar hörende Rand, der er i tre Stykker, har haft en Diameter af 13″, og dens överste, udstaaende og massive Kant, er prydet med indgravede, halvmaaneformede Zirater; under Randen sees udvendig to dreiede Striber. Foruden forskjellige Brudstykker af Karrets Sider, medfulgte ogsaa den dreiede Bund, hvis Diameter er 5″. Överst eller paa den indvendige Side af denne Bund, er paa Midten indgravet et rundt Ornament, og om dette Buer, Blade og Lillier, der synes oprindelig at have været belagte med Sölv. Bundens nedadvendte Flade er decoreret med dreiede concentriske Cirkler. Som hörende til dette Kar medfulgte tvende meget massive Kroge af Bronce, der oventil ende i raat udarbeidede Dyrehoveder, og som i Forbindelse med tvende i dem passende Bronceringe, have dannet Hanke. Hver af de omtalte Kroge udspringer fra en huul, med Bly udfyldt Plade, ved hvilken de have været fastloddede til Karret, paa hvilket endnu sees tydelige Spor af Lodningen, ligesom man ogsaa sporer at det har haft en tredie saadan Hank, der imidlertid ikke mere er tilstede. Et saadant Kar fandtes ikke forud i Samlingen, og det er beklageligt at det er i en saa stærkt beskadiget Tilstand. En i en *Kasserolle* indsat *Broncesi*, af $5^1/_2$″ Diameter, samt de fleste Stave og Brudstykker af Broncebeslagene af tvende *Træspande* indsendtes tillige. Hver af Spandene har haft 3 Metalbaand, og foroven et bredere, der tilligemed den överste Rand af Stavene har haft en omböiet Metalrand. Hvert af de 3 Baand have paa fire Steder været befæstet med fire Nagler til Stavene, og det överste Baand har været fastgjort ved en fortlöbende Række Nagler med halvrunde Hoveder, der paa Spandens indre Side ere nittede over smaae fiirkantede Stykker Bronceblik. Et Brudstykke af en af de om Spandenes Munding andragte Broncerande tyder paa, at Diameteren har været omtrent 7″. Foruden adskillige Stykker af Metalbaandene medfulgte en complet Hank til en af Spandene og et Brudstykke af en lignende. Metalbeslagene, hvori Hankenes Ender have været indpassede, og som have været befæstede ved 6 Nagler, medfulgte alle. Ovennævnte Gjenstande, fandtes 1849 i en Mergelgrav paa Anders Wilhelmsens Lod i Eskildstrup, men ved tilfældige Omstændigheder udsattes deres Indsendelse til 1850. Da Guldringenes Værdi

var 26 Rbd. 80 Sk., blev dette Belöb og en passende Douceur for de övrige Sager tilstillet Finderen ved Amtmand og Kammerherre Sporon.

Et interessant Fund erholdtes ved Consul Hage paa Möen fra Gaardeier Jacob Albrechtsen i Askeby. Det bestod af fölgende Gjenstande: betydelige Brudstykker af et Broncekar, der i Mundingen er henved 8″ i Diameter. Den dertil hörende Bund, der er flad, og af $6^1/_4$″ Diameter, er dreiet og decoreret med concentriske Cirkler. Under Mundingens udböiede Rand har paa Karrets Sider været paaloddede to meget massive Öskener til Hankens Befæstelse. Disse Öskener dannes af en Ring, hvorunder er anbragt et Menneskehoved, og fra hver af dettes Sider udgaaer et Slangehoved. Hanken er meget massiv, og bærer paa Midten Spor af at noget, rimeligviis et Öie eller Ösken, er afbrudt. Dens Ender ere omböiede, for at gribe ind i de paa Karret befæstede Öskener. Haandtaget og Bunden af en Bronce-Kasserolle, meget liig den i Annalerne for 1849 tab. IV fig. 2 afbildede. To massive, stöbte Broncestykker af uvis Bestemmelse, og af forskjellig Störrelse. En halvrund Bronceknap, paa hvis Overside ere en Mængde med Sölv indlagte Striber samt paa Midten en lille rund Sölvtraad. Et Brudstykke af Bronce, af gjennembrudt Arbeide, der synes at have henhört til en Fibula, samt et Brudstykke af en Bronce-Paalstav med Afsats paa Midten. Ovennævnte Gjenstande fandtes i en Höi, hvori var en lille Steensætning.

Capellan Teilmann i Tostrup ved Ringsted indleverede fire Brudstykker af en Broncesi og af en udenom den anbragt Kasserolle, samt de to dertil hörende Broncehaandtag, der ere 9″ lange. Disse Brudstykker ere fundne i en Törvemose af Gaardmand Poul Nielsen af Sötofte. Tillige medfulgte en Nögle af Bronce af en særegen Form, $2^1/_2$″ lang. Paa Kammens ene Side fremstaae 3 Tapper, og paa begge Sider spores indgraverede Zirater. Den blev funden i en Gruusbanke af Gaardmand Peter Andersen af Kyringe.

Fyens Stiftamt indsendte fölgende Sager fra Herredsfoged Buchwald i Baag: en smuk Broncevase af romersk Arbeide, 8″ höi og af $3^3/_4$″ Diameter i Mundingen. Den er overtrukken med en skjön, ædel Rust. Dens temmelig massive Hank er afbrudt, og den nederste Ende af denne er desværre bleven affilet af Finderen. Den tabte Ende af Hanken har sluttet sig til et ciceleret og med Sölv belagt Ornament, som nedentil ender i et Kors, men dette er nu næsten ganske forsvundet, da Finderen har renset dette Sted ved Filen. Bunden er dreiet og prydet med Cirkelzirater. Flere Brudstykker af et Metalspeil, ligeledes af romersk Arbeide, af hvilke nogle endnu have den fulde Glands. Langs Kanten har det været prydet med 3 fordybede Cirkelslag, og det

störste Stykke viser, at Speilet har været af $6^{1}/_{2}$" Diameter. I Forbindelse med disse Gjenstande fandtes ogsaa Broncebeslagene til tvende Drikkehorn, bestaaende af: tvende Beslag til Mundingen, dannede af tynde Baand, der ved den nederste Rand ere udtungede, og som have været fastnittede paa Hornene. Den överste Rand af disse og af Hornene have været forenede ved en omböiet Kant af Bronce, hvoraf ogsaa medfulgte Dele. Paa hvert af Mundblikkene er paanittet to Öskener, der tjene til Befæstelse for Kjæder, hvis Led bestaae af smaa dreiede Stænger, der paa Enderne have Öskener, og som ere forenede med hverandre ved smaa Ringe. Den anden Ende af Kjæden har været befæstet til Hornenes Endebeslag, hvilke begge medfulgte. At Hornene, paa hvilke disse Beslag have været anbragte, kun have været smaa, sees deraf, at den ene Kjæde, der er fuldstændig, kun har en Længde af 8", der altsaa har været Afstanden imellem Hornets Munding og dets Spids. Da et Led i den ene Kjæde er af ringere Arbeide end de övrige, tör man kanskee antage, at det hidrörer fra en i Oldtiden foretagen Restauration. Disse Sager fandtes ved Mergelgravning i Nærheden af Kjærum Kirke af Huusmand Jens Rasmussen i Kjærumgaarde ved Assens, og laae omtrent $1^{1}/_{2}$ Alen under Jordens Overflade. Da Inspecteuren over Monumenterne, Hr. Worsaae, i Löbet af Aaret kom til Fyen, erholdt og indsendte han endnu fölgende Sager, der senere vare fundne i den samme Mergelgrav: Brudstykker af en Kasserolle af meget tynd Bronce, hvis Bund er af ziirlig dreiet Arbeide, og Haandtaget, der nu er sönderbrudt, er paa den överste Flade prydet med indslagne Zirater, og synes at have endt i to ved hinanden siddende Öskener, der tildeels ere afbrudte; et Kar af brændt Leer, $10^{1}/_{2}$" höit, der har haft to Örer, hvoraf det ene er afbrudt. Det synes at være forarbeidet paa fri Haand, og ligner i Form det Kar, der er afbildet i Ann. for nordisk Oldkyndighed 1844-1845 tab. VIII fig. 64; et mindre Brændtleers-Kar af Form som l. c. tab V fig. 25. Det er smukt forarbeidet, og er om Kanten og paa Siderne prydet med fordybede Striber.

Fra Kammerjunker og Herredsfoged Wedel-Heinen, Byfoged i Middelfart, erholdt Museet et Fund af Sölvsager, bestaaende af: en af to Sölvtraade snoet Ring, der henimod Enderne er udslaaet i Rudeform, og der prydet med indslagne trekantede Zirater. Denne Ring, der lukkes ved to Hager, der gribe i hinanden, er $4^{1}/_{2}$" i Diameter; en Haandledsring af Sölv, dannet af et fladt Baand, hvis udvendige Side er prydet med trekantede Zirater; Baandets Ender, der gaae ud i Traade, ere snoede om hinanden; et Stykke dobbelt, snoet Sölvtraad, der er sammenlagt, og et lidet Brudstykke af en med puncterede Roser prydet

Sölvplade, der rimeligviis oprindelig har været Belægning paa et Smykke. Ovennævnte Stykker fandtes i Harrendrup Gruusbanke af Huusmand Christen Clausens Sön og en lille Pige, begge af Harrendrup. Den största Sölvring laa tilligemed en Deel Mynter omtrent tre Alen under Bankens Overflade, hvorimod det övrige laae længere nede, imellem det nedrullede Gruus og Sand. Ved de omtalte Sager laae flere Stykker af et Brændtleers-Kar, der hensmuldrede ved Berörelse, og det Hele var omgivet med enkelte, smaae Kampestene. I Forbindelse med disse Oldsager fandtes 116 Sölvmynter, der strax adspredtes imellem forskjellige af Harrendrups Beboere, men som ved Skolelærer Holms Bestræbelser atter samledes og bleve afleverede til det kongl. Myntcabinet. 10 Stk. af disse Mynter ere senere henlagte i Museet, for at bevares ved de omtalte Sölvsager, hvis Alder ved Hjælp af disse omtrent kan henföres til den förste Halvdeel af 10de Aarhundrede. Da en Beretning om dette og flere andre Myntfund vil blive meddeelt i nærværende Bind af Tidsskriftet, vil Læseren der finde den nærmere Oplysning om de til Harrendrup-Fundet hörende Mynter. De til Museet afgivne Sölvsager godtgjordes Finderne med 5 Rbd. 80 Sk.

DEN CHRISTELIGE TID.

A. Gjenstande vedkommende Kirken og den catholske Gudstjeneste.

I Aarsberetningen for 1849 omtaltes S. 39 en gammel Chorstol, der forhen skal have staaet i Esrom Kloster, og som afleveredes til Museet fra St. Olai Kirke i Helsingör. Den var i en temmelig beskadiget Tilstand, men er nu bleven renset for de gjentagne Gange paasmurte Lag Farve, og restaureret. Ved at borttage Farven paa de Steder, hvor der i Indskriften var Lacuner, opdagede man at Aarstallet havde været mcdlxxii, og at Stolen altsaa var ældre, end man i forrige Beretning havde antaget. Den fuldstændige Indskrift lyder saaledes: aṅo dṅi mcdlxxii completū ē h° op⁹ ɔ: anno domini mcdlxxii completum est hoc opus. Oprindelig har denne Stol, ved et i Midten anbragt Skillerum af udskaaret Arbeide, været indrettet til Sæde for tvende Personer, men den överste Deel af dette Skillerum var paa en meget plump Maade borttaget. Ved Restaurationen er dette Stykke igjen bleven anbragt.

Ifölge indhentet Tilladelse af Kirkeeieren Greve Schaffalitsky de Muckadell og Biskop Gad i Odense, indsendte Pastor Ibsen til Nörrebroby et der i Kirken værende gammelt Skab, der under Catholicismen har været Opbevaringssted for Monstrantsen og andre Kirkekar. Det er forfærdiget af Egetræ, stærkt beslaaet med Jernbaand, og er

paa Forsiden prydet med malet Snitværk i gothisk Stiil. Det er deelt i tre Afdelinger, af hvilke den nederste ved en Hylde er afdeelt i to Rum. Hver af de tre Afdelinger har en egen Dör, prydet med en gothisk Rose og forsynet med en stærk Laas af temmelig plumpt Arbeide, og for den överste Afdeling er indenfor Trædören anbragt en stærk Gitterdör af Jern. I den ene Side af denne Afdeling er et ved to Laase tillukket Rum, der maae have været Opbevaringssted for Penge, da tvende smaae Aabninger paa Skabets udvendige Side före dertil. Over den överste Dör er med forgyldte Bogstaver, paa blaa Grund, anbragt fölgende Indskrift:

Aue caro xſti que pro me paſſa fuiſti 1280.

Dette Skab, der var henlagt paa Loftet over Kirkens Vaabenhuus, er 3 Alen og 15" höit og 29" bredt og skjönnes at have været indsat i en Nische. Da det var i en beskadiget Tilstand, er det bleven restaureret.

Fra samme Kirke indsendtes ogsaa et siddende Helgenbillede, 34" höit, forestillende en Biskop, der i Skjödet har tre Bröd, og som rimeligviis skal være den hellige Nicolaus af Bari, til hvem Kirken formodentlig har været indviet. Fire mindre Helgenbilleder, af hvilke et forestiller St. Michael, medfulgte. De formodes at have henhört til en Altertavle.



Fra Frue Kirke i Aalborg erholdtes en mærkelig og smuk gammel Lysestage af Kobber, der sikkert tör henföres til det 12te Aarhundrede. Den bærer Spor af Forgyldning og er prydet med indgraverede Arabesker, der have været og endnu tildeels ere udfyldte med forskjelligfarvet Emaille. Dens nederste Deel hviler paa tre Födder, hvoraf den ene har været afbrudt og

er senere bleven erstattet ved en Messingfod. Oventil har den en lang Spids, paa hvilken Lyset har været anbragt. Om denne Spids var i en senere Tid anbragt en stor og meget plump Jernplade af drevet Arbeide, der dog nu er borttaget. Hosstaaende Træsnit er en tro Afbildning af denne Stage, der sandsynligviis er et fra Frankrig indfört Arbeide. Dette sjældne Stykke indsendtes af Inspectionen over Frue Kirke.

Capellan Teilmann i Tostrup ved Ringsted indsendte fölgende Sager, der tidligere skulle have været i Allindemagle Kirke, og som han havde modtaget af Jægermester Bruun de Neergaard til Skjoldnæsholm og Allindemaglegaard: et vel conserveret Rögelsekar med tilhörende Kjæder og tvende gamle og mærkelige Vinduesruder, 6" lange og indfattede i Bly. I den ene af disse er med Minuskelskrift indbrændt: bend bile og i den anden: fru ⁘ ingger. Rimeligviis have de været anbragte under Vaabenskjolde i Vinduerne, til Minde om Giverne, der med Grund antages at have været den Ridder Bendt Bille til Allindemaglegaard, der levede i Erik af Pommerns Tid og endnu nævnes 1436, samt hans Frue, Inger Thorbernsdatter.

B. Smykkesager, Huusgeraad og Gjenstande, der vedkomme Middelalderens Krigsvæsen.

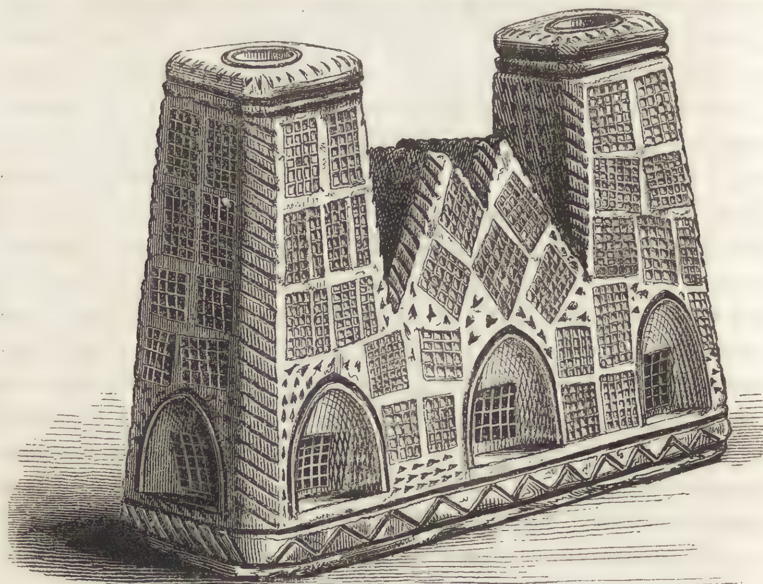
En smuk Guld-Fingerring indleveredes af Apotheker v. Stöcken i Ribe. Den er dannet af en trekantet Guldtraad, der til begge Ender er udarbeidet som Slangehoveder, hvilke holde en Indfatning af gjennembrudt Arbeide, hvori har været indsat en Steen, der nu er tabt. Hr. v. Stöckens Karl, der havde funden den ved Markarbeide i Nærheden af Riberhuus Slotsbanke, erholdt dens Metalværdi godtgjort med 4 Rbd. 24 Sk.

Arvingerne efter afdöde Conferentsraad Kolderup Rosenvinge forærede en Guld-Fingerring, der synes at være af höi Ælde. Selve Ringen er tynd og ender paa begge Sider i Slangehoveder, fra hvis Gab de fire Klöer udgaae, der fastholde en usleben Saphir.

Justitsraad, By- og Herredsfoged Aagaard i Grenaa, oversendte en Guld-Fingerring, der var funden ved Plöining af en Tjenestekarl i Stokkebro i Gjerrild Sogn. Denne Ring er foran forsynet med en Plade, hvorpaa i Hautrelief er fremstillet den kronede Jomfru Maria, holdende Christusbarnet paa Skjödet. Paa selve Ringen ere Zirater indslaaede. Metalværdien, 6 Rbd. 20 Sk., tilstilledes Finderen.

Ingenieurcapitain Linde tilsendte Museet en *Guld-Fingerring* fra den senere Periode af Middelalderen, paa hvilken sees, i gjennembrudt Arbeide, Christus paa Korset imellem Maria og Johannes. Denne Gruppe er anbragt i en oval Indfatning, hvorom fire Kugler. Den er funden af en Daglönner ved Gravning til Fundamentet under Möllebroen

i Ribe. Den veier $^1/_2$ Lod, hvis Metalværdi godtgjordes Finderen med 8 Rbd.



Ovenstaaende Træsnit er en nöiagtig Afbildning af en Lysestage fra Middelalderen, der er funden ved Slangerup, og forhen har været i Pastor Sorterups Samling. Den er forfærdiget af brændt Leer, er 8″ lang og er dannet som en Bygning med tvende Taarne, imellem hvilke sees en dobbelt Gavl. Lysene have været anbragte i Taarnene, paa hvilke sees Spor af at den har været brugt, det bedste Beviis for dens Bestemmelse. Paa Undersiden er indridset et stort ⴲ og nogle flere utydelige Bogstaver.

Kammerassessor Læssöe forærede Museet den nederste Deel af et Leerkar, der er formet paa Skive, men uden Glassur. Dette Fragment indeholder en hentörret, hvidagtig Substants, der efter en Chemikers derom indhentede Skjön er et pharmaceutisk Præparat, et Slags Plaster, der allerede var kjendt af Celsus. Det er sammensat af Bly, Olie, og lidt Potaske. Potasken formodes at hidröre fra Blyets Uddrivning af Ertsen. Det fandtes i Indsenderens Nærværelse i en lille Nische, i en Muur i det nu opgravede Klosters Ruiner paa Hovedöen ved Christiania. Et sammesteds fundet dreiet Skaft af Been, hvor endnu sidde Levninger af Jern, samt en firkantet, glasseret Gulvflise af rödbruun Farve, paa hvilken sees en staaende guul Löve, saaledes som man finder dette Dyr forestillet i det 14de Aarhundrede, medfulgte. Denne Gulvflise er ogsaa funden i bemeldte Klosters Ruiner.

Inspecteuren over de nationale Monumenter indleverede fra Pastor Meldahl en meget betydelig og höist interessant Samling af Vaaben og Prydelser, der i afvigte Aar var funden i den saakaldte Viemose ved Allesö. I Aarsberetningerne for 1848 og 1849 have de mærkværdige Fund af Vaaben i Viemosen ved Allesö i Fyen været nævnte, men da man senere har erholdt Fund derfra, og en projecteret Undersögelse, der forhaabentlig vil bringe til et endeligt Resultat, paa Grund af indtrufne Forhindringer endnu ikke har kunnet finde Sted, har man anseet det for rigtigst, ikke at meddele nogen detailleret Beretning angaaende de hidtil gjorte Fund.

Museet har hidtil ingensinde erholdt nogen Deel af Rustningen til en Hest, hvorfor vi troe at burde henvende Opmærksomheden paa et interessant Stykke, der i afvigte Aar erholdtes. Det er den Deel af Rustningen, der dækkede den forreste Deel af Hestens Hoved. Det er af Jern, er 18″ langt og paa det bredeste Sted 9″. Paatværs for Panden er anbragt et skarpt fremstaaende Stykke, og paa hver af Siderne er en Udbugning for Hestens Öine. Langs Randene har det en Række fine Huller, hvorved det har været fastsyet til den indre Beklædning og desuden 20 större Huller til Kobbernagler, af hvilke endnu 5 ere tilbage. Ved disse sidde Rester af den indre Beklædning, der sees at have været af meget grovt Lærred.

C. Gjenstande yngre end Reformationen.

Hr. Gudmann jun. forærede tvende, med forskjelligtfarvet Uldgarn broderede gamle Hynder fra Island. Broderiet, som er udfört efter forskjellige Mönstre, er i gammel Smag, og viser, da Skikke og Moder paa hiin Ö holde sig temmelig uforandrede, hvorledes slige Hynder udentvivl have været forarbeidede her i Norden i en tidlig Periode.

Ved Kjöb erhvervedes et musikalsk Instrument, en Art Skalmeie, der antages at henhöre til förste Halvdeel af 17de Aarhundrede. Det er $27^1/_2$″ langt, og bestaaer af en huul Træcylinder, der nedentil ender i en tragtformet Udvidning. Mundstykket mangler, men der hvor det har været nedsat i Instrumentet, er der i dette indstöbt en Bösning af Bly. Paa Röret er ligesom paa Klarinetten anbragt flere Lydhuller, og tæt ovenfor den tragtformede Udvidning er omkring Röret anbragt et kort udbuget Hylster af Træ, der dækker et af Lydhullerne, og er gjennemboret med en Mængde Smaahuller. Instrumentet bærer intet Spor af at Klapper have været anbragte paa det.

MYNT- OG MEDAILLE-CABINETTET.

I Lighed med de tidligere i dette Tidsskrift, og senest i dets Bind for 1846-1848 S. 225-233, givne toaarige Beretninger om Myntfundene i Danmark meddeles herved en Udsigt over de i 1849 og 1850 gjorte Fund, som ere indsendte til Cabinettet. Foruden paa denne Maade er dette — der, som sædvanligt, var tilgjængeligt for Publicum hver Mandag i Sommermaanederne Kl. 12-2 — i de nævnte Aar blevet betydeligt forøget ved *Gaver, Bytninger* og *Kjöb.*

Da Myntfundene, ligesom hidtil, skulle beskrives i chronologisk Orden efter deres Indhold, nævnes altsaa her först Fundene af

ANTIKE MYNTER.

Et sjeldent og med Hensyn til Danmarks Forbindelser med Udlandet i Hedenold ei umærkeligt Myntfund gjordes i 1850 af Bonden Peder Madsen i Bagsværd, Sokkelunds Herred, Kjöbenhavns Amt. Han fandt nemlig under en stor Steen paa sin Mark 45 romerske Sölvmynter, der laae samlede i en Klump uden at der bemærkedes noget, hvori de havde været nedlagte eller indsvöbte. Samtlige Mynter vare fra Tidsrummet 69-218 e. C. F., idet 3 Stkr. vare prægede under Keiser Vespasianus, 6 vare fra Hadrianus, 1 fra Sabina, 15 fra Antoninus Pius, 2 fra Faustina senior, 5 fra Marcus Aurelius, 4 fra Faustina junior, 1 fra Lucius Verus, 3 fra Commodus, 3 fra Crispina, 1 fra Septimius Severus, og 1 fra Macrinus. Af Mynternes Conservation kan man see at de i længere Tid have været i Omlöb, inden de ere blevne nedlagte i Jorden.

Fra Pastor Teisen, Sognepræst til Lunde og Outrup i Vester Herred, Ribe Amt, oversendtes i 1850 en Guldmynt fra Keiser Valentinianus I (364-375). Den er som Ramus catal. num. vet. pag. 299 Nr. 29, undtagen at her nederst paa Rev. staaer ANT Γ, og den er funden i en til et Afbyggersted paa Lunde Præstegaards Mark hörende Svinesti af Bondekarl Jens Christensen af Skjedsböl.

Paa den saakaldte Soldatergaards Grund i Aaker Sogn paa Bornholm fandt 3 Arbeidere, Hans Nielsen Schov af Rönne og Svenskerne Nils Magnus Larsen Söderström og Svend Unger, i 1850 ved at rydde Steen 36 Stykker for största Delen vestromerske Guldmynter. Ved Amtmand Wegeners Forsorg skaffedes 35 af dem tilveie, hvilke indsendtes til Cabinettet. De 32 af dem, der ere prægede under vestromerske Keisere i Tidsrummet 393-491, ere fölgende: 1 fra Honorius, 5 fra Valentinianus III, 1 fra Libius Severus, 1 fra Anthemius, 1 fra Julius Nepos, 7 fra Theodosius II, 8 fra Leo I, 6 fra Zeno, 1 fra Basiliscus, og 1 fra Basiliscus i Forening med hans Sön Marcus. De 3 övrige ere slagne under den östromerske Keiser Anastasius (491-518).

MYNTER FRA MIDDELALDEREN.

Af BYZANTINSKE Mynter, hvortil ogsaa maa henregnes de under det sidste Fund nævnte 3 Guldmynter fra Keiser Anastasius, indsendtes i 1850 endnu en Guldmynt af denne Keiser af Amtmanden over Bornholm, Etatsraad Wegener. Den er funden af Udbygger Mads Monsen i Sose, Vestermariæ Sogn, ved Plöining paa Severin Dams Gaard. Byzantinske Mynter fandtes ogsaa i det ndf. omhandlede Enner-Fund.

Af KUFISKE Mynter fandtes kun 3 hele og nogle Brudstykker af Sölvmynter. De ville blive omtalte under de to næst herefter beskrevne Fund ved Harrendrup og Enner.

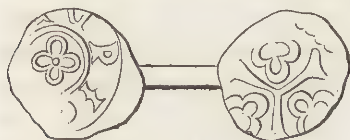
OCCIDENTALSKE Mynter. Ved Landsbyen Harrendrup i Vends Herred, Odense Amt, fandt nogle Börn i 1850 i en Gruusgrav, hvis ene Væg tildeels nedstyrtede, 118 Mynter, 2 större Sölvringe, der rimeligviis have været brugte den ene som Haarbaand og den anden som Armbaand, et Brudstykke af et Sölvbeslag, noget flettet Sölvtraad og et lidet Beenstykke, samt ifölge Opgivende Spor af et hensmuldret Leerkar, hvori Sölvsagerne altsaa maa antages at have været nedlagte. De nævnte Sölvsmykker og 10 Doubletter af Mynterne bleve afgivne til Museet for de nordiske Oldsager (see ovf. S. 117). Af de her fundne Mynter vare de ældste 2 smaa Brudstykker af kufiske Mynter, hvorpaa dog saameget kan sees, at de ere prægede for den samanidiske Fyrste Achmed ben Ismael under Khalifen Moktader billah (907-913.) Af de övrige vare 7 Stkr. Efterligninger eller rettere Efterligningers Efterligninger af Carl den Stores i Duurstede prægede Mynter, men de ere meget afvigende fra disse og omtrent som de i Beskr. I Cl. Nr. 175-200 afbildede. De ere saa tynde, at man ved at undersöge deres Vægt befandt at 10 af dem veie $^1/_4$ Lod. Som det synes beslægtede med disse ere 108 andre af de i dette Fund fremkomne Mynter, der dog ere endnu mindre, saa at der gaae 12 af dem paa $^1/_4$ Lod, og som i Typ meer eller mindre ligne de i Beskr. I Cl. Nr. 202 og i Köhnes Zeitschrift II Pl. IX Nr. 4 afbildede. Der findes blandt disse ikke mindre end 32 Forskjelligheder og derimellem flere ret mærkelige, saasom nogle der have Adv. tilfælleds med den hos Köhne loco cit. afbildede men överst paa Rev. have et lille Hoved. Endelig fandtes her en i Cöln præget Mynt med Ƨ COLONI paa Rev., men af Omskriften paa Adv. kan kun sees † C C...., saa at den ikke nærmere kan bestemmes.

I 1849 erholdt Cabinettet et af de störste og mærkeligste af de i Danmark hidtil gjorte Myntfund. Det fremkom i Nærheden af Landsbyen Enner i Nim Herred, Skanderborg Amt, ved at bortrömme noget Jord, for at bane en Vei til en nylig anlagt Mergelgrav, og det ind-

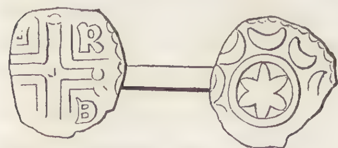
sendtes af Herredsfogden i Voer og Nim Herreder, Justitsraad Bernth. Da dette Fund er saa betydeligt, at Tidsskriftets indskrænkede Plads ikke tillader at beskrive det saa udförligt som det fortjener, vil det omstændeligt og nöiagtigt blive beskrevet i Annaler for nordisk Oldkyndighed og Historie, hvorimod der her kun vil blive givet en kort Udsigt over dets Indhold. Foruden forskjellige Sölvsmykker og nogle ituhugne Sölvbarrer, der afgaves til Museet for de nordiske Oldsager og som ere nævnte ovf. S. 41 blandt de til denne Samling i 1849 indkomne Sager, indeholdt Fundet, foruden en Mængde Brudstykker af Mynter, ialt 1306 Mynter, af hvilke ingen var yngre end Knud den Stores Regjeringstid, og som, betragtede samlede, synes at godtgjöre, at Fundet maa være nedlagt i Jorden omtrent ved Aar 1030. — Mynterne vare fölgende: *Byzantinske* Mynter og Efterligninger af saadanne: 6 Stkr. — *Kufiske*: en abbasidisk Dirhem fra förste Halvdeel af tiende Aarhundrede, samt 2 halve sammanidiske Dirhem og et Brudstykke af en lignende. — *Danske:* 13 Mynter fra Kong Knud den Store (1014-1035) og 17, som formeentligen ogsaa maa antages for danske, endskjöndt de ei sikkert kunne bestemmes. — *Böhmiske*: 4 Mynter fra Kong Udalrich (1012-1037.) — *Engelske:* 1 fra Kong Eadgar (959-975); 207 fra Ethelred II (979-1013), slagne i 39 forskjellige Stæder; og 468½ fra Knud d. Store (1014-1035) fra 50 forskjellige Stæder: — *Irske*: 8 fra Kong Sihtric med Tilnavnet Silkeskjæg. — *Franske:* 2 fra Biskopperne Adalbert II og Theodorik II af Metz. — *Nederlandske:* 18 Mynter, nemlig 3 fra Greve Balduin af Flandern (989-1036) og 15 fra Stæderne Deventer, Tiele og Utrecht. — *Italienske*: 1, slagen under Keiser Otto I i Verona. — *Tydske:* 171 Mynter fra Keiser Otto I; 2 fra Keiser Conrad II Salicus; 1½ fra Hertug Theodorik af Lothringen; 3 fra Hertug Bernhard I af Sachsen; 3 fra Hertug Heinrich af Bayern; 7 fra Greve Wichmann af Dornburg; 1 fra Biskop Bruno af Augsburg; 4 fra Erkebiskop Piligrim af Cöln; 1 fra Biskop Engelbert af Freysing; 3 fra Biskop Bernhard af Hildesheim; 1 fra Erkebiskop Aribo af Mainz; 1 fra Biskop Erkembald af Strassburg; og 2 fra Erkebiskop Popo af Trier. Fremdeles: fra Staden Augsburg 4; fra Cöln 116; fra Dortmund 12; fra Duisburg 1; fra Huy 1; fra Magdeburg (af de saakaldte vendiske Mynter) 18; fra Mainz 47; fra Regensburg 2; fra Salzburg 4; fra Speyer 4; fra Strassburg 2; fra Trier 2; fra Worms 14; og fra Würzburg 4. — Af *Uvisse* eller hidtil uforklarede samt forslidte og utydelige Mynter fandtes endvidere 103 Stykker, og endelig 24 ei myntede Sölvplader. — Det hele Fund har den störste Overeensstemmelse med det mærkværdige Fund, som i

1836 gjordes ved Egersund i Norge og som er beskreven af Professor Holmboe i förste Bind af Tidsskriftet Urda.

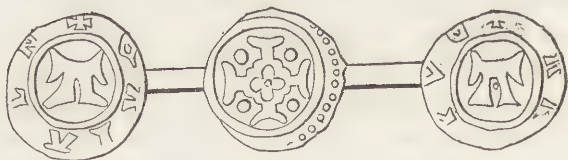
Ved at plöie en Mark, som forhen havde staaet under Vand og derfor vistnok ingensinde har været dyrket, fandt Sognefoged og Gaardmand Niels Morten Hansen i Haagendrup, Holbo Herred, Frederiksborg Amt, i 1849 et Antal af 555 Mynter, som laae en Plougfure dybt nede og ikke syntes at have været nedlagte i noget. Med Undtagelse af 107 Stykker, der ere engelske Sterlinge eller Efterligninger af saadanne, bestod hele Fundet af meget ringhaltige Mynter, der alle maa antages at være prægede i Danmark, Slesvig og Holsteen i Slutningen af det 13de Aarhundrede. Kun faa af de *danske* Mynter havde Indskrifter, og af dem nævnes först den herhos afbildede, der kun var tilstede i eet slet conserveret Explr., hvorfor ogsaa Tegningen af den er suppleret efter et ved Nestved fundet Explr., der er i Assessor Læssöes Myntsamling. I det ved Adelby i Slesvig 1839 gjorte Myntfund, der er beskrevet i „Neunter Bericht der kgl. Schleswig-Holstein-Lauenburgischen Gesellschaft für die Sammlung und Erhaltung vaterländischer Alterthümer," blev der fundet 16 Explr. af denne sjældne Mynt og den blev i den nævnte Beskrivelse afbildet paa tab. I fig. 2. Denne Afbildning er imidlertid aldeles feilfuld, navnlig med Hensyn til Omskriften paa Adv., som derimod er rigtigt læst i selve Beskrivelsen ibid. S. 23, nemlig Ɛ ƐRIƐVS. Forfatteren af Beskrivelsen over Adelby-Fundet har forsögt at forklare det foran Navnet anbragte Ɛ paa forskjellige Maader, nemlig enten som electus eller episcopus, men synes at ansee den förste for den rigtigste. Om den derefter fremsatte Formodning, at den kunde henföres til Kong Erik Menveds förste Regjeringsaar, imedens han endnu var et Barn, er rigtig, vil være vanskeligt at afgjöre, men usandsynlig er den idetmindste ikke.



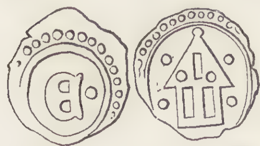
Af den hosstaaende Mynt, der ikke för har været kjendt, og paa hvis Adv. der utvivlsomt staaer, Ɛ RƐX, fandtes ogsaa kun eet Explr. Af Omskriften paa Adv. er det klart at denne Mynt maa tillægges een af Kongerne af Navnet Erik, men om det er Erik Menved (1286-1319), eller hans Fader Erik Glipping (1259-1286), lader sig ikke afgjöre.



Af de paa næste Side afbildede Mynter, der alle have samme Rev. men, som Træsnittene udvise, ere meget forskjellige med Hensyn til Omskriften

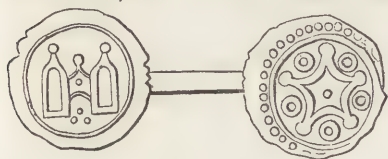


paa Adv., fandtes ialt 73 Stkr., der alle ere saa slet conserverede, at man for at frembringe en nogenlunde fuldstændig Tegning af dem har maattet sammenholde flere Explr. Trods al anvendt Umage har det ikke været muligt at udtyde disse Omskrifter paa en tilfredsstillende eller endog blot rimelig Maade. Men det er da ei heller afgjort at de kunne udtydes, thi man maa vel erindre at paa den Tid, disse Mynter maa antages at være slagne, herskede den störste Forvirring i Landet og ikke blot Kongen og den höiere Geistlighed men selv Erik Glippings banlyste Mordere lod ei deres Smuthuller slaae Mynt, og bleve heri efterlignede af de Misfornöiede blandt den mægtige Adel, der for egen Fordeels Skyld overböde hverandre i at forringe Myntens Gehalt. Af en Mynt, som paa Adv. har et Sværd imellem to Kroner og paa Rev. en Nögle, ved hvis Sider I-O, fandtes 13 Explr. Man har tidligere kjendt forskjellige Explr. af den og har vist med god Ret henfört den enten til Johannes Dros, der 1280-1289 var Erkebiskop i Lund, eller til Johannes Krag, der 1290-1300 var Biskop i Roeskilde. De övrige i dette Fund forekomne danske Mynter kunne ikke med nogensomhelst Sikkerhed bestemmes. Flere af dem ere allerede afbildede i den ovennævnte Beskrivelse over Adelby-Fundet, og er fandtes saaledes 2 Explr. af tab. I fig. 7; 1 af fig. 8, hvis Adv. ligesaavel som foregaaendes er afbildet som et Œ, omendskjöndt den derfor angivne Figur, idetmindste paa fig 8, utvivlsomt er en Bispehue; 1 Explr. af fig. 9; 2 Explr. af fig. 12; 2 af fig. 13; 1 af tab. II fig. 32; og 3, der omtrent ere som fig. 35. Af Mynter med Ā paa Adv. og V hvorover Ω paa Rev. fandtes 3 Stkr; med B paa Adv. og en Bispestav imellem 2 Halvmaaner paa Rev. fandtes 2 Stkr.; af den herhos afbildede Mynt saavelsom af en meget lignende, der paa Adv. har en Halvmaane foran Œ'et og paa Rev. to Halvmaaner foroven



ved Taarnets Sider, fandtes 8 Stkr.; med Adv. M og Rev. et Sværd imellem en Halvmaane og en Stjerne 11 Stkr.; Adv. N omgivet med fire Puncter og Rev. et saakaldet Jerusalems Kors 1 Stk.; Adv. ·P· og Rev. et Kors med Buer paa Enderne af dets Arme 1 Stk.; Adv. ꝗ og Rev. lig foregaaendes 1 Stk.; Adv. en Krone og Rev. et Kors med

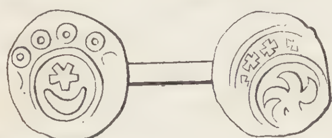
Kugler paa Enderne og derom fire Buer 71 Stkr.; Adv. en Krone, Rev. en Stjerne indeni en Ring, hvorom otte Halvmaaner: 1 ei fuldstændigt Explr.; Adv. et Sværd imellem to Halvmaaner, Rev. en Nögle imellem en Punct og en Halvmaane 1 Stk.; Adv. som foregaaendes og Rev. en Triangel, i hvis Midte og udfor hver af hvis Sider er en Ring 1 Stk.; Adv. tre fra en Ring udgaaende Nögler, imellem hvilke tre Ringe, og Rev. det saakaldte Thorstegn 1 Stk.; Adv. en Bispestav mellem to Halvmaaner, Rev. en Halvmaane imellem to Puncter 49 Stkr.; Adv. en Lilie indeni en rudeformet Fiirkant, hvorom fire Halvmaaner, og Rev. et Kors med en Stjerne i hver Vinkel 4 Stkr.; Adv. en Lilie, Rev. et Kors med en Punct i hver Vinkel 1 Stk.; Adv. en fembladet Rose, Rev. et stort dobbelt Kors 4 Stkr.; Adv. en fiirbladet Rose med Puncter paa og om Bladene, Rev. et dobbelt Andreaskors, hvorom Puncter 9 Stkr,; Adv. et Taarn med Muurtinder og med Ringe ved Siderne, Rev. et stort dobbelt Kors 2 Stkr.; af den herhos afbildede



mærkelige Mynt, der paa Adv. har en Fremstilling af en Bygning med to Taarne, fandtes 45 Stkr.; med Adv. to paa hinanden lagte Triangler, i hvis Midte og hvorom Puncter, og paa Rev. et Kors med tre Puncter i hver Vinkel 65 Stkr.; Adv. som paa foregaaende og Rev. et Kors med et Klöverblad i hver Vinkel 1 Stk.; og endelig af usikkre og slet conserverede danske Mynter og Brudstykker af saadanne fandtes 104 Stkr. — Af *holsteenske* Mynter fandtes kun eet Stk., nemlig den i Adelby-Fundet tab. I. fig. 21 afbildede, der paa Adv. har et Neldeblad og paa Rev. et saakaldet Jerusalemskors. — Af *engelske* Mynter fandtes 85 Sterlinge fra Kong Henrik III (1216-1272), slagne i Canterbury, Lincoln, London, Northampton, Norwich, Oxford, RIVST (?), Wallingford og Winchester. — Af *skotske* en Sterling fra Kong Alexander II (1214-1249) med ALEXANDER REX paa Adv. og paa Rev. WILA . . . R. — Af *Efterligninger* af Henrik III's engelske Sterlinge fandtes endelig 21 Stkr., der for störste Delen vistnok ere slagne i Holland, men som neppe med Sikkerhed lade sig bestemme. Paa Adverserne have de deels hENRICVS REX III', deels hENRICVS COMES, BERNhARDV' III' og SALVE REGINA MAD, og Myntstederne, hvor de ere slagne, ere paa Reserverne antydede med LVNDEN, CVNRENCIS (Kuinder i Over-Yssel) RIEIEH (?) og SVLIEN (Zuilichem i Geldern). Den nærmere Beskrivelse af disse mærkelige Mynter kan sees i Akerman's Numismatic

Chronicle vol. XIII pag. 67, hvor de allerede ere omtalte og hvormed der paa en kobberstukken Tavle fölger Afbildninger af 15 forskjellige Slags af dem. — Ved at oversee samtlige Mynter, der ere fremkomne ved dette Fund, og især ved at betragte de deri forekommende danske Mynters Gehalt, der vel er slet, men dog ikke saa slet, som de danske Mynters henimod Midten af det fjortende Aarhundrede, kommer man med stor Sandsynlighed til den Slutning, at disse Mynter henved Aar 1300 maa være nedlagte i Jorden.

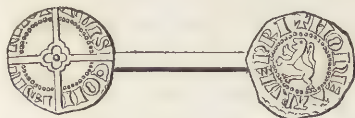
Af Inspecteur Worsaae overleveredes i 1850 fölgende 8 Mynter, der vare fundne i Sprækken af en ældgammel Egekiste, som forhen var hensat i Sahl Kirke i Ginding Herred, Ringkjöbing Amt. Den ældste var en temmelig ualmindelig Mynt, som er præget under Kong Erik Plougpenning for Biskop Niels Stigsen i Roeskilde (1225-1245). Den har paa Adv. + ERICVS om et stort N (ↄ: Nicolaus) og paa Rev. to korslagte Nögler. De övrige vare: 4 af Erik Glippings eller Erik Menveds Mynter som Beskr. o. d. M. tab. XX Nr. 13; endnu een af disse Kongers Mynter, som Beskr. tab. XII Nr. 8; den herhos afbildede Mynt, der ikke forhen har været kjendt og som ifölge sin Characteer og meget slette Gehalt upaatvivlelig maa være præget i Danmark i Begyndelsen af det fjortende Aarhundrede; samt endelig een af Erik af Pommerns i Randers prægede Kobbermynter, omtrent som Beskr. tab. XXVI Nr. 8.

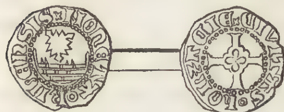


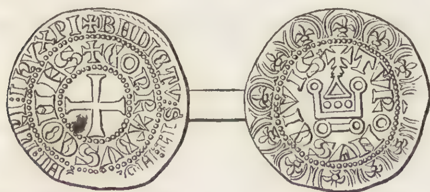
Af Samme overleveredes fremdeles en mecklenburgsk Bracteat af slet Sölv, af det Slags der er afbildet i Beskr. I Classe Nr. 61. Den fandtes tilligemed et Stykke emailleret Messing, som blev overgivet til Museet for de nordiske Oldsager, under Bordpladen paa det af hugne Granitstene opförte Alter i den ovennævnte Sahl Kirke.

Pastor Munck til Raklev i Arts Herred, Holbek Amt, indsendte i 1849 et Antal af 352 Mynter, 195 Bracteater og 80 overskaarne eller overklippede Stkr., der i Foraaret vare opplöiede af Bolsmand Hans Melchiorsen i Kallerup. De vare nedlagte i eet af det Slags Leerkar, som kaldes Stobe, hvilket ligeledes indsendtes og som afgaves til Museet for de nordiske Oldsager (see ovf. p. 42.). De fundne Mynter vare: fra *Frankrig*: 8 gros Tournois fra Philip IV den Smukke (1285-1314) og en Sterling, præget for Thomas de Bourlemont, Biskop i Toul (1330-1353), som Robert's Recherches sur les monnaies des évêques de Toul pl. VIII Nr. 6. — Fra den *lieflandske Ordens* Hærmestere: en Bracteat med et Skjold, hvori et Kors. — *Nederlandene:* den her

afbildede Mynt, der neppe för har været kjendt og som er præget i Arnhem for Hertug Wilhelm IX af Geldern (1372-1402). Den har paa Adv. WILHELM ⁑ DVX ⁑ GELRE om en Hjelm med Fjederbusk og paa Rev. MONETA ⁑ DE ⁑ ARHEMES om et Kors, i hvis Vinkler de fire Bogstaver S A N R. Til Nederlandene bör vistnok ogsaa den hosstaaende Mynt henföres, hvoraf der ligesaavel som af forrige kun fandtes eet Explr. Da den er saa slet conserveret, at störste Delen af Omskriften paa Adv. mangler, har det desværre ikke været muligt nöiere at bestemme den, men Omskriften paa Rev. synes kun at kunne læses som +MONETA KVENRI og man har derefter antaget, at den var præget i Staden Kuinder i Over-Yssel. — Af *slesvigske* og *holsteenske* Stædemynter: 3 i Flensborg prægede Wittenpenninge af Typ som Grote's Blätter für Münzkunde I B. T. 21 Nr. 270; 1 ligeledes i Flensborg præget $^1/_3$ Wittenpenning, som den i dette Tidsskrifts Bind for 1846-1848 S. 228 afbildede; en Wittenpenning fra Kiel som Grote I Nr. 266; og den her afbildede $^1/_3$ Wittenpenning fra Kiel, der ikke för har været kjendt, og som iövrigt i Typ og Omskrift aldeles ligner de hele Wittenpenninge. — Fra *Tydskland:* 2 for Engelbert II (1308-1328) eller III (1347-1368), Greve af Mark, prægede Mynter, den ene som Grote II Nr. 377 og den anden som Mader VI Nr. 17; den her afbildede Tournois, som neppe för har været beskrevet og som man, da Indskriften kun tilkjendegiver at den er præget for en CONRADVS COMES, men ikke i hvilket Land eller i hvilken Stad, ikke har seet sig istand til at bestemme nöiagtigt. Da man imidlertid efter dette Fund maa antage at den er præget i det fjortende Aarhundrede, og Grever af Navnet Conrad i dette Aarhundrede kun forekomme i Mark, nemlig en Greve Conrad, der döde omtrent 1352 (s. Grote Bl. f. M. II S. 365) og i Oldenburg, nemlig Conrad I (1334-1368) og Conrad II (1368-84), bör Mynten udentvivl tillægges een af disse Grever; og af dem synes den dernæst helst at maatte tillægges een af de oldenburgske Grever paa Grund af at der i Oldenburg er præget Tournoiser omtrent paa







samme Tid (cfr. Maders B. z. M. VI S. 134). Fra Erkebiskop Cuno af Trier (1362-1388) fandtes en lille i Coblenz præget Mynt, som Bohl's die Trierischen Münzen S. 62 Nr. 58; og fra Biskop Gottfried af Osnabrück (1323-1349) en Mynt, som Mader V Nr. 59. Alle de övrige vare Stædemynter og Bracteater, nemlig: fra Güstrow en $^1/_3$ Wittenpenning; fra Hamburg 14 Wittenpenninge, 35 Stkr. $^1/_3$ dito og 59 Bracteater af fire forskjellige Slags, hvoraf de to ere afbildede i dette Tidsskrift 1846-1848 S. 61 fig. 1 og 3. Fra Lübeck fandtes 21 Wittenpenninge af sex forskjellige Slags, og af dem have fire Stkr. Stadvaabenet paa begge Sider; 41 Stkr. $^1/_3$ Wittenp., hvoraf tre have Vaabenet paa begge Sider, og 4 Bracteater med en enkelt Örn og glat Rand. Fra Lüneburg: 4 Wittenp., 8 Stkr. $^1/_3$ dito, og 12 Bracteater. Fra Parchim: 26 Stkr. $^1/_3$ Wittenpenninge. Fra Rostock: 21 Wittenpenninge. Fra Stralsund: 34 Wittenp., 4 Bracteater med Fanen og 4 dito med Straalen. Fra Wismar: 22 Wittenp., 58 Stkr. $^1/_3$ dito og 24 Bracteater med et Oxehoved, imellem hvis Horn et V. Af de saakaldte Finkenaugen fandtes 6 Stkr.; af mecklenburgske Bracteater med et kronet Oxehoved 69 Stkr.; og af de tidligere Dronning Margrethe tillagte Bracteater med et kronet Hoved fandtes endelig 12 Stkr. — Til at bestemme den Tid, da det kan antages at disse Mynter ere nedlagte i Jorden, give de fire hele og tre $^1/_3$ Wittenp. fra Lübeck, der have Stadvaabenet paa begge Sider, den bedste Veiledning, da de ere prægede ifölge den i Tidsskriftets Bind for 1846-1848 S. 59 omtalte Myntforening af 6 Februar 1403 og altsaa öiensynligt ere de yngste Mynter i dette Fund. Da desuden Antallet af dem er saa lidet i Forhold til de övrige her fundne Wittenpenninge fra Hansestæderne, er det rimeligt at samtlige disse Mynter ere nedgravede kort efter 1403.

Af Fyens Stiftamt indsendtes i 1849 tre Guldgyldener, som Tid efter anden vare fundne i dette Aar af Huusmand Jörgen Poulsen af Hunslev Mark paa Kjölstrup Præstegaards Jorder, sammesteds hvor der to Gange för er fundet ialt 6 Guldgyldener (s. d. Tidsskr. 1846-1848 S. 63-64). De denne Gang fundne Guldstykker vare: en for Keiser Friderich III (1440 - 1493) Aar 1493 i Frankfurt præget Guldgylden, som Köhler's Duc. Cab. Nr. 2841; en for Markgreverne Friderich († 1536) og Sigismund († 1495) af Brandenburg, altsaa för 1495, i Schwabach præget Guldgylden, som Köhler's D. C. Nr. 1715; og en for Erkebiskop Ruprecht af Cöln (1463-1478) i Rile præget Guldgylden, som Köhler's D. C. Nr. 921.

MYNTER FRA DEN NYERE TID.

Ved Efteraarsplöining i 1849 fandt Peder Larsen af Assentorp i Alsted Herred, Sorö Amt, fölgende 26 Sölvmynter, som indsendtes til Cabinettet: 6 af Kong Frederik I's i Kjöbenhavn prægede Fiirskillinge af Aar 1532 og 7 af samme Konges i Malmö prægede Fiirskillinge uden Aar; samt 13 af de i Grevens Feide 1535 for Greve Christopher af Oldenburg slagne Fiirskillinge.

Pastor Nyrop til Holmsland i Hind Herred, Ringkjöbing Amt, oversendte i 1850: en Species fra Friherrerne af Rechheim, præget i Keiser Carl V's Tid, og en hollandsk Species, præget 1567 under Philip II af Spanien. De ere fundne af en Fisker i Sandklitterne paa Holmsland og antages at stamme fra et Skibbrud i det 16de Aarhundrede.

Gaardmand Peder Maarupgaard i Fjaltring Sogn, Vandfuld Herred, Ringkjöbing Amt, fandt i 1849 ved Plöining paa Vestermærsk Mark en Guldmynt fra Kong Jacob VI af Skotland, præget 1594. Den er som A. de Cardonnel's Numismata Scotiæ pl. III fig. 10.

Fra Amtshuset i Haderslev oversendtes i 1850 en for Tyrol Aar 1603 præget Species fra Keiser Rudolph II. Den er funden ved at grave en Grav paa Endrup Kirkegaard i Haderslev Amt.

Under Gulvet i Lindum Kirke, Nörlyng Herred, Viborg Amt, fandtes i 1850 fölgende större Sölvmynter, der indsendtes af Kammerherre Lüttichau til Stamhuset Thiele: en 1620 præget Species fra Erkehertug Leopold af Österrig († 1632); en dito fra Hertug Christian af Braunschweig-Lüneburg (1611-1633); en dito, præget 1634 for Hertug Adolph Friderich I af Mecklenburg (1592-1658); en Albertsdaler fra Hertugen i Burgund og Brabant, Erkehertug Albert († 1621) og hans Gemalinde Elisabeth († 1633); samt $^1/_2$ Species fra 1624, slagen i Staden Hildesheim.

Parcellist Rasmus Christensen af Oddermose i Kjeldbymagle Sogn paa Möen fandt i 1849 ved at grave efter Mergel paa sin Jordlod en Leerkrukke af sædvanlig Art, hvori en Mængde Sölvmynter vare nedlagte. Fra Hertug Johan af Sönderburg fandtes herimellem 12 Stkr. 4 og 2 Schillinge; fra Hertug Friderich III af Holsteen-Gottorp 9 Stkr. 4 og 2 Schillinge; fra Johan Friderich, Erkebiskop af Bremen og Biskop af Lübeck, 18 Stkr. 4 Schillinge og en 2 Schilling; fra Staden Bremen en 24-Grot fra 1666; fra Erkehertug Leopold af Österrig en for Tyrol 1621 præget Species; og fra Dronning Christina af Sverrig en Öre fra 1636. Alle de övrige her fundne Mynter vare danske, og af dem var den ældste en af Christian IV's dobbelte Kroner fra 1619 og de yngste nogle af Christian V's Kroner fra 1671.

Tæt ved den saakaldte Rökilde i Rö Sogn paa Bornholm fandtes,

ligeledes i 1849, en Mængde smaa Skillemynter, der efter Opgivende laae i en liden firkantet Steenkiste, som var opfyldt med Stene, Grene og Been. De antages at hidröre fra en Fattigblok, som i ældre Tider har staaet ved Kilden og som i en senere Tid er bleven fornyet. De som en Pröve paa dette Fund til Cabinettet overleverede Stkr. omfatte en lang Tid og bestode af: en for den lieflandske Orden i Reval præget Mynt fra Middelalderen; 2 Mynter fra Stralsund af Aar 1538; samt forskjellige danske Skillemynter fra Kongerne Frederik II til Christian V, af hvilke den yngste var en norsk Toskilling fra 1691.

Herredsfogden i Vends Herred, Kammerjunker Vedel-Heinen oversendte i 1850 et lidet Antal Smaamynter, som vare fundne af Ungkarl Hans Christian Larsen ved at grave en Grav paa Causlunde Kirkegaard i Vends Herred, Odense Amt. Paa nogle faa fremmede Mynter nær bestode de alle af almindelige danske 2 og 1 Skillinge, af hvilke den ældste var fra 1614 og den yngste fra 1705.

De, som i Aarene 1849 og 1850 have foröget Cabinettet ved velvillige Gaver, ere fölgende:

Danmark: Pastor Ackermann, Fru Adler, Fröken O. Bang, Jernhandler Birk, Justitsraad Collin og Cand. med. Didrichsen i Kjöbenhavn; Comitéen for Prægningen og Uddelingen af en ved private Sammenskud i Danmark bekostet Medaille over de svenske og norske Frivilliges Deeltagelse i Danmarks seneste Krig; Cand. phil. C. Eckardt til Örumgaard; Justitsraad Fick, Finantsministeriet, Archivar Herbst, og Overauditeur og Raadmand Holm i Kjöbenhavn; Skolelærer og Kirkesanger Holst i Houlberg; Doctor med. Hornbech, afdöde Conferentsraad Kolderup-Rosenvinges Arvinger, og Prof. med. Larsen i Kjöbenhavn; Skovfoged Lund paa Dueaasen ved Rönne; Hr. Lützen; Coffardicapitain J. F. Möller i Ribe; Discipel Pagh, og Capelmusicus M. Petersen i Kjöbenhavn; Etatsraad Stampe til Skjörringegaard; Tömmermand Sörensen; Pastor Thanning i Voldersløv; Boghandler Thierry i Nakskov; Justitsraad og Toldkasserer Uldall i Nestved; Kammerraad Wessel i Helsingör; Farver Wibroe i Aalborg; det kgl. danske Videnskabernes Selskab, og afdöde Conferentsraad A. Oehlenschlägers Sönner i Kjöbenhavn.

Udlandene: Professor Nardi fra Padua, og Hr. Wetterkind fra Skaane.

DANSK DIALECT-LEXICON OG ORDBOG OVER DET NORSKE FOLKESPROG,

ANMELDTE AF N. K. F. DYRLUND.

I det Håb, at en sammenlignende Udsigt over de nævnte tvende Landskabs-Ordbøgers Indhold ikke vil findes uden alt Værd, forsøge vi her at give en sådan. Den førstnævnte af Molbech udgaves 1841, den anden af Ivar Åsen 1850. Begge Forfattere ere enige i at behandle, hver sit Lands Dialekter, som en *Helhed*, d. v. s. de opføre samtlige de forefundne Ord efter Bogstavorden, uden heri at lade sig forstyrre af Hensyn til disses ofte forskellige Hjemsteder [1], og med en i det Hele taget ensartet Skrivemåde, der hos Åsen mere er lempet efter Oldsprogets, hos Molbech efter det nuværende Skriftsprogs Regler. Men i Henseende til *Udstrækningen* af det behandlede Stof gör dog en væsenlig Forskel sig gældende. Ti medens Molbech kun har optaget „Ord, Udtryk og Talemåder" af den danske Almues Tungemål, „for så vidt som de ere *fremmede for Skriftsproget* og den almindelige Sprogbrug" (det dannede Talesprog), har Åsen derimod medtaget *alle* (usammensatte) Ord, „uagtet mange af dem allerede ere *bekendte fra Skriftsproget* [2]." Dette hænger sammen med den, om vi så må sige, ny-norske Betragtningsmåde, ifølge hvilken det gamle Norske og ældre Islandske, som en Enhed, sættes imod det Olddanske (og Oldsvenske); og de yngre norske Dialekter, under Et, derfor tænkes i en bestemt Modsætning til det „höjdanske" Skriftsprog [3], Påstande, der ikke mangle al Sandhed, kunne de end overdrives og misbruges. På den anden Side har Molbech, ledet af en almindeligere kulturhistorisk og national Interesse, givet sin Plan en Fortolkning og delvis Udvidelse, der sagtens stundom fra et strængt sprogligt Standpunkt kunde synes lidt unødig, men som dog sikkerlig fortjener megen Tak: hvor nemlig

---

[1]) For så vidt er den i det Mindste hos Molbech hyppig for snævre Afstikning af Ordenes Brugskredse af underordnet Betydning; (det heldige Ord „*Kropstykke*" bruges også andensteds på Sælland end i „Slagelse Herred"; det lige så gode „*Strandskaller*" ikke mindre i Sælland end på Fyn; det jyske *bryne*, *brønne*, også af Sællænderne om med en Kniv at afskrabe Kanterne indvendig i et Par „Træskoer"; det fynske og falsterske „*genskyde*" (En) er også sællandsk; o. s. v.). Jf. Molbechs Fortale Sd. XXIII og Åsens Sd. X. — Fra hint Standpunkt synes der ikke heller at være nogen gyldig Grund til den hos Molbech stedfindende (men ikke nöje gennemførte) særlige Udpegen af de *sønderjyske* Ord (Frt. XXI); men vel nok til således at særtegne de *enkelte* Udtryk af vitterlig ny-tysk Oprindelse, som man støder på i *alle* Provinser.

[2]) Med Molb.'s Frt. XV, XX, XXII, jf. Åsens V. [3]) Med Åsens Frt. V, XI, jf. hans Grammatik § 6 og § 111 Anmrkn.

Talen er om Folkets *Sæd og Skik*, dets Tro og dets Tryk, i Fortid og Nutid, — Genstande, som han med en öjensynlig Forkærlighed dvæler ved [1]. Man se f. E. Artiklerne *Ellefolk* (i Norge *Alv*, *Elv*), *Kjeltring*, *Gadebasse*, *Maj*, *Sommer i By*, *Træhest* (eller *Træmær*, norsk *Tremær*); *gante*, *Ligkiste*; Bygnings-*Tegningerne* S. 135, 136, 236, 444; og sammenligne hans Beskrivelse af Dansene „*Ril*" [2] og „*Syvspring*" [3] med Åsens af „*Halling*".

Hvad nu angår den Måde, hvorpå Forfatterne have *indsamlet* deres Sprogforråd, så har Molbech næsten udelukkende bygget på *Andres skriftlige Meddelelser*; Åsen derimod så godt som ene på *egen Iagttagelse* under en i det Öjemed foretagen Omrejse [4]. Enhver af disse Fremgangsmåder har nu vistnok sine Fordele; men uden Tvivl også sine Mangler. Navnlig forekommer det os, at den første let kan blive lige så farlig for *Enheden*, som den sidste for *Fuldstændigheden* [5]; og vi skönne ikke rettere, end at en virkelig og inderlig *Forening af begge Måder* vilde yde den störste Betryggelse for Udfaldet.

Men om man end skulde finde, at Åsens Ordbog bærer Præg af större Fremskridt i de fleste Retninger, end man var berettiget til at vente alene efter den nordiske Sprogvidenskabs mere fremskredne Udvikling i det mellemliggende Tiår, bör dog Ingen regne vor Landsmand dette til Onde; ti hvad der for Åsen hidtil var en udelukkende, værdig, litterær Livsopgave, var for Molbech kun en enkelt Yttring af en mangesidig, storartet videnskabelig Virksomhed.

Forresten kunne naturligvis de omtalte Værker i mange Tilfælde tjene til hinandens gensidige Belysning. Ligesom Molbech i sit „Dialekt-Leksikon" ofte henviser til Hallagers for sin Tid fortjenstfulde [6] „Norske Ordsamling", og Åsen i sin Ordbog nu og da igen til Molbech, således vilde atter vort Dialekt-Leksikon vinde betydelig ved en Jævnførelse med hins „Norske Ordbog". Til Efterdömme hidsætte vi endel, af forskellige Grunde valgte, Eksempler: *Ål* d. e. 1, Rende, 2, Rygstribe [7], *vor(e)n* og *dan* (beskaffen) svare ganske til de norske Ord. Vendelboernes *Saks* d. e. Pølse forklares ved Normændenes *saksa* (hakke), *Saks* —

---

1) Jf. hans Frt. XVI, XVIII; smlgn ellers den ethnografiske Afhandling i „Histor. Tidsskrift" I. 2) bruges også i Bergens Stift. 3) Om en anden, jysk, Legemsøvelse af dette Navn se St. Blichers „Noveller" 1840 Sd. 55-56. 4) Molb.'s Fort. XX o. ff., Åsens IV o. f. 5) Åsen udtaler sig selv (Frt. XIV) for en senere udgivende Samling af *Tillæg*, hvortil Andre opfordres at bidrage. 6) jf. *Abrahamsons* Anmældelse i „Lærde Efterretninger" 1805, og Åsens Frt. III. 7) Hrafnkell Freysgodes navnkundige Hest „Freyfaxe", (*fax* er endnu et norsk Ord = *mön, mån*, Manke), var „*brúnmóálóttr* at lit".

allen (velnæret) er det norske *alen.* Smnlign fremdeles: *Flous* (Flaus) — *Flugs* (beslægtet med *fljuga*, flyve); *Guse*, Havgus, — *Gosa*, *Gust*; *Kvesel* (D-L. 427) d. e. Vable — *Kveisa* [1], *Kvisa*; *Sveje* (i Tillæget; tykkere end en „*Svippert*") — *Svejgja*; *Pu(nd)s*, Pøl — *Pus*; *ganne*, *Ganning* — *Gåning* af *gå* (gá), jysk *gaue*, agte på; *Kjæld* (i det nordvestlige Fyn *Kjele*) [2] — *Kjelda* d. e. Brønd; *Eve* — *Evja* [3]; *Røre* (= Livskningen d. e. Lysken) — *Røyr*; *Kort* (på Falster o. s. v.) — *Kart*, *Kort* [4] (der bl. A. betyder Spids, Tip); *Flåte* — *Flått* (svensk *flott*); (Skjorte-) *Gere* [5] — *Gjejre* (i Till.); *Ög*, Øgestykke — *Aukje* (i Till.); *Unnen* (Ønnen, *Önner* o. s. v.), Middagsmad, — *Undål*; det formodelig deraf sammensatte *Ö(g)tønder* (det færøske „*Ögtemad*": S. 671), Midaftensmad, jf. norsk *Ykt*, *Öykt* (af *öykje* = auka?); *Aussel* [6], Vækstknude, — *Öksl*; *Ows* [7] — *Ufs* (*Ups*); *Lægne* [8] — *Leikjende*; *Hinge*, Hænge — *Hengje* (Hængsel); *Sætte* [9] (Travesæt) — *Sette*; *strande*, *strende* (= *stræne* 1) [10] — *strenda*; *hvigge*, *vikke* (under *vikken*) — *vigga* (v. n.); *vejre* — *vera* („for vedra"; jf. isl. *viðra*, svensk *vädra*); *Mundtål* — *Munntol*; *skrån*, tör, — *skråen* (af *Skrå* 3); *hamper* — amper. Vel også *Ydde* (Hudknop) — *ydda*; *Brig* (i Till.) og *Briks*dör —

---

1) I „Sagan af Hrafnk. Freysg." ved Gislason 1847 Sd. 14-15 er *kveisa* ligefrem *Byld* (på Foden). 2) Ordet er, som bekendt, et af dem, der minde om *Jyske Lov* (2 37: kældæ, medens f. Ex. Skånske Lov 5 17 har brunn); ligesom *glemmen* (i Vendsyssel; N. *glöymen* d. e. gleyminn) = *glømen* (Frt. Afsnit 3); „*salhus*" (2 98); „*agjenst*" (og „*gjensten*") d. e. *at genstæ* (2 106); o. fl. 3) *efja* d. e. Hængedynd: „Sag. af Hr. Freysg." S. 26. — „*Eve*" har da Intet at göre med *Ebbe.* 4) = *Bulmoderen* (se Molbechs Ordbog og *Junge* „den nordsæll. Almue" 1798 Sd. 374). 5) Ordet bruges på Sælland, (hvor det udtales med et *bredt*, *dunkelt*, ved en Indsmæltning af *i* fremkommet, e); jf. i D-L. „*Gære* eller *Gjære*", hvortil hører det Sd. 158 anførte isl. *geiri.* *Betydningen* svarer ej til plattysk men snarere til svensk *Gere*, og er forskellig såvel fra *Spjæld* som fra *Kile.* Dermed beslægtet er „*geret*" om en Ko, der er „hvid bagover". 6) også på Ærø (efter Hüberts); jf. „*Öxel*" i Molbechs „Danske Ordbog" S. 710; „*au*" tör dog ikke betragtes som oprindeligt, (lige så lidt som man f. Ex. ved „*aile*" tör tænke på den isl. Udtale af æ, jf. „*æla*", spy; da andre beslægtede Sprog og Former tale for en Overgang fra d); men snarere som en Overgangsform af *ok* eller *og* i det af Molbech (efter H. Harpestræng) anførte „*Oxl*"; hvisaarsag Skrivemåden *Ows(e)l* (*ajle*) kunde forsvares. 7) jf. i D-L. under *Ås* 2 *Ausbor* (S. 22, 94, 676; i Sælland forvansket til „*Vowsbor*" som af Voksb.), *ause eller auvse* (*Auvs*), *Oosning*, *Ous(e)*, *Ousel.* 8) som det skrives i M.'s Ordbog; jf. i D-L. *Lån(e)*, *Leine*, „*Lægend eller Lægn*", „Lokke" (*Leding*). 9) jf. i D-L. under *Ån* (Ansted), *Aun*, (hvorved dog vel ikke kan tænkes på det norske *Au(d)n*: „et Sted med Spor af Rydning"?), og *Sæt* (2 a). Består i Sælland efter Regelen af 3 Traver. 10) derimod synes „*stræne 2*" = *strente* eller *strinte* (2 b), strø.

Brik, *Brikje*; *tröde ved* (og *trye*, *udtryde*) — tröyta, (fynsk *trotte* = N. tråtta); *enne*, *æn* — *æmen*, *æm*; *ever* (= *jevver* 2 og 3)[1] — *evjen*, (sml. hos *Kingo*: „en *even* Gnist" ?); o. s. fr.

Det er en Selvfølge, at samme Forhold gör sig gældende ved Ord og Vendinger, der *mangle* hos Molbech, men lige fuldt have hjemme i den danske Almues Tale. Således kunne sammenlignes: *Kåt* (Sæll. jf. D-L. *Halvkodde*) — *Kodd*; *Skade* (som i Ty), d. e. Rokke, — *Skata*; *Mark*[2] (½ ℔) — *Mork*; *Kjær* (i Sydjylland; d. e. Krat) — *Kjerre*, *Kjörr*; *Ore*[3] — *Ora*; det foregivne alsiske: *lete vette* (lille bitte) — (lite) *vette*; det jyske *end* (i fortsættende Spörgsmål) d. e. men så — *enn* (3)[4]; *Museskör* (som i Sælland)[5] — *Mus(a)skur*; *Örestave* (ligeledes) — *Öyrestav*; *Harested* (lille Ambolt)[6] — *Sted* (af det gamle *stedi*; medens *Stad* = Sted); det sæll. *ledig* (ledmyg, smidig), jysk *leden*[7] — *lidig*; *la(de) til* (lægge til, bidrage) — *lata til*; *göre fra sig* — *gjera frå seg* (a); *tvi(v)le på*, (være tilböjelig til at tro), — *tvila på*; (aldrig en, hver) *Pille*[8] (Sul o. desl.) — *Pile*; *være ad*[9] — *vera åt* (at); sæll. (Sndrjysk) „*sande med En*" (snakke ham efter Munden) — *sanna ette*; fynsk „jeg skal *visse*" (love for) — *vissa*; det jyske „*atter o' fram*" (frem og tilbage) — *att' o' fram*. Er Betydningen af „*Ble*" hos os indskrumpet mere[10] end af „*Bleia*" hos Normændene, så finder et omvendt Forhold Sted mellem vore *Læssingers* „*Lene*" (Bælte)[11] og det norske *Linde* (Svøbelist; = svensk *linda*). Allerede i det Foregående ere anførte endel Former, som berøre *Sproglæren* (navnlig Orddannelsen); dette er end yderligere Tilfældet med følgende:

---

1) Med *jevver 1* = *jøvver* kunde og jævnføres N. *ybben*, *yven*. 2) Et Soldaterbrød skal veje „*15 Marker*", siger *Vendelboen*, d. e. 7½ Pund (jf. Molb.'s Ordbog). 3) d. e. *Rendeløkke* (D-L. *Klanke*) f. Ex. på en Skagle, om Svinglen (D-L.s „*Kroner*"), eller på et Töjr, om Pælen (= *Nokke* i M.s Ordb.); Betydningen falder da ikke ganske sammen med den af Åsen angivne. Udtales af Sællænderne med *bredt o*, næsten *Owre* (d. e. *ó*). 4) jf. M.s Ordbog „*end*" A. 3 og *Munchs* og *Ungers* Grmtk § 137 a. 5) jf., med Hensyn til Formen, *Udskjør*, *Opskjør*, *Skørgilde*, *Skurgrød* (N. *Skuragraut*), *Skyrtørv* i D-L. 6) se Lütken „Præstø Amt" S. 318, (*stæth* i Jyske Lov 365); jf. *hare* (hærde) i D-L. (ved Overgangen af *staðr*, Hankön, til *Sted*, Intetk., blev en sådan Sammensætning fornøden). 7) lyder *læjen* (= *ræjen* for *reden* o. desl.) eller (for så vidt Stødtone bruges) *læjn*. Formerne *lægen*, *lægn* i D-L. ere da aldeles falske. 8) synes (ligesom det foregående) at tilhøre det lavere Talesprog overhovedet; og forekommer f. Ex. i Holbergs Barselstue". 9) bruges dog (på Sæll.) kun i Forbindelsen: „*men* (= N. *mæ' meda'* f. *medan*, medens) jeg (Du o. s. v.) *er ad*" (at því) d. e. i Færd dermed. 10) se dog D.-L. Sd. 40 fra Sønderjylland (og Als). 11) se „Antiqvarisk Tidsskrift" 1846-1848 S. 215.

De hos *St. Blicher* forekommende: *linte* (længes) N. *lengta* (sml. *længde* i D-L.); *glitre* (om Öjnene) — *glitra* (også svensk); *hvort* (hvorhen) — *kvart*; endvidere: *hvætte* (f. Ex. på Fyn)[1] — *kvetja* (sv. *vättja*); *sputte* (Sæll., har „lukt" u) — *sputta*, spytte, (*sputja* forudsættes som fælles Stamform); *skrække*, *skrikke*[2] (om Skadens Lyd) — *skrækja*, *skrikke*; *Krække* (D-L. 303), Klædeknag o. s. v. — *Krekkja* (af *Krakk*); *svigte* (give sig, böje s.)[3] — *svigta*; *ærge sæ'* (med *hårdt* g), ærgre sig — *erga seg*; *grende* (af *grine*, som *flende* af *fline*, N. *flina*; jf. D-L.) — *grænja (grenja)*; *vi'ne sæ* (vidne sig) — *vidna*, (*vi'e ud*, udvide, — *vide*, *via*); „*houet*" (D-L. 219), opsat på, — *huga'* (af *Hug*); „*höuen*" (= sæll. *hukommen*) af „*houe*" (udt. håw≈e) — norsk *hugsen* af *hugsa*, sæll. *huse* (med bredt u), jysk tildels *håwse*, huske; *Såd*, Udsæd, — *Så'*; *Alvåre*[4] (Alvor) — *Ålvore* (alvara); o. s. fr. Ej at tale om Styrelser som: *til Spilds*, *til Hobs*, *til Rettes* (Rætes), *til Sides* (ti' Si'es) — *te' Spilles*, *te' Hopes*, *te' Rettes* (*te' Sies*); o. desl.[5]

Også i andre Retninger vil Hr. Åsens Værk kunne yde os Danske en særlig Tjeneste; f. Ex. med Hensyn til Bedömmelsen af ældre For-

---

1) Jf. i D-L. under *hvedde*, (*Navr-*)*hvedder*, *hvæde* og *Struge*. 2) Jf. i D-L. 499, 694. 3) dette og de fleste følgende Ord ere sællandske. „De' *svejter* i Brændestykket, når det er næsten gennemsavet. Er bl. A. beslægtet med D-L.s *Svej*, isl. svig, Hulning, (der, såvelsom det dermed ensbetydende *Svak*, også høres på Sælland). Jf. i M.s Ordbog under „*svigte*", der vel egenlig er vort *svejte*, figurlig anvendt. 4) jf. Petersens Sproghistorie 1 § 198 og 229. Udtales af nogle Jyder „*Aller*", hvilket tildels også er såvel den jyske som den norske Udtale af *aldrig*. 5) I Henseende til Ord-*Könnet* have dog (jf. „Antikvar. Tidsskr." 1846-1848 S. 247) adskillige Undtagelser fra Oldskrifternes Brug gjort sig gældende i det nuværende Norske. Således er *Kverk* af *Hankön* i Stedet for af *Hunkön*; *Nor'*, *Aust* (se i Tillæget) o. s. v., *Naukr* (for *hnauk*, det morsiske *Knok*, se D-L.), *Strid*, *Ljo'*, *Kjerre* af *Hank.* for af *Intetk.*; (*Bed* af *Hu* for *Ha.*); *Kjörr*, *Sky*, *Mast(r)*, — jf. Gramtkkn § 207, — *Råd*, *Sjölræde* af *Hu.* for *Ik.*; *Tårn* af *Ik.* for *Ha.*; *Ålvore* af *Ik.* for *Hu.* — Derimod er *Navar*, Navr, ganske rigtig af *Ha.* = i danske Dialekter, (i Skriftsproget nu af *Ik.*; dog hos Grundtvig „*Nageren*"); *Hoste* af *Ha.* = Isl. (og Tysk), men i Sælland af *Hu.* = svensk *hosta*; *Sag* af *Hu.* men *Sav* i Sæll. af *Ha.* = sv. *Såg*; („*han* ka' itte *holde Bidded*", se Åsen under „*Bit*" 2 og Molb.s Ordbog „*Bid*" 3; „*han* e' itte *lavt* (lagt) nåk *ud*" = N. „*ho*' e' for lite' *vikte*"); *Pen* (penni) af *Ha.* medens dette Ord = *Blyant*(spen; på Als „*Linnepind*" af Linie, ligesom „*Linnetræ*" d. e. Lineal) på de danske Øer nogle Steder (f. Ex. i Fyn) ligeledes er af Ha., andensteds (f. Ex. i Nordsælland) derimod af *Hu.* = svensk *penna*; det norske *Torv* er af *Ik.* = Isl., hvorimod svensk *torf* af *Ha.* = Tysk; og sæll. *Tøre* (Tørv) af *Hu.*; o. s. v.

fatteres Ord-Forklaringer, i Dialekterne[1] eller i Skriftsproget[2]; eller ved Bestemmelsen af den, vistnok for det Meste forbigående, Indflydelse, som den norske Dialekt i fremfarne Tider måtte have udøvet på vort Skriftsprog[3].

Dog ligesom den Norske Folkeordbogs störste Fortjeneste må søges i dens eget indre Værd, således føle vi, som Ikke-Normand, intet Kald til at gå i Rette med Forf., selv da, når han ikke ganske tilfredsstiller os. Tilmed indrömme vi både Muligheden af, at, i tvivlsomme Tilfælde,[4] flere Veje kunne føre omtrent lige sikkert til Målet; og Umuligheden af at undgå Fejl i Enkeltheder[5].

---

[1]) som Eksempel anføre vi følgende ene af P. E. Müllers Skrift „om det isl. Sprogs Vigtighed" (1813, Sd. 122): „Isl. vixla, veksle, krydse, måske slå Kors; skaði, Skade" *deraf* „Norsk *Vixleskad*, en Præst, den, som bortkorser Ulykken". — Af Åsen lære vi, at Ordets egenlige Form er „*Vigslekall*", d. e. simpelthen af *vigsla*, indvie, signe; og *Kall* (karl) d. e. Gubbe, (*dd* er kun en Udtale- eller Overgangs-Form for *ll*: Grmtk § 34 og 93). [2]) Udledningen af „*Gadbor*" i Molb.s Ordbog bör uden Tvivl rettes efter Åsens „*Gotbora*"; lige så oplyses „*flenskallet*" („*flejnsk.* i Till. til D-L.) ved det norske *fleinskalla'* af *flein*, blottet, åben, og *Skalle*, Forhoved; *spænde*, af *spenna*; *Tinding* af *Tunnvangje* o. s. v. (Det gamle Ord *Vangje*, *vangi*, Kind, forekommer endnu i det fynske „*Vangstykker*", hvad der af Sællænderne kaldes „*Kæfterne*" eller „*Hornene*" på en *Bør*, fynsk *Bar*). — I Molb.s Ordbog ere udeglemte Ord som *Lagen*, *netop*, *stange* — *Lakan*, *nettupp*, jf. *stånga*. [3]) det afhænger af en Sammenligning med andre jævntidige, i selve Danmark fødte, Forfattere, om Udtryk som disse, der oftere forekomme hos Holberg: „det er *jeg*" (mig), — „*det* (der) er Intet vissere", — — „*holde ud* en Belejring", — „*lyse Dagen*" (ved höj lys Dag: „det lykkel. Skibbr." 43; norsk „*ljose Dagjen*") skulle betragtes som *Norskheder*, (jf. Åsens Grmtk § 312 Anm.; § 317 og i Ordbogen under *da'* 3; § 335), eller som blotte Lævninger af en ældre Sprogbrug. Ti det hedder f. Ex. ligeledes i en dansk Kæmpevise: „det var *hun*, Rosenkind"; i en anden: „hun *plukker af* alle de Blomster"; jf. også Petersen „om Udgiv. af Kæmpeviserne" 1848 S. 19. [4]) f. E. ved Spörgsmålet om Betegnelsen af de „åbne" og „*lukte*", (i Sællandsken måtte det nærmest blive af de „brede" og de „smalle") Selvlyde; jf. Åsens Frtl. XII o. f. [5]) Det lader sig ej göre (jf. Åsen under *Vær' f.*) at udlede det også hos os velbekendte Udtryk (ingen, al) „*Verdsens* Ting" af No. *Værd*; ti dels passer denne Forklaring slet ikke på Vendingen: „i *lang* Verdsens Tid" o. fl.; dels er en slig Forblanding af Könsformer allerede gammel (i Skriftsproget; jf. Petersens Sproghist. 1 § 186; hos Vedel forekommer f. E. „*Mørckhedsens* tid", „*Retfærdighedsens* vey"; og endnu høres „*Evighedsens*" o. desl.) — Lige så lidt kommer „*Slagside*" af *slak*, slap, (jf. Molb.s Ordbog „Slag" 4). — Skulde det ej være naturligere ved „*steinyld*" at tænke på det gamle *hylja*, tilhylle, (der rigtignok ellers ikke forefindes hos Åsen, uden i al Fald i „*Hylk*"), end på *ylla'* af *Ull*, Uld (Grmmtk § 80)? — Henvisningerne ved *stræva* og *Værfar* til isl. starfa og sv. *svärfader* (d. e. Schwieger-) vare bedst udeladte; hvorimod man ved adskillige fra Skriftsproget afstikkende Ord, f. Ex. *Evja*, *Öksl*, *atall* (i Tillæget; efter Gislason beslægtet med

Derimod være det os tilladt at dvæle lidt ved et Par Ufuldkommenheder ved „Dansk Dialekt-Leksikon". Hvad der imidlertid væsenlig undskylder disse, er den Omstændighed, at Molbech ikke, som Åsen (1850; jf. Fort. VIII o. ff), havde nogen *grammatikalsk Dialekt-Beskrivelse* til Forløber og Rettesnor. Heraf den iöjnefaldende *Mangel på fast Plan* for Skrivemåde og Anordning, der — til liden Både for Oversigten — har haft til Følge, at *det Sammenhörende unaturligen adsplittes.* Ja, ikke sjælden pranger et og det samme Ord, under en indbyrdes afvigende Stavnings Dække, på flere Steder, og nyder på dem alle en selvstændig Behandling, (undertiden endog uden Henvisning fra det ene Sted til det andet); stundom på Grund af mer eller mindre uvæsenlige Forskelle i Betydning eller Udtale, — i hvilket sidste Tilfælde Antagelsen af en *Mönster- eller Middelform* synes fornøden, — men stundom selv uden nogen sådanne. Vi belægge vore Sigtelser med *Eksempler*: *erre* (1), *ærre* ell. *ærje*; *stentet*, *stæntet*; *vette*, *vætte* (*væbe*); *Selle*, *Sælle*; *Sed* (efter den sønderjyske Udt.), *Sæd* (2); *Stege*, *(Stag*, *Stæg)*, *Stæge* [1]; *Skred*, *Skræ* ell. *Skræje*; *ålm*, *olm*; *spålde*, *spolde*; *Spjål*, *Spjold* (d. e. vort sæll. *Spjæld*, som også betyder en liden *Håndvæv*); *Tål*, *Toll* (*Doel*); Sd. 400: „*Påg* ell. *Pog*", S. 414: „*Pog* ell. *Påg*" (N. *Påk*); *åndse* (ånske), *andse*, (*Ands* 676 = N. *Ans*); *pråse*, *pruse*, *prosse* (Prossekage?); *Skrup* (under *Bras*; egenlig *Skrub* med *lang* o-Lyd; jf. *skrubben* og, med Hensyn til Formen, N. *Skrubbe* samt *Skrub* i D-L.), *Skråp* (*Skrap*? har Intet at göre med *Skræppe*); *Gor* (= Norsk), *Gurr*; *sykke*, *sökke*; S. 213: „*Hob.* ell. *Houg*"; S. 219: „*Hov* ell. *Houg*" (2); 197: *hauge* (sæll. *klampe*; sml. „*hage*"), 219: *houge* (udt. håwe; jf. N. *Hov* m. 2); *skåje* (N. *skoja*), *sköje*; *stoje*, stöje; *Sådd*, *Saj*, *Sodd*, *Söj*; *hjalre*, *jalle* (N. *jale*), *hjæjle* (i Till.) jf. *jelle*; *hvingle*, *vingle*; *Hvarp*, *Varp*, *Værp*; *Van*, *Vener*, *Væne*; *Hylleke*, *Ylken*; *ejre sig* (Ejring), *ögres*, *öjre*; *öjsle* (også på Ærø), *ösle*, *öxle* (udt. „*ojsle*"); *Klab* [2], *Klaptræer* (= „Klæptræ"); *Stabb*, *Stap* (N. *Stabbe*; jf. „Vejrstappe og „*Vejrstabb*" S. 645 o. f.); *bedykke sig*, *dygge s.*, *döge s.*; *Ouer*, *Over*, *Ovre* (2); *Orre*' *Orte*, *Ovre*' (1) [3], *Vorte* (Lolland), *yverte*

---

etja o. s. v.) ugærne savner den Følgeseddel for Ægthed, som ligger i Bevidnelsen af deres Tilværelse i det gamle Sprog.

[1]) Deraf „*Stejgærde*" (Sæll.) jf. Molb.s Ordbog og Forordn. 29 Oktbr 1794 § 1 d. [2]) *Klap* (om et påslået Stivetræ) bruges også af Sællænderne; hos hvem „*Klaptræerne*" modsættes „*Pandetræ*" (på Kvægshøveder), medens „*Pandefjæl*" = „*Pandebræt*" i M.s Ordbog. [3]) Det jyske *Orre(d)* forholder sig til det fynske *Ort(e)*, — jf. N. *Urt* 2, — som „*Helled*" (i Kæmpe-

(*Örred* under „*tæggelig*"; *Åt*); *Ådel*, *Odel*, *Våddel* (Loll.), *Öddel*; Flesk*esod*, Grön*soer*, *Saur*, *Sord*, (*Svor*); *stunte* (2), *stynte*, *stötte* (N. *stytta* af *stutt*, kort); *slåvne*, *slagne*, *slaun*(*e*) [1], *Ledkniv* og *Læggekn*.

Til hin Ufuldkommenhed træde andre, især vedkommende *Afledningen*, der stundom lider af Vidtløftighed [2], stundom ogsaa i anden Retning. Til Efterdömme Følgende: Molbech har, foruden *snöde* [3], et „*snöge* (udt. snöje)"; men at den sidste Form ikke kan være rigtig, fremgår af den førstes Overensstemmelse med det norske *snöyde* af *snaud*, blottet, bar. Forf. vilde vel næppe taget til Takke med (jf. Fortl. XXIII) den falske Udtale *bregle* af *bredelig* [4], var det ej for at forøge Ligheden med det eng. *brightly*; — eller med Formerne „stejgne, *stegne*" (stanse, indv.), havde han tænkt på den sandsynlige Oprindelse fra *stedne* (N. *stadna*); — eller med det fordrejede „*Fleds*- eller *Flegs*arbejde", havde han kendt det sæll. „*Flængs*part". Ligesom „*præse*" (421 og 693, = „*trykke*" og „*dukke*" o. fl.) kun er en Udtaleform af *presse*, således er det Samme rimeligvis Tilfældet med det nordvest-sæll. „*Virre*" (drejelig Lukkelse) d. e. *Virrel*, (som det også hedder) [5]; ligesom vist *Vilde* eller Ville (S. 57 og 650) er en Overgangsform (jf. V. Bloch „d. vesterjyske Dialekt" S. 11 § 8) af sæll. *Vælte* = N. *Velta* (2). — *Smelk* ell. *Smilk* er uden Tvivl egenlig et Formindskelsesord af Smule (*Smillik*). — *Væning* (N. *Vænjing*) kommer af *vænne*, ikke af Vane; så lidt som *ile* (N. *ela*) af ylja, (hvad alt Overgangslovene forbyde). At *moj*(*t*) ej står for *mut*, men for *mod*, har Forf. senere („Danske Ordsprog" S. 355) selv bemærket. — „*Trådsetørv* stammer ikke umiddelbart fra *træde*, men fra det i Forf.s Ordbog anførte „*Trosse*" (d. e. *Trådse*), der endnu stundom bruges på Sælland f. E. om Æltebanen ved et Teglværk. — *dreje* (*sig*) S. 82 er naturligvis samme Ord som *dræge* S. 85 (og *drage* S. 81), hvilket allerede *Böjningen* udviser. — S. 4 hedder det: „*åndegår*, i Overgårs, (*inden* i Går?)", men S. 16: „*andegår* (d. e. *anden Dags*

viserne) til *Helt*, eller som *Örred* (jf. Åsen under *Aure*) til *Ört*. — I det sæll. og falst. „Ovre(d)" er w kun et Udtryk for o-Lydens *Brede*; smlgn. det ovenanf. *Ora* og isl. urga.

[1]) Jf. *N. slagna* og *slakna*. — *slavne* (sagtnes; f. E. om sværmende Bier) er også sællandsk. [2]) jf. f. E. *Mo* og *Forte* (S. 130 o. ff. 147 o. f.). [3]) Hvad der ellers kaldes *styve* (2, = *støve*), *styne* (jf. Forordn. 29 Oktbr 1794 § 28); *kouse*; *ave*, *straffe*, *hævse*; *snede*. [4]) = sæll. *rivelig*, jf. isl. *riflig*(t), hæderlig, rundelig o. s. v. [5]) se „*Hvirrel*" i D-L. 685 og „*Hvirvel*" (c) i M.s Ordbog. Derimod hedder Hvirvelvind *Hurrelvind*. Foreningspunktet for de tvende Moderord: *virre* (med Hovedet) og *hurre* (= D-L. 223) ligger i et (ubrugl.) Go. *hvirve*, hvirvle, jf. N. *kverva*; *hverve* og *hvirre* i M.s Ordbog, samt „*hverre*" i D-L.

Går eller *anden* Går?)"; altså 3 Gisninger for *en*[1]. — Ved „*Ægtebrudd*" gives ikke den fjærneste Antydning af, at Bestemmelsesordet må være en Udtaleform af „*Igt*". — *være*, omgængelig, er ligefrem det isl. *værr*, blid; og *Slod*[2] er isl. *slóð*, Vej, Spor, — (stemmer end Betydningen nöjere med isl. slóði, „det, som slæbes bagefter": Friðriksson i Bandamanna Saga; hvorimod sæll. *Hjulslod*[3] ganske er = isl. *vagnslóð*); — idet begge hine Ord have *bred* (og „lukt") o-Lyd (næsten *Slowð*) og ere af *Hunkön*. Skrivemåden *Slåd*, (der sagtens skal antyde en Oprindelse fra *slå*), fattes derfor al Grund; o. s. fr.

Uagtet jeg således med den første Anmælder[4] af „Dansk Dialekt-Leksikon" er enig i, at dette har sin störste Fortjeneste som en værdifuld „*Materialsamling*", der, mener jeg, i höj Grad trænger til en gennemgående Bearbejdelse, tror jeg dog ikke, at den belejlige Tid til et sådant Foretagende nu straks skulde være forhånden; og det netop fordi vi endnu savne det fornødne *grammatikalske Forarbejde*. Men Udsigterne til en snarlig Tilvejebringelse heraf ere kun ringe, sålænge det ikke er bekendt, at Nogen har gjort de dertil nødvendige Indsamlinger i deres fulde Udstrækning[5]; hvortil kommer en anden Omstændighed. Vi antage nemlig, at Bygdemålene bör betragtes som en *selvstændig*, om end ej aldeles uafhængig, *Enhed*, — (der ikke opsluger, men omfatter Forskellighederne), — hvis Særegenhed dog for Beskueren nærmest viser sig i en Række *Afvigelser* fra Nutidens, og i en, som

---

1) Af Hensyn til det *bornholmske* (Skougård S. 371) „*andesgår*", og vor (sæll.) Almues Udtale: „*Mande*" o. desl. „*i Mandes*" (d. e. Mandag, i Mandags) foretrækker jeg Forklaringen ved *anden Dags Går*; sml. f. Ex. det italienske „*jeri l'altro*". 2) hedder ellers „*det Løse*"; *Drøs, Dus, Kratning, Rivelse* (*Rivning*). At „*slode fra*" er at samle og henbære til Travesættet Sloden for dem, som „*rive Slod*"; sml. det fynske „*one til*", og flere Udtryk. 3) udt. „*Jywlslo'*", = *Køreslag* (509; jf. Åsen *Slag* 16). Spörgsmål om ikke „*Hjulsnor*" er en Fejlhørelse for dette *Hjulslod*; således som „*kjendsbar*" ganske vist er det for *kend'spag* (også sæll. = N. *kjennespak*). 4) Levin i „Dagen" 1841 Nr 179; jf. Fort. til D-L. XXII. 5) muligen vil også en *almindelig Dialektlære* hos os nærmest blive at bygge på forudgangne *Specialbeskrivelser*, (jf. Fort. til D-L. XV, og „Beobachter am Sunde" 1847 Nr. 23). I Forbigående sagt, skönne vi ikke, at disse behøve at udarbejdes ganske efter samme Plan som hin. Når f. E. œ i *Sællandsken* lyder omtr. som *ø'e* (d. e. bredt og *dunkelt* ø), — hvilket just er den af Rask (1832) for „Oldnordisk" angivne Udtale; — i det *Fynske* (på Sletten) derimod tildels næsten som *oj*, — hvilket nöje stemmer med den af Gislason (og Munch) for Oldsproget antagne Udtale, — så torde det findes hensigtsmæssigt i særlige Fremstillinger af disse Dialekter at lempe Betegnelserne efter de således virkelig tilstedeværende Lyde; som derimod i en almindeligere Oversigt kunde falde ind under selve det nedarvede Fællestegn (œ).

oftest tilsvarende, Række af *Ligheder* med Oldtidens Skriftsprog. Heraf følger bl. A., at en tilfredsstillende Behandling af Dialekterne forudsætter en lignende ej alene af hine tvende Skriftsprog, (der begge tildels ere *ideale*), men også af hele den mellemliggende lange og mangeartede Udvikling. Måske vi nu tör anse Oldsprogets *grammatikalske Beskrivelse* for nogenledes udtömt, (navnlig ved Rasks, Munchs og Gislasons Arbejder); hvorimod, uagtet enkelte udmærkede forberedende Værker [1], intet i den Henseende Fuldstændigt er blevet de efterfølgende Tidsløb til Del.

Vi frygte desårsag for, at endnu en rum Tid vil hengå, inden *Dialektstudiet* i Danmark med Föje kan siges at stå på et lige så höjt Standpunkt, som det, hvortil det ved en enkelt Mands heldige og påskönnede Virksomhed har hævet sig i Norge.

FÆRÖISKE FOLKESAGN,

OPTEGNEDE AF PASTOR J. H. SCHRØTER.

I. BYGDEN FRODEBÖS ANLÆGGELSE.

I en meget fjern Oldtid, mange Mandeminder förend Nordmændene kom til Færöerne og bemægtigede sig dem, var der i „Dànaríki" en Konge, som nævnedes Fróði. Denne Konge færdedes meget paa Havet, og drog især til Irland, hvor han havde indtaget en Strækning af Landet, som han maatte forsvare mod andre af Indbyggerne. Han udrustede en Flaade og besatte den ei alene med Krigsfolk, men förte nogle Familier med, som han vilde bosætte der; desuden havde han medtaget endel Köer, Faar og Heste, og forsynet Skibene med alle Fornödenheder. Han seilede mest langs med Landene, men blev engang drevet ved en Storm langt mod Nord, saa at han kom nær til Færöerne, hvilke da ikke vare bekjendte. Efter Stormen indtraf Stille og en tyk Taage, der ofte om Sommeren paa Færöerne ligger tæt ned paa Havet, saa at man undertiden næppe kan see ti Skridt fra sig. Det var kort efter Midsommer, og de kunde hverken see Solen om Dagen eller Maanen om Natten, saa de vidste ikke, hvorhen de skulde styre; derfor maatte de ligge stille og blæse i Horn og Lurer, for ikke at skilles ad. De laa saaledes og dreve i mange Dage og kom til at lide stor Mangel paa Vand, Kreaturerne vare nær ved at omkomme af Törst. Da iagttoge Skibsfolkene, at der stedse bleve flere Flokke af Fugle at see og

---

[1]) især Petersens Sproghistorie; Höjsgårds Grmtk og Syntaks; Levins Lyd- og Könslære.

troede derfor, at der maatte være Land i Nærheden, men selv Fuglene flöi i forskjellige Retninger, forvildede af Taagen, saa at man heller ikke kunde rette sig derefter. Dette berettedes Kongen og da han en Dag ansaae det for at være Middagstid, gjorde han det Löfte til sine Guder, at, hvis han fandt Land og kunde faae Vand, vilde han offre til dem og bebygge Landet, hvis det kunde beboes. Omtrent en Ökt (3 Timer) derefter saaes Solen i Nón (d. e. omtr. Kl. 3 om Eftermiddagen, naar Solen staaer i Sydvest); i samme Retning saae de höit oppe i Taagen det överste af Forbjerget Frodebö-Nypen paa Suderöen, hvilket syntes at være meget nær. Der blev da besluttet at udsende en Baad med udvalgt Mandskab, der skulde roe derhen, de andre Skibe skulde fölge efter, det ene efter det andet, at de idetmindste kunde höre Lurerne fra det ene til det andet, om Taagen skjulte dem for hverandre. Baaden kom snart ind under det steile Forbjerg, som er ganske lodret, men den kunde ikke lande; de roede da noget længere mod Syd og hörte nu en Elv styrte ned ad Klippen. Denne glædelige Tidende bragte de Kongen, som da erklærede, at han vilde være den förste, der satte Foden paa Land, samt befalede at udsætte flere Baade fra Skibene til at fölge med. De roede nu ind mod Landet i den tykke Taage, og hörte Brændingen og siden Elven bruse; men de kunde ikke lande der, da der laa Skjær udenfor dens Udlöb. Folkene bleve herover mismodige, men Kongen sagde, at da Guderne havde taget imod hans Löfte og hört hans Bön, havde de vel og beskikket ham et Landingsted, saa de kun tröstigen skulde opsöge det. Kort derfra, hvor Elven styrter ned, er der en Gjov eller liden Indvig, som er fri for Skjær, og hvor der er dybt lige ind til Klippen; paa dens nordlige Side er en Klöft, som helder mod Stranden og danner en meget god Opgang, der seer ud som den var Mands Værk; dette er det eneste Sted, hvor Strandkanten er tilgjængelig, indtil man kommer forbi Indlöbet til Trongisvaags Havn. Op ad denne Gjov steg nu Kongen; han sagde, at det var synligt, at Guderne havde bestemt, at han skulde komme der, og havde vidst det fra Arilds Tid, og derfor skulde Gjoven kaldes *Öldvíks Gjó*, siden Opgangen var dannet da Landet blev til. Kongen og Folkene gik da hen til Elven og vederqvægede sig ved at drikke af den; han befalede dem derpaa at sörge for at sætte Köerne först i Land, og saa de övrige Kreaturer. Noget derfra er en græsbegroet Dal, hvori findes endeel fra Fjældet nedstyrtede store Basalter, tildels flade ovenpaa. Paa disse Stene offrede Kongen til Guderne og holdt et Glædesmaaltid til Ære for dem; denne Dal kaldes *Ásdàlur*. De havde nu landsat Köerne; men Strandkanten henimod Elven var saa ujevn og stenig, at disse ikke

kunde komme ad den Vei; de gik da og aade langs op ad den heldende Hammer eller Brink, til de kom op til den flade Slette under Fjældet, hvor nu Bygden *á Hamri* findes; der löber en stor Elv ned, som nu er Mölle-Elv; deraf drak Köerne og lagde sig ned i Græsset. Kongen kom derhen og sagde, at „*Kúgva hvíli kvöður konu kæti*" (d. e. at der hvor Koen hviler sig, bebudes et behageligt Opholdsted for Konen). Taagen lettede nu, og Kongen saae Fjorden og Havnen; han lod Flaaden roe ind i den. Længere inde i Fjorden var Jordbunden vel jevnere; men alligevel nedsatte Kongen sig ikke der, men byggede en Gaard *á Làði* derude, hvor han först havde bestemt. Gaarden findes her endnu, og skjöndt den nu er bygget paa Færingernes almindelige Maade, vise dog Högaarden og Indhegningerne, at det har været et Storværk. Den ligger godt i Læ under Fjældet for de nordlige Vinde; det er et imposant Syn at see de store Basaltsöiler deromkring, baade lodrette og krumme, som i Kulagjoven[1]; derfra var og behagelig Udsigt ud over Havet. Kongen holdt nu Raad med sine Hövdinger, og det blev da besluttet for det Aar at opgive Toget til Irland, og at bosætte de Familier, som de havde medbragt, i denne Bygd, som blev kaldet *Frodebö*. Kreaturerne trivedes vel og bleve fede. Dagene begyndte stærkt at tage af, og heraf mærkede Kongen, at Öerne laae nordligere, end han sædvanligen færdedes. Han forlod da Landet og seilede i sydlig Retning. Aaret efter kom han igjen og havde da flere Faar med sig, som han lod blive, og drog saa til Irland. Der forenede Beboerne sig og angrebe ham med stor Overmagt, saa han tabte Slaget, og nogle af hans Folk bleve fangne; disse berettede, at Kongen havde bosat Folk i Nærheden og vilde nok komme igjen. Paa dette sit andet Tog til Færöerne havde Kongen besat Suderöen med flere Folk, som boede omkring ved Strandkanterne; Faarene formerede sig meget stærkt. Nogle Aar derefter samlede en Konge i Irland Folk og gjorde et Tog til Suderöen. De landede i *Lobbra* syd paa Öen, og havde en Krigshund med sig, som de nævnede *Bran*, og som var meget glubsk. De Danske maatte flygte til den steile Udhuk *Núpur*; derfra væltede de Stene ned paa Irlænderne; en Steen rammede Hunden, som styrtede död i Söen; den drev siden op i Havnen, der nu opkaldtes efter Hunden. De irske Krigsfolk lede og stort Tab og vendte hjem igjen. De fleste af Öens danske Indvaanere droge ogsaa hjem til Moderlandet; de, som bleve tilbage, boede især paa den nordlige Deel af Öen og enkelte nedsatte sig ogsaa paa nogle af de andre Öer.

---

[1]) See Landts Beskrivelse over Færöerne, pag. 84 og 85.

II. OM FRISERNE PAA AKRABERG PAA SUDERÖ.

Langt senere hen i Tiden, efterat Nordmændene vare komne til Færöerne, landede nogle Friser i den sydlige Deel af Suderöen og dreve derfra Söröveri. De talte ikke det samme Sprog, som de övrige Indbyggere paa Öen, men de kunde dog gjöre sig forstaalige for hverandre, og levede i Fred indbyrdes; de vilde ikke underkaste sig Nordmændene paa Öen eller sammenblande sig med dem; de vedbleve at være Hedninger, skjöndt Christendommen var indfört paa Færöerne. Akraberg allersydligst paa Öen var deres Bopæl; der avlede de Korn, af hvilken Opdyrkning der endnu sees Spor; desuden dreve de ogsaa Fiskeri. Paa dette Forbjerg havde de en Skandse deels til at forsvare sig imod Indbyggerne paa Öen, deels fornemmelig til derfra at holde Udkig efter forbiseilende Skibe. Skandsen, hvoraf Volde sees endnu, laa meget höit og frit, saa at de derfra kunde skue vidt ud i Havet baade mod Öst, Syd og Vest. Der vare ikke mere end 13 Huse, men de vare dog saa mandstærke, at de kunde bemande to Skibe med 12 Mand paa hver Side. Paa deres Skuder brugte de ikke Roer, men et saakaldet „Leysastýri", hvilket kun var en kort bred Aare, som laa lös i Bagstavnen. Aarsagen hertil var, at naar de angrebe et Skib, lagde de stedse Bagstavnen til, for at, naar de ansaae Skibets Mandskab dem overlegent, de da kunde strax roe fra igjen. De vendte ogsaa Bagstavnen til, naar de lagde til Land, og kunde derfor lande i stærk Brænding, da Bagstavnen var temmelig langstrakt, og der var ingen Kjöl i den, men tvende stærke Baand toge Stöd i Brændingen. Skjöndt deres Skuder vare forholdsvis meget lange, kunde de dog med Lethed dreie og vende dem. Friserne vare vel bekjendte allevegne, hvor der vare Skjær, hvorfor de ikke flyede lige hjem, naar de bleve forfulgte, men ind mellem Skjærene og lagde til Land i Brændingen, hvor Forfölgerne ikke torde fölge efter dem. Landingsstedet ved Akraberg var ubekjendt for andre[1]. De brugte to Slags Aarer: det ene vare lange samt stærke; med dem roedes i Skudens modsatte Sider, naar der var Storm og uroligt Hav; naar Veiret derimod var godt, sad man midtskibs og roede, og da brugtes ofte kun 6 Aarer i hvert Bord, saa kun det halve Mandskab roede. Skulde man til Angreb, lagdes disse Aarer ind henad Bagstavnen, saa at de dannede som et Slags Dæk til at gaae paa; derimod lagdes da kortere Aarer ud, som vare lette, 12 paa hver Side. Naar de kom hen til det Skib, de vilde angribe, lagde de de 6 bagerste

---

[1]) Efter en Optegnelse fra Skolelærer Ole Jespersen stode deres Skibe paa Mölen ved Bygden Sunnbö.

Aarer ind i hvert Bord, og de 12 Mænd, som sade ved dem, beredte sig da til Angreb fra Bagstavnen. De brugte ikke andre Vaaben end lange Knive og deres Fjældstave, som ovenfor de 6 til 7 Tommer lange Pigge havde 4 mod hinanden staaende krumböiede Jern, som Vædderhorn. Med disse kunde de da stikke og slaae, springe, samt fæste sig ved disse Jernkroge i Skibenes Tove. Blev nogen af Friserne saaret, sögte han at springe igjen over paa sit eget Skib eller i Havet, og blev da optagen, hvis det var muligt. De taalte ikke, at nogen af deres Stalbrödre blev fangen; i saa Fald sprang de alle op paa Skibet og dræbte hver Mand. De toge aldrig nogen til Fange, men enten dræbte de alle deels med Sværd deels ved at stikke Ild paa Skibet, hvorved de opbrændtes eller styrtede sig i Söen, eller ogsaa lode de dem seile bort igjen, naar de frivillig havde overgivet sig, efterat Friserne först havde taget fra dem, hvad de bedst syntes om, det vil sige, Madvarer, Gods og Klæder; thi Kostbarheder, som Guld og Sölv bekymrede de sig ikke om; sligt toge de kun, naar de havde Brug for det til deres Klædedragt. Handel vidste man ikke de dreve med andre Lande, men dog omtuskede de et og andet med de andre Indbyggere paa Öen. De tillode ingen at komme til deres Opholdsted, ei heller giftede de sig uden i deres Hjemstavn. De havde den sydligste Deel af Suderöen til Afbenyttelse, altsaa det meste af det, som nu hörer til Bygden Sunnbö. Traf de paa et af dem angrebet Skib nogen, som var fra deres Moderland, tilböde de ham Liv med den Betingelse, at han maatte forpligte sig til aldrig at forlade dem og i et og alt rette sig efter deres Love. Da den sorte Död kom til Færöerne, bleve alle Frisernes Huse öde, paa een Familie nær.

Fremdeles haves paa Suderöen et Sagn om, at noget för Nordmændene bemægtigede sig Færöerne, vare nogle Mænd ankomne, som den, der fortalte Sagnet, ansaae for at være hellige Mænd, da de kunde gjöre Tegn og Under, læge alle Saar og Sygdomme, baade paa Mennesker og Qvæg; de kunde sige forud, om det blev et godt Aar, godt Fiskeri og god Sundhedstilstand. De levede særskilt fra andre Folk; thi deres Föde var Melk, Æg, Rödder og Tang; de havde tamme Geder, hvoraf de fik Melk; men de dræbte intet Kreatur og udgjöde ikke Blod. Det eneste, de modtoge som Gave eller Vederlag for deres Helbredelser, var usyret Bröd, törret Fisk, samt Vadmel til Klæder. Der paavises flere Steder, hvor disse Folk skulle have boet, saaledes udenfor Bygden Qvalbö er en Plads, hvor man kan see, at Jorden har været jevnet til Græsland, ligesaa ved Bygden *í Hovi*, o. fl. St., samt paa nogle af de andre Öer. Da Nordmændene kom og vare meget

voldsomme, flygtede nogle af dem bort tilsöes, andre trak sig ind i Bjerghuler; de sidste af dem, som sagdes at være i Live, opholdt sig i en Klippehule paa Öen Naalsö; man skal have seet Aske langt inde i den endnu i Slutningen af forrige Aarhundrede.

III. SAGN OM, HVORLEDES KIRKEBÖ BLEV BISPESTOL.

Paa Strömöen boede nogen Tid efter Christendommens Indförelse paa Færöerne en Enke, som en af mine Sognemænd nævnede Birta (maaskee Birna), der eiede meest Odelsgods af alle paa Öerne; hun eiede næsten hele Sydströmö, desuden ogsaa meget paa Vaagöen og den sydlige Deel af Österö. Hun havde 3 Döttre, af hvilke den yngste var hende kjærest; hun havde födt hende til Verden i meget haard Barnsnöd, og vilde udmærke hende, da hun blev döbt, ved at lade hende opkalde efter en Jarls Datter, endskjöndt hendes Venner advarede hende derimod, og sagde, at Barnet derfor ikke vilde faae Lykke, thi det var et gammelt Sagn, at den, som blev opkaldt efter nogen udenfor sin Æt, blev ikke lykkelig („ikki verður dugandi màður, ið kallaður er burtur úr ætt"). Alligevel gav hun hende Navnet Æsa.

Enken boede paa den Gaard, som nu kaldes Kirkebö; hun lod sin yngste Datter fyrsteligen opdrage som en rig Arving. Æsa var stolt og meget hengiven til Pragt og stadselige Klæder; hun var meget ubesindig og overmodig i Tale, men ellers godhjærtet og velvillig til at yde Trængende Hjælp. Skjöndt hun saaledes var godgjörende mod Fattige, forekastede hun dem dog, naar hun ansaae dem for arbeidsdygtige, at de burde arbeide for deres Bröd, og tilböd dem da Arbeide, som var passende for deres Kræfter. Moderen gav Döttrene Jordegods efter Godtbefindende: den ældste paa Vaagö, den anden paa Österö, men sin Yndling, den yngste af Söstrene, gav hun Hovedgaarden, der indbefattede Sydströmö indtil „Hóris Götu", som var ovenfor Kalbaksbotnen tværs over Öen; dertil hörte ogsaa den da ubeboede Ö Kolter. Denne Eiendom udgjör nu 184 Marker Jord, hvortil kan regnes en Besætning af 5000 Faar og 200 Köer og Oxer.

Æsa blev gift i sin Ungdom og födte en Sön, der döde i Barnealderen. Hun troede, at Manden ei sörgede noksom over Sönnens Död, samt var ikke hövisk nok mod hende, som han skyldte sin Rigdom. Han gik selv til Fjælds og saae til Faarene; ved en saadan Leilighed styrtede han ned og omkom; man ymtede om, at dette maatte være skeet ved Trolddom, da Stedet ikke var af de farligste, og mange mistænkte Æsa for at være skyldig deri, at hun kunde gifte sig med en anden. Dette kom hende for Öre og hun besluttede nu stedse at leve

i Enkestand; hun erhvervede sig et hæderligt Navn saavel for sin Forstand og Godgjörenhed, som for sin Pragt og storartede Gjerninger; hendes Huus blev berömt som et Sæde for Gjæstfrihed og Vellevnet; Ankerpladsen Brandarsvík blev en sögt Handelsplads. Kort efter Christendommens Indförelse var i Nærheden af Gaarden Sydost for samme bygget en Kirke og indhegnet en Kirkegaard; dog laae den i en Afstand af henved 200 Favne fra Gaarden, fordi man ikke vilde forurolige de Begravede, og ei heller foruroliges af Gjengangere. Ruiner sees der endnu, og Stedet kaldes „við Líkhús"; Veien gik langs med den bratte Strandkant, hvoraf synligen meget er nedstyrtet i Havet, da Brændingen om Vinteren stærkt slaaer imod den, og det er dybt lige imod Landet. Kirken har vel været liden, men siges dog at have været den smukkeste paa alle Öerne, da Æsa havde anvendt meget til dens Forskjönnelse. Om der til denne Kirke var nogen ordineret Præst, vidstes ikke; der vare den Tid omreisende Geistlige; Præster, som skulde til Island, kom ofte underveis til Færöerne og opholdt sig en Tidlang der. Alle disse vare velkomne hos Æsa, bleve vel beværtede og begavede for deres Forretninger i Kirken, som deraf blev berömt og anseet som en Hovedkirke der paa Öerne. Hun stod derfor i höi Anseelse hos Geistligheden, og hvad enten Christenpligterne ved at afholde sig fra Kjödspiser i Fasten og andre Helligdage endnu dengang ikke vare saa skjærpede, som de siden bleve, eller de da ansaaes upassende for Landets Næringsveie, saa undgik hun idetmindste et strengt Eftersyn for sin Person, og selv uærbödige Ord, som hun af Stolthed kunde udsige mod de Geistlige, ansaaes ikke saa slemt mente, som de vare udtalte, ligesom og hendes Pragt og kostbare Prydelser ved Kirkegang ansaaes uskyldige og til Guds Ære, der havde givet hende Evne til at pryde baade Guds Huus og sig selv; hun levede derfor lykkelig i endeel Aar. Da blev det bestemt i Norge [1], at Færöerne skulde faae en Biskop. Den förste Biskop havde kun ringe Indkomster, og, saavidt vidstes, kun noget bestemt af hver Gaard og Kirke, men ikke nogen Bispestol. Naar han reiste omkring, havde han Ophold paa de störste Gaarde; men da Æsas Gaard var den meest ansete og störste, og hun ikke blot viste Gjæstfrihed, men syntes at gjöre sig en Ære af at skaffe Bispen bedre Leilighed og Beværtning end de andre, samt gav ham store Gaver for at holde oftere Gudstjeneste i hendes Kirke end i andres, saa havde han der Vinterophold. Æsa var derfor i stor Gunst hos Bispen, som hun desuden smigrede ved at fölge hans Raad i Henseende til Almisse-Ud-

[1]) efter Sigende af Olaf Kyrre, der skal have været paa Færöerne efter Slaget ved Standford.

deling, at den ikke skulde tilfalde Uværdige og Ugudelige. De Bodsövelser, han som hendes Skriftefader paalagde hende, vare derfor ikke strenge, og Overtrædelser af Forbudet mod at spise Kjöd i Fasten bleve hende deels tilgivne mod at bekoste Prydelser til Gudshuus, deels hemmeligholdte og ei nöie eftersporede. Efter endeel Aars Forlöb, noget over den halve Tid af hans Bispedömme, blev Bispen sygelig; hun lod bygge en Bolig til ham, og ombyggelig pleie ham der; men ved denne Leilighed lod hun i Hovmod falde nogle ubetænkte Ord, at hun fremfor andre skaffede Bispen Ophold. Disse ubesindige Ord forstörrede og fordreiede Bagvadskere, hvilket hendes Misundere glædede sig over; istedenfor Æsa gav man hende nu Ögenavnet *Gæsa*, som hun siden har beholdt i Sagnet, naar man taler om hende (Ordet „Gæsa" bruges egentlig om en ung uerfaren, flygtig Pige, der ikke er tilbageholden hverken i Ord, Klædedragt eller fri Opförsel).

Blandt de mange Fattige, Æsa viste sig godgjörende imod, var en Enke, som med sin unge Datter reiste omkring og levede af Almisser. Denne havde Æsa flere Gange understöttet rigeligen, men hun foreholdt hende, at det örkeslöse Liv, hun förte, stred mod Guds Bud og at hun burde arbeide. Da hun gav til Undskyldning, at hun ei havde Kræfter dertil, tilböd Æsa sig at skaffe hende Arbeide, hvortil der ikke kræves Anstrengelse, nemlig at skille fiin Uld fra grov Uld og pille de grove Haar fra den fine Uld; hun lod da strax bringe et Par Vaager Uld til hende. Nogen Tid derefter, da Æsa i sin Pragt gik fra Kirken, kom denne Kone og hendes Datter hen og bade om Almisse. Æsa spurgte om det tilsendte Arbeide var færdigt og kunde afhentes, saa vilde hun först betale hende derfor og siden give hende Almisse. Konen svarede, at Arbeidet vel var begyndt, men hun havde derved erfaret Sandheden af det Mundheld, at „allt er betri enn ull at tæga", og at hun derfor ikke kunde udholde dette kjedsommelige Arbeide. Herover blev Æsa fortrydelig og foreholdt hende, at Gud havde befalet at arbeide, og at den, som saaledes handlede mod Guds Bud, var uværdig til Almisse, samt at hun ved dette Liv opdrog sin Datter til et udueligt Menneske, saa at ingen siden vilde have hende i sin Tjeneste. Tiggersken sagde da, at den Rige kjendte ikke den Fattiges Kaar og dömte derfor haardt om deres Levnet, fordi de Rige ikke selv arbeidede for deres Bröd, og at det var synligt paa hendes Pragt, at hun hovmodede sig af sin Rigdom, den hun ikke ved eget Arbeide havde fortjent, men arvet uden Möie efter sine rige Forældre, at alt var omskifteligt, saa at hun inden sin Död kunde gjöres ligesaa fattig, som hun nu selv var, og kunde komme til at behöve hendes Datters Tje-

neste. Herover blev Æsa meget opbragt, kaldte hende en Uforskammet, der spaaede hende Ondt i Fremtiden. I denne sin Hidsighed trak hun en kostbar, meget kjendelig Guldring af sin Finger og slængte den ud i Havet med de Ord: „Ligesaa lidet som denne Guldring bringes mig igjen, ligesaa lidet gjöres jeg fattig". Æsa sagde, at hverken Tiggersken eller hendes Datter mere maatte vente sig noget Godt af hende. Disse hendes Ord fortalte Tiggersken nu allevegne med det Tillæg, at hun havde sagt, at Gud havde ladet hende födes rig, men kunde ikke gjöre hende fattig. Hendes Ord bleve af hendes Misundere ansete for gudsbespottelige, og de anmeldte det for Bispen. Men Æsa paastod, at hverken hendes Gjerning eller Ord vare skete af Foragt for Gud, fra hvis Huus hun just dengang gik til sit Hjem, da Tiggersken havde opbragt hende ved at ansee hende uværdig til den Velgjerning, Gud havde viist hende ved at lade hende födes af rige Forældre. Æsa tilböd ogsaa at give firefold Værdien af den Ring, hun havde kastet i Havet, til Guds Ære og Kirkens Prydelse som Bod for sin Overilelse. Dermed erklærede Bispen sig tilfreds, men paalagde derimod Tiggersken streng Faste 9 Fredage og tillige 9 Gange barfodet at gaae til Kirke, fordi hun selv havde syndet og forvoldt, at andre syndede. Det gik saa hen i nogle Aar; da blev Bispen saa svag, at han aldeles ikke kunde bestride Embedet, men maatte stadigt holde Sengen, hvorfor en Medtjener blev ham beskikket. Denne var en ung Mand og, som det ofte gaaer, ikke ligetænkende med Formanden; han var meget streng i Overholdelsen af de udvortes Pligter, som Kirkeloven paaböd, og straffede Overtrædelserne haardeligen. Han var desuden gjerrig og derfor meget misfornöiet med Embedets Indtægter, hvoraf den gamle Bisp nöd sin Deel, og paastod, at de Rige burde yde langt mere til Embedet. Især var han misundelig over Æsas Rigdom, og da hun ingen Börn havde, lod han sig forlyde med det for hende, at hun burde overlade sin Gaard til Bispestolen imod at have tilstrækkelige Indtægter af den for sin Livstid. Dette syntes Æsa ikke om; derimod var hun villig til at yde ham ligesaameget som hans Formand, endog medens denne levede; mere vilde hun ikke forpligte sig til. Dette var Bispen ikke tilfreds med; thi selv om Æsa testamenterede Gaarden til Bispestolen efter sin Död, saa kunde det have lange Udsigter, da hun kunde leve længe endnu. Æsas Misundere mærkede snart, at hun ikke stod saa höit i Anseelse hos denne Bisp som hos den gamle, og de forsömte ikke at anklage hende for ham; herved fik han Anledning til at irettesætte hende for hendes Hovmod og Pragt, hvormed hun vakte Forargelse hos andre. Herved tabte hun sin forrige Anseelse endogsaa hos

sine Tjenestefolk, af hvilke nogle, da hun vilde sætte dem i Rette, lode hende höre, at det nu var forbi med hendes Magt over Bispen; Æsa viste dem bort af Tjenesten, men Bispen antog sig dem og fik af dem meget at vide om den forrige Biskops Overbærenhed mod hende og flere, især i Henseende til Kjödspiser i Fasten. Det bemærkes herved, at ingen af de udvortes Christenpligters Efterlevelse var saa tung for Færingerne, som at afholde sig fra Kjödspiser i de 7 Uger i Langefasten; thi det var de Riges Skik at bruge ferskt Kjöd alle Aarets Tider (see Færeyínga Saga, p. 154). Aarets Tider vare og inddelte efter denne Skik: August, September og October vare Lammekjöds-Tiden; November, December og Januar, Qvæg- og Faarekjöds-Tiden; Februar, Marts og April, Kalvekjöds-Tiden; Mai, Juni og Juli, Fuglekjöds-Tiden. Da nu Kalvekjöds-Tiden just indfaldt i Langefasten, saa var det tungt for Æsa ikke at torde nyde Kjöd af sine Fedekalve; Bispen bestak hendes nærmeste Tjenestefolk, hvilke endog fristede hende til at overtræde Forbudet. Det angaves, og da der nu ikke modtoges andet end Jordegods i Böder til Kirken, mistede hun endeel af sit Jordegods; hun blev derved meget forsigtig, og i 3 Aar havde Bispen ingen Anledning haft til at idömme hende Böder. Da traf det sig, at en Fisker, der boede i Nærheden af hendes Gaard, var ude paa Fiskeri og fangede en Torsk, i hvis Mave han fandt en stor Guldring; dette Fiskemeed kaldes siden den Tid endnu „Gullringurin". Da han kom hjem og fremviste den for flere, kjendte den för omtalte Tiggerske den strax og sagde, at den tilhörte Æsa; hun bad ham lade hendes Datter ledsage ham; han vilde nok faae god Findelön hos Æsa. Men Datteren bad hun sige til Æsa, at nu var det ene opfyldt af det, hun havde anseet for umuligt, og det andet vilde snart opfyldes. Æsa blev meget bekymret og forfærdet herover; hun frygtede for, at det af Bispen og andre vilde blive anseet som en Gudsdom over hende, at Gud havde herved givet tilkjende, at hendes Gjerning og Ord dengang vare gudsbespottelige. Den gamle Bisp var nu död, og hans Eftermand vilde behandle Æsa strengt, hvilket fandt Medhold hos Folket, efterat ovennævnte Hændelse med Ringen var bleven bekjendt. Æsa var nu over en 60 Aar gammel, men omringet af hadefulde Mennesker og Speidere, og havde ingen, hun i Fortrolighed kunde tale til, ei heller noget at fornöie sig med uden en Kat, som hun stedse havde i sit Værelse. Langefasten begyndte, og Æsa lod ingen Kalv slagte, men kun fede nogle til Paasken. Det var Skik at spise Kjöd Paaskedag, og alle, som havde Raad dertil, lode derfor slagte en Fedekalv og endogsaa koge noget af den, for ikke at behöve at koge Paaskedag. Saaledes gjorde

og Æsa; Onsdag Aften lod hun koge den slagtede Kalv og derpaa ophænge i Kjelden; dog tog hun et Stykke af Ryggen („Háriggurin") og satte ind i en lille Alkove, til hvilken hun selv havde Nöglen. Langfredag Eftermiddag sendte hun sin Tjenestepige ind i denne Alkove for at hente tillavet Fisk derfra, enten fordi hun var syg og ikke selv kunde gaae derhen, eller fordi hun var sig bevidst ikke at have forseet sig. Pigen kom ud med Fadet, hvorpaa Kalvekjödet stod, og nu saae hun, at der paa den ene Side af Ryggen var afrevet noget af Kjödet. Pigen korsede sig over denne grove Synd og angav det strax for Bispen. Æsa paastod sin Uskyldighed og erklærede, at hendes Kat maatte have gnavet deraf; men da der ved Besigtigelsen ikke blev fundet Spor af Kattens Tænder eller Klöer, saa blev Æsa erkjendt som den Skyldige, og uagtet man senere mente, at Pigen selv havde revet det af, blev Æsa dömt som en forhærdet Synderinde at have forbrudt al sin Eiendom. Til hendes fremtidige Opholdsted blev den ubeboede Ö Kolter anviist hende; en fattig Familie skulde fölge med hende og passe paa hende. Men den ovenomtalte Tiggerskes Datter blev bestemt til hendes Opvartning og beordret til hver Morgen at sige til hende: „Gud staaer de Hoffærdige imod; — dit Hovmod gik for Fald". Æsa blev meget gammel, men meget afholdt af den der bosatte Familie. Endog Tiggerskens Datter fik hende meget kjær, og roste hendes Taalmodighed og Gudsfrygt. Saaledes fik Bispestolen sine store Eiendomme i Sydströmö.

BEMÆRKNINGER.

I Anledning af Sagnet om Æsa, som nu mest bliver erindret under Navnet Gæsa, bemærkes, at dette Sagn i Nutiden kun haves saaledes, at Gæsa af Stolthed kastede en Guldring i Söen, da hun bebreidede en fattig Kone Örkeslöshed, og denne svarede, at Gud nok kunde gjöre hende fattig, inden hun döde; at Æsa da tog en Ring af sin Finger og kastede den i Havet med de Ord: „Ligesaa lidet som denne Ring bringes mig igjen, bliver jeg fattig"; men at den siden blev funden i Maven paa en Torsk, som var fisket paa en Fiskerbanke, som siden den Tid kaldes „Ringen"; at Æsa forbröd alt sit Gods, fordi hun i Dimmelugen spiste Kjödet af en Kalveryg. Men jeg hörte Sagnet i Suderö for omtrent 40 Aar siden af 3 Mænd, der alle paastode at nedstamme fra Gæsas Familie, maaskee hendes Söstre; vel vare disse ikke overensstemmende i enkelte Ord, men dog i Hovedsagen, ligesom de og stemmede overens med andre her paa Strömö om Gaardens Störrelse og Jordernes Omfang (til Houris Götu). Jeg har derfor samlet denne Fortælling, som mig syntes passende, og vil nu tilföie, hvad jeg

videre hörte om Bispestolen, der saaledes bestod af Æsas hele Eiendom indtil efter Reformationen. Der fortælles saaledes, at der strax efterat Æsa havde mistet Gaarden indfaldt et strengt Uveir, saa at den största Deel af Köer og Faar döde, og da Bispen indkrævede ligemeget i Indtægter til Embedet som forhen, blev han meget forhadt, og man udtydede baade hans Ord og hans Gjerninger til det Værste; thi hans Hovmod var saa tiltaget, at han skulde have sagt: „Denne gode og store Bispestol har jeg erholdt for i Guds Sted at have givet Syndsforladelse, hvilket mine Eftermænd om 1000 Aar skulle prise mig for". Dette blev ogsaa fortalt for Gæsa, der sagde: „Jesu fem Vunder have bragt Forlösning for mine Synder, men det siger jeg, som vil mindes, at inden den halve Tid er forlöben, som den uretfærdige Bisp vil fastsætte, er mit Gods ikke længer Bispestol; men min lidte Uret vil længe omtales og blive Bispens Minde til Vanære". Bispen fik dette at höre, blev tungsindig og rört i Samvittigheden, saa at han siden kun havde liden Glæde. Han blev syg og sengeliggende i fulde 20 Aar, inden han döde, og nöd i den Tid endnu mindre Agtelse af sin Eftermand, end han havde viist sin Formand. Ved hans Begravelse skal hans Eftermand, som Peder Claussön og Torfæus kalde Roi eller Kroi, andre Hroar, og Arrild Hvidtfeldt Rhodius, have holdt en Ligtale af fölgende Indhold: at man vel kunde formode, at han vilde berömme sin Formand; men han havde med bekymret Sind taget imod Bispestolen, fordi det var tvivlsomt, om den var retfærdigt tilvendt Gods; derfor vilde han tale Usandhed, hvis han prisede sin Formand derfor. En af mine Sognemænd fremförte et lidet Riim desangaaende, som var bevaret fra Oldtiden, saa lydende:

Af góðari grund segði hann Gudmundar lund,
men kaldur sum ís gàv hann Mattísi prís,
tí ikki vildi Roji tàla um hann logið.

(Han sagde, at Gudmunds Sindelag var af god Grund, men kold som Iis talede Roi til Matthias Priis, thi han vilde ikke sige andet end Sandheden om ham).

Fremdeles fortalte en af mine Sognemænd mig, at Bispen byggede en anden Kirke dengang, da Aarstallet efter Christi Födsel skreves med fire Streger ved Siden af hinanden (1111), og at dens Skytshelgen var den hellige Magnus, som viste sin Kraft til at gjöre Mirakel paa en fra Skibbrud frelst Islænder, der var bleven saa rasende, at fire Mænd maatte holde ham; men da han blev slæbt til Kirken og helligt Vand

i hellig Magnuses[1] Navn stænket paa ham, blev han saa tam som et Lam og fik sin Fornuft igjen. Landt i sin Beskrivelse over Færöerne melder, at en Kirke efter Sagnet skal være bygget Aar 1111, men han henförer det feilagtigt til den store Kirkemuur, der endnu staaer som Ruin, men som först senere blev bygget; Hilarius fik den næsten færdig efter Aaret 1500; hans Ligsteen har viist, at han döde 1511. At den Kirke, som endnu bruges til Gudstjeneste i Kirkebö, er en Oldtidslevning, findes omtalt i Antiqvariske Annaler, 3die Bind p. 269, og dette er sikkert den Kirke, som Biskop Mattis byggede istedenfor den forrige, hvis Rudera nu kaldes „Líkhús", hvilken Gæsa prydede. Man vilde maaskee heraf nogenlunde kunne bestemme, naar den förste Bisp er kommen til Færöerne; Gæsa skal dengang have været omtrent 30 Aar gammel, og over 60 Aar, da hun forbröd det sidste af sine Eiendomme; men dette maa være skeet inden Aaret 1111; Gudmund skal have været fulde 30 Aar Bisp, da han döde, og Gæsa först et Par efter have mistet sine Godser; det kan vel saaledes antages, at Gudmund er bleven indviet til Biskop i 1074 eller 1075 og död 1105. Vel bemærker Torfæus, at Matthias först döde 1157, men han melder intet om hans Alder; var han de 20 sidste Aar af sit Liv sengeliggende af Alderdomsvaghed, og kom han, inden han var 30, til Medtjener hos Gudmund, kan han vel antages at være ankommen en 10 Aar förend Gudmund döde, og da være födt 1067 eller 1068; thi en Alder af 90 Aar har ikke været usædvanlig paa Færöerne. Gæsa skal og være bleven over 90 Aar gammel, saa at hun levede indtil henved den Tid, da Matthias blev sengeliggende 1136 eller 1137, da han omtrent var 70 Aar gammel. Rói blev viet til Biskop 1162, og hans Eftermand Sven, som döde 1212, skal have faaet Bispesædet 50 Aar efter Róis Indvielse; det synes da at være overeensstemmende med Sagnet, at Rói har været Medtjener i 22 og i 28 Aar Biskop, og at Sven har været 22 Aar Biskop, da han döde. Siden skulle efter Sagnet mange Bisper ikke engang i 20 Aar have siddet paa Bispestolen, men, saavidt vidstes, ingen over 30 Aar. Torfæus har i sit Skrift „De rebus gestis Færöyensium" anfört endeel om de færöiske Bisper, men Aarstallene stemme ikke med de i Arrild Hvidtfeldts Bispekrönike angivne.

Torfæus:	Hvidtfeldt:
Sörqver, forordnet 1216.	Sercuerus 1216.
Bersvein, död 1243.	Berghuinus.
Peter, forordnet 1246.	Petrus, electus 1255.

[1]) Jarlen Magnus Sanctus döde Martyrdöden den 16de April 1115, og hans Skriinlæggelse foretoges den 13de December samme Aar.

Torfæus:	Hvidtfeldt:
Gauti, i Bergen 1267, död 1268.	Gautius, electus 1265.
Erland, forord. 1269 (död 14de Juni 1308)	Erlenderus, electus 1271.
Lodin, druknede 1316.	Lodinus, el. 1308.
Signar, ordineret 1320 (formodentlig Sigvar).	Sigvardus.
(Peder Claussön nævner derpaa: Giafvard).	Sebaldus.
Havard (indviet 1343), död 1348.	Havardus.
Arne (Svæla), i Island 1363.	Arno.
	Vibolderus [1], i Helsingör 1394.
	Vigled (maaskee den samme) 1407.
	Jonas (Jóan, Jón) 1412-1448.
	Sören Severinus 1441.
	Hemmingus Danus, 1434-1443.
	Matthias.
	Hilarius, död 1511.
	Chilianus.
	Amundus, ordin. 1532, afsat 1538.

Riber, den sidste færöiske Biskop, skal kun have været 12 Aar Bisp paa Færöerne; han ankom vel 1540 med Truels og reiste derfra 1552, efterat han flere Gange var bleven plaget af Sörövere; 1556 blev han Biskop i Stavanger.

IV. SAGN OM KONG SVERRE.

Kong Sigurd, Sön af Harald Gille, regjerede efter sin Faders Död (1186) over Norge tilligemed sine Brödre Öjsten og Inge. Sigurd var en mandig, stærk og smuk Mand. Han havde i nogle Aar en Pige i sin Tjeneste som sin Madlaverske (Maddeje), der stedste fulgte med ham paa hans Reiser imellem Throndhjem og Bergen; hendes Navn var Gunhild, hun var af en anseet Slægt, dog ikke af höi Byrd; hun var stærk og rask, men ikke skjön. Kongen var meget qvindekjær, og Gunhild undgik ham ei heller; dog var dette ikke ubekjendt; man mærkede vel, at Gunhild tiltog sig större Friheder, men man antog, at dette kunde komme af, at hun havde været saa længe i hans Tjeneste.

Ved Kongens Hof var en Mand, som var hans Vaabensmed; han hed Uni og var födt paa Færöerne. Han beilede til Gunhild, som vel

[1]) Efter Sagnet skal Vigbaldur have begyndt at bygge den store Kirkemuur i Kirkebö, men blev dræbt.

ikke gav ham reent ud Afslag, men vilde dog ikke ægte ham, da hun ikke ansaae ham for rig nok, og hun havde det godt hos Kongen. Da drömte hun engang, at hun havde tillavet en Ret af Kjödet af et vildt Dyr for Kongen, som fandt saadant Behag i den, at han greb hendes Haand og sagde: Nu vil jeg give dig en Drik af mit eget Ölkruus; denne Drik vil först smage dig söd, siden meget bitter, men derpaa atter overmaade söd. Hun tænkte ofte paa, hvad denne Dröm kunde betyde. En Aften var Kongen meget oprömt, viiste sig meget kjærlig imod hende og beholdt hende hos sig om Natten. Siden den Tid viiste han Venlighed mod hende og lovede at forsörge hende.

Dette skete om Vaaren; men om Sommeren kom fra Paven i Rom en fornem geistlig Mand til Norge; hans Ærinde var at afgjöre nogle Stridigheder mellem Kongerne og forebygge Uenighed. Han erfarede da, at Kong Sigurd allerede havde en uægte Sön, og man vidste ikke, om han havde flere. Da dette i Fremtiden kunde give Anledning til Borgeruroligheder, bebreidede han Kongen dette og truede ham med Pavens Ban, hvis han ikke afstod fra dette Levnet.

Kongen var ilde tilfreds og talede endog derom til Gunhild, idet han yttrede, at Paven nu nödte ham til at lade sine Börn ombringe, hvor haardt det end vilde gaae til Hjærte. Kort derefter blev Gunhild vis paa, at hun var frugtsommelig; hun var nu meget bekymret og besluttede heller at forlade Norge, end leve sig der til Sorg, idet Kongen vilde beröve hende sit Barn, ja maaskee endog lade det dræbe.

Gunhild havde en Broder, som var Kjöbmand, der handlede med sit eget Skib, men opholdt sig stundom i Throndhjem, stundom i Bergen. Skibet laa nu seilfærdigt at afgaae til Færöerne fra Bergen; men Broderen var reist til Throndhjem, hvorhen og Pavens Sendemand og Kongen med sit Hof havde begivet sig, deriblandt ogsaa Uni; Gunhild derimod var bleven tilbage i Bergen ved at anstille sig syg. Hun bönfaldt da Skibsfolkene paa Broderens Skib om at tage hende med til Færöerne, som hun gjerne vilde see, men bad dem tillige ikke at lade nogen faae Nys derom. Hun fik sig nogle gamle pjaltede Klæder og overtalede Folkene underveis til at sige paa Færöerne, at hun var en fattig Pige, som var vant til grovt Qvindearbeide. Skibet ankom til Thorshavn; her gik hun nu i Land, iført sine gamle Klæder og udgav sig for en faderlös og forladt Pige, der sögte Tjeneste af hvad Slags det kunde være.

Bispen i Kirkebö var da en ældgammel Mand og sengeliggende, men han havde en Kapellan, hvis Navn var Roi, og som var en Broder til Vaabensmeden Uni, men var ganske ubekjendt med Gunhild og Bro-

derens Frieri til hende. Gunhild fik strax Tjeneste paa Bispegaarden i Kirkebö som Rögterske[1]. Kort fra Fæhuset, hvor hun opholdt sig, boede et Par gamle Folk, hvilke Gunhild viiste sig hjælpsom imod, saa de fik hende meget kjær. Tiden leed hen imod Julen. En Dag var der opdrevet fra Havet endeel Tang, Gunhild stod just og læssede det af en Hest, da hun fölte Födselsveer; hun fik hurtig taget Bæretöjet af Hesten og skyndte sig ind, hvorpaa hun födte et Drengebarn; den gamle Kone i Nabohuset var hende behjælpelig, men maatte love at holde det aldeles hemmeligt. Gunhild blev snart saa frisk igjen, at hun kunde forrette sit Arbeide, saa at ingen mærkede Uraad herved.

Om Foraaret derpaa kom et Skib fra Bergen til Thorshavn og med det var Uni reist deels for at besöge sin Broder, deels maaskee ogsaa for at söge efter Gunhild, som var savnet uden at nogen vidste, hvad der var blevet af hende. Gunhild fik da at vide at Uni var kommen til Öerne, og frygtede nu for, at han var sendt did af Kongen, der vel havde formodet hendes Tilstand og sendt ham for at ombringe Barnet. Derfor sögte hun om et Sted, hvor hun kunde skjule sin lille Sön; hun fandt oppe i det steile Fjeld en Hule, som endnu kaldes *Sverres Hule*; den er omtrent 7 Alen lang og i Nutiden kun $2^1/_2$ Alen dyb ind i Fjeldet, men synes för at have været dybere, da nogle store Basaltstene ligge nedenunder den, hvilke synes at være nedfaldne derfra; Opgangen til den er steil og vanskelig, saa Faar og Kreaturer nedenfra ikke kunne komme op til den. Op i denne Hule lagde hun Barnet og gjorde det saa beqvemt et Leie som muligt; i den sydostlige Ende af Hulen lagde hun Grönsvær til Hegn, for at Barnet ikke skulde falde ud af den. Siden gik hun hver Aften, naar Folk vare gaaede til Sengs, og hver Morgen, inden de andre stode op, til Hulen og gav Barnet Die og passede det. Saaledes lagde ingen Mærke til dette; thi en Fæhuuskone ved Kirkebögaarden maatte være bestandig ved Köerne for at vogte dem, at de ikke skulde gaae paa farlige Steder, hvor de let kunde falde ned; derfor ændsede ingen, at hun oftere end sædvan-

---

[1]) I Datiden var det sædvanligt, at Kostaldene laae i lang Afstand fra Husene, for at Tunet omkring dem ikke skulde optrædes og for lettere at kunne före Gjödningen paa Markerne. Köernes Rögt blev besörget af Piger; man valgte især de stærkeste til dette besværlige Arbeide, da de maatte endogsaa bære Tang fra Stranden til Gjödning paa Markerne, de maatte vaage hos Köerne, naar de skulde kælve o. s. v. En saadan Pige kaldtes Fjóskona, hun havde almindelig et lidet Kammer (Skemma) ved Siden af Fæhuset; denne Tjeneste blev anseet baade for besværlig og kjedelig formedelst det ensomme Liv, saa kun de Fattigste paatoge sig den.

ligt drev Köerne op under Fjeldet. Veiret skal og den Sommer have været meget mildt og taaget.

Uni kom nu til sin Broder og fortalte ham Tidender fra Norge, at Norge nu havde faaet sin egen Erkebisp, som boede i Throndhjem, fremdeles om Kongernes tiltagende Avindsyge og Uenighed, der lod befrygte indvortes Krig. Det varede nogle Dage, inden Uni fik Gunhild at see, og hun var saa forandret i Udseende og Klæder, at han kjendte hende ikke, förend han hörte hende tale, thi hun sögte at undgaae ham. Han undredes meget over, at hun saaledes skjulte sig, men vilde dog ikke röbe hende. Da han engang fik hende i eenlig Tale, gjentog han sit Frieri, men hun vedblev at være kold imod ham. Han saae vel, at der laae hende noget paa Hjærtet, men kunde ikke faae det at vide, han haabede dog at vinde hende med Tiden. Saaledes gik det til efter Mikkelsmesse; da blev Veiret uroligt, koldt og stormfuldt, og Köerne bleve derfor om Natten indbundne i Stalden; derved blev Gunhild forhindret fra at komme til Hulen saa hyppigt og til saa bestemte Tider, som ellers; hun saae derfor meget bedrövet og nedslaaet ud, men vilde dog ikke endnu aabenbare sin Vaande for Uni. Han besluttede da nöie at passe paa hende, og opdagede, at hun ofte tidlig om Morgenen gik op under Fjeldet, uagtet ingen Köer vare der. Han gik da engang selv derop; han gav sig til at synge og hörte da Barnets Röst, kröb op til Hulen, og saae, hvorledes det laa og legede med 2 Guldæbler, som vare syede fast til dets Klæder, at de ikke skulde blive borte. Han sneg sig ned igjen og talede ikke derom til nogen. Næste Morgen, inden det dagedes, gik han derop igjen, tog Barnet paa Skjödet, og sad og legede med det, da Gunhild kom til Hulen. Da hun saae Uni her, faldt hun i Besvimelse, men han ilede hen til hende og sagde, at han nok kunde tænke, hvem Barnets Fader var; men dersom hun önskede, at det skulde blive i Live, maatte hun ægte ham; han vilde da foregive at være dets Fader, Gud maatte saa siden raade for dets Lykke; paa dette Vilkaar erklærede Gunhild, at hun vilde ægte ham. Uni gik nu til sin Broder og opdigtede en Historie, hvorledes Gunhild havde maattet flygte fra Norge for sine Frænders Skyld, der ikke vilde tillade hende at ægte Uni; hun havde dulgt sit Svangerskab, da hun ikke vidste, hvorledes Roar var sindet mod sin Broder. Saavel Roar som den gamle Biskop lode sig tilfredsstille ved denne Forklaring. Aaret derpaa reiste Uni til Norge med sin Kone og sin foregivne Sön; han var i sin Tjeneste hos Kongen, til han 4 Aar derefter døde; da drog han igjen til Færöerne, hvor hans Broder kort efter blev Biskop. Unis Börn bleve opdragne tilligemed Bispens, og Gunhilds Sön blev holdt i

Skole hos Munkene og blev der oplært, til han var saa gammel, at han selv kunde bære Vidne („vitnisførur”), nemlig over 15 Aar. Han valgte da den geistlige Stand, som han var opdragen til; Bispen raadede ham og dertil, men Uni var da död. Han blev da klippet eller kronraget, og viiste sig saaledes for sin Moder med de Ord, at det vel glædede hende, at hun med Tiden kunde see ham som Præst, maaskee endog som Bisp. Men hun brast i Graad ved denne Tale og sagde, at noget andet og höiere var han baaren til, end at blive Præst; thi Kong Sigurd var hans sande Fader, saa at han havde Ret til Norges Krone. Sverre blev da opflammet af Ærgjerrighed og udbröd: „Er jeg baaren til en Krone, skal jeg og stræbe at faae den, hvad det end skal koste mig; Livet er mig nu ikke glædeligt uden den, og derfor vil jeg ogsaa vove Livet for at vinde den”. Bispen ansaae dette for en altfor dumdristig Forhaabning og sagde, at det ligesaa lidet vilde lykkes ham, som det var lykket hans Broder, der var slagen ihjel af Erling, som nu havde ladet sin Sön Magnus krone til Konge. Men Sverre svarede: „Allvæl ræður gud firi happi, vantreysti er vanvirðing hans”, d. e. fuldvel raader Gud for Skjæbnen, Mismod viser Foragt for ham. Bispen bebreidede nu Gunhild, at hun saa længe havde dulgt dette for ham; men hun svarede: „Saalænge der var en i Live, der var nærmere til Kronen end min Sön, vilde jeg ikke aabenbare det for ham, men nu seer jeg, at den, som ikke er Kronen saa nær som han, vover at stride mod Kong Magnus og derfor maa min Sön vide sin Ret, og Gud raader da for, om han kan naae den”.

Sverre sögte nu at saffe sig Færdighed i Vaabenbrug og at öve sig i farlige Foretagender, samt erhverve sig Kundskaber, som en Konge kunde have Nytte af. Sverre havde fattet Kjærlighed til Bispens Datter Astrid; medens de vare trolovede, avlede Sverre flere Börn med hende. Sverre besluttede da at forsöge sin Lykke i Norge og reiste med et Kjöbmandskib fra Færöerne, men blev ved Uveir dreven tilbage og kom ind i Havnen Vaag paa Suderö, hvor Skibet, som havde taget Skade, maatte istandsættes. Sverre reiste da til Bispegaarden i Besög, men blev modtagen med Kulde, fordi han ansaaes for uheldig, da han havde maattet vende om; han var der kun i et par Dage, hvorpaa han med det samme Skib reiste til Norge. Aaret derpaa, dog et par Uger over sædvanlig Qvindetid, födte Astrid en Sön, som blev kaldet Erling, men som Sverre aldrig vilde erkjende for sin Sön; derfor afhentede han heller aldrig Astrid til sig til Norge, medens han levede; paa sin Dödsseng erklærede han, at han da ikke havde mere end een Sön i Live, nemlig Hakon, som blev Konge efter ham. Denne lod samme

Vaar hente sin Moder til sig og gav hende en Gaard at boe i nær ved Throndhjem. Han viste hende megen Hæder og gav hende et helligt Klenodie, som var viet i Jorsal, hvorpaa Jesus og Jomfru Maria vare satte. Herover blev Enkedronningen vred og dræbte tre Konger ved Trolddom, saa at Sverres Sönnesön var alene tilbage der som rette Arving, hvilket Færingerne ogsaa ansaae ham for. Men Erling, Astrids Sön, ansaae sig nærmere Arving; han samlede sig Folk, især fra Norderöerne, hvor hans Moder eiede meget Odelsgods. Han byggede sig en Borg i Thorshavn, hvorefter et Huus indtil for kort Tid siden kaldtes Borgarstovan, ham kaldte man Borgharrin. Han holdt först et Slag i Dalen ved Skálabotn paa Österö, men tabte det og flygtede til Ambadal nordligst ved Eide, hvor han tabte det andet Slag, men slap over til Kalsö, hvor han i en Dal ovenfor Bygden Mikladàl tabte det tredie Slag. Om Slaget i Skálabotn haves fölgende Vers:

Borgharrin fekk so hart eitt fall,
At rungaði aftur úr Skælingsfjall,
Fjàrðar á hon dundi í blóði,
um allar Føroyjar hoyrdist ljóðið.

V. SAGN OM HEINE HAVREKI.

Kort för Reformationens Indförelse paa Færöerne (hvilket de fleste antage at være skeet 1538, skjöndt nogle paastaae, at den ikke var vedtagen paa alle Öerne, förend Biskop Riber 2 Aar derefter ankom) levede i Bygden Húsavík en velhavende Familie; en Enke forestod Gaarden, hun opfostrede sin Sösterdatter, hvis Navn var Herborg. Denne var i den Alder, at Mosteren önskede hende gift med en Bondesön, der friede til hende; hun ansaae det for et godt Parti. Herborg derimod var ikke meget for Partiet, men vilde dog ikke sætte sig imod sin Mosters Villie. Da skete det, at Herborg en Nat drömte, at hun gik nede ved Stranden og saae paa, hvor Bölgerne bröde og skyllede op ad Sanden; da opdagede hun et Bundt Nögler („eina likla kippu") med 6 Nögler, hvoraf 5 vare forrustede, men en var blank. Hun tog Bundtet op, og efter at have beskuet dem, udtog hun den blanke Nögel af Bundtet og stak den ind under sit Bælte, men lagde de andre Nögler fra sig. Hun undredes meget over denne Dröm og grundede, hvad den kunde betyde. Hun fortalte den da for Mosteren, der opmærksom lyttede til den, blev betænksom, og tilsidst udbröd: „ak, den stakkels Joen! ikke faaer han dig til Kone; den, du faaer til Mand, kommer fra Havet, naar det saa bliver". Herborg ansaae dette som en Spaadom, og blev nu mere utilböielig mod Frieren.

Kort derefter hændte det sig, at sex norske Studenter ved en Storm bleve fordrevne fra Bergen til Færöerne og kom til Land ved Húsavík. De vilde nemlig foretage en Lystreise[1] til en Gaard i Söndmör med en Baad, og tænkte at naae derhen paa nogle faa Dage, for hvilken Tid de havde forsynet sig med Proviant; de havde kun lidt Vand med, hvilket de mente at kunne forsyne sig med paa Veien, da de vilde seile langs med Landet; derimod havde de medtaget noget svagt Öl og tillige noget stærkt fremmed Öl til Gaardens Beboere. Somme sige, at de havde Compas med, andre, at de ingen havde. Da de kom ud for Stat, overfaldt dem en meget stærk Storm af Östen, saa de hverken kunde före Seil eller roe til Lands imod Vinden, deres Aarer gik i Stykker. De dreve da snart Landet af Sigte, og da Stormen vedblev med höi Sö, kunde de ikke gjöre andet end holde Baaden lige for Vinden, der bestandig var östlig. De manglede nu Vand og for at styrke sig drak de af det stærke Öl, men Heine kun af det svage; men herved bleve de andre endnu mere törstige, saa at de endog grebe til at drikke Sövand; efter faa Dages Forlöb bleve de saa afmægtige, at de ikke engang kunde hjælpe Heine med at styre Baaden; Födemidlerne begyndte ogsaa at gaae op for dem. En af dem blev saa svag, at han maatte lægges ned foran i Baaden, og Heine gav ham sin Kappe at tildække sig med. Enhver Sö, som bröd bag over Baaden, gjorde derfor Heine, som bestandig maatte sidde ved Roret, stedse gjennemvaad, men derfor plagedes han ogsaa meget mindre af Törst, da det er sikkert af Erfaring, at den, som er i vaade Klæder, törster mindre end den, som er i törre. Saaledes dreve de for Vinden til den syvende Dag, da saae de Land, hvorfor de satte Seilet til og styrede ind mod Landet. Natten faldt paa, saa de kunde ikke sees fra Land, men de havde dog stadig dette i Sigte og kom til Húsavík i Maaneskin; skjöndt der var nogen Brænding, kom de dog lykkelig i Land paa Sanden. Kun to af dem vare istand til at hjælpe sig selv op, men Heine maatte bære de andre op og lagde dem ned ved Elven der; efter at de havde slukket deres Törst, lagde de sig at sove paa Jorden; Heine sad hos dem og vilde ikke forlade dem.

---

[1]) Lucas Debes omtaler denne Tildragelse saaledes i sin Færöes Beskrivelse Pag. 214: „At Heine med sex andre Studentere var paa en Baad udi Lystering, da der kommer en Modbör paa dennem fra Landet, hvicken dreff dennem langt udi Hafvet Landet af sigte, oc omsider fordreff de ind under Færöe. De sex Studentere draage strax tilbage igjen til Norge met det förste Skib. Men Heine allene igjen forblifvende bleff först Bispens Famulus udi Færöe, oc siden Sogne-Præst udi Österöe, begaff sig saa udi Ecteskab med en Færöeske Qvinde o. s. v."

Det traf sig saa, at en af de Köer, som Herborgs Moster eiede, var nær ved at kælve; ved slige Leiligheder pleier en af Husets Qvinder at vaage hos Koen eller passe paa jevnligen at see til den, om den skulde behöve Hjælp. Da det begyndte at dages, gik Herborg hen for at see til Koen. Da hun lukkede Dören op paa Fæhuset, knirkede den stærkt[1]. Herved blev Heine opmærksom og reiste sig op. Herborg, som havde seet, at Koen ikke behövede Hjælp, blev nu Heine vaer og ansaae ham for et Ilbud, der gik i „Nödsend" (efter Nödhjælp) og vilde gaae henimod ham; men da hun saae hans forskjellige Klædedragt, blev hun bange, gik ind i et Huus nærmest ved og vækkede Folkene. Da hun kom ud igjen, var Heine kommen tæt til Huset, gik hen til hende og fortalte deres Uheld. Folk kom nu til, og man bragte de svageste til de nærmeste Huse og pleiede dem paa bedste Maade. Heine, der ansaaes som Hövedsmand, fulgte med Herborg til Mosterens Huus, der var det anseeligste og meest velhavende i Bygden. En af Kammeraterne döde; Herborg gik omkring og saae til dem og pleiede dem, saa de kom til at höiagte hende baade for hendes Sindelag og hendes Huuslighed og Færdigheder. Heine, som vel havde en Pige i Bergen kjær, men ikke havde Udsigter til at faae hende til Ægte, fattede nu Kjærlighed til Herborg og besluttede at blive paa Færöerne, da hun ligeledes havde Godhed for ham. Han vandt ogsaa snart hendes Mosters Yndest og fik hende stemt for Partiet; han fortalte hende, at han vel havde uddannet sig til at være Præst, men at han vilde söge en anden Stilling for at kunne faae Herborg; han talte desuden ogsaa om en ny Lære, der begyndte at udbrede sig, som tillod Præsterne Ægteskab; hun blev strax vel stemt for denne Lære, som tillod saa mange Friheder, og ikke havde saa strenge Bodsövelser. — Heine reiste nu hen til Biskop Amund Olafssön, der antog ham som sin Famulus. Heine erholdt derved megen Kundskab om alt det geistlige Gods paa Færöerne, og hver enkelt Gaards Indtægt, samt om hvad Geistlighedens Rettigheder og Indtægter ellers vare. Han reiste derfor

---

[1]) Fæhusdörene (fjósdirnar) have nemlig ikke Hængsler, men dreies paa to i det bagerste Bræt dannede Tapper, hvoraf den ene gaaer i et Hul i Dörtrinet (gáttin), den övre opad i et Hul i Dörtræet (hurðar ásin); Dören vil let knage (rýkja) ved at lukkes op, naar den har været fast trykket ind mellem Stolperne (trýst inn í klovan); naar den sagte lukkes i, kaldes det at festa hurð í klova; da lader man först lidt Vand i Stydlingarnar, især naar der vare Syge i Bygden, som man var bange for at vække. Det, som forhen kaldtes hurðar ás, kaldes nu sædvanlig „duratræ", og en Vinsked over Dören paa Huset kaldes „duragekk"; paa denne var ofte anbragt et Mærke, hvoraf Huset fik Navn.

jevnligen omkring for at indkræve dem, og skjöndt han holdt det hemmeligt, at han var den nye Lære hengiven, gave hans Samtaler dog Folk andre Ideer, især paa Österöen. Hans Embede som Famulus skal have varet omtrent 4 Aar; han er altsaa kommen til Færöerne i 1534 eller 1536, eftersom man ansætter Reformationens Indförelse der paa Öerne til 1538 eller 1540. Provst Christen Djurhuus har skrevet en Katalog over Geistligheden paa Færöerne fra Reformationen til 1749, hvilken blev tilsendt Biskop Hersleb; men han angiver ikke, af hvilke Grunde han har antaget, at Reformationen blev indfört 1538, ei heller hvorfor han antager, at Biskop Riber blev paa Færöerne til 1556; derfor troer jeg, at man först maa overveie fölgende.

Bugenhagen, som og kaldes Pomeranus, kom efter Kong Christian d. 3dies Begjæring til Danmark 1537 og viede 7 Biskopper til Bispe-Embeder i Danmark, og en Norsk, nemlig Magister Gieble (vide Holbergs Bergens Beskrivelse Pag. 185), hvilken Clausen kalder Gabel Petræus. Holberg anförer og Pag. 186, at Pomeranus da kaldte ham „alienigena" i Anledning af Söndagens Evangelium d. 12te Söndag efter Trinitatis, hvilken det Aar indfaldt i den sidste Uge af August Maaned; og var den færöiske Bisp en af dem, vilde Pomeranus vist have anmærket det, da han skal have sagt: „nisi hic alienigena". Det synes derfor rimeligere, at den færöiske Biskop Riber er bleven ordineret af Palladius paa samme Tid, som Gissur Einarsson blev ordineret til Skalholts Bispedömme, nemlig Dominica Jairi 1540 (vide Videnskabernes Selskabs Skrifter, 5te Deel, Harboes Afhdl. om Reformationens Indförelse paa Island). Jeg har hört det Sagn, at den förste lutherske Biskop kom til Færöerne fra Kjöbenhavn samme Tid som den förste lutherske Biskop kom til Island, og at Amund næste Aar paa et kongeligt Skib blev fört til Danmark, hvor han fik Ophold i Antvorskov-Kloster. Et andet Sagn fortæller, at Biskop Riber havde været Biskop i 12 Aar paa Færöerne, da han, efterat være bleven udplyndret og ilde medhandlet af franske Sörövere, som pleiede at drive Handel med de katholske Biskopper, men nu ansaae Riber for en Kjætter, maatte flygte fra Færöerne til Kjöbenhavn [1], hvor han blev hos sin Patron Arild Hvitfeldt, indtil den stavangerske Biskop Joen Guttormsen kom fra sit Embede i 1556 eller 1557 [2], da Riber blev hans Eftermand.

---

[1]) Debes beretter Pag. 292, at „Her Jens Riber boede her udi nogle Aar, indtil han paa det sidste bleff nogle gange röfvet aff de Franske Söe-Röfvere, oc var da en gammel Mand; hvorfor hand begaff sig her fra til Kjöbenhaufn, hvorra hand bleff forsendt op til Stawanger i Norge, oc bleff der Biscop Anno 1556.

[2]) Peder Claussön melder i Anhanget til Oversættelsen af Heimskringla S. 120.

Et andet Sagn fortæller, at Præsten i Suderö, Broder Anders, antog Luthers Lære, og prædikede den förste Prædiken efter denne Lære i Vaags Kirke paa denne Ö, saasnart det rygtedes, at Reformationen var indfört i Danmark; dette synes og at bestyrkes af den Commissions Protocol, som var nedsat 1709. Det samme Sagn fortæller ogsaa, at da denne Præst reiste fra Vaags Kirke, efter at have holdt denne lutherske Prædiken, til Sumbö, da skete det ved de Katholskes Trolddom, at en Kastvind tog ham og Hesten ud af det höie lodrette Bjerg, saa at han og Hesten svævede i Luften over Havet, men at Gud frelste ham, idet en anden Kastvind förde ham ind igjen paa Landet. (Debes beretter denne Tildragelse Pag. 97; dog er den ikke umulig, saaledes som den er mig viist, idet Præsten ved de hyppige Kastevinde der vel kunde være fört over den smalle Gjov, som Veien gaaer forbi, og hvis ene Side er höiere end den anden, saa at han kunde dale ned til denne). Denne Broder Anders var den eneste af de katholske Præster paa Færöerne, som antog Luthers Lære. De andre katholske Præster fik Gaarden „i Tröðum" paa Sandö til Ophold, indtil de uddöde, hvilket skete i 1570.

Endnu fortæller et andet Sagn, at Kongen, inden den lutherske Biskop ankom, inddrog alt det geistlige Gods under Kronen ved en dertil beskikket Foged, der skal have fordret saadanne Beviisligheder for det Gods, der blev angivet at være Odel og ikke geistligt Gods, at Besidderne kun sjælden kunde skaffe dem tilveie, og maatte derfor afstaae Odelsgodset. Dette skal især have ramt Bygden Kollefjord, hvor kun een fattig Mand havde lovligt Beviis for, at han eiede en Mark arvet Jord, hvilken er den eneste Odelsjord endnu i denne Bygd. Alt det övrige Gods blev Kongsgods, dog saaledes, at Brugerne erholdt Bygsel derpaa. Forsaavidt kan man maaskee antage, at Reformationen begyndte at indföres 1538, og at Heine Havreki (eller Havrekstur, som Debes og kalder ham) især blev den, til hvem Kongens Udsending henholdt sig angaaende det geistlige Gods. Det er vel rimeligt, at et par Aar ere hengaaede dermed, især hvis det medförer Sandhed, at Kongen solgte 400 Marker Jord til den adelige Familie Benkestok og til Rosenkrants, som 1560 blev Lehnsherre i Bergen, hvoraf Kong Christian d. 4de siden indlöste endeel; noget solgtes efter Souverainitetens Indförelse. Derfor synes det rimeligere, at Biskop Riber först ankom 1540 og da först viede Præster til Embederne. Heine blev da Præst i Österö ef-

---

at Jon Guttormsön blev afsat fra sit Embede 1556, men Pag. 52 sammesteds siger han, at Jon Guttormsön opsagde sit Embede 1557, og at Her Jens Riber da blev hans Eftermand.

ter Beboernes Begjæring; han fik nu Herborg til Ægte. Hun födte ham en Sön, som fik Navnet Joen og blev siden Lagmand, men paa andet Aar derefter döde hun i Barselseng. Aaret derpaa reiste Heine til Norge, hvor hans förste Elskede Gyrid var bleven Enke; han giftede sig med hende; hun födte ham Sönnen Magnus, der siden blev saa berömt. Debes anförer dette Giftermaal Side 214, men feiler sikkert, idet han siger, at Magnus havde Brödre og Söstre i Færöe, hvorimod hans Halvbroder, ovennævnte Joen Heinesen, efterlod sig en talrig Afkom. Antager man nu, at Heine blev gift 1540, at Sönnen Joen födtes i 41, at Herborg döde i 42, Heine reiste til Norge i 43, saa er vel Magnus Heinesen födt 1544 eller 45.

Djurhuus anförer, at Heine blev Provst, da Bispen reiste; dette er saavidt overeensstemmende med Sagnet, jeg hörte, at da Riber afreiste i Sommeren 1552, satte han Heine til at besörge sine bispelige Forretninger, men da Indtægterne nu vare saa ringe, at en Biskop ikke kunde standsmæssigen leve paa Færöerne, saa nedlagde Kongen Bispe-Embedet, da Riber blev befordret til Stavanger 1556. Heine erholdt da en Gaard i Österö til Provstegaard, nemlig Gardshodn i Andefjord, $11^1/_2$ Mark Jord, hvorimod Kongen beholdt Bispegaarden i Kirkebö, 52 Marker, men gav 4 Marker af den til et Hospital, Arge, hvilket dog först kom istand under Kong Frederik den 2den, der nævnes som dets Stifter.

Djurhuus anförer, at Heine var Præst i Österö-Kald i 30 Aar, og deraf Provst i 12 Aar, og döde i Kaldet 1568. Men dette strider imod det, Debes beretter Pag. 215, og tillige mod Sagnet, som jeg har hört det, da Heine siges at have været Provst i 10 Aar, og at have levet 10 Aar i Præstekald i Norge, og at Sönnen Magnus var en 17-18 Aar gammel, da han med Faderen flyttede til Norge; man fortæller og, at han dengang kjendte Strömmenes Löb og Tider og Sömærkerne til enhver Ide og Modström (hann kendi ýtini àt hvörji ýðu og ýðukolvi). Heine Havrekes Afkom er meget udbredt paa Færöerne, saavel ved Lagmand Joen Heinesen, som ved Magnus Heinesen.

5. SAGN OM MAGNUS HEINESEN.

Magnus Heinesen bestemtes allerede i en meget ung Alder til at være Sömand, hvortil han ogsaa selv havde megen Lyst; til dette Öiemeed sendte Faderen ham til Bergen. Han fik tidlig Skib at före for en af sine Slægtninge der, og gjorde Reiser paa Færöerne. Men da han tredie Gang seilede fra Færöerne til Bergen, blev han plyndret af en Fribytter; og da han ved Hjemkomsten blev spottet, fordi han ikke bedre forstod at forsvare Skibet, han förte, da gjorde han det Löfte,

at han nok skulde hevne sig. Han gav sig i Krigstjeneste i Holland, og udmærkede sig der ved sit Mod og sin Forstand, saa at Kong Frederik d. 2den indkaldte ham igjen i sin Tjeneste, og udrustede ham en liden Fregat at före imod Sörövere og Fribyttere, der meget foruroligede Handelen. Magnus havde egentlig sin Bolig i Bergen, men i tre Vintre laae han i Vinterleie i Kongshavn (Skálabotn) i Österö. Magnus opholdt sig da mest hos sin Broder, Joen Lagmanden, der havde den store Kongsgaard i Lamhauge i Fæste. Af Skibets Besætning holdt 20 Mand Vagt ombord efter Omgang; de övrige vare fordeelte paa de store Gaarde paa de nordlige Öer. Mandskabet var meget hengivent til Drik og Lösagtighed, saa at 300 uægte Börn bleve i disse 3 Aar bekjendte paa Mandskabet, og nogle Qvinder erklærede at være voldtagne. Magnus selv avlede en uægte Sön, Rasmus Magnussen [1], siden Bonde i Haraldsund paa Kunöen, om hvis Sön, Guttorm i Mule, Færingerne endnu vide mange Historier at fortælle, idet han var bekjendt for sin Styrke og Kundskab om Runer til at drive Hexeri med.

Færingerne vare derfor ikke saa tilfredse med Magnus Heinesens Forhold og Forsvar, som det maatte synes af hans Bedrifter, der vel ere sande, idet han har lagt Mod, Snildhed og Krigserfarenhed for Dagen, men de vare dog ikke til nogen virkelig Beskyttelse for Færingerne; thi vel erobrede han nogle Söröverskibe, men mest under Norge og solgte Byttet der. Men han maatte flere Gange vige for Overmagten, og saaledes flygtede han engang paa Færöerne til Hestöen, hvor man endnu finder Dynger af Steen, som han havde ladet samle, for at rulle dem ned paa Fjenderne. Derfor maatte Færingerne alligevel see til at holde gode Miner med Fribytterne og handle med dem, skjöndt Kongen havde givet Hamborgerne Handelen i Forpagtning. Nogle Fribyttere hevnede og paa Færingerne den Skade, Magnus havde tilföiet dem, da de, som Debes beretter Pag. 229, „borttaage Landsens Skrin med sine Documenter, bortförde Kjöbmændenes Vahre oc Kongens Gods, som her kunde findis"; de rövede endogsaa Köer og Faar, saa at Kongsbönderne bleve saa forarmede, at de ei kunde udrede deres Landskyld og Afgifter, men kom i Restancer, og mange mistede Gaardene. Lagmand Joen Heinesen skal saaledes have haft 11 Kongsgaarde i Fæste foruden Lagstolens Gaard, men var næppe istand at udrede de billige Afgifter, tilmed da der indfaldt en saa streng og langvarig Vinter, at Kreaturerne næsten uddöde. Magnus Heinesen kunde derfor ikke heller faae Smör og Födemidler til sit Mandskab, og erholdt derfor af Kon-

---

[1]) Debes, Pag. 251.

gen 70 Köer, hvilke bleve fordeelte paa de större Kongsgaarde imod at afbetale deres Værdi med Smör, 1 Tönde Smör, beregnet til 7 Vaager, for hver Ko; men da dette ikke kunde udredes saa hastig, som det behövedes, saa blev det forandret derhen, at disse Köer skulde være Kongs Inventarium paa Gaardene, og nogle af Gaardenes indengaards eller opdyrkede Marker Jord i Forhold til deres Bonitet regnes til Köernes Underhold, hvilke endnu kaldes Kojord, og at der skulde svares af hver Ko en Vaag eller 36 Pund, hvilket Magnus fik forandret ved sin Bröder, saa at Vaagen blev regnet til 40 Pund (vide Debes Pag. 280 og 81). Men Misfornöielse viiste sig snart herved, endog hos Lagmanden, som havde 5 saadanne Gaarde i Fæste, der havde faaet disse Köer; thi denne Afgift bliver endnu anseet for byrdefuldere end anden Jordleie (i 1830 er den fordeelt paa anden Maade).

Magnus lod nu opföre en Skandse ved Thorshavn, for at beskytte den kongelige Landskyldsbod og Kjöbmændenes Pakhuse, men dette kunde ikke forebygge, at der handledes i andre Havne. Da det engelske Contoir i Bergen var ophævet, medens Lindenow var Lehnsherre, saa sögte Engelsmændene at skaffe sig færöiske Producter paa ulovlig Maade; de ansaae Magnus Heinesen som den, der lagde dem de största Hindringer i Veien; de sögte derfor paa en snedig Maade at undgaae Opdagelse. De lode derfor Smör og Tælle nedlægge og smelte i Foustager, som vare mærkede i Hetland, og Ulden blev indpakket i hetlandske Sække, og havde falske Ladningsbeviser fra Hetland. Hamborgerne i Bergen lede derfor stort Tab paa deres Forpagtning; thi Bönderne betalte endog deres Landskyld med Fisk og Vadmel, men kun en ringe Deel Vaaruld. De klagede over Tidernes Haardhed, Affald paa Faarene og slet Fuglefangst, men derimod ikke over Plyndringer, saa at der var intet at bestille for Magnus, som ikke vilde ligge paa den lade Side, men tænkte paa at opsöge Grönland igjen og beredte sig til denne Reise, som Lindenow ogsaa stærkt opmuntrede ham til, men som dog, uagtet Magnusses Bestræbelser, ikke fik det ventede heldige Udfald. Imidlertid havde mange paa Færöerne, endog Kongsbönder, maattet tage paa Credit hos Hamborgerne og sat deres Jorder i Pant; Gjælden tiltog tilsidst saaledes, at Laugretten angav det for Kongen og ansögte om, at Kongen vilde indlöse Pantet; men Kongen lod de adelige Familier, især Rosenkrantzes, som forhen havde kjöbt Jordegods paa Færöerne, udlöse Hamborgerne. Lehnsherren befalede tillige at lade undersöge, om denne slette Tilstand ikke kunde afhjælpes. Lindenow beordrede da Magnus Heinesen dertil og at give Indberetning derom. Magnus Heinesen opdagede da snart, at hans Broder var Hovedmanden for

denne ulovlige Handel, og han foreholdt ham det urigtige i hans Fremgangsmaade. Men Laugmanden beraabte sig paa, at Almuen var bleven saa slet forsynet af Hamborgerne med Korn og andre Nödvendighedsvarer, og derimod overfyldte med Öl, Pryssing og slig Luxus. Han bebreidede ogsaa Magnus, at de mange uægte Börns Opdragelse, som Skibsmandskabet ikke ydede Bidrag til, havde forvoldt ham store Omkostninger, idet han havde maattet opdrage nogle paa sine Fæstegaarde, og ellers sörge for at faae dem opdragne hos andre Bönder. Laugretten var ogsaa ilde stemt imod Magnus, da hans usædelige Mandskab havde saa besmittet Ungdommen, at man i Laugretten havde seet sig nödsaget til at bestemme, at hver som blev besvangret uden sikkre Udsigter til Ægteskab, skulde bære Steen af By og forvises Sognet. Magnus, som havde faaet Sophie Gyntelberg til Ægte, vilde derfor ikke lade Sagen undersöge ved Laugretten eller optage Thingsvidner; derimod fik han opsporet, at den egentlige Reder boede i London og kaldtes Sante Joen, at han för havde været Fribytter, men nu var en rig Kjöbmand.

Imidlertid var Lindenow bleven Landsdommer i Nörre-Jylland, og Bilden Lehnsherre i hans Sted; denne var ikke ret gunstig stemt mod Magnus Heinesen, fordi han havde faaet Nys om Forholdene paa Færöerne, som han troede, Magnus vilde fortie. Han gav derfor ikke Magnus Ordre at krydse efter Fribyttere, fordi ingen Klager indlöb fra Færöerne, og Danmark havde Fred med alle Nationer. Dette tog Magnus sig meget nær, og saae sig nu ingen Udvei at hevne sig paa den engelske Kjöbmand, uden ved at henvende sig til den Nation, som var i Krig med England. Han seilede da til Holland med sit Skib, fik af den spanske Statholder Befaling at krydse efter engelske Skibe, samt fik Rang med de hollandske Orlogs-Captainer. Dog holdt Magnus dette hemmeligt for sit Mandskab, for hvilke han kun foregav, at han seilede til Færöerne, for at opbringe dem, som handlede der imod den Forpagtningscontract, som Kongen havde indgaaet med Hamborgerne. Skibet var ikke egentligt Krigsskib, men en Hukkert, som blev forsvarlig udrustet og væbnet; Mandskabet blev formeret. Han seilede nu op til Færöerne og heisede dansk Flag, foregav at krydse efter Sörövere, men han fik udspioneret, at man ventede den engelske Kjöbmands Skib derop ved St. Hansdags Tid. Han laa da udenfor saalænge; det engelske Skib löb ind i Kongshavn og handlede med Laugmanden og Bönderne, samt indladede færöiske Varer paa den omtalte snedige Maade; men da det vilde seile til de sydligste Havne paa Suderöen, angreb han det og förte det til Holland, hvor det blev priisdömt og solgt, men Magnus kjöbte det selv og det meste af Varerne, seilede dermed til Ber-

gen og solgte det der som sin retmæssige Eiendom. Men hans Misundere og Fjender ansaae ham som Deserteur fra den danske Tjeneste, hvorimod Magnus indvendte, at han havde bedet sin Velynder Kongen om Tilladelse til at forsöge sin Lykke i fremmed Krigstjeneste med den Forpligtelse, at han strax skulde vende tilbage, naar han blev kaldet hjem; men Magnus havde intet skriftligt Beviis, hvormed han kunde godtgjöre, at Kongen havde tilladt ham dette. Hans Mandskab erklærede, at Magnus havde viist dansk Flag under Færöerne, men derimod hollandsk Flag, da han angreb det engelske Skib. Fra Færöerne kom intet Klagemaal over Plyndring; men den engelske Kjöbmand skaffede Indladningsbeviis, at slige Varer vare indladede i Hetland, og han henvendte sig til Dronning Elisabeth, som indsendte en Besværing herover til Walkendorf, der indstevnede Magnus som Söröver, idet han havde taget en Magts Skib, som var i Fred med Danmark, hvorved der kunde opstaae Uenigheder, tilmed da det opbragte Skib med Ladning var solgt i Norge, uden förſt at have været udlosset i en med England fjendtlig Havn. Magnusses Venner vilde, at han skulde skaffe Beviis fra Færöerne for, at Kjöbmanden havde handlet der imod Kongens Forpagtning; men Magnus vilde ikke indvikle sin Broder og sine Landsmænd i en mislig Sag; han tröstede sig ved, at hans Sag var retfærdig og at han tro havde tjent sin afdöde Herre og Konge, for hvem han ofte var gaaet Döden imöde. Walkendorf lod nu Magnus indstevne og han blev dömt til Döde som Söröver og halshugget i Kjöbenhavn den 8de Februar 1589. Da denne Tidende spurgtes til Færöerne, paakom hans Broder Samvittighedsnag, saa at han næsten ganske gik fra Forstanden og döde inden Aarets Udgang; men indsendte dog inden sin Död en skriftlig Tilstaaelse om Kjöbmandens hemmelige Handel og andre Forhold. Dette blev de hamborgske Kjöbmænd i Bergen bekjendt; disse, som havde kjöbt de færöiske Varer af Magnus, og vare blevne krævede til Erstatning, vilde ikke betale, men fik fra Holland Beviis for, at Skib og Ladning var priisdömt der og kjöbt af Magnus, saa at det var hans retmæssige Eiendom, og han altsaa uskyldig dömt til Döde; Lindenow lod Sagen undersöge paa Rigsdagen, og der blev erklæret, at Magnus Heinesen var uskyldig henrettet. Da den engelske Kjöbmand ei kunde faae anden Erstatning, krævede han Færingerne for saa mange Varer, som vare solgte, da han ei kunde vide, hvem der havde betalt; thi alt gik da uden skriftligt Beviis paa Tro og Love. Men Laugmanden var död, saa han fik intet, men hevnede sig igjen ved at udruste to Fribyttere, hvoraf den ene rövede i Suderö (Debes, Pag. 229), og kjæmpede der med Indbyggerne i Kaaregjov; den anden vilde röve i

Vestmanhavn, men blev angreben af Commandeur Jörgen Daa og tagen (Debes, Pag. 232). Men Aaret efter kom et engelsk Krigsskib, commanderet af en, som i Protocollerne kaldes Oliver Sandion, og som skal have været Kjöbmand Sante Joens Sön; han lod Galgen nedrive og opgravede dem, der vare hængte, og begravede dem i Kirkegaarden. — Men ogsaa senere maatte Færingerne undgjælde paa ny, da Tyrkerne i Forbindelse med Irer rövede i Suderö 1629.

FÆRØISKE FOLKESAGN,

OPTEGNEDE AF V. U. HAMMERSHAIMB.

I. BARDAGIN I MANNAFELLSDALI.

Indhold. Som foran er fortalt, bode nogle Friser i Akrabirgi på det sydligste af Suderø; da den sorte død kom til Færøerne, døde de alle på en familie nær, hvis overhoved „bonden i Akrabirgi" blev meget berömt af sin styrke; han havde otte smukke og mandige sönner. På samme tid pålagde biskoppen i Kirkebø, som med et øgenavn kaldes Mus (måske Vigbaldur), indbyggerne store skatter for at bygge kirken i Kirkebø til hovedkirke. De Færinger, som bode sönden for Hórisgötu (de på Sydströmø, Sandø, Skuvø og Suderø), gjorde opstand imod ham; de øvrige på de nordlige øer holdt med ham. De holdt slag i Mannafellsdal, men Sydlendingerne tabte. Der vises mange gravhöje, og der voxer rødt græs, som tilskrives blodsudgydelsen i dette slag. Norden for dalen vises en stor sten, som kåldes Brinjumannaborð, hvor de holdt et sejersmåltid efter slaget; ovenpå den ligger en sten, som enhver, der vilde deltage i striden, måtte være istand at løfte. Året efter blev et slag holdt i dalen ved Kollefjord, og da seirede Sydlendingerne, hvis anfører bonden i Akrabirgi var; de havde fået to fremmede vikingeskibe [1] at herje for norden, og derfor måtte mange af dem holde sig hjemme; derfor tabte Nordlendingerne; bispen undslap til Kirkebø, men ingen torde dræbe ham af frygt for at blive sat i band; de overtalte bonden i Akrabirgi dertil, da han endnu var hedning; bispen flygtede op på kirkemuren med en øxe i hånden og i ornat. Muren var indviet og bispen bevæbnet, derfor torde hverken bonden eller hans sönner angribe ham deroppe; men de stode i tre nætter og dage nedenfor og forhindrede ham fra at komme ned; da

---

[1]) Skönt Færingerne ikke vide nogen besked derom, er det vel ikke usandsynligt, at dette kunde være brødrene Zeno (Grönl. hist. Mindesm. 3 Bind, pag. 529fl.).

faldt han i afmagt af hunger og törst, og blev nu strax dræbt, da han kom ned. — Da bonden i Akrabirgi døde, flyttede hans sönner til Sunnbø og bleve kristnede.

Sosum framman undan er frásagt, hövdu nàkrir Frísar bústað í Akrabirgi sunnast á Suðuroy. Tá íð sottin svarta kom til Suðuroyjar, doyðu öll Frísahúsini út; tó slapp eitt undan sjúkuni, og kallast húsbondin í tí „bondin í Akrabirgi"; hann vàr víðgitin màður firi stirki, hann átti átta prúðar og menniligar sinir.

Um tá somu tíðina hesin bondin livdi, vàr grundvöllurin lagdur àt Kirkjubøarmúrinum; bispurin, íð tá sàt í Kirkjubø, kallaðist Mús, sum tó mundi vera eyknevni; hann píndi stórar skattir út àf Føroyingum at fáa kirkjuna bigda sum prýðiligasta. Hetta líkaði öllum illa; allir Føroyingar, íð búðu sunnan firi Hórisgötu (teir í Suðurstreymoy, Sandoy, Skúvoy og Suðuroy) gjördu uppstand ímóti honum. Men bispur fekk Norðanmennirnar, hin partin àf oyjunum, at halda við sàr; bispurin vàr sjálvur hövdingi teirra. Báðir partarnir ruku sàman í Mannafellsdàli, sum liggur norðan firi Kallbaksbotn í Streymoy. Sunnanmennirnir máttu víkja, og varð hàr stort mannfall. I dàlinum síggjast enn mangir heygir, sum sigast at vera frá hesum bardàganum; gràsið er reytt, og er tàð sagt at vera àf öllum blóðinum, íð hàr fleyt. Firi norðan dàlin stendur stórur steinur, sum kallast „Brinjumanna borð", og er sögnin, at hàr hildu Norðanmennirnir sigurveitslu, tá íð teir hövdu vunnið. Omaná hesum klettinum liggur ein steinur, sum Norðanmennirnir hövdu til hàv; teir royndu hàr stirki, áður enn teir fóru at berjast; hann, íð ikki vàr mentur at hevja steinin, slapp ikki at vera við í bardàganum.

Árið eftir komu Sunnanmennirnir aftur at hevna hetta; tá stóð stríðið í dàlinum við bigdina í Kollafirði, og tá fingu Suðurlendingar sigur. Teir hövdu fingið bondan í Akrabirgi og sinir hans at vera fremstar í bardàganum; tvey víkingaskip, sum hövdu verið firi sunnan, hjálptu teim væl og lupu inn dàgin frammanundan stríðinum í fleiri bigdir á norðara partinum àf oyjunum; teir buðu til at ræna hàr; tí sluppu mangir àf Norðanmonnunum ikki heiman, teir tordu ikki làta konufolkið vera einsamalt eftir firi ránsmonnunum. So bàr tàð til, at Sunnanmennirnir vunnu sigur àf hinum og drupu nogv folk. Bispurin mátti flýja undan, og slapp heilbjargin heim til Kirkjubøar, men Sunnanmennirnir vildu hàva hann dripnan, og fóru tí eftir honum í bispagàrðin. Tó tordi eingin at leggja hendur á hann, tíat allir mundu kvíða firi at verða settir í bann àf pávanum, og tí fingu teir bondan í Akrabirgi til

at drepa hann. Hann stóð uttan firi stovuna og rópaði: „Er hin rodni Mús við hús?" Bispurin svàraði innan:

„Nú situr Mús àt kvöldsmáltið við borði,
hann firraðist ei firi mætari manni í Norði,
men viti tú Belsmàðurin reiði,
at Mús vil màtnáðir eiga".

Bispurin fór tá upp, làt seg í bispabúnaðin og slapp upp á kirkjumúrin við öxi í hendi at verja seg við hàruppi. Bondin og sinirnir tordu ei fàra ímóti honum nú at drepa hann, tíat hann hevði vápn, og múrurin vàr vígdur. Tó lovaðu teir, at hann ikki skuldi sleppa; og vóru tí standandi undir múrinum at forða honum at koma oman aftur við lívinum. I tríggjar nætur og dàgar helt hetta so við; men tá íð triðji dàgurin vàr liðin àt kvöldi, tá fell bispurin í óvit àf svongd og tosta; hann raknaði tó við, tá íð hann var komin niður á jörðina, men vàrð strax dripin. — Tá íð bondin í Akrabirgi vàr deyður, settu sinir hans búgv í Sunnbø og vóru kristnaðir.

II. HÚSFRÚIN Í HÚSAVÍK.

Indhold. En fattig pige Cecilia i Skuvø var hos en bonde der, men levede kun i usselhed; hun havde sit leje under håndkværnen, og blev brugt til at røgte kvæget. En dag hun vogter kvæget ude i marken, bliver hun sövnig, og lægger sig næsegrus ned på jorden at sove; men såsnart hun var falden i sövn, drömte hun, at en råbte til hende: Du sover på guldet! og bad hende lede under höjen mellem de to indsøer. Det samme sker også næste dag, hun kommer på dette sted, og atter den tredje dag. Hun bliver nu underlig ved dette, og fortæller det til en gammel kone; efterat have hørt hendes fortælling nöje, forklarer hun det således, at skatten måtte findes der, hvor hun havde ligget næsegrus og sovet; ved höjen, under hvilken hun skulde grave, imellem de to kær, måtte være ment næsen, og ved kærene hendes to öjne. Pigen gjorde nu, som den gamle kone havde sagt, og fandt et stort guldhorn, som Sigmund Bresterson skulde have ejet. Hun fik af bonden tilladelse at rejse ud til kongen med dette kostbare guldhorn; kongen tog vel imod hende og gav hende store gaver; hun fik Húsavík til belönning, og blev meget rig.

Hendes hus kom drivende til hende i tilhuggede planker fra Norge; det kaldes „stóra stova" d. e. det store hus, og har været et storverk; stenvæggen, hun lod opføre om kirkegården, står endnu, ligeledes store stykker af væggene i hendes hølade, grunden af hendes bådehus (nøst), brolægningen mellem husene — overalt ses så store stene brugte til

bygningerne, at man må forundre sig over, at menneskelig kraft har formået at tumle disse store stenblokke. Intet under derfor, at Færingerne vel vide at fortælle om, hvorledes „Nikurin" (nøkken) med sin stærke hale har trukket disse stene ned fra fjeldene til hende; men tilsidst gik det galt med den; på Takkmyren se vi en stor sten ligge, som nikur skulde trække til Húsavík; men den var ikke let at faae over den flade mose, så halen gik itu, og vises endnu på stenen; stenen blev da liggende, men nikur opholder sig siden den tid i „lítla vatni" (en indsø).

Hun var ond af sindelag, skal have dræbt to tjenestepiger; når karlene kom fra marken og bare spaderne på skulderen, vilde hun ikke give dem mad, fordi hun da trode, de havde været dovne; når de derimod syntes trætte, slæbte spaderne efter sig eller kom våde fra fiskeri, modtog hun dem vel. Hun ejede alt, hvad der hører til bygderne Húsavík og Skarvanes; ved Skarvanes lod hun opdyrke et stykke land (en tröd), havde fæhuse flere steder, blegeplads, o. s. v. Det tilskrives hendes kyndighed i runer, at skönt ingen gærder ere om den opdyrkede mark ved Húsavík, så rulle stene dog aldrig ned på den, om man også kaster dem ned fra hammeren, men blive liggende på den skrå fjeldside.

Hendes sön hed Olavur, og sönnesönnen Einivaldur, hvis datter Herborg blev frugtsommelig ved lagmand Róalds sön i Dal på Sandø; hendes trolovede forliste ved Skarvanes, og da efterretningen herom kom til Roald, spurgte hun ham, om det barn, som var i moders liv, skulde arve, skönt faderen døde; da lagmanden bekræftede det, sagde hun: „erindrer dette, alle I, som høre" og da besvimede hun. Roald så nu, at han var fangen, thi han havde intet bestemt vidst om deres forhold. Herborg fødte en sön, som blev kaldet Ásbjörn; bedstefaderen Einivaldur kunde ikke lide ham, og fik ham bort fra Húsavík ved at nedsætte ham på Skarvanes; han kæmpede senere med bedstefaderen om grænseskellet mellem disse to bygder. Ásbjörn gjorde et gærde ved grænseskellet, og medens han gik og slæbte sten til det, så han en anden mand noget fra sig også bære sten; han trode først, det var en „huldemand", men det var sig selv han så i „hamför", og han levede ikke året til ende. Mange Færinger nedlede deres herkomst i 12te og 14de led fra den mægtige husfru i Húsavík.

Ein olmussugenta Cecilia vàr á sinni í Skúvoy; hon hevði tilhald hjá einum bonda hàr; hon vàr eitt vesalavættí, lá undir kvörnini um næturnar; um dàgarnar vàr hon sett burtur í hàga at goyma at neytum. Ein dàgin hon sàt hjá neytunum, kom tingd á hàna, og hon sovnaði

framm á niður á jörðina; í dreymi toktist hon sum ein segði við seg: „tú svevur á gullinum! gràva undir rigginum millum báðar tjarnirnar, hàr skalt tú finna tàð, ið ger teg ríka". Hon vaknaði, fegin ivir henda góða dreymin; men hàr sást eingin tjörn í nándini, so hon helt dreymin vera til einkis, og fór heim aftur og legði seg undir kvörnina, sum hon vàr vön at gera. Annan dàgin fer hon burtur í hàga aftur og setist á sàma stàð sum dàgin frammanundan; tingd kemur á hàna, hon sovnar og hoyrir í dreymi sàma mál siga við seg: „tú svevur á gullinum" o. s. v. Triðja dàgin gekkst henni so sum hinar dàgarnar; hon undrast mikið á hetta, og fer tí at siga eini gamlari konu í bigdini frá öllum, sum tàð hevði borist henni til. Kellingin grundaði leingi firi at týða orðini, ið gentan hevði hoyrt; um langt og leingi segði hon við gentuna, at hon skuldi royna at gràva hàr ið andlit hennara hevði ligið; riggurin mundi vera nösin, og tjarnirnar mundu vera eyguni; hàr undir mundi gullið fàra at finnast. Gentan so gjördi, sum konan hevði sagt, fann tàð stóra gullhornið, ið Sigmundur Brestisson hevði átt. Hon bàr tàð heim til bondans og sýndi honum tàð; bondin sá, at eydnan mundi fàra at filgja henni, gàv henni hornið aftur og làt tàð fàra út til kongs við frásögn um, hvör tàð hevði funnið. Tàð er sagt, at gullið í tí vàr so reint, at kongur átti tàð ikki betri í öllum ríkinum; hann gàv henni virðið firi hornið í peningum og jörð í Húsavík; firi pengarnar keypti hon alla jörðina, ið liggur til Húsavíkar og Skarvanes, og er hon hildin at hàva verið hin ríkasta kona, ið verið hevir í Føroyjum.

Stokkahúsini, hon bigdi sàr, komu heil rekandi úr Noregi, tilslorin so at tey strax kundu reisast; einki vantaði á uttan ljóvarabogin; stovan henar kallaðist „stóra stova" og vàr eitt stórverk. Grótgàrðurin, hon làt gera um kirkjugàrðin, stendur enn; veggirnir í hoylàðuni, grundin àf neystinum („skeiðis toftir"), tàð steinsetta túnið millum húsana, allt minnir enn um húsfrúnna í Húsavík. Allt hetta stóra grótið hevði hon nikin at dràga til sín oman úr fjöllum; men umsíðir fórst honum illa: tá ið hann kom eftir Takkmýrum við stórum kletti, slitnaði hàlin frá; steinurin liggur hàr enn, og nikarhàlin sast á honum, men nikurin hvarv í „lítla vatn" og hevir verið hàr síðan. — Húsfrúin vàr ill kona í hjarta; tàð er sögn, at hon gróv tvær arbeitskonur hjá sàr livandi í jörð, àðra á Teigi, àðra, sum hàt Brinhild, í Brinhildar heyg. Tá ið húskallar komu heim úr hàga, og bóru hàkar á öxl, fingu teir ringa mótitöku og lítlan màt, tí tá ætlaði hon, teir hövdu verið làtir og einki gjört. Men komu teir heim og toktust vera móðir, dràgandi hàkarnar eftir sàr, ella teir vóru vátir, tá ið teir komu àf útróðri vàr hon bæði týð og blíð og fagnaði teim væl. Á Skarvanesi làt hon gera tröð og velta; hon

hevði fjós á fleiri stöðum oman firi bøjin, í Kvíggjagili og á Brekku; nàkrir teigar kallast enn Línteigar, hvàr hon bleikti lörift. Hon rúnabant bøjin, so at eingin steinur kemur niður á hann, tó at eingin gàrður er um hann; um tú varpar gróti oman àf homrunum, sum hanga beint uppi ivir bønum, verður tàð tó liggjandi á teirri bröttu brekkuni.

Son hennar kalla summir Ólav seyðamann; sonarsonurin vàr Einivaldur. Dottir Einivalds vàr Herborg ríka; hon fekk barn við soni Róalds, sum tá vàr lögmàður og sàt á gàrði sínum í Dàli í Sandoy. Hesin sonur Róalds gekk burtur í Sugguni við Skarvanes; tá ið tíðindini um hetta skàðaverk bórust til Róalds, vàr Herborg stödd hàr hjá. Hon spurdi tá lögmannin, um barnið, ið vàr í móðurlívi, skuldi tàka arv, tóat fàðirin vàr deyður. „Fullan og allan arv", svàraði Róaldur. Hon sigir tá: „minnist til tit, ið hàvið hoyrt", og tá fell hon í óvit. Nú first grunaði lögmàðurin, at hon vàr við barn við soni hans; tí ikki vóru tey gift. Hon føddi son, sum vàr nevndur Ásbjörn; hann vox upp hjá abbanum Einivaldi; teir samdust ikki væl, abbin kundi ikki gloyma, at hann vàr leysingabarn; Ásbjörn settist niður á Skarvanesi og vann tær tolv merkurnar frá fjalli og til fjöru frá Húsavík.

Ein dàgin funnust teir báðir burtur í hàganum, Einivaldur og Ásbjörn, og fóru at deila hvör við annan um marknaskilið millum Húsavíkar og Skarvaness; teir bardust leingi sàman, og meiri enn ár eftir vóru grópurnar sjónligar á stàðinum undir Vestfelli, hvàr teir tókust hondum; um langt og leingi stóð hinum gamla til vinningar. Ásbjörn gjördi ein gàrð eftir marknaskilinum, men hann er ikki marki nú; meðan hann gekk og dró grót sàman àt gàrðinum, sá hann ein mann við leggald um riggin dràga grót sum hann sjálvur; hann helt tàð first vera huldumann, tíat hann kendi hann ikki; men hann sá seg sjálvan í hamför; hann doyði á sàma ári. — Mangir Føroyingar siga seg vera komnar àf húsfrúnni í Húsavík í 14da ella 15da liði.

III. ORMUR BONDI Á SKÁLA.

Indhold. Orm bonde på Skåle på Østerø var en bekendt udådsmand på Færøerne; skönt han var rig og ejede meget jordegods, ranede han dog ofte får på andens mark. En af hans naboer var Petur bonde i Funning; han traf engang Orm ifærd med at stjæle får på de marker, som hørte til Funning, men da Petur var bange for at miste sit liv, lod han som om han ikke så ham og tænkte på at slippe bort fra ham. Men Orm løb lige hen til ham, da han så ham, og skönt Petur erklærede ikke at have set ham för, tvang Orm ham med øxen i hånden til at sværge, at han aldrig senere skulde røbe ham for nogen, hvad

han end så ham göre. Noget efter rejste Petur til Thorshavn, men da han ikke kunde komme tilbage med båden, lod han sig senere skytse til Strendir, og vilde så gå over øen til Funning. Vejen gik forbi Orms hus på Skåle, og han torde ikke gå forbi uden at besøge ham. Orm var ene hjemme og ifærd med at törre korn på et stillads, som var opstillet i røgstuen, hvilket på den ene side hvilede på to støtter. Orm var venlig mod ham og bød ham ind i stuen at spise kød og lammehoveder. Medens Petur spiser, kender han sit mærke på ørerne af lammehovederne; han sidder og vender og drejer dem og siger: sligt er hårdt; Orm svarede: spis du kun, de ere godt kogte, hvortil Petur bemærkede, at det var ikke derfor, han ikke havde lyst til at spise, men det var hårdt at spise sit eget stjålet. Da Orm hører dette, tager han øxen og sætter sig på dörtærskelen at slibe den. Petur indser, at her gjaldt det enten at kæmpe eller falde; han fandt da på det råd, at han tog bordpladen op og kastede den ned over Orm og banede sig således vej over ham ud i røgstuen, hvor han slog støtterne fra stilladset, så halmen og kornet faldt ned i ilden; derpå løb han bort op imod fjeldet. Da Orm var sluppen fri fra bordpladen, var Petur allerede borte; han hidsede sin hund efter ham, men Petur kastede et stykke fedt kød hen til den, hvorpå den rolig lagde sig ned at spise det. Orm løb af alle kræfter efter ham, men Petur havde fået forspring, så han nåede ham ikke, men kom dog altid nærmere og nærmere; Orm kastede øxen efter ham, men den rammede ikke. Petur blev nu udmattet og vendte sig om og sagde til Orm: der er ild i dit hus; nu måtte Orm også se sig om og gik da tilbage; men huset var nedbrændt, da han kom hjem igen, og kaldes siden „á brenda skála" (det brændte hus). Engang senere forfulgte han Petur indtil henimod bygden Funning, men også da slap Petur. — En anden af Orms naboer var bonden på Øre; han traf Orm på fåretyveri inde på sin mark, kæmpede med ham og var nær ved at overvinde ham, men endelig fik Orm overmagten og dræbte Ørebonden og hans sön, tog klæderne af dem og kastede ligene i en elv; men han røbede sig i drömme som deres banemand; han blev ført for retten og af lagretten dömt skyldig. Da han hørte dommen, flygtede han; folk satte efter ham og efter megen anstrengelse kom endelig en af dem ham så nær, at han fik hugget ham i hælen, så Orm faldt, hvorpå han blev ført tilbage til domstedet og der dræbt og begravet.

Ein illgerningamàður er tiltikin í Føroyjum, Ormur bondi á itra Skála í Eysturoy; hann vàr stórur og sterkur, og átti nogv jàrðagóðs.

Einki fekkst hann við at rogva út og liggja á sjónum, men tí meira hugsaði hann um seyðin, og tá íð hann ikki nendi sàr at tàka àf sínum seyði, stjól hann frá grannum sínum í hàga teirra; tí ikki helt hann vera vert at liva, tá íð einki vàr kjötið at eta.

Pàtur bondi í Funningi vàr ein granni hans. Ormur vàr oftun inni í hàga Funningsbondans at ræna seyð frá honum. Eina ferðina gongur Pàtur einsamallur í hàga sínum; tá sàr hann Orm ganga hàr og stjàla seyð, men hann vitsti, at hann missti lív, um hann ikki duldi firi, at hann hevði sàð Orm á illum vegum; hann hugsaði tí at sleppa undan honum og gekk burtur hàðan; men Ormur fór beina leið leypandi eftir honum. Pàtur gekk spàkuliga framm eftir og læt, sum hann sá hann ikki. Tá segði Ormur góðan dàg við hann, og Pàtur leit nú aftur um seg og segðist vera bilsin, tá íð hann hoyrdi málið, tí hann hevði ikki væntað at møta nökrum manni hàr. Ormur spurdi, um hann ikki hevði sàð seg firr enn tá. Pàtur noktaði firi, og segði, at tí hvakk hann sàman, tá íð hann Ormur tàlaði til sín. Ormur svàraði, at hvört enn vàr, so skuldi hann nú svörja honum trigdareið, at hvàt hann sá hann hiðan ífrá gera, so skuldi hann ei siga nökrum manni frá; svór hann ikki hetta dýrt, skuldi hann ikki sleppa undan við lívinum. Ormur stóð nú við öxi í hendi og høtti við at drepa hann; Pàtur vitsti sàr tí eingi onnur ráð at bjarga lívinum enn at svörja, og soleiðis slapp hann frá Ormi hesa ferðina. — Nökur tíð leið eftir hesi viðurskifti, tá fór Funningsbondin til Havnar, men hann hevði so nogv at gera hàr suðuri, at hann slapp ikki aftur við bátinum, og læt so Havnarmenn flitja seg inn á Strendir nàkrar dàgar seinni, og vildi hann so fàra til gángu eftir oynni. Vegurin lá framm við húsunum hjá Ormi á Skála, og Pàtur tordi ikki annað enn at fàra inn til Orms at vitja hann. Ormur vàr einsamallur heimastaddur og vàr við at turka korn í roykstovuni; teir brúkaðu ikki tá sum nú at turka tàð í sádnhúsi, men heima í roykstovuni á hjalli; tvær stittur stiðjaðu undir itru endarnar àf honum; so var kornið lagt omaná, og eldur kindur undir. — Ormur vàr bæði blíður og týður við Pàtur og beyð honum at fàra innar í stovuna, og hàr legði hann màt firi hann og setti hann til borðs. Hann fekk kjöt og sviðin seyðarhövd, men til vanlukku hevði Ormur ikki hugsað um at skera oyruni frá, og Pàtur sàr nú mark sítt á oyrunum; hann hevir lítlan hug at eta, og umsíðir sigir hann: seigt er slíkt! Ormur svàrar aftur: et tú, væl er kókað. Pàtur segði tàð ikki vera af teirri orsök, at sàr beyð við at eta, men tàð vàr hart at eta sítt og tàð stolið. Nú Ormur hetta hoyrir, tekur hann öxina, setist á gáttina beint í durunum at brýna hàna. Pàtur veit sàr nú ongan veg at sleppa út frá Ormi lýtaleysur;

annaðhvört vàr firi hondum: at missa lív ella berjast menniliga. Tá fell honum tàð í huga at tàka upp borðblaðið àf borðstólinum og kasta niður á Orm, so hann kundi sleppa út um hann. Hann so ger, førir borðblàðið millum sín og Orms í durunum, og smoygir seg so út við liðina á honum í tá itru stovuna; hàr trívur hann um àðra stittuna, so allt kornið og allur hálmurin datt niður á eldin; hann sprakk nú á dir og tók sum hàrðast at renna upp eftir brekkuni. Tá íð Ormur kom út undan borðblàðinum, vàr Pàtur horvin; hann vàr so óður, at hann gàv tí ikki gætir, hvàt skàðaverk Pàtur hevði gjört í roykstovuni, men sprakk sum skjótast á føtur út eftir honum. First beitti hann hundin eftir honum, men Pàtur blàkaði eitt feitt stikki àf kjöti (válgara) til hans, og so legðist hann at eta tàð. Pàtur vàr komin so væl framman undan, og vàr fimur á fótum, at tàð vàr ikki gott hjá Ormi at fáa fætir á honum; nàkað uppi á brekkuni kastaði Ormur öxi eftir honum, men hon bàr ikki við hann. Tó nærkaðist hann Pàtri meir og meir; Pàtur leit nú aftur um seg og rópaði til Orms: higg aftur um teg, eldur er í skálanum! Nú Ormur vendi sàr við og sá hetta, at login stóð upp úr skálanum, fór hann sum skjótast heim aftur, og Pàtur slapp heilur frá honum hesa ferðina; men húsini lógu öll í koli, tá íð Ormur vàr komin oman, og kallast bigdin síðani „á brenda skála".

Stutt eftir at hetta barst til, fann Funningsbondin Orm aftur í hàga sinum, hvàr hann hevði bundið nàkrar seyðir, sum Pàtur kendi at vera sínar, men hann vágaði sàr ikki at halda ímóti og geva seg í holt við hann hàr, og tók tí leiðina til Funnings; báðir riðu, og Ormur reið eftir honum, til teir komu móti Funningsklivjum; tá tordi Ormur ikki fàra longur framm, tí hàðani sàst bigdin, so hann mátti kvíða firi, at Funningsmenn vildu koma út at hjálpa Pàtri, sum staddur vàr í neyð, og grípa Orm, hin freka ránsmannin.

Nú sigist frá, at Ormur leitaði inn í hàga Oyrabondans at stjàla seyð og ræna, sum hann vàr vànur. So bàr til ein dàgin, at Oyrabondin og sonur hans vóru í hàga àt seyði; teir møta hàr Ormi, sum hevði tikið eina stóra grálitàða ær. Jogvan, Oyrabondin, leyp àf illum sinni ímóti Ormi; teir bardust leingi; umsíðir fekk hann Orm at signa á knæ; men hann mátti brúka báðar hendur at halda honum, og bàð tí sonin dràga sàr knívin úr slíðrunum. Pilturin ræddist at koma Ormi so nær og rann tí at fjàla seg í eini gjágv skamt hàðani. Meðan Ormur nú lá undir og ongan vegin kundi sleppa upp aftur, lovaði hann fjandanum itsta liðið àf lítla fingri, um hann vildi hjálpa honum úr hesum vanda. Tá íð hann hevði lovað hetta, stirknaði hann so mikið, at hann fekk kasta Oyrabondan àf sàr og dràp hann við öxini, tók

klæðini àf honum og blàkaði líkið í eina á, undir Tippafossi. Hann fór nú at leita eftir soninum, sum vàr kropin niður á eina torvu í gjánni; Ormur hættaði sàr ikki at fàra oman eftir honum, tíat hàr vàr illgongt og bratt; hann tók at velta grót niður á dreingin, so at ein stórur steinur àt endanum kom á hann og tók hann út àf torvuni; hann datt deyður niður í ánna. Ormur kreyp oman og tók klæðini àf honum, legði tey og ærina á hestbàkið, setti seg omaná og reið so heim. Hann vàr móður og legðist at sova, men rópaði hart í dreymi: „klæðini liggja undir kvörnini, og kropparnir undir Tippafossi". Húskallarnir hoyra hetta, rannsàka undir kvörnini, og finna hàr klæðini, sum teir kendu, at Oyrabondin og sonur hans hövdu átt; tey vóru smurd í blóði. Teir fàra nú inn til Tippafoss, sum er um ein fjórðing upp àf Skálabotni (í útnorðing àf honum); hàr finna teir bondan og son hans dripnar og naknar. Hesi tíðindi bera teir sum skjótast til lögmans; lögmàður stevnir Ormi, lögrettismonnum og öllum vitnum inn á Stevnuvál, sum vàr tingstàður hjá Eysturoyingum; válurin liggur ein fjórðing norðan firi Skálabotn millum fjàrða (Skálafjörður og Funningsfjörður). Hàr komu mangir sàman at vitna ímóti Ormi; Funningsbondin vàr staddur hjá, men hvörja ferð lögmàður spurdi hann, vendi hann bàki til og vísti við fingrunum á Orm; hann tordi ikki siga frá nökrum ella vitna, tíat hann hevði svorið Ormi tàð, so sum frá er sagt áður. Ormur sàt stillur á tingstàðinum, til tess lögmàður kunngjördi dómin; allir lögrettismenn hildu tàð vera ivaleyst, at Ormur vàr bànamàður Oyrabondans, og dømdu hann tí til deyða. Men tá íð lögmàður vildi lýsa dómin og segði: àf sonnum ætlum vær teg hàva verið hesum monnum àt bàna . . ., tá sprakk Ormur á føtur, tók hest sín, og tvísporandi fór hann suður ímóti Skála. Lögmàðurin sendi nú tríggjar teir raskastu lögrettismennirnar eftir honum á teim betstu rossum, hàr vóru stödd; hann beyð teimun at tàka Orm livanda ella deyðan. Teir vóru Ormi so nær, at teir alltíð hövdu hann í eygsjón; tá íð teir vóru ein fjórðing frá Skála, legðist ein hestur firi hjá teim, og mátti màðurin, íð sàt á honum, nú ganga. Nàkað nærri bigdini á Kumlabarmi datt annar hesturin undir einum öðrum lögrettismanni, og triðji hesturin fell á Hórabeiðum. Ormur sá hetta og reið nú beina leið til fjalls, men á Válsbrekkuni legðist hestur hans firi, og orkaði ikki longur at bera hann. Ormur helt við at renna upp á fjallið; men ein àf lögrettismonnunum vàr treystari og vann væl inn á hann; á Selatràðskàrði vàr hann so nær, at hann fekk drigið knívin upp úr slíðranum, kastaði seg framm á ímóti Ormi og fekk soleiðis skorið hàlsinuna ivir á öðrum føtinum; Ormur fell tá til jàrðar. Teir tóku hann og lögdu hann á ein hest og fóru

norður á tingstàðin; tá vàr Ormur nærum deyður. Teir drupu hann og gróvu hann niður við stevnuválin; og nú er sagt frá Ormi bonda á Skála.

IV. SKEGGI OG SÖLMUNDUR.

Indhold. Tvende brødre, *Skegge* og *Sölmund* (eller som nogle kalde ham *Sölve*) bode på Østerø i den bygd, der nu kaldes Solmundefjord. Skegge var ældre og havde gården; stedet kaldes endnu Skeggjatoftir. Sölmund var avindsyg på sin broder og ildesindet mod ham. En dag, de gik i marken, lokkede Sölmund den godtroende Skegge ud på det yderste af det stejle forbjerg, som ligger ved Götebugten; for selv at blive bonde, stødte han sin broder Skegge ud af forbjerget, der siden den tid kaldes Skeggjanöv, ligesom man også mener, at Sölmund måtte flygte bort fra Færøerne efter dette drab.

Tveir brøður vóru áður í firndini í teirri bigd, sum nú kallast í Sölmundarfirði; annar bróðir innevndist Skeggi, og annar Sölmundur (àðrir kalla hann Sölva). Skeggi vàr eldri og ráddi firi búgvinum; hús hans stóðu hàr, sum nú kallast í Toftum ella Skeggjatoftum. Hin ingri bróðirin vàr illviljaður og àvundsjúkur við Skeggja. Ein dàgin filgdust báðir sàman í hàganum; teir gingu eystur um Stórafjall, og hugdu hàr àt seyðinum. Sölmundur lokkaði Skeggja at koma við sàr út á növina, sum hàr gongur brött út ímóti Götuvík; Skeggi vàr góðvàrin, og hevði ongan illgruna við bróðurin; hann gekk tí framman undan. Men tá íð Skeggi vàr komin út á uppsina itst úti á növini, skúgvaði Sölmundur undir hann, so hann fell út àf niður í urðina og læt hann hàr sítt lív. Hetta bergið kallast enn á dögum Skeggjanöv. Sölmundur settist nú í búgv bróður síns, og sigist hàva givið bigdini navn, Sölmundarfjörður; summir siga at hann mátti flýja úr oyjunum, tá íð tàð spurdist, at hann hevði verið Skeggja àt bàna.

V. FÁMJIN.

Indhold. Doffin (Dagfinn) hed en mand, som bode i bygden Hov på den østlige side af Suderøen. Da han der var udsat for efterstræbelser især af fremmede købmænd, som han havde forbrudt sig imod og stod i gæld til for modtagne varer, så flyttede han med sin sön derfra og til et dengang ubeboet sted på den vestlige side af øen, hvilket da kaldtes Vesturvík; sit hus satte han i Herdalsbirgi, som lå så höjt, at han derfra let kunde opdage dem, som nærmede sig ham, og således flygte og skjule sig i huler på fjeldene. Doffin og sönnen anskaffede sig en båd og rode på fiskeri. En dag de vare ude og

fiskede, så de et fremmed skib; de lagde til det for at tiltuske sig noget for den fisk, de havde fanget. Tvende fruentimmer vare på skibet; de så en stor helleflyndre ligge i båden og forundrede sig over den, da de aldrig för havde set en sådan. Doffin bad dem da komme ned i båden og beskue den nærmere, og prøve om de kunde fiske en sådan til. Da det var aldeles vindstille, så skibet ingen vej kunde komme, tillod skibsføreren fruentimmerne gerne denne lille adspredelse, og de kom ned i båden og rode noget bort fra skibet. Doffin og hans sön syntes godt om disse to kvinder og besluttede at føre dem hjem med sig; da det var klart solskin og stille, holdt de sig hele tiden således for skibet, at de derfra ikke kunde ses, idet solens stærke skin på havets blanke overflade forhindrede det. Ved solens nedgang faldt en stærk tåge på, og de rode nu til land med kvinderne. Da de på skibet frygtede for, at de ikke kom tilbage, begyndte de at råbe: fámi, fámi! (hvilket efter Færingernes mening skulde betyde: giv mig, giv mig dem tilbage; måske man kunde antage, at de have råbt på Fransk: femmes, femmes?); derfor fik bygden Vesturvík siden navnet Fámjin. Da kvinderne kom hjem i Doffins hus, satte de sig at græde; han søgte at stille dem tilfreds og løb strax ud i marken og tog et får, hvilket han bad dem tillave, som de vilde. Skibet lå en hel uge udenfor, men de kunde ikke lande for brænding, og frygtede desuden for indbyggerne. Doffin fik nu at vide, at den ældre af kvinderne var fra Frankrig, og at skibet skulde føre hende til hendes mand i Irland, men at de ved storm vare drevne til Færøerne; den anden kvinde var hendes terne. Doffin og hans sön giftede sig nu hver med sin af de to kvinder, og de levede vel sammen. Senere kom konens første mand med skib fra Irland efter hende; han landede i Thorshavn, og på vejen til Suderø mødte han præsten derfra i Skopenfjorden; da præsten erklærede, at den fremmedes foregivne kone var ægteviet til Doffin og fandt sig så vel der, at hun ikke vilde forlade landet, hevnede han sig ved at føre præsten bort med sig, og han kom først efter to års forløb tilbage. Fra dem nedstamme flere stærke kæmper, som omtales i andre sagn, især de såkaldte Jansegutter, Albert den stærke og Gilbert den føre. Folk, som nu bo i Fámjin sige sig at nedstamme i 13de led fra Doffin.

Doffin (Dagfinnur) hàt màður, sum á sinni búði á Brekku í Hovi eystantil í Suðuroy; hann hevði fingið vàrur hjá keypmonnum, sum sigldu hàgar, men hann vildi ikki rinda pening firi; teir høttu hann við, at teir brátt skuldu koma við skipi til Hovs og finna hann og tàka frá honum tàð, ið mátti viga upp ímóti tí, hann hevði tikið við frá teimun,

og kannske heldur meira. Doffin tordi tí ikki sitja longur kvirrur í Hovi, men flutti allt hann átti vestur á oynna í Vesturvík, sum hon tá kallaðist. Sonurin vàr í filgi við honum; teir settust niður í Herdàlsbirgi, sum lá so væl firi, at um skip ella menn ætlaðu at herja á teir, vàr tàð eyðsàð hàðaní, tá íð nàkar nærkaðist húsunum, og latt at leypa undan á fjöll og krogva seg í hellum. Doffin fekk sàr bát; teir róðu út tveir einir. Ein dàgin teir vóru á útróðri, sógu teir eitt ókunnigt skip, sum ikki toktist vera àf farmaskipunum, íð vóru vön at sigla millum oyjana. Teir drógu tó upp og lögdu bátin àt skipinum, og hugsaðu um at bjóða teimun fisk ímóti einumhvörjum öðrum. Teir so gera. Tvey konufolk eru á skipinum; tær koma út àt borðstokkinum at síggja hesar mennirnar. Tær undrast mikið á ein stóran kalva, sum lá í bátinum; tílíkan fisk sögdust tær ikki hàva sàð firr. Doffin býður teim báðum at koma í bátin at higgja nærri àt honum, og teir skuldu royna, um teir ikki kundu fiska ein sovornan enn, so tær kundu síggja hann livandi. Tàð vàr vindleyst og logn á sjónum, so at ikki vàr siglandi í nàkra att; skiparin vildi tí ikki forða konufolkunum at njóta henda lítla stuttleika. Tær setast í bátin, og Doffin rør frá skipinum. Doffin og sonur hans halda væl um hesi konufolkini, og ætla sàr at føra tær heim við sàr. Sólin skein björt, og logn vàr á hàvinum; teir róðu tí frá skipinum ímóti sólini og halda seg alla tíðina hàr, hvàr skipmennirnir síggja sólina skína á hàvinum, tí hàr kundu teir ikki síggja bátin. Um sólsetur køvdi àf í mjörka, og nú fóru teir til lands. Tá íð tey hövdu verið burturi frá skipinum leingi, fóru skipmenn at kvíða firi, at tær báðar komu ikki aftur; teir rópaðu tí: fámi, fámi! og tí er Vesturvík síðan nevnd Fámjin. Tá íð tær komu heim til Doffins, settust báður at gráta; hann royndi at ugga teimun, og fór burtur í hàga at tàka eitt lamb, sum hann bàð tær kóka, sum tær vildu sjálvar. Skipið lá hàr undir landinum í eina viku, men brimið vàr so nogv, at teir kundu ikki lenda, og nàkað mundu teir eisinni kvíða firi at njóta illt àf Doffinni og folkinum hjá honum; við tí skili máttu teir sigla burtur aftur uttan at føra konurnar við. Doffin fekk nú at vita, at hin eldra konan vàr úr Fraklandi, og at skipið átti at flitja hàna til Irlands, hvàr màður hennara vàr, men óveður og stormur kom á, og ràk skipið àf leiðini norður til Føroyjar; hin ingra gentan vàr filgismoy hennar. Doffin og sonur hans tóku hvör sína til konu, giftust við teim, og tær toktust nú liva væl í Føroyjum hjá hesum monnunum. Nú kemur skiparin til Írlands og sigir manninum frá öllum, íð hevði tilborist teim við Føroyjar; tá íð hann frætti hetta, at konan vàr stolin frá honum, harmaðist hann mikið, læt búgva skip og fór sjálvur við at leita eftir konuni. Teir

komu til Havnar, og hàr frætti hann, at konan vàr í Suðuroy. Hann tók fàr og ætlaði sàr suður eftir henni; men á miðjari leið í Skopunarfirði møtti hann prestinum úr Suðuroy; presturin sigir honum, at tàð bætar honum einki at fàra longur, tí konan vàr gift við Doffinni, og livdi so væl hjá honum, at hon mundi ikki ætla sàr burtur aftur úr landinum; hon vàr heldur ikki góð at tàka, tá íð Doffin og hinir bigdarmennirnir ikki vildu sleppa henni. Nú hesin útlendski màðurin hoyrdi hetta, vendi hann aftur til Havnar á skip sítt; men tá íð hann sigldi, tók hann prestin út við sàr, og hann slapp ikki aftur, firr enn tvey ár vóru umliðin. Doffin átti eina dottur við konu síni; hon giftist við einum manni, sum settist niður í Fámjin hàr sum nú kallast í Sjúrðargàrði; dottir teirra hàt Ragnhild (ella Ranvá), hon giftist til Hargar í Sunnbø. Mangir sterkir afrekskappar sigast vera komnir àf hesum útlendsku konunum í Fámjin; og millum teirra eiga ikki at gloymast Jansaguttarnir, Albert hin sterki og Gilbert hin føri; frá teimun skàl sigast í öðrum sögnum. Summir siga seg vera í 13da ættarliði àf Doffini.

VI. EIRIKS BOÐI.

Indhold. Indenfor Tindholmen ved Vågø ses bølgerne til enkelte tider at bryde på en bode (eller blindt skær), ofte i smukt vejr ved stærk hede eller kulde, uden at søen ellers er oprørt. Denne bode kaldes Eiriks boði, og derom haves følgende sagn. Der vare engang to brødre Simon og Erik i Bø på Vågø; de stredes længe med hinanden om at dele arven; de kunde ikke blive enige, og derfor skulde lagmanden dömme imellem dem. En dag var Simon på fiskeri, og imedens sad Erik hjemme og sleb øxen. Såsnart som Simon landede, gik Erik ned til ham og bad ham strax følge med sig til lagmanden for at få arven delt. Simon bad ham vel vænte, til han havde fået at spise og drikke og skiftet klæder; men dette vilde Erik ikke, og Simon föjede ham nu heri. Simon lagde sig ned at drikke af den elv, som løber ned igennem Skàtagjá; Erik griber øxen og hugger hovedet af sin broder. Derpå løber han over øen til Midvåg, hvor hans søster var gift med en bonde; hun ser Erik komme løbende, går ud at spörge ham, hvilken del af jordegodset Simon havde fået; Erik svarer: den del, som er nærmest kirkegården. Han løb derpå til Sandevåg, tog en båd der, som han med möje fik stødt ud i søen. Da søsteren anede efter Eriks svar, at han havde dræbt Simon, fik hun sin mand til at løbe efter ham; han kom til Sandevåg just som Erik havde stødt båden fra land; han kastede sin øxe efter ham, men den rammede kun bagstavnen, og ikke manden. Erik rode nu til Kirkebø, hvor bispen lovede

ham tilgivelse, imod at Erik skulde give bøder og hvert år sende ham en fed oxe; dette var den sidste betingelse for at denne synd for bestandig skulde være udslettet; han fik denne bispens tilgivelse indgravet på en stav, og rejste så ene den lange og farlige vej vest forbi Vågøbjergene til sit hjem. Da han nu var kommen indenfor Tindholmen på det stille vand, tog han stokken op og mente, nu havde han ingen nød, siden han lykkelig var kommen over havet og med bispens tilgivelse; men i det samme rejste bølgen sig op og brød på dette blinde skær, så båden kantrede, og Erik druknede; deraf fik den navnet Eriks bode. En mand på Mikjunes regner sig at nedstamme i niende led fra Eriks og Simons bedstefader.

Stutt frá Tindholmi er ein boði, sum er kallaður Eiriks boði; hann brýtur stundum, tó at tàð kann vera dýrdarveður og sjóslatt; helst brýtur hann ímóti terra, hita ella hörðum kulda. Um henda boðan hövum vær sögnina, íð her filgir eftir. — Tveir brøður, Símun og Eirikur, áttu alla jörðina, íð liggur við bigdina í Bø; eina sistur áttu teir, íð vàr gift við bonda í Húsi í Midvági. Teir báðir kundu ikki koma til sættis um at býta jörðina sín ámillum; teir skuldu tí fàra til lögmans at làta hann skifta millum teirra. Ein dàgin vàr Símun á útróðri, og meðan sàt Eirikur heima og brýndi öxina. Um kvöldið, íð teir leggja àt landi, fer Eirikur skundiliga oman í fjöruna til teirra, og sigir við Símun, at hann skuldi fàra sum skjótast við sàr til lögmans at fáa skil á arvinum og jörðini. Símun heldur seg vera bæði tistan og svangan, og hàva neyðugt at fàra í onnur klæði; men Eirikur vildi ikki lurta eftir nökrum, at hann skuldi bera bøtuflàka og hàva seg undan at fàra strax til lögmans. Símun eftirlíkaði honum nú og fór við honum; hann legðist at drekka úr ánni, íð rennur oman Skàtagjágv; Eirikur tekur nú tá hvössu öxina, og högdi hövdið àf bróður sínum. Eirikur fer nú til gángu ivir um vatn til Midvágs; tá íð hann kemur rennandi móti bigdini í Húsi, sàr sistirin hann, fer út at spirja hann, hvörn partin àf jörðini Símun fekk; Eirikur svàrar: tann partin, íð næstur er kirkjugàrðinum. Hann sprakk so hàðani inn til Sandavágs; ein bátur stóð à sandinum, Eirikur orkaði ikki at dràga hann, men bàr imsar skutir firi, og fekk so bátin á sjogv. Sistirin grunaði væl á svàrinum, Eirikur veitti henni, at hann mundi hàva dripið Símun, og hon bàð tí mann sín fàra at hevna deyða hans. Bondin fór við öxini í hendi eftir Eiriki, men tá íð hann kom á sandin, hevði Eirikur skotið frá landi; hann kastaði öxina út eftir Eiriki, men hon kom í stavnin, og gjördi ikki manninum skàða. Eirikur fór nú til Kirkjubøar til bispins; bispurin lovaði, at drápið skuldi

vera honum firigivið, tá íð hann gàv kirkjuni góðar bøtur, og bispinum ein feitan oxa hvört ár; hetta læt bispurin allt skera á eitt trækelvi, at nú vàr síðsti og efsti sallur útslettaður eftir Símun í Bø. Tá íð Eirikur hevði greitt bøturnar, fór hann vestur aftur firi öll Vágabjörgini; tóat tàð vàr ein vágilig ferð hjá einum manni at fàra, eydnaðist honum tó at koma heilur ígjögnum hàrðan streymsjogv og høga aldu tann langa vegin; hann vàr nú komin inn á deyða vatnið og slatta sjogvin innan firi Tindholmin; nú helt hann seg vera sloppnan úr öllum vanda, tók kelvið upp, og fór fegin at lesa, hvàt á tí stóð; nú, toktist hann, vàr firi ongum at ræðast. Sum hann nú betst sàt við hesum tánkum og hugsaði ikki um at takka gudi, sum hevði ført hann ivir hàvið, ella biðja hann firigeva sàr drápið, tá reis aldan frá grunni og ein boði breyt, sum ikki hevði brotið áður, hvölvdi bátin og dró Eirik til botns; síðani ràk hann upp í Skàtagjágv, líkið helt enn kelvið frá bispinum í hondini. Tí hevir Eiriks boði fingið navn. — Ein màður í Mikjunesi segðist vera níjundi màður frá abba Eiriks og Símunar.

VII. SVÍNOY.

Indhold. Man fortæller, at Svinøen, som flere af Færøerne, oprindelig har været en flydende ø, som kom nordenfra; den førte dog almindelig såmegen tåge med sig, og var selv indhyllet i sådan tåge, at man kun sjælden fik öje på den. I bygden Videreide på Vidø havde de en so, men ingen galt, og dog fik den grise hvert år. Dette undrede de sig over, og de lagde nu mærke til, at den forsvandt ved en viss tid på året, men kom altid igen. Engang forfulgte de den med öjnene, idet den løb øster over ejdet til Ejdesvig; en kone fik fat på den og bandt et nøgleknippe i halen på soen, og derpå svömmede den ud i havet. Noget efter at dette er sket, se folkene på Videreide øen tydelig vise sig for dem over ejdet ved den sydlige del af det; de ro ud til den, og kunne nu lande på den, fordi soen havde båret jern på den, hvorved den blev fast, og har ligget på samme sted siden den tid; men Svinø er den kaldet, fordi svin vare på den, da de fandt den, og et svin fæstede den.

Tàð er manna sögn, at Svínoy, sum àðrar àf Føroyjum, vàr flotoy àf firstu tíð. Hon kom upp firi norðan oyjarnar, men hon sást sjaldan àf folki, tíat hon førdi sum oftast toku við sàr, og vàr sjálv huld í mjörka. Nú skàl sigast frá, hvussu hon frá at vera flotoy vàrð ein föst oy. — Á Viðareiði áttu teir eina súgv, men ongan galt, tó vàr súgvin kviðin hvört ár og átti grísar; allir undraðust mikið á hetta, og

kundu ikki skilja, hvussu tað kundi bera til; folk sögdu nú, at tey hövdu saknað hàna stundum úr bigdini, men at hon vàr alltíð komin skjott aftur. Ein dàgin fór hon kvikliga eystur ígjögnum bigdina og ivir eiðið ímóti Eiðisvík; ein kona fekk í hàna, og bant liklakippu upp í hàlan; súgvin fór hàr á sjogvin og svàm burt frá landi. Stutt eftir hetta síggja menn á Viðareiði oy koma undan sunnanvert á eiðinum; teir manna sum skjótast út bát og rogva àt oynni; nú kunnu teir bæði finna hàna og lenda á henni, tíat súgvin hevði borið jarn út á hàna; jarnið festi oynna, og tá lýsti strax í mjörkanum og dimmið latti àf; og hàr hevir hon verið liggjandi síðani. Men teir kallaðu hàna Svínoy, tí hon vàr full àf svínum, tá íð teir komu út á hàna, og svín festi hàna í botn, so at hon ikki vàr flotoy longur; men úti á henni vàr tàð, at súgvin hvört ár hevði fingið brund.

VIII. MIKJUNES.

Indhold. Mikjunes, den vestligste af Færøerne, skal også have været en flydeø. En mand fra Sörvåg tog jevnlig ud på havet at fiske, men han bar megen frygt for de store hvale, og forsynede sig derfor med tyremøg, hvilket han holdt ned i vandet for ved lugten at skræmme hvalerne bort, når de nærmede sig båden. Da han engang var ude på havet vesten for Vågø og fiskede, opdagede han en stor ø komme frem af tågen. De trak strax linerne op, og rode hen til øen; han kastede møget først på den, og gik så selv på land; deraf at han kastede møget op på et næs på øen, fik den navn, og siden har den ligget fast.[1]

Andre[2] fortælle, at der var engang en rise, som vilde bo på Færøerne, men de øer, han syntes bedst om, vare altfor små; først havde han valgt øen Kolter og lagt den der, hvor den nu ligger; derpå vilde han trække andre hen til den, og kom først til Skuvø; men indbyggerne der spurgte ham, om det virkelig var hans alvor at ville bo på en ø, som „Kálvur lítli" havde ejet. Da han nu hørte, at en kalv havde ejet øen, vilde han ikke have den, men takkede Skuvøboerne for god besked og gav dem endogså store gaver. Norden for landet fandt han en stor ø, som han syntes passende for sig at bo på og vilde nu trække den hen til Kolter. Men da han var kommen vesten for Vågø med den, kunde han ikke få den længer, skönt han lå og trak i den en hel uge. Han sagde da, at dersom han blot kunde få den anden ø op for norden, så skulde han snart fået Mikjunes til at synke; thi

---

1) Meddelt efter en gammel mands fortælling på Ejde. 2) efter en gammel kones fortælling i Sörvåg.

han undte ingen anden at bo på den. Endnu ser man stundom en stor ø nordenfor Mikjunes med höje fjelde, dybe dale og skummende fosse; når den ses, have Mikjunesboerne årsag til at frygte for, at jættens trusel skal gå i opfyldelse og øen synke.

Mikjunes hevir eftir manna sögn verið flotoy sum Svínoy. Ein màður í Sörvági fór javnliga til útróðrar; hann ottaðist illa stórhvàlirnar á hàvinum, og tók til ráða herímóti tarvmikju, sum hann helt niður í sjogvin, tá íð hvàlir vóru staddir nær bátinum, firi at ræða teir burtur. Nú hann situr á hàvi og rekur firi vestan Vágoy, sàr hann stóra oy koma út úr tokuni; allir dràga upp, og rogva sum skjótast àt oynni. Sörvágsmàðurin, íð firstur hevði borið eyga við hàna, kastaði mikjuna upp á eitt nes og steig so á land sjálvur; tá festist oyjin àf mikjuni, íð blákað vàr upp á nesið, og tí fekk hon navnið Mikjunes.

Onnur siga, at eina ferðina vàr ein risi, sum vildi búgva í Føroyjum, men tær oyjar, sum honum líkaði betst, vóru ovsmáar, og tí ætlaði hann sàr at leggja fleiri sàman. First kom hann við Koltur og legði hàna hvàr hon nú liggur. So fór hann til Skúvoyjar at dràga hàna áfasta við Koltur. Men Skúvoyingar spurdu hann, um tàð vàr álvara hans at vilja búgva á teirri oy, sum Kálvur lítli hevði átt. Nú risin hoyrdi hetta, at ein kálvur hevði átt Skúvoy, vildi hann ikki hàva hàna, takkaði teim, at teir hövdu verið so góðir og sagt honum frá tí, gàv teim stórar gávur og fór so hàðani. Firi norðan landið fann hann eina stóra oy, sum hann tokti vàr í betsta làgi hjá sàr at búgva á; hann førdi hàna tí suður eftir hàvinum, men tá íð hon vàr komin ábeint Vágoynni firi vestan, vàr hann ikki mentur at fáa hàna longur. Hann lá um eina viku og kýtti seg at flitja oynna suður til Kolturs, men ikki bàr til hjá honum, hann kundi ikki vika hàna úr stàði. Hann vàrð tá illur í huga og mælti: fjör mítt, fjör mítt, hevði eg fingið oynna upp firi norðan, fekk eg væl hesa undir kàv (tí ongum öðrum unnaði hann oynna Mikjunes at búgva á enn sàr sjálvum). Enn á dögum sigast menn, helst í Sörvági, hàva sàð hesa oynna firi norðan, tó mikið sjaldan; hon hevir tokst vökur og fríð í ásjón: há fjöll, djúpir dàlir og hvítir fossar. Tàð er ikki at undrast á, um Mikjunesmenn ræðast, tá íð hon sast; tí hvör veit, um risin ikki livir enn og kann festa oynna firi norðan og sökkja Mikjunes niður í kàv?

IX. ÓLI RAMI OG TÓRUR RAMI.

Indhold. I den allerældste tid bode i Gåsedal på Vågø en jætte, som kaldes Thor den stærke, og på samme tid en mand på Mikjunes,

som hed Ole den stærke. Thor vilde overvinde ham og underlægge sig øen, sprang fra Lirabjerg ved Gåsedal og over Mikjunesfjorden til Borgardal østligst på Mikjunes; på begge sider stå fodsporene efter ham indtrykkede i klipperne. Han løb da over øen mod vest, hvor Ole havde sin bolig. Da Mikjunesboen så risen komme løbende henimod ham, blev han bange og løb det bedste han kunde fra ham til den vestligste del af øen; da han var kommen forbi det smalle sted af øen, hvor landet går meget brat ned til havet på begge Sider („róa" eller „rogva"), var Thor nær ved at indhente ham, og han råbte nu i angest, at øen skulde skilles ad mellem ham og risen (da var det, det skete, at den ø, som nu kaldes Mikjunesholmen, løsnedes fra Mikjunes; man kan på de lodrette klippevægge på begge sider af det smalle sund se, at de have været forenede för, idet huler i bjerget på den ene side nöjagtig svare til fremstående klipper på den modsatte side). Da risen nu så, at denne store kløft opkom imellem ham og Mikjunesboen, sagde han: „revne, om det revne vil, jeg løber efter", og dermed skrævede han over dette omtrent 30 favne brede sund. De begyndte derpå at kæmpe, og brødes længe på et sted, som endnu påvises, hvor der aldrig siden har voxet græs. Endelig stødte Mikjunesboen risen omkuld, rev det ene öje ud af ham og truede med at dræbe ham. Da bad risen ham skænke sig Livet og slutte forlig; han lovede Ole og Mikjunæsboerne i fremtiden tre sjældne ting. Det første var, at en stor hval hvert år skulde komme til øen i den gjov, som siden kaldes Hvalegjov; det andet var, at et stort træ årlig skulde drive op i den gjov, som siden kaldes Vidarhellisgjov; og tredje var en fugl, som aldrig skulde sætte sig på nogen anden ø end Mikjunesholmen. Men det vilkår fulgte med disse gaver, at ingen, som bode på Mikjunes og skulde nyde godt af dem, måtte spotte dem eller laste dem; thi da skulde de udeblive. På dette vilkår bleve de to kæmper forligte og bode siden sammen paa øen. Vestligst på Mikjunes ude ved holmen findes to store höje; de kaldes endnu Óli rámi (nordligere) og Tórur rámi (sydvest for den); i den siges de at være begravede. Risen holdt forliget; hvert år kom hvalen i avgust måned; men nu kommer den ikke mer; thi Mikjunesboerne glemte, at de ikke måtte sige noget ondt om den, og så spottede de den, fordi den kun havde ett öje, og de lastede den, fordi de fik ondt, når de spiste dens kød; så kom den ikke mer igen. Træet kom om foråret; men ogsaa det forsvandt snart, da de spottede det, at det var skævt og de ønskede ondt over det, fordi de brugte det til at bygge et bönhus (kirke) af, men hvert år ved den tid træet kom, blæste bönhuset ud på søen, så

de havde ingen nytte af det. Fuglen (sulen, hafsúla) kom i store flokke og byggede på holmen, men den tör ingen Mikjunesbo laste eller spotte, at de ikke også skulle miste den, da den er en vigtig indtægtskilde for dem. Men sulen sætter sig aldrig på nogen anden ø, end holmen, ikke engang på Mikjunes, uden den er dødssyg. Sulen kommer hvert år i februar måned til holmen og trækker bort først i november.

Áður í firndini vàr í Gásadàli ein risi, sum er nevndur Tórur ràmi, og í Mikjunesi búði um somu tíð ein màður sum er kallaður Óli ràmi. Tórur Dalbúgvin ætlaði at drepa Óla Mikjunesbúgvan, og vinna oynna til sín; hann fór tí upp úr dàlinum á Líraberg, og sprakk hàðani um fjörðin út í Borgargjágv á Borgardàli eystast í Mikjunesi; fótasporini standa eftir honum í klettunum báðuminni hàr sum hann hevir lopið. Mikjunesbúgvin hevði bústàð sín vesturi á oynni; Tórur hevði tí langa leið at ganga ivir dàlir og fjöll, áðrenn hann fann hann, men leiðin vàr ikki drjúgv hjá honum, og hann fetaði vestur um. Tá íð hann kom ginandi oman eftir hamrinum, sá Mikjunesbúgvin hann og ræddist illa henda stóra risa. Óli sprakk tí á føtur og rann undan honum, sum skjótast hann kundi, vestur eftir oynni; men sum hann vàr komin vestur um rogvuna, vàr ikki langt ímillum teirra. Hjartað fór tí at kippast upp í hálsin á Óla, og hann tók at ottast hart, og rópaði: rivni gjágv, rivni gjágv! (tá vàr tàð, at Mikjunesholmur vàrð leysur frá oynni, og sundið kom ímillum; tàð er sjónligt í berginum báðumimi, at holmurin og oyjin hàva verið áföst áður; hvàr íð holur eru í öðrum berginumm, standa klettar út úr beint ivir àf í hinum berginum). Dàlbúgvin svàraði: rivni, hvàt íð rivna vil — eg loypi eftir. Hann ginaði ivir um, og hàr úti á holminum fóru teir nú at berjast; tí nú sá Mikjunesbúgvin, at hann hevði ikki meira enn eitt àf tveimun at velja: at doyja við skomm ella halda ímóti og royna mátt og megin. Teir glímdust hart og leingi, og grópaðu jörðina upp um öklar; tàð heitir „í Trakki", og ikki hevir gràs vaxið hàr síðan, tóat allur holmurin annars er alloðin í síðum gràsi. Um langt og leingi fekk Mikjunesbúgvin risan á knæ, sleit annað eyga út úr honum og hotti at drepa hann. Men risin vildi ikki missa lív, og fór nú at biðja firi sàr, og lovaði Óla trý sjaldsöm ting, um hann fekk lív og grið àf honum. Tàð firsta vàr, at ein stórur hvàlur skuldi hvört ár síðani koma í tà gjágv í Mikjunesi, sum nú er kallað Hvàlagjogv; annað vàr tàð, at eitt stórt træ àf rekaviði árliga skuldi reka upp í eina gjágv, sum er skamt frá hinari, og síðan er nevnd Viðarhellisgjágv;

og hit triðja vàr ein fuglur, sum ikki skuldi setast ella eiga á nàkrari àðrari oy hàr í landinum uttan á Mikjunesholmi. Men hann legði tær treytir á, at eingin, sum í framtíðini búsettist hàr á oynni, og vildi njóta gott àf hesum gávum, mátti halda spott àt teim ella lasta tær; tí tá skuldu tær hvörva burtur aftur. Mikjunesbúgvin gekk undir hesi vilkor og tók við tilboð Tórs; so samlíktist teir báðir og livdu sàman alla ævi sína. Vestast á Mikjunesi úti við holmin vóru teir settir hvör í sín heyg, tá íð teir doyðu; enn á dögum kallast annar heygjurin, á róu kollanum, Óli ràmi, hvàr Mikjunesbúgvin er grivin, og er hann norðari, og annar heitir Tórur ràmi, hvàr Dalbúgvin er grivin. — Væl helt risin tàð, íð hann hevði lovað; hvört ár um hoyna kom hin stóri hvàlurin í Hvàlagjágv; men nú kemur hann ikki longur, tíat Mikjunesmenn gloymdu, at teir máttu ikki siga nàkað illt um hann, og so spottaðu teir àt honum, tíat hann hevði ikki meira enn eitt eyga; og teir lastaðu hann, tíat teir fingu lívsýki, tá íð teir vildu eta tvöstið; og so hvarv hvàlurin og kom ikki aftur. Træjið kom um várið; men tàð fór skjott sàma vegin sum hvàlurin, tíat teir hildu spótt àt tí, at tàð vàr skeift, og teir bóðu tí illt, tíat teir máttu brúka tàð hvört ár til at biggja bønhús àf; men vindur tók bønhúsið niður og útaf berginum hvört vár sum rekaviðurin kom; teir hildu seg tí einki gagn hàva àf hesari gávuni. Fuglurin, súlan, kom í stórum flokkum og settist í røkurnar á holminum og á drangarnar hjá honum; men súluna torir eingin Mikjunesmàður lasta ella spotta, at teir ikki skulu missa hàna við, tí hon er góður stirkur hjá Mikjunesmonnum, at teir kunna liva nökulunda. Men ikki setist súlan á nàkra áðra oy enn á holmin, uttan hon er feig. Súlan søkir holmin um Pállsmessu, og er so í berginum til út við Mortansmessu, tá ungarnir eru væl flóygdir; tá flýgur hon burtur.

X. KÓPAKONA.

Indhold. Sælhunde stamme oprindelig fra mennesker, som frivillig have druknet sig i havet. En gang om året, helligtrekongers nat, slippe de at aftage deres huder, og som mennesker forlyste de sig nu ved dans og anden lystighed i klippehulerne og på de store heller ved strandbredden. En ung mand i bygden Mikladal på Karlsøen havde hørt tale herom, og der var betegnet ham et sted i nærheden af bygden, hvor de helligtrekongers nat samledes. Henimod aften listede han sig derhen og holdt sig skjult, medens han så sælhundene i store skarer komme svømmende derhen og aftage hammene og lægge dem paa klipperne. Han lagde mærke til, at den fagreste og dejligste pige kom ud af en sælhundehud, og lagde den kort fra hvor han holdt sig

skjult; han listede sig hen og tog den til sig. De dansede og legede hele natten, men da det begyndte at dages, gik hver sælhund hen at lede efter sin hud. Sælhundepigen blev ulykkelig, da hun savnede sin ham, men opsnusede den hos Mikladalsmanden; men da han uagtet hendes bönner ikke vilde give hende den tilbage, måtte hun følge med ham til Mikladal. Han levede der mange år sammen med hende og de fik flere börn sammen, men han måtte altid give agt på, at hans kone ikke skulde kunne komme til at få fat på sin sælhundehud, hvorfor han også lukkede den ned i sin kiste og bar nøglen altid hos sig. En dag var han på fiskeri, og som han sad der og fiskede ude på havet, opdagede han, at han havde glemt nøglen hjemme. Han udråbte da til de andre med sorg: i dag mister jeg min kone. De trak linerne op og rode hastig hjem; men da de kom op til gården, var konen forsvunden, og börnene ene hjemme; for at disse ikke skulde komme til skade, når hun forlod dem, havde hun slukket ilden på arnen, og lagt alle knive tilside. Hun var derpå løbet ned til stranden, havde iført sig huden og styrtet sig i søen, hvor en hansælhund, som för havde havt hende kær, dukkede op ved siden af hende; den havde hele tiden ligget udenfor bygden og væntet på hende. Når hendes börn, som hun havde med Mikladalsmanden, kom ned til stranden, så man en sælhund ofte dukke op udenfor og se ind imod landet; man trode da, det var börnenes moder. Således forløb lang tid; da skete det engang, at Mikladalsmænd engang skulde ind i en stor klippehule at slå sælhunde. Natten förend dette gik for sig, drömte Mikladalsmanden, at hans forrige kone kom til ham, og sagde, at om han gik med på sælhundefangst i denne hule, så måtte han passe på ikke at dræbe den store sælhund, som stod foran hulen, thi det var hendes mage, ej heller de to unge sælhunde inderst i hulen, thi det var hendes to unge sönner, og hun betegnede ham nu, hvilken farve deres skind havde. Men bonden gav ikke agt på drömmen, tog med på fangsten, og de dræbte alle sælhundene, de kunde få fat på. Byttet blev delt ved hjemkomsten, og bonden fik for sin del hele den store hansælhund og hænder og fødder af de to unge sælhunde. Om aftenen havde de kogt hovedet af den store sæl og labberne til aftensmad, og da det var lagt op i trugene, blev et stort brag i røgstuen, idet hun kom ind som et frygteligt trold, snusede i trugene, og råbte: her ligger hovedet med den opstaaende snude af karlen, hånden af Hårek og foden af Fredrik; hevnet er det og hevnet skal det vorde på Mikladalsmænd, og skulle nogle omkomme paa søen, og andre falde ned af bjergene, indtil de forulykkedes antal er så stort, at de holdende hver-

andre i hænderne kunne omspænde hele Karlsøen. Efterat have udtalt denne forbandelse forsvandt hun ud af stuen, og man så hende ikke mere. Men der forulykkes jevnlig folk endnu på de farlige farvande og bjerge, som omgive denne bygd, dels på fiskeri dels ved fuglefangsten, ligesom man også siger, at der stadig er en vanvittig på „söndre gård" i Mikladal; antallet af de forulykkede må altså ikke være tilstrækkeligt endnu til at spænde omkring øen.

Kópar (selir) eru àf firstu tíð komnir àf folki, àf tílíkum, sum sjálvir hàva stoytt sàr oman og so eru drukknaðir í sjónum. Eina ferð á hvörjum ári, á trettándu nátt, sleppa teir at làta seg úr bjálvunum, og eru teir tá líkir öðrum menneskjum; teir hàva sàr tá til gàmans at dansa og spàla á hellunum í fjöruni og í látrunum, og gera sàr hàr góðan stuttleika. — Nú sigist í sögnini, at ein drongur á sunnara gàrði í Mikladàli hevði frætt hetta, at kóparnir komu sàman trettándu nátt í einum látri skamt frá bigdini. Hann fór tí um kvöldið hàr oman at forvitnast um, hvört tàð mundi vera satt ella ikki, ið sagt vàr. Hann krogvaði seg undir einum steini framman firi látrinum; eftir sólsetur sá hann kópar úr öllum attum koma svimjandi hàgar; teir fóru úr húðunum, og lögdu tær hàr á helluna niðri í fjöruni, og líktust nú rattuliga öðrum folki. Drongurin hevði gàman àf, fjaldur sum hann vàr, at higgja at hesum, men mest, tá ið hann sá eina tá fagrastu og fríðastu gentu koma út úr einum kópahàmi; hann ansaði væl eftir hvàr hon legði hàm sín stutt frá honum; drongurin fór nu loyniliga hàgar og tók hesa húðina til sín og fjaldi seg so aftur undir steininum. Kóparnir dansaðu og stuttleikaðu sàr alla náttina; men tá ið tók at lýsa àf degi, fóru teir allir aftur í bjálvarnar. Kópagentan saknaði sína húð, fór at láta illa og gremja seg, tíat sólin vàr tá um at koma upp; men áður sólin reis, fekk hon tev àf húðini hjá Mikladalsdreinginum og bàð hann so vàkurt við nýtum orðum geva sàr hàmin aftur: men hann vildi ikki, fór undan henni, og hon mátti tí filgja honum heim á sunnara gàrð eftir húðini. Hann tók hàna nú til sín, og livdu tey væl hvört hjá öðrum sum màður og kona. Men alltíð mátti hann vàrast at ikki làta hàna sleppa àt húðini; hann goymdi hàna tí í kistuni, læsti firi og gekk alltíð við liklinum uppi á sàr sjálvum. Ein dàgin vàr hann útrogvin, og sum hann sàt hàr úti á hàvinum og dró ein fisk, kom hondin at bera við beltið, hvàr likilin vàr vànur at hanga; tá vàrð honum dátt við, tíat hann ansaði nú, at likilin vàr gloymdur heima. Hann rópaði tá bæði við sorg og sút: í kvöld verði eg konuleysur! Allir drógu upp og settust við árarnar at rogva sum skjótast heim aftur. Tá ið Mikla-

dalsmàðurin kom inn til sín, sá hann, at konan var hvorvin, einasta börnini sótu kvirr eftir. Firi at einki skuldi verða teim àt meini, meðan tey vóru einsumöll inni, hevði hon slökkt eldin á grúgvuni, goymt knívar og allt hvasst undir lás. Tá íð hon hetta hevði gjört, vàr hon lopin oman til strandar, fàrin í húðina og á sjogvin. Hon hevði funnið likilin, læsti upp kistuna, sá hàmin liggja hàr, men kundi nú ikki stýra sàr, og fór í hann; hàðani er orðatiltækið: hann ræður sàr ikki heldur enn kópur, tá íð hann sàr húðina. Í tí sàma hon sprakk í sjogvin, kom brimilin, sum firr hevði lagt ástir sàman við hàna, upp við liðina hjá henni, og svumu tey bæði nú burtur hàðani; öll hesi árini hevði hann ligið hàr at bíða eftir opnu sínari. Tá íð börnini, hon hevði við Mikladalsmanninum, komu oman í fjöruna, sást kópur ofta standa í sjónum og higgja àt teim, og allir hugsaðu, at tàð mundi vera hon, móðir teirra. Soleiðis lupu mong ár framm eftir, íð einki er frætt at siga frá bondanum á sunnara gàrði ella börnunum, hann hevði átt við kópakonuni. Tá ætlaðu Mikladalsmenn sàr eina ferðina at fàra á látur at sláa kobbar. Náttina áðrenn teir fóru, kom kópakonan í dreymum firi Mikladalsbondan og segði við hann, at um so vàr, at hann fór við hinum á látur, tá skuldi hann vita, at teir ikki máttu drepa brimilin, íð stóð framman firi látrinum, ei heldur teir tveir kobbahvolparnar, sum lógu innast í látrinum; brimilin vàr màki hennara og hvolparnir sinir teirra, og hon segði honum frá, hvussu teir vóru litaðir. Men bondin gàv ikki hesum dreymi gætir, han fór við Mikladalsmonnum í láturið og teir drupu allar kóparnar, íð inni vóru. Við býtið lutaðist bondanum brimilin allur, làllur og fitjur àf hvolpunum. Til náttverðar hövdu tey kókað hövdið, làllurnar og fitjurnar; tàð vàr lagt upp úr, og hoyrdist tá brestur og mikið bràk, íð kópakona sum tàð ljótasta tröll kom inn í roykstovuna, snoddaði í trogunum og rópaði àf illum huga: her liggur hánæsaður àf kalli, hond Háreks og fótur Fríðriks — hevnt er og hevnt skàl verða hjá Mikladalsmonnum, og skulu summir sjólátast, og summir falla firi björg og bláar skorur, og skàl tàð halda við, til tess so mangir eru gingnir burtur, at teir kunna tàka hvör annan í hond og fevna um alla Kallsoy. Tá íð hon hevði sagt hetta, hvarv hon út aftur við miklum duni og gnýji, og sást ikki meira. Men ikki er so sjaldan enn í Mikladàli, tí verri, at menn ganga burtur á báti ella falla í björgum, og javnliga sigist ein býttur at vera á sunnara gàrði; tàð er tí at kvíða firi, at teir, íð burturgingnir eru, rökka ikki enn at fevna um oynna. [1]

---

[1]) En lignende historie fortælles fra Skålevig, som i korthed er følgende: Trándur og Niklas, fàðir og sonur, vóru firstir menn, íð reistu búgv á

XI. GÁSADALSMAÐURIN Í HULDUBÁTINUM.

Indhold. Bygden Gåsedal på Vågø har ingen lav strandbred, men et omtrent 15 favne höjt bjerg ud mod søen, så at de ikke godt kunne have både der; desuden ere indbyggerne for få til at bemande en stor båd til fiskeriet på havet. De have derfor deres både fælles med nabobygden Bø, og drive fiskeriet sammen med dem. En nat gik en mand fra Gåsedal efter aftale øster til Akranæs, hvor mændene fra Bø vilde tage ham ind i båden for at ro med dem på fiskeri. Da han var kommen forbi Skardså, opdagede han en båd, som lagde til land på det aftalte sted; han var bange for at opholde dem, og skyndte sig derfor derhen; han så, at der vare syv på båden, og en plads åben for ham på en af tofterne; han trode derfor, at alt var, som det skulde, skönt han ikke kunde kende mændene, fordi solen endnu var langt fra at stå op. Han sprang da hurtig ned i båden og satte sig ved sin åre, men til sin store forskrækkelse opdagede han nu, at han kendte ingen mand på båden, og kunde da begribe, at han var kommen mellem huldefolk; dog vilde han ikke lade det mærke på sig, at han var bange, men satte sig til at ro så dygtig som de andre. De styrede nord om Vågøen til en fiskebanke, Ravnemulen, som Vågømænd pleje at ro ud på. Huldemændene satte nu mading på krogene og kastede ud; men Gåsedalsmanden sad stille, thi han havde kun snøret med sig; krogene vare i Bø. Formanden gav ham da både kroge og mading, hvorpå han kastede ned, og fik strax en stor torsk; da han havde trukket den op og slået den død, tog formanden den og mærkede den, og således blev siden hver fisk mærket, han senere fangede. De fiskede båden fuld, rode derpå hjem, og lagde til land ved Akrenæs, hvor Gåsedalsmanden var kommen til dem. Huldemændene slængte alle de fiske, han havde fanget, op på land til ham. Gåsedalsmanden lagde nu mærke til, at han havde glemt sin kniv tilbage i båden, og sagde til huldemændene, at det „hvasse ved låret" var tilbage i båden. Huldemanden greb da kniven og slengte den henimod ham for at såre ham, men den traf ikke; han sagde da: „forbandet vorde du, men en lykkens mand

---

Hamri í Skálavík. Á Bláfellsskúti liggja kópar, smoygja áf sàr húðirnar og verða folk. Demmus sonur Niklasar fór trettándu nátt at vita, um satt vàr; tók hàmin til sín, sum ein vökur opna hevði smoygt sàr úr; hann fór heim við húðini, og opnan elti hann til húsa (àðrir siga, at fàðir Demmussar bàr kópakonuna heim). Hann læsti húðina í kistuna og hevði likilin fastan í buxukvàranum. Hann vàr ein dàg á útróðri og vàr fàrin í àðrar brøkur og ikki hevði minnst til at flitja likilin ivir í tær, og so vàrð hann konuleysur; tá íð hann kom heim àf hàvi, stóð konan sum kobbi við skersoddan uttan firi bigdina. Hàr nevnast menn sum eru àf kópaslàgi og telja ættarlið frá kópakonuni.

er du"; derpå rode de bort og skældte ham ud, fordi han ikke vilde takke dem for båden. (Man må nemlig passe vel på, når man kommer huldefolk i tale, da ikke at nævne kniv, sværd, øxe og lignende ved sit rette navn, men omskrive det ved det hvasse, skarpe; ej heller må man sige huldefolk tak, om de göre nogen en tjeneste; thi ellers få de magt over manden).

Lignende sagn fortælles også om mænd på Strendir og Ejde på Østerø; Ejdesmanden rode endogså et helt år på fiskeri med en huldebåd.

Gásadalsbigd liggur so illa firi sjónum, at teir kunna ikki hàva bátar standandi hàr um veturin; hàr er bratt niður firi, og umpass fimtan favnar hátt; umframt tàð eru Gásadalsmenn offájir at manna stóran bát út á hàv, og hàva tí áður sum nú haft bátar í felàg við teir i Bø og verið vànir at rogva út við teimun. Ein màður úr Gásadali fór eina nátt heiman ífrá eystur á Akranes, hvàr Býjarmenn skuldu leggja àt landi og tàka hann inn í bátin. Tá íð hann kom eystur um Skarðsá, sá hann bát rogva inn àt Akranesi; hann vildi ikki, at teir skuldu dvöljast leingi eftir sàr, og tók tí at renna hart oman til teirra; hann sá nú, at sjey menn vóru á báti, og at sessur stóð leysur eftir honum á einum bekki; tó tekkti hann ikki mennirnar, tíat dimmið vàr ikki meira enn um at fàra at latta tá. Hann kundi ikki gruna nàkað illt og tokti, at allt vàr, sum tàð átti at vera; hann vàr kvikur at springa inn í bátin, og teir lögdu strax frá landi. Gásadalsmàðurin settist á bekkin, íð hann vàr vànur at sitja á, men nú hann higgur um seg, kennir hann ongan mann á bátinum; hann veit nú gjölla, at tàð eru huldumenn, hann er komin ímillum; tó roynir hann at làta teir ikki kenna otta á sàr, men rør dúguliga sum hinir. Teir fàra norður um oynna út á Ravnamúla, tàð miðið, sum Vágamenn plæga at rogva út á. Huldumennirnir egndu og kastaðu niður; Gásadalsmàðurin sàt stillur og tagdi, tí snørið hevði hann borið við sàr úr dàli, men onglarnir hingu eftir í Bø, og einki átti hann agnið. Formàðurin spir hann nú, hví hann kastar ikki niður; hann svàrar: tíat eingin er krókurin og eingin bitin. Hetta fekk huldumàðurin honum strax, og onglarnir vóru ikki meira enn komnir niður àt botni, firr enn hann kendi og dró ein stóran fisk; tá íð hann hevði sligið hann, tók formàðurin og markaði hann, og vàrð hvör fiskur, hann dró, markaður. Teir róðu tá heim sökkladnir, og lögdu aftur àt landi á Akranesi í sàma stàði, hvàr teir hövdu tikið Gásadalsmannin inn; sosum hann hevði sitið í sjálvdráttri, blàkaðu teir honum hvönn fisk á land, íð teir hövdu sàð hann veiða og sum tí vàr markaður. Nú hann er komin á land, ansar hann eftir, at

hann hevir gloymt knívin í bátinum; hann rópar til teirra: hvasst við lærið stendur eftir. Huldumàðurin treiv um knívin og blàkaði hann eftir honum, men hann kom ikki á hann. Huldumàðurin rópaði tá: bannaður verði tú, eydnumàður ert tú. Teir lögdu nú aftur frá landi, og huldumàðurin segði nú: hundur vart tu, at tú ikki segði màr takk firi bátin. (Ikki er gott at nevna knív, svörð, öxi, ella annað tílíkt við röttum navni, uttan at siga tàð við öðrum orðum, „hvasst" o. s. v.; ei heldur eigir tú at veita huldumanni takkir firi nàkað, tó hann ger tàr beina, tí hàrvið fær hann kraft at gera tàr illt.)

Sagnir, sum líkjast hesari, ganga um ein mann á Strondum, og annan á Eiði, sum báðir róðu út við huldubáti; Eiðismàðurin róði allan veturin við honum.

XII. GÍVRINAR HOL Í SANDOY.

Indhold. Vesten for Sandsbygd er et stort hul dybt ned i jorden, hvor en troldkvinde skal bo. En mand fra Sandsbygd gik engang derned i hulen, og så kvinden stå og male guld på en kværn, og et lidet barn sad inde hos hende og legede med en guldstok. Den gamle kærling var blind; han gik sagte hen og tog af guldet, som hun malede; hun sagde da: enten er det musen, som maler, eller tyven, som stjæler, eller også er det galt fat med kværnen. Han gik da hen, tog guldstokken fra barnet og slog det, så det gav sig til hårdt at græde. Nu mærkede den gamle uråd, sprang op og famlede efter ham i hulen; men da var han alt kommen op igen af hulen og red i gallop hjem med guldet. Hun kaldte da på sin nabokone, fortalte hende om sin ulykke, og bad hende hjælpe sig. Denne tog da til benene efter manden; hun sprang tværs over indsøen, sporene efter hendes fødder ses hvert på sin side af søen. Men han undslap hende, indtil han kom til Volismyre, der fik hun fat i hestens hale; han pidskede på hesten, så halen gik itu, men idet han styrtede forover, kom han så langt, at han fik kirken at se, og da kunde jættekvinden intet ondt göre ham, men måtte vende tilbage. Endnu kan man høre ved hullet, hvorledes den gamle blinde troldkvinde maler guldet nede i dybet.

Í Klivum firi vestan Sandsbigd er eitt stórt hol niður í jörðina, sum kallast „gívrinar hol"; undir tí býr ein gívur. Tàð er sögn, at màður heiman àf Sandi fór niður í holið at finna gívrina. Hon stóð og mól gull á eini kvörn; eitt lítið barn sàt inni hjá henni og spaldi við eitt gullkelvi. Kellingin vàr blind; màðurin fór spàkliga àt kvörnini og tók til sín àf gullinum, íð hon stóð og mól; hon hvorki sá

ella hoyrdi nàkað til hansara, men mælti tó: antum er tàð músin, íð melur ella tjóvurin, íð stjelur, ella ruggar henda gamla ikki ratt. Màðurin fór nú frá henni, tók gullkelvið frá barninum, og sló tàð í heysin; hàrvið fór tàð so sárt at gráta. Nú sprakk gívurin á føtur og grunaði illt, hon trilvaði eftir honum um allt hellið, men tá var hann longu uppkomin úr holinum, stigin á hestin og tvísporaði sum skjótast heim við gullinum. Gívurin kundi ikki finna hann, og rópaði tí eftir grannkonu síni, segði henni frá sínum vanda og bàð hàna hjálpa sàr at tàka tjóvin. Hon vàr ikki sein á fótum, ginaði tvörtur um vatnið, hvàr fótasporini síggjast enn í steinunum, hvört sínuminni um vatnið; kallast tey gívrinar spor. Men màðurin slapp undan henni, til tess hann kom á Volismýri, tá vàr hon so nær, at hon náddi àt tríva um hàlan á hestinum, og hon sleppti honum ikki: tá koyrdi màðurin so hart undir hestin, at hann sprakk framm eitt lop, men hàlin slitnaði, tí gívurin vàrð standandi föst; nú kastaði màðurin seg framm á, og vàr so heppin, at hann í tí sàma eygnabliki fekk at síggja kirkjuna, men tá vàr gívurin ikki mennt at gera honum nàkað illt, og við tí skili mátti hon venda aftur. — Enn hoyrist ivir gívrinar holi, hvussu hin gamla blinda gívurin melur gull niðri í tí djúpa hellinum.

XIII. OVERNATURLIGE VÆSENER.

a. Marmennil.

Marmennil ligner mennesker, men er noget mindre; den har meget lange fingre. Den opholder sig i havet, og gör fiskeren ofte fortred ved at bide madingen af hans kroge, eller ved at sætte disse faste i havsbunden, så han må slide linen over; om krogen griber fat i den, er den så behændig, at den kan løse den tynde snor, hvori krogene ere fastgjorde, fra selve linen, og undslipper således. Dog havde Anfinn bonde i Eldevig på Østerøen fået sin fiskekrog fast i den ene hånd på en marmennil: den var nu ikke istand til at løse sig fri, men blev trukken op af Anfinn: han slog kors over den, såsnart den var kommen op i vandfladen; ellers havde han ikke fået den ind i båden. Anfinn havde den hjem med sig og gemte den i arnen; men den vilde ikke æde andet end det, som bruges til lokkemad for fiske; men bonden måtte huske på hver aften at slå kors i de fire hjörner på arnen, og ligeledes naar han tog den med sig på fiskeri, måtte han slå kors for den, når den var kommen ind i båden. Den var meget nyttig for ham til fiskeriet; thi når de rode over en fiskestime, gav den sig til at le og lege i båden; de kastede da altid snørerne ned, og fiskede godt, helst når marmennillen holdt sin finger i søen. Anfinn

havde den lang tid hos sig, men engang havde han glemt at slå kors for den efterat have taget den ind i båden, og da de kom ud på havet, smuttede den ud i søen, og han så den ikke igen.

Marmennil líkist folki, men er tó heldur minni; fingrarnir á honum eru langir; hann livir á hafsbotni og ger útróðrarmonnum mein við at bíta agnið àf onglunum og seta fast í botn, so teir mega slíta snørini; tá íð hann verður krøktur, er hann so handafimur, at hann kann at loysa teymarnar undan snørinum. Anfinnur bondi í Eldivík vàr tó so heppin á sinni at krøkja ein marmennil í hondina, men við àðrari hondini kundi hann ikki loysa teymarnar frá, og ikki vàr hann mentur at slíta. Anfinnur dró hann upp, og risti kross á hann, tá íð hann vàr komin upp undir borðið á bátinum; annars mundi bondin ikki hàva fingið hann inn í bátin til sin. Hann hevði henda marmennil heim við sàr, og goymdi hann í orninum, men ikki vildi hann eta annað enn ögn. Anfinnur mátti minnast til hvört kvöld at rista kross í öll fyra horn á orninum, hvàr marmennil sàt. Teir tóku hann við sàr, tá íð teir fóru til útróðrar; ei heldur tá máttu teir gloyma at krossa hann, íð teir hövdu tikið hann inn í bátin. Hann settist at læga og spàla i bátinum, tá teir komu ivir fiskatorra; mennirnir kastaðu tá niður, og væl fiskaðist, helst tá íð marmennil dràp fingurin niður í sjogvin. Anfinnur hevði hann í langa tíð hjá sàr; men eina ferðina hevði hann gloymt at rista kross á hann í bátinum; tá íð teir vóru komnir væl frá landi, smoygdi marmennil sàr út firi borð og fór undir kàv; tàð er vituligt, at hann sást ikki aftur.

b. Sjódreygil.

Indhold. Sjódreygil, eller rettere sjódreygur, står efter solens nedgang ofte på skærene, og beder stundom fiskerne, når de ro forbi, at tage sig med i båden. De have taget den ind og sat den til at ro; den forstår vel at finde fiskebankerne, selv om det er mörkt. Men når dagslyset nærmer sig, bliver den mindre og mindre, og henvejres, når solen kommer op af havet. De sloge engang kors for den i båden; men jo stærkere morgenrøden blev, desto bönligere bad den for sig at slippe løs; da de ikke vilde det, og solen stod op, forsvandt sjódreygil, men krydsbenet blev liggende tilbage på toften; den siges nemlig at have skabt krydsbenet af et menneske på sig, og derfor bliver dette tilbage, om den selv forsvinder eller bliver dræbt. Den kan forblinde menneskenes syn, så den snart synes at ligne et menneske, snart en hund; den skal være mörkebrun af farve; tuder, så det høres langt bort; ild farer ud af den, når den er på landet; den har kun én fod (eller rettere

hale), men kan dog springe langt med den på landet: man har set sporene efter den på sneen om vinteren. Når den møder folk på landet, vil den trænge dem ned til søen; har man hund med sig, gör den ingen skade.

Sjódreygil (sjódreygur) stendur eftir sólsetur ofta á útskerum; tá íð menn fàra til útróðrar, rópar hann ofta til teirra, og biður lova sàr í bátin; teir hàva stundum tikið hann inn og sett hann á bekkin til at rogva; meðan hádimmið er, rør han minst móti tveimun monnum, so sterkur er hann. Sjódreygil kann væl at leggja mið, um tàð ikki er ljóst. Men tá íð líður út móti degi, minkar hann, og vegrast (veðrast) burtur í einki, tá íð sól rísur upp úr hàvi. Teir hàva rist kross firi hann, men allt tàð hevir roðað meira og meira firi sól í eystri, hevir hann eymari biðið firi sàr og bøna mennirnar at sleppa sàr burtur. Eina ferðina slepptu teir honum ikki, men tá íð sól vàr uppkomin, hvarv hann, og tá lá ein breiðageisli eftir á bekkinum; tí sjódreygil sigist at hàva skàpað breiðageislan àf folki á seg, og àf teirri orsök verður breiðageislin liggjandi eftir, tó dreygurin sjàlvur hvörvur ella verður dripin. Tílíkar hvörvusjónir eru við honum; tikist hann stundum líkjast manni, stundum hundi; hann tikist at vera móreyður àt liti; tútar og ýlur, so tàð má hoyrast langan veg; eldur rýkur úr honum, tá íð hann sast á landì; hann hevir ikki meira enn ein fót (ella sporl), men kann tó at hoppa langt á honum; sporini hàva sast eftir honum á kàvanum um veturin. Tá íð hann møtir manni á landi, roynir hann at odda hann út á sjogv, men hevir tú hund hjá tàr, sàkar teg einki.

c. Haffrú.

Indhold. Havfruen ligner et menneske, men har kortere arme; den er som en kvinde ovenfor beltet, har langt blondt hår, som den lader flyde omkring sig på havet; nedenfor beltet er den som en fisk. Vender den sig imod båden, kommer det værste uvejr og man må ro af alle kræfter til for, om muligt, at redde sig; kommer derimod havmanden op ved hendes side, bliver vejret godt. Den synger så deilig, at mændene blive rasende ved at høre den; for ikke at lytte til den, må man stikke vanterne i ørene, thi ellers drages man til i raseri at springe ud af båden til havfruen i søen.

Haffrú líkist folki, uttan hevir stittri armar; firi oman beltið er hon sum kona, hevir langt jarpt hár, sum hon floytir út um seg á sjogvin; firi niðan beltið er hon sum fiskur og hevir sporl og roslu. Vendur hon sàr ímóti bátinum, verður tàð vesta óveður, og tá ræður um at rogva heim aftur sum skjótast og royna at sleppa undan at

sjólátast; men kemur havmàðurin upp hjá henni, verður gott veður. Haffrúgvin singur so fàgurliga, at menn verða óðir, tá íð teir lurta eftir sangi hennar; tí eiga teir at stinga vöttirnar í oyruni; tí annars vilja teir í øði og örviti leypa úr bátinum út á sjogv til hennara.

d. Nikur.

Indhold. Nikur (nøkken) er af udseende lig en hest, men af störrelse som en stor hund. Den bor i indsøer mellem fjeldene. Den har en meget lang hale, som holder fast på alt, hvad den rører ved; når nøkken kan få folk til at røre ved den, løber den afsted med dem ned på bunden af indsøen; den er så stærk, at den med halen kan trække store klipper (jfr. ovenfor sagnet om husfruen i Husevig). Den kan skabe sig lig alle firføddede dyr; kun hornet af en væder kan den ikke skabe på sig.

Nikur er sum ross til útsjóndar, men til støddar sum stórur hundur. Hann býr í vötnum, helst uppi millum fjalla. Hann hevir ogvuliga langan hàla, sum ikki sleppur tí, íð nertur víð hann; tá íð hann kann lokka folk at nerta við hàlan, rennur hann burt við teim, og stedgar ikki sínari ferð, áðrenn hann er komin niður á botn í vatninum; eingin sleppur aftur frá honum. Teir hàva haft hann at dràga stórt grót oman úr fjöllum, í Húsavík og á Eiði; men hvört kvöld mega teir spýta á bàkið og rista kross á hann; annars fer hann burtur. Nikurin kann at skàpa seg líkan öllum fýrføttum djórum, uttan stiklið á veðurlambshorni kann hann ikki at skàpa á seg.

e. Sæneyt og hulduneyt.

Indhold. Søkør ere ligesom andre kør at se til, men de malke langt bedre end de almindelige, hvorfor man gerne vil have dem. De træffes undertiden i kostaldene helligtrekongersnat mellem de andre kør; ved at slå kors på ryggen af dem binder man dem til stedet. Den samme nat træffer man undertiden også på huldefolkenes kør; men dem vil ingen have, skönt de malke vel; thi huldefolkene vilde vel hevne det igen. Disse kør kendes fra søkørne derpå, at søkørne vende hovedet op imod fjeldet, men huldekørne vende ned mod søen. Huldefolkene have meget kvæg, som går i marken mellem de andre kør, skönt de sjelden ere synlige for mennesker. En mand hørte engang huldekonen i Dal på Sandø tælle sine kør.

Sæneyt ella sækýr eru líkar öðrum kúm at síggja, men tær mjolka nóg betra; folk vilja tí fegin hàva hesar kýrnar. Stundum finnast tær trettándu nátt í fjósunum hjá hinum neytunum; verður krossur tá

ristur á bàk teirra, verða hesar sækýrnar standandi hàr hjá hinum. — Trettándu natt finnast eisinni huldukýr stundum í fjósunum, men tær vil eingin hàva, tóat tær mjolka væl, tí huldufolkini vildu væl hevnt tàð aftur. Hesar kýrnar eru eyðkendar frá sækúnum, tíat sæneytini venda hövdinum upp móti fjallinum, men hulduneytini móti sjónum. Huldufolkini hàva mong neyt, sum ganga í hàganum hjá hinum neytunum. Huldukonan í Dàli sàt og taldi kýr sínar, so màður hoyrdi: Eg sàt màr í heygi við Rumlu og Reigju, hàr hoyrdi eg Hupulin gella; oman skríða Hákur og Krákur; kenni eg Kinu langs spina, Íla og Ála, Eskja og Kála, Geita og Gràna, Flekka og Fræna; Hildan stjarna er kennd firi màr; Gullgríma og Oxakolla; misst hàvi eg Grímuna grávu, stitstu og lágu; komnar eru kýr okrar allar. Stinjandi gongur hon Brinja aftast á hölunum á öllum.

f. Niðagrísur.

Indhold. Denne skabning er liden, tyk og rund som et lidet svøbelsebarn eller et stort nøgle garn, mörkebrunt af farve; den skal især opholde sig der, hvor nyfødte börn, der ere avlede udenfor ægteskabet, hemmelig ere nedgravede. De ligge og rulle sig foran fødderne på folk, når man går i mörke for at vildlede dem; man må vel tage sig i agt for at lade denne skabning komme imellem benene på sig, thi da lever man ikke året til ende.[1]

Niðagrísur er lítil, tjúkkur og rundur, sum lítið reivabarn ella stórt pàranuða, dimmóreytt àt liti. Hann sigist helst at vera, hvàr duld leysingabörn eru loyniliga niðurgrivin. Niðagrísurin liggur og veltist firi fótum á monnum í niðamirkri at villa teir burtur àf leiðini. Sleppur niðagrísurin millum beinini á tàr, gongur tú ikki àf ári.

g. Dvörgar.

Indhold. Dvergene ere lave og tykke, skægløse, men dog ikke stygge at se til. De bo i store stene eller under dem; slige dvergestene findes rundt omkring på øerne. De ere godmodige, men tåle dog ikke klammeri eller ufred i nærheden af deres bopæle; da blive de vrede og drage bort derfra; af denne grund står den store dvergesten spaltet på Skuvø. Dvergene ere de bedste smede, som kunne tænkes; det var dem, som lærte menneskene at hærde stålet i ild og vand; för den tid måtte de hamre det koldt. Deres smedeverktöj smeder af sig selv. Dvergenes kraft er i deres belte; når man kan få beltet fra en dverg,

---

1) Jfr. hermed Nordmændenes „Udburrer", der have meget tilfælles med Færingernes „Niðagrísar" (A. Fayes norske Sagn, side 83-84).

kan man få ham til at smede hvad det skal være, og at give store gaver for at få beltet tilbage. Under disse dvergestene ser man undertiden aske, som er fejet ud fra deres smedjer. — I Gåsedal er en stor sten, hvor dverge bo, og hvor man hører dem smede inde. En fattig mand var engang der i nærheden for at stille törv op; han så da stenen åben, og dvergene smede derinde, hvorpå han gik nærmere at se på dette. Dvergene kom ud i åbningen og sagde til ham: „næsvis var du, så fattig som du er, dog skal du få denne kniv", og nu blev en kniv kastet ud til ham, der var så skarp, at den kunde sönderskære alt, hvad der end kom for dens egg.

Dvörgar eru lágir og tjúkkir skeggleysir, men tó ikki ljótir á at líta. Teir búgva í stórum steinum ella í heygjum undir klettum; tílíkir dvörgasteinar finnast her og hvàr í oyjunum. Dvörgarnir eru góðsligir, men tola ikki klandur í grendini àf bústàðinum; tá verða teir illir í sàr og fàra í reiði burtur hàðani; tí stendur hin stóri dvörgasteinurin í Skúvoy klovin sundur, tíat tveir dreingir, íð sótu hàr hjá neytum, bóðu illt og bardust; tá flýddu dvörgarnir og sprongdu steinin. Dvörgar eru teir betstu smiðir, íð vera kunna; af teim lærdu menn first at herða stál í eldi og vatni; áður máttu menn tenja jarnið út og smíða tàð við at buka tàð kalt við hamri. Dvörgatólini smíða sjálv. Dvörgamegin er í beltinum, íð teir girða seg við um miðjuna; fært tú beltið frá honum, er dvörgurin sjálvur til einkis, og kant tú tá leggja treytir á hann at smíða tàr, hvàt tú vilt, og at geva tàr góðar gripir; hann ger tàð allt firi at fáa aftur beltið. Undir steinunum kant tú ofta síggja ösku liggja, sum er sópað út úr smiðju teirra. — Ein klettur stendur í Gásadàli, hvàr íbigt er àf dvörgum, og hvàr teir stundum hoyrast smíða inni. Ein fátækur màður vàr eina ferðina norðuri í Tungu og setti upp torv; hann sá klettin opnan, og dvörgarnar at smíða hàr inni; hann gekk nærri at higgja àt hesum. Dvörgar komu út í dirnar og sögdu við hann: „nàsadjarvur vart tú, so fátækur tú ert; tó skalt tú eiga henda knívin", og nú kastaðu teir honum út ein knív, íð vàr so hvassur, at hann beit allt, íð bàr við eggina á honum, hvussu hart tàð mundi vera.

h. Marra.

Indhold. Marra er et trold, men ligner den dejligste pige. Når folk ligge og sove, kommer hun ind og lægger sig ovenpå dem, og trykker dem så hårdt på brystet, at de ikke kunne trække vejret eller røre noget lem; hun søger at få sine fingre ind i menneskets mund, for at tælle dets tænder, og lykkes dette for hende, dør man strax. Man må derfor søge at få hende bort fra sig; er man da istand at

udråbe: Jesus! da må hun fly. Man synes at være vågen og at se Marra, når hun kommer ind og lægger sig på folk, men man kan ikke göre noget til at forsvare sig imod hende. Om aftenen kan hun godt være inde, om man ikke ser hende; det får man at vide, når man lægger en kniv i midten af et törklæde eller strömpebånd, og derpå lægger de to sider af klædet eller de to ender af båndet ovenpå hinanden, og så ruller det sammen med kniven i midten; dernæst fører man det tre gange rundt om sit liv, medens man læser et vers; ligger nu kniven løs, når man atter vikler klædet op, da er Marra ikke inde; men er kniven derimod indenfor klædet, der hvor den blev lagt[1], da er Marra inde i huset, og man må da gentage det tre gange for at jage hende ud. Et godt middel til at forhindre hende fra at komme op i sengen skal også være at sætte sine sko om aftenen således at hælene vende mod sengen; da skal hun have besværlighed ved at komme op i den seng.

Marra er eitt tröll, sum líkist teirri fagrastu gentu. Um nætur, tá íð folk liggur og svevur, kemur hon inn og leggur seg á tey og trýstir so hart á brost teirra, at tey fáa ikki drigið andan, ei heldur rørt hvorki lið ella lim; hon fer við fingrum sínum inn í munnin á teim at telja tennurnar; sleppur hon at fáa tær taldar, missir màðurin andan og verður strax lívleysur. Teir eiga tí at royna at fáa marru burtur aftur àf sàr, og eru teir tá mentir at rópa: Jesus! so má hon flýja, og hvörvur sum skjótast út. Teir tikjast liggja alvaknir og síggja marru koma inn àt songini og leggjast omaná rekkjuváðina, men teir kunna tó einki gera tá firi at verja seg ímóti henni. Um kvöldið kann hon væl vera inni í stovuni, og tó ikki síggjast; men tàð spirst, tá íð tú tekur knív og ballar í ein klút ella eitt sokkaband og førir hann àf àðrari hondini í àðra tríggjar ferðir í ring uttan um teg, meðan tú lesur:

Marra, marra minni,
ert tú her inni,
minnist tú ikki slàgið tàð,
íð Sjúrður Sigmundarson gàv tàr
á grànabeini á sinni?
Marra, marra minni!
ert tú her inni,
út skalt tú fàra,
bera bæði grót og flàg,
og allt íð her er inni!

---

[1]) Dette kommer naturligvis an på en tilfældighed, hvorledes man nemlig begynder at rulle klædet op igen.

Liggur nú knívurin inni í klútinum ella bandinum, tá íð tú hevir rikið tàð upp aftur, tá er marra inni, og so mást tú tvær ferðir enn vevja klútin ella bandið um knívin og hàva hin sàma àtburð sum áður firi at fáa marru út. Gott sigist tàð líkaleiðis at vera, firi at forða henni at koma upp í songina, at venda skónum, tá íð tú fert niður, og setja teir so at hàlurin kemur at standa ímóti songini og tærnar út eftir golvinum; tá skàl hon ikki hàva latt við at sleppa upp í songina.

i. Sitja á kjörbreyt.

Indhold. Vil man være rig, skal man helligtrekongersnat gå ud på en korsvej, hvor fire veje støde sammen, af hvilke en må føre til kirken; man skal tage et gråt kalveskind og en øxe i hånden. Når man da er kommen ud på korsvejen, skal man sætte sig ned på kalveskindet, hvis hale må ligge udstrakt henimod den vej, som fører til kirkegården; man må uafbrudt se på øxen, som man må slibe dygtig skarp. Henimod midnat komme da troldene i stor mængde og lægge guld i store dynger rundt om manden og prøve at få ham til at se op; troldene tale til ham, vrænge mund og skabe sig; men have de endnu ikke fået ham at se til siden, da begynde de at tage fat i halen på kalveskindet og trække det bort med sig henad vejen; da gælder det, om han kan være så heldig med øxen at hugge halen over uden at se sig om og uden at skår må komme i øxen; lykkes det for ham, da forsvinde troldene, og alt guldet bliver da hans; men ellers er det forbi med ham.

Vilt tú verða ríkur, skalt tú ganga gomlu trettándu nátt út at sitja á kjörbreyt, hvar fýra vegir ganga á kross, og ein àf teim skàl liggja àt kirkjuni. Tú skalt tàka grátt kálvskinn og hvassa öxi, leggja skinnið undir teg á breytina, so at hàlin á skinninum er vendur ímóti kirkjugötuni, men andlit títt skàl venda burtur frá henni. Tú skalt tá setast at brýna öxina, og hvàt verður tàlað til tín, skalt tú ikki siga annað enn: eg kvöki, eg kvöki; og hvussu leikar um báðar liðir á tàr, skalt tú ikki líta upp úr, uttan stàra fast niður í öxina; tí annars verður illt àf tàr. Framm ímóti midnátt koma tröllini tisjandi úr öllum attum, drassandi gull og dýrar gripir, sum tey làða uttan um teg í stórum dungum og sýna tàr, at royna at fáa teg at kveita upp undan; so fàra tey at tàla til tín, at skelkja og gálva og hàvast við allar àtburðir. Men hàva tey ikki enn fingið teg at higgja upp úr ella at svàra teimun aftur, so tríva tey um hàlan á kálvskinninum, og fàra at dràga tàð burtur; tá ræður um at vera heppin og við öxini högga hàlan àf aftanfiri bàk, tó so at einki skàrð kemur í öxina; lukkast hetta, tá ert tú eydnumàður; tí tá hvörva tröllini hvört í sína att, og tú ognast allt gullið og dýr-

gripirnar; men annars fáa tey makt ivir tàr, og tú kemur tá ikki aftur heilur frá hesari ferð.

XIV. SIGURSTEINUR.

Indhold. Sejersten er god at have hos sig; thi den mand, som har den, får altid sejer, hvor han er stædt i kamp, ham kunne hverken folk eller trolde göre skade, men lykken følger ham, hvor han går, og alt går ham efter ønske; han bliver og yndet af alle. Det er derfor ej at undres over, at man gerne vil skaffe sig en sådan sten, der kan virke så meget godt; men intet menneske véd, hvor den er at finde; kun ravnen véd det, og nu skal fortælles om, hvorledes man skal få ravnen til at bringe den. Det er almindeligt sagn, at ravnen trædes i februar måned, lægger æg i marts og får unger i april. Når nu ravnen har lagt æg, skal manden, som vil have sejerstenen, gå op i bjerget, hvor ravnen har sin rede; der må han sidde stille uden at ravnen opdager ham, indtil den flyver bort af reden; i det öjeblik må manden skynde sig til reden, tage æggene derud af, gå hen og koge dem hårde, og så lægge dem igen i reden, inden ravnen kommer tilbage, at den ikke skal mærke noget. Den lægger sig da atter at udruge æggene; men når den har ligget noget udover den almindelige udrugningstid, uden at ungerne ville komme ud af æggene, da bliver den utålmodig og ked ad at ligge længer; så flyver den da ud efter sejerstenen for at lægge den i reden mellem æggene, og således ved dens hjælp få ungerne ud. Når den da vender tilbage, må manden stå ved reden og skyde ravnen, inden den kommer derind; da kan han tage sejerstenen ud af ravnens næb og gemme den siden hos sig.

Sigursteinur er góður at hàva at ganga við uppi á sàr, tí sá màður, ið hann hevir, fær alltíð sigur, hvàr hann er staddur í víggi, honum verður einki àt meini, hvàr hann ferðast, hvorki àf folki ella trölli; men eydnan filgir honum, allt gongur honum eftir vild, og allir hàva tokka til hans. Ei er tí at undrast á, at menn vilja gjarna fáa sàr ein tílíkan stein, sum ber so nogv gott við sàr; men eingin màður veit, hvàr hesin dýri steinur er at finna, uttan ravnurin veit tàð, og nú skàl siga frá, hvussu màður skàl fáa ravnin at fàra eftir sigursteininum og geva hann frá sàr. — Tàð er manna sögn, at ravnur troðast í torra, verpur í gø og klekjur í einmána. Tá íð ravnurin nú hevir vorpið, skàl màðurin fàra upp í hàmarin, hvàr ravnurin hevir reiðrið; hàr má hann ikki làta ravnin vita àf sàr, uttan sitja stillur, til tess ravnurin flýgur àf reiðrinum. Tá tarvast manninum at vera skjótur at tàka eggini úr reiðrin-

um, harðkóka tey og leggja tey so aftur í reiðrið, áðrenn ravnurin kemur heim aftur, so at hann grunar einki illt. Ravnur fer tá aftur í reiðrið at liggja á eggjum; men tá íð hann hevir ligið væl út um klekingartíðina, fer hann at verða ólolin, tíat einki enn er brotið firi nevi, og honum leiðist nú at liggja longur. Nú tekur hann tàð ráð at fàra eftir sigursteini at leggja í reiðrið hjá eggjunum at fáa klakt tey til ungar; Tá íð ravnurin nú kemur aftur, eigir màðurin at standa hjá reiðrinum og skjóta ravnin, áðrenn hann sleppur á tàð; fær màðurin soleiðis ravnin skotnan, kann hann tàka sigursteinin úr nevinum á honum og goyma hann síðani hjá sàr.

XV. DULURIN.

Indhold. Engang i gamle dage var hungersnød på Færøerne: kornet var mislykket, fårene døde i masse og intet var at fiske på søen. På Vågø var nøden især stor; thi i vesterhavet havde man længe ikke fisket det mindste. Der gik nu en fattig mand, som havde mange små börn, og sörgede over, hvorledes han skulde få noget at mætte dem med. Medens han nu med tungt hjærte og modløshed går og grubler herover, møder han en huldemand, som adspörger ham, hvorfor han var så bedrøvet; manden siger ham årsagen. Han svarer da, at det var synd at han skulde lide så ondt; han bad ham ro ud på fiskeri og have til fiskemed: åerne i Dal, tuen på Hardarvöll, åen i tangen, der skal du fisken fange — tygget jern og trådt; den, som ej fisker da, er dødsens. Derpå forsvandt huldemanden pludselig uden at forklare disse forblommede ord og ukendte navne. Han grundede længe derover og syntes endelig at kunne tænke sig, hvor fiskemedet måtte være, efterat have fået de ham ubekendte ord forklarede af gamle folk; det tyggede jern og det trådte jern mente han, måtte være et bidsel og en hestesko, hvoraf han skulde smede krogene til at fiske med. Han gör nu alt dette og ror så ud på dette fiskemed; de havde truffet det rette, og fiskede hurtig båden fuld. Men denne fiskebanke kaldes endnu den dag idag Dulurin (ɔ: det skjulte), og man søger jevnlig endnu ud på den. Da de rode hjem, så de en anden båd, som de ikke kendte; thi dette var en huldebåd; formanden i den rejste sig op og sagde: lykkelig mand er du; vel har du udtydet mine ord, og vel har du fundet medet. Men Vågømændene sejlede glade hjem; thi nu kunde de give deres koner og börn mad.

Eina ferðina í forðum vàr hungursneyð í Føroyum, kornið vàr ikki búnað, felli hevði verið, og einki vàr at fiska á sjónum. Í Vágum sigist neyðin at hàva verið sum mest, tíat tàð vàr langt síðani teir hövdu

fingið nàkað í vesturhàvinum, ikki eitt æti fiskaðist. Hàr gekk nú ein fátækur màður, sum átti mong smá börn, sorgarbundin og kærdi sína neyð, hvussu hann skuldi fáa ein bita at leggja í munnin á börnunum. Meðan hann nú so gekk við tungum hjarta og ráðaloysi í huga, og klàgaði ivir lagnuna, sum vàr honum so óblíð, at hann mátti svölta börn síni í hel, tá møtir hann einum huldumanni, sum spir hann, hví hann vàr so harmfullur; Vágamàðurin sigir honum orsökina. Huldumàðurin svàrar honum tá, at tàð vàr sind í honum, at hann og börnini skuldu líða so illt; tí ikki treyt fiskurin, tá íð teir hövdu dugað at finna hann, og tí vildi hann nú siga honum frá, hvussu miðið átti at vera lagt: „strikkjur í Dàli, túgvan á Hàrðarvölli, ájin í tanga, hàr skalt tú fiskin fanga; tuggt jarn og troðið; hann, íð ikki fiskar tá, er feigur". Men tá íð huldumàðurin hetta hevði sagt, hvarv hann brádliga uttan at týða hesi duldu orðini og hesi ókunnigu növnini. Tó fór màðurin at grunda ivir hetta, og um langt og leingi helt hann seg nökulunda hàva fingið skil á, hvàr miðið mundi vera; gomul folk í bigdini týddu honum orðini. Men nú vàr eftir at fáa at vita, hví huldumàðurin hevði nevnt „tuggt jarn og troðið"; umsíðir kom tàð honum í huga, at tuggt jarn kundi vera meilan àf einum boygsli, og troðið jarn kundi vera hestaskogvur; hetta tók hann og gjördi sàr onglar àf. Tá íð hann er liðugur við hetta starvið, manna teir bát og rogva út vestur í hàv og leggja mið so sum Vágamàðurin hevði úttýðað orð huldumannins. Hann gàv teim öllum onglar, sum hann sjálvur hevði smíðað àf meiluboygslinum og hestaskónum, og so kastaðu teir niður; teir vóru komnir á tàð ratta miðið, tí ikki hövdu teir sitið hàr meira enn eina góða lötu firr enn báturin vàr fullur àf fiski. Teir róðu nú fegnir heim àf hesum miðinum, sum enn á dögum kallast Dulurin eftir huldumanninum; hàgar søkja menn javnliga enn. Á heimferðini róðu teir framm við ein bát, sum teir ikki kendu, og vàr tàð ein huldubátur; formàðurin reisti seg upp úr rongini og tàlaði so við Vágamannin: eyðnumàður ertú, væl er týðað, og væl er miðið funnið; báturin sást ikki aftur. Men Vágamenn gleddust at hàva nàkað at geva konum og börnum tàð kvöldið og síðari.

XVI. SKARVUR OG ÆÐA.

Indhold. Skarven og ederfuglen vilde begge have dunet og kunde ikke blive enige om, hvem af dem der skulde få det. Da kom de overens om, at det skulde tilhøre den, som først så solen stå op næste morgen og råbte til den anden: sol er oppe. De satte sig da begge om aftenen ved siden af hinanden i urden. Ederfuglen sov strax ind, da solen gik ned; men skarven vidste, at den plejede at sove fast; for

at den da ikke skulde sove over sig, besluttede den slet ikke at sove den nat; da trode skarven ganske visst, at den, og ikke ederfuglen måtte få dunet. Skarven sad da der nok så stolt over, at den skulde våge hele natten; det gik godt nok i begyndelsen, men længre ud på natten blev hovedet tungt og den måtte kæmpe hårdt med sövnen. Dog holdt den ud, indtil det begyndte at blive lyst i østen; da råbte den stolt af glæde: nu blåner i østen. Ved dette udråb vågnede ederfuglen, som havde fået sin sædvanlige sövn; derimod var skarven nu ikke længer istand til at holde sig fra at sove. Da solen stod op, var ederfuglen ikke sen at råbe til skarven: dagen er kommen op af havet. Ederfuglen fik da dunet; og skarven blev straffet endnu mere; thi da den ikke kunde tie, men ved sit udråb vakte ederfuglen, er den fra den dag af tungeløs og uden dun endnu.

Skarvur og æða vildu bæði hàva dúnið, og kundu ikki koma til sáttis um, hvört teirra skuldi fáa tàð. Tá samtiktust tey um tàð ráð, at tàð àf teim, ið firri vaknaði næsta morgun og segði hinum frá, tá ið sól vàr uppi, tàð àf teim skuldi eiga dúnið at verma seg við. Tey settust bæði, skarvurin og æðan, í urðini hvört javnt hjá öðrum. Æðan sovnaði strax um kvöldið, tá ið sólsett vàr. Men skarvurin vitsti væl, at hann vàr vànur at vera tungsvövndur; tíat hann nú ikki skuldi sova ivir seg, ætlaði hann sàr einki at sova alla tá náttina; tá helt hann tàð vera ivaleyst, at hann mátti ognast dúnið, og ikki æðan; tí fegin vildi hann hàva tàð. Og nú settist skarvurin so errin, tíat hann, sum annars nevndist svövnskarvur, skuldi ikki blundast eina heila nátt. Tàð gekk toluliga væl í firstini, men tá ið leið út á náttina, fór skarvurin at tingjast, og mátti berjast hart við svövnin. Tó sàt hann og ændi enn vàkin, tá ið tók at lýsa í eystri; men tá rópaði hann stoltur àf gleði ivir seg sjálvan: nú blánar í eystri[1]. Við hetta útróp vakti hann æðuna, sum nú vàr fullsvövnd; hàrímóti vàr skarvurin nú so ovvekraður, at hann orkaði ikki longur at halda eyguni opin, og durvaði tí nú, ið tàð helst skuldi gjalda um at vera vàkin. Tá ið sólin reis upp úr hàvi, vàr æðan ikki sein at siga við skarvin: dàgur í hàvi, dàgur í hàvi![1] Soleiðis fekk æðan dúnið; skarvurin mátti bøta meira enn, tíat hann kundi ikki at tiga, og missti tunguna; frá hesum degi àf er skarvur tunguleysur, og hevir heldur ikki síðani fingið dún.

---

[1]) Disse ord udtales med noget fordrejet stemme, for at efterligne disse o fugles røst.

DET KONGELIGE NORDISKE OLDSKRIFT-SELSKAB.

AARSBERETNING.

1851.

Aarsmöde den 25de Februar 1852.

Det almindelige Aarsmöde afholdtes under Hans Majestæt Kongens Præsidium paa Christiansborg Slot.

Secretairen, Etatsraad Rafn, meddelte en Beretning om Selskabets Arbeider og Status i Aaret 1851, i hvilket fölgende af de senest optagne Medlemmer vare indtraadte i Classen af de

STIFTENDE MEDLEMMER:

H. M. VICTOR EMANUEL II, KONGE AF SARDINIEN.
Bliss (W. W. S.), Oberst i de Forenede Staters Armee, New-Orleans.
Lenox (James), Esq., New-York.
Michelsen (Carl), K. dansk General-Consul i Santa Fé de Bogota.
Mosquera (D. José M.), Erkebiskop i Ny Granada.
Mosquera (T. C.), fh. Præsident i Ny Granada, Panamá.
Tobin (Thomas), Esq., Dommer, Ballincollig i Irland.

Der udgaves i dette Aar af

SELSKABETS ARCHÆOLOGISKE TIDSSKRIFTER:

Annaler for nordisk Oldkyndighed og Historie, Aargangen eller Bindet for 1851 med 4 Plancher og af fölgende Indhold: 1, Saga af Tristram ok Ísodd i Grundtexten med Oversættelse af Gisle Brynjulfsson. 2, Undersøgelser angaaende Troværdigheden af Johan Mejer's Kort over Nordfrisland 1240 hos Danckwerth og Landets Tilstand i ældre Tid, med et kritisk Kort over det gamle Nordfrisland som Revision af de af Joh. Mejer 1652 udgivne tvende Kort over sammes Nord- og Syddeel ved Aaret 1240, ved J. N. Schmidt. 3, Udgravningen af Asserbos og Söborgs Ruiner, under Hans Majestæt Kongens Ledelse i Aarene 1849 og 1850; med nogle historiske Oplysninger af C. F. Wegener, samt fire Plancher med Grundtegninger af de tvende Borge og Oldsager fundne i Ruinerne af Söborg.

Fremdeles af Antiquarisk Tidsskrift Aargangen for 1850.

Vice-Præsidenten, Geheimearchivar, Etatsraad Wegener forelæste en Selskabet efter Hans Majestæts Foranstaltning meddeelt udförligere

Beretning om de Udgravninger og Undersögelser, som Allerhöistsamme under egen Ledelse i Sommeren 1849 og 1850 havde ladet foretage i Ruinerne af Asserbo og Söborg i det nordlige Sjælland, og knyttede dertil nogle Bemærkninger om disse Slottes, navnlig Söborgs Historie. Da dette Foredrag er optaget i Selskabets Annaler for nordisk Oldkyndighed og Historie, vil man paa nærværende Sted indskrænke sig til en kort Antydning af dets væsentligste Indhold.

Asserbos Ruiner bleve udgravne i Sommeren 1849. För den Tid saae man i den sydlige Udkant af Tisvilde Indhegning intet andet end en Höi eller Bakke med uregelmæssig Overflade, halvfemtsindstyve Alen i Tvermaal, omgivet af en ved Sandflugten opfyldt Grav, og kun udmærket ved en liden omtrent midt i Höien fremragende Stump af en Muur. Resultatet af den i henved syv Uger med Kyndighed ledede og ved et ikke ringe Antal af Arbeidere udförte Udgravning var det, at ikke alene hele Bygningens Grundvold fuldstændig blev opdaget, men at ogsaa en betydelig Deel af Murene, navnlig den hele nordre og over Halvdelen af den vestlige Flöi med Skillerum og Underafdelinger fremstod af Jordens Skjöd indtil en Höide af flere Alen. Det viste sig da, at den Slotsbygning, hvoraf Ruinerne ere Levninger, har bestaaet af fire sammenbyggede Flöie eller Længer, hver paa omtrent halvtredsindstyve Alen i Længden, at disse Flöie have omsluttet en Gaardsplads, som udgjorde en næsten regelmæssig Fiirkant paa omtrent otte hundrede Qvadratalen, og at den nordlige Flöi, gjennem hvilken Slotsporten har gaaet, maa have været til Beboelse for Gaardens Herskab, de övrige derimod lettere opförte Bygninger.

Det gamle Asserbo, Asworthebothe, var i anden Halvdeel af det tolvte Aarhundrede et Kloster, til hvis förste Besætning Cartheusermunke bleve forskrevne fra Frankrig. Da imidlertid disse allerede faa Aar efter igjen forlode Landet, blev det forladte Asserbo Kloster og dets Eiendomme skjænkede til Sorö Kloster. Ved Salg, Mageskifte eller paa lignende Maade afhændede Klosteret igjen senere denne Besiddelse, og i den sidste Halvdeel af det femtende Aarhundrede var Asserbo gjennem tre Generationer i den anseelige Familie Oxes Hænder: Peder Oxe paa Erik af Pommerns Tid, Johan Oxe paa Christian den Förstes og Kong Hans's, og Oluf Oxe paa Kong Hans's Tid. Oluf Oxe solgte Gaarden til den bekjendte Rigshofmester Povel Laxmand, efter hvis voldsomme Död den vel i nogen Tid blev confiskeret, men derpaa igjen kom til hans Datter, Else Laxmand, Enke efter Abraham Eriksen Gyldenstjerne, og fra hende til hendes Datter Giörild Gyldenstjerne, gift med Gert

Ulfstand, der i Aaret 1560 mageskiftede Asserbo til Kong Frederik den Anden mod Gods i Skaane.

Fra den Tid af lige til vore Dage har Asserbo været Kronens Eiendom; men denne Gaard blev efterhaanden ödelagt af Flyvesand og forladt. Den öde Bygning faldt sammen under Tidens og Menneskenes Angreb.

Söborgs Ruiner, der oftere forhen vare undersögte, bleve udgravne i Sommeren 1850. Bakken, som dækkede denne Ruin, havde ligeledes en ujævn Overflade af omtrent 100 Alen i Tværmaal, hvorpaa blot en Kampesteens Grund af Slottets sydvestlige Fundamenter var synlig. Udgravningen fortsattes i syv Uger; men af de egentlige Mure fandtes kun lidet, og den opdagede Kampesteensgrund selv var paa flere Steder saa ödelagt, at den ikke kunde give en ganske bestemt Forestilling om Formen og Udstrækningen af den fordum saa anseelige Bygning, som den havde baaret. Bedst bevarede vare tvende store Fiirkanter, rimeligviis Taarne, det ene i Syd, det andet i Nord, samt et mindre Taarns eller Fængsels Fundament ved Siden af det sidstnævnte, hvor endnu en god Deel af Murene, opförte af röde brændte Steen, kom til Syne, og den mellem begge disse Taarne liggende vestre Slotsflöi, af hvis indre Muur imod Gaardspladsen ligeledes nogle Muur-Levninger vare tilovers. Det övrige var i Hovedsagen alene Kampesteens-Fundamenter, tildeels i en noget forstyrret Tilstand. Hvad Udgravningen nærmest har lært, var dette, at Slottet havde været en uregelmæssig Fiirkant, hver Flöi omtrent fiirsindstyve Alen lang, at Hovedbygningen maa have ligget i den söndre og vestre Side, hvis Fundamenter vare opförte af hugne Kampesteen med Kalk til en Tykkelse af tre til fire Alen, at den i Forhold til Slottets Omfang ikke betydelige Gaardsplads havde haft et Fladeindhold af omtrent tre tusinde Qvadratalen, og at Indgangen til Slottet udentvivl har været anlagt paa Midten af den sydlige Flöi eller Længe. De enkelte Gjenstande, som ved Gravningen bleve fundne, bestode i et Par forgyldte Ringe, en stor Deel Pilespidser, Spænder, Horn af Krondyr og Svinetænder.

Det gamle Söborgs förste Anlæggelse er ubekjendt; men allerede i det tolvte Aarhundrede var det et meget fast Slot, der ofte benyttedes som Statsfængsel. Der bevarede Kong Knud den Sjette i Slutningen af dette og Begyndelsen af næste Aarhundrede sine fangne Fjender, Biskop Valdemar af Slesvig og Grev Adolph af Holsten. De fölgende Konger opholdt sig af og til paa Söborg eller i dets Nærhed, og dette blev formodentlig Anledning til, at der ved Siden af Slottet efterhaanden dannede sig en Kjöbsted, som i sidste Halvdeel af det trettende Aar-

hundrede indtog en ikke ubetydelig Plads i Rækken af de danske Kjöbsteder. Slottet var til samme Tid fremdeles et stærkt befæstet Punct, et sikkert Gjemmested for farlige Statsforbrydere, den jydske Hertug Valdemar, Erkebiskop Jens Grand o. a. Sidstnævntes Fængsel gjorde Söborg Slot især i Efteraaret 1295 til Skueplads for mærkelige Scener. Kong Erik Menved lod sin Marsk, sin Drost og sin Hövedsmand paa Söborg selv underhandle med Erkebispen om hans Befrielse, medens en snildt anlagt Intrigue blandt lavere staaende Slotsbetjente forberedte hans Flugt og lykkelig udförte den. I Historien af denne Flugt haves den ældste og meest fuldstændige Beretning om Slotsbygningens Arrangement. I Kong Valdemar den Fjerdes Tid spillede Söborg atter en mærkelig Rolle, hvorom Historie og Folkesagn tale: der levede ufrivillig Dronning Helvig; der födtes det hele Nordens Herskerinde, den berömte Margrete, og Slottets Historie bliver fra samme Tid af saa bekjendt, at man er istand til at angive adskillige af dets Hövedsmænd, saasom Jacob Nielsen paa Valdemars Tid, Henneke Grubenthal paa Olufs og Margretes, Predbjörn Podbusk og Peder Oxe paa Erik af Pommerns og Christopher af Baierns, Folmer (Folrad) Knob og Johan Oxe paa Christian den Förstes, den samme Johan Oxe og Henrik Aagesen Sparre paa Kong Hans's Tid. Under Christian den Anden kom Slottet som Pant til sidstnævntes Slægt, og hans Sön besad det endnu efter Kong Frederik den Förstes Död. De derefter fölgende Uroligheder, Oprör og Krige, der ödelagde Landet, den saakaldte Grevensfeide, förte udentvivl til Slottets Undergang. Omstændighederne derved ere ubekjendte; men Hövedsmænd eller Lehnsmænd paa Söborg nævnes ikke senere. — Med Slottets Skjæbne stod Byens i nær Forbindelse; da Slottet var öde og blev ödelagt og da det nærliggende Helsingör hævede sig under det mægtige Kronborgs Beskyttelse, sank Byen Söborg snart ned til en simpel Landsby. Denne er endnu tilbage, og dens Kirke med anseelige Piller og tre Rader Stole minder dog endnu om en fordums bedre Tid, medens den nu udgravede Jordhöi var det eneste Mindesmærke om det fordum stærke og faste Slot. —

Selskabet vedtog at lade Trykningen af Dr. Egilssons OLDNORDISKE POETISKE LEXICON, efterat en foranstaltet Revision er fuldendt, strax paabegynde og fremskynde saameget som de disponible Kræfter ville tillade. Dette Lexicon, som er udarbeidet paa Latin, antages at ville udgjöre noget over 70 Ark i Imperial-Octav, og agtes udgivet i Hefter paa 12 Ark eller derover. Derhos vedtog Selskabet, for i en videre Kreds at lette Oldsprogets Studium, at udgive OLDNORDISKE HAANDORDBÖGER (en oldnordisk-dansk og en oldnordisk-svensk), hvis Udarbeidelse Selskabet agter at overdrage sine dygtigste

Medarbeidere i denne Retning; enhver af disse Haandordböger tænkes at skulle udgjöre omtrent 30 Ark i sædvanlig Median-Octav, og agtes saadanne Foranstaltninger trufne, at disse Haandordböger, efter deres Bestemmelse, kunne vinde en betydelig Udbredelse især her i de nordiske Lande.

Inspecteuren ved Museet for nordiske Oldsager, Etatsraad Thomsen, meddeelte, at dette havde i det forlöbne Aar 1851 haft en Tilvæxt i 149 Sendelser af 762 Numere; han foreviste derhos en Samling af Steensager, som vare fundne forrige Aar paa Öen Anholt i Kattegattet, höist mærkelige saavel formedelst det isolerede Findested som fordi de hidröre fra et Værksted for Steensagers Fabrication. Denne værdifulde Samling blev funden og til Museet indsendt og foræret af Cand. von der Maase. Under dennes Ophold paa Öen forrige Sommer overleverede Bonden Sören Christensen ham for Museet en smukt forarbeidet, næsten 4 T. lang, tresidet Piilspids af Flint med en spids Tap bagtil til at indsætte i Skaftet. Indsenderen erkyndigede sig om dennes Findested og begav sig strax derhen, for at foretage nöiere Undersögelse. Han traf der to smaa af Menneskehænder opförte Jordhöie af 6 Fods Höide, beliggende paa en med Stene oversaaet Sandslette; denne Slette ligger imellem Sandklitterne og de græsbegroede höie Bakker, bag hvilke Byen er opfört. Ved foretagen Eftergravning fandtes i selve Höiene aldeles intet af antiquarisk Mærkværdighed, men löse ovenpaa Jorden laa efterfölgende Sager, som Indsenderen selv opsamlede: 44 Flintstykker, hvoraf tydeligen sees at man i Oldtiden har afhugget eller afspaltet Flintflækker; de ere fra $6^1/_2$ til $3^1/_2''$ lange; et betydeligt Antal af omtrent 150 Flintflækker, hvoraf de fleste ere temmelig smaa og kun een er omtrent 5″ lang; 3 meget raat tilhugne Forarbeider eller Begyndelser til tresidede Pilespidser af Flint, 3, $2^3/_4$ og 2″ lange; tre raa lignende Forarbeider til tresidede Flintpiilspidser; paa disse ere Enderne afbrudte i Oldtiden, hvilket upaatvivlelig er Grunden til at de ikke ere blevne fuldförte; to tresidede Flintspidser $3^3/_4$ og $3^1/_3''$ lange, der synes omtrent at være færdigt tilhugne, men de ere begge krumme, hvorfor de vistnok ikke have kunnet bruges, men ere af Forfærdigeren blevne kasserede; fremdeles 12 Stykker Forarbeider til forskjellige Flintkiler, der paa Grund af Uheld eller Feil i Flinten synes at være mislykkede og upaatvivlelig derfor ikke ere blevne fuldförte, men kasserede af Flintarbeideren; eet af Stykkerne er den bageste Halvdeel af en til begge Ender kiledannet Flintkile, der ved Tilhugning er mere udfört end de övrige Stykker, men i Oldtiden er overbrudt, maaskee under Tilhugningen; de ere samtlige fra $6^1/_2$ til 3″ lange; en $5^1/_4''$ lang Flintkile med Bane og sleben paa de to Sider; det synes at Eggen har været beskadiget og har skullet

fornyes, men at dette er mislykket; et $4^3/_4''$ langt Flintstykke, paa hvis ene Side er Spor af Slibning, som foranlediger til at antage dette Stykke fremkommet ved at Flintarbeideren af en beskadiget sleben Flintkile har villet udarbeide en fladere og mindre Flintkile, hvilket Foretagende dog er mislykket for ham.

Det behagede Hans Majestæt Kongen at forevise en i Rærup Mose vestenfor Byen Volstrup i Nærheden af Sæby, paa Stamhuset Sæbygaards og Ottestrups Gods, funden og af Justitsraad Juel i Hjörring oversendt Aare af Egetræ, 5 Fod 7 Tommer lang, med Haandtag paa Midten for to Hænder, lignende dem som Grönlænderne og Eskimoerne i andre Polaregne af America bruge i deres Kajakker; den fandtes dybt i Törvegrund i en Mose, næsten 6 Fod under Overfladen og kun 6 Tommer fra Mosens Sandbund og kan utvivlsom antages at hidröre fra den fjernere Hedenold, muligen endogsaa fra Broncealderen eller den endnu ældre Periode. Sager af Træ fra en saa fjern Tid höre til store Sjeldenheder, paa hvis Bevaring Oldgranskeren sætter höi Priis. Det er beklageligt at Finderne i Almindelighed ikke ændse at saadanne Sager kunne have noget Værd og derfor bortkaste dem som formeentlig unyttige; saaledes er sikkert meget ofte de til Steenöxer og Pile hörende Omfatninger eller Træskafter gaaet tabte; des mere maa man prise det Tilfælde, hvorved denne höist mærkelige Aare er reddet.

Fremdeles behagede det Hans Majestæt at forevise og at foredrage Bemærkninger om en Samling af Sager fra Broncealderen, som nylig var funden ved Smörumövre, Smörum Herred, Kjöbenhavns Amt, og er et af de værdifuldeste Fund, der hidtil ere tilveiebragte fra Broncealderen, indeholdende i det hele 164 Stykker. Af det Slags ældre Bronceredskab, som man sædvanlig benævner Celter, der er huult og hvori Skaftet indsattes i Hulingen, fandtes her tre, det ene lidet og næsten fiirkantet af ganske udmærket Arbeide. Af Paalstave var der et betydeligt Antal, nemlig 96. Dette Navn, der dannes af det oldnordiske *páll*, en Spade eller Hakke, tillægger man et Bronceredskab i Form af et ved Eggen udvidet stort Huggejern, indrettet til at indsættes i et spaltet Skaft, der fastgjordes om det. Lignende Redskaber have under de samme Benævnelser vedligeholdt sig gjennem de fölgende Tidsaldere; i Overgangsperioden fra Hedenold til Christendommen finder man Paalstave, upaatvivlelig af Jern, ofte anvendte som Skudvaaben, og endnu bruges i Island som Hakke eller Brækstang et lignende Jernredskab, der bærer samme Navn. Fundet indeholdt 37 ufuldendte Paalstave med Stöberandene paa og stumpe Egge, ligesom de vare komne ud af Formen; paa enkelte af disse sees foroven Spor til at den saa-

kaldte Inguss er i Oldtiden afbrudt, den Metaldeel nemlig som danner sig i det Hul af Formen, hvorigjennem Metallet indheldes ved Stöbningen. Fremdeles 45 færdige Paalstave, temmelig brede og med en ophævet Stribe heelt ned ad Midten, den ene indhamret, for at kunne indsættes i Skaftet, 4 med en Rille i Midten, 3 med halvrunde brede Blade; 7 indknebne paa Midten og af meget smukt Arbeide. Endvidere indeholdt Fundet et Sværdfæste med Spiralzirater i Striber heelt ned ad Fæstet, en Dolkeklinge med Nagler til at indsættes i Fæstet, en Naal med Knap af ualmindelig Længde, to Dupskoer til Spydskafter og det betydelige Antal af 59 Spydspidser af forskjellig Störrelse, nogle af 7 Tommers Længde og derover, tildeels med tre Rader Forziringer af Puncter og Streger nede om Skaftröret, og Hullerne til Naglerne anbragte næsten en Tomme oppe paa dette; endelig fandtes der ogsaa en Klump Bronce, som efter Stöbningen er bleven tilbage i Diglens Bund, hvilken i Forbindelse med Mængden af de forskjellige Stykker og den ovenommeldte Beskaffenhed af et stort Antal af dem gjör den ved Foreviisningen yttrede Formening utvivlsom, at man her har truffet Sager henhörende til et Værksted for Broncesagers Fabrication eller en Metalarbeiders Forraad fra hin fjerne Periode, og at man allerede den Gang har, hvad ogsaa andre Fund oplyse om, her i selve Landet forstaaet Metallers Bearbeidning med en beundringsværdig Dygtighed, hvorpaa de fra den Tid bevarede Sager af Guld og Bronce afgive umiskjendelige Vidnesbyrd, og derhos med en Smag der bærer Fortrinet for den, hvormed saadanne Gjenstande fra den senere Jernalder ere forarbeidede. Disse mærkelige Sager fandtes i 1851 af Huusmand Lars Jensen ved at grave en Gröft paa Gaardmand Peter Sörensens Mark i Smörumövre; de vare ikke indsvöbte i noget, men laa sammen i en Bunke omtrent to Fod under Jordens Overflade. Jordsmonnet er paa Findestedet lavtliggende og fugtigt og bestaaer af stærkt Blaaleer. Dette kan vel foranledige til at antage at det ikke er selve Pladsen for Værkstedet, man her er stödt paa, men at Sagerne ere tabte ved at föres over et Vandsted, som senere efterhaanden er udtörret.

For det af Selskabet oprettede oldnordiske historiske Archiv havde man ladet tage en Facsimile-Afskrift af den i det Kongelige Bibliothek i Stockholm bevarede Membran-Codex af Kong Valdemars Jordebog, hvilken forelagdes. Da dette Oldskrift, hvis förste Hoveddeel er af 1231, har en saa stor Vigtighed for den danske Stats Geographie i hin Periode, anholdt man om at laane Oldbogen hertil paa længere Tid, hvilken Begjering det svenske Bibliotheks Foresatte med störste Beredvillighed opfyldte. Man fik da Leilighed til at lade udföre nöiagtige

Facsimiler af 29 af denne Bogs Sider og desuden en fuldstændig Facsimile-Afskrift af den hele Codex, der for dette Oldskrifts fremtidige Afbenyttelse og paatænkte Udgivelse kan erstatte Originalbogen.

For det til Udgivelse vedtagne Atlas for nordisk Oldkyndighed i Imperial Qvartformat vare 14 Staalplader graverede; de 11 af disse indeholde de nordiske Guldbracteater, over hvilke Etatsraad Thomsen nu havde, efter mangeaarig Forberedelse, paa det nærmeste fuldfört en systematisk Udsigt; tre fremstille de tvende i Aarene 1639 og 1734 ved Mögeltönder fundne Guldhorn efter tilveiebragte originale Tegninger. Et andet Afsnit i dette Atlas omfatter Vaabnene fra Broncealderen, hvortil Tegningerne allerede vare udförte paa 6 Plader, hvis Gravering var paabegyndt og den ene af disse Plader næsten færdig.

Herredshövding Richard Dybeck havde oversendt sit Selskabet tilegnede Værk „Svenska Minnesmärken"; Provst Sadelin til Hammarland paa Åland: Fordna och närvarande Sverige, Utsigter af Öster-Göthland, Skånska Utsigter af Ulr. Tersner, 3 Bind i Tværfolio.

Kongl. norsk Rigsarchivar C. Lange og Lector C. R. Unger havde oversendt anden Samlings förste Afdeling af det af dem udgivne Diplomatarium norvegicum, Professor R. Keyser og Lector Unger Barlaams ok Josaphats Saga og Professor G. Stephens Samlingar utgifna af Svenska Fornskrift-Sällskapet.

Inspecteur Worsaae forelagde sit Skrift Minder om de Danske og Nordmændene i England, Skotland og Irland og Bibliothekar Mooyer i Minden sit Skrift: Über die angebliche Abstammung des normannischen Königsgeschlechtes Siziliens von den Herzogen der Normandie.

Etatsraad Rafn gav en Udsigt over Indholdet af den nu paa det nærmeste fuldendte anden Tome af det af ham særskilt redigerede Værk, som indeholder de oldnordiske historiske Kilder til de östlige Landes ældre Historie; han foreviste derhos fire i denne Tome optagne islandske Planisphærer og Verdenskort fra det 12te, 13de og 14de Aarhundrede og foredrog Bemærkninger om de gamle Skandinavers cosmographiske og geographiske Kundskaber og deres didhenhörende astronomiske Observationer i det hellige Land og flere Egne af America.

Cassereren Justitsraad J. F. Magnusen havde afsluttet sit Regnskab over Selskabets Pengevæsen for 1851. Til Revisorer af samme valgtes Etatsraad A. A. Kiellerup og Geheime-Legationsraad A. P. Knudsen.

Ifölge den af Secretairen meddeelte Udsigt havde Selskabets faste Fond til islandske Oldskrifters Udgivelse og nordisk Oldkyndigheds Fremme i 1851 haft en Tilvæxt af 1000 Rbdlr og var saaledes voxet fra 51,000 Rbdlr til 52,000 Rbdlr Sölv i kgl. 4 pCts. Obligationer.

Der foretoges Valg paa Vice-Præsident, Secretair og Casserer for de næstfölgende tre Aar og gjenvalgtes dertil de samme Embedsmænd, som i de foregaaende Aar havde fungeret.

DEN ARNAMAGNÆANSKE COMMISSION.

Commissionen har i Aaret 1851 fortsat sine Arbeider i Overeensstemmelse med Arne Magnussons Legats Bestemmelser. Den har i Særdeleshed haft sin Opmærksomhed henvendt paa fölgende Arbeider:

I. Snorra edda. Dette Værks 2det Bind er nu saa godt som ganske færdigt fra Pressen, og indeholder flere höist interessante Afhandlinger om den nordiske Bogstavskrift, Sprog og Digtekunst, skrevne i Island i 12te, 13de og 14de Aarhundrede. Disse Afhandlinger findes i de gamle Haandskrifter forenede med Snorre Sturlasons Værk, men ere her nærmere adskilte fra hinanden og deres Tidsalder, Beskaffenhed og Kilder nöiere bestemte og oplyste. Under Bearbeidelsen af det hele Værk er Stoffet blevet saaledes foröget, at Commissionen har bestemt sig til at udgive et tredie Bind (der antages at ville, som dette andet Bind, udgjöre henved 40 Ark), hvis Trykning umiddelbart vil kunne fortsættes, og hvorved dette hele Værk med Commentarer og Registre vil kunne sluttes. Hvis Commissionens Kræfter til literære Arbeider ikke maatte formindskes, vil den formentlig kunne haabe i Löbet af 2 eller 3 Aar at see dette vigtige Arbeide fuldendt.

II. Revision og Ordning af de i Samlingen opbevarede Originaler og Afskrifter af Diplomer, Breve og historiske eller diplomatariske Aktstykker af alle Slags. Til denne Branche henhörer, at Commissionen har faaet udarbeidet og renskrevet en Registrant over forhen uregistrerede islandske eller Island vedkommende Originalbreve og Transscripter, udgjörende Samlingens Fascikel LXV-LXXI, paa 16 Ark. Endvidere er Registraturen af de ved Arne Magnusson indsamlede og foranstaltede Afskrifter af slige Breve og Aktstykker fortsat indtil 2500 Nummere, og 300 af de saaledes forfattede Uddrag indförte i en Registrant. Uddragene ere saa udförlig forfattede, at man af dem tydelig kan see Documentets Indhold og Vigtighed, og en Registrant, udarbeidet efter denne Maalestok og forsynet med de fornödne Registre, vil i höi Grad kunne lette Adgangen til Samlingernes Benyttelse til daglig og selv videnskabelig Brug. — Endvidere er der begyndt paa en Registratur over de i Samlingens Haandskrifter opbevarede rige Forraad af Breve, Diplomer og Aktstykker af lignende Art (Copieböger, Domböger, o. s. v.) og af disse ere allerede 870 Extrakter forfattede. — Disse Arbeider ere nu saaledes fremskredne, at Commissionen vilde see

sig istand til at levere et „Diplomatarium Islandicum", og fortsætte sammes Udgivelse i Trykken, hvis de fornödne literære Kræfter stode til dens Raadighed. Commissionen maa bemærke, at et saadant Værks Udgivelse vilde, ikke alene med Hensyn til vigtige Oplysninger til Islands Special-Historie, men ogsaa med Hensyn til Danmark og Norge give et flersidigt Udbytte.

III. Udarbeidelsen af et raisonnerende Catalog over Samlingens Haandskrifter har i dette Aar skredet ikke ubetydeligt fremad. Dette Arbeides Möisommelighed og Vanskelighed er for alle Haandskrift-Kjendere indlysende, ligesom dets overordentlige Vigtighed. Foruden Haandskrifterne Nr. 356-379 i Folio og 234-265 i Qvart er i dette Aar gjennemgaaet alle de i Samlingen opbevarede Haandskrifter af islandske Rímur, en Literaturgren, som hidtil næsten slet ikke er undersögt, men hvortil her findes fortrinlige Bidrag fra det 14de til Slutningen af 17de Aarhundrede. De hertil hörende Haandskrifter ere Nrr. 601 og 603-616 i 4to og Nrr. 103, 104 og 126-155 i 8vo samt Nrr. 440 og 441 i 12o.

IV. Commissionen har ved flere Leiligheder sögt at gavne det Offentlige og bidrage til Udbredelsen af grundigt Bekjendtskab med den oldnordiske Literatur, ved gratis at overlade til videnskabelige Stiftelser de ved dens Foranstaltning udgivne Værker. I Aaret 1851 har den saaledes blandt andet overladt til Slesvigs Skoler og Seminarier 5 Exemplarer af hvert af de fra den udgivne Skrifter, i alt 65 Bind. Commissionen antages derved at opfylde en Deel af Stiftelsens almeennyttige Formaal.

I Löbet af indbemeldte Aar har Commissionen seet sig berövet et af sine ældste höit fortjente Medlemmer, Conferentsraad L. Engelstoft, hvis Interesse for Oldtidens Literatur og Iver for dens Dyrkelse var ligesaa bekjendt, som hans flersidige gavnlige Virksomhed til at fremme alt Skjönt og Godt. Ved hans Afgang er Antallet af Commissionens Medlemmer blevet det, hvortil det ved allerhöieste Resolution af 9de Juni 1849 er normeret.

DET HISTORISK-ARCHÆOLOGISKE ARCHIV.

Beretningen om den islandske Afdelings Tilvæxt meddeles her, ligesom forhen, paa Islandsk.

Íslenzkt Handritasafn hins Konúnglega Norræna Fornfræðafèlags (sbr. Antiquarisk Tidsskrift 1846-1848, bls. 39-44 og 154-172; 1849-1851, bls. 13-27) eykst smásaman, og skulum vèr hèr stuttlega skýra frá hinu helzta þar að lútandi.

Magnús bóndi Jónsson í Vigr, merkr maðr á ofanverðri 17du öld, lèt safna miklu af kvæðum og sögum, sem hann vissi til vera, og eru

þau handrit sumstaðar til enn í dag á Íslandi, en sumt er komið í safn Árna Magnússonar. Eitt af handritum Magnúsar hefir verið stór „Fornkvæðabók"; um þá bók hafa menn ekki vitað annað, en að í handritasafni Suhms, sem nú er í bókasafni konúngs, „Nye kongelige Samling Nr. 1141" í arkarbroti, er afskript eptir þeirri fornkvæðabók, og sýnist sem titilblaðið sè þar ritað sem það hefir verið á fornu bókinni, en það er þannig: „Ein ágætleg, artug og skemtileg bók, innihaldandi *gömul og ný* útlögð *fornkvæði*, af ymsum mönnum ort og í kveðlínga snúin útaf gamansömum æfintýrum, er í fyrndinni skeð hafa; þeim til gamans, skemtunar og dægrastyttíngar, er slíka kveðlínga sèr til tíðsfordrífs yðka og um hönd hafa vilja. Saman tínd og tekin af virðuglegum höfðíngsmanni Magnúsi Jónssyni að Vigur; skrifuð að hans forlagi af Magnúsi Ketilssyni, anno 1699, í Vigur, sem og Jóni Þórðarsyni í Kálfavík, anno 1699 og 1700". Að öðru leyti hefir sá, sem ritað hefir bókina Nr. 1141, hleypt úr fjölda af kvæðum, sem í eldri bókinni voru, en látið þau, sem hann hefir skrifað upp, halda tölu þeirri sem þau hafa haft í frumbókinni, og er seinasta kvæðið 186 í tölunni. Nú hefir Gísli stúdent Ívarsson á Ísafirði sent til láns handrit, sem sýnir fullkomlega allt hvað á bókinni hefir verið ritað, og þar eð þar er á eitthvert hið fyllsta fornkvæða safn, skulum vèr lýsa handriti þessu nokkru ítarlegar:

Titilblað bókarinnar er þannig: „Þessi ný-uppskrifaða Fornkvæðabók er í þeirri meiníngu rituð, að hin gamla, sem orðin var mjög rotin og sumstaðar nærri ólæs, skyldi ei aldeilis líða undir lok. Bókin má heita: genius seculi sev medii ævi. Eyri í Eyðisfirði (Seyðisfirði) anno 1819. af Thordi Thorsteinssyni". Það er auðsætt á titli þessum, að hann er gjörðr af skrifaranum Þórði presti Þorsteinssyni, sem var prestr í Ögr-þíngum, þar sem Vigr liggr, frá 1809 til 1837, og hefir ritað mikinn fjölda allskonar íslenzkra bóka; það er einnig að ráða af titli þessum, að hin eldri bókin muni nú vera að mestu eða öllu undir lok liðin, svo menn verði nú að láta sèr lynda þessa afskript og þá, sem þegar var getið að er í safni konúngsins. Að öðru leyti er afskript Þórðar prests í fjögra blaða broti, með skírri en harðla bundinni fljótaskript. Fyrirsögn fyrir framan fyrsta kvæðið er þessi: „Fornkvæði, af ymsum mönnum ort", (í 1141: „hèr skrifast Fornkvæði nokkur, af ymsum mönnum ort") en sjálf kvæðin eru þessi:

1. Kvæði.[1]

Vili þèr nokkuð hlýða mèr
um eina litla hríð,
hversu hann Magnús Jónsson
ginnti hið væna víf.
þeir troða stiginn til borgar.

[1]) fyrirsagnir kvæðanna eru settar hèr orðrètt eptir bókinni.

Kvæðið er 27 erindi, og er sama og Nr. 1 í Fornkvæðabók Gizurar prests Sveinssonar á Álptamýri (1628-1683), sem er merkilegust allra þesskyns fornkvæðabóka, sem vèr höfum sèð frá Íslandi, og er rituð 1665, en er nú í safni Árna Magnússonar, Nr. 147 í 8blaða broti.[1]

2. Kvæði af Tóvu og Supharalín:

Valdimar í landinu (lundinum) lætr gullið slá
hann plagar sig út að ríða
með sextigi nagla í söðulboga og þrjá
sprettr eitt lauf í lundinum svo víða.

Kvæði þetta er 36 erindi (í 1141: 37 erindi), en í kvæðabók Gizurar prests Nr. 2 er það tveimr erindum fyllra (38 erindi). Önnur meðferð kvæðisins, 21 erindi, er til í safni Árna Magnússonar Nr. 151, A. 5 (153) í 8 blaða broti. Hin dönsku kvæði um sama efni (Syv Nr. 44 og Abr. Nr. xcv) eru ólík hvorutveggja þessu.

3. Kvæði af Gunnari á Hlíðarenda.

Gunnar hèt bóndi á Hlíðarenda *á þíngi*
þángað vilda eg vísu venda. *betr unni Brynhildr[2] Hríngi.*

Kvæði þetta er um dauða Gunnars, og er 20 erindi; sama kvæði er í kvæðabók Gizurar prests Sveinssonar, Nr. 3.

4. Kvæði af Gunnlaugi og Sigurði.

Sigurðr lendir skipunum við eina ey
gulli voru búin þau enu fögru fley;
svefn engan má eg því sofa.

Kvæði þetta er hèr 9 erindi, en 10da vantar, án efa vegna þess bókin hefir þar verið orðin ólæsileg, og er það í kvæðabók Gizurar prests, Nr. 4.

5. Kvæði vantar hèr, og mun þar hafa verið týnt blað úr frumbókinni, en af röðinni í kvæðabók Gizurar prests (Nr. 5) og afskriptinni í safni konúngs má sjá, að kvæði þetta hefir verið „af herra Jóni og Ásbirni, tveimr bræðrum":

Herra Jón og Ásbjörn þeir voru bræðr
vissa eg enga volduglegri borna frá mæðr.
skal eg enn dillilla þèr drjúgum.

Kvæðið er 21 erindi, sbr. Levning. af Middelald. Digtek. I, 17.

---

[1]) sama ár, 1665, hefir sera Gizur gefið kvæðabók þessa sera Jóni Arasyni í Vatnsfirði, en Árni Magnússon hefir fengið hana frá Torfa bónda Jónssyni í Flatey á Breiðafirði. Páll lögmaðr Vídalín fèkk hana síðan til láns hjá Árna, og lèt skrifa hana upp, og kynni sú afskript vera til enn; væri það ágætt ef hún fengizt, því kvæðin 24-38 vantar nú allshendis í kvæðabók sera Gizurar, og framanaf 39da kvæði. [2]) 1141 hefir rángt: „Grímhildr".

6. Kvæði af Andrèsi Stígssyni.

Stoltz frú Elena úti stóð undir loptsins sala
hún sá segl að sundi fara.
hún er ein eðla rósa.

Kvæðið er hèr 15 erindi, en í kvæðabók Gizurar prests Nr. 6 er það einu erindi fyllra (sbr. Abr. Udvalgte Danske Viser V, 72).

7. Kvæði af Ólafi liljurós.

Ólafr reið með björgum fram
rauðr loginn brann
hitti fyrir sèr álfa rann
segir hann
þar lá búinn byrðíng undan björgunum fram.

Kvæðið er hèr 24 erindi, og er að heita má samhljóða því sem er í kvæðabók Gizurar prests, Nr. 7, en til eru af því margar aðrar meðferðir ólíkar og með öðrum viðkvæðum (Berggrens Folkesange og Melodier III, 8; Snót, bls. 200; sbr. Syv 87; Abr. Nr. xxxv; Sv. Grundtvigs „Pröve"; N. F. S. Grundtvigs Kjæmpeviser S. 178).

8. Kvæði af Herra Birni og Íngigerði.

Herra Björn og Íngigerðr
töluðu þau sèr gaman
inni í hæga loptinu
lágu þau bæði saman;
sá er enginn glaðr eptir annan
þreir.

Þetta kvæði er hèr 34 erindi, en í kvæðabók Gizurar prests (og sömuleiðis í 1141) er það einu erindi styttra; til eru af því fleiri uppskriptir og eru allar styttri. Svipað efni er í hinni dönsku vísu „*skjön Anna*", Abr. Nr. CLXXVII.

9. Kvæði af Sigmundi.

1. Sigmundr fyrir austan borg [*rètt.* fold],
í túnum
enginn þeirra villir hana með rúnum.
2. Austan fold,
hann vissi ei æðra mann á mold;
Sigmundr talar við móður þá.
í túnum
enginn þeirra villir hana með rúnum.

Kvæði þetta er 18 erindi, og svo er í bók Gizurar prests, Nr. 9.

10. Kvæði af Nikolási.

Árla morguns klukkan söng
Nikolás klæddist í sinni sæng
hann fór í sinn kyrtil breið.
hann svo til hófa reið,
hún sá hann aldrei optar.

Þetta kvæði er og 18 erindi, og svo er í Gizurar-bók, Nr. 10, en í

öðru handriti, A. Magn. 151 A. 1. (153). 8vo, er það öðruvísi og ekki nema 12 erindi.

11. Kvæði af herra Pána.

Eiríkr ríðr á hauginn upp,
hann talar við sína barma;
vèr skulum ríða í Breiðadali
vekja upp vora harma.
ríðum vèr svo í Breiðadali;
í þyrni og í blóma.

Kvæðið er 11 erindi, og svo er í kvæðabók Gizurar prests Nr. 11, og í annari uppskript í Árna Magnússonar safni 151 A. 15 (153). 8vo, sem þó er annars nokkuð ólík þessari.

12. Kvæði af herra kóng Símoni.

Standið upp eðla hofmenn
ef þèr vilið vísu læra
setja skal þíng í Dana-kóngs höll.
hvað vilja bændr kæra?
nú mega hofmenn læra.

Kvæði þetta er hèr 14 erindi, en í kvæðabók Gizurar prests Nr. 12 og í 1141 er það einu erindi fyllra; það er á dönsku í safni Vedels III, 17.

13. Kvæði af Íngu lífstuttu.[1]

Ínga litla út í lönd
og *undir hlíða*,
gullleg voru hennar axlabönd;
og *vel mátti hún hans bíða.*

11 erindi, og svo er í kvæðabók sera Gizurar Nr. 13; sbr. Levning. af Middelald. Digtek. II, 15.

14. Kvæði af Gunnlaugi.

Hustrúin talaði við sinn son
leitaðu þèr að úngri kvon,
það heiðrar svo margan ridd-
ara.

11 erindi, einsog í bók sera Gizurar Nr. 14. Gunnlaugr siglir fyrir „Elfarsker" og biðr dóttur Eiríks Svíakonúngs.

15. Kvæði af frúnni Stafró.

1. Salómon og Kári
þeir voru bræðr báðir;
vel kunna þeir rúnir;
2. Kári
þeir voru bræðr báðir;
Kári reið á mirkvan skóg,
þar kom hin sterka Stafró;
vel kunna þeir rúnir.

Kvæðið er 24 erindi og svo er í bók sera Gizurar, Nr. 15; er ekki ólíklegt, að kvæði þetta sè svenskt að uppruna.

16. Kvæði af Loga og Íngu.

Úng var hún Ínga
er hún reið sig til þínga;
hún reið sig á velborið þíng
og talar við danskan döglíng.
hvar á landi sem hún er.

11 erindi, eins og í bók Gizurar prests Nr. 16. Kvæði þetta er og til á dönsku.

---

[1]) sbr. Nr. 69 hèr á eptir.

17. Kvæði af Bóthildi.

Býr einn bóndinn upp með á
hann á sèr fríðar dætur þrjár,
lætr hann byrla og blanda;
því nú er hann einn staddr í þeim vanda.

12 erindi, eins og í kvæðabók sera Gizurar, Nr. 17.

18. Kvæði af herra Pètri og Ásbírni.

Herlegir sveinar, hyggið að, og frúr:
sveinarnir klæðast með skarlati brún,
svo sigldi herra Pètr hari;
meðan byrinn blæs austan fyrir Danmörk.

Kvæðið er hèr 16 erindi, eins og í kvæðabók sera Gizurar Nr. 18; sbr. Levning. II, 21.

19. Kvæði af Knúti í Borg og Sveini kóngi.

Svein kóngr á skeiðunum
hann siglir á millum landa.
Knútr er í borginni,
festir sèr frú til handa;
hvað syrgir þig liljan svo sáran?

Kvæði þetta er hèr 39 erindi, en í kvæðabók sera Gizurar Nr. 19 er það einu erindi fyllra; til eru og af því aðrar uppskriptir íslenzkar, og þekkjum vèr af þeim þrjár eða fjórar; sbr. Syv IV, 18; Abr. Nr. CXLII.

20. Kvæði kallað Taflkvæði.

Það er svo fagurt um sumar tíð
frúrnar gjöra sig svo blíð
frúrnar klæða sig svo vel
um sumurin,
þar allir fuglar sýngja vel.

Kvæðið er hèr 28 erindi, eins og í bók sera Gizurar, Nr. 20, en til eru fleiri uppskriptir þess á íslenzku, og byrja sumar á þessu, sem hèr er í 5. erindi:

„Jómfrú sitr í hæga lopt" o. s. frv.

og verðr svo bragarháttrinn nokkuð öðruvísi; sbr. Syv IV, 36; Abr. Nr. CLXXXVI.

21. Kvæði af Stíg og Regissu.

1. Riddari Stígr fór á skóga,
ristir hann rúnir nógar;
frúin, gef oss orlof.
ristir hann rúnir nógar;
með hægri skenkir hann mjöð og vín,
með vinstri ristir hann rúnir sín.
frúin, gef oss orlof.
2. Skóga

Kvæði þetta er hèr 25 erindi, en í kvæðabók sera Gizurar Nr. 21 er það einu erindi fyllra; sbr. Abr. Nr. XLVI, og er það kvæði 62 erindi.

22. Kvæði af Gunnhildi[1] og Rögnvaldi.

Það var einn svo blíðan dag

[1]) Gunnhildr var drottning þiðreks konúngs í Spíru.

hún Gunnhildr gjafir gaf:
sumum gaf hún malið gull
sumum gaf hún kerin full;
vel vilda eg við veröldina skilja.

28 erindi, og svo er í kvæðabók sera Gizurar Nr. 22; kvæði þetta er einnig til á dönsku.

23. Kvæði af frú Kristínu.

Vili þèr nokkuð hlýða mèr
meðan eg segi fram:
hversu hin únga Kristín
sína sorg yfirvann;
hún er ein eðla rósa.

35 erindi, einsog í bók sèra Gizurar Nr. 23 (í 1141 er það 34 erindi); sbr. Syv IV, 72. Eptir þetta kvæði vantar mikinn kafla í kvæðabók sera Gizurar, einsog áðr var getið.

24. Sophíu kvæði. [1]

Valdimar siglir um saltan sjá
þann blíða,
getr hann ei landi fyrir myrkri náð,
vèr skulum til hófa ríða.

44 erindi (í 1141 er það 43 erindi). Af þessu kvæði eru til fleiri uppskriptir: „Valdimar og Burtleifr" o. s. frv. sbr. Syv IV, 41.

25. Kvæði af Margrètu og Eilíf.

Vili þèr nokkuð hlýða mèr
ámeðan eg segi frá:
kóngrinn í Danmörk
son og dóttur á;
vèr lofum þann guð sem leyst
hefir allan vanda.

42 erindi. — Útaf þessu efni er og til kvæði á íslenzku, sem heitir „Margrètar vísur", með sama bragarhætti og Gyðíngs diktr (Nr. 180), og er upphaf þess: „Atburð einum inni eg frá". Til er einnig kvæði á dönsku af sama efni.

26. Kvæði kallað enska vísa.

Enska vísan hún er sig svo löng,
hún var skrifuð á organs söng,
hún var sett með meistaralist,
hún var lesin á lilju kvist,
hversu hinn úngi hofmann hefir sína unnustuna mist.

18 erindi (sbr. Antiquar. Tidsskr. 1846-1848 bls. 162).

27. Kvæði af Vallara systrabana.

1. Skín á skildi sól og sumarið fríða,
dynr í velli er drengir burtu ríða.
2. Þorkell á sèr dætur tvær,
skín á skildi,
Katrín og Signý heita þær,
sól og sumarið fríða
dynr í velli er drengir í burtu ríða.

---

[1]) sbr. Nr. 93 hèr fyrir aptan.

29 erindi (í 1141 er það 30). Til eru fleiri uppskriptir af þessu kvæði og er nokkurra getið í Ant. Tidsskr. 1846-1848 bls. 165 og 1849-1851 bls. 23; sbr. Abr. Nr. CLXIV.

28. Kvæði, Magna-dans kallað.

Magni siglir um saltan sjá
fyrir mæði
getr hann ei landi fyrir myrkri náð;
þann herlega mann
sigla þeir stóran ægi.

57 erindi (í 1141 er það 58 erindi), og er það ein hin fyllsta uppskript af þessu kvæði.

29. Kvæði, kallað Ásudans.

Gunnar á sèr dætur tvær
sumarið mun líða
Ása og Signý heita þær;
þá var sleginn dans undir hlíða.

87 erindi (í 1141 er það 88 erindi), og er það einnig með fyllstu uppskriptum.

30. Kvæði, kallað Kistudans.

Herra einn hèlt heiðr og magt
og hóf í sínu landi
allir hafa honum æru lagt
hann átti að stýra brandi
sem oss var tèð,
þeim var lofðúng lángt yfir menn
lista allra lèð.

21 erindi en ekkert viðkvæði. [Konúngsdóttir hratt unnusta sínum í kistu, og ætlaði að láta kviksetja hann með sèr dauðri, en þjófar komu að stela úr gröfinni og við það frelsaðist hann].

31. Kvæði af Tristram.

Frúr og herlegir sveinar
hèldu vel sína trú
Tristram háði bardagann
við Lundúna brú.
þeim var ekki skapað nema
að skilja.

30 erindi. Í 1141 er þetta kvæði Nr. 32. Til eru af kvæði þessu fleiri uppskriptir, og byrja flestar með því sem hèr er 2. erindi: „Tristram háði bardagann við heiðinn hund", o. s. frv. — sbr. Levning. II, 23.

32. Kvæði af Málfríði.

Kristín sitr í Skáney
tekr hún gull að láni;
sèr hún ei þann öðlíng.

22 erindi; sbr. Tragica, 26. — Í 1141 er kvæði þetta Nr. 31.

33. Kvæði af greifa Gunnelin.

Það var greifi Gunnelin
hann talar við móður sín:
eg vil ríða mig upp á land
og reyna manndóm mín.
vel upp fyrir dag,
vèr komumst vel yfir þá heiði.

36 erindi. Kvæði um greifa Guncelin er hjá Vedel og Syv, I, 6, en þessu kvæði er hleypt úr í 1141.

34. Kvæði af herra Jóni og Ranfríði.

Hann herra Jón og Ranfríðr
töluðu þau sèr gaman
uppi í hæga loptinu
sváfu þau bæði saman.
svo fóru dýrir drengir.

24 erindi (í 1141 er það 25 erindi). Til eru uppskriptir, þar sem hún er kölluð Ragnhildr. Kvæði svipað þessu er einnig til á dönsku.

35. Kvæði af Sveini Vonvið.

Sveinn Vonvið sitr í búðu,
hann slær gullhörpu hina prúðu,
hann slær gullhörpu undir skinn,
hans móðir kom þar gángandi inn.
sjáðu þig út Sveinn Vonvið!

Kvæði þetta er hèr 74 erindi, en því er hleypt úr í 1141; hið danska kvæði er hjá Vedel I, 15 og Syv, I, 16, sbr. Abr. Nr. X (71 erindi).

36. Kvæði um Mummering litla.

Mummering var hinn minnsti mann
sem fæddist upp í kóng Karls rann;
mínar fegurstu jómfrúrnar.

19 erindi; sbr. „Mimmering Tand", hjá Vedel I, 17 og Syv I, 18; Abr. Nr. XII. Þetta kvæði er og ritað í 1141.

37. Kvæði.

Eg reið mig um veldi
eg batt minn hest að kveldi.
svo víða þá gengr þar frètt af.

16 erindi, og er þetta einnig í kvæðabók sera Gizurar, sem áðr var nefnd, Nr. 39 í röðinni, en vantar þar upphafið, fram í annað erindi. Á dönsku hefir kvæði þetta verið kallað „Hedebys Gjenganger", sbr. Vedel og Syv I, 5 og Abr. Nr. XXVII.

38. Kvæði, Ólukkulegar giptíngar greifans dóttur.[1]

Eg var fædd í búri
á meðal frúa og meyja (frú og mey),
þær svæfðu mig í silki
og svo í skarlati rauðu (reyð);
þar enginn mann skyldi alla mína sorg vita.

25 erindi, eins og í kvæðabók sera Gizurar Nr. 40. Önnur meðferð kvæðisins er til í íslenzku vikivaka-kvæði, sem er gamalt og laglega kveðið, þar er þetta upphaf: „Mjög var eg fagurt meybarn smátt", og þetta viðkvæði: „Einn guð þekkir allar raunir mínar". Það kvæði er 21 erindi; sbr. Vedel og Syv II, 11 og Abr. Nr. CXXXVIII.

---

[1]) sbr. Kristínar kvæði, Nr. 44.

39. Kvæði.

1. Skipin liggja hèr við sand;
þar er á fjöldi kalla.
dagr fagr prýðir veröld alla.
2. Jómfrú gekk til brunna
þar er á fjöldi kalla
hún bleikir sinn hvítan tvinna
dagr fagr prýðir veröld alla.

Kvæðið er hèr 10 erindi, eins og í kvæðabók sera Gizurar Nr. 41; sbr. Syv, IV, 70 og Abr. Nr. CCII („Svend og hans Söster").

40. Kvæði af Ólufu og hennar syni.[1]

1. Úngan hitti eg hofmann
í harla fögrum runni
skal eg í hljóði dilla þeim eg unni.
2. Kóngrinn reið með steini fram
úngan leit eg hofmann
fann hann fyrir sèr lítið barn
í fögrum runni
skal eg í hljóði dilla þeim eg unni.

Kvæðið er hèr 26 erindi, og er það einu fyllra en í kvæðabók sera Gizurar (Nr. 42).

41. Kvæði af Ásu.

Ása gekk um stræti
far vel fley
heyrði hún fögr læti;
við Sikiley
fögrum tjöldum slóu þeir undir Sámsey.

kvæðið er 8 erindi, og svo er í kvæðabók sera Gizurar, Nr. 44.

42. Kvæði, kallað Upplífgunar-dans.[2]

Döglíng átti drottníng dýrra stètta
dóttur ól við dúka þöll
er drjúgum lofaði hirðin öll;
seggir hlýði, segja mun eg af lètta.

Kvæðið er 22 erindi, einsog í kvæðabók sera Gizurar Nr. 45, og er efnið um keisara dóttur, sem „burgeis-sonr" (borgara-sonr) fèkk lífgað.

43. Kvæði.

Gumnar hafa hèr gaman í kveld,
get eg það sè bannað,
eg mun þegja og þylja í feld
og þenkja um nokkuð annað.
:|: Horfinn gjörist eg heimi í hug. :|:

---

[1]) sbr. Nr. 72 hèr fyrir aptan. [2]) 1141 og kvæðabók sera Gizurar kalla það „upplífgunar-kvæði".

Kvæði þetta er 8 erindi, eins og í kvæðabók sera Gizurar, Nr. 46. Þetta kvæði hefir verið ætlað til þess að karlmaðr sýngi og lèki í „Gleði".

44. Kvæði, kallað Kristínar kvæði.[1]

Eg var skorin í silki
og í skarlats trey
:|: síðan borin til strandanna
lögð í sjáfar :|: fley.
vel vilda eg við veröldina skilja.

12 erindi, eins og í kvæðabók sera G., Nr. 47; sbr. Vedel og Syv II, 11.

45. Kvæði, kallað Þóru-ljóð.

Heyrt hafa þjóðir
Þorleifs getið,
sá hefir drengr búit
í Danaveldi,
hann var manna
mestr í heimi
þó ei auki ek þat
út í hauga.

26 erindi; það er einnig í kvæðabók sera Gizurar, Nr. 48.

46. Kvæði, Kríngilvefju vísur.

Mun ek frá karli
kunna at segja,
þeim er fyrri bjó
í fornum sið,
konu átti hann sèr
af kyni góðu,
þeim var bráðskapat
barn at eiga.

24 erindi, eins og í kvæðabók sera Gizurar, Nr. 49.

47. Kvæði, af Þorkeli og Margrètu.

Þorkell ríðr sig undir ey
farvel fley
kaupir Margrètu og þenkir mey;
við Sikiley
fögrum tjöldum slóu þeir undir Sámsey.

25 erindi, en í kvæðabók sera Gizurar, Nr. 50, er það einu erindi fyllra. Til eru á íslenzku fleiri uppskriptir af þessu kvæði.

48. Kvæði.

1. Fagurt sýngr svanrinn
um sumarlánga tíð,
þá mun lyst að leika sèr
mín liljan fríð,
fagurt sýngr svanrinn.

2. Stjúpmóðir ráðtu drauminn minn
um sumarlánga tíð
eg skal gefa þèr gullskinn
mín liljan fríð,
fagurt sýngr svanrinn.

14 erindi með viðkvæðis-stefinu, eins og í kvæðabók sera Gizurar, Nr. 51.

49. Kvæði af Kristínu og Ásbirni.

1. Gulli ber hún spenntan skó
hlaðin með ofnis býng
ein ber hún ángr fyrir þann öðlíng.

---

[1]) sbr. Nr. 38 hèr fyrir framan.

2. Kristín beiddi móður sína
hlaðin með ofnis býng
leyfðu mèr honum Ásbirni klæðin að skera;
ein ber hún ángr fyrir þann öðlíng.

17 erindi með viðkvæðis-stefinu, eins og í kvæðabók sera Gizurar, Nr. 52.

50. Kvæði. af Spanialandi og Miklagarði.

Spanialand og Mikligarðr
það liggr svo lángt af leið,
herrar senda hver öðrum boð,
það ýfir upp þeirra reiði.
þeir eðallegu sveinarnir og ríkir.

54 erindi, eins og í kvæðabók sera Gizurar; sbr. Vedel og Syv, III, 1 og Abr. Nr. CLXVIII, og V, 75.

51. Kvæði af herra Eiríki og Íngibjörgu.

Það var hann herra Eirík kóngr,
hann ríðr sig undir ey,
festi hann jómfrú Íngibjörgu,
hún var svo væn ein mey.
Biðið fyrir þeim sem kórónuna skal bera.

18 erindi, einsog í kvæðabók sera Gizurar; sbr. Vedel og Syv II, 37; Abr. Nr. LXXXIII.

52. Kvæði. Palli, Bár (Bárðr) og Lýðr, bræðr þrír, drápu hver annan.

Lýðr ríðr á þíngið fram
og lèt skoða sín dauðleg sár,
„þau gjörði mèr enginn veraldar-mann
utan minn bróðir Bár".
þar þeir máttu ekki allir ríða.

11 erindi, eins og í kvæðabók sera Gizurar, Nr. 55; sbr. Vedel og Syv, III, 4; Abr. Nr. CXXXIX.

53. Kvæði, af Túla Vagnssyni.

Í Lunda kirkju hefst ein stefna
ríða til riddarar og sveinar
(riddarar og sveinar) [1], jómfrúr, meyjar,
og danska drottníng í skarlati reyð.
Lifir hann Túli Vagnsson og þess skal hefnast.

32 erindi, eins og í kvæðabók sera Gizurar, Nr. 56; sbr. Vedel og Syv III, 9; Abr. Nr. LXXXIX.

54. Kvæði. Kóng Byrgi í Svíaríki sveltir tvo sína bræðr í fángelsi.

Frú Íngibjörg þrjá bræðr átti,
fyrir Svíaríkis krónu hver sitt líf láta mátti;
fyrir ósanna sök urðu þeir að deyja.

---

[1]) þessum orðum er einnig sleppt í 1141.

58 erindi, eins og í kvæðabók sera Gizurar Nr. 57, er þar einni vísu bætt við það sem er í Abr. Nr. LXXXV; sbr. Vedel og Syv II, 39. Í 1141 er þessu kvæði hleypt úr.

55. Kvæði, af Ribbald og Gullbrún. [1]

1. Austan blakar laufið á þeim linda,
allt er óhægra að leysa en að binda.
2. Heyrðu það Gullbrún fríða
laufið á þeim linda
villtu nokkuð ríða?
allt er óhægra að leysa en að binda.

39 erindi með viðkvæðis-stefinu, einsog í kvæðabók sera Gizurar Nr. 59 [2], sbr. Syv IV, 88; Abr. Nr. CXLVIII.

56. Kvæði, af skógarmanni og hans unnustu.

Uppi í hæsta turni
á mína trú
hann talar við frú að morni;
og enn er hún jómfrú.

28 erindi, og er það einu erindi meira en í kvæðabók sera Gizurar, Nr. 60.

57. Kvæði, af Tóvu og Birni.

Tóva sitr inni;
leggjum land undir fót
ól hún barn við Birni;
á Danamót
og dans vill hún heyra.

21 erindi; í kvæðabók sera Gizurar Nr. 61 er það 14 erindi, og er auðsætt að uppskriptirnar eru ekki báðar frá sama uppruna.

58. Kvæði, af Gauta og Magnhildi.

Gauti og hún Magnhild frú
riddarinn herlegr og vel
þau lágu saman í lopti tvö
hún dansar
sú ber gull og klæðin brún, hún dansar vel.

21 erindi, og svo er í kvæðabók sera Gizurar, Nr. 62. Kvæði, sem heitir „Harpens Kraft", Abr. Nr. LIII, er nokkuð svipað þessu að efni til.

59. Kvæði, kallað Vínkvæði.

1. Til vara bið eg hverr vopna meiðr
virði orðin mín,
dýrum sýngjum drottni heiðr
og *drekkum hægt vín.*
2. Utanlands í einum stað
innilega heyrðist það:
bráður dauðinn drótt kom að,
drengir fengu heljar bað,
andaðan hver undir trað,
af ángri margur hrín,
drógust út um dyr og haf (hlað)
og *drukku hætt vín.*

Kvæðið er 21 erindi að viðkvæðis-stefinu meðtöldu, eins og í kvæðabók

---

[1]) sbr. Nr. 92 hèr fyrir aptan. [2]) Nr. 58 í kvæðabók sera Gizurar er „Feðga-reisa", sem eignuð er Birni á Skarðsá, en það kvæði er ekki hèr á bókinni. Á þessu getr reyndar svo staðið, að skrifarinn hafi hleypt því úr, en líklegra er, að báðar bækurnar sè eptir einni eldri, og hafi sera Gizur skotið kvæðinu inní.

sera Gizurar, Nr. 64 [1]; efnið er um fiðlara, sem lá dauðadrukkinn á götu og var kastað í gröf með pestdauðum líkum, raknaði þar við og frelsaðist, en dó þrem dögum síðar.

60. Kvæði af Nikulási og herra Eiríki Brún.

Það er hann Nikulás Baggason herra Eirík Brún til gest;
hann biðr leggja söðul á hest *herrar liggja nú slegnir svo*
hann vill ríða uppá land *hart á velli.*

Kvæði þetta er hèr 12 erindi, en í kvæðabók sera Gizurar Nr. 70 [2] er brot af því, vantar 7 erindi framanaf og upphafið á 8da erindi, og það sem hèr er 12ta erindi hefir þar aldrei verið. Kvæði þetta er á dönsku hjá Vedel og Syv, III, 6, en Abr. hefir sleppt því og þótt það fánýtt; í 1141 er það fellt úr.

61. Kvæði.

Eg tók öxi uppá mitt bak hann stakk sínu sverði á milli.
eikina niðr at fella, *svo vinnr sá sveinn sína*
þar kom sá sveinn sem skóginn átti *jómfrú.*

8 erindi; sama kvæði er í kvæðabók sera Gizurar, Nr. 71. Á dönsku er þetta kvæði hjá Vedel og Syv, II, 10 og Abr. Nr. XXXVI, sem þar er kallað: „den omskabte Jomfru".

62. Kvæði.

Heyrðu það mæta móðir: mundi eg engan eiga bróðir?
svo fagurt fellr hún Rín dável gengr dansinn.

---

[1]) Nr. 63 í kvæðabók sera Gizurar er „Grýlu kvæði": „Hèr er komin Grýla, hún gægist um hól" o. s. frv., sem án efa mun vera eptir sera Guðmund Erlendsson, seinast prest á Felli í Slèttuhlíð (c. 1634-1670); þetta kvæði er hèr ekki nema 32 erindi, þar sem það er sumstaðar yfir 80, og kann vera að ort sè inní það smásaman seinna. [2]) Nr. 65 í Kvæðabók sera Gizurar er gamankvæði með vikivaka-brag:

„Ólöf talar: Magnús minn *hafðu stafinn hjá þèr þinn*
mitt það ráðið er: *hvert sem þú fer.*"

8 erindi 11 línur hvert, með viðkvæðum. — Nr. 66 heitir Hauks-kvæði og er áþekkt hinu að efni:

„*Brynka talar við bróður sinn,* *hafðu stafinn Haukur minn*
beiníng sæk þú mèr: *hvert sem þú fer*".

það er 6 erindi, og 14 línur í hverju, með viðkvæðum. — Nr. 67 er Lundúnar kvæði: „Lasta eg ekki Lundún lofleg er sú borg" o. s. frv. sem getið er í Ant. Tidsskr. 1849-1851, bls. 19, og er það 14 erindi, hvert 13 línur, og viðkvæða-stef að auki í upphafinu. — Nr. 68 er Tóu kvæði (um tóu sem lokkaði björninn til að sleikja hunáng í eikaklofa, svo hann klemmdist þar), 71 erindi, með sama bragarhætti og Kaupmannabragr; upphaf: „Fýsir mig að fremja orða smíði". — Nr. 69 hefir verið „Skaufala bálkr", um deilu millum tóu og hrafns; upphaf á þessu kvæði er: „Margan forlengir — í fámenni — sem vanizt hefir áðr — hjá virðum at dvelja; — því skal bánga — bálk at nýju, — með ljóða lag — lýðum at skemta".

18 erindi. [Bróðirinn sat í varðhaldi hjá greifa; systirin brýzt þar inn og leysir hann, en setr frillu greifans inn í staðinn].

63. Kvæði, af herra Birni og Kristínu.

Herra Pètr talar við skenkisveina sín
vær skulum gánga fyrir sunnan Rín
þar blandast bjór og vín.
hún er það vænasta vífið hann unni.

11 erindi. [Herra Björn býðr 15 tunnur rauða gulls sèr til griða, en fær ekki; Kristín litla spríngr af harmi].

64. Kvæði.

Sína spyrja systur vann
undir viðinum væna
viltu ekki mærin mann?
undir lundi í þeim runni græna.

23 erindi. [Systur tvær drepa Erlend í föður hefndir]. Önnur uppskript af þessu kvæði er í safni Árna Magnússonar 151. A 11 (153). 8vo.

65. Kvæði, af Hríngi kóngi og Alexander.

Hríngur hèt sá kóngrinn fyrir löndum rèð
eina átti hann dóttur sèr sem sagt var mèr.
Alexander lætr byrðíng búa.

25 erindi. [Alexander nam burt dóttur Hríngs konúngs; Alex. dreymdi draum, sem Sesselja móðir hans rèð; Hríngr konúngr fór á hendr honum með her og drap hann]. Önnur uppskript af þessu kvæði er til í safni Árna Magnússonar, 151. A 12 (153). 8vo, og er hún 29 erindi.

66. Kvæði, af einni greifadóttur og hennar unnusta, úr þýzku útlagt af sera Jóni Arasyni [1].

Ein greifa dóttir fögr og fín
forðum daga bjó við Rín,
hún unni úngum sveini,
fyrir öfundarmanna masið mart
mótgáng trúi' eg hún reyni.

18 erindi. [Leynifundir þeirra eru sagðir greifanum, hann ætlar að láta drepa sveininn, en hún vill deyja fyrir hann; við það viknar greifinn og fyrirgefr þeim].

67. Kvæði, um einn greifa og hans konu, útlagt af hinum sama.

Í Róm bjó einn ríkur greifi
rèttvís forðum tíð,
hann fýsti að fá sèr leyfi
og fara af landi um hríð;
til grafar Kristí gánga
girntist sá frómi mann,
lèt sig lysta og lánga
að líta staðinn þann.

Kvæði þetta er hèr 32 erindi (í A. Magn. 148, 8vo Nr. 98 er það 31

---

[1]) Sera Jón þessi, Ara son í Ögri, Magnússonar í Saurbæ á Rauðasandi, var prófastr í Norðr-Ísafjarðar sýslu og prestr í Vatnsfirði (1636-1673), og er sá sami og áðr var getið að sera Gizur gaf kvæðabók sína.

erindi). [Húsfrú greifans frelsar hann úr fángelsi Serkja, klædd í múnkaklæðnað, honum óvitandi].

68. Kvæði, kallað Snjás kvæði.

1. Því hirðit þèr
hljóðs at beiðast
þó at ek vistir
veiti börnum;
þat þykir engum
at því gaman,
þó gamlir menn
gjörist kveðnir (kvæðnir).
2. Fyrr átti ek mèr
fóstru væna o. s. frv.

Kvæðið er hèr 50 erindi, en í öðrum afskriptum er það 47 erindi (A. Magn. 148. 8vo, fol. 229-233) og í sumum færri.

69. Kvæði af Íngu.

Ínga litla út í lönd
vel mátti hún hans bíða;
og undir hlíða,
grænt og fagurt aldin undir hlíða.
gull voru hennar axlabönd;

13 erindi, að mestu leyti eins og Nr. 13 hèr að framan, nema vísum skotið inn í og viðkvæðið aukið.

70. Kvæði.

Hèr býr einn bóndinn upp með á
í pansara og í plátu
veglegar á sèr dætr þrjár;
í skusseli og með strútinn breið
með hökulsmokkinn
vopnarokkinn
hann burt reið.

5 erindi, er líklega ekki annað en brot framanaf kvæði. Viðkvæðið telr upp ýmislegt af fornum riddarabúníngi.

71. Kvæði, af riddara Limika og einni jómfrú.

1. Jómfrú sitr í hæga lopti [1]
um sumarið
þar allr fuglinn sýngr vel.
2. Hún teflir við þá riddara fimm
alla aleigu vann hún af þeim
af sumum vann hún hosur og skó;
um sumarið
þar allr fuglinn sýngr vel.

22 erindi. Það er önnur meðferð á sama kvæði og Nr. 20 hèr að framan, en sleppt formálanum.

72. Kvæði.

Kóngrinn spurði dóttur klár
þegar á únga aldri
villtu giptast í ár?
lifi eg enn og leik eg mèr aldri.

26 erindi. Það er önnur meðferð á kvæði því sem áðr er talið, Nr. 40 hèr að framan.

---

1) Hèr vantar í: „hún teflir bæði títt og opt;
hún teflir við þá riddara fimm";
og sama vantar í 1141.

73. Kvæði.

Hildibrand átti sèr systir í borg hún var gefin á heiðna torg;
á mína trú *og enn er hún jómfrú.*

32 erindi[1]. Til eru af þessu kvæði aðrar uppskriptir á íslenzku, nokkuð ólíkar þessari; þeim ber einnig öllum á milli við hið danska kvæði, sem er í safni Abr. Nr. LII.

74. Kvæði af Sigmundi.

1. Listilega rennr sig
jórinn undir ey
þó ber riddarinn vald yfir
þá vænu mey.

2. Signý sat í húsi ein,
jórinn undir ey
heyrði hún kall um náttar tíð;
þó ber ridd. vald y. þ. v. m.

12 erindi. [Signý þekkir aptr Sigmund, unnusta sinn]. Önnur uppskript kvæðis þessa er í safni Árna Magnússonar Nr. 151. A 3 (153) 8vo.

75. Kvæði, af Loga Þórðarsyni.

Prestsdóttir(in) upp í bý sú dándikvinna;
sú kann gull að spinna *taflbrögð mun enginn af henni vinna.*
forsmáir hún alla biðla sín

28 erindi, og er þessi uppskript miklu fyllri en sú, sem er í Antiqvarisk Tidsskrift 1849-1851, bls. 23-24.

76. Kvæði.

Kóngrinn talar við dýra drengi sína:
gipti eg yðr ei einka dóttur mína;
hún er svo fögr sem sól í heiði má skína
það á ei skylt við svarta ásján þína.

8 erindi. [Konúngsdóttirin fær ást á hinum svarta riddara ósjálfrátt].

78.[2] Kvæði.

Skautar hann sèr með höfuðdúki breið,
settist hann við borgar hlið, þar kóngrinn um reið.
þó er enn sami vilinn minn til hennar.

18 erindi. [Gunnar — aðrar uppskriptir nefna Gunnbjörn á Upplöndum — kemr til Snjáfríðar í kvennklæðum, og fær að vita að hún elskar hann]. Nokkuð svipað efni er í kvæðinu: „Herr Carl og Jomfru Rigmor", Abr. Nr. CXC.

79. Kvæði.

Biðlar komu í jómfrúr garð
og *herja á landið fríða*
þeirrar var beðit sem ýngri var
benja af vendi blóðugar undir svíða.

---

[1]) sbr. Ant. Tidsskr. 1849-1851, bls. 23: „Konúngr á sèr dóttur í borg". Í 1141 er kvæði þetta 33 erindi. [2]) Í kvæðabókinni er óvart hlaupið yfir 77 í tölunni, og svo er einnig í 1141.

24 erindi. [Eldri systirin, „svört sem mold", hratt hinni í sjó. Biðill hennar fann líkið og bjó til þrjá hörpustrengi úr hárinu. Strengirnir sögðu morðið, og systirin sprakk af harmi]. Af þessu kvæði þekkjum vèr enga aðra uppskript en þessa.

80. Kvæði.

Það var einn myrgin
er haninn tók að gala,
húsfreyja vakti bónda sinn
og sagði honum mál að mala.
það trúi' eg að hann sofi lítið.

18 erindi. [Um Íngigerði húsfreyju, sem lèt bónda sinn gjöra búverk öll, og barði á honum].

81. Kvæði.

1. Það er kaupmannanna prýði
að *þeir vinda segl við rá.*
og hjálpa sínu lífi;
sigla þeir þó sjórinn yfir þá drífi.

2. Lágu þeir í hafinu
það er kaupmanna prýði
fjörutíu dagana
þeir vinda upp segl við rá
lágu þeir svo lengi
að sultrinn gekk á drengi;
sigla þeir þó sjórinn yfir þá drífi.

9 erindi. [Kaupmenn köstuðu hlutkesti um, hverjum slátra skyldi. Stýrimaðr varð fyrir hlutkesti. Hann sá dúfu í lopti fljúga og vildi skjóta; hún beiddi sèr griða og lofaði þeim byr]. Önnur uppskript kvæðisins, lík þessari, er í Árna Magnússonar safni Nr. 151. A 9 (153). 8vo.

82. Kvæði af herra Jóni og Loga.

Bóndinn kemr af þíngum heim
vel vel búin
dóttir hans stendr upp í bý
og spyr at um Jón.
bindum hjálm af gulli og ekki kemr hann herra Jón.

15 erindi. Efnið er mjög áþekkt því sem er í dönsku kvæði hjá Syv IV, 64; Abr. Nr. CXCVI. Fleiri uppskriptir eru til af þessu kvæði, með nokkrum tilbreytíngum.

83 [1]. Kvæði af einni haffrú.

Danski kóngrinn lèt eina haffrú grípa
haffrúin dansar á þiljum
henni lèt tiggi í turninn svipa
því treg var hún fremja hans vilja.

21 erindi. Sbr. Vedel II, 24; Abr. Nr. LXIX.

---

[1]) kvæðunum 83, 84, 85 og 86 er sleppt í 1141.

84. Kvæði, af frú Dagmar.

Frú Dagmar rómast í Ribe sjúk,
til Ríngstað var hennar at vænta,
allflestar frúr um Danmerkr ríki
voru sóttar at henni þènti.
úti í Ríngstað hvílist drottn-ing Dagmar.

37 erindi; sbr. Vedel II, 25; Abr. Nr. LXX, og er kvæðið þar 2 erindum lengra.

85. Kvæði, af Berngerði.

Árla morguns eykt fyrir dag
morgungáfunnar hún krafði fyrir sig:
gefit mèr kæri herra Sámsey
og gullkórónu af hverri mey.
vei verði henni Berngerði.

19 erindi; sbr. Vedel II, 26; Abr. Nr. LXXI.

86. Kvæði af kóng Valdemar.

Eg vil yðr eina vísu kveða,
ef vilið hana heyra;
herra guð gefi landið megi í friði vera,
og kóngrinn hans vilja gjöra.
þèr ríðit ei.

19 erindi; sbr. Vedel II, 27; Abr. Nr. LXXII.

87. Kvæði.

Einum unna eg manninum
á meðan það var
heima á föður míns garðinum;
og það fór þar
þó hlýt eg minn harm að bera
í leyndum stað.

15 erindi, eins og í 1141; sbr. Ant. Tidsskr. 1849-1851, bls. 18 og 21.

88. Kvæði.

Dóttir spurði móður sín
þá hún var heima
hvort vill enginn biðja mín?
til yndis greina,
láttu mig ekki lengr sofa eina.

11 erindi. [Dóttirin vill ekki prest, ekki smið og ekki kotúngs son, en hún vill vera „hofmanns kvinna". Móðirin segir hann slái hana, en hún kveðst ekki hirða um það, því „skapið mínkar en heiðrinn vex"].

89. Kvæði.

Eilífr er sig gamall karl,
hann siglir suðr með landi,
heima sitr hún Úlfhildr
hún kann að rjóða randir;
vel kann hún að rjóða rönd
og sjálf ber hún sín ástar bönd
meðan ekki er bóndinn heima.

13 erindi. [Úlfhildr vildi eiga vingott við Gunnar prest, en hann varð henni ekki að manni. Eilífr bóndi kemr heim og lemr hann með lurk].

90. Kvæði.

Hustrú sat á bergi
með tygin til
leit hún hjá sèr hvergi
að gjöra henni skil
lát hana leika sem hún vil.

12 erindi. [Hún fèkk geltan mann; morguninn eptir er hún ybbin,

setr allt fólkið í hríng og gefr sumum eitt högg, sumum tvö, en bónda sínum sjö. Biskup frændi hennar útvegar henni úngan mann; morguninn eptir er hún blíð og setr fólk allt í hríng og gefr sumum eitt egg, sumum tvö, en bóndanum sjö].

91. Kvæði.

Drottníngin stár undir loptsins sala hlýddi á það hennar kóngr rèð tala
mitt hjarta grór svo gjarna sól og hin ljósa stjarna.

22 erindi. [Drottníng heyrir konúng tala við skemmumey sína Íngibjörgu, og óska sig dauða. Ingib. er rekin úr landi. Konúngr fer í leiðángr og á við henni son sem hann skipar að kalla Magnús]. Þetta er seinasta erindi:

Vendi eg mínu kvæði í kross, *m. h. g. s. g.*
sjálfr guð og Karlamagnús sè með öllum oss.
sól og hin ljósa stjarna.

Nokkuð svipað er kvæðið: „Kirstenlille fra Fyen", hjá Syv IV, 72; Abr. Nr. CCIII.

92. Kvæði.

Rubbald reið á heiðar hitti fyrir sèr greifa;
á mína trú og enn er hún jómfrú.

34 erindi. Efnið er hèrumbil sama og í Nr. 55 hèr að framan, en nöfnunum er vikið við; svipað er hið danska kvæði: „Herr Ribolt", hjá Syv IV, 88; Abr. Nr. CXLVIII.

93. Kvæði.

Buritzleif rèttir hönd frá sèr Kristín systir mín dansaðu með mèr!
þann blíða vèr skulum til hófa ríða.

67 erindi. [Kristín ól tvíbura meðan Valdimar konúngr bróðir hennar var úr landi. Sophía segir honum frá. Hann dansar við systur sína svo hún sprakk af mæði. Burizleifr bað Elínar, hún var vond stjúpbörnum sínum. Móðirin fær leyfi hjá Kristi að vitja barna sinna; Elín lofar henni að verða þeim blíð móðir þaðan af]. — Svipað efni einsog í fyrra hluta kvæðisins er í hinu danska kvæði um Valdimar hinn fyrsta, Danakonúng, og systur hans, hjá Syv IV, 41; Abr. Nr. LXII; en seinni hlutinn er svipaðr hinni dönsku vísu um „Svend Dyring" (Syv, IV, 78; Abr. Nr. XXVIII).

94. Kvæði.

Kóngurinn og drottníngin á það myrkva haf.
á þann sunnudag *Enginn veit til ángurs fyr en*
hèldu sínum skipunum *reynir.*

7 erindi. [Byrinn tók af og skipin stóðu kyr. Loppur komu upp úr sjónum, loðnar upp undir olnboga. Konúngr og drottníng urðu að láta

son sinn]. Líkt efni er í upphafinu á hinu danska kvæði: „Germand Gladensvend", hjá Vedel og Syv II, 2; Abr. Nr. XXV.

95 [1] Kvæði.

Sem Kain uppbyrjaði við bróður sinn,
hinn blíða Abel og fróma,
og sókti þar eptir með slægleikinn
honum saklausum í hel koma;
mjög brigðu illa hans bróðurlega trygð reyndist.

24 erindi. Um það þegar Abel myrti Eirík konúng, bróður sinn, Vedel og Syv II, 28. Abr. sleppir þessu kvæði (v, 61).

96. Kvæði.

Markstíg [2] af landi lángt út fór
at leggja inn heiðr (og) æru,
heima sitr herra kóng Eiríkr
hann lokkar hans hjartans kæru;
en frúin sitr í Seelandi og sorgar.

45 erindi. Þetta er fyrsta kvæðið um „Marsk Stig", Vedel og Syv II, 29 og Abr. Nr. LXXV. — Til er annað kvæði á íslenzku útaf þessu sama efni, og er upphafið þannig:

Eirekr glippíng áðr í öld
átti Danmörk ráða,
sá bar hjálm og skygðan skjöld
til skarpra hreysti-dáða.
Frúin sitr í Sællandi og syrgir sinn vanda.

Þetta síðar talda kvæði er 70 erindi, og víkr meira frá hinu danska en hið fyrra, en er heldr liðlegar ort.

97. Kvæði.

Markstíg vaknar um miðja nátt
og mælti til sinnar kæru
mig hefir dreymt á undarlegan hátt
einn ráði guð hvað það skuli vera;
minn eðla herra, hinn úngi herra Markstíg.

36 erindi, einsog hin önnur vísa um „Marsk Stig", hjá Vedel og Syv II, 30; Abr. Nr. LXXVI. — Annað íslenzkt kvæði útaf þessu sama efni er og til á öðrum handritum, og byrjar svo:

Marsk-Stígr vaknar um miðja nátt
og mælti við frúna blíða:
af sèrlegum er mèr draumi dátt,
drottinn veit hvað hann skal þýða;
minn eðallegi úngi herra Marsk Stíg.

Þetta kvæði er 41 erindi.

98. Kvæði.

Allmargir eru nú Danmörk í
er vilja herrar vera
ríða sig út til Riber-bý
og rækja sèr klæði skera;
og nú stendr allt landið í voða.

---

[1]) Kvæðin 95-169 eru felld úr í uppskriptinni 1141. [2]) afbakað, *Marsk Stig.*

51 erindi, einsog hin þriðja vísa um „Marsk Stig", sem segir frá vígi Eiríks konúngs glippíngs, hjá Vedel og Syv II, 31; Abr. Nr. LXXVII. — Annað íslenzkt kvæði útaf þessu sama efni í öðru handriti byrjar svo:

Þeir dyljast margir Danmörk í
sem drottnar vilja heita
sumir í Ríbs-borg setjast með frí
sínum klæðum breyta;
nú stendr landið í voða.

og er þetta kvæði 58 erindi.

99. Kvæði.

Þeir voru sjösinnum tuttugu
sem mættust á þeirri heiði:
hvað skulum vèr nú til ráða taka?
kóngrinn er sleginn til dauða;
en vèr erum drifnir af Danmörk.

30 erindi, og er það sem fjórða kvæði um „Marsk Stig": „De vare vel sju og sjusindtyve" o. s. frv. hjá Vedel og Syv II, 32; Abr. Nr. LXXVIII. — Annað kvæði íslenzkt útaf sama efni, í öðru handriti, byrjar svo:

1. Seint er að orka sögnum stað
úr sjálfri historiunni
þó skal víkja efni að
aptr í fjórða sinni
vèr erum drifnir af Danmörk í vanda.

2. Sjö og sextíu mæltust menn
mildíng höfðu unnið
hver svo að fengi hröðuðu senn
hefndum undan runnið;
vèr erum drifnir af Danmörk í vanda.

og er kvæði þetta 35 erindi.

100. Kvæði.

Mark-stíg átti sèr dætur tvær,
ærna hörð forlög höfðu þær:
sú eldri tók þeirri ýngri um hand;
og þær fóru um veröld víða.

34 erindi, eins og fimta kvæði um „Marsk Stig" hjá Vedel og Syv II, 33; Abr. Nr. LXXIX. Annað kvæði íslenzkt útaf sama efni, í öðru handriti, byrjar þannig:

Þá vísinn deyr, það verðr að ske,
villt munu bíurnar fljúga;
hygg eg eins þeim háttað sè
sem harma ber hèr grúa;
hrekjast verðr um heiminn margr víða.

og er 39 erindi.

101. Kvæði.

Og þar gár danz á Riber-götu
slotið það er unnið
þar dansa riddarar dægilegir og glaðir
fyrir Eirek kóngi enum únga;
með þessum voru þeir.

20 erindi, eins og sjötta kvæði um „Marsk Stig" hjá Vedel og Syv II, 34; Abr. Nr. LXXX. — Í öðru handriti er kvæði um sama efni, sem byrjar þannig:

Rymur danz um Ríbs-húss stræti, *fyrir Eirek kónginn únga;*
slotið það er unnið, *með þeim svo voru þeir.*
fyrir gleðinni riddarar gengu mætir

og er sömuleiðis 20 erindi, síðan er ritað þar við, með hendi þess sem ritað hefir kvæðin: „ekki fást hèr fleiri þessi kvæði".

102. Kvæði.

Ranild [1] biðr leggja söðul á hesta;
það er mèr optlega fyrri sagt;
hinn ríka algreifa eg vil gista;
en þó eg sè útlægðr af vinum og frændum mínum.

12 erindi, einsog 7da kvæði um „Marsk Stig" hjá Vedel og Syv II, 35, Abr. Nr. LXXXI, en með sömu erinda-skipun og hjá hinum fyrri.

103. Kvæði.

Það er nú skeð í vorri tíð hefir undir sig Noreg fengið;
sem var spáð fyrir laungu *og sár er mín hönd af brynju.*
að sú eðla hetja herra Hákon

29 erindi, um herferð Hákonar hins gamla, Noregs konúngs, til Orkneyja, og dauða hans; sbr. Vedel og Syv II, 40; Abr. Nr. LIX.

104. Kvæði.

Greifi Gert dró í Danmörk inn svo fáir þorðu honum mót fara.
honum fylgði fagr skari *ríðit varlega riddarar inn í*
fögur merki tuttugu og fjögr *Danmörk.*

83 erindi, um Niels Ebbesen og víg Gerts greifa; sbr. Vedel og Syv II, 41; Abr. Nr. XCIV; þó er viðkvæðinu bætt hèr við, og upphafserindið í hinum prentuðu fellt úr.

105. Kvæði.

Herra Bugge hann byggir upp Hald með æru,
hann ætlar þat ei fyrir framendr gjöra;
þeir ríða svo frí og frjálslega gegnum Danmörk.

53 erindi; sbr. Vedel og Syv II, 42; Abr. Nr. XCVIII.

106. Kvæði.

Kóngsins syni af Englandi
allfagurt skín gull á hvítri hendi
og honum skín gull á söðulboga;
en byrinn blæs þeim af vestri inn fyrir Danmörk.

43 erindi; sbr. Vedel og Syv II, 43; Abr. Nr. XCVII.

107. Kvæði.

Eitt standandi stríð í Svíaríki

---

[1] „eðr Reinald" bætir handritið við, í svigum.

og svo í Vestra-Gautlandi,
kóng Albert og hans góðir hofmenn tillíka
þeir búast út af landi;
síðan liggr sveinninn í beygju.

49 erindi, um Albert Svíakonúng og Margrètu drottníngu; sbr. Vedel og Syv II, 44; Abr. Nr. CIII.

108. Kvæði.

Hertoginn af Beyerlandi
hann er einn herra svo ríkr,
enginn er sá í allri þeirri egn fundinn
er honum kann vera líkr;
en Henrik Tagason hann forþènti steilu.

21 erindi; um uppreisn bænda í tíð Kristoffers konúngs, undir forustu Hinriks Tagasonar, sbr. Vedel og Syv II, 45; Abr. Nr. CV; viðkvæðið stendr ekki í hinu danska kvæði.

109. Kvæði.

Það var herra Ívar Axelsson,
hann sitr á Gullandi skæru,
hann segist vilja til Svíaríkis bruna
at sækja sína hjartans kæru.
Herra Ívar brýtr bylgju sterka við Gulland.

21 erindi; um Ívar Axelsson og Kristján konúng fyrsta, sbr. Vedel og Syv II, 46; Abr. og Nyer. sleppa kvæði þessu (V, 62) og þykir það harla ómerkilegt.

110. Kvæði.

Kóng Hans hann sitr í Kaupinhafn,
hann lætr leyndarbrèf skrifa
og sendir þau í Nyrðra-Jutland
herra Eiríki Ottasyni ofrgefa;
aldrei kom jafnrík jómfrú í Danmörk.

40 erindi; sbr. hið danska kvæði „Kong Hans Giftermaal" hjá Vedel II, 48; Syv, II, 47; Abr. Nr. CVI.

111. Kvæði.

Undarlegt fengu fuglar ráð:
fýstust gjarnan að ná þeirri bráð,
er uppetin var og öll fortærð
allt fyrir laungu af annarlegri hjörð;
og mörgum kom manni í vanda.

13 erindi, um herferð Hans konúngs til Þèttmerskis; sbr. Vedel II, 49; Syv II, 48; Abr. Nr. CVIII.

112. Kvæði.

Allir smáfuglar í skóginum
yfir fálkanum klaga,
að rífi hann af þeim fjaðrir og dún
og vili þá þaðan burt jaga;
en örnin byggir í mörkinni út.

19 erindi; um Kristján hinn annan, Danakonúng; sbr. Vedel II, 51; Syv II, 50; Abr. Nr. CIX.

113. Kvæði.

Snekkjan hún liggr lángt upp á landi,

og gras undir henni grór um frón,
og henni stýrir aldrei svo röskr hofmann
síðan henni stýrði herra Jón;
en sjórinn hann svelgir svo margan.

34 erindi; sbr. hið danska kvæði: „Jon Rimaardsöns Skriftemaal", Vedel og Syv III, 2; Abr. Nr. XCII.

114. Kvæði.

Hvat skal ek í Danmörk,
þeirra brynjur eru mèr of þúngar,
þeir dönsku hofmenn spotta mik,
ek kann ei þeirra túngu;
en ek læri aldrei góða dönsku.

25 erindi; sbr. hið danska kvæði: „Liden Danved og unge Svend Tröst", Vedel og Syv III, 3; Abr. Nr. CLXIX; hið danska er 26 erindi, en hèr er 2. erindi hleypt úr.

115. Kvæði.

Þat var Nikulás Baggason
bað leggja söðla á hesta,
vèr viljum ríða upp á land
enn brúna herra Eirík at gesta;
herrar á velli hættlega liggja sárir.

10 erindi; sama kvæði og Nr. 60 hèr að framan, sbr. Syv III, 5, en hèr er fellt úr eitt erindi, frá því sem í danska kvæðinu stendr.

116. Kvæði.

Stollz Signý lætr brugga og blanda vín
svo fagurt fellr hún Rín
hún býðr hennar bróður heim til sín;
þeir eru í brynjunum allir.

19 erindi; sbr. Vedel og Syv, III, 6; Abr. Nr. CLXX.

117. Kvæði.

Systir að spurði systur senn:
fyrir þann sem mèr hefir lofazt í leynd
villtu ei giptast gullskorð enn?
hún býr undir skóginum harla græna.

23 erindi, sbr. Vedel og Syv III, 7; Abr. Nr. CLXXI; þetta er sama kvæði og Nr. 64, en fylgir danska kvæðinu fastar en hitt.

118. Kvæði.

Dóttir mælti við móður:
fagurt fellr til rím
átta' eg mèr aldrei bróður?
dáða vel gengr danzinn.

18 erindi; sama kvæði og Nr. 62 hèr að framan (Vedel og Syv III, 8; Abr. Nr. CLXXII) en gengr nær dönskunni.

119. Kvæði.

Eg stóð fyrir míns herra borði
og skenkti mjöð og vín,
í því kom mèr sú tíðinda-furða
að drepinn væri bróðir minn;
eg fèkk ei friðar fyrir Svía kóngi að njóta.

15 erindi. Hann drepr 12 kempur Svía konúngs í hefnd eptir bróður

sinn, síðan konúngs lènsmann og seinast konúng, og fær drottníngar; sbr. Vedel og Syv, III, 10; Abr. Nr. CLXXIII.

120. Kvæði.

Til Lindhólmshúss
sveinarnir drekka og gjöra þar gott rúss;
sveinarnir þeir drekka og gjöra sèr glatt,
svo gjör herra Verner, í turninum sat;
frúr máttu ei geta geymt svo ríkan fánga.

18 erindi; sbr. Vedel og Syv III, 11; Abr. Nr. CLXXIV.

121. Kvæði.

Þat var Ólafr Strángason
og svo hinn úngi Hagbarð,
báðir þèntu þeir býsna lengi
í buðlúngs Dana garð;
opt má illt af ósamlyndi hljótast.

19 erindi; sbr Vedel og Syv III, 12; Abr. Nr. CXL og er danska kvæðið 25 erindi.

122. Kvæði.

Herra Offve vaknar um miðja nátt,
sína sterka drauma segir hann brátt;
Herra Offva sveinar ríða villt víða um skóginn.

27 erindi; sbr. Vedel og Syv III, 13; Abr. Nr. CXLI.

123. Kvæði.

Herra Álfr hann er einn eðalíngr
bæði á stefnum og svo á þíngum;
þekkit þèr Álf.

22 erindi; sbr. Vedel og Syv III, 14; Abr. Nr. XC.

124. Kvæði.

Álfr er fæddr í Noregs landi
og lystir þar engan veg vera;
hann hefir vel fimtán hundruð í lèni
hvar af hann kann sig vel næra;
enginn veit sína æfina fyr en öll er.

23 erindi; sbr. Vedel og Syv III, 15; Abr. Nr. XCI.

125. Kvæði.

Reifarar liggja fyrir norðan skóg
og skógrinn er þeirra skjól,
um nóttina gá þeir í bóndans garð
og drekka með honum góð jól;
reifarar norðanvert í skógi.

26 erindi; sbr. Vedel og Syv III, 16 (33 erindi) og Abr. Nr. XCIII (30 erindi).

126. Kvæði.

Hofmenn sitja í Roskilds bý
og drekka þar til dagr er ljós,
og svo gjörir enn úngi herra Tideman
því at á hestbak hann er fús;
ríðit nú ásamt oss til lindarinnar.

28 erindi; sbr. Vedel og Syv, III, 17; sama kvæði, en mjög tilbreytt, er hjá Abr. Nr. LXIII (34 erindi).

127. Kvæði.

Bændr kæra þat upp á land
er hofmenn þar út ríða,
þeir klaga at Eiríkr Picheson
má ei síns leiðibrèfs njóta;
í dalinn þar kemr hann aldrei.

16 erindi; sbr. Vedel og Syv, III, 18 og Abr. Nr. CIV (17 erindi).

128. Kvæði.

Þar liggr eitt klaustr fyrir ofan skóg
er ber forgylltar flaugar,
þar liggja fyrir þær kempur tólf
er vilja klaustrið foreyða;
opt verðr mart öðruvís en varir.

28 erindi; sbr. Syv, IV, 74; Abr. Nr. XXII. Í hinum dönsku er ekkert viðkvæði.

129. Kvæði.

Hertoginn reið frá Koldíngs bý
og inn til Obenrá,
honum mætti ein kerlíng frí
er mörgum kann segja frá,
hèr halda að hertogans menn og ekki koma þeir enn.

21 erindi; sbr. Vedel og Syv I, 2; Abr. sleppir þessu kvæði að mestu (V, 58).

130. Kvæði.

Þar bjó einn kóngr í Danmörk fyrr,
kóng Snjá lèt hann sig kalla,
húngrsnauð var um hans land stór,
hörð efasemd kom yfir alla;
þeir mega svo vel í Danmörk.

37 erindi; sbr. Vedel og Syv I, 3 (38 erindi); Abr. sleppir þessu kvæði (V, 59).

131. Kvæði.

Kóng Þiðrik stendr upp á Bern
ok sèr hann út svo víða:
guð gæfi ek vissi þær hetjur bornar
er hug bæru við mik stríða;
þar stendr ein borg fyri Bern,
þar býr í kóngrinn þiðrik.

53 erindi; sbr. Vedel og Syv I, 4; Abr. Nr. III (56 erindi).

132. Kvæði.

Þeir voru sjö ok sjösinnum tuttugu
er þeir fóru heiman frá Haldi,
ok er þeir komu til Brettíngsborgar
þeir slóu þar sínu landtjaldi;
dynr undir hestum, er danskir hofmenn út ríða.

67 erindi; sbr. Vedel og Syv, I, 5 (71 erindi); Abr. Nr. I (66 erindi).

133. Kvæði.

Þat var en stolta frú Grímhildr,
húu lætr mjöðinn blanda
og býðr til sín röskum riddurum
af öllum framandi löndum;
sú var grimm og gribbuleg í æði.

43 erindi; sbr. Vedel og Syv I, 7; Abr. Nr. XIV (42 erindi), en í hinum dönsku er ekki viðkvæði.

134. Kvæði.

Þat var hin stolta frú Grímhildr
hún lætr brugga ok blanda,
þat var mörg hetja harla gild
er hún rèð boð eptir senda;
sínum bræðrum sú varð skæð um síðir.

37 erindi; sbr. Vedel og Syv I, 8; Abr. Nr. XV og er ekkert viðkvæði í hinum dönsku.

135. Kvæði.

Svoddan kappa sem hann Högni var
og hans bróðir Folqvard spilmann
hvar finnr mann nú nokkurn þann
er haldast þeim líkr kann;
samt urðu þeir af svikum yfirstignir.

40 erindi; sbr. Vedel og Syv I, 9 (41 erindi); Abr. Nr. XVI og er ekkert viðkvæði í hinum dönsku.

136. Kvæði.

Eg vil af landi reisa
kvað meistari Hildibrand,
hver vill mèr veginn vísa?
at Bern í Grikkjaland,
hann er mèr ókunnr orðinn
í þrjú og þrjátigi ár,
ei hefi eg um hann ferðast
og ekki frú Judtu eg sá.

20 erindi; sbr. Vedel og Syv I, 10; Abr. sleppir þessu kvæði (V, 60) af því það er þýzkt að uppruna; þó er þetta eitthvert hið elzta þýðverskt kvæði, sem menn halda sè kveðið á áttundu öld (útg. af bræðrunum Grimm 1812. 4to.).

137. Kvæði.

Þat var enn úngi Úlfr senn,
er inn fyrir kónginn rèð stefna:
vilit þèr lána mèr yðar menn
míns föðurs dauða að hefna;
sem[1] *fánginn liggr á heiði.*

55 erindi; sbr. Vedel og Syv I, 11 (58 erindi) og Abr. Nr. IX.

138. Kvæði.

Sterki Þiðrik býr sig út af Bern
með bræðr átján stífa,
hver þeirra hafði syni tólf
hugðu manndóm stóran drífa;
nú stendr stríðit norðanvert við Jutland.

[1]) eða: „þat kærir sá sveinn, sem f. l. á. h.", og er það sama viðkvæði og í hinni dönsku vísu.

29 erindi; sbr. Vedel og Syv I, 12; Abr. Nr. IV.

139. Kvæði.

Þat var meistari kóng Þiðrik,
hann skyldi frá Bern út ríða,
þar fann hann eitt leon ok enn leiða lindorm
ljótlega ójafnt stríða;
þann lindorm tók hann þó einn af.

39 erindi; sbr. Vedel I, 12 [1]; Syv, I, 13; Abr. Nr. V. Í dönsku kvæðunum eru 40 erindi.

140. Kvæði.

Búrman heldr á foldina út,
hann lætr sinn skjöld þar skína
ok gjörir innboð fyrir Íslands kóng
ef hann á dóttur væna;
Olgeir danski hann vann sigr á Búrman.

32 erindi; sbr. Vedel I, 13 (33 erindi); Abr. Nr. VI (32 erindi). Í íslenzka kvæðinu er hleypt úr 3ðja erindi hjá Vedel og Syv, en Abr. hefir hleypt úr 10da erindi og þótt það klúrt.

141. Kvæði.

Þat var hinn háfi Bermus risi,
hann óx yfir alla múra;
hann var galinn en aldrei vís,
enginn mann kunni honum stýra;
en skógrinn stendr allr vafinn í blómstrum.

50 erindi; sbr. Vedel I, 14; Syv I, 15; Abr. Nr. VII (51 erindi).

142. Kvæði.

Sigurðr sló sinn stjúpföður í hel
fyrir sinnar móður bezta,
nú lystir hann til hófa at ríða
ok lukkunnar þar at freista;
all-lystugt rennr hann Grani undir Sigurði.

21 erindi; sbr. Vedel I, 16; Syv I, 17; Abr. Nr. XI.

143. Kvæði.

Þat var enn háfi Bermus risi,
hann var stórt óhæfi,
hèr með grimmr ok at heiðri visinn
við hann rèð enginn hans æfi;
en skógrinn allr er i blóma.

47 erindi; sbr. Vedel I, 18; Syv I, 19; Abr. Nr. VIII.

144. Kvæði.

Kóngrinn ræðr fyrir borginni
ok einn fyrir öllu landi,
ok svo fyrir margri röskri hetju
með nakit sverð í hendi;
meðan ræsir ræðr fyrir borginni.

53 erindi; sbr. Vedel I, 19; Syv I, 20; Abr. Nr. II.

145. Kvæði.

Grímr hann reikar á gólfinu
ok getr vel leikit með sverð:

---

[1]) Þar eru tvö kvæði með sömu tölu.

gefi þèr oss frú Íngibjörgu
útí vors herra ferð;
nú siglir hann Grímr af landi.

23 erindi; sbr. Vedel I, 20; Syv I, 21; Abr. Nr. XIII (25 erindi).

146. Kvæði.

Þat var hann Þór af Ásgarði
er ríðr yfir grænt engi
þar tapaði hann sínum hamri af gulli
ok hafði nú vantað lengi;
svo vinnr mann Sverkind.

27 erindi; sbr. Vedel I, 21; Syv I, 22 (sleppt hjá Abr. V, 60). Þetta kvæði er til á dönsku og á svensku, og er sprottið af sömu sögu og „Hamars-heimt" í Sæmundar-eddu; til eru og fornar íslenzkar rímur, sem kallaðar eru „Þrymlur" — en það nafn er dregið af þursinum Þrym, jötna konúngi — útaf þessu sama efni; af þeim er brot á skinni í safni Árna Magn. Nr. 604. G. í 4to.

147. Kvæði.

Álfr býr í Oddaskeri
er ríkr ok kátr við alla,
á hann sèr tvo alröskva syni
er láta sik kempur kalla;
ok nú rekr úlfinn á hvítan
sand fyrir norðan.

24 erindi; sbr. Vedel I, 22; Syv I, 23; Abr. Nr. XVIII. Efnið í kvæði þessu er einvígi Hjálmars og Ángantýs á Sámsey, sem sagt er frá í Hervarar sögu, en í hinu danska kvæði eru nöfnin nokkuð afbökuð (Angelfyr — Helmer Kamp). Álfr í Oddaskeri er Arngrímr berserkr.

148. Kvæði.

Sveinn Felding hann sitr í Helsingborg
ok hrósar sinni ferð,
æ var hann blíðr örr án sorgar
ok girðir sik við sitt sverð;
opt ferr svo, at einn er öðrum meiri.

47 erindi; sbr. Vedel I, 23; Syv I, 24; Abr. Nr. XX. Viðkvæðið er ekki í hinum dönsku kvæðum.

149. Kvæði.

Þat ástundar inn til Danmerkr
allmargr erlegr mann,
ok þar koma fleiri þýzkir riddarar
en ek nú nefna kann;
þeir ætla inn í Danmörk.

43 erindi; sbr. Vedel I, 24; Syv I, 25; Abr. Nr. XXI (44 erindi).

150. Kvæði.

Eg sè svo yfrið mart orlogsskip
at fara með gyllta branda

þat mun enn sterki Álfr í svip
ok ætla híngat til landa;
þat vinnr hann Ribold riddari sá eini.

31 erindi; sbr. Vedel I, 25; Syv I, 26; Abr. Nr. XIX Hjá Vedel og Syv er viðkvæðið skammstafað, en Abr. sleppir því.

151. Kvæði.

Einn skógr liggr í Vestrhafi,
þar ætlaði einn bóndi at byggja,
hann gjörir þángat hauk ok hund hafa
ok hugar um vetr þar liggja;
þau villudýr ok dýrin út um skóginn.

38 erindi; sbr. „Eline af Villenskov" hjá Vedel og Syv II, 1; Abr. Nr. XXIII.

152. Kvæði.

Kóngrinn og vor únga drottníng
þau sitja við breiða borð
og ber þeim þá allmart á túngu
um þá söltu sjóferð;
svo flýgr hann yfir að Rín.

50 erindi; sbr. „Germand Gladensvend" hjá Vedel og Syv II, 2; Abr. Nr. 25. Kvæðið Nr. 94 hèr fyrir framan er líks efnis.

153. Kvæði.

Hrafninn flýgr um kvöldin,
er á daginn ekki má;
sá skal hafa þá krönku lukku
enu góðu kann ei fá;
en hrafninn hann flýgur á kvöldin.

31 erindi; sbr. „Verner Ravn" hjá Vedel og Syv II, 3; Abr. Nr. XXVI. — Til er á Íslandi önnur útlegging af kvæði þessu, sem er liðlegri en þessi, og kunna hana sumir fyrir sunnan; af henni hefir nýlega komið brot til safns vors.

154. Kvæði.

Þar gár einn björn á Dalbý heiði,
hann er bæði sterkr og feitr,
uxana og hestana allt leggr hann í eyði;
en vèr höfum ágætan frið í Danmörk.

28 erindi; sbr. Vedel og Syv II, 4; Abr. Nr. XXIV.

155. Kvæði.

Þar býr ein frú Danmörku í
frú Hildi litlu lætr hún sik kalla,
hún lætr byggja eina borg á ný
hún skín yfir Danmörk alla;
þeir mega allvel í Danmörk.

30 erindi; sbr. fyrsta kvæði um „Rosmer Havmand" Vedel og Syv II, 6; Abr. Nr. XXXI.

156. Kvæði.

Bukki bein og Elvar-stein,
og fleiri kann eg ei nefna,
þeir lètu sèr byggja einn harðan knör
til Íslands munu þeir stefna;
en mína trú eg brýt aldrei.

26 erindi; sbr. annað kvæði um „Rosmer Havmand" hjá Vedel og Syv II, 7; Abr. Nr. XXXII (24 erindi).

157. Kvæði.

Íslands kóngr lætr byggja skip eitt
allnærri Íslands síðu,
þá er það gamla ráð var dautt
þá gjörði það sveinunum kvíða;
þá þeir fengu frið í haf út at sigla Norðmenn.

22 erindi; sbr. þriðja kvæði um „Rosmer Havmand" hjá Vedel og Syv II, 8 og Abr. Nr. XXXIII (23 erindi).

158. Kvæði.

Eg lagði mitt höfuð við elfar hæð,
mín augu tóku að dvala,
í því komu tvær jómfrúr mèr að
og vildu við mig tala;
síðan eg hana fyrst sá.

12 erindi; sbr. hið danska kvæði „Elver-Höi" hjá Vedel og Syv II, 9, og Abr. Nr. XXXIV.

159. Kvæði.

Skjöldúngs menn ríða um skóginn væna,
þeir skjóta þar hjört og hind
og finna undir lindi græna
eina fríða barnkind;
í háfa lopti hvílir hún Elín væna.

33 erindi; sbr. hið danska kvæði „Ung Axelvold" hjá Vedel og Syv II, 12, og Abr. Nr. CLXVI.

160. Kvæði.

Það var enn gamli greifi
hann vaknar um miðja nátt
og sagði drottníngu sína sterku drauma
bæði skírlega og brátt;
af Englandi [1].

38 erindi; sbr. hið danska kvæði „Orm Ungersvend" hjá Vedel og Syv II, 13 (40 erindi) og Abr. Nr. CLXVII (38 erindi).

161. Kvæði.

Ólafr konúngr og hans bróðir
þeir deildu um Noregs sker
það er svo fagurt í Þrándheimi að hvíla.

50 (51) erindi; sbr. kvæðið um Ólaf konúng helga og Harald harðráða hjá Vedel og Syv II, 14 og Abr. Nr. LVII.

---

1) í annarihvorri vísu er þetta viðkvæði, en í annarihvorri: „af Jutlandi".

162. Kvæði.

Það var enn helgi Ólafr kóngr
hann rèði fyrir Noregs landi,
orð guðs styrkti og rèttinn lengi
að hèldi það menn og kvendi;
þar skín svo sól sem gullið
rauða í þrándheim.

19 erindi; sbr. Vedel og Syv II, 15 og Abr. Nr. LVIII.

163. Kvæði.

Sólin skín svo skært um dag
skírlega hún gjörir allt styrkja,
af því er nú komið allt vel í lag
að burt er nóttin hin myrkva;
þann eðla herra þeir vógu
með órètti.

47 erindi, um dauða Knúts hins helga Danakonúngs; sbr. Vedel og Syv II, 16 (Abr. sleppir þessu kvæði, V, 61).

164. Kvæði.

Nú viljum vèr kveða um hertoga Knút
hið bezta er uppá kunnum finna,
hann var yfir Slesvík einn herra prúðr
í hjarta trúfastr ok sinni;
en illa lukkast óguðleg ráð um síðir.

20 erindi, um dauða Knúts lávarðar, hertoga í Slesvík, sbr. Vedel og Syv II, 17 (Abr. sleppir þessu kvæði, V, 61).

165. Kvæði.

Árla um morgin, er lóan hún saung
undir grænum hlíða,
herra Karl klæddist fyrir sinni sæng;
kóngrinn af Danmörk hann lætr þess hefna.

31 erindi; um það þegar Svarti-Plógr drap Eirík konúng eymuna á þíngi, og hefndi svo bróður síns, herra Karls; sbr. Vedel og Syv, II, 18; Abr. Nr. LX.

166. Kvæði.

Árla morguns er dagur rann
af sæng klæddist herra Tidamann
og hann fór í sína skyrtu svo væna;
svoddan lofa suðrbúar allir.

10 erindi; sbr. hið danska kvæði „Herr Tidemand" hjá Vedel og Syv II, 19 og Abr. Nr. LXI.

167. Kvæði.

Það var enn úngi Sverki
er gár fyrir Dana kóngi standa:
minn eðla herra, mèr reiðist þèr ekki,
þó minn klagi eg fyrir yðr vanda;
því bera riddarar þeirra skjöldu
að það grætir svo margan.

38 erindi; sbr. kvæðið um Sörkvi Svíakonúng hjá Vedel og Syv II, 20 og Abr. Nr. LXXIV (40 erindi).

168. Kvæði.

Minn herra hefir fest einn rósarblóma,
guð unni henni vel til Svíaríkis koma;
það hjálpar svo lítið að kvíða.

28 erindi; sbr. Vedel og Syv II, 21 og Abr. Nr. LXXXV.

169. Kvæði.

Kong Valdimar og herra Strángi
þeir sitja við breiðu borð
og þeir byrjuðu innbyrðis að tala
allmart gamansamt orð;
þar siglir herra Strángi móti drottníng Dagmar.

40 erindi, um bónorðsför Stranga Ebbasonar til Bæheims að sækja Margrètu drottníngu, sem síðan var kölluð Dagmær, handa Valdemar konúngi sigursæla; sbr. Vedel og Syv II, 22 og Abr. Nr. LXVII.

170. Kvæði.

Það er hann Þorkell Þrándarson
ríðr sig undir ey,
lokkar hann frúna Aðallist
þá velbornu mey;
fellr dögg á fagra eik í lundi.

63 erindi. Til eru aðrar uppskriptir af þessu kvæði á íslenzku, með öðru viðkvæði. Hið danska kvæði um Þorkel Þrándarson (Syv IV, 69; Abr. Nr. CC) er miklu lengra (172 erindi).

171. Kvæði.

Það var Behmer-drottníngin
tekr sína dóttur að læra:
nær þú kemr í Danmörk inn
þèr veitist heiðr og æra;
sú jómfrú kom af Behmer landi.

21 erindi, um ferð Dagmær drottníngar til Danmerkr; sbr. Vedel og Syv II, 23 og Abr. Nr. LXVIII.

172. Kvæði.

1. Steinfinnr og Stáler
þeir voru þjófar báðir;
orðlofsins biðjum vèr.
2. Stáler
þeir voru þjófar báðir
og fóru að stela í þann bý
er þeir vissu dauðan bóndann í;
orðlofsins biðjum vèr.

26 erindi. [Stáler fór í stofu að kveða, en Steinfinnr í búr að stela. Húsfreyja er nefnd Ása. Barn hennar í vöggu varaði hana við, en hún hafði týnt búrlyklunum og komst þjófrinn undan með bezta spjót bónda]. Ekki þekkjum vèr aðrar uppskriptir af þessu kvæði.

173. Kvæði.

Herra Pètr sat í Svíaríki,
gyrðr var hann sverði,
þá kom honum það fyrst í hug
að byrja Jórsalaferðir;
grasið grór undir þeim græna hlíða.

34 erindi. [Herra Pètr fer út í Austrríki, og drekkr þar óminnis-öl, svo hann gleymir Kristínu, festarmey sinni; hún fer í karlmanns búníngi og sækir hann]. Ekki vitum vèr aðrar uppskriptir til vera af þessu kvæði á íslenzku, en á dönsku er kvæði um sama efni í „Levninger af Middelald. Digtek." I, 12.

174. Kvæði um Axel og Valborgu.

með þessari fyrirsögn: „Ein mikilega falleg og mjög dægileg historisk vísa, um Axel Þórðarson og Valborgu Imersdóttur, í hverri lukkunnar óstöðugleiki má rèttilega sjást og þekkjast; með sitt lag, sem líkar".

Gulltafl lèku við eð breiða borð
brúðir tvær, glaðlyndar við alla,
með lystisemi og ærleg orð,
undarlega mart kann falla;
því lukkan hún vendir sèr opt um.

200 erindi; sbr. Syv IV, 23; Abr. Nr. CXLIII.

175. Kvæði. Kötludraumr.

Már hefir búið
manna göfugastr
nýtr höfðíngi
á nesi Reykja;
hans frá ek kvinna
Katla hèti,
sú var menja skorð
manna stórra.

Kvæði þetta er hèr 61 erindi, og eru þessi seinast:

60. Vurðu smíðir
vonum bráðari,
þeim snerist fljótt í hag
um þat ok annat.
Mik bað *Helga*
at hrósa skyldi
kátlynd í brag
Kötlu-draumi.

61. Minnstu hvervetna
hvat ek segi
ok erindum
engum gleymir,
svo at uppfyllist
öll þeirra tala
ok *sextugt* verði
síðast í kvæði.

Af kvæði þessu eru margar uppskriptir til, og mjög ólíkar, því sumar eru 88 erindi, en sumar ekki nema hèrumbil 50. Í safni Árna Magnússonar (154. 8vo) eru 6 uppskriptir af kvæðinu, og er þó engin þeirra samhljóða þessari.

176. Vambarljóð.

Sat gullauðigr
gylfi at landi,
sá er höldar
Hríng kölluðu;
konu átti hann sèr
kynstórrar ættar;
kappsamr konúngr
kænn at flestu.

Kvæði þetta er hèr 62 erindi; í öðrum uppskriptum (t. a. m. A. Magn. Nr. 154. 8vo) er það 80 erindi, og byrjar þar með formála:

„Það mundi þjóðum
þykja betr
ef skemtan fengi
af skýru mengi" o. s. frv.

177. Gull-Kárs kvæði.

Nefnt hafa ýtar
Eirík konúng,
þann er forðum rèð
fyrir Grikklandi;
sá var mildíngr
mestrar sælu,
varð ei skýrri
skjöldúngr alinn.

71 erindi.

178. Kvæði.

1. Þau voru börnin brigðu smá
er báru sèr horn at munni;
en drósin dillaði þeim hún unni.
2. Frúin sitr í ríkinu
sú kann mart at vinna:
at lesa á bækr rúna mál
ok sauma silkitvinna;
en drósin dillaði þeim hún unni.

60 erindi. [Vilhjálmr borgargreifi og Logi í Vallarhlíð elska báðir frú Aðallist; Vilhjálmr fær hennar, en Logi sitr um hann og vegr hann. Frú Aðallist eignast son eptir dauða bónda síns, og elr hann upp á laun; hann vegr Loga í Vallarhlíð]. Áþekkt kvæði þessu er til á dönsku, og er prentað í „Tragica" Nr. 18.

179. Kvæði.

Eptirdæmið eitt eg sá
hjá einum högum manni,
væri mèr skylt að skýra frá,
ef skaparinn vildi mælsku ljá:
hvernig barninu bjargaði himna svanni.

12 erindi; um jarteikn Maríu, guðs móður, á barni, sem gleypti ró af nagla í smiðju; skáldið nefnir sig í seinustu vísu á þenna hátt:

Himnaríkis braut og brú,
bænina heyrðu mína,
sjáðu svo til signuð frú:
að sálin gjaldi ekki nú,
þó *skeifu-efnið* skrafi um miskun þína.

Kvæðið er án efa ort fyrir siðaskiptin.

180. Kvæði.

Staðrinn einn var stór og ríkr,
er stóð á landi einu,
enginn fannst þar annar slíkr
inni eg svo í sögunni á víkr,
þeir lofuðu guð með ljóssins orði hreinu.

16 erindi; þetta kvæði er það sem kallað er „Gyðíngs diktr", en sumar aðrar uppskriptir bæta framanvið og hafa upphafið svo:

Hèr vil eg ágætt æfintýr o. s. frv.

sbr. A. Magn. Nr. 150. 8vo. — Þetta kvæði virðist einnig vera frá pápiskri öld.

181. Kvæði.

Það er upphaf dygða
að elska Jesúm Krist,
höldar heimsins bygða
heiðri þig með lyst,
himna kónginn, hjálpar von,
af öllu trausti eg vil dýrka
Jesúm Maríu son.

47 erindi. [Um drottníngu eina, sem varð fyrir svikum og var flutt á eyðisker; þar birtist María henni og gaf henni líknargrös; svikararnir urðu sjúkir og hún læknaði þá með grösunum, eptir að þeir höfðu sagt upp alla sögu. Konúngr vildi sættast við hana, en hún vildi ekki og fóru þau bæði frá ríkinu og í einsetu].

182. Kvæði.

Eg veit þegar mín æfi þver
ángrið gjörvallt dvínar,
einn guð þekkir allar raunir mínar.
Mjög var eg fagurt meybarn smátt
þá móðirin rèð mig fæða
þær sveipuðu mig með silkið blátt
silfr og gullið rauða; *einn g. þ. a. r. m.*

25 erindi fyrir utan viðkvæðis-stefið í upphafi. Efnið er sama og áðr var getið „um greifans dóttur af Vendel" (Nr. 40), en þetta kvæði er eitt af hinum eldri vikivaka-kvæðum, og laglega ort.

183. Kvæði.

Ekki er fegurðin öll til sanns
eins að reyna og sjá,
af því veit eg *að ætlan manns*
optlega bregðast má.
Fundið hef' eg í fróðleiks bók
fallegt vísu efni,
eittsinn þetta að mèr tók
fyrir únga menja gefni
mèr þó verði á mælsku stans
mun eg þar hætta á;
en eg veit *að ætlan manns*
optlega bregðast má.

37 erindi fyrir utan viðkvæðis-stefið í upphafi. [Kaupmaðr einn gisti hjá riddara, þar var borið um höfuð af manni yfir borðum, og tvo dauða menn fann kaupmaðr hánga í húsinu; hann hugði sèr búinn bana, en daginn eptir sagði riddarinn honum efni til þess: höfuðið var af manni sem fíplað hafði konu hans, en hinir dauðu voru bróðursynir hans, sem voru drepnir í hefnda skyni, en hann ætlaði að hefna aptr á móti].

184. Kvæði.

Margslúngnir meina
mart takist sèr,
en *ráðugir reyna*
hvað reynslan holl er.
Borgara einum birti eg frá,
er brúði átti ljósa
næsta fríða á brún og brá,
bar hún af hópnum drósa
málari bjó þar mjög skammt frá
meður frú og sveina;

ráðugir reyna; | *ráðugir reyna*
kóngsgarðinum opt var á | *hvað reynslan holl er.*
og erfiða fer;

19 erindi, fyrir utan viðkvæðastefið í upphafi.

185. Kvæði.

1. Hvar skal sekkrinn standa?
vèr kyrjum með þann jóla saung;
Þar músin má ekki granda;
melior, melior,
stattu upp nirfill, kirfill, tirfill
axin vaxin klundr jól.

2. Settu' hann hjá minnar dóttur sæng;
vèr kyrjum með þann jóla saung;
þar er sá minnsti músagángr
melior, melior o. s. frv.

Hèr er kvæðið ekki lengra, og sýnist vera brot eitt.

186.

Jófreyr kompán fèll af bát,
hans varð skyrta og línbrók vát,
hann fór til grunns og stóð vel pund,
lá þar í millum steina;
engan klerkinn heyrðum vèr svo fyrri láta;
ínglar og dínglar
um þann kalda sjá,
það mun damma gráta.

Þetta er heldr ekki lengra og sýnist það vera brot eitt; það er seinast í bókinni.

Hèr er ekki tækifæri til, að lýsa til fullnustu hvílíkr sè uppruni hinna íslenzku fornkvæða, hversu þau aðgreinist, og hversu þau hafi haldizt við, mest á túngurótum kvenna og karla af öllum stèttum; vèr skulum hèr einúngis geta þess, að í bók þessari er bersýnilega safnað kvæðum eptir því, sem þeir hafa getað komizt yfir sem safnað hafa, án þess að raðað sè kvæðunum eptir neinni reglu, eða neinum aldri; þessvegna eru sömu kvæði rituð tvisvar, þegar þau hafa fengizt í fleirum uppskriptum en einni, og þessvegna eru eins þau kvæði tekin, sem eru íslenzkuð á 17du öld, líklega eptir Vedels safni af hinum dönsku kvæðum, sem prentað er í Rípum á Jótlandi ár 1591; einsog hin, sem bersýnilega eru miklu eldri. Þegar vèr berum saman kvæðabók þessa við þá elztu íslenzku kvæðabók sem vèr þekkjum nú, bók sera Gizurar Sveinssonar frá Álptamýri, frá 1665, þá sjáum vèr, að framanaf er

sama röðin í báðum, að heita má, en síðan er hèr skotið inn í kvæðum, og ekki tekin þau öll sem sera Gizur hefir; þetta hyggjum vèr votta það, að bók þessi muni ekki vera rituð að framanverðu eptir bók sèra Gizurar, þó hún gæti verið það tímans vegna, heldr sè báðar ritaðar eptir eldri bók, einni eða tveimr, sem hafi haft að geyma það sem báðar þessar hafa, en ekki meira. — Vèr skulum hèr geta þess, að eptir því sem Árna Magnússyni hefir verið sagt, og hann hefir skrásett, þá vita menn, að fjórir menn á Íslandi hafa einkum snúið dönskum kvæðum: 1) Vigfús nokkur Jónsson, annaðhvort sá, sem var sýslumaðr í Kjalarnes þíngi 1569 og þar eptir, og hefir ritað mikið í brèfabók þeirri, sem Árni Magnússon kallaði „Bessastaða bók" (Liber Bessastadensis, A. Magn. Nr. 238. 4to); eða annar nokkru seinna[1]. 2) Jón Ólafsson Indíafari, á Svarthamri í Álptafirði, við Ísafjarðardjúp; Snæbjörn Pálsson hefir sagt Árna Magnússyni, at Jón hafi íslenzkað kvæðin um „Marsk Stíg". (A. Magn. á miða við 151. 8vo). 3) Magnús Jónsson, faðir Árna Magnússonar, fyrst prestr á Kvennabekku (1658-1666), og síðan sýslumaðr í Dala sýslu (1682, † 1683 eða 4); eptir hann hefir Árni Magnússon frètt til eins kvæðis hjá Guðrúnu Hákonardóttur (í Breiðafjarðardölum), en svo virðist sem hann hafi aldrei fengið það, og það hafi verið týnt skömmu eptir 1700 (A. Magn. á miða við 151. 8vo). — 4) Magnús Jónsson í Vigr, sá sem hefir upphaflega látið rita bók þessa, og er líklegt hann hafi snúið mörgum af kvæðum þeim sem hèr eru tekin beint eptir dönsku kvæðunum og heldr stirðlega ort. Kristín, dóttir hans, hefir sagt Árna Magnússyni frá, að hann hafi íslenzkað kvæðin, en þó ekki tilgreint hver þau verið hafi, en svo hafa börn Magnúsar í Vigr verið fastheldin á kvæðabók þessari, að Árni Magnússon hefir aldrei fengið hana í hendr svo menn viti.

Ólafr stúdent Ólafsson í Skagafirði hefir sent: 1) „Lyginnar hrósan", eptir meistara Þorleif Halldórsson, sem var skólameistari á Hólum og andaðist 1714. Rit þetta þótti á sínum tíma merkilegt og sýna mikinn heimspekilegan skarpleika höfundarins, og getr Finnr biskup þess (Hist. Eccl. 3, 551) og Jón Espólín (Árb. IX, 14). Afskript þessi er samin eptir tveimr, var önnur eptir sera Guðmund Sveinsson á Barði, og önnur eptir Pál djákna Sveinsson, og er á 59 blss. í 8blaða broti með þèttri fljótaskriptarhendi Halldórs Hjálmarssonar. — 2) afskript af

---

[1]) Vigfús hefir snúið kvæðinu: „*De vare syv og syvsindstyve*" o. s. frv. (Abr. Nr. 1), og er það í Árna-Magnússonar safni (151. G l. í 8vo), en það sem hèr er á bókinni (sjá 132) er önnur útlegging, sem vèr ætlum vera eptir Magnús í Vigr.

nokkrum skjölum, með hendi sera Jóns prófasts Konráðssonar á Mælifelli eptir uppskript Sveins lögmanns Sölvasonar, það er: a) Testament Þorvarðar Loptssonar hins ríka á Möðruvöllum († hèrumb. 1446); b) Dómr Árna lögmanns Oddssonar og sex manna yfir Torfa Erlendssyni í orðamáli við Helga Sveinsson, á Vatnsleysu í Biskupstúngum 4. dag Decembris 1660; c) Dómr Orms sýslumanns Daðasonar í barneignar máli Magnúsar Þorvaldssonar með Þrúði dóttur Bjarna Pèturssonar á Skarði, dómrinn var lesinn upp á Ballarár þíngi 3. Marts 1739; d) brèf Sigmundar Þorvarðssonar til Bjarna sýslumanns Halldórssonar á Þíngeyrum, með strángri áminníngu útaf drætti á málum hans; e) „Látra-Ljúflíngs brèfið til sveitar-Ljúflíngsins", með ýmislegum kríngilegum orðum; það byrjar svo: „sæll vertu Sveita-Ljúflíngr, maura-mylkíngr og mála-gæflíngr" o. s. frv. — Meiníngin brèfs þessa sýnist vera, að ávíta þjóf, undir því yfirskyni sem einn álfamaðr (Ljúflíngr) skrifi öðrum til. — 3) Afskript af kvæði eptir Benedikt sýslumann Bech í Skagafirði, sem hann kallar „Ljúflíng"; Það er ritað móti kvæðinu „Kötludraumi", og álfatrú allri, með mjög óskáldlegum ástæðum. Kvæði þetta sýnist vera ritað með hendi Hálfdanar Einarssonar skólameistara, og byrjar svo:

Sinni trú skal sèrhver lýsa
sömuleiðis þar til vísa
sem hún er í nokkru naum;
ef einhver vildi eptir hlera
eg vil sama í þessu gera
kýmilegum Kötludraum.

alls er kvæðið 69 erindi.

Guðmundr Sigurðsson í Gaulverjabæ hefir sent afskriptir af fjórum kvæðum, þau eru: a) „Gimsteinn, ortr af Bergsteini blinda".

Heyr ilmanda hjartans yndi,
himna blóm og veraldar sómi,
lýða vegr og lækníng þjóða
lausnarinn mætur, Jesús sæti!
Fræða gjörð með fögrum orðum
flotna láttu af hjartans botni,
svo verði þèr til vegs og dýrðar
vunninn heiðr af þessum munni.

Þetta kvæði er til á skinnbók í Árna Magnússonar safni (Nr. 622. 4to), og er þar kallað „Krossdrápa Halls prests", en þó er það rètt kallað „Gimsteinn", því það stendr í kvæðinu sjálfu (124. erindi)[1]:

„*Gimsteinn* vil ek af göfugu emni
fyrir græðarans písl at heiti kvæði".

En hitt mun líklega vera rèttara, að höfundr kvæðisins sè Hallr prestr, en ekki Bergsteinn blindi. Þessi Hallr prestr hefir ort fleiri kvæði: Mikaelsflokk, Nikulásdrápu og Maríuvísur, og eru öll vel ort og liðugt, en ymsar orðamyndir sýna, að kvæðin sè ort eptir 1400. Árni Magnússon hefir ritað á einum stað, að þessi Hallr prestr hafi verið Ögmundarson. Afskript þessi af kvæðinu er annars eptir slæmu handriti,

[1]) eptir A. M. 622. 4.

því bæði er hverju erindi skipt í helmínga, einsog tíðkazt hefir í afskriptum hrynhendra kvæða (með Lilju-lagi) síðan í byrjun 17du aldar, og einkum síðan „Kvæðabókin" kom út á Hólum; og þar með vantar mikið í kvæðið víða, svo að það er hèr 152 vísuhelmíngar, eða 76 erindi, þar sem það er í skinnbókinni 125 erindi eða 250 vísuhelmíngar. Þar að auki eru orðin afbökuð víða í kvæðinu. — b) Engildiktr (85. erindi: „*Engildiktrinn* endar hèr" o. s. frv.); upphafið er svo:

Eg hefi sèð á einni bók — fyrir hendur mèr það efnið tók,
ekki alls fyrir laungu — vilda eg heldur vera að því en aungu.
æfintýr og orðin klók,

Kvæðið er 86 erindi, og er ort af Gunnlaugi presti (84 erindi: „Gunnlaugr prestr að gamni sèr — gjörði saman að hnýta" o. s. frv.) — c) „Eitt andlegt kvæði, ort af sál. sera Jóni Guðmundssyni", með vikivaka lagi; þetta er viðkvæðis-stef:

Jesú góði minnstu mín — *engu kvíða eg skal þá*
megn þá sorgin brjóstið sker: — *nær ertu hjá mèr.*

Upphaf: Þegar hjartað þrautir lýja o. s. frv. 21 erindi.

Prestrinn sera Jón Eyjólfsson á Stað í Aðalvík hefir með mikilli nákvæmni safnað og skrifað upp bæði fornkvæði, þulur, gátur og ýmislegt annað; er það rúmlega 70 að tölu og allt safnað eptir ymsum þar vestra, í Vigr og á Snæfjöllum og í Aðalvík, sem hafa kunnað þetta, en hann hefir tilgreint við hvað eina eptir hverjum það sè tekið. Þar eru þessi fornkvæði:

1. Kvæði.

(Álfrinn): Hvert hefir þú gengið
snör mín hin snarpa? *og dillildó.*
(mærin): Eg gekk mig á dalinn fram
hár minn Kári! *og korriró.*

9 erindi, og sýnist það vera hèr fullkomið (sbr. Ant. Tidsskr. 1849-1851, bls. 23).

2. Kvæði um Ólaf liljurós og álfkonuna:

Ólafr reið með björgum fram — *sagði hann*
rauðr loginn brann — *þá lá búinn byrinn undan björgunum fram.*
hitti hann fyrir sèr álfa rann;

22 erindi.

3. Kvæði.

Kristín átti syni þrjá — *það kostar svo margan gullpening í lófa.*
öldin man til hófa
aldrei mátti' hún þá alla sjá.

12 erindi. [Kristín og þerna hennar grafa upp orm úr jörðu, og brugga

svikavín. Hún býðr syni sínum þetta „heilsuvín"; hann skipar henni að drekka fyrst af „horninu", en hún kveðst ekki mega, því „föstudagr er í dag". Þegar leið að morni þá drakk hún, og þegar drykkrinn „kom á barka þá sprakk hennar hjarta"]. Ekki höfum vèr sèð aðra uppskript eins og þessa af því kvæði.

4. Kvæði.

Kóngur talar við dóttur klár: ekki viltu giptast í ár;
þegar á úngum aldri *lifi eg enn og leik eg mèr aldri.*

20 erindi; sbr. Vigrbókina Nr. 72 (bls. 233 hèr að framan) og Antiqvarisk Tidsskrift 1846-1848, bls. 163.

5. Kvæði.

Ínga litla á önnur lönd *og vel mátti' hún hans bíða;*
og undir hlíðar *grænt og fagurt aldin undir*
gull voru hennar axlabönd; *hlíða.*

9 erindi; sbr. Nr. 69 í Vigr-bókinni og er það þar fyllra.

6. Kvæði.

Fóstra ráddu drauminn minn *mín liljan fríð*
um sumarlánga tíð *og fagurt sýngr svanrinn.*
eg skal gefa þèr gullskrín

15 erindi. Þetta er sama og annars er kallað „stjúpmóður-kvæði", sbr. Ant. Tidsskr. 1846-1848, bls. 165 og 1849-1851, bls. 21 og 22; Vigrbók. Nr. 48, bls. 228 hèr að framan.

7. Kvæði.

Bjó einn bóndi upp með á *hökulsmokkinn, vopnarokkinn*
í Pansalo við Pláturey[1] *reirðan, rei,*
átti hann óskadætur þrjár *ríddu, ríddu, rei, rei!*
í hofinu' og í stúsinrei[2];

4 erindi. [Bónda koma þau boð, að elzta dóttir hans sè numin burt, hann reið fram á skóg og sprengdi hestinn; á skóginum varð fyrir honum lítil stúlka]. Þetta er brot af sama kvæði og Nr. 70[3], og eru allar, nema fyrsta vísan, aðrar en þar eru, svo þessi brot fylla hvort annað að nokkru leyti, en viðkvæðið er hèr afbakað og nokkuð breytt, einsog til að kveða fyrir börnum.

---

1) þetta er afbakað úr: „í pansara og í plátu". 2) afbakað úr: „í hosum (?) og með strútinn breið". 3) í Árna Magn. safni, Nr. 151 (K 13) er upphafserindi á kvæði þessu, og hefir Árni ekki haft meira; það er þannig:

Bjó einn bóndinn upp með á hökulsmokkinn
í Pansal og í Platus reiðann- } rokkinn
hann átti sèr dætur tvær vokna- }
í stutzil og rutinreið reið hann einn.

8. Kvæði.

Frúin reið í akurgarð
hitt upp og stytt upp
týndi' hún af sèr húfunni og tók ei upp;
eptir ríður hennar bóndi Karvinus
hann tók hennar húfuna *upp*
og sprángaði með hana *víða*
með það skellir hún á að ríða.

8 erindi. Arni Magnússon hefir þekkt fyrsta erindið af þessu kvæði, en ekki meira (A. Magn. Nr. 151. J. 8vo) og er það nokkuð öðruvísi: „Hustrú reið til tíðanna" o. s. frv., „hempunni" fyrir „húfunni", og að öðru leyti lítill orð-atvika munr.

9. Kvæði.

Úti í miðjum garðinum hann axlar sín skinn,
hann Fúsentes,
þá gekk hann í höllina inn
fyrir kónginn Kes:
„heilir og sælir kóngrinn Kes!
Safala-kóngrinn sendi' yðr orð
og góðar gáfur,
hann vill yðar dóttur fá[1]
og frú skal kaupa fríða". —
„Hafi þèr sagt móðurinni til, henni Gunnhildes?" —
„Svo skal gjört", kvað hann Fúsentes.

5 erindi, með tilbreytíng á nöfnunum í hverju erindi. Þetta er án efa það, sem Árni Magnússon kallar „Fontintes kvæði", er þess getið með öðrum þesskonar kvæðum á blöðum í A. M. safni Nr. 151. 8vo (K), þannig: „Fontintes kvæði; hefir Grímur"; má þar af sjá, að Árni hefir verið búinn að frètta til kvæðisins, en ekki verið búinn að fá það.

10. Vikivakakvæði, með þessu viðkvæði:

Fagrar heyrða eg raddir
við niflúnga heim
eg get ekki sofið fyrir saungunum þeim.

Hèr er ekki nema fyrsta erindið af þessu kvæði; sbr. Antiqvar. Tidsskr. 1849-1851, bls. 22.

11. Kvæði, með vikivaka brag og þessu viðkvæði:

Kerlíngin eyddi, sem karlinn að dró.

Upphaf: Karl einn rèð með kerlíng búa

[1] sumir bæta við: „og verða mágur", en sleppa „og" í næstu línu, og er það líklega rèttara.

krönk voru þau af elli og lúa
ótal fjárins áttu grúa
undrum niður deyddi;
kerlíngin eyddi
hálft hið fjórða hundrað kúa
hann til skurðar niður sló;
kerlíngin eyddi, sem karlinn að dró.

9 erindi, og er 4. erindi ekki fullkomið.

12. Kvæði, með þessu viðkvæði:

Titlíngur í mýri
tínir hann bláber;
kveðið eptir kvæðið mitt,
þá líkar mèr vel.

5 erindi.

13. Kríngilnefju kvæði.

Mun ek frá karli
kunna' at segja, o. s. frv.

Þetta er einúngis brot af kvæðinu (sbr. Vigrbókina Nr. 46, bls. 228 hèr að framan).

14. Kvæði, með vikivaka brag, ort um laup, sem fauk fyrir Ólafi nokkrum, bónda á Höfðaströnd; þar er viðkvæðisstefið:

Kári voðir þandi
kom hann mèr svo nær;
Láfi sitr í landi
en laupurinn rær.

Upphaf: Hásetana hann hafði fjóra o. s. frv.

hèr er eitt erindi, en eiga að hafa verið fjögr alls.

15. „Rostúngskvæði, eignað sera Hallgrími Pèturssyni".

Upphaf: Rostúngurinn fór á frón
fram af sjófar hrönnunum, o. s. frv.

það eru samstæður í tveimr þulum, og er önnur 22 línur, en önnur 20 línur.

16. „Vappaðu með mèr Vala", 1 erindi.

17. „Nýpukvæði": Þetta börnin þylja og tjá o. s. frv. brot úr einu erindi.

18. Brot úr „Hindarkvæði", sem var „haft í vikivökum", er það 5 erindi og brot úr þulu, og byrjar svo: „Hèr fer hind af heiði" (sbr. Ant. Tidssk. 1849-1851, bls. 27).

19. Brot úr „Þórhildar leiki (í vikivökum)", ein staka („Þórhildur, þekk frú" o. s. frv.) — og annað brot úr viðkvæðis-stefi úr kvæði því sem fylgdi Þórhildar-leiki: „(Á Þórhildar-leiknum) þreyttur er eg núna" o. s. frv. — Bæði hendíngarnar fyrir leik þessum, og kvæðið sem fylgði honum er í kvæðabók í Árna Magnússonar safni (148. 8vo. fol. 338-339) og er sú bók frá Magnúsi Jónssyni í Vigr.

20. Stökur sem lúta að dansi og leikum: 1) „Móðir mín í kví, kví" o. s. frv. — 2) Um Vikivaka í Hruna: „Heyrðist hljóð í Hruna",

og hin alkunna vísa: „Held eg mèr í hurðarhríng" o. s. frv. 3) dansþula: „Dansinn var á Stapa ígær" o. s. frv.

21. Grýlukvæði sèra Stephâns í Vallanesi: „Ekki linnir ferðunum í Fljótsdalnum enn", 52 erindi (Ant. Tidsskr. 1846-1848, bls. 170 og 1849-1851, bls. 27).

22. Leppalúða kvæði: „Hèr er kominn hann Leppalúði, leiðinlega stór" o. s. frv. — 20 erindi. Leppalúði er látinn flýja inn í „Búrfell", undan klukknahríngíngu, þegar prestr lèt Gísla kórdjákna hríngja.

23. Brot af Skröggs kvæði („Skröggr í gátt er genginn" með viðkvæði: „Þegiðu blíðust barnkind mín" og „þegar hann teygir trjónuna fram úr skugga"). Sögurnar um Skrögg eru samtengdar við Grýlusögur, og átti Skröggr að vera hórgetinn sonr Leppalúða fram hjá Grýlu, sem segir í öðru Skröggs kvæði, mjög laungu, sem byrjar svo: „Eitt vil eg kvæði kveða, til gamans mèr", með sama bragarhætti og kvæðin 21 og 22. —

24. Stökur um „Jólasveina" og „Grýlu": 1) „Jólasveinar gánga um gólf"; 2) „Valka litla! vertu góð", sem er viðkvæðastef úr einu Grýlu kvæði, er vèr höfum enn ekki fengið; 3) „Grýla kallar á börnin sín", sem eiginlega er viðkvæðastef úr öðru Grýlu kvæði, sem ekki hefir fengizt, en er hèr nokkuð tilbreytt.

25. Nokkrar af þulum þeim, sem kalla mætti „reknar", af því hvert eptirfylgjanda erindi bætir atriði við hið fyrirfaranda og tekr upp aptr það sem áðr er talið. Þessar þulur eru:

1. Karl fór að brytja ket; þar kom að honum titlíngr;
karl hjó af honum nefið, þá sagði titlíngr:
Karl hjó af mèr nefið
kelr mig í nefið
eg get ekki bjargað mèr nè mínum börnum.
karl minn, gefðu mèr rauðan þráð um nefið,
svo eg geti bjargað mèr og mínum börnum.
Far þú inn til kerlíngar minnar
og biddu hana að gefa þèr rauðan þráð um nefið,
svo þú getir bjargað þèr og þínum börnum.
Titlíngr settist á vefinn Kerlíngar, og mælti:
Karl hjó af mèr nefið,
kelur mig í nefið
eg get ekki o. s. frv.

Þar eptir fer titlíngr til eins af öðrum, en allir neita, þar til hann kemr til steinsins. — 2) Þula, sem byrjar svo:

Hann tók upp og hann tók niður,
svo tók hann á frúinni,
hann tók uppá hennar *il*:
„hvað er það, mín jómfrú?" —
„Það kallast ilvegur,
ljúfurinn minn ljúfi!" —
„Heill sè þinn ilvegur!"
aðalstyrkur á minn fót
jarlinn reið á Danamót.

Þula þessi er í 16 erindum, og sýnist vera heil og rètt hermð. — 3. Þula, sem byrjar svo:

1. Eg sá þann mann
sem fleskið bar.
2. Eg sá þann hund
sem beit þann mann
sem fleskið bar.
3. Eg sá þann kepp
sem sló þann h. (o. s. frv.)

í 16 erindum. — 4. Þula sem byrjar svo:

1. Einn er drottinn allsherjar,
sem ríkir á himnum;
2. Segðu mèr hverir voru tveir?
tvær voru töflurnar Móyses
einn er drottinn allsherjar. (o. s. frv.)

síðan er talið til tólf, í eins mörgum erindum.

26. Einstakar þulur og vísur. 1) hin alkunna þula „Dansliljan", sem eignuð er sèra Þorláki Þórarinssyni á Ósi: „Við í lund" o. s. frv. — 2) Tröllaslags vísur:

a) Orustu ör var
áður á láði ódáða, o. s. frv.
b) Hríðgríðar hörð reið gjörðist
hrönnum svo tönn að mönnum, o. s. frv.
c) Fer hèr í fótspor
flokkum með stokkum vèr brokkum, o. s. frv.
d) Víst er hún Brana væn, kæn
með veldi burt skelldi frá eldi; o. s. frv. (um Brönu og Hálfdan Brönufóstra).

3) Samhendan: „Mig fyrir í blund brá", o. s. frv.

27. Gátur:

a) Hver er sá haukr
heitir apaldr, o. s. frv.
b) Mart hefir skeð
áðr en menn vissu, o. s. frv.
c) austan gjörðist ráð fyrir Ríbó, o.s.fr.
d) Draum dreymdi mig
fyrir dag lítið o. s. frv.
e) Karl gekk yfirum á, o. s. frv.

28. Barnaþulur ymsar, sumar af þeim með tilbreytíngum:

a) Sat eg undir fiskahlaða föður
míns o. s. frv.
b) Það er stúlkan mín
sem á undan ríður, o. s. frv.
c) Eg vilda eg ætti mèr
vænan hest að ríða, o. s. frv.
d) „viltu fiska fjóra?"
segir hann Þorsteinn manni,
o. s. frv.
e) Skip kom af hafi

Það var ekki hlaðið nema af
tómum leðrum, o. s. frv.
f) Kanntu að nefna steininn bív-
ívil?[1] o. s. frv.
g) Þórnaddar þula.
h) Táta mín, táta,
teldu dætur þínar, o. s. frv.
i) Sittu niður, sonur minn,
og súptu úr ausu, o. s. frv.
k og l) Stígum við stórum
stundum til grunda, o. s. frv.
tvær þulur ólíkar hvor annarri.
m) Heyrða eg í hamrinum
hátt var látið, o. s. frv.
n) Sat eg undir stofuvegg, o. s. frv.
o) Jón skjá
skellir á, o. s. frv.
p) Helga brella
hornaskella o. s. frv.
q) Faðir minn er útá sjó að róa,
móðir mín er í brekkunum að
hóa, o. s. frv.
r) Gott er að ríða sandana mjúka
það gjörir ekki hestana sjúka,
o. s. frv.
s) Lambið beit í fíngur minn,
skórinn datt í árgil o. s. frv.
með 5 tilbreytíngum.

29. Stökur ymsar:

a) Gimbillinn mælti
og grèt við stekkinn, o. s. frv.
b) Stóð eg uppá hól o. s. frv.
c) Selr spurði sel:
„sástu hvergi Þorkel?" o. s. frv.
d) Krumminn á skjá
skellir belgina þrjá, o. s. frv.
e) Krummi sitr kvíum á
kroppar hann á sèr brýrnar,
o. s. frv.
3 erindi ferskeytt.
f) Fór eg til berja
fyrra sunnudag, o. s. frv.
g) Stúlkan einn
stökk uppá hann herra Stein,
o. s. frv.
h) Jón á Múla
skapaði Skúla, o. s. frv.
i) Sá eg hjá sauðum
seggur var í nauðum, o. s. frv.
þrjár stökur.
k) Úti er kominn maður
og ætlar að biðja þín, o. s. frv.

Helgi Sigurðsson, kandídat, á Jörva í Flyssuhverfi, hefir sent oss tvisvar: 1) með brèfi 9. Jan. í fyrra (1851) nokkrar þulur og stökur

a) „Þú hefir logið á mig
eg get ekki goldið þèr, o. s. frv.
og er það brot úr Þórnaddar þulu.
b) Hèr koma kýr mínar
ofan af fjöllum, o. s. frv.
er það tilbreytíng úr þulunni 28i hèr fyrir framan.
c) Hvar á at tjalda?
segir hún Skjalda, o. s. frv.
d) Dalsá, straung á, o. s. frv.

---

[1]) bívívill er meðal steinsheita í fornu handriti 748. 4to í A. M. safni, sem á er brot af Skáldu, sbr. Snorra Edda, útg. af Sveinb. Egilss. Rvík 1848. bls. 232, í útgáfu Árna Magnússonar nefndarinnar II, 494.

e) Tafra gleypti tuttugu hafra, tjáin öll og ljá í orfum, o. s. frv.
f) Sögu um viðureign Ólafs, vinnumanns frá Vogsósum og Hallgerðar, tröllskessu úr Bláfjalli, á Grindaskörðum.
g) Vöggukvæði: Bí, bí og blaka álptirnar kvaka, o. s. frv.
2) með brèfi 18 Janúar 1852 nokkur blöð, þar er á:

A. Galdr og forneskja. I. Stefnur. a) „Varnarstefna, eignuð Sæmundi fróða", sem særir illan anda frá manni sjálfum og ættmönnum í níunda lið. — b) „Andastefna Sæmundar hins fróða". — c) „Tóustefna lærða-Gísla í Melrakkadal, til að stefna ref að skothúsi". — d) „önnur tóustefna, eptir lærða Gísla, móti stefnivargi". — e) „Tóu-stefna eptir Þórð á Strjúgi", í hendíngum. — f) „Tóu-stefna", í nafni Þórs og Óðins, með 19 stafamyndum, sem kallaðir eru „helgaðir stafir", og sagt fyrir hve rista skal. Sumar af stefnum þessum eru mjög svipaðar fornum þulum, t. a. m. „griðamálum" o. fl., svosem fyrsta þulan (*a*): „Eg — stefni þèr — hvort þú ert af lopti eða jörð, af skýjum eða skini, austri eða vestri, norðri eða suðri, eða þar í millum, af sól eða mána, ljósi eða leiptríngum, af stjörnum eða stormviðri, af skruggum eða skýfari, af hagli eða hretviðri, af mold eða mauri, straum eða steini, af blómi eða baðmi, af ís eða eli, af vatni eða vogföllum, af húð eða hári, af sjón eða sinum, af holdi eða hjarna, af þvagi eða þjóhnöppum, af tali eða tilfinníngu, — — — — far nú hart sem vatn rennr, leiptríng líðr, snæljós sindrar, valr flýgr vorlángan dag með beinum vind undir báða vængi, eða sem vötn til sjófar, blóð til benja, mögr til móður, maðr til meyjar; far til foldar feigr til heljar, og svo hreki þig þessi mín orð, sem vindr hrekr ský, englar ára, ljón lömb, ljósið myrkr"; o. s. frv. — II. „Særíngar", þar er talið „Syrpuvers hið forna", og er það í ljóðum, en virðist vera aflaga fært. —

B. Þulur: a) Lambið beit í fíngr minn
skór minn datt í árgil; o. s. frv.

sbr. hèr fyrir framan 28 s, en þó er hún hèr öðruvísi.

b) Sèð hef ek sokk á prjónum
sauðar horn á slónum, o. s. frv.

c) Táta, táta, teldu dætur þínar, o. s. frv.

sbr. hèr fyrir framan 28 h.

d) Sat eg undir fiskahlaða föður míns, o. s. frv. (28 a).

e) Kýr mínar koma ofan af fjalli, o. s. frv. (28 i).

f) Heyrði eg í hamarinn
hátt var þar látið, o. s. frv.

g) Þula, eignuð útburði:
Kalt er úti veðr,

eg er sonr Oddnýjar, sem bezt kveðr. —
Móðir mín í kví, kví, o. s. frv.

sbr. 20[1] hèr fyrir framan.

h) Dansinn var á Stapa í gær, o. s. frv. (20[3]).

i) Hann tók upp og hann tók niðr
og svo tók hann á frúinni; o. s. frv.

með nokkrum breytíngum og ekki eins fullkomin og hèr fyrir framan (25[2]).

k) Seztu niðr, sonr minn,
og súptu úr ausu; o. s. frv.

sbr. þuluna *e* í þessari röð og 28 *i* hèr að framan.

Eptir því sem fleira safnast af öllum þesskonar skýrslum sem vèr höfum áðr beðið um, eptir því safnast meira efni til að velja úr nokkuð af því til prentunar, líkt og gjört er annarstaðar, þar sem slíku er safnað, t. a. m. á Englandi, í Svíþjóð og víðar. Vèr endrnýjum því enn þá bæn vora til allra þeirra, sem styðja vilja safn þetta, að senda til þess það sem hver einn vill í tè láta, og mun það verða þegið með þakklæti og notað á þann hátt, sem bezt verðr, eptir því sem færi gefst á. En þeir sem senda biðjum vèr riti utaná annaðhvort: „*Til hins konúnglega Norræna Fornfræða Fèlags, Kronprindsensgade Nr. 40*", eða: „*Til Jóns Sigurðssonar, skjalavarðar við Fornskjala-safnið, Östervold Nr. 486, B. 2. sal*, í Kaupmannahöfn".

MEDDELANDE OM KONUNG VALDEMARS JORDEBOK,

AF G. E. KLEMMING.

(Utdrag af ett bref, dat. Stockholm d. 18de November 1851).

För ett par år sedan lånades „Valdemars jordebok" til Köpenhamn, om jag ej tager fel, i afsigt att granskas för en ny blifvande upplaga. I sådant fall torde följande, till bokens yttre historia hörande, förtjena att antecknas. Handskriften hemkom den 10de November 1851, efter många års frånvaro, från Professor C. J. Schlyter i Lund, till Riks-Bibliotheket. För första gången fick jag den då i mina händer — och häpnade vid åsynen deraf. Det syntes mig nämnligen som skulle den uppfylla en stor lucka i en af Bibliothekets gamla handskrifter, öfver hvilkens vandaliska behandling jag länge sörjt i mitt sinne. Vid närmare påseende befanns det äfven vara så — och första följden är, att „Valdemars Jordebok" upphört att existera som codex, och endast permarne återstå nu som minne af ett märkligt falsarium, eller oförstånd. Saken är denna. År 1705 skänkte J. G. Sparfvenfeldt till Antiquitets-Archivum

den handskrift, som i förteckningen öfver hans gåfva (Peringer Lilieblad, Ecloga etc. 1706, 4to, p. 90) har no 34, och der beskrifves sålunda bland octaverna: „Ms. Membran. continens pag. 1. Calendarium perpetuum sed ubique mutilum. p. 58. Varia Chronologica, quæ sic incipiunt: Anno Domini incarnationis M. LXXIIII. mortuus est Suen Filius Estrid etc. etc. Continuantur usque ad ann. 1219. p. 65. Nomina Regum Daniæ a Dan usque ad Ericum, Christophori successorem. p. 91. Scriptum quoddam Theologicum cum hac rubr. De Regis Filio captivato atque in carcerem truso et inde liberato. p. 39. [lege 99.] Constitutiones et Regulæ pro Monachis ordinis St. Benedicti. p. 105. Continuatio distinctionum quas Dominus Innocentius Papa III. composuit sub figuris de Sacramentis Misse. p. 127. Quomodo navigandum sit per mare Balthicum, quod sic incipit: De Utlengi usque Calmarne IX Ukä siö; Deinde usque Skegnesi, II Ukr, hinc usque Waldö IIII. etc. Latinè. p. 173 [lege 137]. Explicatio Alarum et Pennarum Cherubim, itidem Latinè. Codex nitidissimus". — Oaktadt denna beskrifning visserligen icke är noggrann, är den dock fullt tillräcklig för igenkännande af handskriften såsom densamma, hvilken i den af Berch upprättade förteckningen öfver Antiquitets-Arkivets handskrifter fick märket A. 41, och ännu i dag bär det i Riks-Bibliotheket. Af det stora språnget från 1 till 58 vid bladtalets anförande i 1706 års beskrifning, tycker man sig finna att handskriften der måste vara betydligt defekt. Berchs förteckning bestämmer ock detta närmare, det heter der: „Fol. 1 deest. Fol. 2 Calendarium perpetuum. Hinc ingens lacuna. Fol. 57 Fragmentum enumerationis territoriorum Daniæ etc." (samma rubrik som blifvit begagnad i S. R. D., V: 616). Af dessa gamla vittnen hade jag åtminstone den trösten, att ej den dyrbara handskriften blifvit så barbariskt tilltygad, sedan den kom i Bibliothekets ägo, och måste länge låta nöja mig dermed; men nu har lyckligen denna „ingens lacuna", jemte en mindre, blifvit ifylld af „Valdemars Jordebok". En med blyertspenna på 1600 talet gjord blad-räkning visar, att de sedan dess uti A. 41 utskurna bladen voro Nr. 1, 8-53, 129-136 och 153. Af dessa var Jordeboken ihopsatt sålunda, att man nyttjat bl. 1. till oräknadt försittsblad, af bl. 8-38 gjort: 1-31, af bl. 129-136: 32-39, samt af bl. 32-53: 40-54, och slutligen har bl. 153 fått tjena som slutblad. Till råga på denna oförståndiga omkastning, qvarlemnades i stamboken 4 blad hörande till jordagods-anteckningarna!! Blyertspagineringen finnes ännu qvar på de utskurna bladen, ehuru dold under en med ymnigt bläck ditsatt nyare; äfven utan denna tillfällighet, kunde dock intet tvifvel uppstå om rätta sammanhanget, ty handstil, format och alla öfriga

omständigheter äro fullt bevisande. Någon annan än Sparfvenfeldt kan ej gerna antastas för detta tilltag, ty den nya bladräkningen är af hans hand, likasom andra anteckningar. På pergamentsomslaget till sin sålunda bildade nya codex har han till och med underrättat oss om tiden, när det skedde; der står: „Boken är 463 åår gammal": „1694" (1231 + 463 = 1694).

Ett ytterligare bevis att den härstammar från Sparfvenfeldt har man uti berättelsen derom i „Äldre och Nyare Skånska Handlingar", 1755, 4to sid. 11: „Ibland de böcker som Öfver-Ceremoniemästaren Herr Joh. Gabr. Sparfvenfeldt skänkt til kongl. Antiquitets-Archivum, hvarå sedermera en tryckt förtecking utkommet, står väl detta Manuscript [Waldemars Jordebok] icke nämnt, men är likwäl en skänk af honom, som så väl dess egenhändiga annotationer bewittna, som salig kongl. Secreterarens och Antiquariens Herr Johan Helins wittnesbörd, att han wore köpt af bemälte Herre på en nålstol i Köpenhamn för 12 schilling Danska". Handskriftens för-Sparfvenfeldtska historia känner jag ej. Möjligen har den tillhört Stephanius, enligt hvad hans yttrande i företalet till Respublica Daniæ och de 2 korta utdragen, vid hvilka gamla märken äro gjorda i handskriften, af Chronologien (i Noterna till Saxo p. 251, 252) tyckas utvisa. Blyertspagineringen kan vara af hans hand, ehuru mindre stadig och sirlig än vanligt. Uti hans samling af Chronologier (Nr. 25-29 af Delagardieska gåfvan i Upsala) finnes den dock icke omnämnd. Det är knappast troligt, att Langebek sett A. 41, eljest hade han, då han afskref Sparfvenfeldtska Jordeboken, utan tvifvel märkt falsariet. Att bestämmandet af handskriftens ålder, och åtskilliga andra uppgifter, numera måste något ändras, sedan allt kommit i sitt gamla och rätta skick, är klart af sig sjelft. Ett i hast gjordt utkast till beskrifning af handskriften tager jag mig friheten att låta här medfölja:

Åtskilliga historiska och theologiska uppsattser; hufvudsakligen på Latin. Dansk pergamentshandskrift från 1260-70 talet. Octav, 153 blad, uti ursprungligt band: tjocka träpermar öfverdragna med skinn. Har en gammal no 30 på blad 2, i Sparfvenfeldtska Katalogen 34 och i Antiquitets-Arkivets A. 41.

Blad 1. Löst försittsblad, som varit fastklistradt på permen. Har på rectosidan några rader fullkomligt utplånad skrift samt märket ⊢△⊣, och på versosidan ett af Sparfvenfeldt skrifvet register öfver Jordegods-anteckningarna; detta blad var af honom uttaget och insatt främst i „Valdemars Jordebok".

2-7. Kalendarium; fullständigt. Deri förekomma, d. 7 Jan. Kanuti ducis & martiris; d. 3 Febr. Ansgarij episcopi & confessoris; d. 27 Mars

⊖ Berengaria regina danorum; d. 5 Maj Sophia regina danorum; d. 12 Maj ⊖ Ualdemarus rex d'; d. 24 Maj Margaretha regina danorum; d. 17 Juni Botulfi abbatis; d. 25 Juni Kanuti ducis & martiris; d. 10 Juli Kanuti regis & martiris; d. 11 Juli Ketilli confessoris; d. 29 Juli Olauui regis & martiris; d. 28 Aug. ⊖ Nicolaus comes; d. 12 Nov. Kanutus rex d'; d. 28 Nov. ⊖ Vualdemarus iij. rex d' etc. etc.

2 blad (de 2 sista i första lägget, före bladräkningen med blyerts, som här följes), troligen toma, äro här sedan gammalt bortskurna.

1 blad (det 1a i 2a lägget), troligen tomt, är här sedan gammalt bortskuret.

8-57. „lucia Anno domini .M^{o}. CC^{o}. XXXI^{o}. factum est hoc scriptum" Jordegodsanteckningar aftryckta i Scr. R. Dan. VII och V: 616. Bladen 8-38 äro, enligt Sparfvenfeldts blad-räkning, i VII kallade pag. 1-62; bladen 39-53 der sammastädes: pag. 79-108; samt bladen 54-57 i V^{te} delen betraktade som oberoende af de öfriga, och i VII antagna att vara yngre. (Att denna afskrift icke är gjord 1231, synes bäst deraf, att på bladet 37 verso förskommer med samma hand: Anno dn̄i .M^{o}. CC^{o}. L^{o}. iiij.) (Nedersta $^1/_3$ af bl. 20 är bortskuren, hvarvid kanske några få ord på versosidan gått förlorade.)

1 blad (det sista i 7de lägget) bortskuret emellan 53, 54 sedan gammalt. Månne oskrifvet?

$^2/_3$ af blad 57 bortskurna nedifrån; troligtvis utan skrift. 57 verso tom. 58 recto tom.

58 verso-64 recto. Anteckningar från 1074-1219. Aftryckta i S. R. D. III: p. 260.

64 verso tom.

1 blad (det 4de i 9de lägget) bortskuret sedan gammalt; förmodligen oskrifvet.

65 recto tom.

65 verso-66. Konungalängd slutande med Erik Glipping (1259). Aftryckt i S. R. D. I: p. 19.

67-84 recto. „Incipit prouincialis". Förteckning på provinserna, ärkebiskops- och biskopsdömen under Romerska Stolen.

84 verso. Kejsare- och konunga-riken.

85-90. Förteckning på Påfvarne från Christus—Gregorius V., med bifogade årtal, regerings-år, månader och dagar för en del.

90 verso tom.

2 blad (de 2 sista i 12te lägget) sedan gammalt bortskurna; troligen toma.

91-97 recto. De regis filio captivato atque in carcerem truso, et inde liberato.

97 recto-98 recto. Theologiska disticha.

98 verso. Exposicio XII lapidum quibus fundamenta et muri facti sunt. Blott: De iaspide och De safiro.

99-104 recto. Stadgar för munkar af Benedictiner-Orden. Är icke Regula Sci Benedicti. Afbrytes midt i en mening. 104 verso tom.

2 blad (de 2 sista i 14de lägget) sedan gammalt bortskurna; förmodligen toma.

105-126. Continuacio distinctionum, quas dominus innocencius papa iij, composuit sub figuris de sacramentis misse.

127-128. Anteckningar om några farvägar. Aftryckta i S. R. D. V: 622.

129-136. Jordegodsanteckningar. „Ista bona scotavit haquinus palne sun domino Regi Cristoforo". (129. r.) „Descripcio cuiusdam partis terre falstrie" (129 verso - 133 recto.). 133 verso tom. „Terra domini Regis in lalandia" (134.). 135 recto tom. „¶ Hec sunt nomina villarum in ymbria". (135 verso - 136 recto.) 136 verso tom. Aftryckta i S. R. D. VII såsom sidorna 63-78 (enligt den Sparfvenfeldtska räkningen) af Jordeboken.

137-151. Explicatio Alarum Cherubim et pennarum. Denna titel är med 1600-talets hand skrifven på 137 recto, som för öfrigt är tom. 137 verso innehåller en ritning af Cherubim med vidlyftiga vingar. Nedersta $^3/_4$ af 151 är borta; förmodligen oskrifvet. 151 verso tom.

1 blad (det sista i 20de lägget) bortskuret sedan gammalt; troligen tomt.

2 blad sedan gammalt bortskurna; förmodligen toma; (De 2 första i 21ta lägget, som blott haft 4 blad).

152. Utdrag ur ett testamente. „Istut scriptum est de testamento domine Margarete in lecto egritudinis, dum uiuit nichil expositum fiet de testamento". Nedre delen af bladet bortskuren; frånsidan tom.

153. Slutblad; har på rectosidan en dålig copia af, eller utkast till, Cherubimen på 137 verso. Frånsidan tom. Var af Sparfvenfeldt betecknadt 55 och fastsydt vid bladet 47, hvars motblad (det sista i 7de lägget) fattas, för att sålunda bilda slutet i hans nya codex.

Handskriften har således ursprungligen haft 165 blad (eller kanske 168, om man antager att blad 1 är qvarlefvan af ett dylikt 4-bladslägg som i slutet), hvaraf nu 12 (eller 15) äro bortskurna; knappast något af dessa har dock haft skrift.

FÆRØISKE ORDSPROG,

MEDDEELTE AF V. U. HAMMERSHAIMB.

Idet jeg herved tillader mig at meddele nogle færøiske ordsprog, tör jeg desværre ikke nære store forhåbninger om fra Færøerne at berige litteraturen med mange ny og interessante ordsprog; thi de fleste af dem ville vel genfindes blandt de rige islandske og danske ordsprogsamlinger. At min samling i forhold til disse må synes meget liden og ubetydelig, vil man visst ikke undre sig over, når man betænker, at jeg aldeles ingen forarbejdere har haft, men at jeg blot lejlighedsvis er kommen efter et og andet ordsprog. Det er nemlig ikke så let og hurtigt gjort at samle ordsprog som folkesange; enhver, som man henvender sig til, vil lettelig kunne angive, hvormange og hvilke kvæder han kan foresynge samleren, men det er ingenlunde så med ordsproget; det er kun tilfældigt i samtalens løb, at ordsproget dukker op af hukommelsen og lægges på læben, og på den måde kommer til samlerens kundskab. — Hvad der især har bevæget mig til at ønske nogle færøiske ordsprog her trykte, er hensyn til selve sproget; i kvæderne nemlig findes mangé uregelmæssigheder, som det almindelige talesprog på Færøerne ikke har, opkomne dels for rimets skyld dels ofte ved senere forvanskning. I de folkesagn, som jeg har meddelt på Færøisk i forrige hæfte af tidsskriftet og som fölge i dette, har jeg søgt at gengive talesproget, som det nu er, med alle dets ejendommeligheder; men hvis nogen skulde tvivle om jeg havde været tro i at gengive disse, da kan jeg nu henvise til ordsprogene, som jeg ikke kan have forandret eller arkaiseret; den faste form, hvori ordsproget er støbt, og hvormed det fremtræder, må derfor visst ansés for det pålideligste ved undersøgelsen af sproget. For sammenlignings skyld har jeg sat nogle islandske ordsprog i klammer ved siden af de færøiske, og jeg skulde visst have kunnet jevnføre mange flere islandske med dem, om jeg havde været bedre inde i dem. Til slutning udtaler jeg kun det ønske, at nogen på Færøerne senere vilde tage anledning af denne begyndelse til at samle flere færøiske ordsprog.

---

1. Fót setur eingin firi annan, uttan fallkomin er sjálvur.
   Ingen spænder ben for anden, uden han er nær ved at falde selv.
2. Eingin fer væl àf tí, at annar fer illa.
   (Engum er happ í annars falli).
   Det båder ingen, at det går en anden ilde.
3. Eingin kennir mein í annans beini.

(Þolugr er hvör um annars mein).
Ingen føler mén i en andens ben.

4. Hoyr um annan, higg um teg sjálvan.
(Haldtu hvörn það er, en hygg að sjálfum þèr).
Hør om en anden, men se til dig selv.

5. Leys er annars kúgv á bási, ell. leys er kúgv á annans bási.
Løs er en andens ko på båsen, ell. løs er koen på en andens bås.

6. Rædd er hond í annans fàti.
Ræd er hånden i en andens fad.

7. Gott er at svimja, tá íð annar heldur hövdinum uppi.
(Það er hægt at synda, þá annar heldr upp höfðinu).
Det er let at svömme, når en anden holder hovedet oppe.

8. At hàva tàð, íð annar á, tàð mann lukkast valla.
At have det, en anden ejer, det mon vanskelig lykkes.

9. Hundar eta (reka) annans örindi.
(Hundar uppeta, ell. úlfr rekr annars erindi).
Hunde æde en andens ærende.

10. Allir halda feita gás í annans gàrði, ell. allir ætla feita súgv í annans búgvi.
(Margr hyggr auð í annars garði).
Alle tro fed gås i andens gård, ell. tænke fed so i andens bo.

11. Eingin skàl annans bita eta.
(Engin dregr, þó ætli sèr, annars fisk úr sjó).
Ingen skal spise, hvad der ej er ham bestemt.

12. Eingin stingur so annans barn í barm, at føturnir ikki standa út.
Ingen stikker så en andens barn i barmen, at fødderne ikke hænge ud.

13. Hann, íð spottar annan, spottast sjálvur.
(Hvör annan spottar, spottast líka).
Den, som spotter anden, spottes selv.

14. Ámæli doyr ikki.
Bagtalelse dør ikke (hevner sig).

15. Ein armóð ræltir àðrari hondina.
(Ein eymdin ber aðra á baki, ell. Ein eymdin býðr annari heim).
Den ene ulykke rækker den anden hånden.

16. Vont mann vera á annan at líta.
Vanskeligt er at lide på en anden.

17. Eingin kann allar dir at goyma.
Ingen formår alle döre at vogte.

18. Tàð hanga ikki allir liklar við eitt konubelti.
(Ekki allir lyklar hanga við einnar konu belti).
Ikke alle nøgler hænge ved en kones belte.

19. Hann sum forsvàrar alla sína ætt, fær ein skitnan rætt.
(Bágt er at þvo lasta flekki af allri sinni ætt).
Den, som forsvarer hele sin slægt, får en skiden ret.

20. Allur bæti bøtir.
Al forbedring hjælper, hvor ringe den end er.

21. Sjaldan bregir màður úr ætt.
(Hvörjum bregðr í sína ætt).
Sjælden er manden ulig sin slægt.

22. Tàð er vanlukkudýr í hvörjari ætt.
I hver familie er der nogen, man har sorg af.

23. Mongum brestur ætlan.
Det går mennesket ofte anderledes, end det har bestemt.

24. Mangur fær, hvàt öðrum er ætlað, eingín fær hvàt öðrum er làgað.
Mangen får, hvad en anden er tiltænkt, men ingen får hvad en anden af skæbnen er bestemt.

25. Tungt er at leggja ást við hann, íð onga leggur ímóti.
(Illt er að leggja ást við þann, sem enga kann ámóti).
Tungt er at elske den, som ikke nærer genkærlighed.

26. Ást fjàlir lýti.
(Ást hylr lýti).
Kærlighed skjuler fejlene.

27. Ágrýtin hundur fær ofta rivið skinn.
(Opt fær grimmr hundr rifið skinn).
Grådig hund får ofte revet skind.

28. Átarin goymir sàr eftirbita.
Fràdseren gæmmer sig det lækre tilsidst.

29. Armóðin kemur fist á føturnar og síðani á allan kroppin.
Armoden kommer først på fødderne og så på hele kroppen.

30. Einki er so balt, at tàð verður ikki eina ferð alt.
Intet er så herligt, at det jo engang forgår.

---

31. *Bráð* er barna lund.
(Brátt er barna skap).
Hastigt er barnets sindelag.

32. Bleytt er barnsins hjarta.
(Blautt er barns holdið).
Blødt er barnets hjærte.

33. Lítil er barnsins uggi.
(Lítil er barnshuggunin).
Lidet kan glæde barnet.

34. Barnið grætur ikki, tá íð tàð fær vilja sín.
(Gef barni vilja sinn, svo grætr það ei).
Barnet græder ej, når det får sin vilje.
35. Brent barn ræðist eldin.
(Brent barn óttast eldinn).
Brændt barn er bange for ilden.
36. Tàð er gudsbarn, íð batnar.
Det er gudsbarn, som forbedrer sig.
37. Barnið dugir hvörki at ljúgva ella loyna.
Barnet kan hverken lyve eller holde hemmeligt.
38. Illt er barndømi at kasta.
Barneunoder er det vanskeligt at aflægge.
39. Tí er ikki sætið rótt, at komin er á bànasott.
Derfor er han urolig i sædet, fordi hans dødstime nærmer sig.
40. So leika bátar sum skip.
(Úngir folar dansa sem hestar).
Så lege både som skibe.
41. Mangur fæst við buga, og er ikki mentur upp at tuga.
(Margr fer með boga, sem ei kann upp at toga).
Mangen giver sig af med bue, og er ikke istand at spænde den.
42. Bundin er bátleysur màður.
Bunden er den mand, som ingen båd har.
43. Hann fær bir, íð bíðar, og havn, íð rør.
(Sá fær byr, sem bíðr).
Den får bör, som bier, og havn den, som ror.
44. Sjaldan er berskàkin betstur.
Sjælden er bærmen bedst.
45. Bert er bróðurleyst bàk.
Bar er broderløs bag.
46. Betst er manni at biðja, tá íð hann er sjálvbjargin.
(Betra er at bjargast við sitt, enn biðja aðra).
Bedst er at bede, når man kan bjærge sig selv.
47. Betra er bøtandi hond enn spillandi tunga.
(Blíð er bætandi hönd, ill spillandi tunga).
Bedre er en bødende hånd end en spildende tunge.
48. Illt er at binda hund við smörleyp.
Det er farligt at binde hunden ved smörløben.
49. Hin blindi bàð leiða seg, hvàr nàkað vàr.
Den blinde bad lede sig, hvor noget var.
50. Illt er at biggja borð firi báru.

(Betra er at hafa borð fyrir báru).
Det er ikke let at bygge planken stærk mod bølgen.

51. Fátt er betri (verri) enn á orði haft.
Sjælden er noget bedre (værre) end det er sagt at være.

52. Teir sova ikki, íð boðini bera.
De sove ej, som bære bud.

53. Firr brestur enn bognar.
(Betra er at bogna enn bresta).
För brister det, end giver efter (om hårdsindet menneske).

54. Illt nýtst àf bráðræsi.
Ondt nyder man af at forhaste sig.

55. Tàð er bót á borði.
Når man ikke har det bedre, hjælper man sig med det ringere.

56. Skælingur bregir til Kolturs, tíat grót er í báðum.
(Þar er eins pottrinn og haddan).
Skællingsfjældet slægter Kolter på; thi sten er i dem begge.

57. Mangur kann at bera á báðum öxlum.
(Hann kann að bera á báðum öxlum).
Mangen kan bære på begge skuldre.

---

58. *Dàgur* dettur àf degi.
Den ene dag afløser den anden.

59. Mangur er deyðs manns arvingi og ikki er deyðs manns bróðir.
Mangen er død mands arving og ikke død mands broder.

60. Dúgulig móðir elur làta dottur.
En rask moder opdrager en doven datter.

61. Dugandi màður fær sàr alltíð okkurt (eitthvört) til vopn.
En dygtig mand skaffer sig altid noget til våben.

62. Sjaldan kemur dúvu ungi úr ravnseggi.
(Aldrei kemr dúfa úr hrafnseggi).
Sjælden kommer en dueunge ud af et ravneæg.

63. Drúgt er tàð, íð drýpur.
(Drjúgt er það, sem drýpur).
Det er dröjt, som drypper.

64. Ikki verður dugandi màður, íð kallaður er burtur úr ætt.
Den mand vanslægter, som ikke er opkaldt efter sin egen slægt.

65. Deyðin spir ongan eftir.
(Dauðinn lætr ei þeyta lúðr fyrir sèr).
Døden spörger sig ikke for.

66. Deyðin higgur ikki àt tonnunum.

Døden ser ikke efter tænderne.

---

67. Hvàr *ein* skriðan er lopin, er onnur væntandi.
(Þaðan er von skriðunnar, sem einn rennr).
Hvor et bjergskred har været, kan man vænte det andet.
68. Betur dràga tveir fuglar í reiðrið enn ein.
(Betr draga tveir fuglar til hreiðrs enn einn).
Bedre samle to fugle til reden end en.
69. Seinar eru einar hendur.
Sene ere ett par hænder.
70. Ein er tráðurin endanum næstur.
En tråd er nærmest enden (kanten).
71. Eingin metur einbýli við tàð, sum tàð er vert.
(Fáir lofa einbýli, sem vert er).
Ingen skatter ensomhed, som den fortjener det.
72. Kràkan flýgur betst, tá íð hon er einsumöll.
Kragen flyver bedst ene.
73. Kemur first ein danskur màður í stovuna, koma væl eftir fleiri.
Kommer først en dansk mand i huset, kommer vel siden flere.
74. Sjaldan týnir màður so fligur, at kràkan fær ikki eina.
Sjælden renser man så muslinger, at ikke en falder til kragen.
75. Ring er músin, íð ikki hevir meira enn eina holuna.
Det er en dårlig mus, som ikke har mere end ett hul.
76. Ein býtlingur kann at spirja meira enn ein vísur kann at svàra.
En tosse kan spörge mere end en vis kan svare på.
77. Eingin eiður er so væl gjördur, at hann vàr ikki betur ógjördur.
Ingen ed er så vel gjort, at det jo var bedre, den var ugjort.
78. Ein kann leiða oxan àt ánni, men tíggju fáa hann ikki at drekka.
En er istand til at lede oxen til åen, men ti få den ikke til at drikke.
79. Sá, íð einki veit, er hvörjum manni leiður.
Den, som intet véd, er hver mand led.
80. Albogaslàg og einkjumannasorg — tàð verður mett javnt.
Albueslag og enkemands sorg, det bliver agtet lige.
81. Allt er betra enn einki at eiga.
Alt er bedre end intet at eje.
82. Einki er so illt, tàð er ikki gott firi okkurt (eitthvört).
Intet er så ondt, det jo er godt for noget.
83. Fávur kann eitt barn at eiga.
(Fáir kunna eitt barn að eiga ell. aga).
Få forstå at opdrage ett barn.

84. Eitt eyga er skjótt at breyga.
Den enöjede kan snart blive blind.
85. Eitt er sum einki, tvey sum tíggju.
Ett er som intet, to som ti.
86. Kemur tàð first til eitt og tvey, tá kemur tàð skjott um allan heyg.
Få først en og to det at vide, kommer det snart til alle.
87. Einki tekst hàr sum einki er.
Intet kan tages, hvor intet er.
88. Betri er sjálvur at eiga enn bróður at biðja.
(Betra er sjálfr að hafa enn bróður að biðja).
Bedre er selv at eje end broder at bede.
89. Hann, íð kúnna eigir, gongur hàlanum næstur.
Den, som ejer koen, er den nærmest.
90. Hvàt skàl màr tàð eyga, eg einki síggi við.
(Ekki gagnast mèr það augað, sem eg ekki sè með).
Hvad skal jeg med det öje, jeg ikke ser med.
91. Allt er stórt í manns eygum.
Alt synes stort i mandens öjne.
92. Imiss er mannsins eydna.
Forskellig er mandens skæbne.
93. Mangur er eymur, íð ikki er armur.
Mangen er ömtfølende, som ikke er fattig.
94. Eymur er màður, íð agn spàrir.
Öm er den mand, som sparer mading.
95. Ikki er tàð eftir, sum àf er.
(Ekki er tàð eptir, sem af er).
Det er ikke tilbage, som er overstået.
96. Eingin veit, hvör efst hann krevir.
Ingen véd, hvem længst skal leve.
97. So argast hvör, sum hann eldist.
(Svo ergist hvör, sem hann eldist).
Enhver bliver arrigere, som han ældes.
98. Eldri màðurin er, argari; ríkari, kargari.
(Þess eldri, þess argari; þess ríkari, þess kargari).
Jo ældre manden er, des arrigere; rigere, karrigere.
99. Mong eru ellis vomm.
Mange ere alderdommens skrøbeligheder.
100. Eftirráðini eru so mong.
(Dælla er at ráða eptir enn fyrir).
Bagefter komme mange råd.

101. Betri er at vera firivàrin enn eftirsnàrur.
(Betra er að vera vís fyrir skaðan enn eptir).
Bedre er at være forsigtig i tide end at være betænksom bagefter.
102. Hann, íð ikki etur seg mettan, sleikir seg ikki mettan.
Den, som ikke spiser sig mæt, slikker sig ikke mæt.

---

103. Ofta býr *fals* (ell. flagd) undir fríðum skinni.
(Opt er flagð í fögru skinni).
Ofte bor fals under skönt skind.
104. Fátt kann feigum forða.
(Ekki verðr feigum forðað, nè ófeigum í hel komið).
Intet kan hjælpe den, som dødsens er.
105. Ikki kemur ófeigur í hel.
Den, som ikke er indviet til døden, kommer ikke til hel.
106. Hann fellur, íð feigur er.
(Fer hvör, þá feigr er).
Den falder, som er feig (dødsens).
107. Feigdin dregur mannin.
(Fer hvör, er feigðin kallar).
Døden drager manden.
108. Eingin veit, hvàr feigur flakkar.
(Ekki veit, hvar feigr flækist).
Ingen véd, hvor den feige (dødsens) går.
109. Gott er í sínum fátæka landi at búgva.
Godt er i sit fattige land at bo.
110. Sjaldan kemur fluga í feiga manna fàt.
(Sjaldan er fluga í feigs mat, nema dauð dálpi).
Sjælden kommer flue i døende mands fad.
111. Fátæk kona gevur hønsareggið út, og vil hàva gásareggið aftur.
(Fátæk kvinna gefr hænuegg og heitar gáfur í gegn).
Den fattige kone giver hönseægget, og vil have gåseægget til gengæld.
112. Hann eigir reiðina, íð firi ríður.
Toget må følge efter forrideren.
113. Hann missir ikki, íð first fær.
(Ekki missir sá, er fyrst fær).
Den mister ej, som først får.
114. Fjendin er hálur um at halda.
Fanden er slibrig at holde fast.
115. Fleiri hundar, tinri soðið.
Jo flere hunde, des tyndere sådet.

116. Fleiri eru stumputir hundar enn prestsins.
Der ere flere stumpede hunde end præstens.

117. Sjaldan verður forvitin fegin.
(Fáa leiðir gott af forvitninni).
Sjælden bliver den nysgerrige glad.

118. Tàð verður ikki allt fleytir, tiril kemur í.
Det bliver ikke alt flødeskum, som bliver pidsket.

119. Betra er at vera góðs manns frilla enn gift illa.
Bedre er at være en god mands frille, end gift ilde.

120. Honum eigir màður at filgja àf gàrði, sum hann vil aftur skàl koma.
Den må man følge på vej, som man ønsker skal komme igen.

121. Firr er fullt enn ivir flýtur.
(Fyrr er fullt, enn útaf flói).
Fuldt er, förend over flyder.

122. Ofta skríður knörrur móti forboð, ell. stígur knörrur í forboð.
Ofte skrider skibet mod forbud.

123. Fátt vàr á foldini, ið frúnni vàr líkt; væl vàr, tó ikki vàr slíkt.
Ingen var på jorden, som vor frue (Maria) var lig; mangen var god, om ikke slig.

124. Frott er hövur àf fullum màga.
(Fatt stendr höfuð á fullum búk).
Glad er hovedet over en fyldt bug.

125. Màður eigir at vera føddur, og ikki gøddur.
Manden skal blive fødet, men ikke fedet.

126. Hvör fuglur singur við sínum nevi.
(Hvör fugl sýngr með sínu nefi).
Hver fugl synger med sit næb.

127. Fávur harmar fúta (fógeta) deyða.
Få sörge over en fogeds død.

128. Fleiri drekka blóð enn Burnamàður.
Flere drikke blod end Burnemand.

---

129. Góður er *gàmalur* í ráðum.
(Opt kann gamall maður góð ráð).
Gode ere den gamles råd.

130. Allir vilja gamlir verða, fávur vill gàmalur heita.
(Allir vilja lengi lifa, enginn vill gamall heita).
Alle ville blive gamle, få ville kaldes gamle.

131. Tungt er gamla manna fall.
Tungt er gamle mænds fald.

132. Seigar eru gamlar sinur.
(Seigar eru gamallra manna sinar).
Seige ere gamle sener.

133. Eingin er ungur og gàmalur ísenn.
(Enginn er senn úngr og gamall).
Ingen er på engang både ung og gammel.

134. Gamlar vinir og gamlar götur skàl eingin gloyma.
Gamle venner og gamle veje skal ingen glemme.

135. Ikki er gott gamlan ravn at veiða.
Det er ikke godt at fange gammel ravn.

136. Illt er at læra gamlan hund uppi at sita.
(Illt er að kenni gömlum hundi at húka).
Det er vanskeligt at lære en gammel hund at göre kunster.

137. Eingin er ovgàmalur gott at læra.
(Enginn er ofgamall gott að læra).
Ingen er for gammel godt at lære.

138. Ofta gránar gàman.
Ofte gråner gammen (forandres).

139. Grør um gangandi fót, svöltur sitandi kráka, ell. heima situr hin svanga kráka.
(Fljótt grær gángandi fótr. Sveltr sitjandi kráka, en fljúgandi fær).
Der gror om den stræbende fot, hungrer den siddende krage.

140. Stikk tú í barmin táð, tú vilt hàva goymt,
sig ei grannkonu tíni tàð, tú vilt hàva loynt.
Bevar i barmen det, du vil have gemt,
fortæl ej din naboske, hvad du vil have skjult.

141. Mong er geitin àðrari lík.
Den ene ged ligner fordetmeste den anden.

142. Tàð grør ikki gràs undir gangandi fóti.
(Sjaldan grær gras á almennings götu).
Der gror ikke græs under den gående fod.

143. Givið er betst at geva, og stolið vest at eiga.
(Gefið er bezt að gefa).
Givet er bedst at give, og stjålet værst at eje.

144. Geispi fer millum manna.
(Nær einn geispar, geispa fleiri nærstaddir).
Når en gaber, gabe flere.

145. Sjaldan kemur geispi àf góðum huga ella histi àf glöðum hjarta.
(Sjaldan er geispi af glöðu hjarta, nè hixti af hægu brjósti).
Sjælden kommer gaben af god hu eller hikken af glad hjærte.

146. Ikki er gott at giftast, tá ið eingin biður.
(Ekki er hægt at giptast, þá enginn býzt).
Det er ikke godt at gifte sig, når ingen bejler.
147. Víða fer mannsins giti (er mannsins gitið), helst hàr hann kemur ikki.
(Víða er mannsins (góðs) getið).
Vide farer mandens rygte om, helst hvor han selv ej kommer.
148. Glöggt er gestins eyga.
(Glöggt er gests augað).
Skarptseende er den fremmedes öje.
149. Hann, ið illt gitur, hann illt ger.
Den, som tænker ondt, han gör ondt.
150. Betri er svart salt frá ringum gjaldara enn einki.
Bedre er sort salt fra en dårlig betaler end intet.
151. Um hann fær stein og allan heim, mangur er tó ei glàður.
Mangen er dog ej glad, om han end fik den hele verden.
152. Gott er góðum at tàna.
Godt er at tjene den gode.
153. Leingi skàl góðum kannast.
Længe skal den gode mindes.
154. Gott er at hàva gott í vón.
Godt er at have godt ivænte.
155. Gud náði honum, ið ongan góðan hevir.
Gud nåde den, som ingen god har (at lide på).
156. Sjaldan hevir góður kvistur sprottið àf illum runni.
(Svo er kvistrinn sem aðaltrèð).
Sjælden er en god kvist spiret ud af en dårlig stamme.
157. Hann, sum einki gott vil gera, fær sàr alltíð eitthvert at gera.
(Sá sem ekkert gjörir, tekr um síðir til að gjöra illt).
Den, som intet godt vil göre, får sig altid noget at göre.
158. Ofta tàka tröll góða manna börn.
Ofte tage trolde (uslinger) gode mænds börn.
159. Nú er gjört, sum gjört er, segði Giðja, hon skeit í dansin.
Gjort gerning står ej til at ændre.
160. Betri er gloymt enn goymt.
(Betra er geymt enn gleymt).
Bedre er glemt end gemt (om fjendskab).
161. Góð eru gomul ráð.
Gode ere gamle råd.
162. Dult er gitanda manni orð.
Dulgt er ordet for den, der må gætte.

163. Ikki skàl goyma sum kráka; tí hon finnur ikki aftur.
Man skal ej gemme som kragen; den finder det ej igen.

164. Tá íð bitin er gloyptur, er hann gloymdur.
(Gleymt er, þá gleypt er).
Når man har sunket maden, er velgerningen glemt.

165. Góðvarin màður kemur seinast í himmiríki.
Den godtroende mand kommer sidst til himmerig.

166. Gullið ger lítið uttan glitrar, màtin vil eingin missa.
Guldet gör intet uden praler, maden vil ingen savne.

167. Fávur vísur gull móti gróti.
(Fáir gefa gull fyrir grjót).
Få vise guld mod sten.

168. Ikki grør um tann stein, íð ofta verður rivin.
Det gror ikke omkring den sten, som ofte bliver reven.

169. Mangur lær, tá íð hann átti at gráta.
(Margr hlær, þá hann ætti að gráta).
Mangen ler, medens han burde græde.

170. Ikki er allt gull, íð glitrar.
(Ekki er allt gull, sem glóir).
Det er ikke alt guld, som glimrer.

---

171. Tveir *hàrðir* steinar màla ikki væl.
(Harðir steinar mala sjaldan smátt).
To hårde stene male ikke godt.

172. Hart móti hörðum, segði kellingin, hon setti reyvina móti norðanvindinum.
(Hart ámóti hörðu).
Hårdt mod hårdt.

173. Ikki kann tàkast meir enn harrin hevir givið.
(Ekki er meira vitið, enn Guð gaf).
Ikke kan tages mere end herren har givet.

174. Skjótt er harranum um.
(Guð er bæði fljótráðr og góðráðr).
Herren kan snart forandre alt til det bedste.

175. Høgt er harraboð, men hægri er guds boð.
(Hátt er herraboðið).
Höjt er herrebud, men höjere guds bud.

176. Harragunst og træspónalogi — tàð er líkt.
(Herragunst einn tíma blíð, annan stríð).
Herregunst og spånelue — de ligne hinanden.

177. Mangur er hàrður í heimferð.
Mangen er hård i sin færd hjemme.
178. Heima àlin er burtur gàlin.
Den, som altid har været hjemme, véd ej at skikke sig i verden.
179. Gott er um heilan fingur at binda.
(Hægt er heilt að bæta).
Det er let at binde om hel finger.
180. Hundur veit húsbondans vilja.
Hunden kender husbondens vilje.
181. Betst er heim at àka, meðan vagnurin er heilur.
Bedst er hjem at age, medens vognen er hel.
182. Hvàt skàl heiðin hundur á kirkju fund?
Hvad skal en hedensk hund i kirkens forsamling?
183. Eingin kennir hundin àf hárunum.
Ingen kender hunden af hårene.
184. Ofta etur hundur tàð hann havnar.
(Hundrinn gengr aptr til spýjunnar).
Ofte æder hunden det, den afskyr.
185. Hvàt skàl hveiti í hunds búk?
(Annað skal enn hveiti í hunds búk).
Hvad skal hvede i hunds bug?
186. Ofta lýtst happ àf hundi.
(Sjaldan hlýzt happ af hundi eða heill af strák).
Ofte får man fortred af hunden.
187. Hestur fellur á fýra beinum.
(Hestur fellr opt á flötum vegi).
Hesten falder skönt den har fire bén.
188. Betra er at elska diggan hund enn illan mann (træl).
(Betra er að ala hund enn illan þræl).
Det er bedre at elske en tro hund end en ond mand.
189. Illt er at binda hund við smörleyp.
Det er farligt at binde hund til smörløb.
190. Burtur er bæði rátt og soðið, heima er sjálvboðið.
(Það er hollast, sem heima gefst).
Borte er både råt og kogt, hjemme er selvbudent.
191. Hvöndagskrúðir eru ikki hátíðsprúðar.
Dagligdagsskrud er ej höjtidsprud.
192. Hond er, íð hevir.
Hvad hånden har, er mit.
193. Sàr er hond hollust.

(Sjálfs er höndin hollust).
Sig selv er hånden huldest (nærmest).

194. Tàð hàva ikki allir eydnu til hóva at ríða.
Ikke alle have lykke til hove at ride.

195. Framm kemur hann, íð hóvliga fer.
Den kommer også frem, som farer med lempe.

196. Eftir hól kemur skról.
Efter overdreven ros kommer höjröstet tale.

197. Hann, íð ikki hevir tey høgu seglini, má sigla við teim lágu.
Den, som ikke har de höje segl, må sejle med de lave.

198. Frá hövdinum skàltú hvàlin skera.
Ved hovedet skal man begynde at dræbe hvalen.

---

199. Illt er *illt* skàp at eggja.
(Illt er að egna — erta — illt skap).
Ondt er at opegge et ondt sind.

200. Illt eyga skàl einki gott sjá.
(Illt auga aldrei skyldi gott sjá).
Et ondt öje skulde intet godt se.

201. Illt nýtst àf illum.
(Illt má af illu hljótast).
Ondt kommer af ondt.

202. Ofta nýtst illt àf spalni.
Ofte kommer ondt af leg.

203. Hann er ikki óður, íð illt ræðist.
(Enginn er verri, þó illt hræðist).
Han er ikke galen, skönt han frygter for det onde.

204. Betri er ill hurð firi smottuna enn eingin.
Bedre er en dårlig dör for hytten end ingen.

205. Alltíð bægir illum barni okkurt (eitthvört).
Altid fejler det onde barn noget.

206. Eingin veit, nær hin illa stundin er frammi.
(Eingin stund er frí fyrir hættu).
Ingen véd, når den onde stund er forhånden.

207. Ofta verður illt saknað.
Ofte bliver ondt savnet.

208. Hit illa verður ikki niðurlagt.
(Vond tíðindi hafa vængi).
Det onde bliver hurtigt udspredt.

209. Tàð, íð illa er irkt, verður illa kvøðið.

Det, som er slet digtet, bliver og slet kvædet.

210. Antum er illa tànað ella illa lønað, tá íð eingin filgir manni àf gàrði.
Enten er dårlig tjent eller dårlig lönnet, når ingen følger manden af gården (af tjenesten).

211. Tá íð tvey innast, tey væl finnast.
Når to elske hinanden, finde de vel hinanden.

212. Ikki stingst hövur í jörð, firr enn gud vil.
Ingen dør, förend gud vil.

213. Ikki skaltú Ásmund prúða javnt við Göttin leggja.
Ikke skal du sætte Asmund den prude i lighed med en ussel trold.

214. Jà og nei ger langa trætu.
(Já og nei gjörir lánga þrætu).
Ja og nej gör lang trætte.

---

215. Eingin skàl *kanna* sàr bitan, firr enn hann er svölgdur.
Ingen skal kalde nogen mundbid sin, förend han har sunket den.

216. Kalt er hundstrýni og konurassur.
(Kalt er kattareyrað og konuhnèð).
Kold er hundesnuden og kvinderumpen.

217. Kettan mjarran ikki, firr enn stigið verður á hàlan á henni.
Katten knurrer ikke, för den bliver trådt på halen.

218. Kallur er tí kolluttur, at hann er ofta hárroyttur.
Manden hjælper ofte så længe, at han intet har tilbage selv.

219. Harrin gàv tí kolluttari kúgv eingi horn, at hon skildi ikki stanga.
(Guð gjörði vel, hann gaf ei ægum uxa horn).
Herren gav den kullede ko ingen horn, at den ej skulde stange.

220. Eingin kvøður betur enn hann kann.
(Enginn kveðr betr enn hann kann).
Ingen kvæder bedre end han kan.

221. Tàð er komið, sem komið er.
(Það er komið, sem komið er).
Det er kommet, som kommet er.

222. Tàð er manni í kjöti borið, og ikki í klæðum skorið.
Det er mandens medfødte natur, og ikke påtaget væsen.

223. Kúrur kemur eftir kæti, og tràmin eftir marglæti.
(Opt kemr kvein eptir kæti).
Bedrøvelse kommer efter overdreven munterhed, og fanden efter den utidige lyst.

224. Làt so láta, segði káta.
Lad så gå, sagde den lystige.

225. Illt er kinið í kettu, og so er allt slàgið út eftir.
Ond er grunden hos katten, og går gennem hele slægten.
226. Ikki kemur í kór tåð íð sjálvt vil fàra í flór.
(Illt er þann til kórs að kalla, er í kamar vill vera).
Den kommer ikke höjt, som selv vil være i det lave.
227. Fingin er fest kona.
Når man har fæstet konen, har man fået hende.
228. Kvinnu ráð eru ólukku ráð.
(Opt hlýzt illt af kvenna ráðum).
Kvinderåd ere ulykkesråd.
229. Köld eru kvinnu ráð.
(Köld eru tíðum kvennaráð, þeim er flærd fylgir).
Kolde ere kvinderåd.
230. Smá eru kvinnu örindi.
Små ere kvindeærinder.
231. Firr trýtur streymur í á enn kvinnu tróta ráð.
Snarere standser ström i å, end kvinden mangler råd.
232. Kráka tikist betst um unga sín.
(Apa þóknast sínir úngar vel).
Kragen tykkes bedst om sin egen unge.
233. Krákan rópar sítt egið navn.
Kragen råber sit eget navn.
234. Kvöldskorin naglur verður ofta ófeigum manni àt bàna.
(Nærskornar nöglur og norðr þvegið hár, fær mörgum ófeigum í hel komið).
En om aftenen skåren negl bliver ofte en karsk mands død.
235. Hvör krevir sín kunnugasta.
(Kveðr hvör sèr kunnugan).
Hver tyer til den bedst bekendte.
236. Ring er kvörnin, íð einki vexur á.
Det er en dårlig kværn, som intet voxer på.
237. Skjótt bløðir kellingarnev ell. lítið krevir til, at kellingarnevið bløðir.
Let kommer kærlingenæsen at bløde (bliver vred).
238. Eg kvøði, sum kvøðið er firi màr.
Jeg kvæder, som kvædet er for mig.
239. Ikki tekst kúgv àf kúleysum manni.
Ikke kan man tage ko af den mand, som ingen ejer.
240. Kúgvin mjolkar àf tonnunum.
Koen malker af tænderne.
241. Ofta kemur upp undan kàvi, tá íð minst vàrir.

Ofte kommer dukkende op, når man mindst venter det.

242. Krákan er ikki tí leið, at hon ofta sigir satt.
(Krákan er því leið, að hon segir jafnan satt).
Kragen er ej derfor led, at den jo ofte siger sandhed.

243. Heitari kríggið, kaldari friðurin.
Jo hedere krig, des koldere fred.

---

244. *Lán* skàl koma læandi aftur.
(Lán á að skilast lýtalaust heim).
Lån skal komme leende tilbage.

245. Eingin fer undan lagnuni.
Ingen kan undgå sin skæbne.

246. Illt er at skilja làtan drong úr heitari song.
(Illt er at skilja latan mann og varma sæng).
Det er ikke godt at få en lad dreng op af en varm seng.

247. Làtur er hann, íð logn lastar.
(Latr er sá, sem logn lastar).
Den er lad, som laster vindstille (i båd på søen).

248. Eg síggi steinin so langt sum annar blàkar hann.
Jeg ser stenen så langt som en anden kaster den.

249. Allir ganga á gàrðin, hàr hann tikist lægstur at vera.
(Hann ræðr þar á garðinn, sem hann er lægstr).
Alle gå over gærdet, hvor det synes lavest.

250. Illt er at læna naknum mann klæði og óðum svörð.
Ondt er at låne nogen mand klæder og den galne sværd.

251. Tàð sum kemur í langdràg, seint kemur tàð í gott làg.
Det som kommer i langdrag, sent kommer det godt i lave.

252. Annaðhvort er lands sið at filgja ella úr landi flýja.
(Fylgja skàl lands sið, flýa land ella).
Ett af to: enten lands skik at følge eller fly.

253. Làtur harri hevir làtar sveinar.
(Latr herra hefir lata sveina).
Lad herre har lade svende.

254. Honum leingist, á bátinum liggur.
Den længes, som på båden ligger væntende.

255. Eingin verður lastaður til fullar, firr enn hann giftist, og lovaður, firr enn hann er deyður.
Ingen bliver lastet tilfulde, förend han bliver gift, og lovet, förend han er død.

256. Leti ger einki uttan last.

(Sá, sem ekkert gjörir, tekr um síðir til að gjöra illt).
Ladhed gör intet uden last.

257. Fávur leikar so í sjey ár sum í sjey dàgar.
Ingen ender, som han har begyndt.

258. Lítið er gott við frið og náðum.
(Betra er að njóta lítils með ró, enn mikils með ófríði).
Lidet er godt i fred og ro.

259. Mangur fær lov firi lítið og last firi einki.
(Margr fær lof fyrir lítið og last fyrir ekkert).
Mangen får lov for lidet og last for intet.

260. Tàð er ikki svíni líkt, íð sínum er líkt.
Den ligner ikke svin, som ligner sine.

261. Lítið kemur àf lítlari vón.
(Sá kemst aldrei hátt, sem ekki hugsar nema smátt).
Kun lidet kommer ud af ringe forhåbninger.

262. Leingi kann lítið goymast.
(Leingi má lítið geyma).
Længe kan lidet gemmes.

263. Ofta verður stórur eldur àf lítlum neista.
Ofte bliver en stor ild af en liden gnist.

264. Betri er lítið leift, enn ovmikið etið.
(Betra er lítið leift, enn ofmikið etið).
Bedre er lidet levnet, end for meget spist.

265. Legg lítið við lítið, tàð verður stór rúgva umsíðir.
(Leggðu lítið við lítið, og mun það verða stór hrúga um síðir).
Lægg lidt til lidt, det bliver da omsider en stor dynge.

266. Lítið fall verður ofta àt stórum skàða.
(Lítið fall verðr opt að stórum skaða).
Et lidet fald vorder ofte til en stor skade.

267. Lítil birða er lángvegis tung.
(Lítil byrði er laungum vegi þúng).
En liden byrde er langvejs tung.

268. Mangur er bæði lítil og knávur.
Mangen er både liden og kraftig.

269. Lítil màður hevir ofta stort hjarta.
(Stuttir menn hafa stórt hjarta).
En liden mand har ofte et stort hjærte.

270. Lignaranum krevir at hàva gott minni.
(Einn lygari má hafa gott minni).
Lögneren må have god hukommelse.

271. Livist, so spirst.
Lever man, så spörger man.
272. Betst er at geva uppàt, meðan leikurin er hàrðastur.
(Bezt er að hætta hvörjum leik, þá hæst fram fer).
Det er bedst at høre op, medens legen er hårdest.
273. Ofta er ljótur dreymur firi lítlum.
(Ekki er allt, sem dreymir).
Ofte er en gyselig dröm for en ubetydelighed.
274. Tàð er ringt, íð ikki lívir meira enn Ísland lívir Føroyjum.
Det er dårligt, som ikke beskytter (luner) mere end Island beskytter Færøerne.
275. Lívinum er at bjarga — tàð er eittans:
Livet må man bevare — det er kun ett.
276. Ljótastu ormarnir eru tvistastir í vatninum.
Det stille vand har den dybe grund.
277. Lær teg ikki at ljúgva, tàð stendur tàr ikki væl, lær teg heldur at stjàla, tàð færtú nàkað àf.
Lær dig ikke at lyve det står dig ikke vel, lær dig heller at stjæle, det får du noget af.
278. Skjótur er hann at lokka, sum sjálvur eftir vil hoppa.
(Þann er hægt að lokka, sem sjálfr vill brokka).
Den er snar at lokke, som selv vil efter hoppe.
279. Lórið filgir fóðri.
Den, som føder koen, har og fordelen af den.
280. Mangur lovar runt, men heldur tunt.
(Lèttara er að lofa enn að enda).
Mangen lover rundt, men holder tyndt.
281. Hann má lúta, íð minni már.
(Hinn lægri verðr að lúta).
Den må böje sig, som ikke har magten.
282. Lágt má hann lúta, íð høsnareyvina skàl kissa.
Den må lude lavt, som hönserumpen skal kysse.
283. Hann, sum einki kann at loyna, eigir einki at vita.
Den, som ikke kan dølge noget, bör intet have at vide.
284. Eingin toyggir seg longur enn armarnir rökka.
Ingen strækker sig længer end armene række.
285. Tàð er lítil løn, sum ikki er verd eina bøn.
(Bón vill hafa bón til launa).
Det er en ringe lön imod min ven ikke at ville bede ham om det, jeg ønsker af ham.

286. Lundi verpur eitt.
Lunden lægger kun ett æg.
287. Fávur lýgur meira enn helvtina.
(Fáir ljúga meira við enn helmíngnun).
Sjælden lyver nogen mere end hælvten.

---

288. *Mangur* er málvinur, íð ikki er allvinur.
(Margr er málvinr, fáir fulltrúir).
Mangen er målven (ven, når jeg taler med ham), som ikke er hjærtens ven.
289. Eingin sàr mannin longur enn til tannana.
(Enginn sèr annann lengra enn til tannanna).
Ingen ser manden længre end til tænderne.
290. Tàð er mangur leikur í longum talvi.
(Brögð eru í tafli).
Der er mangen kamp i lang tavlleg.
291. Hann sum hevir mangt í sinni, honum fellur mangt úr minni.
(Sá, sem hefir margt í sinni, fellr margt úr minni).
Den, som har meget i sinde, ham falder meget ud af minde.
292. Leingi stendur mannsevni til bàtar.
Længe kan et menneske stå til forbedring.
293. Tàð er ikki alltíð màtbruður stendur opin.
Det er ikke altid fadeburet står åbent.
294. Eingin hevir so mangan óvin, at hann hevir ikki einhvönn málvin.
Ingen har så mangen uven, at han jo idetmindste tilsyneladende har en eller anden ven.
295. Allt mannaróp gongur ikki líka hátt.
Alt manderåb er ikke lige höjt (rygter lyver ofte).
296. Sýn màr mannin, og ikki màtkeraldið.
(Sýndu mèr manninn, en ekki matkeraldið).
Vis mig manden og ikke madfadet.
297. Allt bøtist aftur uttan mannskàði.
Alt kan rådes bod på mennesketab.
298. Tàð er mætari fuglur veiddur enn kráka.
Der er bedre fugl fanget end krage.
299. Menneskjan ætlar, men harrin ræður.
(Guð ræðr, en mennirnir þenkja).
Mennesket beslutter, men herren råder.
300. Tá íð músin er mett, er mjölið beiskt.
(Þegar músin er mett, finnst henni mjölið beiskt).

Når musen er mæt, er melet beskt.

301. Hann, sum ikki sýpur seg mettan, sleikir seg ikki mettan.
Den som ikke æder sig mæt, slikker sig ikke mæt.

302. Gott er mettum at bjóða.
Det er let at byde den mætte.

303. Hin metti veit ei, hvàt svangur líður.
(Ekki veit fullr, hvar svángr sitr).
Den mætte véd ej, hvad den hungrige lider.

304. Mangt verður menneskjuni til meina.
Mangt kan vorde mennesket til ulykke.

305. Fájir halda seg minni menn enn teir eru.
(Fáir halda sig minni menn, enn þeir eru).
Få holde sig for mindre mænd end de ere.

306. Tàð minkar, íð ofta àf verður tikið.
Det bliver mindre, som ofte bliver taget af.

307. Mikið má um mikla menn.
Store folk göre stor allarm.

308. Eingin minnist, so fàrið er.
Alt er glemt, når det er forbi.

309. Illt er móti mörgum at bróta.
Det er ondt at forsynde sig mod mange.

310. Fjálgur er móðurandin.
Beskærmende er moderånden.

311. Tunn eru móður oyrun.
(Þunnt er móður eyrað).
Tynde ere en moders øren.

312. Fátt er sum fàðir, einki sum móðir.
(Fáir sem faðir, engin sem móðir).
Få ere som en fader, ingen som en moder.

313. Gott er at liggja undir moður bøginum.
Godt er at ligge under moders barm.

314. Bundin er barnamóðir.
Bunden er barnemoderen.

315. Hann, sum mongum vil bjóða, mikið má hann sjóða.
(Sá þarf mikið að sjóða, sem mörgum vill bjóða).
Den må meget syde, som mange vil byde.

316. Eingin veit á morni at siga, hvàr hann á kvöldi gistur.
Ingen véd om morgenen at sige, hvor han gæster om aftenen.

317. Allir vilja njóta móður sína, men eingin orkar at gera hàna til gràvar.

Alle ville nyde godt af deres moder, men når hun er død, synes ingen at have fået nok af hende.

318. Hann, íð morgunin burt svevur, hann mangt gott burt dvølir.
Den, som sover morgenen bort, han går glip af den kostbare tid.

319. Tá íð armur kroppnast, tá muður opnast.
Når armen krummer sig, åbner munden sig.

320. Sjaldan batnar moy, íð heiman fer.
Sjælden bliver møen bedre, som forlader hjemmet.

321. Miðalmátað pilsa er betst.
(Passlig pylsa er bezt).
Middelmådig pølse er bedst.

322. Ofta mælir muður, og filgir ikki eftir hugur.
Ofte taler munden, og hjærtet følger ej med.

323. Muður er màtvísur.
Munden er madvis.

324. Mítt og títt er óbýtt.
Mit og dit er ett.

325. Mangur fer upp á kjólegg og dettur niður á langlegg.
Mangen begynder på noget stort, men kan ej fuldføre det.

326. Mangt fer um tann fátæka.
Meget går forbi den fattige.

---

327. Góðar eru fátækra *náðir*.
Godt er at nyde fred og ro, om man er fattig.

328. Illt er at læna naknum manni klæði og óðum manni svörð.
Det er ondt at låne nøgen mand klæder og gal mand sværd.

329. Skeggið situr so nær hökuni og öxlin so nær hövdinum.
Skægget sidder så nær hagen, og skuldrene så nær hovedet.

330. Nærri er stúkan enn troyjan.
(Nær er skinnið enn skirtan).
Nærmere er skjorten end tröjen.

331. Næstir grannar eru ofta vestir.
Nærmeste granner ere ofte de værste.

332. Nàkað vinnist àf beini, men einki àf steini.
Noget kan man få af et ben, men intet af en sten.

333. Náttin er manns óvinur.
Natten er menneskets uven.

334. Mangur lovar í neyð, tàð hann heldur ei til sín deyð'.
(Margr lofar því í sinni neyð, sem hann heldr ei fyrir sinni deyð).
Mangen lover i nød det han holder ej til sin død.

335. Neyð er ikki nogv breyð.
Nød er ikke at have tilstrækkeligt brød.

336. Mangt er í neyðini nýtt, sum ikki er í armóðini gitið.
(Flest er í neyðinni nýtandi).
Meget kan man göre brug af i nød, som den fattige ikke engang har tænkt at ty til.

337. Hann, sum hjálpir í neyð, hjálpir tvær ferðir.
Den, som hjælper i nød, hjælper to gange.

338. Neyðin drívur vargin àf skóginum.
(Húngrið drífr úlfinn útaf runninum).
Nød driver ulven af skoven.

339. Betst er at njóta, meðan lötan er.
Bedst er at nyde, medens öjeblikket gives.

340. Neyð ger nàsadjarvan.
(Nauð gjörir nasir djarfar).
Nød gör næsedjærv.

341. Nogv vil meira hafa.
(Margr girnist betra, þá hann gott hefir).
Den, som har meget, vil have mere.

342. Eingin ger at forða tí, íð nornur leggja á.
Ingen kan afværge det, som nornerne bestemme.

343. Nýjir kveistrar sópa betst.
(Nýir vendir sópa bezt).
Ny koste feje bedst.

344. Heilt er nýtt sár.
Helt (let at læge) er et frisk sår.

345. Ikki eigir at smíða nögluna firr enn bátin.
(Ekki verður byggt yfir, fyrr enn grundvöllurin er lagðr).
Man skal ikke smede tappen[1] til båden förend båden selv.

---

346. Niðarlega skàl *óboðin* sita.
(Yzt við dyr skal óboðinn sitja).
Lavt skal den ubudne sidde.

347. Ofta hoyrist sannleikurin àf teim óða.
Ofte hører man sandheden af galen mand.

348. Eingin kona er betri enn óð kona.
(Enginn er verr kominn, enn sá sem illa er giptr).

---

[1]) „Nöglan" er den lille tap nede ved bådens køl, som man tager op, når båden er trukken på land, at vandet kan løbe af den.

At have ingen kone er bedre end at have en galen kone.

349. Hann, íð ofta rør út, fiskar umsíðir.
Den, som ofte ror på fiskeri, fisker omsider.

350. Skjott er óføddum at bæsa.
(Bágt er að bæsa ófæddu fè).
Det er let at båse for ufødt kvæg.

351. Ofta kemur fjól ivir bondans stól og bikkja í bondans sæti.
Ofte er eftermanden værre end forgængeren.

352. Ógoymsla ger so mangan tjóv.
(Slæmr geymari gjörir margan þjóf).
Uorden gör så mangen tyv.

353. Blindar eru ókunnigar götur.
(jfr. Ekki eru blindir brautargengir).
Blinde ere ukendte veje.

354. Hvör forsvàrar síni ólíkindi.
Enhver forsvarer sine galskaber.

355. Ólukkan kemur sjaldan einsumöld.
Ulykken kommer sjælden ene.

356. Allt rullar omaneftir.
Alt ruller nedad.

357. Öllum er ovboðið.
Alle have en overmand.

358. Ikki fiskast við ongum agni.
Ikke fisker man uden madding på krogen.

359. Mangur er á orði, íð ikki er á borði.
(Margr er þar að orði, sem hann er ei á borði).
Mangen er tilstede i orde, om han ej sidder ved bordet.

360. Purkan droymir um dràvið og kelling um stàvin.
Soen drömmer om masken og kærlingen om staven.

---

361. Màður er ikki fjærskotnari frá góðum enn *ravnur*.
Manden er nærmere til det gode end ravnen.

362. Mangur er ikki so ræddur sum illa klæddur.
(Eg er ei svo hræddr, sem eg er illa klæddr).
Mangen er ei så ræd, som han er ilde klædt.

363. Reiði upp angur vekir.
Vrede opvækker anger.

364. Ríkir bøndir oxar keypa, mangt má feitt um fátækan leypa.
Rige bønder købe oxer, meget fedt går den fattige forbi.

365. Ring lívd er verri enn eingin.

Dårligt forsvar er værre end intet.

366. Roynduг màður er góður at gista.
Prøvet mand er god at gæste.

367. Ringur er sá màður, íð ikke er mentur at bera royvi síni.
Det er en dårlig mand, som ej formår at bære sin egen beklædning.

368. Tá íð langtröjini ikki rökka, verða tvörtröjini tikin.
Når man ikke har det store, hjælper man sig med det små.

369. Hvör ber, sum hann roynir.
Hver gör, hvad han formår.

370. Tàð gongur ikki roykur àf brandi uttan eldur hevir verið í honum.
Der går ikke røg af en brand uden ild er i den.

371. Hin ríki slítur skogvarnar á hol, men hin fátæki kàgar teir á hol.
Den rige slider hul på skoene, men den fattige kiger hul på dem.

372. So røkir màður vívið, sum hann røkir knívin.
Når manden ikke er omhyggelig med sin kniv, er han det heller ikke med sin kone.

---

373. *Sæl* er *sálin*, íð rein er.
Salig er den sjæl, som er ren.

374. Tàð svíðir ikki àt teim sàkleysa.
Det rammer ikke den uskyldige.

375. Oftast er satt tàð fornir hàva mælt.
(Flest fornmæli hafa eitthvað uppá sig).
Oftest er sandt hvad de gamle have mælet.

376. Sannleikur hevir ofta fingið brotna pannu.
(Hvör sannindin segir, fær hvörgi hús).
Sandhed har ofte fået en bruden pande.

377. Sannleikur er so fàgurligur hvàríð hann kemur framm,
lignin er so hövuðleys bæði firi kvinnu og mann.
Sandheden er så fager, hvorhelst den kommer frem,
løgnen er så hovedløs både for kvinder og mænd.

378. Salt bøtir allt uttan mjöð og malt.
(Saltið bætir allt, nema mjöl og malt).
Salt bøder alt uden mjöd og malt.

379. Betri er seint enn ongatíð.
Bedre er sent end aldrig.

380. Hann íð seint tennist, hann seint mennist.
Den som sent får tand, bliver sent til mand.

381. Sein kúgv fær skitið gràs.
Sen ko får skident græs.

382. Seint koma sælir, og so koma trælar.
Sent komme de sæle og så komme trællene.
383. Sendiboð er frítt at fàra.
Som sendebud har man godt ved at gå.
384. Seyða ull er Føroyja gull.
Fåreuld er Færøernes guld.
385. Sàr er siður á landi.
Hvert land har sin skik.
386. Sjaldan er síðari betri.
(Fá mál batna í biðunum).
Sjælden er senere bedre.
387. Søtur er sjálvgivin biti.
Sød er den bid, man selv forskaffer sig.
388. Hvör er sínum knúti kunnigastur.
Hver kender bedst sin egen knude.
389. Hvör ber sína sögu framm sum betsta.
Hver fremstiller sin sag på den bedste måde.
390. Sjúkur er, íð ivir sjúkum situr.
Syg er den, som hos en syg sidder.
391. Ofta er á sindini sitið, og ikki tàð sannasta gitið.
Ofte kender man misgerningen, og åbenbarer den ikke.
392. Ringur er fuglur, í sítt reiður drítur.
(Sá er fuglinn verstr, sem í sjálfs síns reiðr drítr).
Det er en dårlig fugl, som gör i sin egen rede.
393. Ongum tikir sítt ovmikið.
(Engum þykir sitt ofmikið).
Ingen synes, hans eget er for meget.
394. Hundur er ikki vreiður við sítt bein.
(Hundr aktar eitt bein meira enn hundrað gimsteina).
Hunden er ej vred på sit bén.
395. Hvàr màður er ikki sjálvur, er hann ikki meira enn hálvur.
Hvor manden ikke er selv tilstede, er han ikke mere end halvt tilstede.
396. Tá íð hvör tekur sítt, fær fjandin einki.
Når hver tager sit, får fanden intet.
397. Hvör mann vera sàr sjálvum næstur, hvussu öðrum gongur.
Enhver mon være sig selv nærmest, hvorledes det så end går andre.
398. Tàð gongur sjón firi sögn.
Syn går for sagn.
399. Fájir ætla öðrum betri enn sàr sjálvum.

(Fáir ætla öðrum betra, enn sjálfum sèr).
Få tiltænke andre bedre end sig selv.

400. Allt skarn vaskast àf uttan sindin.
Alt skarn vaskes af uden synden.

401. Ger skálkinum gott, hann lønar tàr aftur við háð og spott.
Gör skalken godt, han lönner dig igen med hån og spot.

402. Kasta ikki tàð skitna vatnið burtur, firr enn tú kant fáa tàð reina aftur.
(Ekki skvetti eg illu vatni brott, fyrr enn eg fæ gott).
Kast ikke det skidne vand bort, förend du kan få rent igen.

403. Lítið bàtar at breiða reint làk á skitna song.
Det hjælper kun lidet at brede rent lagen på en skiden seng.

404. Skjótt er skitið verk.
(Skjótt er skitið verk).
Snart er skident verk.

405. Hugsa illt og fremja tàð, slíkt er skálka siður.
At tænke på ondt og udføre det, sligt er skalkenes skik.

406. Skàði ger mannin vísan, men ikki ríkan.
Skade gör manden vis, men ikke rig.

407. Skjótast er upp at standa, tá íð einki er í at fàra.
Det er hurtigst at stå op, når man intet har at iføre sig.

408. Mangur sigir frá Ólavi kóngi, og hevir ikki sàð hann.
(Sá segir flest af Ólafi kóngi, sem hvörki hefir heyrt hann nè sèð).
Mangen fortæller om kong Olav, og har ikke set ham.

409. Tàð hjálpa eingi fögur orð við slattuböku.
Fagre ord hjælpe intet imod slettebagen (et slags hval).

410. Smájir fuglar verpa smá egg.
Små fugle lægge små æg.

411. Betri eru smájir fiskar enn tómir diskar.
(Betri er lítill fiskr, enn tómr diskr).
Bedre er små fiske end tomme diske.

412. Meira er um skjól enn um skart.
Mere gælder om en beklædning end om pynt.

413. Mangt má smægin lissa.
Meget må den undselige give slip på.

414. Sjálvboðin tànasta er ofta afturrikin.
(Boðin þjónusta er laungum forsmáð).
Selvbuden tjeneste er ofte forkastet.

415. Líður, meðan skríður.
Man går fremad, om man end kryber.

416. Leingi man skriði halda.
Længe holder kløe ved.

417. Tàð íð skjótt gerst, tàð skjótt forferst.
Det, som hurtig göres, det hurtig ødelægges.

418. „So, so" er sjaldan væl.
„Så så" er sjælden godt.

419. Vont er at sova hjá sprundi.
Farligt er at sove hos kvinde.

420. Sárt bítur soltin lús.
(Sárt bítr soltin lús).
Fast bider sulten lus.

421. Tá íð sonurin giftist, missir móðirin hann, men tá íð dóttirin giftist, fær móðirin ein son.
(Hvör sem fær góðan mág, hefir fengið einn son).
Når sönnen gifter sig, mister moderen ham, men når datteren giftes, får moderen en sön.

422. Eingin er fullspottaður, firr enn hann spottar seg sjálvur.
Ingen er tilfulde spottet, förend han selv spotter sig.

423. Spottarin kemur í spottarans hús og brennir so spottaran inni.
Spotteren kommer til spotterens hus og brænder så spotteren inde.

424. Stelkur titar títt um tún.
Stelkur (en fugl) tripper tidt i by.

425. Tekur hvöríð sterkastur er.
Den tager som stærkest er.

426. Stevning fellir ongan mann.
Stevning fælder ingen mand.

427. Ikki er gott at stjàla, hvàr tjóvur er húsbondi.
(Illt er að stela, þar sem þjófr er húsbóndi).
Ikke er godt at stjæle, hvor tyv er husbonde.

428. Hvöríð vil stjàla, væl má duga burtur at fjàla.
(Sá kann ekki að stela, sem ekki kann að fela).
Den, som vil stjæle, må vel forstå at fjæle.

429. Tá íð mold stjelur mold, lær fjandin.
Når muld stjæler muld, ler fanden.

430. Stórt kall hevir stórt fall.
Et stort kald kan medføre et stort fald.

431. Tàð er stokkuttur varmi àf tí, gentan mígur í sokkarnar.
(Það er skammgóðr vermir að pissa í skó sinn).
Det er kun stakket varme af det, pigen pisser i strömperne.

432. Eingin verður hongdur, tíat hann stjelur, uttan tíat hann dugir ikki at stjàla.
Ingen bliver hængt, fordi han stjæler, men fordi han forstår ej at stjæle.

433. Tvær ferðir fegin verður hann, á steini hvílist.
(Hann hvílist tvisvar, sem húkir á steini).
To gange glad bliver den, som hviler sig på en sten.

434. Sterkir skulu armar firi kong at halda.
Stærke arme kræves at holde for en konge.

435. Strangir harrar skulu stokkut valda.
Strenge herrer skulle stakket herske.

436. Stórir fiskar eta smáar.
De store fiske æde de små.

437. Illt er svart skinn hvítt at tvá.
Ondt er at vaske sort skind hvidt.

438. Ikki er allt eftir stødd.
Alt kan ikke måles efter störrelsen.

439. Ofta eigir svört ær hvítt lamb.
(Opt er hvítt lamb undir svartri á).
Ofte føder et sort får et hvidt lam.

440. Svart er hàr sum súlan situr.
Sort er der, hvor sulen (en fugl) sidder.

441. Svartur verður hann, við bik fæst.
(Fáir fara svo með bik, að þeir flekki ei hendrnar).
Den bliver sort, som har med beg at bestille.

442. Svört jól gera hvítar páskir, ell. jólasummar verður páskavetur.
Sort jul gör hvid påske, ell. julesommer påskevinter.

443. Eingin ger at mála fjandan svartari enn hann er.
Ingen skal male fanden sortere end han er.

444. Eingin veit àf søtum at siga, firr enn á beiskum bítur.
Ingen kender det søde, förend han har smagt det bedske.

445. Mikil er hvön dags sókn.
Meget fortærer hver dag.

446. Allt sodnar í sveins màga.
Drengen kan fordöje alt.

---

447. Hann vinnur, íð *treiskur* er.
(Vondir menn koma optar fram sínum vilja enn góðir).
Den vinder, som er trædsk.

448. Takkaleys gerning er tung.

(Enginn má þiggja án þakkar).
Takløs gerning er tung.
449. Eingin fer so við trànum, at tàð flýtur ikki.
Ingen handler så med træ, at det jo flyder.
450. Ikki tekst hár àf teim skalluta.
Ikke plukkes hår af den skaldede.
451. Tíkin er ràmast í tonnunum.
Tispen er flinkest i tænderne (om en ond kone, som bruger munden mere end hænderne).
452. Eingin er verri tjóvur enn hann, íð stjelur frá sàr sjálvum.
(Sá er þjófrinn verstr, sem úr sjálfs síns hendi stelr).
Der er ingen værre tyv, end den, som stjæler fra sig selv.
453. Tíat kjötið er gott, er mangur tjóvur.
Fordi kødet er godt, er mangen tyv.
454. Allt kemur aftur uttan tàð, íð fer í tjóvshond.
Alt kommer igen uden det, som kommer i tyvehånd.
455. Tjóvur hugsar um at fjàla, áðrenn hann fer at stjàla.
Tyven tænker på at skjule, förend han går at stjæle.
456. Tungur er tigandi róður.
(Þúngr er þeigjandi róðr).
Det er tungt at ro tavs.
457. Tiga skàl millum tveggja vina.
(Hljóðr skyldi beggja vin, og báðum trúr).
Man skal tie mellem to venner.
458. Skarvur er tí tunguleysur, at hann kundi ikki at tiga.
Skarven har derfor ingen tunge, fordi den ikke kunde tie.
459. Illt er at vera tikkin og fátækur.
Det er slemt at være storagtig og fattig.
460. Tíðliga skàl krøkja tàð íð góður krókur skàl verða.
Tidlig skal krøge det, som god krog skal blive.
461. Tín æra áleikar: skommina hevir hann, íð sker, og ikki hann, íð ber.
Din ære står på spil: skammen har den, som skærer, og ikke den, som bærer.
462. Gott er at hàva togva sveina, tá íð annar er úti, er annar heima.
Godt er at have tvende svende; når den ene er ude, er den anden hjemme.
463. Tolin trívist.
Den tålmodige overvinder alt.
464. Tráður lívir trevli.
Den ene lap hjælper på den anden.

465. Trà tognar, sögdu Svínoyingar.
Træ kan strækkes, sagde Svinøboerne.

466. Trúgvur og ótrúgvur fàrast.
(Trúr og ótrúr eiga illa saman).
De tro og de utro ere blandede mellem hverandre.

467. Trúgv ikki fjandanum, tá hann drekkur vatn.
Tro ej fanden, når han lader uskyldig.

468. Sjaldan er trællur í treytum góður.
(Illt er að eiga þræl fyrir einkavin).
Sjælden er en træl at lide på i nød.

469. Ikki bàtar at trossa góða móður (góðan mogv) út, hàr hon (hann) er ikki inni.
(Ekki er að taka þar góðan mó, sem hann finnst ei).
Ikke hjælper at trodse god moder (god törvejord) ud, hvor hun (den) ej findes.

470. Fàr um trúgvan og ótrúgvan.
Søg at omgås den tro og den utro på den rette måde.

471. Tunnt er tàð blóðið, íð ikki er tjúkkari enn vatn.
Tyndt er det blod, som ikke er tykkere end vand.

472. Tröllabörnini gráta eftir hvonnum á jólum.
Troldebörnene (de uartige) græde efter hvanner (en spiselig plante) ved juletider.

473. Turvin býður mangt.
Trang driver mennesket til meget.

474. Tvær eru hendur við axlar fastar.
(Báðar eru hendr við axlir fastar).
To arme ere faste ved skuldrene (ingen kan göre mere end der står i hans magt).

475. Hundar tveir um eitt bein semjast sjaldan væl.
(Hundar tveir um eitt bein, og píkur tvær um einn svein, forlíkast sjaldan vel).
To hunde om ett bén forliges sjælden vel.

476. Eingin kann tveimun harrum at tàna.
(Enginn kann tveimr herrum til þakka að þjóna).
Ingen kan tjene to herrer.

477. Steinur brestur firi manna tungu.
(Ekki er túngan bein, en opt brýtr hún stein).
Sten brister for menneskets tunge.

478. Tögn kemur ikki á ting.
Tiendes ord komme ej til thinge.

479. Lítið er *ungmanns* gàman.
(Lítið er úngs manns gàman).
Lidet glæder den unge.

480. Hvàt ungur nemur, gàmalur fremur.
(Hvat úngr nemr, gamall fremr).
Hvad den unge næmmer, det udfører han i alderdommen.

481. Ofta hàva ungum hvolpi vaxið hvassar tenn í munni.
Ofte have hvasse tænder voxet frem i hvalpens mund.

482. Ungur doyr skjótt, gàmalur livir leingi.
Den unge dør snart, den gamle lever længe (i erindringen).

483. Einki býðst betri enn ungur at doyja.
Intet bedre bydes end at dø ung.

484. Meðan eg vàr ungur sum tú, mundi eg óræddur renna,
nú tekur elli at boygja meg, tàð má eg bekenna.
Medens jeg var ung som du, løb jeg uforfærdet,
nu begynder alderdommen at böje mig, det må jeg bekende.

485. Ungdómur og vísdómur filgjast ikki.
Ungdom og visdom følges ikke ad.

486. Allt er betri enn ull at tæga.
Alt er bedre end at pille uld.

487. Eyðkenndur er úlvur í roði (?).
(Auðþekktr er úlfr í röð).
Let kendelig er ulv i fåreskind.

488. Allt er tøkt í útiferð.
Man tager tiltakke med alt på reiser.

489. Út kemur innispunnið togv.
Ud kommer garn, som er spundet inde.

490. Tàð svíður àt hjartanum, íð undir hjartanum hevir ligið.
Det svier til hjærtet, som under hjærtet har ligget.

491. Hann, íð úti er stongdur, er inni gloymdur.
Den, som ude er stængt, er inde glemt.

---

492. Tàð er *vandi* í hvörjari valferð.
Der er fare i hver valfart.

493. Betri er vátt enn brennt.
Bedre er vådt end brændt.

494. Mangur hevir vàlið, og tekur skàlið.
Mangen har valget, og tager skallen.

495. Vatn kemur aftur, hvàr vatn hevir verið.
(Alltíð rennr vatn, sem verið hefir).

Vand kommer igen, hvor vand har været.

496. Vágin vinnur og vágin missir.
(Vogun vinnr, og vogun tapar).
Den, som vover, vinder eller taber.

497. Reiddur er vargur til vígjar.
Ulven kan ophidses til drab.

498. Væl er fiskað, tó ikki er làðið.
Fangsten er god, om båden ikke er fuld.

499. Væntandi manni tikist longst at bíða ell. liva.
(Lángt þykir þeim, sem búinn bíðr).
Den væntende mand tykkes det længst at bie.

500. Ofta kemur á vomb, og ikki vàrir.
Ofte får man, hvad man ej har væntet sig.

501. Teir mega gjalda, sum ikki valda.
De må undgælde, som ej ere de herskende.

502. Livandi màður er góður at vænta.
Levende mand er god at vænte.

503. Tàð er eisini eitil í válgara.
Der ere også kertler i det fede (bedste) stykke på fåret.

504. Vesti brandur liggur longst á eldi.
(Leiðasta stykki liggr leingst á diski).
Den dårligste brand ulmer længst på ilden.

505. Tá vesælamàður fær vald, kann hann ikki afturhald.
Når uslingen får magt, kan han ikke styre sig.

506. Gott er at verja borg, tá íð eingin søkir.
(Hægt er að verja, þá eingin sækir á).
Det er let at værge borgen, når ingen angriber.

507. Tàð íð eygað ikki sàr og oyrað ikki hoyrir, verkir ikki hjartað.
Hvad öjet ikke ser og øret ikke hører, smærter ej hjærtet.

508. Vetranáttin hevir so mong sinnini.
Vinternatten skifter ofte sind.

509. Hvör ger sàr verri, enn menneskjan ger ser sjálvari?
Hvo gör værre mod sig selv end mennesket?

510. Hvör fer víðari enn menneskjan og peningurin?
Hvad farer videre om end mennesket og pengene?

511. Vænur vartú, illa fórtú.
Væn var du, ilde gik det dig.

512. Vindur kemur eftir vatngàrð.
Vind kommer efter regn.

513. Vinir og vinir valdast.

Alle venner ere ej lige gode.

514. Betstir eru vinir, íð sjaldan finnast.
(Kom ei of opt til vina þinna, svo þá væmi ekki við þèr).
De ere de bedste venner, som sjælden besøge hinanden.

515. Eingin kann filgja vininum longur enn á gràvarbakkan.
Ingen kan følge vennen længer end til gravens bred.

516. Vinur er sá, íð vomm sàr.
(Það er vinr, sem til vamms segir).
Den viser sig som ven, der retter en andens fejl.

517. Tàð verkar forakt at finna ofta vinir sínar.
Det virker foragt ofte at besøge sine venner.

518. Sit vininum nær, men sit ikki àf hans lær.
Sid vennen nær, men sid ej låret af ham.

519. Tá íð màður ger, sum hann vil, ger hann, sum hann er til.
(Ef eg má, sem eg vil, gjöri eg, sem eg er til).
Når manden gör, som han vil, gör han, som er til.

520. Dællt er manni vitandi orð.
Den forstandige mand fatter let en tale.

521. Eingin eigir at leggja vitsku sína í ovitsku annans.
Ingen bör spilde vise ord på en dåre.

522. Viligum hesti skàl màður màkliga ríða.
(Viljugan uxa skal ei alltíð framkeira).
En villig hest skal man ride vel.

523. Orðið tàlað, vinurin skemdur.
Når min vrede er endt, er min ven skæmmet.

524. Tá íð mín tunna rann, kendi meg mangur mann,
men tá íð tunnan tók at halla, tá tóku vinirnir at falla.
Medens min tønde randt, kendte mig mangen mand,
men da tønden begyndte at hælde, begyndte og vennerne fra at falde.

525. Tàð er vomm í hvörjum góðgripi.
(Vammalaus er varla nokkr).
Der er lyde ved enhver skat.

526. Hann, íð árla rísur, verður um mangt vísur.
(Sá verðr margs vís, sem árla rís).
Den, som årle står op, bliver kyndig i meget.

527. Tá íð ölið fer inn, fer vitið út.
Når øllet går ind, går viddet ud.

NOGLE FÆRØISKE TALEMÅDER.

1. Vargur er í seyðinum ɔ: fårene ere vilde og sky.
2. Fiskurin er vargbeittur àf miðinum ɔ: fisken er bortjaget af medet.
3. Mangur kemur í nákallskrók[1], og mong á skálabonk ɔ: mangen kommer i nåkarlskrog (det sted, hvor de ugifte mandfolk komme hen efter døden), og mangen på skålebænk (hvor de ugifte piger komme hen efter døden).
4. Nornaspor (boða manns eydnu) ɔ: Nornespor bebude menneskets skæbne (nornaspor kaldes de hvide små pletter, der stundom vise sig på folks negle).
6. At sita millum heims og heljar ɔ: at sidde tankeløs hen i tåget.
7. Hulda hevir drigið ivir (fjalt) tàð ɔ: Huldren har draget noget over (skjult) det; siges, når noget ej kan findes, skönt man véd stedet, hvor det skulde ligge.
8. Durakelling blæsir ljósið út ɔ: Dörkærlingen (trækken, som forårsages, når man går med dören) blæser lyset ud.
9. Meg skríður um ófeginsbrún ɔ: mit höjre öje klør, der vænter mig noget sörgeligt (feginsbrún ɔ: mit venstre öje — glædeligt).
10. Sláa hàlin í vatn ɔ: ikke at stå ved sit forsæt.
11. Seta einum skák og mát ɔ: bringe nogen i yderste forlegenhed.
12. Eina ferð má lúgvast sum kúgv í mýri ɔ: engang må man dog blive træt og bukke under.
13. Màgin er uppi í kjafti ɔ: hans kræfter er udtömte.
14. Móður sum maðkur ɔ: meget træt.
15. Nipin (snópin) sum sleikt greytasneis ɔ: slukøret over mislykkede forvæntninger.
16. Tàð er hvörki rátt ella soðið millum teirra ɔ: de lade som venner, men de ere det ikke.
17. Tàð er komið vátt í reiðrið ɔ: de ere blevne uvenner.
18. Um hann fekk stein og allan heim, vàr hann tó ikki glàður ɔ: om han fik hele verden, vilde han dog ikke være tilfreds.
19. „Illt nýtist àf bráðræsi", segði Loki, hann skuldi fàra eftir skírnarvatni, men kom ikki aftur firr enn gentan stóð brúður, og tá spillti hann vatnið í durunum ɔ: „at forhaste sig går aldrig godt", sagde Loke, han skulde hente vand til at døbe en pige i, men han kom ikke igen, förend hun holdt bryllop, og da spildte han vandet i døren.

---

[1]) Andre sige: Nábalskrók.

20. Hatta er sum Brita, íð fjendin kastaði aftur ɔ: om et dårligt menneske, som ingen vil have noget at bestille med.
21. Nú gerast bein undir Brúsa ɔ: nu kommer han sig igen.
22. Nú er illa leikað við Rolvi ɔ: man behandler ham ilde, medens han ej kan forsvare sig.
23. Nú er trivni komin á Torkils døtur ɔ: nu er man begyndt at blive flittig (i utide).
24. Hatta er sum sokkur Svannu, hann vàr àlin og átjan spannir ɔ: meget overdrevent.
25. Tagnar ikki heldur enn ritan í berginum ɔ: holder ikke munden heller end riten (fuglen) i bjerget (er meget talende).
26. Tàð er sàr um hogv ɔ: der må være måde med alt.
27. Nú gelur reyðhàni í eystri ɔ: nu er solen ved at stå op.
28. Hann er àf tí berginum brotin ɔ: han nedstammer fra en ond slægt.
29. Stundum á svongd og stundum á sprongd ɔ: snart for lidt og snart for meget.
30. Hann rokar í eyga ɔ: han praler for meget.
31. Ikki er hundur hálvbardur enn ɔ: arbejdet er endnu ikke halvfuldendt.
32. Hann etur allt, àt munni rekur, sum sköta ɔ: spiser alt hvad han kan få, som en rokke; er grådig.
33. Hann biður ikki hund standa frá sàr ɔ: er god mod alle.
34. Eg veit ikki, hvört hann er flogin ella sokkin ɔ: jeg véd ej, om det er flöjet bort eller sunket.
35. Tá vóru stjörnur í honum ɔ: da spillede hans öjne.
36. Tá vàrð eldur í koluni ɔ: da blev han hidsig.
37. Nú er hann komin í stiklið á horni ɔ: nu er han svært i knibe.
38. Kúgvin er sprett á bàki ɔ: koen har hørt op at malke (de sidste dråber, den malker, skulle nemlig spröjtes på dens rygg).
39. Kúgvin stendur á ostbási ɔ: koen har nylig kælvet.
40. Endarnir rukku sàman ɔ: det slog til.
41. Tàð bítur innan garðs hjá honum ɔ: han er meget rig, lever godt.
42. Hann veit ikki dàgaskil ɔ: meget dum.
43. Hon er búgvin at hvíla ɔ: hun er nær ved at göre barsel.
44. Tá brast barkakýlið í honum ɔ: da kunde han ikke længer holde sig fra at le.
45. Hann svevur so fast, sum honum vàr stungin svövntollur (svövntornur?) ɔ: han sover så fast, som han var stukket med sövntorn.
46. Vera sum Háreks døtur í hvörjari vösu ɔ: föjter om i hvert gilde.

47. Er í uppisetri sum gomul landbukka ɔ: hans kræfter ere udtömte til at virke mere.
48. Ikki verða lunnar lagdir undir hann ɔ: man behandler ham hårdt.
49. Liggur sum kópur á skeri ɔ: er meget lad; ligger og strækker sig.
50. Nú er pisan vend í holuni ɔ: nu er alt pludselig forandret.
51. Hoppar sum lunga upp ivir màt ɔ: om en uværdig, der hæver sig over andre, som stå over ham.
52. Trútt sum tröllið ɔ: meget trofast, holder ubrødelig sit løfte.
53. Torvatröll og tràni lögdu ráðini sàman ɔ: to af samme sindelag sammensvore sig for at bringe en i snaren.
54. Hàsum lá vátt undir føti ɔ: han slap fra den overhængende fare.
55. Ein lúgvar, og annar brýtur ɔ: den ene udmatter, og den anden knækker.
56. Hàsin hevir stert ell. hoppar sum steinstolpa á steini ɔ: han har bisselæder i skoene.
57. Hatta verður etið við framtonnunum ell. hatta fer millum skinns og holds ɔ: bliver spist med ulyst.
58. Eitt er orðið, annað höggið ɔ: han er meget hastig af sindelag.
59. Hàsin hevir verið á skipi firr ɔ: han er sin post voxen.
60. Føð tú meg í ár, eg skàl føða teg àt ári ɔ: fød du mig i år, så skal jeg føde dig ad åre.
61. Leikar sum gràðungur àt gori ɔ: bliver rasende som en tyr, når den ser blod.
62. Hevði tàð ikki verið firi tàð eina hár, í nakka stóð, skuldi eg komi tàr eftir ɔ: havde det ej været for den ene sags skyld, skulde jeg hevnt mig.
63. Hann er ikki hvöns manns poki ɔ: han lader sig ej narre så let.
64. Hann beit ei so fast sum hann grenjaði ɔ: han var ej så slem, som han syntes at være.
65. Nú kom smiril í stæraflokk ɔ: nu blev deres glæde forstyrret.
66. Hann kom upp úr eins manns ljóði ɔ: han sagde det af sig selv uden nogen anledning.
67. Sólin fer til viðar ɔ: solen går bag skoven, går ned.
68. Er annar við glóini, er annar við brandinum ɔ: de ere begge enige om at göre fortred.
69. Tàð kemur gø eftir andsperri ɔ: træthed og smærte følge efter overanstrengelse.
70. Eg vàr millum hamars og stiðja ɔ: jeg var mellem hammer og ambolt; svært i knibe.

71. Hann hevist við sum tongul í brimi ɔ: han er istand at udstå besværligheder.
72. Nú er at geva barni leika ɔ: nu må man tilgive, om man ej gör, hvad man burde.
73. Tá kom høttafall á hann ɔ: da mislykkedes foretagendet for ham.
74. Hàva kleppin við lærið ɔ: være bebyrdet med et barn.
75. Sàman líkar, sum kráka gongur í kàva ɔ: det er som, når kragen går i sne.
76. Hann kærar hatt ɔ: han skyder sagen fra sig til en anden.
77. Teir kasta oman hvolpar ɔ: de ro uordentlig med årerne i vandet.
78. Eg eri eygnahàvur, tó eg eri ikki handahàvur ɔ: jeg kan vel se fejlen, skönt jeg ikke selv formår at göre det rigtigt.

FÆRØISKE SKIKKE OG LEGE.

a.

Når en kvinde har gjort barsel, da kaldes det første måltid, hun nyder, *nornagreytur*, nornegrød, hvorved visselig hentydes til nornernes magt over det fødte barns skæbne. Bygdens folk skiftes da til at bringe hende *songarmàt*, indtil hun atter bliver rask. Når hun da står op, skal hun ledes udenfor huset, så at hun enten ser havet eller en kirke; har hun født en pige, skal en dreng gå foran hende, og har hun født en dreng, skal en pige gå foran hende; men hun må ikke gå over nogen elv, förend hun går til kirken. Barnet må ikke være ene i værelset, förend det har fået den første tand, at ikke huldefolkene skulle tage det og lægge deres eget istedet i vuggen; dette skiller sig fra andre mennesker og kaldes *býtt*, *býtlingur*, hvilket almindelig bruges om en skifting eller et tosset menneske.

Når kørne have kælvet, brænder man hårene flere steder på dem, at de ikke skulle få *tröllrið*, troldridt.

b.

Ved fastelavnstider bruger man endnu som en levning fra den katholske tid at udpynte sig som et skræmsel med maske for ansigtet, halen af tang o. lign. Den, der er således udpyntet, kaldes *langaføsta*; Langefasten går rundt i husene og kvæder med fordrejet mæle:

Oman kemur grýla frá görðum	Ned kommer grylen fra gårde
við fjöriti hölum,	med fyrretyve haler,
bjálg á bàki, skálm í hendi,	pose på ryggen, sværd i hænde,
kemur at krivja búkin úr börn-	kommer at skære bugen af börnene,
unum, ið gráta eftir kjöti í föstu.	som græde efter kød i fasten.

Man må da give „grylen" lidt kød i posen, at den ej skal iværksætte truslen.

c.

Markusarleikur. To personer bindes et törklæde for öjnene, have et langt bånd imellem sig og i den anden hånd et strömpeskaft (*leggald*) til at slå hinanden med, om de kunne være så hurtige at træffe hinanden efter lyden. Den ene siger: Er Markus inni? Den anden svarer: Her skaltú hann finna. Derpå vexler samtalen mellem dem således: Hvàt gjördu tínir menn ígjár? — Voru á selaveiði. — Hvàt býttu tit màr? — Reyvarringin og gallið. — Vàr tàð væl gjört? — So tokti màr og mínum monnum. — So akta teg firi leggaldinum!

d.

Kreingja. Hver synger sit vers af Sigurdskvædet og der danses bagvendt; men først bliver der danset rigtig og sunget: Eya meg, segði Kreingja, eg skàl teg í höllina spreingja; gràsið á Viðareiði, sàðlið màr hest Gudninga, glàðir ríða brøður tveir til tinga; eitt vàr eitt útskot, eitt vàr eitt pottabrot, eitt vàr eitt røvarí á tingi — so skàl allur dansurin venda sàr um í ringin.

e.

Personer i en vanskabende dragt danse og imidlertid synges: Firi dansa fívil og hann tútar, so hann tútar í bàk, so tàð bàkið niður gekk, so tann revur í reglum, so tann ormur í kröklum; aftast dansar drumburin àf teim öllum.

f.

Reisa hjört. Til denne leg synges efterfølgende, og handles af de legende drenge og piger i overensstemmelse med den.

Hàr gongur hindin heiðin,
so ganga væl fleiri,
fagru hindina hövum vær fingið,
hjörtin hövum vær ongan;
vit skulum os firi hellisdir
at vita, um vær fávum ongan.
Reis teg hjört, filg tú màr,
fagru moynna gevi eg tàr,
mjá er hon um miðju,
sum stiðjastokkur í smiðju;
væl teir, íð góvu,
so teir, íð kvóðu,
og so teirra fingrar,
íð hesa stovuna bundu.

Fàr so langt í ringi,
tàk tàr eina, hvàr tú vilt,
sum móðir letur ganga.

Set teg niður mjolkhvíta
við tínum unga edilingi;
læna màr ljós at lýsa àt,
hvussu moynnar skogvar eru.
Væl, væl og virðuliga,
væl skaltú hàna njóta
Dinkil, dinkil, nátilkinn,
kiss nú moynna, nær tú vilt;
í kvöld skaltú kissa,
ímorgin skaltú missa;

kiss í nátt,
ímorgin skaltú missa brátt,
so fàra heim,
móðir gevur dottur síni
ein vælbornan svein.

g.

Ríða ediling. Selskabet deles i to dele, mandfolkene for sig, og fruentimrene for sig; mandfolkene danse i en halvkreds henimod fruentimrene, anførte af en fordanser; de synge da: Framm ríður Offur, framm ríður edilingur, framm ríður sjómanns edilingur, framm ríða kongins menn allir. Fruentimrene danse da frem og synge: Hvàt vil Offur, hvàt vil edilingur, hvàt vil sjómanns edilingur, hvàt vilja kongins menn allir? — Biðla vil Offur, biðla vil edilingur, biðla vil sjómanns edilingur, biðla vilja kongins menn allir. — Hvàt firi mann er Offur, hvàt firi mann er edilingur o. s. v.? — Derpå svares først, f. ex. trælur (öskudolgur, smiður o. s. v.) er Offur, trælur er edilingur o. s. v. — Pigerne synge da: Ríð burtur Offur, ríð burt edilingur o. s. v. — Vreiður ríður Offur, vreiður ríður edilingur o. s. v. — Derpå danse de frem igen som forhen, og når de nu af pigerne blive adspurgte, hvilken mand Offer og hans svende ere, da svare de f. ex. Greivi er Offur, greivi er edilingur o. s. v. Pigerne bortvise dem nu ikke mere, men synge: Tàk við Offur, tàk við edilingur, tàkið við kongins menn allir. — Glàður ríður Offur, glàður ríður edilingur. Således får hver karl sin pige, som han kysser, og legen ender med en dans.

Andre lege, som bruges på øerne, ere: Fiskaspàl (mimisk), tàka moy í mirkri, søkja reyvsæti, ganga til strandar, at ruffa, at søkja skogv, dríva junkaraskàpir, dràga dýnu, fanga skura, venda steik, logvaleikur og andre; lege under åben himmel ere: skjóta verpur, renna distaleik, glímast, kapprenna, langbolt, àka á skíði, spàla exebeti o. s. v.

BARNEVISER OG RAMSER.

1.

Uppi í eini eikilund, hàr hongur ein kanna,
fýra nætur firi jól dansa hàr jomfrúnnar allar,
hàr dansar lítla (Anna?) mín sum ein litil terna,
biðil rennur eftir henni, hann vil hàna so gjarna,
hann vil hàna nippa og nappa, hann vil hàna kissa og klappa,
hann vil hàna so gjarna.
So fer hann á Bràgarting at keypa henni gullring,
silki til stakkabond, sjálv skàl hon loysa og binda.
Nú hevir hon fingið breitt firi bringu,
breiðan sprota, sprotin vàr àf gullinum reyða.

Bràkar í borgum, brúðmenn ríða,
teir bràka mest, ið betst hàva fingið,
leiða teir lítlu (Onnu?) við sàr inn í ringin.
Ikki vil hon standa, uttan á gullspanga,
ikki vil hon sita uttan á gullstóli,
ikki vil hon liggja uttan á svànadúni.
Nú hevir hon fingið breitt firi bringu
breiðan sprota, sprotin vàr àf gullinum reyða.

Oversættelse. Oppe i en egelund, der hænger en kande, fire nætter för jul danse der jomfruerne alle, der danser min lille (Anna?) som en liden terne; en bejler løber efter hende, han ønsker hende så gerne, han vil hende nippe nappe, han vil hende kysse og klappe, han ønsker hende så gerne. Så drager han til Bragething, at købe hende en guldring, silke til kjortelbånd, selv skal hun løse og binde. Nu har hun fået udbredt på brystet en bred brystnål og den var af det røde guld. Det brager i borgene, brudemændene ride, de brage mest, som have fået det bedste; de lede den lille (Anna) ind med sig i ringdansen. Ikke vil hun stande uden på guldspange, ikke vil hun sidde uden på guldstol, ikke vil hun ligge uden på svanedun. Nu har hun fået o. s. v.

2.

Kráka situr á brunni, við spónblàð í munni,
örnin situr á kvisti, sínum nevi risti:
læna màr veingir tínar at fljúga;
hvàr skaltú fljúga? oman á fagrar túvur;
hàr sita nunnur, seyma gulldunnur
hàr sita moyjir, seyma gulltroyjir
við giltari nál og grønum tráði.

Overs. Kragen sidder på brønden med en ske i munden; örnen sidder på kviste, sit næb den ryster; lån mig dine vinger at flyve; hvor skal du flyve? ned på fagre tuer; der sidde nonner og sy guldænder, der sidde møer og sy guldtröjer med gylden nål og grön tråd.

3.

Oman kemur lundi á bakka
við titanda fóti, reisanda nakka:
hvör ræður her firi londum?
Voldmàður og Norðmàður, Títlingur lítli,
læna màr skip títt. Lítið er skip mítt,
lág eru bein míni, stíg um borð á bátin mín,
áran leikar í tolli.

Overs. Ned kommer lunden (søpappegöjen) til stranden med knejsende nakke: hvo råder her for landene? Titling liden, lån mig dit skib. Lidet er skibet mit, lave ere mine ben. Stig ombord på min båd, åren larmer i tolden.

4.

Rogva út á krabbaskel, hví mann kelling
húka her? Missti burtur ongul og stein,
ikki fekk eitt fiskabein.
Nú er tíð at rogva heim til pápa og mommu
abba og ommu o. s. v.
fáa sàr upp í konnu, kjóhàla og nýra
rassin og svíra — brenna skulum vit
krákubeinið í eldi okkara í kvöld.

Overs. Ro ud på en krabbeskal, hvi mon kærlingen sidder her? Hun mistede både fiskekrog og sten, og fik ej en bid fisk. Nu er tid at ro hjem til fader og moder, bedstefader og bedstemoder, søster o. s. v. at få sig lidt i kanden, halen og nyren, rumpestykket og halsen; brænde skulle vi kragebenet i vor ild i aften.

5.

Rogva út á balta, veiða fiskin salta,
rogva út á tanga, veiða fiskin langa,
rogva út á háa, veiða fiskin gráa;
rogvið suður, og rogvið norður at vita,
hvàt íð harrin vil geva ogum báðum.

Overs. Ro ud på havet at fange den salte fisk, ro ud på tange at fange fisken den lange, ro ud på medet at fange fisken den grå, ro mod syd og ro mod nord at forsøge, hvad gud vil give os begge.

6.

Màður stendur undir stovuveggi, stiðjar seg við gullstàv: hvàt gjördu harrar várir ígjár? Slaktaðu veður sín. Hvàt góvu teir màr? Livur og lunga, gàprið og tungu; brenna skulu vit krákubeinið undir eldi okkara í kvöld.

Overs. Manden står under husets væg, støtter sig ved guldstav: hvad gjorde vore herrer igår? Slagtede deres vædder. Hvad gave de mig? Lever og lunge, indvoldene og tungen, brænde skal kragebenet under vor ild i aften.

7.

Rura, rura barnið, krýtin stendur í jarni,
mamman er og treskir korn,
pápin blæsur í luðurhorn,

sistirin seymar gullið upp á barnið;
vil ikki barnið tiga, so tàk um legg
og slá í vegg — so skàl barnið tiga.

Overs. Visselulle, visselulle barnet, den onde er lænket i jernet, moderen er henne og tærsker korn, faderen blæser i lurehorn, søsteren sömmer guldet på barnet; men vil ikke barnet tie, så tag om benet og slå i væggen, så skal barnet tie.

8.

Hvàt skàl bondin fáa í kvöld, tá íð hann kemur heim àf sádni? Kalt kál og seyðakjöt, kettuhàla og sköturigg — tàð skàl bondin fáa í kvöld, tá íð hann kemur heim àf sádni.

Overs. Hvad skal bonden få i kveld, når han kommer hjem fra at tærske korn? Koldt kål og fårekød, kattehale og rokkerygg, det skal bonden få, når han kommer hjem fra loen.

9.

Eg sàt màr í götulíð, goymdi màr àt seyði,
hàr kom ein so lítil drongur, líkur vàr hann Mortan í heygi,
tók hann stàv sín, sló hann um skalla mín,
eg honum aftur ímóti í fullan nevan mín àf gróti;
so fór han eystur um landið at biðja sàr biskup í tanga,
firsti gàv honum oxa, annar gàv honum kú,
triðji gàv honum floy, sum aldrig kundi doy'.
Eg kom inn á kvöldi, sum konan sàt og rørdi
mjolk á diski; eg bàð hàna geva màr
mjolk at drekka. Ei gàt eg givið tàr,
firr enn tú hevir grátið við báðum tínum eygum.
Illa spilla, svàraði Hökil, lamba krökil,
fegin verður muður mín at smakka feskan lambsdrunn
firsta páskamorgun.

Overs. Jeg sad mig i fjældliden og vogtede får; da kom der en liden dreng, tog han sin stav og slog den i mit hoved; jeg gengældte ham med hånden fuld af sten; så gik han derfra øst på landet at bede hos biskoppen i tange; den første gav ham oxe, den anden gav ham ko, den tredje gav ham flyvende, som aldrig kunde dø. Jeg kom ind om kvelde, som konen sad og skummede melk på disken; jeg bad hende give mig melk at drikke. Ej kan jeg give dig, för du har grædt med begge dine öjne. Ondskabsfulde, svarede Høkil lambakrøkil, glad bliver min mund at smage fersk lammekød første påskemorgen.

10.

Tá títlíng, bein bekil, knæ hjúling, lærið í lundanum, vombin í

veðurlambinum (eller gimbulambinum[1]), bringan bratta, hökan fatta, muður màtvísur, tennur tiggjandi, nösin niðurboygd, eygað aflangt, oyrað illa hoyra, ennið bollið, grúkurin á leiðindabuffinum.

Her ere de forskjellige dele af menneskets legeme opregnede hver med sit tillægsord.

11.

Komið, teljið døtur okkara, segði Tívil. Tunnt er at telja, segði Tívils kona: tvær eru í heljum, tvær eru í skeljum (?), tvær liggja brenndar á brondum, tvær liggja deyðar á sondum, tvær stiðja ommu sína út og inn, tvær á millum màla, tvær vatn at dràga, níggju á Nívilsnesi, tíggju á Tívilsnesi, tíggju og tíggjuti eru heima hjá okkum sjálvum.

Overs. Kom og opregn vore døtre, sagde Tívil. Tyndt (få) er at tælle, sagde Tívils kone: to ere i hel, to ere knuste, to ligge brændte på bålet, to ligge døde på sandene, to støtte deres bedstemoder ud og ind, to male på møllerne, to bære vand, ni ere på Nívilsnæs, ti på Tívilsnæs, ti og titi, ɔ: 110, ere hjemme hos os selv. — Derfor siger man om en mand, der har mange døtre: tær eru mangar sum Tívilsdøtur.

12.

Màr gâv sankti Mortan tjúgunda kvöldið jóla tjúgu stútir, nú eru jólini úti; nítjan kvígur, nú munu jólini líða; átjan stakkar, nú munu jólini lækka; seytjan kjólar gàv hann teim til jóla; sextan hindir, allar vóru blindar; fimtan svànir, allir vóru trænir; fjúrtan ostar, fullu so væl í tostar; trettan húðir, søkja sínar búðir; tolv dreingir, bæði við reip og streingir; ellivu bukkar, fullu so væl í tokkar; tíggju tunnur bjór, tá vóru hansara dreingir góðir; níggju langskip við rá; átta gangarar grá', giltan sàðil á; sjey silvurskálir; sex inskir; fimm kýr; fyra fár; trý flikki og tvær gæs, eina fjöður àf teim fugli, íð væl kundi at fljúga.

Ved at opregne disse sanct Mortens julegaver på hver af de tyve juledage, begynder man således: Màr gàv sankti Mortan firsta kvöldið jóla eina fjöður àf o. s. v.; màr gàv sankti Mortan annað kvöldið jóla tvær gæs, eina fjöður o. s. v., og således den tredje, fjerde, indtil den tyvende aften; men ved hver ny aften tages alle de foregående gaver med.

13.

Maria gongur til stettar, kembur sítt hár og flettar, bàð hon gud, at regnið skuldi latta; latti regn og skíni sól! Kirkjan í Skánoy, hon skínur sum sól og máni; allir guds einglar í himmaríki vilja firi henni klára! Klæð teg vel og legg teg til; torni, tá íð Jesus vil. Summir halda eystur, summir halda vestur, men eg haldi middags tíma. Mariu-

[1]) Hvis der tales om en pige, hint om en dreng.

sonurin blíði, læti nú sólina skína! upp lýsi mjörki àf tindi! aftur komi sólskin við ongum vindi!

Overs. Et vers til at synge for at få regnen til at høre op. Jomfru Maria kommer og fletter sit hår; hun bad til gud, at regnen skulde høre op. Stands nu regn og skinne sol! Kirken i Skåne, den skinner som sol og måne; alle guds engle ville klare op for den. Klæd dig vel og spar dig ej, det bliver tört, når Jesus vil. Somme holde (bön?) klokken sex om morgenen, andre kl. sex om aftenen, men jeg om middagstimen. Mariesönnen blide, du lade nu solen skinne! Bort fare tågen af fjældets top, istedenfor komme solskin uden vind!

14.

Neytakonu versið eller *dreygaversið.* Tàð svörji eg á míni trú, at Maria sjálv mundi mjolka kú; tí vil hon neytakonur hoyra, og allar dreygir frá kussu koyra. Eg seti tàr guds kross á bàk so övundar kona fær ei á tàr tàk; tí haglið úr tàr gjögnum kvistleypar rann; komi galdur og dreygur og övund til skamm'!

Overs. Det sværger jeg ved min tro, at jomfru Maria selv visst malkede ko; derfor vil hun og til malkepigerne lytte og jage alle spøgelser fra koen[1]. Jeg sætter guds kors på din rygg[2], så avindskvinde får ej over dig magt; thi den sidste dråbe melk fra dig løb gennem halsbåndet, hvormed du var bunden; komme da galder og draugen og avind for skam!

15.

At leggja niður sjogv. Egg gekk màr eftir eini brú, møtti màr dvörga sistir; lærdi hon meg at villa og hafsbilgju att stilla; stillist hon í Jesu navni; tàð verði màr àt lukku og gagni.

Overs. *At stille søen.* Jeg gik mig over en bro, der mødte jeg dvergens søster; lærte hun mig at vildlede og at stille havets bølge; den lægge sig nu i Jesu navn, det vorde mig til lykke og gavn!

FÆRØISKE GÅDER.

1. Eg veit ein fugl fjàðraleysan, hann settist á ein gàrð hàgaleysan; kom ein jomfrú gangandi, tók hon hann hondleys, steikti hann eldleys og át hann munnleys. (Sólin, sum brægir kàvan á fonnini.)
   Jeg véd en fugl uden fjer, den satte sig på et gærde ej af jord; der kom en jomfru gående, tog hun den uden hænder, stegte den uden ild og åd den uden mund. (Solen, som smælter den lette sne på snedriven.)
2. Liggur í mýri og ikki rotnar, fer firi björg og ikki brotnar. (Sólin.)

[1]) Draugerne trodes at kunne suge koens melk. [2]) Man siger derfor: kúgvin er sprett á bàki, idet et kors göres på dens rygg af melken.

Ligger i mosen og rådner ikke, farer forbi bjerge, og går ikke itu. (Solen.)

3. Reytt fer undir Ritufelli, hvítt kemur aftur. (Solin, íð bjargar, og mánin, íð kemur aftur.)
Rødt går under Ritefjældet, hvidt kommer igen. (Solen går rød ned, og månen, som kommer bleg igen.)

4. Liggur í brekku, bítur bein, leggur mergin eftir. (Sólin, íð brægir kàvan og glerið, men vatnið liggur eftir.)
Ligger i fjældsiden, bider ben og lægger marven efter sig. (Solen, som smælter sneen og isen, vandet bliver tilbage.)

5. Streingir standa á høgum fjalli, stunda út á hàv; krónan er àf reyðargulli, git màr, hvàt tàð vàr. (Sólin og sólarljómurnar.)
Strenge stå på höjen fjæld, stunde ud i hav; kronen er af røden guld, gæt nu, hvad det var. (Solen og solstrålerne.)

6. Eg veit eitt træ hægst á fjalli við trettan greinum, fýra reiður á hvörjari grein, sex fuglar í hvörjum reiðri, hin sjeyndi ber giltar fjàðrar. (árið við mánum, vikum og dögum.)
Jeg véd et træ höjst på fjældet, med tretten grene, fire reder i hver gren, sex fugle i hver rede og den syvende har gyldne fjedre. (Året med måneder, uger og dage; dagen med de gyldne fjedre er söndagen.)

7. Feitt um veturin, soltið um summarið. (Veikur í koluni.)
Fedt om vinteren, magert om sommeren. (Vegen i lampen.)

8. Tàð soltnasta á landi drekkur tàð feitasta á sjónum. (Ràkið í koluni drekkur lýsið.)
Det magreste på landet drikker det fedeste i havet. (Vegen i lampen fortærer trannen.)

9. Innan loðið, uttan snoðið. (Kertuljós.)
Lådent indeni, glat udenpå. (Tællelys.)

10. Eg veit eitt hús fullt àf hvítgásum, ein skopan reyð[1]. (Muðurin, tennurnar og tungan.)
Jeg kender et hus fuldt af hvide gæs, en rød larmer i mitten. (Munden, tænderne, tungen.)

11. Fjölin liggur í vatni og fúnar ikki. (Tungan.)
Fjælen ligger i vand og rådner ikke. (Tungen.)

12. Eg veit eina, íð væl hon býr, dàgar og nætur hon sàr snýr, snýr hon sàr í sínum bondum, stjelur út àf öðrum londum, hon er sàr so lítil og sæl, hon er betri enn gull og fæ. (Tungan.)
Jeg kender en, så godt hun bor, dage og nætter hun sig snor,

[1]) eller hvítgásum, reyð leikar mitt í.

snor hun sig i sine bånd, stjæler ud af andre lande, hun er så liden og huld, hun er bedre gods og guld. (Tungen.)

13. Størri enn lús, minni enn mús, dýrari enn allt kongins hús. (Eygnasteinurin.)
Större end en lus, mindre end en mus, kostbarere end hele kongens hus. (Öjestenen.)

14. Hvàt er hægsti summarvöxtur? (Vilini í lambinum.)
Hvad er den höjeste sommervæxt? (Tarmene i lammet.)

15. Eitt hús fullt innan àf màti, og ongar dir á. (Egg.)
Et hus fuldt indeni af mad, og ingen dör på. (Æg.)

16. Bolli fór àf skàrði, allar gjàrðir sprungu àf, han vàr hvörki firi eystan ella firi vestan, íð Bolla afturbøta kundi. (Egg.)
Bolli (den runde) faldt ned af fjældkløften, alle gjorder sprang af ham; der var ingen hverken mod øst eller mod vest, som kunde helbrede bolle igen. (Æg.)

17. Fer eftir grunni við gàpanda munni, veitir öllum màt uttan sàr sjálvum. (Ongul.)
Går langs med bunden med gabende mund, giver alle mad uden sig selv. (Fiskekrogen.)

18. Hoppar og skroppar, ber mannabein í màga. (Bátur, skip.)
Hopper og larmer, bærer menneskeben i sin mave. (Båd, skib.)

19. Eg møtti hundi millum fjàrða, vàr ennisbrattur, trýnsvartur, rivjalangur, búksvangur. (Bátur.)
Jeg mødte en hund mellem fjorde, den havde hvælvet pande, sort snude, lange ribben, slunken mave. (Båd.)

20. Eg veit eina gráa gás, hvít fjöður í hennar hálsi, löt er hon í logni, fødd við ongum korni. (Seglskip.)
Jeg kender en grå gås, hvide fjer på dens hals, lad er den i vindstille, ikke fødet med korn. (Sejlskib.)

21. Loypur skjótari eftir rigginum enn hundur kann renna. (Bátur, skip.)
Løber hurtigere på ryggen end en hund kan rende. (Båd, skib.)

22. Klórar og bítist um dàgin sum tröll, hálsfevnist um náttina. (Kàrðar.)
Kradse og bides om dagen som trolde, men omfavne hinanden om natten. (Karder.)

23. Fullt àf kjöti og blóði um dàgin, gàpar sum tröll um náttina. (Skogvar.)
Fuldt af kød og blod om dagen, gaber som trold om natten. (Sko.)

24. Fullt, tá íð tàð hvölvur, tómt, tá tàð stendur. (Hattur.)
Fuldt, når det vender bunden i vejret, tomt når det står på den. (Hat.)

25. Höggur allan dàgin, og sast ikki spónur eftir. (Eygnalok.)

Hugger hele dagen, og dog ses ingen spåner efter det. (Öjelåget.)

26. Rennur allan dàgin, og ikki sast spor eftir. (Snælda.)
Løber hele dagen, og der ses ikke spor efter. (Håndtenen.)

27. Aftan sum tappur, framman sum knappur mitt um miðju sum mjölsekkur. (Snælda við togvi.)
Bagtil som en tap, fortil som en knap, midt om livet som en melsæk. (Håndten med garn på.)

28. Màður niður í bergið seig, snarliga tàð eftir honum leið, snàraði hann tàð runt sum kvörn, hvörki hevði hann lær ella mjörn, hvörki hevði hann lær ella drunn, krøkti hann tàð í sín munn. (Snælda.)
Manden lod sig fire ned i bjerget, hurtig gik det for ham, drejede han det (el. linen, hvori han var bunden) rundt som en kværn, hverken havde han lår eller hofte, hverken havde han lår eller bag, han krøgte det i sin mund. (Håndtenen og garnet.)

29. Fer ígjögnum veggjarhol og dregur garnarnar eftir sàr. (Nál og tráður.)
Går igennem et hul i en væg og slæber tarmene efter sig. (Nål og tråd.)

30. Eg veit eitt djór, tàð fer millum hàga, tàð ber sína kliv uttan màga, skjótt tàð er, títt tàð fer, git nú so, íð hvàt tàð er. (Snældan við togvinum á hjólrokkinum.)
Jeg véd et dyr, det farer mellem grænserne, det bærer sin byrde i mave, hurtigt det er, hurtigt det går; gæt da nu, hvad det er. (Tenen med garn på en rok.)

31. Krókuti fàðir, kúputa móðir, trý börn á báli brenna. (Höddan, potturin og føturnir.)
Krumböjet faderen, trind moderen, tre börn blive brændte på bålet. (Hanken, gryden og dens tre fødder.)

32. Skjýtur allan dàgin, og breiðir à seg um náttina. (Eldur, logandi um dàgin, hirdur um náttina.)
Hvad er det, som skyder ud fra sig hele dagen og breder på sig om natten. (Ilden, som luer om dagen og bliver gemt i asken om natten.)

33. Reytt leikar undir rassinum svarta. (Pottur ivir eldi.)
Rødt leger under den sorte ende. (Gryden over ilden.)

34. Inn fer hann treyður, út kemur hann reyður, klinkar í skallabeinið, ikki er han deyður. (Jarnnaglur.)
Ind går han nødig, ud kommer han rød, får slag på hovedet, ikke er den død. (Jernnaglen i smedjen.)

35. Krøkt liggur á konulæri. (Likil.)

Kroget ligger på kvindelåret. (Nøgel.)

36. Tvey møtast um heyg, hvassliga bítast tey. (Saxur.)
To mødes på en höj, hårdt bides de. (Sax.)

37. Deytt ber livandi vitni. (Bismarì.)
Dødt bærer levende vidne. (Bismer.)

38. Hin deyði gróv tann livanda upp. (Klovin tók eldin úr öskuni.)
Den døde gravede den levende op. (Ildtangen tog ilden op af asken.)

39. Rúmast í ovni, fær ikki ligið í stovu. (Eldur.)
Kan rummes i ovnen, men kan ikke ligge i stuen. (Ilden.)

40. Sonurin stóð í durunum, tá íð fàðirin vàr føddur. (Roykurin er í ljóvaranum, áðrenn eldurin logar á grúgvuni.)
Sönnen stod i dören, da faderen blev født. (Røgen stod i røghullet — lyren — för ilden luede på arnen.)

41. Stendur inni, vaskar sàr úti. (Skuggjastongin í ljóvaranum.)
Står inde, vasker sig ude. (Skyggestangen i lyren.)

42. Fýra sistrar standa á einum heygi, allar higgja ígjögnum eitt eyga. (Stàvarnir í ljóvarakarminum.)
Fire søstre stå på en höj og se alle ud gennem ett öje. (De fire bræder i lyrerammen.)

43. Dartar út, dartar inn, dartar aftur í rassin sín. (Hurð.)
Slænges ud, slænges ind, slænges tilbage i sit eget sæde. (Dören.)

44. Runt sum ostur, góður kostur, hvítt sum fàt, git, hvàt íð vàr. (Rót.)
Rundt som en ost, smager godt, hvidt som et fad, gæt, hvad det var. (Hvidrod.)

45. Titilin hàrði sprakk àf skàrði; teir sögdu frá, íð ikki vóru hjá. (Skalvur, íð leyp àf bergi niður á eina bigd og dràp folkini; àðrir, sum ikki vóru staddir hàr tá, sögdu síðani frá.)
Den hårde klump sprang ned fra bjergkløften; de fortalte det, som ej vare der. (Et sneskred, som rullede ned fra bjerget over en bygd og dræbte folkene; andre, som ikke vare tilstede der dengang, kom senere til og meldte det videre.)

46. Tveir ganga á fjalli, báðir líka snjallir, annar rennur, annar gongur, báðir eru á rættini ísenn. (Màður við fjallstàvi.)
To gå på fjældet, begge lige raske; den ene løber, den anden går, begge ere på engang i fårefolden. (En mand med fjældstav.)

47. Inn kemur tveybein, setist á trýbein, inn kemur fýrabein, bítur tveybein, tveybein tekur trýbein, og slær fyrabein deytt. (Màðursettist á krakk, hundur beit mannin; màðurin tók krakkin og dràp hundin.)
Ind kommer toben, sætter sig på treben; ind kommer fireben,

bider toben; toben tager treben og slår fireben tildøde. (En mand satte sig på en trebenet stol; en hund bed manden, som da tog stolen og slog hunden ihjel.)

48. Sistir sendi sistur síni ivir hàv eitt botnleyst kàr; hon briggjaði í tí, hon bàkaði í tí og føddi sjey sinir í tí. (Serkur ell. ringur). Søster sendte sin søster over hav et bundløst kar; deri bryggede hun og bagede hun og fødte syv sönner deri. (Særk ell. en Ring.)

49. Liggur í bosi, villini kosi, loðið sum lamb og eingin ull á. (Gásarungi) Ligger i halmaffaldet, det vilde dyr, lådent som lam og ingen uld på. (Gæsling.)

50. Framman sum spegil, aftan sum dregil, um miðjuna sum stappað mjölhýt[1]. (Kviðin ketta.)
Foran som et spejl, bagtil lang og smal, midt om livet som en stoppet melsæk. (Kat.)

51. Fýra brøður standa á einari túgvu og skjóta hvítar pílar frá sàr. (Júgurið á kúnni, íð verður mjolkað.)
Fire brødre stå på en tue og skyde hvide pile fra sig. (Yveret på koen, når den bliver malket.)

52. Rassur upp, rassur niður, tíggju dràga fýra. (Genta, íð situr undir einari kúgv.)
Ende op, ende ned, ti trække fire. (En pige, som sidder og malker en ko.)

53. Eg síggi leikarin, men leikarin sàr ikkì meg. (Rissa og fil.)
Jeg ser legeren, men legeren ser ikke mig. (Hoppen og et nyfødt føll, inden det kan se.)

54. Fýra hanga, fýra ganga, tvey vísa vegin, eitt darlar aftast[2]). (Kúgv.)
Fire hænge, fire gå, to vise vej, et slænger bagefter. (Ko.)

55. Eg veit eina dunnu, verpur í hellismunna; fávur, íð hàna gitur, uttan hennar er vitur. (Dunna, íð varp fremst í einum sádnkeri.)
Jeg véd en and, som lægger æg i indgangen til hulen; få gætte den, uden de, som kende den. (En and lagde æg i mundingen af en korntörrings-indretning.)

56. Stendur á steini við einum beini, ger seg heitan við tí feita. (Ovnur).
Står på sten, har ett ben, gör sig hed med det fede. (En bilæggerovn.)

57. Gàpar upp og aftur, ofta heitt, men aldrig sveitt. (Klovin.)
Gaber op og i, bliver ofte varmt, men aldrig svedt. (Ildtangen.)

58. Upp firi bakka, niður firi bakka, tríggjar tennur í nakka. (Kvísl.)
Op for bakke, ned for bakke, tre tænder i nakken. (Møggreb.)

---

[1]) Bliver også fremsat (borin upp) således: Vattatumlar tveir, tjörnubúkar tveir, vívilskaftið aftast. [2]) Jfr. Gáturíma, Antiqv. Tidsskr. 1849–1851, s. 75–78.

59. Hin deyði ber tann livanda àf skóginum. (Kamburin í hárinum.) Den døde bærer den levende af skoven. (Kammen, som bærer det levende ud af håret).

60. Tvey fil físa í ein bakka. (Bjolgur í smiðju). To føll blæse i en banke. (Smedebælgen).

61. Eg sá eina hartu, sum dartar, vítt um vegir renna, hart um heysin spenna. (Ketta eftir mús). Jeg så et dyr, som løber, vidt omkring at rende, hårdt om hovedet spænde. (Kat efter en mus).

62. Liggur í á, fettir tá, meira enn hundrað hol eru á. (Sokkur). Ligger i å, strækker tå, mere end hundrede huller på. (Strömpe).

63. Oman við á, niðan við á, leikar ratt sum folin grá. (Líggi). Ned langs med åen, op langs med åen, leger som den grå fole. (En le).

64. Sjey sistrar í eini song; eingin ovast, eingin fremst. (Sjeystjörnurnar.) Syv søstre i en seng, ingen ligger bagest, ingen forrest. (Syvstjærnerne).

65. Liggur á sillaroyra, glatt firi gesti, skemtar àt màr, git hvàt íð vàr. (Kveistur ell. fótamørur). Ligger på syllen, glad for gæsten, skæmter mig; gæt hvad det var. (Kost, ell. et stykke tört kød).

66. Stendur og ikki gongur, hevir lív og ongan anda. (Urt). Står og ikke går, har liv, men drager ikke ånde. (Plante).

67. Fær stàðið í músareiðri, men ikki ligið á oxabási. (Fjallstàvur, stangarskaft, o. a. l.) Kan stå i en muserede, men ikke ligge på en oxebås. (En fjældstav, en fleygestang o. a. lign.)

68. Ólavur átti sjey svín, Drepur eitt, so eru átta. (Drepur vàr navnið á einum manni). Olav ejede syv svin, Dræber ett, så ere otte. (Dræber var navnet på en anden mand).

69. Fàðir skàr soni sínum Fornar vøttur úr nýjum vadmali. (Sonurin hàt Fornar). Faderen skar sin sön Gamle vanter af nyt vadmel. (Sönnen hed Gamle).

70. Gult fer undir rútarfelli, hvítt kemur aftur. (Korn á kvörn). Gult går under rudefjældet, hvidt kommer igen. (Kornet på kværnen).

71. Etur við eyganum, spýr við liðini. (Kvörn). Æder med öjet, lader det gå ud gennem siden. (Kværn).

72. Stuttur stakkur dansar, kvantali kvàð, eftir kom hin langa slóð; git màr tàð. (Ein áarmila).
Kort var kjolen, Kvantali (?) kvad ɔ: larmede, efter kom den lange vej — åen — gæt mig det. (En vandmølle).

FÆRØISKE FOLKESAGN.

1. GENTAN, SUM FEKK MAT OG KLÆÐI Í HEYGINUM.

Indhold. Engang var der en mand og en kone; de havde en datter, og da hun var ett år gammel, døde moderen fra hende. Der sad nu manden, den stakkel, uden kone og ene med dette lille pigebarn. Intet under derfor, at han, som så mange andre mænd, begyndte at tænke på at søge sig en anden kone, og således giftede han sig igen; med denne kone fik han atter et pigebarn. Disse to piger vare næsten lige gamle, ikke stort mere end et års forskel på deres alder. De voxede op der i gården, men det er let at begribe, hvilken af dem husmoderen holdt mest af; thi medens hun gav sin egen datter alt godt og lod hende have sin vilje både i ondt og godt, så kunde hun ikke fordrage den ældste, stifdatteren, for sine öjne, men slog og pryglede hende både årle og silde; hun blev jaget til at göre det værste arbejde, rensede staldene om vinteren, malede hver smule korn, som blev spist i huset, plukkede uld og andet lignende; om sommeren måtte hun både morgen og aften gå i marken at malke kørne, ofte lang vej til fjælds, uden at få noget at spise, inden hun gik bort om morgenen.

Stifmoderen roste altid med misundelse den ældste af pigerne, fordi hun var så skön som den dejligste sommersol, rød og hvid som blod på sne, medens den yngste var styg af udseende og hver mand led. Den onde kone vilde derfor fordærve stifdatterens skönne udseende, og tvang hende derfor til at göre alt det værste og besværligste arbeide både hjemme og i marken, men herved blev hun endnu smukkere, medens hendes halvsøster blev bleg og sygelig af at sidde inde og intet bestille uden at lade sig opvarte af andre. Husmoderen havde derfor i sinde at hungre stifdatteren så mager, at hun dog måtte tabe sin skönhed, og komme til at se ligeså dårlig ud som hendes egen datter; hun vilde nu heller ikke give hende mad om aftenen, så at den stakkels pige nu måtte gå i marken at malke uden at have fået aftensmad den forrige aften og frokost den dag. Med tungt hjærte og sulten mave går hun nu hjemmefra med malkebøtten på ryggen, og véd ingen udvej, hvorledes hun skulde få noget at spise. Medens hun således går og græder og er nærved at segne til jorden af udmattelse, ser hun på vejen lige for sig en höj stå åben og et bord står der dækket med mad

og drikke. Hun beder gud ledsage hende, går ind og vederkvæger sig med mad og drikke; hun takker gud for maden og går så glad ud igen at søge efter kvæget. Her åbnede höjen sig for hende hver morgen og hver aften, og hun blev stærk og sund af maden, hun fik i den, så at stifmoderens planer lykkedes ikke. Søsteren ønskede at få underretning om, hvorledes det kunde gå til, at hun selv, som havde gode dage og alt efter ønske, alligevel ikke kunde trives så godt som den anden, der altid arbejdede og kun fik lidet at spise. Den ældste vilde ikke svare på hendes spörgsmål herom, sagde blot, at hun intet havde taget fra hende eller hendes moder, men endelig fik hun lokket det ud af hende, at hun fik mad og drikke i höjen. Da hun hører dette, får hun strax lyst til selv at gå i marken og malke kørne og se, hvorledes der så ud i denne höj; hun bad sin moder om tilladelse dertil allerede den næste dag. Moderen tillod hende det strax, men forundrede sig over, hvorledes hendes datter kunde have fået lyst til sligt. Hun gik da, höjen var åben; hun sætter sig ned, spiser og drikker af denne gode mad, og stikker endogså noget til sig at have ud med sig; men hun tænkte ikke på at bede gud være hos sig eller at takke ham, da hun havde spist; sligt var hun, som ikke kendte til armod, ikke vant til at göre. Om aftenen vilde hun ikke spise hjemme, inden hun gik igen, for at hun kunde tage så meget desmere til sig i höjen, men da hun kom derhen, var höjen lukket i for hende, så hun dog engang måtte prøve, hvad det vilde sige at gå sulten i marken og lede efter kørne; hun måtte gå höjt til fjælds og lede længe, inden hun fandt dem, og kom da vred hjem om aftenen, og sagde, at hun vilde ikke gå oftere således. Den ældste måtte da atter gå som hun plejede, men for hende var höjen aldrig lukket. Men hun gik uden sko og klædt i pjalter som den ynkeligste tiggerske; jo fælere hun så ud, desto gladere var stifmoderen. En dag kom hun ud til höjen, pjalterne vare nærved at falde af hende, så hun havde al grund til at græde og sörge over sig selv; hvor glad blev hun da ikke, da hun så dejlige klæder hænge til hende inde i höjen, og en stemme sagde, at hun skulde have dem. Hun skyndte sig da at tage disse ny klæder på, og satte sig ned på marken for ret at beskue dem. Men som hun allerbedst sidder her, kommer en prud kongesön med stort følge ridende henimod hende og han giver sig i samtale med denne væne mø. Kongesönnen tykkes så vel om hende, at han strax bejler til hende og siger, hvem han var. Pigen svarer ham, at dersom hans hu ikke var forandret om et år, da skulde han komme hjem til hendes forældre og bede om deres samtykke, selv skulde hun ikke sige ham nej; og hermed skiltes de ad.

Men pigen talede intet herom hjemme; de smukke klæder tog halvsøsteren fra hende, og hun måtte nu atter gå i marken i laser, som för. Da året var forbi, kom kongesönnen ridende i gård som bejler; han skinnede af guld fra top til tå, og ligeledes mændene, som ledsagede ham. Han udretter nu sit ærinde og bejler til deres ældste datter. De samtykke i partiet, men konen går nu hen og lukker stifdatteren ind i et fængsel, lader sin datter iføre sig de klæder, kongesönnen havde set den ældste have på, og fører nu hende ind for ham. Han siger, at han aldrig har set denne pige för og havde ikke bejlet til hende. Moderen svarer, at pigen var den samme, men hun havde skæmmet sig og var bleven ukendelig i en svær sygdom. Nu kongesönnen hører dette, bliver han blød om hjærtet, og han beder hende gå ud med ham ene; hun fulgte bag efter, men de vare ikke såsnart komne udenfor huset, för hun faldt om og lå sönderreven, da han vendte sig om. Han indser nu, at konen har löjet for ham, og går ind og truer at dræbe dem alle, hvis de ikke strax give ham den rette pige, han havde bejlet til; de kunde nu gå ud og se den lön, de havde fået for deres løgn. Manden henter nu sin ældste datter, kongesönnen blev glad, da han så hende; han gav hende de kostbareste klæder og skatte. Så satte han hende på en prud hest, og de rede nu hjem i riget; da hans fader døde, blev han konge og den fattige pige dronning, og de levede hele deres tid vel; men den onde kone tog sin død af harme og sorg.

Eina ferðina vàr ein màður og ein kona; tey áttu eina dottur, og tá íð hon vàr ársgomul, doyði móðirin frá henni. Hàr sàt nú màðurin, armingin, konuleysur og einsamallur við hesum lítla moybarninum. Ei dáni, at hann, sum so mangir àðrir menn, fór at hugsa um at leita sàr eftir einari àðrari konu, og so giftist hann upp aftur; við hesari konuni fekk hann aftur eina gentu. Hesar báðar genturnar vóru mestur javngamlar, tí ikki vàr stórt meira enn ár á muni millum teirra. Tær vuxu upp sàman hàr í gàrði, men eyðvitað er, við hvörja teirra konan vàr betri; tí meðan hon gàv sínari dottur allt gott og eftirlíkaði henni bæði í illum og góðum, so kundi hon ikki tola hina eldru, stjúkdotturna (stjúpdotturna), firi eygum sínum, hon sló og bardi hàna sum turran fisk bæði árla og síðla; hon vàr koyrd til at gera tàð vesta starvið, hon sópaði undan neytunum allan veturin, hon mól á kvörn hvört biggkorn, íð etið vàr í húsinum, tægaði ull og annað tilíkt; um summarið mátti hon ganga til neyta burtur í hàgan bæði morgun og kvöld, ofta langan veg til fjalls, og ikki fekk hon ein einasta bita at leggja í munnin, áðrenn hon fór um mornarnar.

Stjúkmóðirin (stjúpmóðirin) övundaði alltíð hina eldru gentuna, tíat hon vàr so fríð sum hin fagrasta summarsól, reyð og hvít sum droyri á snjó, meðan hin ingra vàr ljót í ásjón og hvörjum manni leið. Hin illa konan vildi tí spilla tá vökru útsjónd, íð stjúkdottirin hevði og læt hàna gera allt rusk og ganga úti í hàganum at mjolka; men hervið fríðkaðist hon meira, meðan hin ingra, hálvsistirin, vàr bleik og sjúk àf at sitja inni og gera einki, uttan làta onnur skoyta sàr leti. Móðirin ætlaði sàr nú at svölta stjúkdotturna upp í ràk, at hon tó skuldi lýtast nàkað og ikki hàva so miklan fàgurleika framm firi dottur hennar; hon vildi nú síta henni màt eisini um kvöldið, so at olmussugentan nú mátti fàra til neyta bæði náttverðarleys og morgunmàtarleys. Við tungum hjarta og svongum màga gongur hon nú heiman berandi biðið á bàki og veit sàr ongar vegir at fáa sàr nàkað at eta. Men meðan hon gongur og grætur, og er um at signa til jàrðar àf máttloysi, sàr hon ein stóran heyg á miðjari leið firi sàr, og hesin heygurin vàr opin; nú íð hon kemur nærri, sàr hon borð standa hàr inni, og bæði màtur og drekka vàr sett á tàð. Hon biður gud vera hjá sàr, fer inn, etur seg metta og drekkur seg ótirsta; hon takkar firi màt og fer so gleðiliga út aftur at leita eftir neytunum. Soleiðis gekk henni hvönn morgun og hvört kvöld; heygurin opnaðist hvörja ferð hon kom gangandi àt honum; og væl gagnaðist henni màturin, sum hon fekk í heyginum, so at hon hvorki soltnaði ella lýttist, sum stjúkmóðirin ætlaði. Hin ingra sistirin vildi fáa njosn um, hvussu hetta kundi bera til, at hon sjálv, sum hevði góðar dàgar og allt eftir vild, tó ikki kundi trívast so væl sum hin, íð alltíð strevaði og lítið fekk at eta. Hin eldra bàð hàna ikki spirja seg um hetta, hon hevði einki tikið frá henni ella móður hennar; men tó fekk hon um langt og leingi lokkað út úr henni, at hon vàr fødd við màt og drekka í heyginum. Nú hon hoyrir hetta, fær hon strax hug at fàra sjálv til neyta og síggja, hvussu vorið vàr í hesum heyginum; hon bàð tí móður sína lova sàr annan dàgin at fàra burtur í hàga at mjolka neytum. Móðirin gàv henni, sum vera mundi, strax loyvi hertil, tóat hon undraðist á, hvussu dottir hennar kundi hàva fingið hug til tess. Hon fór, heygurin vàr opin, hon setur seg niður, etur og drekkur àf hesum góða màti, og stingur nàkað àf honum upp á seg at hàva út við sàr; men hon hugsaði ikki um at biðja gud vera við sàr ella at takka firi, tá íð hon fór; slíkt vàr hon, sum ikki vitsti àf armóð at siga, ikki vön at gera. Um kvöldið vildi hon ikki eta, áðrenn hon fór, at hon kundi kulka so mikið meira í seg í heyginum; men tá íð hon kom hàgar, vàr heygurin afturlàtin firi henni, so at hon tó eina ferðina mátti royna, hvàt tàð vàr at fàra svong

til neyta; hon mátti fàra høgt til fjalls og leitaði leingi eftir neytunum, kom ill heim aftur um kvöldið, og segði seg frá at fàra oftari. Nú mátti hin eldra aftur ganga, sum hon hevði verið vön áður; men heygurin vàr onga tíð stongdur firi henni; hon gloymdi ikki at biðja harran vera við sàr og at takka, tá íð hon hevði etið. Men hon gekk skóleys og klædd í spjörrum, sum tàð vesta neyðardýr; jú ljótari hon sá út, tí betri tokti stjúkmóðurni vera. Ein dàgin kemur hon inn í heygin, spjarrarnar eru nær um at detta àf henni, so hon mátti væl gráta og sirgja ivir seg sjálva; hon hevði tí góða orsök at verða fegin, tá íð hon sá vökur klæði hanga firi sàr hàrinni og eitt mál rópaði til hennara, at hon skuldi eiga tey. Hon vàr tá ikki sein at fàra í hesi nýju klæðini, og settist àf gleði síðani niður á völlin at skuða tey. Men sum betst hon situr her, kemur ein prúður kongasonur við stórum filgi ríðandi framm ímóti henni, og hann fer at tosa við hesa vænu moynna. Kongasonurin tikir nú so væl um hàna, at hann biðlaði til hennar, og sigir, hvör hann vàr. Gentan svàraði honum, at vàr hugur hans ikki umskiftur um eitt ár, skuldi hann koma heim og bera bønarorð til hennara hjá foreldrunum, sjálv skuldi hon ikki noktast honum, og fàra tey nú hvört frá öðrum við hesum skili. Men hon tàlaði einki um hetta heima; tey vökru klæðini tók hálvsistirin frá henni, og hon mátti nú aftur ganga til neyta í illum spjörrum, so sum áður. Tá íð árið vàr umliðið, kom kongasonurin ríðandi í gàrð sum biðil; hann skein allur í gulli, og líkaleiðis mennirnir, íð við honum vóru. Hann sigir nú framm örindi sítt og ber bønarorð til eldru dottur teirra. Tey bæði, hjúnini, játta, men konan fer út og setur hina eldru fasta í mirkastovu, letur dottur sína í klæðini, sum hin eldra hevði verið í, tá íð kongasonurin sá hàna; hon leiðir nú dottur sína inn firi kongasonin; men hann sigir seg aldrig hàva sàð hesa gentu áður, og til hennar hevði hann ikki biðlað. Húsfrúin sigir, at hin sàma vàr gentan, men hon hevði ligið àf eini illari sjúku, og vàr komin til einkis í henni, so at hon kundi ikki kennast aftur. Nú kongasonurin hoyrir hetta, blotnar hjartað í honum, og hann biður hàna fàra út við sàr at ganga. Hon filgdi aftaná, men tá íð hon vàr væl komin uttan firi dirnar, fell hon umkoll og vàrð sundirrivin; nú kongasonurin higgur seg aftur um bàk og sàr hetta, skilur hann, at konan hevir logið firi sàr; hann fer inn aftur og lovar at drepa tey og oyða allt, um tey ikki strax góvu honum tá gentuna, íð hann hevði biðið um; tey kundu fàra út og síggja lønina, íð tey longu hövdu fingið, tíat tey hövdu logið firi honum. Màðurin fór nú eftir teirri eldru dotturni. Kongasonurin vàrð fegin nú hann sá hàna; hann gàv henni tann dýrasta stakk og tær fagrastu skrúðir,

gullringar og àðrar góðgripir. So setti hann hàna á ein prúðan hvítan hest; tey riðu nú heim í ríkið; tá íð faðir hans doyði, vàrð hann kongur og olmussugentan drottning, og livdu tey bæði væl og leingi alla sína ævi; men hin illa konan doyði àf harmi og sorg.

2. UNGI SÍMUN.

Indhold. To mænd omtales på Færøerne som merkelige samtidige; den ene hed Simon i Kirkebø, og den anden Jon på Skuvø. Denne Jon var en sön af Isak Ismalsson på Dimun, som var sysselmand over Sandøsyssel; men han var altfor bunden i dette sit embede på Dimun, hvor han efter øens beskaffenhed ikke kunde have båd, og altså ikke komme bort fra sit opholdssted, uden folk fra de andre øer kom med båd efter ham. Han flyttede derfor til Skuvø med sit hele hus, sytten personer; han fik tredjedelen af jordegodset på Skuvø, den sydligste del. Af de to andre tredjedele ejede Jon Olavsson den mitterste, og hans broder Rasmus den nordligste. Denne Isaks sön Jon fik gården efter faderen; han var bekendt for at kunne øve trolddom, som sidenefter skal fortælles.

Simon stammede fra Sunnbø; hans bedstefader var Jens i Ladegård, som andre sagn tale om; Simon var kommen til Kirkebø, og fik denne gård i fæste. Hans hustru var en søster til ovennævnte Jon Olavsson på Skuvø; han skal ikke have været meget god og venlig imod hende, men derimod været slem til at slå og mishandle hende. Simon var både stor og stærk; han behøvede sex stikker (ɔ: alen, lidt kortere end den danske alen) af vadmel til skjorte; foran ham torde ingen af huskarlene gå, når de vare til fjælds at drive fårene, om endogså nogle får slap ud af flokken, thi da måtte han vænte sig banehugget af Simons øxe.

Oppe i det sorte og nøgne fjæld ved Kirkebø, som kaldes Kirkjubøreyn, bode en huldemand; Simon vidste det godt; thi han havde set huldefår gå i hans mark, ja endogså bleven huldemanden selv var, idet han drev bondens får bort fra de gode græsgange på den ufrugtbareste og mest stenige del af fjældet, hvorved disse får hentæredes af magerhed, medens huldemandens får vare fede. Simon lovede, at dersom han fik fat på huldemanden, da skulde han gengælde ham dette. En dag, da Simon var på fiskeri, blev han overfalden af et stærkt uvejr, så det var med nød og næppe de strede mod storm og bølger til landet igen; der så Simon huldemanden stå ved stranden, og Simon angreb ham strax; de kæmpede længe, men omsider vandt bonden og havde i sinde at dræbe ham, men gav ham dog liv og forlig, idet huldemanden

lovede Simon at drage bort fra Strömø med alle sine folk, og ikke sætte sin fod der oftere. Huldemanden gik ind herpå, forsvandt derfra og drog til fjældet ved Frodebø på Suderø. De, som vare hos denne huldemand, æggede ham til at råde bod på den skam, han havde lidt af Simon og at hevne sig på ham. Simon vilde ikke lytte til sligt, fordi han havde aflagt løfte ikke atter at sætte sin fod på Strömø; omsider fandt han dog på et godt råd.

Ved den nordligste pynt af Sandø ligger en holm, Tröllhövdi, som hører til Kirkebø; på denne holm har man nu, som för, får og stundum oxer og kør, som ikke malke. Huldemanden tog nu en oxe og satte den ud på denne holm. Simon kommer derud og ser denne grå oxe, som han ikke ejede; han frembød den tre år i træk på Olavsmessething i Thorshavn; men ingen vilde tilegne sig oxen; den tredje gang sagde han på thinget, at såsom ingen ejermand syntes at være til den, vilde han selv tage den og dræbe den. Men Jon Isaksson, som havde den forretning at vidne og at give råd, bad Simon lade oxen gå; den, som havde sat den ud på holmen, vilde vel nok hente den tilbage (thi han anede det vel, at huldemanden ejede oxen). Imidlertid lagde Simon sig ikke Jons ord på hjærte; om efteråret vilde han slagte den. En morgen tidlig først i oktober måned står Simon op og vækker alle sine huskarle; alle vare de villige til at ro med ham ud til holmen, undtagen en, som bode noget sönden for gården, og som kaldtes Tröllabárður; men denne Bård sagde, han var ikke istand til at tage med dem den dag, hvorpå Simon svarede ham: det mon ingen sygdom være, som holder dig tilbage, men ett eller andet ondt har dit forbandede troldeöje visst set i nat. Bård blev således hjemme, men de andre rejste hjemmefra, længe inden det begyndte at blive lyst. Der ude på holmen se de oxerne, men den grå, som för altid havde været så overordenlig tam, var denne morgen så vild og sky, at de ikke fik fat på den, förend om aftenen; da bandt de den og toge den ned i båden. Da de havde roet lidt ud fra landet, så Simon en tom båd komme igennem sundet og styre lige på hans båd; flygte fra den, kunde han ikke, fordi den anden båd var nærmere landet; han lagde derfor ufortøvet til den anden båd, men formanden i denne sprang i det samme over i Kirkebøbåden og greb fat i oxen at få den over i sin båd. Nu sprang Simon op fra bænken, og begge begyndte da at brydes; Simon fældede huldemanden ned i båden og bød sine mænd: „giv mig hid den der, som står under krumholterne"; „hvilken?" spurgte de, og i sin hidsighed svarede han: „oxen", og såsnart dette ord var udtalt, begyndte huldemanden at brydes og igen at få magt over Simon; både

Simon og oxen bleve bundne lagde over i huldemandens båd. Kirkebøbåden knustes, og folkene omkom, på en nær, der hed Thorberg, han kom drivende på nogle stumper af båden til Kirkebø, og han fortalte, hvorledes det var gået til med bonden og de andre.

Huldemanden sejlede nu sydefter med Simon langs med Skuvø. På samme tid var Jon Isaksson i marken, og kendte dem, idet de sejlede der forbi; han gik ud på bjerget og kastede derfra en lille muslingskal ned i havet. Derpå gik han hjem og sagde: i aften er Kirkebø hovedløst. I tre hele døgn lå huldebåden der udenfor øen i Bergside; thi de formåede ikke at ro forbi muslingen, som Jon havde kastet ned foran dem. Den fjerde dag om morgenen sendte han sin sön ud på bjergkanten med en knivskede og bad ham kaste den ud af bjerget, så den faldt ned i søen; da slap båden. Huldemanden tog nu Simon med sig til Frodebøbjerget, hvor hans bolig var. Engang kom et skib til Thorshavn; skipperen traf Simons kone og spurgte hende, om hun havde ønsket at få sin mand igen, hvis det var muligt, men hun mente, at da han för havde været ond mod hende, vilde han visst ikke blive bedre nu, og derfor var det bedst, således som det var. Høvedsmanden hos huldefolkene var ellers ikke ond mod Simon, efterat han havde fået ham i sin magt; derimod plagede de øvrige huldefolk ham så slemt, når høvedsmanden ikke var stædt i nærheden; hvor Simon havde sit herberge at ligge om nætterne, der hængte de over ham drivvåde klæder og andet for at göre ham fortred. Hver aften kunde Simon gå ene ud, og da plejede han at kaste sig ned på knæ og skue op til månen; en aften så huldemanden ham ligge således på knæ og græde; han gik da hen til ham, og trøstede ham med, at i fremtiden skulde de andre ikke göre ham fortred; han foreholdt dem det, men det hjalp Simon kun lidet.

En dag vare Frodebømænd på fjældene at samle fårene til efterårsslagten; da slagtefårene vare bundne og bårne hjem til huse, dvælede en af mændene tilbage der ved fårefolden. Han ser da en mand komme og styre lige derhen; han trode derfor, at manden vilde tale med ham; han kender nu, at det var den forrige bonde i Kirkebø. Simon hilser på ham og spörger ham, hvorledes det står til i Kirkebø, om Simons enke er gift igen og andet lign. Frodebømanden beretter nöjagtig om alt dette og spörger derpå Simon, om han ikke gerne vilde komme tilbage, dersom det havde været muligt, og hvorledes han havde det. Simon svarede, at han hverken kunde eller vilde slippe bort fra dem, som han nu var hos; men han sagde, at han havde det slemt hos disse, og bad derfor Frodebømanden give sig et godt råd, hvad han skulde

göre for at de ikke skulde vedblive at plage ham så. Han svarede ham, at det var kun lidet, hvad han kunde hjælpe ham og råde bod på hans tilstand; alligevel leverede han Simon en lille kniv, som han skulde altid have hos sig og bruge den, når han havde det behov.

Som de nu stå her og tale sammen, se de to mænd komme efter Simon; men denne er ikke længer ræd for dem, løber lige hen imod dem og sårer den ene med sin lille kniv i panden, så han faldt død til jorden; den anden flygtede. Siden efter traf denne Frodebømand Simon to gange i marken og talte med ham; han sagde, at nu havde han det langt bedre; thi nu havde han magt over huldefolket, så at han havde lært dem sæder; nu torde de ikke oftere göre ham noget ondt. En anden gang går samme mand fra Frodebø på det øverste af fjældet; han møder der en mand, men da han nok kan begribe, hvad folk han tilhører, vil han ikke tale med ham og drejer derfor af vejen for ham; men huldemanden stanser ham, og siger, at han skulde få skam for den lille kniv, han havde givet Simon, som nu var hans overmand; det skulde han og hans folk dyrt gengælde ham. Men han svarede, at havde han givet Simon en lille kniv, så havde han beholdt den store kniv selv tilbage, og antog, at han nok kunde hjælpe sig med den; han var ikke bange for at prøve en kamp med dem. Fra Simon spurgtes nu ikke mere sidenefter, og her er fortællingen om ham endt [1].

Tveir menn eru gitnir víða í Føroyjum, íð báðir livdu um somu tíð; hàt annar Símun, og sàt í Kirkjubø, annar hàt Jón (Jogvan) í Skúvoy. Hesin Jón vàr sonur Ísaks Ísmalssonar í Dímun, sum vàr sýslumàður í Sandoyjar sýslu; men hann vàr ofbundin á Dimun, tíat hann kundi ikki hàva bát hàr og soleiðis sleppa úr oynni, tá íð hann vildi; oyjin er brött niður í sjogvin öllumínni, og hevir einki undirlendi til at seta bát á. Af teirri orsök flutti hann úr oynni sjálvur sextandi, og sjálvur ellifti àf monnum; hann settist niður í Skúvoy, hvàr hann fekk stórstovugàrð (sum Sigmundur Brestisson hevði átt) og tann sunnasta triðjungin àf jàrðargóðsinum í Skúvoy; hinir tveir triðjungarnir vóru býttir millum Jón Ólavsson, sum átti mittpartin, og bróður hans Rasmus, sum átti norðasta partin àf oynni. Tá íð hesin Ísakur doyði, fekk sonur hans Jogvan gàrðin eftir honum; Jón Ísaksson vàr kønur í gandi, sum seinni her í söguni skàl sigast frá.

Símun vàr slektaður úr Sunnbø; abbi hans vàr Jenis í Làðangàrði,

---

[1]) Lucas Debes fortæller dette sagn ganske kort i sin Færöa reserata, side 320-21 i kapitlet "om Spögelse og Satans Anfectelse udi Færöe"; han sætter begivenheden med oxen til året 1617.

sum àðrar sagnir eru um; hann vàr komin til Kirkjubøar og fekk hann í festi; kona Símunar vàr sistir áðurnevnda Jóns Ólafssonar í Skúvoy; ikki sigist hann at hàva verið góður og blíður við konuna, uttan heldur fingist við at sláa hàna og fàra illa við henni. Símun vàr bæði stórur og sterkur; honum kravdi til stúku tríggjar stikkur tvíhvölvt àf vadmali; framm um hann tordi eingin àf húsköllunum at fàra á fjalli, uttan hann vildi missa lív; um so vàr, at seyðurin slapp úr fjallgonguni, vàr Símun tó alltíð fremstur àf öllum.

Uppi í reynunum við Kirkjubø búði ein huldumàður; Símun vitsti àf honum, tí hann hevði sàð hulduseyð ganga í hàganum hjá sàr, og verið vàrur víð, at huldumàðurin ràk Kirkjubøseyðin burtur àf tí góða gràsinum upp á tey mest grýtottu reynini, so at stór filgi àf hesum seyðinum soltnaði upp í deyðaràk, meðan hulduseyðurin vàr feitur. Símun lovaði, at fekk hann fætir á huldumanninum, skuldi han løna honum hetta aftur. Ein dàgin, ið Símun vàr útrogvin, kom óført veður á hann, so tàð vàr ikki meira enn at teir slitu til lands aftur; hàr sá Símun huldumannin standa firi sàr í fjöruni, og Símun fór strax á hann; teir bardust leingi, og umsíður vann bondin og ætlaði at drepa huldumannin; tó gàv hann honum lív og grið, tá ið huldumàðurin jàttaði Símuni at fàra úr Streymoy við öllum sínum og ikki seta fótin hàr oftari. Huldumàðurin gekk undir hetta, hvarv hàðani, og fór tá í kambin ivir Fróðabø í Suðuroy. Teir, ið vóru hjá huldumannium, eggjaðu hann at bøta aftur tà skommina, Símun hevði gjört honum, og at hevnast á hann. Símun vàr treyður at lurta eftir hesum, tíat hann hevði lovað ikki at koma til Streymoyjar aftur; umsíðir fann hann eitt ráð, sum dugdi. Við norðasta endan àf Sandoy liggur ein holmur, Tvöllhövdi, sum hoyrir til Kirkjubøar; á hesum holminum hàva teir nú, sum áður, seyð og stundum oxar og geldneyt. Huldumàðurin tók nú ein oxa og slepti honum út í Tröllhövda. Símun kemur út í hövda og sàr henda gráa oxan, sum han átti ikki; hann beyð oxan framm trý ár upp í slàg á Ólavsvökutingi, men eingin vildi kanna sàr oxan, triðju ferðina segði hann á tinginum, at hann sjálvur vildi tàka og drepa hann nú, sosum eingin toktist eiga hann. Jón Ísaksson úr Skúvoy, sum vàr skipaður at siga firi minni á hvörjum tingi, ráddi Símuni at làta oxan ganga; sá, ið hevði sett hann í hövdan, mundi væl tàka hann aftur (tí hann grunaði tàð, at huldumàður átti oxan). Símun gàv ikki hesum gætir; um heystið vildi hann tàka hann. Ein morgun snimma um veturnætur fer Símun upp og vekir allar húskallar at fàra við sàr út í hövda; allir vóru teir fúsir til tess, uttan ein, sum búði uti á Bø og kallaðist Tröllabárður, hann segðist ikki

troysta sàr at fàra við; men Símun svàraði honum aftur: tàð mann eingin illska vera, íð tàr brekar, bannaður tröllaskortur, men eitthvört illt mann vera komið firi teg í nátt. Bárður vàr tí heima eftir, men hinir fóru væl firi dàg út í hövdan; teir síggja oxarnar, men hin gráji, sum firr hevði alltíð verið so deyðspàkur, vàr henda morgunin so stiggur, at teir fingu ikki hendur á hann firr enn um kvöldið; tà bundu teir hann og fóru til báts við honum. Tá íð teir hövdu lagt frá landi, sá Símun ein tóman bát at koma gjögnum Hövdasund og stevna beint á bát sín; flýja undan kundi Símun ikki, tíat hin báturin vàr nærri landinum; hann legði tí uttan dvöl àt bátinum, men formàðurin sprakk strax inn í Kirkjubøarbátin. Hesin formaðurin vàr eingin annar enn huldumàðurin, sum Símun hevði vunnið sigur àf áður; hann treiv strax um oxan at fáa hann inn í sín bát, men Símun sprakk nú upp àf bekkinum, og báðir fóru at tàkast. Símun felldi huldumannin niður í skutin og segði við bátmennirnar: „fájið màr hàsa, undir bandinum stendur"; „hvörja?" spurdu teir; „öxina" svàraði Símun, og nú íð hetta orðið vàr sagt, fór huldumâðurin at brótast og vinna seg upp aftur, og fekk bæði Símun og oxan inn í sín bát, báðar bundnar. Kirkjubøbáturin sorlaðist sundir, og mennirnir doyðu; tó kom ein, sum nevnist Tórbergur, rekandi á sprekunum í sugguna við Kirkjubø, og hann hevir fortalt tilgangin.

Huldumàðurin sigldi nú suður eftir framm við Skúvoy. Jón Ísaksson vàr um tàð sàma bilið burturi í hàga og sá nú, hvàr huldurmaðurin róði suður við Símuni; hann fór út á egg og blàkaði hàðani eina fligu óman í sjogvin. Hann fór heim til húsa og segði: í kvöld er Kirkjubøvur hövuðleysur. Í trý samdögur lá huldubáturin hàr í Bergsíðu, tí ikki kundu teir rogva framm um fliguna, íð Jón Ísaksson hevði kastað firi teim; fjórða dàgin á morni sendi hann son sín út á egg við einum slíðrum og bàð hann kasta teir útàf eggini, so teir komu í sjogvin, og tá slapp báturin. Huldumàðurin hevði nú Símun víð sàr upp í Fróðbýjarkamb, hvàr bústàður hans vàr. Eitt skip kom inn í Havn (ↄ: Tórshavn); formàðurin á tí fann einkju Símunar og spurdi hàna, hvört hon hevði viljað fingið mannin aftur, um hon kundi; men hon helt, at illur hevði hann verið við seg firr, hann mundi ikki fàra at verða betri nú, og tí vàr betst so sum vàr. Hövuðsmàðurin hjá huldufolkunum vàr annars ikki illur við Símun, nú han hevði fingið vald ivir honum; hàrímóti fóru hinir huldumennir alltíð illa við honum, tá hövuðsmàðurin ikki vàr nærstaddur hjá teimun; hvàr Símun hevði herbergi at liggja í, hàr heingdu teir vásklæði, rennvátar spjarrar og annað honum til meins. Hvört kvöld slapp Símun einsumallur út, og tá

hevði hann oftast firi sið at leggjast á knæ og higgja àt mánanum; hin forneski hövuðsmàðurin sá hann eitt kvöldið liggja so og gráta; hann gekk tá til hans at ugga hann við, at hinir hereftir ikki skuldu gera honum illt; hann hevði àt teim, men einki bàtaði Símuni. Ein dàgin vóru Fróðbøingar á fjalli at reka heytskurðin í rætt; tá íð seyðurin vàr bundin og bórin til húsa, dvaldist ein àf monnunum eftir á rættini; hann sàr mann koma og stevna beint á rættina og helt hann tí vilja finna seg; kennir hann nú, at tàð vàr firri bondin í Kirkjubø. Símun heilsar honum og spir, hvussu til stendur í Kirkjubø, um einkja Símunar vàr aftur gift, og annað tílíkt. Fróðbøingurin sigir satt frá öllum, og spir hann tá Símun, um hann ikki hevði hug at sleppa heim aftur til Kirkjubøar, og hvussu hann nú toktist at liva. Símun svàrar, hann hvörki vildi ei kundi sleppa aftur frá teim, hann vàr hjá; men illa segðist hann liva hjá teimun, og bàð tí mannin leggja sàr ráð, at hann kundi hjálpast betri ímóti teim, at teir ikki skuldi fàra so illa við sàr. Lítið helt Fróðbøingurin seg kunna hjálpa honum og bøta um viðurskifti hans; to fekk han Símuni ein lítlan mudd, bàð hann hàva hann hjá sàr og brúka hann, tá íð neyðugt gjördist. Sum teir nú standa her og tosa, síggja teir tveir menn koma eftir Símuni, men hann ræðist nú ikki longur og fer beint ímóti huldumonnunum, tekur muddin og stingur hann í ennið á öðrum, so hann fell deyður til jàrðar; hin flýddi. Fróðbøingurin fann Símun í hàganum tvær ferðir eftir hetta, og nú segðist Símun liva betur, tí hann hevði vald ivir teimun, so hann hevði lært teir siðir og hogv; nú tordu teir ikki longur gera sàr illt. Aðra ferðina gongur sàmi màður úr Fróðbø á fjalli uppi undir kambinum; hann møtir hàr einum manni, men heldur seg vita, àf hvörjum slàgi hann er, og vil tí ikki finna hann til máls; hann skákar àf veginum, men huldumàðurin tekur vegin àf honum og sigir við hann, at skomm skuldi hann hàva firi muddin, íð han hevði fingið Símuni, sum nú vàr ivirmàður sín, hann og hansara folk skuldu muna honum tàð aftur og løna tàð hart. Fróðbøingurin biður hann royna; hevði hann givið Símuni muddin, mundi hann sjálvur hàva knívin eftir, og ætlaði hann at hjálpast við honum; seinnameiri fræ͏ttist einki frá Símuni og huldufolkinum í Fróðbýjarkambi, og her er sögan komin àt enda.

3. JOGVAN Í DALSGARÐI OG SINIR HANS.

Indhold. En sön af Simon Simonsen i Kirkebø, som hed Jon, var bonde i Dalsgård, der ligger i bygden Skålevig på Sandø; denne Jon var en af de bekendteste mænd på Sandø. En anden merkelig mand der på øen var Søren, som var sön af en præst på Vagø, og

kom ved giftermål med en enke derfra til Husevig. Disse to, Jon og Sören, lå ofte i strid med hinanden, da deres udmarker grænsede sammen; Sören var ikke sjælden inde i Jons mark at göre fortred der, især om nætterne. En nat lægger Jon sig også ude i sine marker at spejde efter ham; han samler fårene og ligger så rolig. Midt om natten kommer Sören ridende derhen og jager sin hund ind i Jons fåreflok, men Jon springer op, griber i hundens strube, svinger den op i vejret og knuser dens rygg. Da Sören hørte, hvorledes hunden blev behandlet, sprang han af hesten og svinger sin stav efter Jon, men denne sprang ham ind på livet, så slaget rammede ikke; derpå begyndte de at brydes sammen, og tilsidst faldt Sören under. Jon bereder sig da til at dræbe ham, men da han beder for sig, lader Jon ham gå, men sagde ham tillige, at dette skete ej anden gang. Nu går nogen tid hen; begge sidde i fred og ro, og se ikke noget til hinanden. Men en dag tager Jon ud på fiskeri, og da Sören fik dette at vide, tog han bagefter med sit ottemandsfar. Da de komme ud på fiskebanken, ser Sören Jons båd, han sætter sig selv ved roret og beder sine mænd ro til af alle kræfter, hvilket de også gjorde; han styrer da båden lige imod siden på den anden båd, men inden den har nået den, har en af rorkarlene set sig om og opdager nu Sörens forehavende; han stikker åren i søen og stryger den, så at båden fik en anden retning og gjorde ikke den anden båd nogen skade; Sören var forbittret på denne mand og truede ham med, at han ikke skulde glemme dette. Da tiden nærmede sig til Olavsmessething, indstævnede Jon Sören til dette, og begge rejste da til Thorshavn. Da thinget var sat, fremfører Jon sin sag for lagmanden og lagretten, men den første dag blev ingen dom afsagt i den. Om aftenen gik Jon hen til Sören og tilbød ham, at hvis han vilde frivillig give ham bøder, så skulde han ikke videre forfølge sagen på thinget. Men dette tilbud vilde han ikke gå ind på, men sagde ham, at han havde intet vundet den dag, mindre skulde han vinde den næste dag. Jon svarede, at det vilde snart vise sig, men oftere tilbød han ham ikke forlig. Den næste dag bliver der dömt på thinget, at Sören skulde betale livsbod for hver af de ni mænd, der vare på Jons båd. Han måtte nu give alle sine penge og det løsøre, som han ejede; da han frembar det sidste bundt skind, som var tilbage af alt hans, udbrød han: idag må jeg sande ordsproget, at skade gör manden vis, men ikke rig. Ikke destomindre pönsede han bestandig på at hevne sig på Simon, den mand, som havde skudt åren ned i søen, da han styrede mod Jons båd, hvorved denne var bleven frelst. Denne Simon vovede sig ikke i tre år

ene udenfor bygden; da skulde han en dag ud at passe på sin ko ude i den bratte lid. Sören fik dette at vide, og medens de andre mænd vare på fiskeri, blev han tilbage, listede sig hemmelig hen til denne Simon, dræbte ham og stødte ham fra fjældet ned i søen; man så intet spor af ham uden den ene vante, som blev hængende nederst i fjældsiden.

Jon i Dalsgård var længe ugift, men fik et barn med en pige, som holdt hus for ham; hun blev tre gange jaget bort fra ham til forældrenes hus, men kom dog igen til Dalsgård og fødte bonden der tre börn. Endelig giftede han sig med hende, og da sad den ældste sön i brylloppet iblandt de andre mænd. Disse Jons sönner vare næsten alle onde; de gik øen rundt, stjal får og dræbte folk, som vi nu skulle se. En mand i Skålevig, som hed Högne, havde vidnet imod dem, idet de vilde tilegne sig et stykke jord, som ej tilhørte dem. En morgen tidlig, da denne Högne var gået ned på stranden at samle drivtömmer, gik to af brødrene, som hed Simon og Hans, efter ham, skjulte sig i et nøst (bådehus) og sloge ham så ihjel, legemet kastede de ned i et kær, som kaldes Heljareyga, men som nu er tildækket, så at der dyrkes derpå. En anden af brødrene, som hed Niklas, traf dem, medens de vare ifærd med denne handling; han irettesatte dem derfor, men de vare så ophidsede, at de nær havde lagt hånd på ham også, men han hidsede sin hund på dem, hvorved han undslap. Denne Niklas blev senere bonde på den store gård Kirkebø, og der fortælles, at da han skulde tiltræde den, opgravede hans fader 60 våger talg til at give i fæste for den. Forøvrigt blev Niklas ikke ved at være bonde her til sin død; han havde en frille, som han ofte besøgte, når han gik i marken, og således forbrød han sin ret til gården. Så ilde gik det alle Jons sönner!

Jogvan, sonur Símunar í Kirkjubø, vàr bondi í Dalsgàrði, sum liggur í bigdini Skálavík í Sandoy; á teimun dögum vàr hann ein àf hövuðsmonnunum í Sandoy. Ein annar merkismàður er nevndur hàr í oynni Sörin, sum vàr prestasonur úr Vágum, og giftist til Húsavíkar við einkju Magnusar bonda, sum vàr sonur Mikkjals í Lamba (Lambhàga) í Eysturoy. Hesir báðir, Jogvan og Sörin, vóru grannar og vóru ofta í stríð; Sörin vàr ikki sjaldan inni í hàga Jogvans at gera illt hàr. Sörin hevði gjört sàr heilan skinnklædning, at hann skuldi tola at liggja úti bæði nætur og dàgar, í regni og kulda. Eina náttina leggur Jogvan seg eisinni úti í bàganum at njósnast eftir granna sínum; hann savnar seyðin sàman, og liggur so kvirrur. Á miðjari nátt kemur Sörin ríðandi;

hann hevir ein úlvhund við sàr, og beitti í seyðin hjá Jogvani. Jogvan fer nú á føtur, tekur um barkan á hundinum, sipar hann so upp í loft og brýtur riggin í honum. Nú Sörin hoyrir hetta, hvussu er fàrið við hundinum, leypur hann àf bàki, reiðjar til Jogvans við píkstàvinum, men hesin springur inn undir slàgið, so tàð fætaði ikki; teir ruku nú sàman í bardàgar, og glímdust leingi, men so bàr til àt endanum, at Sörin fell undir. Jogvan fer nú at búgvast til at drepa hann, men hin biður hann ikki gera sàr mein; Jogvan lovar honum tó grið á hesum sinni, men sigir, at àðra ferðina vàrð tàð àf ongum, um hann fannst aftur í Skálavíkarhàganum. Nú líður nökur tíð, íð báðir sita í friði og náðum, og hvörgin teirra sàr annan. Men ein dàgin fór Jogvan til útróðrar; hetta frættir Sörin inn til Húsavíkar, og han fer aftaná við sínum áttamannafàri. Tà íð hann kom út á miðið, sàt Jogvan firi honum hàr; Sörin setist nú við stýrið og biður bátsmenn sínar rogva so hart, teir eru menntir, og teir so gjördu; Sörin stevnir nú beint á miðjuna á hinum bátinum, men ein màður higgur framm um stavn og verður vàrur við henda àtburð Sörins, stingur tí árina niður í sjogvin og skjýtur á, so at báturin kom at renna skeivur framm við hin bátin. Sörin vàr ogvuliga illur við han og lovaði at muna honum tàð aftur; báðir bátar komu heilir aftur til lands um kvöldið. Nú líður àt Ólavsvöku; Jogvan stevnir Sörini firi tingið, og báðir fóru tá til Havnar. Tingið verður sett, og Jogvan ber sína sök upp firi lögmanni og lögrettismonnum, men firsta dàgin vàr eingin dómur sagdur um hetta. Jogvan gongur um kvöldið til Sörins, og sigir við hann, at um hann nú í loyndum vildi geva sàr bøtur, skuldi hann ikki halda sökini framm, men loysa tingið. Sörin vil ikki tàka við hesi boð, men spáar honum, at vann hann lítið í dàg, minni skuldi hann vinna ímorgin. Jogvan svàraði: tàð vil tá spirjast, hvör okkara sigrar á tinginum, men eg bjóði tàr ikki aftur sátt og semjing. Annan dàgin koma teir á tingið; dømt verður, at Sörin skuldi geva lívsbót firi hvönn mann, á báti Jogvans vàr; níggju vóru mennirnir. Sörin mátti ganga undir dómin, og bàr allar peningar og allt leysoyri, han átti, framm í hoylöðuna í Húsavík: tá íð hann kom við teirri seinastu skinnakippuni, sum eftir vàr í húsinum, segði hann: í dàg sanni eg tàð orðtàk, at skàði ger mannin vísan, men ikki ríkan. Tó sigist hann ikki at hàva verið vísari àf hesum, enn at hann hugsaði alltíð um at hevnast á Símun, tann mannin, íð hevði skotið árina í sjogvin, tá íð hann stýrdi á bát Jogvans úti á miðinum; Símun fór í trý ár ikki mannleysur úr bigdini; men tá hevði hann eina kúgv, sum hann skuldi làta út; hann fór tá sjálvur út við henni at sita hjá henni. Sörin hevði fingið fregn um

hetta, og meðan allir fóru til útróðrar, vàr hann eftir, fór upp í líðina, hvàr Símun sàt; Sörin kom óvart á hann, dràp hann og stoytti honum oman í sjogvin; einki sást annað eftir àf honum uttan annar vötturin, sum fannst hangandi niðri í upsastrávunum (tàð niðarsta í berginum, hvàr völlur er og gràs vexur, kallast upsastrájini).

Jogvan í Dalsgàrði var leingi ógiftur, men fekk barn við eini gentu, sum helt hús hjá honum; hon vàr tríggjar ferðir rikin burtur hàðani til at vera heima hjá foreldrunum; men tó kom hon hvörja ferð aftur í Dalsgàrð og fekk trý börn við bondanum, og tá mátti hann giftast við henni; eldsti sonurin sàt í brúdleypinum sum hinir mennirnir. Hesir sinir unga Jogvans vóru flestir ódællir; teir fóru um oy, stjólu seyð og drupu menn; teir vildi tàka til sín nàkra jörð, sum ein annar màður átti; men ein màður í Skálavík, sum hàt Högni, vitnaði, at hetta vàr óratt, tíat henda jörðin hevði alltíð hoyrt undir Mattasargerði. Tveir brøðurnir, Símun og Hànis, lögdu upp ráð at beina firi Högna og gialda honum so firi henda vitnisburðin. Ein morgun firi dàg fer Högni oman á mölin at leita eftir rekaviði; brøðurnir báðir fàra tá loynuliga oman og fjàla seg undir einum báti; Högni kemur inn í neystið, teir sláa hann bànahögg, tàka líkið og kasta niður í eina tjörn, sum kallast Heljareyga (nú verður velt útivir hàna). Niklas, bróðir teirra, fann teir, meðan teir vóru at gera hetta illa verkið, og fór at skamma teir út og deila teir; men teir ætlaðu tá at leypa á hann eisini og sláa hann deyðan; men hann beitti hundin á teir og soleiðis slapp hann undan teimun. Hesin Niklas vàrð seinni bondi í Kirkjubø; fàðir hans Jogvan gróv honum 60 tálgavágir upp úr jörðini at festa gàrðin firi. Niklas vàr ikki bondi í Kirkjubø alla ævi sína, men vàr rikin frá gàrðinum, tíat hann hevði eina hjákonu úti á Bø, sum hann vàr vànur at vitja, tá íð hann vàr burtur í hàga; hann átti fleiri leysingabörn við henni; so illa gekkst öllum sonum unga Jogvans í Dalsgàrði.

4. TRÖLLANES.

Indhold. Så fortælles, at troldene gerne søge til menneskenes huse, helst når de finde dem tomme. Norden for Núgvunes i Borgardal på øen Mikjunes er der således bygget et lidet hus for söjdemændene til at ligge i om natten, når de på visse årstider ere her for at røgte fårene; thi denne del af øen ligger langt borte fra bygden. En nat på usædvanlig tid gik en af söjdemændene der, og da han vilde søge ly i huset, hørte han stöj og larm derindefra; han stillede sig ved den lille vinduesåbning (glugge), som var på huset, og opdagede nu, at det var fuldt af trolde, som holdt sig lystige, dansede og sang: koldt

er i fjælde hos trolde; bedre er i huset på bakken ved Skálavellir; trum, trum, trallarei, danser tæt til dören.

Værre skal det være gået til på Troldenæs, som er den nordligste bygd på Kallsøen; thi der kom troldene hver helligtrekongersnat i så stor mængde, at bygdefolket måtte flygte ved denne tid til nærmeste bygd Mikladal, og opholdt sig der, sålænge denne troldelarm stod på; deraf har denne bygd fået navnet Troldenæs. Da skete det engang, at en gammel kone ikke var istand at flygte med de andre til Mikladal ved helligtrekongerstid; hun lagde sig under et bord i røgstuen og skjulte sig der for troldene. Hun så da om aftenen, at troldene kom ind og begyndte at larme og danse. Men da de vare mest overgivne, begynder kærlingen under bordet at råbe: Jesus være mig nådig! Da troldene hørte det velsignede Jesusnavn, som de skælve for og hade, da gave de sig til at skrige, og sagde til hverandre: Gydja bragte forstyrrelse i dansen. Dermed forsvandt de alle fra Troldenæs, og have ikke siden vovet at göre denne bygd ufred. Da folkene efter festen vendte tilbage fra Mikladal, væntede de at finde den gamle kone død, men hun fortalte dem nu, hvorledes det var gået hende med troldene.

So er sagt, at tröll fegin søkja hús hjá monnum, helst tá íð tey finnast tóm. Firi norðan Núgvunes á Borgardàli í Mikjunesi er bigt eitt lítið hús firi seyðamennirnar at liggja í á summum ársins tíðum, tá íð teir sita hjá seyðinum at venja hann við snjóstöður ella hjálpa honum, tá íð hann er kàvaður undir; hesin hàgaparturin liggur longst frá bigdini, sum er vestast á oynni. Eina náttina fór ein àf seyðamonnunum hissinni burtur í hàga eystur á Borgardàl, og tá íð eitt grumt àl kom á hann hàr, ætlaði hann sàr at kroka inni í húsinum; nú hann nærkaðist tí, hoyrdi hann innan frá gleim og dun. Hann fór àt glugganum og vàrð nú vàrur við, at húsið allt vàr fullt àf tröllum, sum hildu sàr àt gàman, dansaðu og kvóðu: trum, trum trallarei, kalt er í fjöllum hjá tröllum; betri er við hús í bakka á Skálavöllum; trum, trum, trallarei, dansið tatt àt durunum.

Verri sigist at hàva gingist á Tröllanesi, sum er norðasta bigð í Kallsoy; tí hàgar komu tröllini hvörja trettándu nátt tisjandi úr öllum attum í so stórari múgvu, at bigdarmennirnir máttu so samt flýja hàðani til Mikladals og sita hàr, meðan hetta herskàpið vàr á Tröllanesi og leikaði hàr. Af hesum hevir bigdin fingið navn og er kallað Tröllanes. So bàr til eina ferðina, at ein gomul kelling vàr ikki mennt at flýja við hinum bigdarfolkinum, og mátti tí liggja eftir heima trett-

ándu nátt; hon legði seg undir eitt borð í roykstovuni og krogvaði seg hàr, at tröllini ikki skuldu síggja hàna. Nú íð leið út á kvöldið, sá hon tröllini tirpast inn um dirnar sum seyður í rætt og so mong at ikki fekkst tàl á; tey fóru tá strax at halda gleim og dinja sum hàrðast. Men sum tey vóru í tí kátasta làgi, fór hon at rópa, hàr hon hevði fjalt seg undir borðinum: Jesus náði meg! Tá íð tröllini hoyrdu tàð vælsignaða Jesusarnavnið, sum tey öll ræðast og hàta, tá fóru tey öll at nýsta og sögdu hvört við annað: Giðja loypti splitt í dansin. Hàrvið hurvu tey öll út àf húsinum, og hàva síðani ikki torað at gera hesari bigd ófrið. Tá íð nú folkini eftir hátíðina komu heim aftur frá Mikladàli, væntaðu tey at finna gomlu Giðju deyða; men hon vàr tó á fótum og kundi nú siga teimun frá, hvussu hevði gingist henni við tröllunum.

5. NÓA ARK.

Indhold. Øverst på fjældryggen af Kunø skal en planke af Noah ark ligge; den er bevoxet med muslinger og sødyr; når man forvildes der af tågen, kan man undertiden træffe på den; men går man at lede efter den, kan man umulig finde den.

Í einum stàði hægst uppi á Kunoy sigist at liggja eitt borð àf Nóa ark; kræklingar og kúðungar vaxa á tí. Tá íð menn villast í mjörka, hàva teir stundum komið framm á tàð; men eingin finnur tàð, um hann gongur hàgar at leita eftir tí.

6. RINKUSTEINARNIR.

Indhold. Ved Andefjord på Østerø inde i fjorden ere kort fra land to rokkestene, som uafladelig ligge og rokke frem og tilbage; om end havet synes at være stille, rokke de dog, skönt ikke så stærkt, som når det er uroligt. Sagnet fortæller, at en hexekvinde har forårsaget dette; der kom to vikingeskibe til Østerø, som plyndrede bygderne og dræbte folkene; da de sejlede henimod Andefjord, forhexede hun skibene til to store stene, og fordömte dem til altid at ligge der og rokke.

Inni í Ontafirði liggja stutt frá landi tveir rinkusteinar, sum alltíð liggja og ridla aftur og framm; um tàð tikist at vera dýrd í sjónum, rinka teir kortini, tó ikki so hart, sum tá íð ókirt er. Sögnin gongur, at ein gandakelling hevir volt hetta; tvey víkingaskip komu til Eysturoyjar, folkini á teim lögdu àt landi, hvàr bigdir vóru firi, at ræna allt

fæ, og bigdarmennirnar drupu teir. Tá íð teir komu siglandi innan úr firðinum út ímóti Ontafirði, gandaði kellingin skipini, sökti tey niður, og dømdi tey at standa hàr og gidda aldur og alla ævi.

SELSKABETS BIBLIOTHEK.

I de i Aarene 1849, 1850 og 1851 afholdte Möder forelagdes adskillige Selskabet for dets Bibliothek tilsendte Skrifter. Selskabet modtog saaledes fra:

NORDEN. *Den Kongl. Norske Regjerings Departement for Kirke- og Underviisnings-Væsenet:* Norges gamle Love indtil 1387, udgivne af R. Keyser og P. A. Munch. 3die Bind, Lovgivningen efter Kong Magnus Haakonssöns Död 1280 indtil 1387. Christiania 1849. 4. *Frederiks Universitet i Christiania:* Alexanders Saga, norsk Bearbeidelse fra trettende Aarhundrede af Philip Gautiers latinske Digt Alexandreis, med en Ordsamling udgiven af C. R. Unger. 1848. 12. Ólafs saga hins helga, en kort Saga om Olaf den hellige fra anden Halvdeel af det 12te Aarhundrede, udg. af R. Keyser og C. R. Unger. 1849. Ueber den Syrisch-ephraimitischen Krieg unter Jothan und Ahas, von C. P. Caspari, 1849. Die Universitäts Sternwarte in Christiania, herausg. von Chr. Hansteen. 1849. 4. Strengleikar eða ljóðabók, en Samling af romantiske Fortællinger efter Bretoniske Folkesange (lais), udgivne af R. Keyser og C. R. Unger. 1850. Det norske Folkesprogs Grammatik, af Ivar Aasen. 1848. Ordbog over det norske Folkesprog, af Ivar Aasen. 1850. Aslak Bolts Jordebog, Fortegnelse over Jordegods og andre Herligheder, tilhörende Erkebiskopstolen i Nidaros, affattet ved Erkebiskop Aslak Bolts Foranstaltning mellem Aarene 1432 og 1449. Efter Originalhaandskriftet paa Pergament i det Norske Rigsarchiv udgivet af P. A. Munch. 1852, m. fl. *Professor R. Keyser og Lector C. R. Unger deres Udgave af* Barlaams ok Josaphats saga, en religiös romantisk Fortælling, oprindelig forfattet paa Græsk i det 8de Aarhundrede, senere oversat paa Latin og herfra igjen i fri Bearbeidelse ved Aar 1200 overført paa Norsk af Kong Haakon Sverressön. 1851. *Professor P. A. Munch sst. hans Udgave af* Symbolæ ad historiam antiquiorem rerum Norvegicarum: I, Breve Chronicon Norvegiæ; II, Genealogia Comitum Orcadensium; III, Catalogus Regum Norvegiæ. 1850. 4. *Rigsarchivar Chr. C. A. Lange sst. det af ham udgivne* Norsk Tidsskrift for Videnskab og Literatur, 2-3 Aarg. 1848-1849. *Samme og Lector Carl R. Unger deres Udgave af* Diplomatarium Norvegicum, Oldbreve til Kundskab om Norges indre og ydre Forhold, Sprog, Slægter, Sæder, Lovgivning og Rettergang i Middelalderen. II, 1851. *Professor C. A. Holmboe sst. hans Skrift* Om Pronomen relativum og nogle relative Conjunctioner i vort Oldsprog. 1850, *samt* Grammatik for Zulu-Sproget, forfattet af H. P. S. Schreuder, ordineret Præst og norsk Missionair i Sydafrica, med Fortale og Anmærkninger af C. A. Holmboe. 1850. *Fyens Stifts literaire Selskab i Odense:* Actstykker til Nordens Historie i Grevefeidens Tid. 2-3 H. 1851-1852. *Professor K. Müllenhoff i Kiel hans Udgave af* Sagen, Märchen und Lieder der Herzogthümer Schleswig, Holstein und Lauenburg, Kiel 1845. Kudrun, die echten Theile des Gedichtes mit einer kritischen Einleitung, Kiel 1845 *m. fl. Skrifter. Overlærer Georg F. W. Lund i Nykjöbing hans Skrift* Om det oldnordiske Sprogs Overeensstemmelse med det

græske og latinske i Ordföiningen. 1849. *Inspecteur J. J. A. Worsaae hans:* The Antiquities of Ireland and Denmark, Dublin 1846. The Primeval Antiquities of Denmark, translated, and applied to the illustration of similar remains in England, by William J. Thoms, London 1849. Om Danebrog, Kbhavn 1849. Minder om de Danske og Nordmændene i England, Skotland og Irland, Kbhavn 1851. Undersögelse i geologisk-antiquarisk Retning af G. Forchhammer, J. Steenstrup og J. Worsaae. 1851. *Conferentsraad E. C. Werlauff hans* Historisk-antiquariske Beskrivelse af de hellige tre Kongers Kapel, stiftet af Kong Christian den Förste og Dronning Dorothea i Roeskilde Domkirke. 1849. 4. *Lector George Stephens hans Udgave af* Brottstycken av en Dominicaner-Ordens eller Predikare-Brödernas Statut- eller Capitel-Bok ifrån XIII Århundradet och gällande för „Provincia Dacia" eller de Nordiska Riken (Særskilt Aftryk af Kirkehistoriske Samlinger) Kbhavn 1852. Notice of an old norse runic font, of the elevent century, lately the property of British Museum (from the Eclesialogist, Oct. 1851). Svenska Folk-Sagor och Äfventyr, samlade och utgifna af G. O. Hyltén-Cavallius och Geo. Stephens. Samlingar, utgifna af Svenska Fornskrift-Sällskapet IV, 3. *Hr. Nils G. Bruzelius, Amanuensis ved det historiske Museum i Lund, hans* Beskrifning öfver Fornsaker funna i Skåne, jemde inledande anmärkningar öfver Svenska antiquiteter i almenhet. Lund 1850. *Kongl. Vitterhets-, Historie- och Antiquitets-Academien i Stockholm ved Rigsantiquar Bror E. Hildebrand:* Numi Cufici Regii Numophylacii Holmiensis, quos omnes in terra Sueciæ repertos digessit et interpretatus est C. J. Tornberg. Upsaliæ 1848, 4. *Pastor Axel Em. Holmberg sst. hans* Skandinaviens Hällristningar, arkeologisk afhandling, Stockholm 1848. 4. *Rector U. W. Dieterich sst. hans* Svensk Språklära med jemförande häntydningar till Norges och Danmarks språkbruk, 1 H. 1849. *Greve C. A. Adlersparre hans Skrift* 1809 och 1810, Tidstaflor 1-3 delen. *Herredshövding Richard Dybeck hans, Selskabet tilegnede, Skrift:* Svenska Minnesmärken, teknade och beskrifna, Stockholm 1851. 4, *samt* Runa, Läsning för Fäderneslandets Fornvänner, 1850. *Bibliothecar A. J. Arwidsson hans Udg. af* Handlingar till uplysning af Finnlands häfder 4-5 d. 1851-1852.

RUSLAND. Hans Majestæt Keiser Nicolaus I *ved Underviisnings-Ministeren Fyrst Schirinski-Schikhmatoff:* i Fortsættelse de i 1849-1851 udkomne Bind af Журналъ Министерства надроднаго Просвѣщенія, det Keiserlige Underviisnings-Ministerii Journal. *Fyrst Schirinski Schikhmatoff, som Præses for den Keiserlige Archæographiske Commission* (jfr. Ant. Tidsskr. 1843-1845 p. 52): Rerum Rossicarum Scriptores exteri a Collegio Archæographico editi, T. 1. Conradi Bussovii et Petri Petræi Moscovitica continens. Petropoli 1851. 4. Акты относящіеся къ Исторіи Западной Россіи Томъ IV, 1588-1632. 1851. 4. Дополненія къ Актамъ Историческимъ. Т. IV, 1655-1664. 1851. 4. Полное собраніе Русскихъ лѣтописей. Томъ пятый. V. VI. Псковскія и софійскія лѣтописи. 1851. 4. *Hofprovst Stephan Sabinin hans:* Грамматика Исландскаго языка. С. Петербургъ 1849 (islandsk eller oldnordisk Grammatik, udgiven af det Keiserlige Videnskabers Academie i St. Petersborg, *samt* Denkschriften der russischen-geographischen Gesellschaft zu St. Petersburg 1 B. Weimar 1849. *Det Keiserlige Selskab for Archæologie i St. Petersborg ved Collegiiraad, Dr. B. Köhne dets* Mémoires, III-XIV, 1848-1851. *Dr. B. Köhne sst.:* Die Komnenischen Silbermünzen mit dem heiligen Euge-

nius samt fl. russiske Skrifter. *Det Keiserlige offentlige Bibliothek i St. Petersborg ved dets Directeur Baron Modest de Korff det fra samme nylig udgivne* Catalogue des manuscrits et xylographes orientaux de la Bibliothèque Impériale publique de St. Pétersbourg. 1852. *Statsraad og Akademiker A. J. Sjögren:* Vom Einflusse des Accents in der lappländischen Sprache, von M. A. Castrén *og* Beiträge zur Kenntniss Finnlands in ethnographischer Beziehung, von A. Warelius. *Det Finske Literatur-Selskab i Helsingfors:* Suomi, Tidsskrift i fosterländska ämnen, Aargangene 1844-1851. Svensk-Finsk Handlexicon, Förra Delen, 1852. 16., Kalevala samt *flere* til den finske Literatur henhørende Skrifter. *Hr. S. G. Elmgren sst.,* Litteraturblad för allmän medborgerlig bildning, 1850. *Provst Sadelin til Hammarland paa Åland:* Fordna och närvarande Sverige, La Suède ancienne et moderne; Utsigter af Östergöthland, Vues d'Ostrogothie; Skånska Utsigter, Vues de Scanie, af Ulr. Tersner. 3 Bind i Tværfolio. *Greve Eustacius Tyszkiewicz i Borysov hans* Badania Archeologiczne nad zabytkami przedmiotów sztuk i rzemiosl i t. d. w dawnéj Litwie i Rusi Litewskiéj. Wilno 1850. *Anton Aschik, Directeur for Antiquitets-Museet i Kertsch hans Værk* Воспорское царство, *over* Kongeriget Bosporos med dets palæographiske Mindesmærker og Gravmonumenter, oplyste ved Korter og Grundtegninger saavelsom ved nöiagtige Afbildninger baade af selve Gravene og deres indre Construction og af de der fundne mange Gjenstande, bestaaende af höist mærkelige Basrelieffer og andet Billedhuggerarbeide, Vaser, Mynter o. s. v. Одесса 1848-1849. 4., m. fl. *Hr. J. Sabatier i St. Petersborg hans:* Souvenir de Kertch et Chronologie du royaume de Bosphore, 1849. 4. Production de l'or, de l'argent et du cuivre chez les anciens et hôtels monétaires des empires romain et byzantin, 1850. *Selskabet for de Russiske Östersöprovindsers Historie og Oldkyndighed dets* Mittheilungen aus dem Gebiete der Geschichte Liv-, Ehst- und Kurlands VI, 3, Riga 1852. *Det Ehstlandske literaire Selskab i Reval dets* Archiv für die Geschichte Liv-, Ehst- und Curlands, herausgegeben von F. G. Bunge und C. J. A. Paucker VI-VII, 1, 1850, 1852. Ehstnische Volkslieder, Urschrift und Übersetzung von H. Neus, 1-2 Abth. 1850, 1851. *Professor J. H. Mädler i Dorpat hans* Beobachtungen der Kais. Universitäts Sternwarte. 12 B. 1850. 4.

PREUSSEN. *Det Kongl. Preussiske Videnskabers Academie i Berlin dets* Monatsbericht 1848-1852. *Det Berlinske Selskab for Tydsk Sprog og Oldkyndighed dets* Neues Jahrbuch, herausgegeben durch F. H. von der Hagen, 9 B. 1850. *Professor E. Gerhard i Berlin hans Skrift:* Zwei Minerven, 1848. 4. *Hr. F. Mertens sst.:* Die Baukunst des Mittelalters. 1850. *Hr. A. Hoefer i Greifswald hans* Denkmäler niederdeutscher Sprache und Literatur. 1850. 12. *Bibliothecar E. F. Mooyer i Minden hans* Genealogische Untersuchung Ueber die angebliche Abstammung des normannischen Königsgeschlechts Siciliens von den Herzögen der Normandie. Minden 1850, *samt* F. Schiern's Uebersicht der Auswanderungen der Normannen aus der Normandie nach Italien und der ersten Eroberungen derselben in Neapel und Sicilien, aus dem Dänischen übersetzt von E. F. Mooyer. Minden 1851. 4. *Det Slesiske Selskab for fædrelandsk Cultur dets* Uebersicht der Arbeiten im Jahre 1848-1850. 4. *Det Vestphalske Selskab for fædrelandsk Cultur i Minden:* Historische Skizze über Entstehung und Entwickelung dieser Gesellschaft von N. Meyer. 4. *Professor Chr. Lassen i Bonn hans* Indische Alterthumskunde, 2 B. Bonn 1849. Vendidadi capita quinque priora. 1852. *Dr. Paul Wigand:* Wetzlarsche Beiträge zur Geschichte und Rechtsalterthümer III, 2-3. 1848, 1851.

Det Overlausitziske Videnskabers Selskab i Görlitz: Neues Lausitzisches Magazin besorgt durch C. G. Th. Neumann, 24-29 B. 1849-1851. Scriptores rerum Lusaticarum, neuer Folge 2-3te L. 1850, 1852. *Landraad Tadeusz Wolanski til Pakosc hans Skrift:* Die Opfergefässe des Tempels der Taurischen Diana, dargestellt und ihre slawischen Inschriften erklärt, 1ste Abth. mit 9 Tab. Gnesen 1841. 4. Schrift-Denkmale der Slawen vor Christi Geburt, 2-3 L. Gnesen 1852. 4.

SACHSEN, HESSEN, HANNOVER, NASSAU. *Dr. L. Puttrich i Leipzig hans* Denkmale der Baukunst des Mittelalters in Sachsen II, 8-9. 35-40 Lief. Schluss-Text 1852. fol. *Professor J. K. Bähr i Dresden hans Skrift:* Die Gräber der Lieven. Ein Beitrag zur nordischen Alterthumskunde und Geschichte nebst 21 lithographirten Tafeln, 1850, fol. *Den Kongl. Sachsiske Forening for fædrelandske Oldsager dens* Mittheilungen, 5-6 H. 1849, 1852. *Friherre Max af Speck-Sternburg til Lutschena:* Gedichte von Hermann Maximilian Freiherrn von Speck-Sternburg, Leipzig 1852. *Det historisk-antiquariske Selskab i Altenburg dets* Mittheilungen II, 4; III, 2-3, 1848-1851. *Dr. Back i Altenburg:* Ueber heidnische Opferplätze und Ringwälle. *Foreningen for Hessisk Historie og Landkyndighed i Kassel dens* Zeitschrift V-VII, 1849, 1851. Historisch-topographische Beschreibung der wüsten Ortschaften im Kurfürstenthum Hessen, von G. Landau, 2-3 H. 1851. *Den historiske Forening i Darmstadt dens* Archiv für Hessische Geschichte und Alterthumskunde VI, 1-3, 1849, 1851. Regesten der Urkunden zur Landes- und Orts-Geschichte des Grossherzogthum Hessen; ges. von H. E. Scriba, 3 Abth. 1851. Urkundenbuch des Klosters Arnsburg in der Wetterau, bearb. und herausg. von L. Baur, 1-3 H. Darmstadt 1849-1851. *Foreningen for Rhinsk Historie og Oldkyndighed i Mainz dens* Zeitschrift: I, 1848-1851. Abbildungen von Alterthümern der Mainzer Museum, I-III, 1848, 1851. 4. *Den hist. Forening for Nedersachsen i Hannover dens* Archiv 1848, 1-2 H. 13r Bericht, 1850. *Det Kongl. Videnskabernes Selskab i Göttingen:* Nachrichten 1848, 1849. *Den Voigtlandske oldgranskende Forening i Hohenleuben dens* 22-24er Jahresbericht. Leitfaden für Besucher der Alterthums-Sammlung zu Hohenleuben, von Schmidt. *Foreningen for Nassauisk Oldkyndighed og Historiegranskning dens* Annalen IV, 1. Wiesbaden 1850. P. Hermann Bär, Diplomatische Geschichte der Abtei Eberbach im Rheingau, herausgegeben von F. G. Habel. Wiesbaden 1851.

MECKLENBURG, HAMBURG. *Foreningen for Mecklenborgsk Historie og Oldkyndighed ved Dr. Lisch dens* Jahrbücher und Jahresbericht, 14r-17r Jahrgang. Schwerin 1849-1852. *Dr. G. C. F. Lisch i Schwerin:* Graf Heinrich 24 Reuss zu Köstritz und Herzog Carl Leopold von Meklenburg Schwerin. 1849. 4. *Foreningen for Hamborgs Historie dens* Zeitschrift III, 1851. Hamburgische Chroniken, herausgegeben von J. M. Lappenberg, 1 H. 1852.

BAIERN, WÜRTEMBERG, BADEN. *Det Kongl. Videnskabers Academie i München dets* Abhandlungen der historischen Classe V-VI, 1-2; der philosophisch-philologischen Classe V-VI, 2; der mathematisch-physischen Classe V-VI, 1. Bulletin 1848-1851. Monumenta Boica vol. XXXV, 2. Almanach 1849. *Den historiske Forening sst.* Oberbaierisches Archiv X-XII samt 11-13r Jahresbericht 1848, 1851. *Den hist. Forening for Overpfalz og Regensburg dens* Verhandlungen 13-14 B. 1849-1850. *Den hist. Forening for Overfranken dens* Archiv V. *Den hist. Forening for Nederfranken og Aschaffenburg dens* Archiv X-XII. Würzburg 1850, 1852. *Den hist. Forening for Schwa-*

ben og Neuburg dens Jahresbericht, 1847-1850. 4. *Den hist. Forening i Bamberg dens* 12-13er Bericht, 1849, 1850. Quellensammlung für fränkische Geschichte I, 1. Bayreuth 1849-1850. *Den Würtembergske Oldtids-Forening i Stuttgart dens* Fünfter Rechenschaftsbericht 1850-1851. Jahreshefte 5-6 H. 1848-1851, fol. Schriften, 2 H. 1852. *Selskabet for fædrelandsk Oldkyndighed i Sinsheim ved Pastor K. Wilhelmi dens* Dreizehnter Jahresbericht 1851.

SCHWEIZ. *Selskabet for fædrelandske Oldsager i Zürich dets* Mittheilungen XIII-XVI, 1849-1852. 4. *Det historiske Selskab i Zürich dets* Archiv für Schweizerische Geschichte 2-7 B. 1844-1851. Die Regesten der Archive in der Schweizerischen Eidgenossenschaft, herausg. von Theodor von Mohr I, 1-4. Chur 1849-1850. 4.

ÖSTERRIG. *Det Keiserlige Videnskabers Akademie i Wien dets* Archiv für Kunde österreichischer Geschichtsquellen 1849-1852. Sitzungsberichte 1849-1852. Notizenblatt 1852. Fontes Rerum Austriacarum, Österreichische Geschichtsquellen, Zweite Abth. Diplomataria et Acta 1 B. IV, 1850. Die Alterthümer vom Hallstätter Salzberg und dessen Umgebung, von Fr. Simony (als Beilage zu den Sitzungsberichten der philos.-hist. Classe Bd. IV). 1850. Archaeologische Analecten von Joseph Arneth (Tafeln Bd. VI) 1851. Kritische Durchsicht der von Dawidow verfassten Wörtersammlung aus der Sprache der Aino's, von August Pfizmaier. Wien 1851. *Det Kongl. Böhmiske Videnskabers Selskab i Prag dets* Abhandlungen, Fünfter Folge 5-6 B. 1847-1850. 4. *Det K. K. Mährisk-Slesiske Selskab i Brünn dets* Mittheilungen 1847-1851. 4. *Directionen for Museum Francisco-Carolinum i Linz dens* 10-11er Bericht. 1848, 1850. *Det literaire Selskab i Krakov:* Atlas do oddzialu sztuk i Archeologii Rocznika towarzystwa naukowego z Universytetem Jagiellónskim zla conego. Kraków 1840, fol. Rocznik towarzystwa naukowego z Universytetem Jagiellónskim zlerezonego. Oddzialu sztuk i Archeologii zessyt I. w Krakowie 1851, 8. *Selskabet for sydslavisk Historie i Agram (Zagreb) dets* Arkiv za Povestnicu Jugoslavensku. Knjiga I. Uredio Ivan Kukuljevic Sakcinski. U. Zagrebu 1851.

GRÆKENLAND. *Hr. A. R. Rangabés, Secretair ved det archæologiske Selskab i Athen:* Ἐυρωπαϊκος Ἐρανιστὴς. Τομος Α, *hvori p. 138-164, oversat af A. R. Rangabés:* Προκολόμβιος Ἱστορία τῆς Ἀμερικῆς. Ἀπόσπασμα ἐκ τῶν ἀπομνημονευμάτων τὴς Βασιλικῆς Ἑταιρίας τῶν Ἀρχαιολόγων τῆς Ἄρκτου κατὰ τὰ ἔτη 1836-1839 (Ἀνακάλυψις τῆς Ἀμερικῆς κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα) ὑπὸ Καρόλου Χριστιανοῦ Ράφνου. Ἐν Ἀθηναις 1840. 8. *Greve Joseph de Cigalla paa Santorin:* Ἀποθήκη τῶν ὠφελίμων καὶ τερπνῶν γνώσεων, Ἀριθ. 15-17 ἔτος 1848, 4., *hvori p. 210 sq., 227 sq., 255 sq.* Περὶ τῆς κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα ἀνακαλυψεως τῆς Ἀμερικῆς παρὰ τῶν Σκανδινάβῶν, Συντόμος διατριβὴ ὑπὸ Ἰ. δε Κιγάλλα, meddeelt efter Rafns Fremstilling i Antiquitates Americanæ. Πανδώρα, σύγγραμμα περιοδικον; ἐν Ἀθηναις. 1851, hvori p. 1007 sq. Σκανδιναυικον ἐν Ἀμερικῃ οἰκοδόμηνα; ἐν Συρῳ 1840. 4. Νέα Πανδώρα 1852, *hvori p. 54 sq.:* Συνοπτικὴ ἔκθεσις τῆς ἐτησίου γενικῆς συνεδριάσεως τῆς ἐν Κοπενάγῃ Βασιλικῆς Ἑταιρείας τῶν Ἀρχαιολόγων τῆς Ἄρκτου (en Meddelelse af samme om Selskabets den 25de Februar 1852 paa Christiansborg afholdte Aarsmöde). *Fremdeles hans* Γενικὴ στατιστικη τῆς νησου Θηρας, ἐν Ἑρμουπολει 1850; Δοκιμιον ἐγχειριδιον ἠθικης θεολογίας, ἐν Ἑρμουπολει 1851 samt flere nygræske Skrifter.

ITALIEN. Hans Majestæt Victor Emanuel II, Konge af Sardinien: Leges Municipales 1838. Monumenta historiæ patriæ edita jussu regis Caroli Alberti, Scriptorum t. I-III, Augustæ Taurinorum 1840-1848. *Professor Pier-Camillo Orcurti i Turin hans* Catalogo illustrado dei Monumenti Egizii del R. Museo di Torino applicato al Museo d'Antichità ed Egizio e publicato per ordine del Ministero d'Istruzione publica. Torino 1852. *Det Kongl. Videnskabers Academie i Neapel dets* Rendiconto delle odunanze e de' lavori. 1849, 1850.

SPANIEN. *Det Kongl. Academie for Spaniens Historie i Madrid:* Memoria historico critica sobre el gran disco de Theodosio en Contrado en Almendra-lejo por Don Antonio Delgado 1849. 4. *Det Spanske Academie for Archæologie dets* Estatutos, Madrid 1846. 16. *Don Javier de Quinto i Madrid hans* Discursos politicos sobre la legislacion y la historia del antiguo reino de Aragon, Madrid 1848.

FRANKRIG. *Videnskabernes Academie af det Franske Institut i Paris dets* Mémoires t. XIII-XXI, 1835-1847. 4. *Det geographiske Selskab sst. dets* Bulletin IIIe série, t. VII-XIII, 1847-1850; IV série t. I-II, 1851. *M. Jomard sst.*: Voyage au Ouadây par le cheykh Mohammed Ibn-Omar el Tounsy, publié par le Dr. Perron et M. Jomard. 1851. *Greve René de Bouillé sst. hans* Histoire des Ducs de Guise t. I-IV. 1849. *M. Garcin de Tassy sst. hans* Analyse d'un monologue dramatique indien. 1850. *Videnskabernes Academie i Toulouse dets* Annuaire 1850. *M. Charles des Moulins i Bordeaux hans* Dissertation sur deux rocs branlants du Nontronais avec des observations par Alexis de Gourgues. 1849, 1850. *M. Boucher de Perthes i Abbeville hans* Petit glossaire de quelques mots financiers, med flere Skrifter. *Antiquarernes Selskab i Normandiet dets* Mémoires vol. XVI-XIX, 1847-1852. 4.

BELGIEN. *Det Kongl. Belgiske Videnskabers Academie i Brüssel dets* Bulletins t. XVI-XIX, Annuaire 1849-1852. *Dr. Joly i Renaix i Ost-Flandern hans* Antiquités Celto-Germaniques et Gallo-Romaines trouvées sur le territoire de Renaix. Gand 1845.

NEDERLANDENE. *Det Kongl. Nederlandske Videnskabers Institut i Amsterdam dets* Jaarbok voor 1850. *Videnskabernes Selskab i Utrecht dets* Aanteekeningen 1847-1850. Geschiedenis der ontdekkingen in de ontleedkunde van den Mensch, gedaan in de noordelijke Nederlanden, tot aan het begin der negentiende eeuw; door A. van der Boon 1851. *Foreningen for Oldnederlandsk Literatur i Leiden dens* Werken *og* Verslagen en Berigten, 1-5 Jaargang 1844-1848. *Selskabet for Nederlandsk Literatur i Leiden dets* Nieuwe Reeks van Werken, V-VI deel, 1847, 1850. *Dr. C. Leemans i Leiden hans* Mededeeling omtrent de schilderkunst der ouden. Amsterdam 1850. Over Steenen wiggen op Jawa en eenige andere Stenen voorwerpen op Borneo gevonden 1851. *Dr. L. J. F. Janssen i Leiden hans Beskrivelse over* De Grieksche, Romeinsche en Etrurische Monumenten. Grieksche en Romeinsche Beelden en Beeldwerken uit het Museum van Oudheden te Leyden met VII Platen, 1849, fol. Grieksche en Romeinsche Grafreliefs uit het Museum etc. met VIII Platen. 1851. Oudgermaansche en Frankische oudheden opgegraven te Apeldorn, Arnhem 1850. *Hr. Van den Bergh i Arnhem hans Skrift* De Nederlandsche wateren vóór de twaalfde eeuw. 1850. *Det Frisiske Selskab for Historie, Oldkyndighed og Sprogkundskab i Leeuwarden* De vrije Fries, 4-5 d. 1846, 1850. *Dr. J. Dirks i Leeuwarden hans* Bijdragen tot de Munt- en Penningkunde

van Friesland, Derde Vervolg 1848. Geschiedkundige Onderzoekingen aangaande het verblijf der heidens of Egypters in de nordelijke Nederlanden. Utrecht 1851. *Pastor J. H. Halbertsma i Deventer hans Udgave af* De Ring van Epe. 1849. 12.

STORBRITANNIEN OG IRLAND. *Antiquarernes Selskab i London dets* Archæologia, or Miscellaneous tracts relating to antiquity, vol. XXXIII-XXXIV. 4. Proceedings vol. II nº 19-32, 1849-1852. *Den Britiske archæologiske Association i London dens* Journal, 1849, Jan., July, Oct. 1850. *Alfred J. Dunkin Esq.*: Monumenta Anglicana, the Monumental Inscriptions of England. Memoranda of Springfield and its neighbourhood, during its Primeval Period 1848 (100 copies printed for private circulation). A Report of the Proceedings of the British Archæological Association; at the Fifth General Meeting holden in Worcester in the month of August 1848. London 1851 (only 120 copies printed for private circulation). Sixt Annual Meeting. Chester 1849. A Catalogue of the Museum of Antiquities exhibited at the King's Schoo, Chester. *Det numismatiske Selskab sst.* The Numismatic Chronicle nº 39, 41, 42-49, 55, 56, 58. *Det Kongl. geographiske Selskab i London dets* Journal, vol. 19-22, 1849-1852. *Sir Roderick J. Murchison hans* Address to the R. Geogr. Soc. of London 24 May 1852. *Dr. Norton Shaw, Secretair ved det Kongl. geographiske Selskab i London hans* Catalogue of the Library of the R. Geogr. Soc. of London, 1852, *samt* Northern Antiquities; or, an historical account of the manners, customs, religion and laws, maritime expeditions and discoveries, language and literature of the ancient Scandinavians (Danes, Swedes, Norwegians and Icelanders) with incidental notices respecting our saxon ancestors. Translated from the French of M. Mallet by Bishop Percy. New Edition revised throughout, and considerably enlarged; with a translation of the prose Edda from the original old-norse text; and notes critical and explanatory, by J. A. Blackwell. To which is added an abstract of the Eyrbyggja saga by Sir Walter Scott. London 1847, 12. *Hr. John Brown i London:* Arctic Expedition. Ordered by House of Commons to be printed 13 April 1848. fol. Arctic Expeditions: 1) Report of the Committee appointed by the Lords Commissioners of the Admiralty to inquire into and report on the recent Arctic Expeditions in search of Sir John Franklin, together with the Minutes of Evidence taken before the Committee, and Papers connected with the subject. 2) Additional Papers relative to the Arctic Expedition under the orders of Captain Austin and Mr. William Penny. 3) Further Correspondence and Proceedings connected with the Arctic Expedition. Presented to both Houses of Parliament by command of Her Majesty. London 1852. fol. *J. O. Halliwell, Esq., hans Udgave af* Rara Mathematica; or Collection of Treatises on the Mathematics and subjects connected with them, from ancient inedited MSS. The Manuscript Rarities of the University of Cambridge, London 1841, m. fl. *Charles Roach Smith Esq. sst. hans* Collectanea antiqua, II, 3, 4, 5, Etchings of ancient remains, illustrative of the habits, customs and history of past ages. 1851. Report on excavations made on the site of the Roman Castrum at Lymne in Kent in 1850, by Charles Roach Smith, with notes on the Original Plan of the Castrum, and on the Ancient State of the Romney Marches, by James Elliott jun. London 1852. 4. Lettres sur la communication entre les deux Bretagnes adressées à M. Roach Smith par M. de Gerville. Valognes 1848. *Dr. John Lee i Hartwell hans* Antiquarian Researches in the Ionian Islands in the year 1812. *Det Syrisk-Ægyptiske Selskab i London dets:* Original Pa-

pers, vol. I, London 1845 *og* Report, 1846-1852. *Det antiquariske Selskab i Cambridge:* Shermanni Historia Collegii Jesu Cantabrigiæ, ed. J. O. Halliwell. *Charles Frost Esq. hans* Notices relative to the early history of the town and port of Hull. 1827. 4. *Joseph Mayer, Esq. i Liverpool:* Thomas Sprott's Chronicle of Profane and Sacred History, translated from the Original Manuscript, on twelve Parchment Skins in the possession of Joseph Mayer, Esq., by William Bell, accompanied by an exact Anastatic Fac Simile of the entire Original Codex. Liverpool 1851. 4. *John Britton Esq. hans* Memoir of John Aubrey 1845. The Naturel History of Wiltshire 1847, med flere Skrifter. *Det literaire og philosophiske Selskab i Leicester dets* Report 1852. *De skotske Antiquarers Selskab:* Synopsis of the Museum of the Society of Antiquities of Scotland. Edinburgh 1849. 12. *Patrick Chalmers Esq. of Auldbar Castle i Skotland:* The ancient monuments of the county of Angus including those at Meigle in Pertshire and one at Fordoun in the Mearns. Edinburgh 1848. Imp. fol. *Det Kongl. Irske Academie i Dublin dets* Transactions vol. XXII. 1849. Proceedings III-V, 1847-1851. *Major North Ludlow Beamish til Beaumont hans* Address delivered to the Cork Scientific and Literary Society. Cheltenham 1842.

NORDAMERICA. *Statssecretairen for de Indianske Anliggender i Washington L. Lea efter Congressens Beslutning:* Historical and Statistical Information respecting the History, Condition and Prospects of the Indian Tribes of the United States; collected and prepared under the Direction of the Bureau of Indian affairs per Act of Congress of March 3rd 1847, by Henry R. Schoolcraft; illustrated by S. Eastman. Published by authority of Congress P. I-II, Philadelphia 1851-1852. 4. *Det Smithsonske Institut i Washington:* Smithsonian Contributions to knowledge vol. I-IV, Washington 1848-1852. 4. Reports etc. 1849-1851. Notices of Public Libraries in the United States of America, by Charles C. Jewett, 1851, samt en Deel andre Skrifter, mest af geographisk Indhold. *Major James D. Graham af de forenede Staters topographiske Ingenieur-Corps:* A Map of the extremity of Cape Cod (de gamle Nordboers Kjalarnes) including the Townships of Provincetown and Truro, with their Seacoasts and of Cape Cod Harbour, State of Massachusetts, executed 1833-1835 under the direction of James D. Graham, 4 Blade i Fol. med flere Korter over Dele af de forenede Stater. *E. G. Squier og E. H. Davis deres Skrift* Ancient Monuments of the Mississippi valley comprising the results of extensive surveys and explorations. *E. G. Squier, Esq. hans* Aboriginal Monuments of the State of New York 1850. 4., *og* American Archæological Researches nº 1. The Serpent Symbol, and the worship of the reciprocal principles of nature in America 1851. *J. R. Bartlett Esq. i New York:* Transactions of the American Ethnological Society vol. II; deri Art. III (p. 209-214) View of the ancient Geography of the Arctic Regions of America, from accounts contained in Old-Northern Manuscripts, by Chas. C. Rafn. *Aaron H. Palmer Esq. sst.:* Memoir, geographical, political, and commercial on the present state of Siberia, Manchuria, and the Asiatic islands of the Northern Pacific Ocean. 1848, med flere Skrifter. *Det Americanske philosophiske Selskab i Philadelphia dets* Proceedings 1851. *Det Americanske Academie for Kunster og Videnskaber dets* Memoirs, New Series, III-IV, P. 1-2, Cambridge and Boston 1848-1850. 4. Proceedings vol. I, II. *Professor Silliman i Newhaven:* The American Journal of Science and Arts. 1848-1850. *Oberst W. W. S. Bliss i New-Orleans:* The history of Louisiana, from the earliest period, by F. X.

Martin, vol. I-II, 1827-1829. History of the Discovery and Settlement of the valley of the Mississippi, by the three great European powers, Spain, France and Great-Britain, and the subsequent occupation, settlement, and extention of civil government by the United States untill the year 1846; by John W. Monette, vol. I-II. 1848; med flere americanske Skrifter og Kort. *M. Charles Gayarre sst. hans* Histoire de la Louisiane, vol. I-II. 1846; Louisiana, its history and romance, 1851. *B. M. Norman, Esq. sst. hans* Rambles by land and water, or notes of travel in Cuba and Mexico 1845. New-Orleans and environs. 1845; *fremdeles* Historical Collections of Louisiana, by B. F. French, I-II, 1846-1850. *Professor Koeppen sst.* The American Journal 1848 June-Sept., *deri* p. 615 sq. Adventures and Conquests of the Normans in Italy during the dark ages by F. Schiern, translated by A. L. Koeppen. *Dr. Bennett Dowler sst. hans* Tableaux, geographical, commercial, geological and sanitary of New-Orleans med 8 andre Smaaskrifter mest af physiologisk Indhold. 1846-1851. *Increase A. Lapham Esq. hans:* Wisconsin, its Geography and Topography, History, Geology and Mineralogy together with brief sketches of its Antiquities etc. Milwaukee 1846. 12. *Abbed Don Carlos Brasseur de Bourbourg i Mexico hans* Carta para servir de introduccion a la historia primitiva de las naciones civilizadas de la America septentrional. Mexico 1851. 4. *Don José Fernando Ramirez sst. hans* Proceso de Residencia contra Pedro de Alvarado, ilustrado con estampas sacadas de los antiguos codices mexicanos y notas y noticias biograficas, criticas y arqueologicas. Lo publica paleografiado del ms. original el Lic. Ignacio L. Rayon, México 1847. *Fremdeles:* Historia de la conquista de México, con una ojeada preliminar sobre la antigua civilizacion de los Mexicanos, y con la vida de su conquistador Fernando Cortez. Escrita en ingles por W. Prescott, y traducida al espanol por Joaquin Navarro t. I-III, México 1844-1846.

SYDAMERICA. *Det Brasilianske historiske og geographiske Institut dets* Revista trimensal de Historia e Geographia. 1848-1851. *Don Pedro de Angelis i Buenos Aires hans* Memoria historica sobre los derechos de soberania y dominico de la Confederacion Argentina 1852. *Don Mariano E. de Rivero i Lima:* Antiguedadas Peruanas por Mariano Eduardo de Rivero y Juan Diego de Tschudi. Vienna 1851, 4, med Atlas i Tværfolio.

ASIEN. *John Wilson, Esq. i Bombay hans Skrift* On the Villages and Towns named Hazar and Hazon in the Scriptures, with the Identification of the Hazor of Kedar. 1852. *Det literaire Selskab i Madras dets* Journal of Literature and Science, 1848, 1849, 1850. Jan-June. *Selskabet for Kunster og Videnskaber i Batavia dets* Verhandelingen XXI, XXII, XXIII, 1846, 1849, 1850. 4.

HID KONUNGLIGA

NORRÆNA FORNFRÆDA-FELAG

ÞANN FYRSTA JANUAR

1850.

YFIRLIT YFIR

HINS KONUNGLIGA NORRÆNA FORNFRÆDA-FELAGS

FASTA SJOD,

MED NAFNASKRA HINNA

STIPTANDI FELAGA.

Skgr. Eptir lögunum skulu standa í öllum ársskýrslum nöfn hinna stiptandi fèlaga, sem hafa greidt til sjóðs fèlagsins 100 rbd. eða meira.

	Silfr. Rbd.
H. H. T. FRIDREKR VI*, KONUNGR I DANMÖRKU	300
H. H. T. CHRISTJAN VIII*, KONUNGR I DANMÖRKU	300
H. H. T. FRIDREKR VII, KONUNGR I DANMÖRKU	300
H. H. T. OSCAR I, KONUNGR I NORVEGI OK SVIARIKI	300
H. H. T. NIKOLAS I, KEISARI I RUSSLANDI	400
H. H. T. FRIDREKR VILHJALMR IV, KONUNGR I PRUSSALANDI	200
H. H. T. VILHJALMR I*, KONUNGR I NIDRLÖNDUM	200
H. H. T. VILHJALMR II*, KONUNGR I NIDRLÖNDUM	100
H. K. T. VILHJALMR III, KONUNGR I NIDRLÖNDUM	100
H. H. T. KARL ALBERT*, KONUNGR I SARDINIU	200
H. H. T. PEDRO II, KEISARI I BRASILIULANDI	200
H. H. T. OTTO I, KONUNGR I GRIKKLANDI	150
H. H. T. FRIDREKR AUGUST, KONUNGR I SAXLANDI	100
H. H. T. MOHAMMED SHAH, SHAHEN SHAH, KONUNGR I PERSIDALANDI	400
H. Ks. T. LEOPOLD II, STORHERTOGI I TOSKANA	100
H. K. T. GEORG, STORHERTOGI I MEKLENBORG-STRELIZ	180
H. K. T. FRANZ, STORHERTOGI I MEKLENBORG-SVERIN	180
H. K. T. AUGUST, STORHERTOGI I ALDINBORG	200
H. K. T. LEOPOLD, STORHERTOGI I BADEN	100
H. K. T. KARL, KONUNGSEFNI SVIA OK NORDMANNA	100
H. Ks. T. ALEXANDER, STORFURSTI, KEISARAEFNI I RUSSLANDI	300
H. Ks. T. MAXIMILIAN, HERTOGI AF LEUCHTENBERG	200
H. K. T. GUSTAF, PRINZ AF NORVEGI OK SVIARIKI	100
H. K. T. VILHJALMR, PRINZ AF PRUSSALANDI	100
H. K. T. JOHAN, PRINZ AF SAXLANDI	100
H. K. T. FRIDREKR, PRINZ AF NIDRLÖNDUM	100
H. K. T. KARL, HERTOGI I LUKKA	250
H. T. EUGENIUS, PRINZ AF SAVOYEN-KARIGNAN	100
H. T. VILHJALMR*, HERTOGI I NASSAU	200
H. T. ADOLPH, HERTOGI I NASSAU	100
H. T. ERNST, HERTOGI I SAXA-KOBURG OK GOTHA	100
H. T. KONSTANTIN FRIDREKR PÈTR, PRINZ AF ALDINBORG	100

Aall (Jacob)*, járnnáma-eigandi á Nesi, stórþíngismaðr í Norvegi . . . 100
Ackermann (W. A.), prófessor við gymnasium ok bókavörðr í Lýbiku. 100
Adlerberg (V.), general-lieutenant ok efsti póstdirektor í Pètrsborg . 100
Ahlefeldt-Laurvig (C. J. F. greifi), kammerherra, at Lángalandi . . 100
Albinus (J. H. J.), proprietèri at Varmörk í Slesvík 300
Almeida e Albuquerque (Don Francisco), ríkisráðgjafi, Rio Janeiro . 100
Amherst (William Pitt, jarl), at Montreal í Kentskíri á Englandi . . . 100
Andersen (Jannich), kanselliráð ok sættanefndarmaðr, í Oðinsve 450
Araujo-Ribeiro (Don José de), sendiherra Brasilíu-keisara í Parísarborg, 100
Aspinwall (Thómas), norðamerikanskr aðalkonsúl í Lundúnum 100
Beamish (North Ludlow), majór, at Beaumont á Írlandi 100
Berzelius (Jacob, fríherra)*, professsor, ritari vísinda-akad. í Stokkhólmi. 100
Bexley (Nikolás, lávarðr), forseti hins kon. bókmenta-fèlags í Lundúnum. 200
Bibesco (H. T. fursti Georg), fyrrum hospódar á Blökumannalandi . . . 200
Bille-Brahe (Preben, greifi), geh. konf.-ráð, at Brahesminni á Fjóni . 100
Blome (Adolph von), fyrrum sendiherra Danakonúngs í Lundúnum . . 100
Blome (Ottó greifi), fyrrum sendiherra Danakonúngs í Pètrsborg 170
Bludoff (Dmitri), stjórnarherra innanríkis málefna í Pètrsborg 100
Botfield (Beriah, esq.), at Norton-Hall í Northamtúnskíri á Englandi . 200
Boucher de Perthes (J.), forseti vísinda-fèlagsins í Abbeville 100
Bouillé (René, greifi), fyrrum sendiherra Frakkakonúngs í Túrin . . . 100
Bridgham (Hon. Samuel W.), í Providence, Rhode-Islands fylki 100
Brockdorff (Cai L. fríherra)*, ræðismaðr fyrir háskólanum í Kíl . . . 100
Brown (John Carter, esq.), í Providence, Rhode-Islands fylki 100
Bröndsted (P. O.)*, prófessor við háskólann í Kaupmannahöfn 100
Bülow (Jóhan von)*, geheime-konferenzráð, at Sanderumgarði á Fjóni. 100
Buturlin (Dmitri P.), ríkisráðgjafi Rússakeisara í Pètrsborg 100
Carlisle (Sir Nikolás)*, ritari fornfræðínga-fèlagsins í Lundúnum. . . . 300
Casaus (Don F. Ramon), erkibiskup í Guatemala ok biskup í Havanna. 170
Chaudoir (barún Stanislás de), skólaræðismaðr í fylkinu Kieff 100
Christie (Vilhjálmr Frimann Koren)*, fyrrum stiptamtmaðr í Björgvin. 100
Cigalla (greifi Jósep), á Santoriney í Grikklandshafi 100
Cooper (Charles Purton, esq.), F.R.S., F.S.A., meistari í heimsp. í Öxnafurðu. 100
Coopmans (E. W.), sendiherra Danakonúngs í Greifahaga 100
Daschkoff (Dmitri)*, lögstjórnarherra Rússakeisara í Pètrsborg 100
Daschkoff (G. A.), aðalkonsúl Rússakeis. í Moldá ok Blökumannalandi. 100
Davis (Sir Jón F.), sendiherra Bretadrottníngar í Kínverjalandi 100
Demidoff (fursti Anathol), greifi, at San Donato í Toskana 200
Dietrichstein (greifi Máriz von), forstjóri hirðbókasafnsins í Vínarborg. 100
Donner (Conrad H.), at Rethwisch, konferenzráð, í Altóna 250
Doudeauville (O hertogi af)*, jafníngi, forseti landafræðis fèl. í Parísarborg. 100
Ekman (G. H.)*, kommers-ráð, stórkaupmaðr í Gautaborg 100
Ellesmere (Francis lávarðr Egerton, jarl), F.G.S., Hon. D.C.L. í Öxnafurðu. 100
Elphinstone (Hon. Mount-Stuart), fèlagi hins asíatiska fèlags í Lundúnum. 100
Elton (Romeo), prófessor við Browns háskóla í Providence, Rhode Island. 100
Eugenius (H. T.)*, metrópolit-erkibiskup í Kieff ok Halicz 100

Fife (James Duff jarl af), fylkisstjóri í Banffskíri á Skotlandi 100
Force (Hon. Pètr), Washíngton, Kólumbíufylki í Norðrameríku 100
Freymark (C. A. W.), aðal-superintendent ok evangeliskr biskup í Posen. 100
Galítzin (fursti Dmitri), aðal-höfuðsmaðr yfir Moskófylki 200
Galítzin (fursti Sergius), skóla-ræðismaðr í Moskófylki 240
Gortschakoff (fursti Pètr), aðal-höfuðsmaðr yfir Vestr-Siberíu 100
Gråberg de Hemsö (greifi J.)*, kammerherra stórhertogans í Toskana. 100
Gurney (Hudson esq.), varaforseti fornfræðínga-fèlagsins í Lundúnum . 100
Hall (Roman), aðmiral, aðal-ræðismaðr í Arkhangel 100
Hallam (Henry), varaforseti fornfræðínga-fèlagsins í Lundunum 100
Hambro (Carl Joaquim), fyrrum nórðamerikanskr konsúl, í Lundúnum . 100
Heintze (J. F. E. barún von), kammerherra ok amtmaðr í Kíl 100
Horsburgh (James)*, hydrograph hins enska verzlunarfèlags í Austrindíum. 150
Ingram (James), forseti í „Trinity College" við háskólann í Öxnafurðu. 100
Jacob (H. H.), biskup í Saratoff ok Zarizinsk 100
Jenisch (M. J.), ráðherra í frístaðnum Hamborg 100
Kemble (John M. esq.), M. A., Trinity College í Kambryggju 100
Kiriakoff (Mikael)*, kollegieráð ok bókfræðíngr í Odessa 120
Klewiz (W. A. von), leyndar-ríkisráðgjafi Prússakonúngs í Berlín . . . 120
Klick (Jóhan Jacob), konsúl Danakonúngs í Buenos-Aires 100
Kold (Pètr)*, agent, kaupmaðr í Nípum, á Norðr-Jótlandi í Danmörk . 600
Kouscheleff-Besborodko (greifi A.), rètt statsráð, í Pètrsborg 100
Krabbe-Carisius (Hans)*, stjórnarherra utanríkis málefna, í Kaupmannahöfn. 100
Lamb (William, esq.), á St. Thómas í Vestrindíum 210
Lang (Hugh)*, M. D., konsúl Danakonúngs í Greenok á Skotlandi . . . 100
Leathes (Philip Hammersley, esq.)*, F. S. A. í Lundúnum 100
Le-Blanc (Tomas, esq.)*, LL.D., F.S.A., málafærslumaðr, í Lundúnum . 100
Lee (John, esq.) LL.D., meðlimr hins konúngliga fèlags í Lundúnum . 100
Lerchenfeld (E. barún von), leyndar-ríkisráðgjafi, í Munken 100
Lewis (Martin, esq.), í Baltimóre, í Maríulands fylki í Norðrameríku . . 100
Lopez (Don Carlos A.), præsident í fríveldinu Paraguay í Suðrameríku. 100
Lowell (Charles), D.D., sóknaprestr í Boston í Massachusetts fylki . . 100
Luynes (Honoré T. P. J. d'Albert hertogi af), í Parísarborg 200
M'Caul (John), M. A. í Öxnafurðu, brezkr konsúl í Kaupmannahöfn . . 100
Macedo (Don Joaquim da Costa de), ritari visinda-akademíisins í Lissabon. 100
Macregor (Francis Coleman), brezkr aðalkonsúl á Kínverjalandi 100
Macleod (Sir Henry G.), ræðismaðr á Trinidad í Vestrindíum 100
Manokjee Cursetjee (esq.), parsiskr bókfræðíngr, í Bombay 100
Marquez (J. J.), fyrrum præsident í Nýju-Granada í Suðrameríku . . . 100
Martinez de la Rosa (Don F.), sendiherra Spánardrottníngar í Rómaborg. 100
Mavros (Nikolás de), rètt statsráð ok aðaltilsjónarmaðr, í Búkarest . . . 100
Menschikoff (fursti Alexander), aðmiral, aðal-höfuðsmaðr yfir Finnlandi. 150
Metcalfe (Sir Charles), ræðismaðr yfir Agra í Hindostan 200
Metternich (C. fursti), ríkis-kanseler Austrríkis-keisara, í Vínarborg. 100
Miniscalchi (greifi Franz), kammerherra Austrríkis-keisara, í Veróna. . 100
Mittrovsky (greifi A.F.)*, efsti kanseler Austrríkis-keisara, í Vínarborg. 100

Molander (Jóhan)*, T.D., biskup yfir Borgá stipti í Finnlandi 100
Moltke (greifi A. W.), stjórnarráðs-forseti Danakonúngs, í Kaupmannahöfn. 100
Moltke (greifi Karl E.), geheime-konferenzráð, at Ágörðum á Sjálandi. 100
Moltke-Hvidtfeldt (greifi A. G.), sendiherra Danakonúngs í Neapel. 100
Montefiore (Sir Moses), meðlimr hins konúngliga fèlags í Lundúnum. 100
Mülertz (Andreas F.)*, P. D., stjórnari lærdómsskólans í Hrossanesi . 100
Murphy (Hon. Henry C.), Nýja-Jórvík í Norðrameríku 100
Navarrete (Don Fern.z de)*, forseti hins kon. sögu-akad. í Madríð . 100
Neophytos (H. T.), metrópólit.-erkibiskup á Blökumannalandi 100
Nordimbraland (A. P. lávarðr Prudhoe, hertogi), à Alnvíkkastala . . 100
Olfers (J. F. M. von), aðalræðismaðr yfir gripasöfnum Prússa, í Berlín. 100
Orloff (greifi Alexis), general, ríkisráðgjafi Rússakeisara í Pètrsborg . 100
Ouseley (Sir Gore), formaðr í hinu asíatiska fèlagi í Lundúnum 100
Ouseley (Vilhjálmr G.), sendiherra Stóra-Bretlands í Buenos Aires . . 100
Peterson (John), yfirdómari á St. Vincent í Vestrindíum 100
Petit (Louis Hayes, esq.), meðlimr hins konúngliga fèlags í Lundúnum. 200
Plaskett (Jósep), majór, á St. Croix í Vestrindíum 100
Plumer (Vilhjálmr, esq.), í Epping í Nýja-Hampskíri 100
Precht (H. W.), ofursti-lieutenant ok staðarhöfuðsmaðr á St. Thómas . 200
Prescott (Henry), fyrrum höfuðsmaðr á Nýfundnalandi 100
Preus (J. C.), sórenskrifari í Vestra Niðarnesi, staðarfógeti í Grimstað . 100
Prieto (Don Joaquim), fyrr. præsident i fríveldinu Kíli í Suðrameríku . 100
Pyrker (H. T. J. L.)*, patriarki-erkibiskup at Erlá í Ungaralandi . . . 100
Radakant Radja Bahadur (Esq.), hindverskr bókfræðíngr í Bengalalandi. 100
Rafn (Carl Christján), ritari fèlagsins 100
Rehling (J.)*, fyrr. aðal-ræðismaðr hinna dönsku Austrindía, í Tranquebar. 100
Reventlow (F. D. greifi af), sendiherra Danakonúngs í Lundúnum . . 100
Reventlow (D. C. E. greifi af), kammerherra, at Brahetrolleborg á Fjóni. 100
Romualdo (H. T.), erkibiskup í Brasilíulandi 100
Rumin (N. de), rètt statsráð Rússakeisara, í Moskó 100
Salvandy (N. A. greifi), f. stjórnarráðgjafi Frakkakonúngs, í Parísarborg. 100
Santa-Cruz (Andreas), verndari hins Perú-Boliviska sambands, í Líma. 160
Scavenius (Jacob Brönnum), hirðveiðameistari, at Bassanesi à Sjálandi. 100
Schack (Ottó Diderik greifi af), at Schackenborg á Suðr-Jótlandi . . . 100
Schindler (Jóhan), fyrrum forseti stjórnarráðsins í Kraká 100
Schmidt (P. C.), proprietèri at Vindabý ok ráðherra í Tönningen . . . 200
Scholten (P. C. F.), aðal-ræðismaðr hina dönsku Vestrindía, á St. Croix. 100
Schubert (F. H. von), general-lieutenant, í Pètrsborg 100
Sieveking (Karl)*, syndicus í frístaðnum Hamborg 100
Sjögren (A. J.), statsráð ok meðlimr vísinda-akademíisins í Pètrsborg. 100
Smith (John Cotton, esq.), í Sharon í Konnektíkúts fylki 100
Smith (Mikael), ræðismaðr við hinn norska land- ok sjóher, í Arendal. 100
Stenhammar (M.), T. D., prófastr ok sóknapr. at Risíngum á Austr-Gautlandi. 100
Stifft (fríherra A. J. v.)*, líflæknir Franz keisara fyrsta, í Vínarborg. 100
Stirbey (H. T. Barbo fursti), hospódar í Blökumannalandi 100
Stourdza (H. T. fursti Mikael), hospódar í Moldá 200

Stroganoff (Gregorius greifi), leyndarráð Rússakeisara í Pètrsborg . . 100
Ströiberg (Christopher)*, kansellíráð, í Álaborg á Norðr-Jótlandi . . . 600
Suðrland (G. G. L. G. hertogi), Dunrobin kastala á Suðrlandi 100
Swinburne (Sir John E. bart.), forseti fornfræða-fèlagsins í Nýkastala. 150
Teïmouraz (H. H. Czarevitsj)*, prinz af Georgíu, sonr Georgs konúngs xiij. 100
Teleki von Czeh (greifi Jósep), höfuðsmaðr yfir Síbenborg 100
Thamsen (Hans Ditleifr)*, rètt statsráð, í Hrossagarði 2,020
Titoff (Valdimar Pálovitsj), sendiherra Rússakeisara í Miklagarði . . . 100
Toreno (greifi José María de)*, kammerherra Spánardrottníngar, Madríð. 100
Tyskiewicz (greifi Eustacíus), forstjóri fyrir skólunum í Borysoff . . . 100
Uvaroff (Sergius), leyndar-ríkisráðgjafi Rússakeisara, í Pètrsborg . . . 100
Van Buren (Martin), fyrrum præsident í fríveldum Norðramerìku . . . 100
Van Deurs (J. E.), general-krigscommissarius, at Frydendal á Sjálandi. 100
Vargas (J. F.), M. D., fyrr. præs. í fríveldinu Venezuela í Suðramerìku. 100
Waldo (Daniel, esq.), í Vorcester í Massachusettsfylki 100
Wallén (C.), leyndar-ráðgjafi, ráðherra í Finnlandi, Helsíngfors 100
Warszawa (greifi Paskévitsj Erivansky, fursti af), landstjóri í Pólínalandi. 150
Webster (Noah), LL. D., Nýjahöfn í Konnektikúts fylki 100
Wellenheim (Leopold Welzl von)*, hírðráð, í Vínarborg 100
Woolsey (Þórðr Dwight), professor við háskólann í Nýjahöfn, Konnektíkút. 100
Werkmester (Martinus), landmælari, í Sveinborg á Fjóni 100
Wilson (Right Rev. Daniel), D.D., biskup í Kalkútta í Bengalalandi . . 100
Winthrop (Thomas L.), forseti hins vínlenzka fornfræða-fèlags í Boston. 100
Wolanski (Tadeusz Przyíaciel z Wolan), at Pakosc í Brombergsfylki. 100
Wood (Richard, esq.), brezkr konsúl í Damaskus 100
Rússneskr höfðíngi í Pètrsborg 100
Amerikanskr bókfræðíngr 500
Sjóðr með einkennisnafni „Grænland" 600
Sjóðr með einkennisnafni „Stafangr" 200
Annat vaxtafè, safnat af tillögum sem goldin eru í einu lagi 20,830
Fèlagsins fasta Sjóðr 31. dec. 1849 50,000

ERKLÆRING FRA REVISORERNE.

Undertegnede have, som det Kongelige Nordiske Oldskrift-Selskabs for Aaret 1849 valgte Revisorer, efterseet Selskabets faste Fond for islandske Oldskrifters Udgivelse og nordisk Oldkyndigheds Fremme til Belöb 50,000 Rbdlr. Sölv i 4 Procents Obligationer og bevidne herved at den Bestemmelse, som den Kongelig confirmerede Fundats for Fonden af 30te October 1834 § 4 foreskriver, er iagttagen.

Kjöbenhavn den 12te Februar 1850.

A. KIELLERUP. P. KNUDSEN.

⁎ For at vinde större Plads til de videnskabelige Meddelelser, meddeles herefter den fuldstændige Medlemsliste een Gang i hvert Bind af „Antiquarisk Tidsskrift", nemlig i Bindets tredie Aargang, hvilket vil være tilstrækkeligt med Hensyn til Regnskabet, da de i de tre Aar ydede Bidrag blive samlede anmeldte ved denne Liste, og disses Totalbelöb saaledes svare til Belöbet af de Summer, der i Regnskabs-Uddragene for de tre Aar ere förte til Indtægt som Medlems-Bidrag.

REGNSKAB OVER SELSKABETS PENGEVÆSEN FOR AARET 1849.

INDTÆGTER:

	Rbd.	Sk.
Casse-Beholdning fra 1848 . . . . r. S.	73.	23.
Hans Majestæt Kongen af Danmarks aarlige Gave	300.	„
Gaver og bestandige Bidrag fra Medlemmerne[1]	850.	„
Aarlige Bidrag fra samme[2]	837.	„
Böger og extraordinaire Tilskud[3]	122.	80.
Renter af den faste Fond	1796.	64.
(efter Fradrag af Krigsskatten 163 Rbd. 32 Sk.)	3979.	71.

UDGIFTER:

	Rbd.	Sk.
Anvendt til den faste Fonds Forögelse	895.	86.
Islendinga Sögur	50.	„
Annaler for nordisk Oldkyndighed og Historie	414.	„
Antiquarisk Tidsskrift	475.	15.
Antiquités Russes et Orientales	392.	72.
Tegninger samt disses Gravering i Staal, Kobber eller Træ til *Atlas for nordisk Archæologie, Antiquarisk Tidsskrift m. v.*	404.	60.
Lithographerede Facsimiler og Aftryk af Kort og Kobbere, Papir.	643.	80.
Selskabets historisk-archæologiske Archiv og Bibliothek	241.	14.
Andre Udgifter til Selskabets Bud, Opvarteren ved Forsamlingerne, Qvitteringsblanketter, ved Diplomers Udfærdigelse, Porto af Breve og Pakker m. v.	323.	6.
	3840.	45.
Casse-Beholdning den 31te December 1849	139.	26.
	3979.	71.

Kjöbenhavn den 31te December 1849. J. F. MAGNUSEN.

Undertegnede, der i Aarsmödet den 8de dennes af det Kongelige Nordiske Oldskrift-Selskab ere valgte som Revisorer af Regnskabet for forrige Aar, erklære herved at have undersögt og revideret foranstaaende Regnskab med dertil hörende Bilage, og befundet dette rigtigt at være; og have vi endvidere forvisset os om, at Selskabets faste Fond i Aaret 1849 er bleven forögel med det Belöb, som den Kongelig confirmerede Fundation af 30te October 1834 § 2 foreskriver at skulle oplægges[4].

Kjöbenhavn, den 12te Februar 1850.

A. KJELLERUP. P. KNUDSEN.

1-2) Disse tvende Summer udgjöre Belöbet af Medlemmernes i Aaret 1849 ydede Bidrag; de i de tre Aar 1849-1851 ydede Bidrag ville blive samlede anmeldte ved den fuldstændige Liste, der meddeles det tredie Aar. 3) Nogle Bidrag fra Udlandet ere erlagte i fremmede Myntsorter, der ere omvexlede. Disses Belöb i Rbd. r. S. ere i det skrevne Regnskab nöiagtig specificerede, ethvert paa sit Sted, men her blive Overskuddene af Skillinger, for Pladsens Skyld, henförte samlede under Rubrikken „extraordinaire Tilskud." 4) Fundationens § 2 bestemmer nemlig, at alle de bestandige Bidrag af 50 Rbd. og ligeledes de större Donationer skulle anvendes til den faste Fonds successive Forögelse.

YFIRLIT YFIR

HINS KONUNGLIGA NORRÆNA FORNFRÆDA-FELAGS

FASTA SJOD,

MED NAFNASKRA HINNA

STIPTANDI FELAGA

ÞANN FYRSTA JANUAR 1852.

	Silfr. Rbd.
H. H. T. FRIDREKR VI*, KONUNGR I DANMÖRKU	300
H. H. T. CHRISTJAN VIII*, KONUNGR I DANMÖRKU	300
H. H. T. FRIDREKR VII, KONUNGR I DANMÖRKU	300
H. H. T. OSCAR I, KONUNGR I NORVEGI OK SVIARIKI	300
H. H. T. NIKOLAS I, KEISARI I RUSSLANDI	400
H. H. T. FRIDREKR VILHJALMR IV, KONUNGR I PRUSSALANDI	200
H. H. T. VILHJALMR I*, KONUNGR I NIDRLÖNDUM	200
H. H. T. VILHJALMR II*, KONUNGR I NIDRLÖNDUM	100
H. H. T. VILHJALMR III, KONUNGR I NIDRLÖNDUM	100
H. H. T. KARL ALBERT*, KONUNGR I SARDINIU	200
H. H. T. VICTOR EMANUEL II, KONUNGR I SARDINIU	200
H. H. T. PEDRO II, KEISARI I BRASILIULANDI	200
H. H. T. OTTO I, KONUNGR I GRIKKLANDI	200
H. H. T. FRIDREKR AUGUST, KONUNGR I SAXLANDI	100
H. H. T. MOHAMMED SHAH, SHAHEN SHAH, KONUNGR I PERSIDALANDI	400
H. Ks. T. LEOPOLD II, STORHERTOGI I TOSKANA	100
H. K. T. GEORG, STORHERTOGI I MEKLENBORG-STRELIZ	200
H. K. T. FRANZ, STORHERTOGI I MEKLENBORG-SVERIN	200
H. T. K. AUGUST, STORHERTOGI I ALDINBORG	200
H. K. T. LEOPOLD, STORHERTOGI I BADEN	100
H. K. T. KARL, KONUNGSEFNI SVIA OK NORDMANNA	100
H. Ks. T. ALEXANDER, STORFURSTI, KEISARAEFNI I RUSSLANDI . . .	300
H. Ks. T. MAXIMILIAN, HERTOGI AF LEUCHTENBERG	200
H. K. T. GUSTAF, PRINZ AF NORVEGI OK SVIARIKI	100
H. K. T. FRIDREKR VILHJALMR, PRINZ AF PRUSSALANDI	100
H. K. T. JOHAN NEPOMUK JOSEF, PRINZ AF SAXLANDI	100
H. K. T. VILHJALMR FRIDREKR, PRINZ AF NIDRLÖNDUM	100
H. Ks. T. KONSTANTIN FRIDREKR PÈTR, PRINZ AF ALDINBORG	100
H. K. T. KARL HLÖDVER AF BURBON, HERTOGI I LUKKA	300
H. T. EUGENIUS, PRINZ AF SAVOYEN-KARIGNAN	100
H. T. VILHJALMR*, HERTOGI I NASSAU	200
H. T. ADOLPH, HERTOGI I NASSAU	100
H. T. ERNST, HERTOGI I SAXA-KOBURG OK GOTHA	100

Aall (Jacob)*, járnnáma-eigandi á Nesi, stórþíngismaðr í Norvegi . . . 100
Ackermann (V. A.), prófessor við gymnasium ok bókavörðr í Lýbiku. 100
Adlerberg (V.), general-lieutenant ok efsti póstdirektor í Pètrsborg . . 100
Ahlefeldt-Laurvig (C. J. F. greifi), kammerherra, at Lángalandi . . 100
Albinus (J. H. J.), proprietèri at Varmörk í Slesvík 300
Almeida e Albuquerque (Don Francisco), ríkisráðgjafi, Rio Janeiro . 100
Amherst (William-Pitt, jarl), at Montreal í Kentskíri à Englandi . . . 100
Andersen (Jannich), kansellíráð ok sættanefndarmaðr, í Oðinsve 450
Araujo-Ribeiro (Don José de), sendiherra Brasilíu-keisara í Parísarborg, 100
Aspinwall (Thómas), norðramerikanskr aðalkonsúl í Lundúnum 100
Beamish (North Ludlow), majór, at Beaumont á Irlandi 100
Berzelius (Jacob, fríherra)*, prófessor, ritari vísinda-akad. í Stokkhólmi, 100
Bexley (Nicolás lávarðr)*, forseti hins kon. bókmenta-fèlags í Lundúnum. 200
Bibesco (H. T. fursti Georg), fyrrum hospódar á Blökumannalandi . . . 200
Bille-Brahe (Preben, greifi), geh. konf.-ráð, at Brahesminni á Fjóni . 100
Bliss (W. W. S.), ofursti ok bókfræðíngr, Nýja-Orleans 100
Blome (Adolf von), fyrrum sendiherra Danakonúngs í Lundúnum 100
Blome (Ottó, greifi)*, fyrrum sendiherra Danakonúngs í Pètrsborg . . . 170
Bludoff (Dmitri), stjórnarherra innanríkis málefna í Pètrsborg 100
Botfield (Beriah, esq.), at Norton-Hall í Northamtúnskíri á Englandi. 200
Boucher de Perthes (J.), forseti vísinda-fèlagsins í Abbeville 100
Bouillé (René, greifi), fyrrum sendiherra Frakkakonúngs í Túrin . . . 100
Bridgham (Hon. Samuel W.), í Providence, Rhode-Islands fylki 100
Brockdorff (Caj L. fríherra)*, ræðismaðr fyrir háskólanum í Kíl . . . 100
Brown (Jón, esq.), meðlimr jarðarlýsíngar-fèlagsins í Lundúnum. 100
Brown (Jón Carter, esq.), í Providence, Rhode-Islands fylki 100
Bröndsted (P. O.)*, prófessor við háskólann í Kaupmannahöfn 100
Bülow (Jóhan von)*, geheime-konferenzráð, at Sanderumgarði á Fjóni. 100
Buturlin (Dmitri P.), ríkisráðgjafi Rússakeisara í Pètrsborg. 100
Carlisle (Sir Nicolas)*, ritari fornfræðínga-fèlagsins í Lundúnum . . . 300
Casaus (Don F. Ramon), erkibiskup í Guatemala ok biskup í Havana. 170
Chalmers (Patrick, esq.), Auldbar-kastala, Brechin á Skotlandi. 100
Chaudoir (barún Stanislás de), skólaræðismaðr í fylkinu Kieff 100
Christie (Vilhjálmr Frimann Koren)*, fyrrum stiptamtmaðr í Björgvin . 100
Cigalla (greifi Jósep), á Santoriney í Grikklandshafi 100
Cooper (Charles Purton, esq.), F.R.S., F.S.A., meistari í heimsp. í Öxnafurðu, 100
Coopmans (E. W.), sendiherra Danakonúngs í Greifahaga 100
Daschkoff (Dmitri)*, lögstjórnarherra Rússakeisara í Pètrsborg 100
Daschkoff (G. A.), aðalkonsúl Rússakeis. í Moldá ok Blökumannalandi. 100
Davis (Sir Jón F.), sendiherra Bretadrottníngar í Kínverjalandi 100
Démidoff (fursti Anathol), greifi, at San Donato í Toskana 200
Dietrichstein (greifi Máriz von), forstjóri hirðbókasafnsins í Vínarborg. 100
Donner (Conrad H.), at Rethwisch, konferenzráð, í Altóna 250
Doudeauville (O. hertogi af)*, jafníngi, forseti landafræðisfèl. í Parísarborg. 100
Ekman (G. H.)*, kommers-ráð, stórkaupmaðr í Gautaborg. 100
Ellesmere (Francis lávarðr Egerton, jarl) F.G.S., Hon. D.C.L. í Öxnafurðu. 100
Elphinstone (Hon. Mount-Stuart), fèlagi hins asíatiska fèlags í Lundúnum. 100

Elton (Romeo), prófessor við Browns háskóla í Providence, Rhode-Island. 100
Eugenius (H. T.)*, metrópolit-erkibiskup í Kieff ok Halicz 100
Fife (James Duff jarl af), fylkisstjóri í Banffskíri á Skotlandi 100
Force (Hon. Pètr), Washíngton, Kólumbíufylki í Norðrameríku 100
Freymark (C. A. W.), aðal-superintendent ok evangeliskr biskup í Posen. 100
Galítzin (fursti Dmitri), aðal-höfuðsmaðr yfir Moskófylki 200
Galítzin (fursti Serge)*, skóla-ræðismaðr í Moskófylki 240
Gortschakoff (fursti Pètr), aðal-höfuðsmaðr yfir Vestr-Siberíu 100
Gråberg de Hemsö (greifi J.)*, kammerherra stórhertogans í Toskana. 100
Gurney (Hudson, esq.), varaforseti fornfræðínga-fèlagsins í Lundúnum . 100
Hall (Roman), aðmiral, aðal-ræðismaðr í Arkhangel 100
Hallam (Henry), varaforseti fornfræðínga-fèlagsins í Lundúnum 100
Hambro (Carl Joaquim), fyrrum norðamerikanskr konsúl, í Lundúnum . 100
Heintze (J. F. E. barún von), kammerherra ok amtmaðr í Kil 100
Horsburgh (J.)*, hydrograph hins enska verzlunarfèlags í Austrindíum. 150
Ingram (James)*, forseti í „Trinity College" við háskólann í Öxnafurðu. 100
Jacob (H. H.), biskup í Saratoff ok Zarizinsk 100
Jenisch (M. J.), ráðherra í frístaðnum Hamborg 100
Kemble (Jón M., esq.), M. A., Trinity College í Kambryggju 100
Kiriakoff (Mikael)*, kollegieráð ok bókfræðíngr í Odessa 120
Klewiz (W. A. von), leyndar-ríkisráðgjafi Prússakonúngs í Berlín 120
Klick (J. J.), konsúl Danakonúngs í Buenos-Aires 100
Kold (Pètr)*, agent, kaupmaðr í Nípum á Norðr-Jótlandi í Danmörk . . 600
Kuscheleff-Besborodko (greifi A.), rètt statsráð, í Pètrsborg 100
Krabbe-Carisius (H.)*, stjórnarherra utanríkis málefna, í Kaupmannahöfn. 100
Lamb (William, esq.), á St. Thómas í Vestrindíum 210
Lang (Hugh)*, M. D., konsúl Danakonúngs í Greenok á Skotlandi . . . 100
Leathes (Philip-Hammersley, esq.)*, F. S. A. í Lundúnum 100
Le-Blanc (Thomas, esq.)*, LL.D., F.S.A., málafærslumaðr, í Lundúnum. 100
Lee (Jón, esq.) LL D., meðlimr hins konúngliga fèlags í Lundúnum . . . 100
Lenox (James, esq.), bókfræðíngr í Nýju-Jórvík 100
Lerchenfeld (E. barún von), leyndar-ríkisráðgjafi, í Munken 100
Lewis (Martin, esq.), í Baltimóre, í Maríulands fylki í Norðrameríku . . 100
Lopez (Don Carlos A.), præsident í fríveldinu Paraguay í Suðrameríku 100
Lowell (Charles), D.D., sóknaprestr í Boston í Massachusetts fylki . . . 100
Luynes (Honoré T. P. J. d'Albert hertogi af), í Parísarborg 200
M'Caul (Jón)*, M. A. í Öxnafurðu, brezkr konsúl í Kaupmannahöfn . . 100
Macedo (Don Joaquim da Costa de), ritari vísinda-akademíisins í Lissabon. 100
Macgregor (Francis Coleman), fyrrum brezkr aðalkonsúl á Kínverjalandi. 100
Macleod (Sir Henry G.), ræðismaðr á Trinidad í Vestrindíum. 100
Manokjee Cursetjee (esq.), parsiskr bókfræðíngr, í Bombay 100
Marquez (J. J.), fyrrum præsident í Nýju-Granada í Suðrameríku . . . 100
Marsh (Georg P.), norðamerikanskr sendiherra í Miklagarði 100
Martinez de la Rosa (Don F.), sendiherra Spánardrottníngar í Rómaborg. 100
Mavros (Nicolás de), rètt statsráð ok aðaltilsjónarmaðr, í Búkarest . . . 100
Menschikoff (fursti Alexander), aðmiral, aðal-höfuðsmaðr yfir Finnlandi. 150
Metcalfe (Sir Charles), ræðismaðr yfir Agra í Hindostan 200

Metternich (C. fursti), ríkis-kanseler Austrríkis-keisara, í Vínarborg . 100
Michelsen (Carl), aðalkonsúl Danakonúngs í Nýju-Granada 100
Miniscalchi (greifi Franz), kammerherra Austrríkis-keisara, í Veróna . 100
Mittrovsky (greifi A. F.)*, efsti kanceler Austrríkis-keisara, í Vínarborg. 100
Molander (Jóhan)*, T.D., biskup yfir Borgá stipti í Finnlandi 100
Moltke (greifi A. W.), stjórnarráðs-forseti Danakonúngs, í Kaupmannahöfn. 100
Moltke (greifi Carl E.), geheime-konferenzráð, at Agörðum á Sjálandi. 100
Moltke-Hvidtfeldt (greifi A. G.), sendiherra Danakonúngs í Neapel. 100
Montefiore (Sir Moses), meðlimr hins konúngliga fèlags í Lundúnum . 100
Mosquera (J. M.), erkibiskup í Nýju-Granada, Santa Fé de Bógóta. . . 100
Mosquera (T. C.), fyrrum præsident í Nýju-Granada, Panamá 100
Mülertz (Andreas F.)*, P. D., stjórnari lærdómsskólans í Hrossanesi . 100
Murphy (Hon. H. C.), fyrrum meðlimr stjórnarráðs fríríkja Norðrameríku. 100
Navarrète (Don Fernz. de)*, forseti hins kon. sögu-akad. í Madríd . . 100
Neophytos (H. T.), metrópólit.-erkibiskup á Blökumannalandi 100
Northumberland (A. P. lávarðr Prudhoe, hertogi), á Alnvíkkastala . . 100
Olfers (J. F. M. von), aðalræðismaðr yfir gripasöfnum Prússa, í Berlín. 100
Orloff (greifi Alexis), general, ríkisráðgjafi Rússakeisara í Pètrsborg . 100
Ouseley (Sir Gore), formaðr í hinu asíatiska fèlagi í Lundúnum 100
Ouseley (Vilhjálmr G.), sendiherra Stóra-Bretlands í Buenos Aires . . . 100
Parker (Rev. Pètr), amerikanskr kristniboðari í Kínverjalandi 100
Peterson (Jón), yfirdómari á St. Vincent í Vestrindíum 100
Petit (Louis Hayes, esq.), meðlimr hins konúngliga fèlags í Lundúnum. 200
Plaskett (Jósep), majór, á St. Croix í Vestrindíum 100
Plumer (William, esq.), í Epping í Nýja-Hampskíri 100
Power (Rev. Jósef), bókavörðr háskólans í Kambryggju 100
Precht (H. W.), ofursti-lieutenant ok staðarhöfuðsmaðr á St. Thómas . 200
Prescott (Henry), fyrrum höfuðsmaðr á Nýfundnalandi 100
Preus (J. C.), fyrrum sórenskrifari í Vestr Niðarnesi 100
Prieto (Don Joaquim), fyrr. præsident í friveldinu Kíli í Suðrameríku . 100
Pyrker (H. T. J. L.)*, patriarki-erkibiskup at Erlá í Ungaralandi . . . 100
Radakant Radja Bahadur (esq.), hindverskr bókfræðíngr í Bengalalandi 100
Rafn (Carl Christján), ritari fèlagsins 100
Rehling (J.)*, fyrr. aðal-ræðismaðr hinna dönsku Austrindía, í Tranquebar. 100
Reventlow (F. D. greifi af)*, sendiherra Danakonúngs í Lundúnum . . 100
Reventlow (D. C. E. greifi af), kammerherra, at Brahetrolleborg á Fjóni. 100
Romualdo (H. T.), erkibiskup í Brasilíulandi 100
Rumine (N. de), rètt statsráð Rússakeisara, í Moskó 100
Salvandy (N. A. greifi), f. stjórnarráðgjafi Frakkakonúngs, í Parísarborg. 100
Santa-Cruz (Andreas), verndari hins Perú-Boliviska sambands, í Líma. 160
Scavenius (Jacob Brönnum)*, hirðveiðameistari, at Bassanesi á Sjálandi. 100
Schack (Ottó Diderik greifi af), at Schackenborg á Suðr-Jótlandi 100
Schindler (Jóhan), fyrrum forseti stjórnarráðsins í Kraká 100
Schmidt (P. C.), proprietèri at Vindabý ok ráðherra í Tönningen . . . 200
Scholten (P. C. F.), fyrr. aðal-ræðismaðr hinna dönsku Vestrindía, á St. Croix. 100
Schubert (F. H. von), general-lieutenant, í Pètrsborg 100
Sieveking (Karl)*, syndicus í frístaðnum Hamborg 100
Sjögren (A. J.), statsráð ok meðlimr vísinda-akademíisins í Pètrsborg . 100

Smith (Jón Cotton, esq.), í Sharon í Konnektíkuts fylki 100
Smith (Mikael), ræðismaðr við hinn norska land- ok sjóher, í Arendal. 100
Stenhammar (M.), T. D., prófastr ok sóknapr. at Risingum á Austr-Gautlandi. 100
Stichæus (Jóhan F.), höfuðsmaðr yfir Borgá í Finnlandi 100
Stifft (fríherra A. J. v.)*, líflæknir Franz keisara fyrsta, í Vínarborg . 100
Stir-Bey (S. A. Barbo fursti), hospódar í Blökumannalandi 100
Stourdza (S. A., fursti Michel), hospódar í Moldá 200
Stroganoff (Gregorius greifi), leyndarráð Rússakeisara í Pètrsborg . . 100
Ströiberg (Christopher)*, kansellíráð, í Alaborg á Norðr-Jótlandi . . . 600
Sutherland (G. G. L. G. hertogi), Dunrobin kastala á Suðrlandi 100
Swinburne (Sir Jón E., bart.), forseti fornfræða-fèlagsins í Nýkastala . 150
Teïmouraz (S. A. Czarevitsj)*, prinz af Georgiu, sonr Georgs konúngs xiij. 100
Teleki von Czeh (greifi Jósep), höfuðsmaðr yfir Síbenborg 100
Thamsen (Hans Ditleifr)*, rètt statsráð, í Hrossagarði 2,020
Titoff (Valdimar Pálovitsj), sendiherra Rússakeisara í Miklagarði 100
Tobin (Thomas, esq.), yfirdómari í Ballincollig á Irlandi 100
Toreno (greifi José Maria de)*, kammerherra Spánardrottníngar, Madríd. 100
Tyskiewicz (greifi Eustacíus), forstjóri fyrir skólunum í Borysoff . . . 100
Uvaroff (Sergius), leyndar-ríkisráðgjafi Rússakeisara í Pètrsborg 100
Van Buren (Martin), fyrrum præsident í fríveldum Norðrameríku 100
Van Deurs (J. F.), general-krigscommissarius, at Frydendal á Sjálandi . 100
Vargas (J. F.), M. D., fyrr. præs. í fríveldinu Venezuela í Suðrameríku. 100
Waldo (Daniel esq.), í Vorcester í Massachusettsfylki 100
Wallén (C.), leyndar-ráðgjafi, ráðherra í Finnlandi, Helsíngfors 100
Warszawa (greifi Paskévitsj Erivansky, fursti af), landstjóri í Pólínalandi. 150
Webster (Noah), LL. D., Nýju-Höfn í Konnektikúts fylki 100
Wellenheim (Leopold Welzl von)*, hirðráð, í Vínarborg 100
Wetmore (Hon. Prosper M.), söguſræðimaðr, í Nýju-Jórvík 100
Werkmester (Martinus)*, landmælari, í Sveinborg á Fjóni 100
Wilson (Right Rev. Daniel), D.D., biskup í Kalkútta í Bengalalandi . . 100
Winthrop (Thomas L.), forseti hins vínlenzka fornfræða-fèlags í Boston. 100
Wolanski (Tadeusz Przyiaciel z Wolan), at Pakosc í Brombergsfylki . 100
Wood (Richard, esq.), brezkr konsúl í Damaskus 100
Woolsey (Þórðr Dwight), prófessor við háskólann í Nýju-Höfn, Konnektíkút. 100
Rússneskr höfðíngi í Pètrsborg 100
Ameríkanskr bókfræðíngr 500
Sjóðr með einkennisnafni „Grænland" 600
Sjóðr með einkennisnafni „Stafangr" 200
Annat vaxtafè, safnat af tillögum sem goldin eru í einu lagi 21,190

Fèlagsins fasti Sjóðr 31 dec. 1851 52,000

ERKLÆRING FRA REVISORERNE.

Undertegnede have, som det Kongelige Nordiske Oldskrift-Selskabs for Aaret 1852 valgte Revisorer, efterseet Selskabets faste Fond for islandske Oldskrifters Udgivelse og nordisk Oldkyndigheds Fremme til Belöb 52,000 Rbdlr. Sölv i 4 Procents Obligationer og bevidne herved at den Bestemmelse, som den Kongelig confirmerede Fundats for Fonden af 30te October 1834 § 4 foreskriver, er iagttagen.

Kjöbenhavn den 21de April 1852.

A. KIELLERUP. P. KNUDSEN.

REGNSKAB OVER SELSKABETS PENGEVÆSEN FOR AARET 1850.

INDTÆGTER:

	Rbd.	Sk.
Casse-Beholdning fra 1849	139.	26.
Hans Majestæt Kongens aarlige Gave for 1ste Qvartal	75.	„
Gaver og bestandige Bidrag fra Medlemmerne	900.	„
Aarlige Bidrag fra samme	758.	„
Böger og extraordinaire Tilskud	106.	10.
Renter af den faste Fond	1875.	„
(efter Fradrag af Krigsskatten 125 Rbd.)	3853.	36.

UDGIFTER.

Anvendt til den faste Fonds Forögelse	903.	86.
Annaler for nordisk Oldkyndighed og Historie	308.	24.
Antiquarisk Tidsskrift	371.	44.
Mémoires des Antiquaires du Nord	90.	72.
Lexicon poeticum antiqvæ lingvæ septentrionalis	50.	„
Antiquités Russes et Orientales	269.	48.
Tegninger samt disses Gravering i Staal, Kobber eller Træ til *Atlas for nordisk Archæologi, Antiqvarisk Tidsskrift, m. v.*	400.	61.
Lithographerede Facsimiler, Aftryk af Kort og Kobbere, Papir	287.	79.
Selskabets historisk-archæologiske Archiv og Bibliothek	285.	60.
Andre Udgifter til Selskabets Bud, Opvarteren ved Forsamlingerne, Qvitteringsblanketter, ved Diplomers Udfærdigelse, Porto af Breve og Pakker m. v.	375.	89.
	3343.	83.
Casse-Beholdning den 31te December 1850	509.	49.
	3853.	36.

Kjöbenhavn den 31te December 1850. J. F. MAGNUSEN.

Undertegnede, der den 15de Februar af det Kongelige Nordiske Oldskrift-Selskab ere valgte som Revisorer af Regnskabet for forrige Aar, erklære herved at have undersögt og revideret foranstaaende Regnskab med de dertil hörende Bilage samt befundet dette rigtigt at være, og have vi endvidere forvisset os om, at Selskabets faste Fond i Aaret 1850 er bleven forøget med det Belöb, som den Kongelig confirmerede Fundats af 30te October 1834 § 2 foreskriver at skulle oplægges.

Kjöbenhavn den 5te April 1851.

A. KJELLERUP. P. KNUDSEN.

De i de tre Aar 1849—1851 ydede Medlems-Bidrag ville blive samlede anmeldte ved den fuldstændige Medlems-Liste, der meddeles det tredie Aar.

REGNSKAB OVER SELSKABETS PENGEVÆSEN FOR AARET 1851.

INDTÆGTER:

	Rbd.	Sk.
Casse-Beholdning fra 1850	509.	49.
Hans Majestæt Kongens aarlige Gave for eet Aar til 31te Marts	300.	„
Gaver og bestandige Bidrag fra Medlemmerne	880.	„
Aarlige Bidrag fra samme	1093.	„
Böger og extraordinaire Tilskud	32.	44.
Renter af den faste Fond	1912.	48.
(efter Fradrag af Krigsskatten 127 Rbd. 48 Sk)	4727.	45.

UDGIFTER:

	Rbd.	Sk.
Anvendt til den faste Fonds Forögelse	885.	85.
Annaler for nordisk Oldkyndighed og Historie	180.	„
Antiqvarisk Tidsskrift	384.	32.
Mémoires des Antiquaires du Nord	453.	14.
Antiquités Russes et Orientales	163.	48.
Tegninger samt disses Gravering i Staal, Kobber eller Træ til *Atlas for nordisk Archæologi, Antiquarisk Tidsskrift, m. v.*	701.	50.
Lithographerede Facsimiler, Aftryk af Kort og Kobbere, Papir	567.	52.
Selskabets historisk archæologiske Archiv og Bibliothek	251	12.
Andre Udgifter til Selskabets Bud, Opvarteren ved Forsamlingerne, Qvitteringsblanketter, ved Diplomers Udfærdigelse, Porto af Breve og Pakker, m. v.	429.	50.
	4016.	55.
Casse-Beholdning den 31te December 1851	710.	86.
	4727.	45.

Kjöbenhavn den 31te December 1851. J. F. MAGNUSEN.

Undertegnede, der den 25de Februar sidstleden af det Kongelige Nordiske Oldskrift-Selskab ere valgte til Revisorer af Regnskabet for forrige Aar, erklære herved at have undersögt og revideret foranstaaende Regnskab med dertil hörende Bilage samt befundet samme rigtigt at være, og have vi endvidere forvisset os om, at Selskabets faste Fond i 1851 er bleven forögет med det Belöb, som den Kongelig confirmerede Fundats af 30te October 1834 § 2 foreskriver at skulle oplægges.

Kjöbenhavn den 11te April 1852.

A. KIELLERUP. P. KNUDSEN.

Nöiere Oplysninger ere meddeelte i Anmærkningerne under Regnskabs-Uddragene for 1849 og 1850. Den fuldstændige Medlemsliste föies til Tidsskriftets Aargang for 1851.

UDSIGT OVER
DEN ARNAMAGNÆANSKE STIFTFLSES PENGEVÆSEN
FRA 1ste JANUAR 1849 TIL 31te MARTS 1852.
(Jfr. Antiquarisk Tidsskrift 1846—1848, bagest S. 59.)

A. FRA 1ste JANUAR 1849 TIL 31te MARTS 1850.

INDTÆGTER:	Rbd.	Sk.
Cassebeholdning den 31te December 1848	218	26
Renter af Fonden	945	30
Solgte Skrifter	86	88
	1250	48
UDGIFTER:		
Stipendiarierne i Henhold til Fundatsens § 4	492.	48.
Övrige ordinaire Udgifter	95.	-
Skrifters Trykning med Papir, Indbinding m. v.	141.	88.
	729.	40.
Cassebeholdning den 31te Marts 1850	521.	8.
	1250.	48.

Stiftelsens rentebærende Fond den 31te Marts 1850; 27,500 Rbd.

B. FRA 1ste APRIL 1850 TIL 31te MARTS 1851.

INDTÆGTER:		
Cassebeholdning den 31te Marts 1851	521.	8.
Renter af Fonden	979.	9.
Solgte Skrifter	140.	80.
	1641.	1.
UDGIFTER:		
Stipendiarierne	312.	48.
Övrige ordinaire Udgifter	95.	-
Papir m. v.	66.	48.
Anvendt til Fondens Forögelse	700.	-
	1174.	-
Cassebeholdning den 31te Marts 1851	467.	1.
	1641.	1.

Stiftelsens rentebærende Fond den 31te Marts 1851: 28,200 Rbd.

C. FRA 1ste APRIL 1851 TIL 31te MARTS 1852.

INDTÆGTER:		
Cassebeholdning den 1ste April 1851	467.	1.
Renter af Fonden	993.	15.
Solgte Skrifter	229.	1.
	1689.	17.
UDGIFTER:		
Stipendiarierne	500.	-
Övrige ordinaire Udgifter	95.	-
Trykning, Papir, Bogbinderarbeide, m. v.	356.	66.
Anvendt til Fondens Forögelse	500.	-
	1451.	66.
Cassebeholdning den 31te Marts 1852	237.	47.
	1689.	17.

Stiftelsens rentebærende Fond den 31te Marts 1852: 28,700 Rbd.



DET KONGELIGE NORDISKE OLDSKRIFT-SELSKAB.

1849—1851.

PROTECTOR

HS. MAJESTÆT KONG FREDERIK VII, aarlig Gave 300

MEDLEMMER

MED DERES I AARENE 1849-1851 YDEDE BESTANDIGE ELLER AARLIGE BIDRAG VEDFÖIEDE.*

H. M. OSCAR I, Konge af Sverige og Norge	F.B.B.
H. M. NICOLAUS I, Keiser af Rusland	F.B.B.
H. M. FREDERIK WILHELM IV, Konge af Preussen	F.B.B.
H. M. WILHELM III, Konge af Nederlandene	F.B.B.
H. M. DON PEDRO II, Keiser af Brasilien	F.B.B.
H. M. OTTO I, Konge af Grækenland	F.B.B.
H. M. FREDERIK AUGUST, Konge af Sachsen	F.B.B.
H. M. VICTOR EMANUEL II, Konge af Sardinien	180
H. M. MOHAMMED SHAH SHAHIN SHAH, Konge af Persien .	F.B.B.
H. Ks. H. LEOPOLD II, Storhertug af Toscana	F.B.B.
H. Ks. H. ALEXANDER, Storfyrst Thronfölger af Rusland . . .	F.B.B.
H. Ks. H. MAXIMILIAN, Hertug af Leuchtenberg	F.B.B.
H. K. H. GEORG, Storhertug af Meklenborg-Strelitz	F.B.B.
H. K. H. FREDERIK FRANTS, Storhertug af Meklenborg-Schwerin	F.B.B.
H. K. H. LEOPOLD, Storhertug af Baden	F.B.B.
H. K. H. AUGUST, Storhertug af Oldenborg	F.B.B.
H. K. H. CARL, Hertug af Lucca	F.B.B.
H. K. H. CARL, Kronprinds af Norge og Sverige.	F.B.B.
H. K. H. GUSTAV, Arveprinds af Norge og Sverige	100
H. K. H. WILHELM, Prinds af Preussen	F.B.B.
H. K. H. FREDERIK, Prinds at Nederlandene	F.B.B.
H. Ks. H. PETER, Prinds af Oldenborg	F.B.B.
H. K. H. JOHAN, Prinds af Sachsen	F.B.B.
H. K. H. EUGEN, Prinds af Savoyen-Carignan	F.B.B.
H. H. ADOLPH, Hertug af Nassau	F.B.B.
H. H. ERNST, Hertug al Sachsen-Koburg og Gotha	F.B.B.
H. H. ALEXANDER, Hertug af Anhalt-Bernburg	F.B.B.
H. H. BERNHARD, Hertug af Sachsen-Weimar	F.B.B.
H. H. BERNHARD, Hertug af Sachsen-Meiningen	F.B.B.

* Forkortelser: F.B. ɔ: har forhen erlagt Bidrag for dette Aar; F.B.B. ɔ: forhen bestandigt Bidrag; V.B. videnskabeligt Bidrag; S.B. ved Bidrag til Samlingerne (Selskabets Bibliothek, det historisk-archæologiske Archiv, Museet for nordiske Oldsager, det amerikanske Cabinet etc.) afgjort Bidraget; C.B. ved udförte Commissioner Bidraget afgjort.

Bastholm (H.), Pastor emeritus . . . . F.B.B.
Borring (S. L.), Professor 3
Egilsson (Sveinbjörn), T. D., Rector ved den lærde Skole i Reykiavik, Island V.B.
Engelstoft (L.), Conferentsraad og Professor 8
Ewald (C.), Kammerherre og Generalmajor 15
Hagemann (J. L.), Kammerherre og Generalmajor 15
Ingemann (B. S.), Etatsraad og Professor, Director for Academiet i Sorö . . 3
Lund (J. L. G.), Professor og Historiemaler ved Kunst-Academiet 9
Paulsen (C.), Etatsraad og Professor . . . . F.B.B.
Rafn (C. C.), Etatsraad og Professor . . . . F.B.B.
Schouw (H. J. F.), Oberstlieutenant, ... 12
Tauber (Æ. G.), Etatsraad 9
Thomsen (C. J.), Etatsraad, Directeur ved Mynt-Cabinettet 9
Werlauff (E. C.), Conferentsraad, Overbibliothekar og Professor 15
Oelenschläger (Adam), Conferentsraad og Professor 5
Hvidt (L. N.), Etatsraad og Bank-Directeur 30
Thorarensen (Laurus), Sysselmand, Island 9
Afzelius (A. A.), Hofprædikant, Enköping . . . . V.B.
Bosworth (Joseph), P. D., Sognepræst til Etwell, Derbyshire . . . F.B.B.
Grimm (Jacob), Hofraad og Professor, Berlin . . . . V.B.
Hagen (F. H. von der), Professor ved Universitetet i Berlin . . . . V.B.
Petersen (N. M.), Professor i de nordiske Sprog 12
Sommer (C. H.), Oberstlieutenant, Commandant paa Rosenborg 6
Sveinbjörnsson (Thord), Conferentsr., Justitiarius i Landsoverretten paa Island 9
With (J. P.), Justitsraad, Herredsfoged, Stjernholm ved Horsens . F.B.B.
Berg (H.), Etatsraad og Regjeringsraad, St. Thomas . . . . F.B.B.
Scholten (P. C. F.), General-Major . . . . F.B.B.
Treschow (F. W.), Conferentsraad . . . . F.B.B.
Velschow (H. M.), Professor 9
Schröder (J. H.), Professor ved Universitetet i Upsala . . . . . . F.B.B.
Giesebrecht (L.), Professor ved Gymnasiet i Stettin . . . . F.B.B.
Melsted (Paul), Amtmand i Vesteramtet i Island 6
Adamson (John), Secretair ved Antiqvarernes Selskab i Newcastle, . F.B.B.
Dorph (N. V.), Professor 9
Kruse (F.), Etatsraad, Professor ved Universitetet i Dorpat . . . F.B.B.
Lang (Andrew), Major og Over-Veimester, St. Croix . . . . F.B.B.
Brinck-Seidelin (L. C.), Etatsraad, General-Dicisor under Finantsministeriet. 15
Hansen (H. J.), Overlærer ved Cathedralskolen i Ribe 30
Smith (M.), Sö- og Land-Krigscommissair, Frederiksværn . . . . F.B.B.
Thorlacius (Arne O.), Kjöbmand, Stikkisholm, Island 9
Adler (J. G.), Geheime-Etatsraad 15
Bardenfleth (F. L.), Kammerherre og General-Major 12
Friederichsen (F.), Etatsraad, St. Croix, i Vestindien . . . . . . F.B.B.
Holten (Hs. Excell. N. A.), Geheime-Conferentsraad 10
Magnusen (J. F.), Justitsraad 9
Jomard (A.), Medlem af det franske Institut, Paris . . . . V.B.
Juel (N.), Justitsraad og Amtsforvalter, Hjörring 12
Larsen (J. E.), Etatsraad og Professor i Lovkyndigheden 9
Pavels (P.), Provst, Sognepræst til Sandefjord i Norge 9
Heath (John), M. A. Cambridge . . . . F.B.B.

Wegener (C. F.), P. D., Conferentsr., Geheimearchivar og Kgl. Historiograph . . 9
Betham (Sir William), Ulster King of Arms, Dublin . . . . . . F.B.B.
Irminger (J. H. G.), Kammerherre og Oberst 9
Viollier (L. de), Keis. Russisk Collegieraad og Leg.-Secretair . . F.B.B.
Abrahams (N. C. L.), Professor 9
Bille-Brahe (H. E. Preben Greve af), Geh. Confer., til Brahesminde i Fyen 30
Hammeken (L. J.), Legationsraad 9
Preusker (K. B.), Rentamtmand, Grossenhayn i Sachsen . . . . . V.B.
Vedel-Simonsen (L. S.), Conferentsraad og Prof., til Elvedgaard i Fyen . . 9
Blache (H. H.), Professor, Rector ved Cathedralskolen i Aarhuus 8
Moltke (Hs. Excell. A. W. Greve), Premier-Minister og Statsraads Præs., F.B.B.
Stemann (C. L.), Kammerherre, Stiftamtmand over Aalborg Stift 12
Flor (C.), Etatsraad og Professor 9
Lövenstern (G. H. Baron), fh. Kgl. Dansk bef. Minister i Wien. . F.B.B.
Seidelin (D.), Assessor Pharmaciæ, Apotheker i Skanderborg 12
Sörensen (S.), Provst, Sognepræst til Snoldelöv og Thune 6
Voigt (J.), Professor ved Universitetet i Königsberg . . . . V.B.
Brammer (G. P.), T. D., Biskop over Aarhuus Stift 6
Harhoff (C. J. C.), Etatsraad og Byfoged i Ringsted. . . . . . F.B.B.
Knudtzon (Broder L.), Grosserer, Trondhjem . . . . . . F.B.B.
Seidelin (H. D. Brinck), Admiral . . . . F.B.B.
Tetens (Stephan), fh. Biskop over Als og Ærö Stift. 9
Conradt (J.), Stadthauptmand 12
Nielsen (M.), Sognepræst til Sönder- og Nörre-Kongerslev og Komdrup . . 3
Reutze (M. A.), Cancellieraad, Frederikshavn. 6
Zahrtmann (C. C.), Admiral, fh. Marine-Minister 12
Dreier (J. L.), M. D., Professor og Hofmedicus 9
Hansen (P.), Etatsraad, fh. Gouverneur, Tranqvebar, Ostindien . . F.B.B.
Mundt (J. H.), Etatsraad og Borgemester 9
Tillisch (F. F.), Geh. Conferentsraad, Cabinets-Secretair hos H. M. Kongen 9
Van Deurs (J. F.), Kammerh. og Generalkrigscommissair, til Frydendal, F.B.B.
Birch (P. L.), Etatsraad og Borgemester i Slagelse 6
Andersen (J.), Cancellieraad og Forligelsescommissair. . . . . . F.B.B.
Kellner (L. S.), Oberstlieutenant i Ingenieur-Corpset 9
Knudtzon (P. C.), Grosserer 9
Lögstrup (A. B.), Major 12
Bügel (D. N.), Grosserer, Ringerige 6
Gottschalck (C. F. T.), Sognepræst til Odder og Tvenstrup 12
Becker (J. G Burmann), Philos. Dr. . . . . . . F.B.
Hansen (P.), Overkrigscommissair, St. Croix, Vestindien . . . . F.B.B.
Mariboe (C.), Professor 9
Müller (J. C.), M.D., Stabslæge og Professor. 9
Warter (Rev. John Wood), Præst, England . . . . . . F.B.B.
Donner (C. H.), Conferentsraad, Altona . . . . . . F.B.B.
Graah (W. A.), Capitain i Sö-Etaten . . . . . . F.B.B.
Grüner (G.), Overkrigscommissair, Spanagergaard 6
Fahnöe (H. C.), Sognepræst til Sönderup og Nordrup 12
Fasting (L.), Major, fh. Kongl. Inspecteur i Nord-Grönland 15
Hildebrandt (B. E.), Rigsantiquar, Stockholm 33
Larsen (J. H.), T.D., Professor, Sognepræst i Holbek 3

Lerche (Hs. Excell. C. C. Greve af), Geh. Conferentsr., til Lerchenborg . . 30
Mylius (J. C.), Kammerherre, til Lystrup 9
Nees (C.), Premier-Lieutenant, Proprietair til Emdrupgaard 15
Aas (Gunder), Amtmand over Stavanger Amt . . . . F.B.
Albinus (J. H. J.), Cancellieraad, Bellevue ved Kolding . . . . . F.B.B.
Fürst (V. J.), Viceconsul, Arendal . . . . F.B.B.
Lunn (W.), Major, Proprietair til Knapstrup 9
Stockfleth (N. V.), Sognepræst til Lebesby i Öst-Finmarken . . . . V.B.
Willemoes (J. G.), Sognepræst til Herfölge 12
Castenskjold (C. H. von Grevenkop), Kammerherre, til Frederikslund . . . 3
Hettema (M.), Medlem af det frisiske Ridderskab, Leeuwarden 15
Holst (J. F.), Provst, Sognepræst til Finaas ved Bergen 9
Kjær (T. A.), Capitain, Havnemester paa St. Thomas i Vestindien. F.B.B.
Petersen (C. B.), Cancellieraad, Regjerings-Secretair, St. Thomas . F.B.B.
Rohde (L. J.), Commandeur-Capitain, St. Thomas i Vestindien . . F.B.B.
Strandgaard (A. S.), Capitain af Artilleriet, St. Thomas . . . . F.B.B.
Bahnsen (C. A.), Professor og Seminarieforstander, Tönder 9
Barth (W. F.), Sorenskriver, Moss 50
Cossel (L.), fh. Proprietair til Faarevеile . . . . F.B.B.
D'Aquéria (J. L. B. Serène), General-Krigscommissair, til Merringgaard . . 12
Döderlein (G. M.), Capitain, Toldcasserer, Tönsberg . . . . . . F.B.B.
Frijs (J. C. Lehngreve Juel-Wind), Kammerherre, til Frijsenborg . F.B.B.
Fuss (P. H.), Statsraad, Secr. v. d. Keiserl. Vid. Acad. i St. Petersborg F.B.B.
Herskind (J. S.), Storbritannisk Consul i Aalborg 6
Knudsen (J.), Sognepræst til Hagenberg paa Als. 9
Lumholdt, Krigsraad, Districtschirurg i Skive. . . . . F.B.B.
McCaul (John), A.M. Oxon., Kongl. Storbritannisk Consul i Kjöbenhavn F.B.B.
Macgregor (F. C.), Kongl. Storbritannisk Consul i China, Canton . F.B.B.
Möller (A. C.), Districtschirurg, Arendal 3
Nielsen (H. P.), Krigsraad, Proprietair til Oxholm . . . . F.B.
Reventlow (E. C. D. Greve af), til Pugerup i Skåne . . . . . . F.B.B.
Strandgaard (M.), Etatsraad, Toldinspecteur i Aalborg 9
Thejll (C. A.), Justitsraad, Branddirecteur i Svendborg 15
Thorbrögger (S. Th.), Justitsraad, Toldcasserer i Aalborg 9
Thue (Jacob), Kongelig Portugisisk Consul i Arendal . . . . . F.B.B.
Wulff (J.), Kammerraad, Kongelig Forvalter, Björnsholm . . . . F.B.B.
Agerbek (H.), Sognepræst til Österhæsinge og Hillerslev 9
Atterbom (P. D. A.), Professor ved Universitetet i Upsala . . . F.B.B.
Brunton (Alex.), T. D., Secretair ved Antiqvar. Selskab i Edinburgh F.B.B.
Dirckinck-Holmfeldt (C. Friherre), fh. Amtmand i Schwarzenbeck. F.B.B.
Erdmann (F.), Statsraad, Professor ved Universitetet i Kasan . . . F.B.B.
Fabricius (C. L.), Sorenskriver i Östre-Nedenæs . . . . F.B.B.
Jakhelln (C.), Kjöbmand, Bodö 9
Lorenz (W. C.), Kammerherre, Amtmand, Randers 9
Pechlin (Hs. Exc. F. C. F. Baron), Geh. Conferentsraad, Lauenborg . . . 30
Preus (J. C.), fh. Sorenskriver i Vestre-Nedenæs . . . . F.B.B.
Rantzau (Hs. Exc. C. E. Greve af), til Rastorff, Geheime-Conferentsraad . 30
Reventlow (C. D. Greve af), Kammerherre, til Christianssæde 60
Richert (J. G.), Expeditions-Secretair, Trufve, Vester-Götland 6
Rötger (D. H.), Etatsraad og Borgemester i Itzehoe . . . . . . F.B.B.

Schmidt (D. P. H.), P. D., Sönderborg . . . . F.B.B.
Sjögren (A. J.), P. D., Statsraad og Academiker, St. Petersborg . . F.B.B.
Susemihl (J. B.), Etatsraad, Amtmand over Ratzeborg Amt . . . F.B.B.
Söderström (M.), Kongl. Admiralitets- og Stads-Apotkeker i Carlscrona . . 3
Wilson (Fletcher), Kongl. Dansk General-Consul i London . . . F.B.B.
Wolff (A. A.), P. D., Præst ved det Mosaiske Troessamfund 9
Ahlefeldt (C. C. Greve af), Kammerherre, til Ascheberg . . . . F.B.B.
Ancker (P. Kofod), Provst, Sognepræst til Östöfte 9
Beskow (Bernhard von), Hofmarschal, Stockholm . . . . F.B.B.
Croker (Thomas Crofton, Esq.), F.S.A. London . . . . F.B.B.
Gerschau (P. von), Keiserlig Russisk Statsraad og General-Consul 9
Gurney (Hudson, Esq.), Medlem af det Kongl. Selskab i London . F.B.B.
Knudsen (P.), Geheime-Legationsraad, fh. General-Consul i Tripolis . . . 9
Lamb (William, Esq.), London . . . . F.B.B.
Levetzau (Hs. Exc. J. G. von), Kammerherre og Overhofmarschal 9
Moltke (Hs. Exc. G. Greve af), til Moltkenborg, Geh. Conferentsraad . . . 30
Neess (C.), Consistorialraad, Sognepræst til Ströby og Varpelöv 15
Sidenius (N.), Sognepræst til Hesselager 9
Tunckll (A. von), Keiserl. Russisk Collegie-Assessor og Consul . . S.B.B.
Vincke (Hs. Exc. L. von), Overpræsident i Westphalen . . . . . F.B.B.
Abel (W. O.), Diaconus, Leonberg i Würtemberg . . . . F.B.B.
Ackermann (W. A.), Professor og Bibliothekar, Lübeck . . . . . F.B.B.
Bexley (Nicolas, Lord), D.C.L., F.R.S., F.S.A. London . . . . . F.B.B.
Den Tex (C. A.), Professor, Amsterdam 9
Dezoz de la Roquette (J. B. M. A.), fh. Fransk Consul, Paris . . F.B.B.
Dietrichstein (Hs. Exc. Grev M.), Chef for Hofbibliotheket i Wien, F.B.B.
Ferguson (William, Esq.), Leith i Skotland . . . . F.B.B.
Halbertsma (J. H.), Præst, Deventer 15
Heintze (J. F. F. Baron von), Kammerh. og Regjeringsraad, Slesvig, F.B.B.
Hibbert-Coare (Sam., Esq.), M.D., F.R.S. et S.A.Scot., York . . F.B.B.
Hill (Lord George), Medlem af det Kgl. Vid. Acad. i Dublin . . . F.B.B.
Kolowrat-Liebsteinsky (Hs. Exc. A. Greve), Statsminister, Wien . F.B.B.
Mac-Donald (Alexander, Esq.), F.S.A.Scot., Edinburgh . . . . . . F.B.B.
Munthe af Morgenstjerne (J. W.), Kammerh., fh. Chargé d'Affaires i Haag, 9
Nolsöe (J.), Kongelig Handelsforvalter, Thorshavn, Færøerne 12
Plöyen (C.), Kammerherre, Amtmand over Holbek Amt 6
Posthumus (R. R.), Sognepræst til Waaxens i Öst-Frisland 15
Puttrich (L), J.U.D., Overrets-Advocat, Leipzig . . . . F.B.B.
Schmidt (P. C.), til Vindeby, Senator i Tönningen . . . . F.B.B.
Schröter (J. H.), Pastor emeritus, Thorshavn, Færöerne 9
Sternburg (Max von Speck, Friherre), til Lutzschena . . . . . F.B.B.
Trevelyan (Walter Calverley, Esq.), M.A. Oxford . . . . F.B.B.
Ampère (J. J.), Professor ved Collège de France i Paris . . . . F.B.B.
Dal Borgo di Primo (Olinto), Kammerherre, Madrid . . . . . . F.B.B.
Dondukoff-Korsakoff (Fyrst), Cur. f. Underv.-Dist. St. Petersborg, F.B.B.
Freymark (C. A. W.), T.D., General-Superintendent over Posen . . F.B.B.
Fritsch (Hs. Exc. C. W. Friherre v.), Statsminister, Weimar . . F.B.B.
Gynther (S. W.), Landshöfding i Hernösand 12
Homeyer (C. G.), Professor ved Universitetet i Berlin . . . . . F.B.B.
Humboldt (H. E. Alexander v.), Kgl. Preussisk virkelig Geh. Raad . . V.B.

Kriger (M. D.), Cancelliraad og Contoirchef 9
Ledebur (L. v.), Capitain, Dir. for det Kgl. Kunstkammer i Berlin . . V.B.
Lützow (Carl von), Kammerherre, Ludwigslust . . . . F.B.B.
Metternich (C. Fyrst), Keiserl. Österrigsk Statscantsler, Wien . . F.B.B.
Napiersky (C. A.), P. D., Hofraad, Gouv. Skole-Director i Riga . . F.B.B.
Steenbach (C. M.), Kjöbmand, Vopnefjord, Island 15
Trojanski (J. C.), Professor ved Universitetet i Krakau . . . . . F.B.B.
Tzschoppe (G. A. v.), virkelig Geh. Over-Regjeringsraad, Berlin . . F.B.B.
Uvaroff (Hs. Exc. Sergius), Underviisningsminister, St. Petersborg, F.B.B.
Becker (R. von), P. D., Professor ved Universitetet i Helsingfors . F.B.B.
Carlmark (J. P.), Lector og Domkirke-Sysselmand i Skara 9
Cooper (Charles Purton, Esq.), M. A. Oxford . . . . F.B.B.
D'Ohsson (Friherre C.), Kongl. Norsk og Svensk bef. Minister i Haag, F.B.B.
Engelhardt (F. B.), Geheime-Regjeringsraad, Berlin . . . . F.B.B.
Gyllenkrok (Friherre A. G.), Hofmarschal, Björnstorp i Skåne . . F.B.B.
Hedrén (J. J.), T. D., Biskop over Carlstad Stift . . . . F.B.B.
Hipping (A. J.), Sognepræst til Wichtis i Finland . . . . F.B.B.
Joukofsky (Hs. Exc. Basilius), Geheime-Statsraad, St. Petersborg . F.B.B.
Lavinsky (Hs. Exc. A.), Gouverneur over Jeniseisk og Irkutz . . . F.B.B.
Mussin-Pushkin (Hs. Exc. M.), Cur. for Universitetet i Kasan . . F.B.B.
Nilsson (S.), Professor ved Universitetet i Lund . . . . V.B.
Pipping (F. W.), Professor ved Universitetet i Helsingfors . . . . F.B.B.
Qualen (H. B. von), Kammerjunker til Damp ved Eckernförde . . F.B.B.
Rantzau (H. C. W. Greve af), til Hohenhain ved Eckernförde . . F.B.B.
Reutz (A. M. T. von), Professor ved Universitetet i Dorpat . . . F.B.B.
Schubert (Hs. Exc. F. H.), General-Lieutenant, St. Petersborg . . F.B.B.
Tengström (J. J.), Professor ved Universitetet i Helsingfors . . . F.B.B.
Trolle-Bonde (Hs. Exc. Greve G.), En af Rigets Herrer, Stockholm . F.B.B.
Trolle-Wachtmeister (Hs. Exc. Greve H.), En af Rigets Herrer, til Årup . . 9
Vandermaelen (Philip), Geograph, Brüssel . . . . F.B.B.
Wallén (Hs. Exc. C.), Geheimeraad, Medlem af Senatet for Finland, F.B.B.
Wilhelmi (J. D. K.), Sognepræst i Sinsheim . . . . V.B.
Wingård (C. F. af), T. D., Erkebiskop over Upsala Stift . . . . F.B.B.
Barkow (A. F.), Professor ved Universitetet i Greifswald . . . . . F.B.B.
Bille-Brahe (H. Greve af), Kongl. Dansk bef. Minister i Wien . . F.B.B.
Blome (A.), Kammerherre, til Blomsche Wildniss . . . . F.B.B.
Browne (P., Esq.), Kongelig Storbritannisk Legations-Secretair . . F.B.B.
Carstensen (J. A. H.), Conferentsraad . . . . F.B.B.
De Geer (Hs. Exc. Carl), En af Rigets Herrer, Stockholm . . . F.B.B.
Hamilton (W. R.), Professor ved Universitetet i Dublin . . . . . F.B.B.
Hammer-Purgstall (Jos. Friherre v.), Hofraad og Hoftolk, Wien . . F.B.B.
Kræmer (R. F. von), Landshövding, Upsala . . . . F.B.B.
Litton (Samuel, Esq.), M.D., Præs. i det Kgl. Irl. Acad. i Dublin . F.B.B.
Lönnrot (E.), M.D., Provincial-Læge, Kajana i Finland . . . . . F.B.B.
Mellin (Baron A. G.), Præsident i Senatet for Finland . . . . . F.B.B.
Moltke (Hs. Exc. C. E. Greve af), Geheime-Conferentsraad . . . F.B.B.
Nicolai (Hs. Exc. Baron Paul de), fh. Ks. Russisk bef. Minister . F.B.B.
Rääf (L. F.), Kammerjunker, til Buhlsjö ved Linköping . . . . . F.B.B.
Sadlier (F.), D.D., Vice-Præs. i det Kgl. Irl. Acad. i Dublin . . F.B.B.
Saluzzo di Monesiglio (Hs. Exc. Cæsar), General, Turin . . . . . F.B.B.

Schulzenheim (David von), Kongelig Svensk Hof-Cantzler . . . . . F.B.B.
Singer (J.), D.D., Secr. ved det Kgl. Irlandske Acad. i Dublin . . F.B.B.
Snoilsky (Greve Niels), Justitsraad, Stockholm 12
Wielogstowsky (K. von), fh. Præs. i det regjerende Senat i Krakau, F.B.B.
Capponi (Marquis Gino), Medlem af Acad. della Crusca i Florens . F.B.B.
Frölich (G. E. Greve), Landshövding, Nyköping 18
Gerhard (C.), Professor ved Universitetet i Berlin . . . . . . F.B.B.
Hornbech (H. B.), M.D., fh. Landphysicus, Vestindien . . . . . . F.B.B.
Kjellerup (A. A.), Etatsraad . . . . F.B.B.
Lagerheim (Friherre Elias), Kgl. Svensk-Norsk bef. Minister i Kbhvn. . F.B.B.
Marsh (George P., Esq.), Nordamer. bef. Minister i Constantinopel. F.B.B.
Mazar de la Garde (A. A. B.), Cancelliraad og Postmester, Helsingör . . . 3
Menschikoff (Fyrst Alex.), Admiral, Gen.-Gouverneur over Finland, F.B.B.
Pahlen (Hs. Exc. Baron v. d.), Gen.-Gouv. over Lifl., Estland og Kurland, F.B.B.
Botfield (Beriah, Esq.), Norton Hall, Northamptonshire . . . . . . F.B.B.
Chaudoir (S. Baron de), Curator for Underviisningsdistrictet Kiev . F.B.B.
Disbrowe (Sir Edward C.), Kongelig Britisk bef. Minister i Haag . F.B.B.
Justi (K. W.), Theol. Dr., Generalsuperintendent i Marburg . . . F.B.B.
Kemble (John M., Esq.), M.A., Trinity College, Cambridge . . . F.B.B.
Rennenkampff (Baron G. von), til Helmet i Lifland . . . . F.B.B.
Smith (Richard B., Esq.), F.S.A., Liverpool . . . . F.B.B.
Sparre (P. G. Greve), Oberst og Chef for Marine-Regimentet, Carlskrona . 3
Sprengtporten (Friherre J. W.), Over-Statholder i Stockholm . . F.B.B.
Deecke (L. H. E.), P.D., Collega ved St. Catharinæum i Lübeck . F.B.B.
Lütké (Hs. Excell. F. B. de), Vice-Admiral, St. Petersborg . . . F.B.B.
Meinhold (W.), Sognepræst til Crummin paa Usedom . . . . . . F.B.B.
Palmstjerna (Frih. N. F.), Svensk bef. Minister i St. Petersborg . F.B.B.
Sothmann (M. N.), Sognepræst til Mildsted ved Husum . . . . . . F.B.B.
Ascheraden (Baron Schoultz von), fh. Kgl. Preussisk bef. Minister . F.B.B.
Bartlett (John Russell, Esq.), Chef f. d. Mex. Grændsecommiss., New-York F.B.B.
Brunius (C. G.), M.A., Professor ved Universitetet i Lund . . . . V.B.
Elphinstone (M.), Medlem af det Asiatiske Selskab i London . . . F.B.B.
Sabinin (Stephan), Keiserlig russisk Hofprovst, Weimar . . . . . F.B.B.
Webb (Th. H.), M.D., Secretair ved det Rhode-Islandske Hist. Selskab, F.B.B.
Hohbach (B. H. G.), Over-Justits-Assessor, Ulm . . . . F.B.B.
Lowell (C.), D.D., Secretair i Massachusetts Hist. Selskab i Boston, F.B.B.
Osnobischin (D.), Collegieraad, Murom i Gouvernementet Vladimir . F.B.B.
Phillips (G.), Professor ved Universitetet i München . . . . . . F.B.B.
Sant-Angelo (Michel), Ridder, Neapel . . . . F.B.B.
Sant-Angelo (Hs. Exc. Nicolas), K. Sic. Indenrigsmin., Neapel . . F.B.B.
Warnkoenig (L. A.), Professor ved Universitetet i Gent . . . . . F.B.B.
Oertzen (M. von), Landsældste, Præs. for Vidensk. Selskab i Görlitz, F.B.B.
Athanasius (Hs. Em.), Erkebiskop i Tobolsk og Siberien . . . . F.B.B.
Cappé (Judah, Esq.), St. Thomas i Vestindien . . . . F.B.B.
Fugl (U. N.), Auditeur, Procurator paa St. Thomas . . . . F.B.B.
Holm (A. J.), Secretair i det Kongelige Raad paa St. Thomas . . F.B.B.
Longfellow (H. W.), Professor ved Univers. i Cambridge i Mass. . F.B.B.
Macedo (Don J. da Costa de), Secr. ved Vid. Acad. i Lissabon . F.B.B.
Philarète (Hs. Em.), Metropolit af Moskou og Kolomna . . . . . F.B.B.
Raaslöff (Harald I. A.), Medlem af Over-Justitscomm. for Slesvig . F.B.B.

Seraphin (Hs. Em.), Metropolit af Novgorod og St. Petersborg . . F.B.B.
Stenersen (A. C. A.), Krigsassessor, St. Thomas i Vestindien . . F.B.B.
Tscertkoff (Alexander), Oberst, Moskou . . . . F.B.B.
Tydemann (H. G.), Professor ved Universitetet i Leyden . . . . . F.B.B.
Ustrialoff (N. G.), Professor ved Universitetet i St. Petersborg . . F.B.B.
Baratayeff (Fyrst M.), Gouvernements-Adels-Marschal i Simbirsk . F.B.B.
Lignell (A.), Contracts-Provst, Sognepræst til Kila i Vermeland . . F.B.B.
Trigoso (Don F. M. d'Aragão), Præs. i Pairskamm. i Lissabon . . F.B.B.
Jacob (Hs. Em.), Biskop af Saratov og Sarizinsk . . . . F.B.B.
Moltke (A. G. Greve), Kammerherre 9
Pogodin (Michel), Professor ved Universitetet i Moskou . . . . . V.B.
Innocentius (Hs. Em.), Biskop af Kharkov . . . . F.B.B.
Keyser (Rudolph), Professor ved Universitetet i Christiania . . . . V.B.
Lewschine (Al. de), Civil-Gouverneur i Odessa . . . . F.B.B.
Quincy (J.), LL.D., Præs. for Harvards Univ. i Cambridge, Mass. . F.B.B.
Cyrillus (Hs. Em.), Erkebiskop af Podolien og Brazlau . . . . . F.B.B.
Keyper (L. J. F.), Oberst, Directeur i Krigsministeriet 9
Vargas (J.), M.D., forhen Præsident i Republikken Venezuela . . F.B.B.
Watts (Francis), Prof. ved Spring-Hill College ved Birmingham . F.B.B.
Janssen (L. J. F.), Conservator for det archæol. Rigsmuseum i Leyden, V.B.
Leth (A.), Sognepræst i Middelfart 36
Mourier (K. E.), Commandeur i Sö-Etaten . . . . F.B.B.
Nielsen (Anders), Justitsraad, Brigadelæge, Fredericia 9
Ouseley (Sir Gore), Baronet, Direct. for det Asiat. Selsk. i London, F.B.B.
Northumberland (A. P. Lord Prudhoe), Hertug af, Alnwick Castle . F.B.B.
Ahlefeldt-Laurwigen (C. J. F. Greve af), Oberst, til Langeland . . F.B.B.
Coke (D'Ewes, Esq.), til Brookhill Hall, Derbyshire . . . . . . F.B.B.
Fife (J. D. Earl of), K.T., F.K., Lord-Lieutenant of Banffshire . . F.B.B.
Swinburne (Sir J. E.), Baronet, Præs. f. Antiq. Selsk. i Newcastle, F.B.B.
Wilson (Daniel), D.D., Biskop af Calcutta i Bengalen . . . . . F.B.B.
Ölgaard (N. E.), Biskop over Viborg Stift 15
Bonnevie (H.), Borgemester i Trondhjem 12
Coit (Th. W.), T.D., Præs. f. Transylv. Univ., Lexington, Kentucky, F.B.B.
Gregorius (Hs. Em.), Erkebiskop af Tver og Kaschin . . . . . F.B.B.
Hansteen (C.), Professor ved Universitetet i Christiania . . . . . V.B.
Leemanns (C.), P.D., Conservator ved Antiquitets-Museet i Leyden . . V.B.
Lindsley (Th.), T.D., Præs. for Univ. i Nashville i Tennessee . . F.B.B.
Peterson (John), Overdommer paa St. Vincent i Vestindien . . . F.B.B.
Prescott (William H., Esq.), Boston, Massachusetts . . . . . . F.B.B.
Collett (J.), Kongl. Norsk Statsraad, Christiania 15
Dalsgaard (J.), Proprietair til Krabbesholm 9
Fleming (G. A. Frih.), Gen.-Adjutant, Commandant i Götheborg . F.B.B.
Fogtmann (N.), Dr. og Prof. Theol., Biskop over Aalborg Stift 12
Fönss (H. J. R.), Justitsraad, til Örslevkloster 15
Nygaard (M. B.), Justitsraad, Kokkedal 15
Ormerod (T. J.), A.M., Prof. ved Brasennose College, Oxford . . F.B.B.
Sparks (Jared), LL.D., Prof. ved Harvards Univ., Cambridge, Mass., F.B.B.
Bardenfleth (Hs. Excell. J. C.), General-Lieutenant, Frederiksborg . F.B.B.
Brasen (J. A.), Provst, Sognepræst i Skjelskjör 12
Dieterich (U. W.), Conrector ved det Tydske Nat. Lyceum i Stockholm, V.B.

Fasting (H. C.), Justitsraad, Amtsforvalter, Kronborg 12
Fasting (L. G.), Justitsraad og Borgemester i Nakskov 9
Fritz (G.), Kammerraad, Raadmand i Roeskilde 3
Goldbech (H. L. J.), Etatsraad, Altona . . . . F.B.B.
Ibsen (S. K.), Justitsraad, Byfoged og Byskriver i Rödby 9
Kendrick (Rev. Asahel C.), Professor, Hamilton, New-York . . . . F.B.B.
Kielland (J. S.), Keiserlig Russisk Vice-Consul i Stavanger . . . . F.B.B.
Olsen (C.), Procurator, Randers 9
Quistgaard (C. S.), Consistorialraad, Sognepræst til Gimlinge . . . F.B.B.
Raben-Levetzau (C. W.), Kammerherre, til Beldringe . . . . F.B.B.
Rudelbach (A. G.), T.D., Consistorialraad, Sognepræst i Slagelse 9
Thestrup (P. M.), Provst, Sognepræst til Töllöse og Aagerup 3
Aspinwall (T.), Oberst, Nordamericansk General-Consul i London . F.B.B.
Elton (Romeo), A.M., Prof. ved Browns Universitet i Providence . F.B.B.
Everett (Hs. Exc. Edw.), LL.D., Gouverneur over Massachusetts . F.B.B.
Gyllenhaal (L. H.), Justitiæ-Statsminister, Pres. for Göta Hofret 6
Holmboe (C. A.), Professor ved Universitetet i Christiania . . . . F.B.B.
Krag (M. G.), Sognepræst til Gjelsted og Rorup 12
Lassen (J. A.), Provst, Sognepræst til Kværndrup 6
McKenzie (John W.), Writer to the Signet, Edinburgh . . . . . F.B.B.
Reventlow (D. C. E. Greve af), Kammerherre, til Brahetrolleborg . F.B.B.
Schiötz (J. A. L.), Krigsraad 9
Webster (Noah), LL.D., Newhaven, Connecticut . . . . F.B.B.
Aurelius (D.), A.M., Hist. Lector ved K. Gymnasium i Calmar . . F.B.B.
Beamish (N. L.), F.R.S., Major, til Beaumont ved Cork i Irland . . F.B.B.
Biondelli (Bernardin), Mailand . . . . F.B.B.
Dahl (J. C. C.), Prof. og Landskabsmaler ved Kunstacad. i Dresden, F.B.B.
Lund (P. W.), P.D. og Professor, Lagoa Santa i Brasilien . . . F.B.B.
Porter (Jacob), M.D., Plainfield, Massachusetts . . . . F.B.B.
Richter (E.), Justitsraad, Kongl. Gods-Inspecteur, Liselund 12
Ryk (J. C.), Kongelig Nederlandsk General-Gouverneur i Surinam . F.B.B.
Schiötz (Otto M.), Sognepræst til Hasle og Freerslev 9
Carlsson (C. A.), Provst, Wenersborg 6
McCaul (John Gordon, Esq.), Planter, St. Croix i Vestindien . . . F.B.B.
Nordensköld (O. G.), Contre-Admiral, Stockholm . . . . F.B.B.
Plumer (William), Epping i New Hampshire . . . . F.B.B.
Stedmann (William), M.D., St. Croix i Vestindien . . . . F.B.B.
Gaupp (E. Th.), J. U. Dr. og Professor ved Universitetet i Breslau . F.B.B.
Scavenius (P. B.), Kammerherre, til Gjörslöv . . . . F.B.B.
Van Buren (Martin), fh. Præs. i de forenede Stater i Nord-America, F.B.B.
Wallencrona (G.), Capitain, Carlstad 12
Woronzow (Fyrst M.), General, General-Gouverneur, Caucasien . . F.B.B.
Jones (Michael, Esq.), Advocat, London . . . . F.B.B.
Radowitz (J. M.), General-Major, Frankfurt a. M. . . . . F.B.B.
Ritter (Carl), Professor ved Universitetet i Berlin . . . . F.B.B.
Schinas (C. D.), Statsraad, Professor ved Universitetet i Athen . . . V.B.
Schlözer (K. von), Keis. Russisk General-Consul, Lübeck . . . . . C.B.
Stuyvesant (P. G.), Præsident for det hist. Selskab i New-York . F.B.B.
Beamish (James Caulfield, Esq.), Penlee Cottage, Devonport . . . F.B.B.
Lövenskjold (H. F. Baron af), Kammerherre, til Lövenborg . . . F.B.B.

Smith (Joshua Toulmin, Esq.), London . . . . F.B.B.
Boddien (F. G. von), virkelig Regjeringsraad, Aurich . . . . . . F.B.B.
De Nully (P.), Oberst og Stadthauptmand i Christiansted paa St. Croix, F.B.B.
Lorichs (G. D.), K. Svensk Kammerh. og Chargé d'Affaires i Madrid, F.B.B.
Schoolcraft (Henry R., Esq.), New-York . . . . V.B.
Thortsen (C. A.), P.D., Professor, Rector ved den lærde Skole i Randers . 9
Ackersdyck (J.), Professor ved Universitetet i Utrecht . . . . . F.B.B.
Knesebeck (Baron von dem), Geheime-Justitsraad, Göttingen . . . F.B.B.
Marquez (J. I.), fh. Præsident i Republiken Ny Grenada . . . . F.B.B.
Moltke (Hs. Exc. Otto Greve af), Geheime-Conferentsraad 9
Bang (P. G.), J.U.Dr., Indenrigsminister 9
Krohn (F.), Medailleur 9
Withusen (C. C.), Conferentsraad og Professor 9
Araujo-Ribeiro (Hs. Exc. J. de), Ks. Bras. bef. Minister i Paris . F.B.B.
Bergmann (F.), Professor ved Academiet i Strasborg . . . . . . F.B.B.
Durbin (P.), Præsident for Dickinson College i Pennsylvanien. . . F.B.B.
Smith (Jerome V. C.), M.D., Quarantainelæge i Havnen ved Boston, F.B.B.
Zipzer (E. A.), Professor, Neusohl i Ungarn . . . . F.B.B.
Bellander (O. R.), Hofprædikant, Provst og Sognepræst i Köping 9
Casaus (Hs. Em. Don Fernandez Ramon), Erkebiskop af Guatemala, F.B.B.
Fox (R. W., Esq.), Nordamericansk Consul i Falmouth . . . . . F.B.B.
Hanka (W.), Bibliothekar ved det Böhmiske Nat. Museum i Prag . F.B.B.
Jörgensen (J. F.), Sognepræst til Thisted ved Hobro . . . . . . F.B.B.
Kastner (G.), Hofraad, Professor ved Universitetet i Erlangen . . F.B.B.
Pingel (C.), P.D., Overinspecteur ved det Naturhistoriske Museum . . V.B.
Prescott (Hs. Exc. H.), Gouverneur over Newfoundland . . . . . F.B.B.
Salvandy (Hs. Exc. N. A. Greve), fh. Fransk Underviisn.-Minister . F.B.B.
Schulenburg-Probstey-Salzwedel (Frih. O. v. d.), K. Pr. Landraad . F.B.B.
Sörensen (J. C), Provst, Sognepræst til Solberg og Sundby 6
Waldo (Daniel), Justitiarius, Worcester, Massachusetts. . . . . . F.B.B.
Almeida e Albuquerque (Don F. de Paulo), Minister, Rio Janeiro . F.B.B.
Angelis (Don Pedro de), Professor, Buenos-Ayres . . . . F.B.B.
Bardenfleth (Hs. Exc. C. E.), fh. Geh. Stats- og Justitsminister 15
Lacrouts (J. B. F.), Præsident i Handels-Tribunalet i Algier. . . F.B.B.
Lassen (G. F.), Kammerraad 15
Macleod (Hs. Exc. Sir H. G.), Gouverneur over Trinidad . . . . F.B.B.
Meisser (C.), Professor ved Universitetet i Brüssel . . . . S.B.B.
Moltke (Hs. Exc. C. Greve af), til Nütschau, Minister for Slesvig 9
Ouseley (Wm. G.), K. Britisk bef. Minister i Buenos-Ayres . . . F.B.B.
Pjetursson (Pjetur), Prof., Forst. for Pastoralseminariet i Reikevig . . . 50
Romualdo, Erkebiskop af Brasilien, Bahia 100
Ræder (J. T.), Kammerjunker, Oberst af Infanteriet 9
Sigurdsson (Jon), Archivar ved det hist.-archæologiske Archiv . . . V.B.
Stenhammar (M.), T.D., Provst, Sognepræst til Risinge . . . . . F.B.B.
Venturi (Hs. Exc. Marquis P. Garzoni), Geh.-Statsraad, Florens . . F.B.B.
Weisse (J. F. B.), Corpslæge i Trondhjem 18
Westergaard (N. L.), Professor 9
Åberg (L.), P.D., Rector ved den lærde Skole i Halmstad 6
Barcley (Rev. S. V.), Sognepræst til Lerwick, Shetland . . . . . F.B.B.
Brown (J. P., Esq.), Secr. ved den Nord-Amer. Leg. i Constantinopel, F.B.B.

Cameron-Mouat (W.), Capitain, til Garth paa Bressay, Shetland . . F.B.B.
Chamberlain (M.), Concord, New-Hampshire . . . . F.B.B.
Cronholm (A.), P. M., Professor ved Universitetet i Lund 9
Drake (Samuel G., Esq.), Boston, Massachusetts . . . . F.B.B.
Ehrenhoff (J. M.), K. Svensk og Norsk General-Consul i Tanger . F.B.B.
Gislason (Konrad), Lector i det oldnordiske Sprog 9
Hamilton (Rev. Z.), Sognepræst til Bressay, Shetland . . . . . F.B.B.
Hoppe (Th. A.), Stiftamtmand, Amtmand i Sorö 3
Jenisch (M. J.), Senator, Hamborg. . . . . F.B.B.
Lichtfield (F., Esq.), Nordamericansk Consul i Puerto-Cabello . . F.B.B.
Lütticnau (A. C. A.), Greve, Oberstlieutenant 10
Martinez de la Rosa (Don F.), forhen Premier-Minister, Madrid . F.B.B.
Mynster (J. P.), T.D., Biskop over Sjællands Stift 9
Nielsen (K.), Rector ved Realskolen i Aarhuus 6
Ogilvy (Chas., Esq.), til Seafield, Dansk Consul i Lerwick, Shetland, F.B.B.
Owen (Joseph), Grosserer 9
Palmstjerna (C. C. Friherre), Landshövding i Öster-Götland 18
Reid (William), Gouverneur over Bermuda . . . . F.B.B.
Smith (John Cotton), Sharon, Connecticut . . . . F.B.B.
Sourdeval (Charles Mourin de), Dommer ved Retten i Tours . . F.B.B.
Aschling (A. R.), Major i det K. Svenske Artilleri, Stockholm 14
Börresen (C. L.), Sognepræst til Kundby og Krogstrup 3
Cardenas (Greve Laurent de), til Vallegio i Piemont . . . . . . F.B.B.
Deichmann (J.), Cancellieraad. 9
Hetsch (G. F.), Professor ved Kunstacademiet i Kjöbenhavn 9
Königsfeldt (J. P. F.), Adjunct ved den lærde Skole i Frederiksborg . . . 6
McCauley (Daniel Smith, Esq.), Nordamericansk Consul i Tripolis . F.B.B.
Müller (C. L.). Lic. Theol., Inspecteur ved Myntcabinettet 9
Neergaard (J. A. Bruun de), Kammerherre, til Skjoldenæsholm . . F.B.B.
Paulsen (N.), Santiago i Republiken Chili . . . . F.B.B.
Pollard (Richard, Esq.), Nordam. Chargé d'Affaires i Santiago . . F.B.B.
Prieto (Hs. Exc. Don Joaquim), Præsident i Republiken Chili . . F.B.B.
Quaade (P. F.), Generalmajor, Chef for Ingenieur-Corpset 3
Segurola (Don Saturnino), Canonicus v. Cathedralen i Buenos-Ayres, F.B.B.
Stein (S. A. W.), M. D., Professor ved Universitetet 9
Ursin (M. R.), Provst, Sognepræst til Domkirken i Viborg 9
Andersen (C. P.), Overlærer ved den lærde Skole i Slagelse 3
Banegas (Don José Leon), Prof. ved Universitetet i Buenos-Ayres . F.B.B.
Benzon (C. F. O. von), Kammerherre, til Lönborggaard 12
Bloch (J. V.), Lic. Theol., Sognepræst til Lönborg og Egvad 6
Blom (H. Stoltenberg), Cancellieraad, Birkedommer ved Grevskabet Muckadell . 9
Brun (C. F. B.), Kammerherre og Hofjægermester, til Kraagerup 9
Damkjær (J. R.), Lic. Theol., Sognepræst til Kjettrup 9
Danneskjold-Samsöe (Hs. Exc. C. C. S. Greve af), Over-Staldmester . . . 9
Daue (P. H.), Sognepræst til Ljunge og Uggeløse 9
Dorph (L. R.), Adjunct ved den lærde Skole i Randers 9
Elberling (C. W.), Rector ved den lærde Skole i Slagelse 3
Engelbreth (H. P.), Sognepræst til Örbek 12
Engelbreth (W. F.), Consistorialraad, Sognepræst til Lyderslöv 12
Esbensen (J. R.), Sognepræst til Flemlöse 9

Fich (H. J.), Consistorialraad, Sognepræst i Bogense 9
Fiedler (V.), Proprietair til Sevedögaard 9
Fleischer (E. C.), fh. Overlærer ved Cathedralskolen i Aarhuus 9
Frendrup (W. L.), Sognepræst til Tirstrup og Fuglslev 3
Götzsche (H. C.), Sognepræst til Finderup 9
Hahn (I. C.), Sognepræst til Braband og Kasted 9
Hallam (Henry, Esq.), M. A., Vice-Præs. i Antiq. Selskab i London, F.B.B.
Hammerich (P. F. A.), A. Mag., res. Capellan ved Trinitatis Kirke 9
Hammond (Charles, Esq.), Boston, Massachusetts . . . . F.B.B.
Holmstedt (S.), Adjunct ved den lærde Skole i Frederiksborg 9
Holst (C. L.), Sognepræst til Aggersö ved Skjelskjör 3
Jelstrup (H. K.), Proprietair til Moe, Nordre Trondhjems Amt 15
Kirstein (E. A.), Kammerraad og Landvæsens-Commissair 9
Knudsen (N. J.), Etatsraad og Toldkæmmerer, Helsingör 24
Lauts (U. G.), Professor ved Universitetet i Leyden . . . . F.B.B.
Lemmich (J. C. H.), Oberstlieutenant, Fredericia 12
Lemvig (J. P.), Krigsraad, Toldinspecteur i Kjöge 9
Lindholm (H.), Amtmand over Skanderborg Amt 9
Lund (J. C.), Sognepræst til Munkebjergby og Bromme 9
Löschau (C. H.), Kammerraad, Landvæsens-Commissair 9
Manockjee Cursetjee (Esq.), Parsisk Literator, Bombay . . . . F.B.B.
Mansa (F. W.), M.D., Stabslæge i Sö-Etaten 9
Moges (Greve A. de), Kongl. Fransk Contre-Admiral, Brest . . . F.B.B.
Mule (U. C.), Sognepræst til Nörre Lyndelse og Höiby 6
Möller (M.), Justitsraad, Borgemester og Byfoged i Nykjöbing paa Falster . 9
Ortved (S. R.), Domprovst, Roeskilde 3
Petersen (H.), Capitain, Landskriver og Dige-Insp. paa Pellworm . F.B.B.
Petersen (Th.), Overauditeur 15
Plesner (M.), Provst, Sognepræst til Glud ved Horsens 12
Pontoppidan (D.), res. Cap. til Domkirken i Ribe og Sognepr. til Semm, S.B.B.
Ræder (N. D. A.), Etatsraad, Borgemester og Byfoged i Horsens 6
Schack (O. D. Greve af), til Schackenborg . . . . F.B.B.
Schwensen (J.), Cancellieraad, Byfoged i Nysted 9
Sheil (Justin), Oberst, Teheran i Persien . . . . F.B.B.
Stockholm (N.), Sognepræst til Aal ved Varde 6
Thiele (J. M.), Etatsraad, Kongen af Danmarks Haandbibliothekar 9
Whitte (H. K.), A.M., Rector ved den lærde Skole i Rönne 9
Worsaae (J. J. A.), Inspector over de antiqvariske Mindesmærker 9
Aarestrup (C. W.), Over-Krigscommissair, St. Croix . . . . . . F.B.B.
Barnekow (F. W. C.), Kammerjunker, Ritmester, Odense 6
Brockdorff (H. A. Greve af), Landraad, Amtmand, Neumünster . . F.B.B.
Cronstern (G. F. A. v.), Hofjægermester, til Nehmten . . . . . . F.B.B.
Genty de Bussy (Pierre), Statsraad og Militair-Intendant, Paris . . F.B.B.
Graae (Christen), Sognepræst til Bödstrup 6
Graae (Christian), Sognepræst til Tranekjær og Tulbölle 3
Hansen (E. C.), Forstraad, Skovrider, Tisvilde 6
Hansteen (N. L.), Sognepræst til Traneberg paa Samsö 25
Jensen (J. C.), Sognepræst til Rorup og Glim 9
Knuth (F. M. Greve af), Kammerherre, til Knuthenborg . . . . . F.B.B.
Kornerup-Borch (S.), Etatsraad, Amtsforvalter, Haderslev 9

Kreuger (J. H.), Contre-Admiral, Stockholm. 9
Lerche (C. G. F. von), Kammerherre, Hofjægermester, til Carlsberg . . . 6
Leth (C. F. S.), Kammerjunker, til Egelykke 9
Nörgaard (P. M. T.), Sognepræst til Ousted, Allislev og Ledreborg . . . 9
Renouard (L. P. von), Oberst, Commandant paa Kronbórg 9
Ridolfi (Marquis Cosimo), Dir. f. Agerdyrkn. Inst. i Meleto i Toscana, F.B.B.
Sadelin (P. U. F.), P.D., Provst, Hammarland paa Åland . . . . F.B.B.
Schiödte (J. G.), ord. Catechet, Ringsted 9
Stockfleth (Hannibal de), Oberst, Haderslev 9
Stourdza (H. H. Fyrst Michael), Hospodar af Moldau . . . . . F.B.B.
Strandgaard (L. W.), Toldforvalter i Grenaa 9
Sörensen (A. A.), Sognepræst til Förslöv og Sneslev 12
Aagaard (P. D.), Sognepræst til Gunderup og Nöfling 12
Abel (L.), Provst, Sognepræst til Dalum 9
Carlsen (J. F. S.), Sognepræst til Dalbyneder ved Randers 9
Holten (H. C.), Provst, Sognepræst til Skuldelöv og Selsö 9
Moltke-Hvidtfeldt (A. C. Greve af), K. Dansk Minister i Neapel . F.B.B.
Monrad (G. H.), Kammerherre 9
Stiesen (Severin), Kongl. Siciliansk Consul i Helsingör 8
Bagger (J. K.), Præst for den lutherske Menighed paa St. Croix . F.B.B.
Cigalla (Greve Joseph de), P.D., Santorin af det græske Archipel . F.B.B.
Klick (J. J.), Kongl. Dansk Consul i Buenos-Ayres . . . . . . F.B.B.
Kunzen (C. F.), Regjeringsraad, St. Croix i Vestindien . . . . . F.B.B.
Mauduit (A. F.), Correspondent af det Franske Institut, Paris . . F.B.B.
Precht (H. W.), Major og Stadthauptmand paa St. Thomas . . . F.B.B.
Rögind (J.), Adjunct ved Cathedralskolen i Aarhuus 6
Scholten (Fr.), Kammerherre, Toldinspecteur paa St. Croix . . . F.B.B.
Wood (Richard, Esp.), Kongl. Storbritannisk Consul i Damascus . F.B.B.
Grez (H. F. de), J.U.D., Breda i Nord-Braband . . . . F.B.B.
Holmberg (A. E.), Pastor Adjunctus, Tjörn ved Kongelf . . . . . . V.B.
Leth (V. Steensen), til Steensgaard, Kammerjunker 6
Siemsen (C. W.), Bibliothekar ved det Kongl. Bibliothek i Hannover . . . 9
Everlöf (F. A.), Kongl. Svensk og Norsk General-Consul i Kjöbenhavn . . 9
Frere (H. B. E., Esp.), C.S., Bombay 50
Haurowitz (H. V. H.), M.D., Ks. Russ. Statsraad og Livlæge, St. Petersb., F.B.B.
Lassen (G. F.), Justitsraad, Haderslev 9
Lunding (H. M. W.), Etatsr., Cabinets-Secr. hos H. M. Kongen af Danmark, 9
Lövenfeldt (C. F. v.), Kammerjunker, Major 12
Magnusson (C.), Kammerraad, Sysselmand, Island 9
Oxholm (W. T. v.), Kammerherre og Generalmajor, til Taarnborg 9
Paucker (C. J.), Hofraad og Gouvernements-Procureur, Reval . . F.B.B.
Skalkovski (A.), Hofraad, Conservator ved Museet i Odessa . . . F.B.B.
Vithusen (D.), Stadschirurg i Aalborg 3
Adlerberg (V. v.), Ks. Russ. Gen.-Lieut. og Gen.-Post-Dir., St. Petersb., F.B.B.
Miniscalchi (F. Greve), Keis. Österrigsk Kammerherre, Verona . . F.B.B.
Schirinsky-Schikhmatoff (Fyrst P. A.), Geheimeraad, St. Petersborg, F.B.B.
Warschau (Grev Paskévitsch Erivansky, Fyrste af), Statholder i Polen, F.B.B.
Westfelt (L.), K. Svensk Oberstl. og Gen.-Stabs-Officeer, Stockholm, V.B.
Wetterbergh (C. A.), M.D., Regiments-Læge, Östersund . . . . . V.B.
Boutkoff (Hs. Exc. Greve P. G.), Geheimeraad, St. Petersborg . . F.B.B.

Essen I (Hs. Exc. Greve P. K. von), General, St. Petersborg . . . F.B.B.
Galitzin (Fyrst Dmitri), General-Gouverneur i Moskou . . . . . . F.B.B.
Kotzebue (C.), Keiserl. Russisk Consul i Jassy . . . . F.B.B.
Münch-Bellinghausen (E. Frih.), Ks. Österr. Regjeringsraad, Wien, F.B.B.
Olsoufieff (Hs. Exc. B. D.), Hofmarschal hos Storfyrst Alexander, F.B.B.
Orloff (Hs. Exc. Greve A.), General, Medl. af Statsr., St. Petersb., F.B.B.
Rumine (N. de), Keis. Russisk Statsraad og Kammerherre, Moskou, F.B.B.
Schindler (J.), Præsident for det regjerende Senat i Krakau . . . F.B.B.
Tischkévitsch (E. Greve), Curator for Districtet Borysov . . . . F.B.B.
Uhde (Carl A.), til Handschuheim, Godsbesidder i Mexico . . . . F.B.B.
Akerman (John Y., Esp.), Secr. ved det numism. Selskab i London, F.B.B.
Amherst (Right Hon. William Pitt, Earl of), til Montreal i Kent . F.B.B.
Becker (Tyge), A.M., Professor, Medhjelper i Geheimearchivet 9
Boutourlin (Dmitri Petrovitsch), Medl. af Statsraadet, St. Petersborg, F.B.B.
Demidoff (Fyrst Anathol), Greve til San Donato i Toscana . . . F.B.B.
Dirks (Jacob), J.U.D., Advocat ved den frisiske Overret i Leeuwarden, F.B.B.
Eckhoff (D. F.), M.D., Landphysicus paa Öen Föhr 3
Enochin (J. V.), M.D., virkl. Statsr., Livchirurg hos Storfyrst Alexander, F.B.B.
Gortschakoff II (Fyrst Peter), Gouverneur over Vest-Siberien . . F.B.B.
Grote (W. H. C. A., Friherre), Geh. Staatsraad og Præsident i Eutin, F.B.B.
Hambro (C. J. Baron), forhen Nordamericansk Consul, London . . F.B.B.
Haughton (Richard, Esq.), Professor i Hindustansk, Addiscombe . F.B.B.
Hjort (P.), P.D., Professor 9
Jennifer (Daniel, Esq.), Nordamericansk bef. Minister i Wien . . F.B.B.
Knesevitsch (D. M.), Geheimeraad, Cur. for Underv. Distr. Odessa, F.B.B.
Koutorga (M. S.), Professor ved Universitetet i St. Petersborg . . F.B.B.
Kulakowsky (J.), Curator for Gymnasiet i Bialystok . . . . F.B.B.
Lee (John, Esq.), LL.D., Medlem af det Kongl. Selskab i London . F.B.B.
Mansel (George), Capitain i den Britiske Marine, London . . . . F.B.B.
Middeldorph (H.), Consistorialraad, Prof. ved Universitetet i Breslau, V.B.
Montefiore (Sir Moses), Medlem af det Kongl. Selskab i London . F.B.B.
Morris (Jacob G., Esq.), Philadelphia . . . . F.B.B.
Obolensky (Fyrst Mikhael), Ks. Russisk Statsraad, Moskou . . . . F.B.B.
Philosophoff (Hs. Exc. A.), Ks. Russ. Gen.-Adjutant, St. Petersborg, F.B.B.
Schrewsbury (John Talbot Earl of), arvelig Hofmester i Irland . . F.B.B.
Stroganoff (Greve G. A.), virkelig Geheimeraad, St. Petersborg . . F.B.B.
Teïmouraz (H. H. Czarevitsch), Pr. af Georgien, Sön af K. Georg XIII, F.B.B.
Teleki von Szén (Joseph, Greve), Gouverneur over Siebenbürgen . F.B.B.
Temple (Sir Grenville), Mahlberg i Storhertugdömmet Baden . . . F.B.B.
Thacher (G. M., Esq.), Kongl. Dansk Consul i Boston . . . . . F.B.B.
Cavallin (B. C.), Mag., Collega ved den lærde Skole i Christianstad . . . 12
Cronstedt (A.), Gen.-Major, Gouv. ov. Åbo og Björneborgs Län samt Åland, F.B.B.
Fraenkel (E.), M.D., Medlem af Sundheds-Coll. for Moldau, Jassy, F.B.B.
Haupt (M.), Professor ved Universitetet i Leipzig . . . . . . F.B.B.
Hällfors (Carl E.), Contracts-Provst, Åland . . . . F.B.B.
Schulz (H. W.), P.D., Director for det K. Antike-Cabinet i Dresden, F.B.B.
Woldzen (J. N.), Kongl. Dansk General-Consul i Amsterdam . . F.B.B.
Arneth (J.), Prof. ved Univers. og Director for Antike-Cab. i Wien, F.B.B.
Bibesco (H. H. Fyrst Georg), Hospodar af Valachiet . . . . . . F.B.B.
Chmel (J.), Director for Geheime-Archivet i Wien . . . . F.B.B.

Coopmans (E. W. de), K. D. Kammerh. og Chargé d'Affaires i Brüssel, F.B.B.
Daschkoff (J. A.), Ks. Russ. Statsraad og General-Consul, Bucarest, F.B.B.
Ellesmere (Right Hon. Lord Egerton, Earl of), London . . . . . F.B.B.
Flügel (J. G.), P.D., Nordamericansk Consul i Leipzig . . . . . F.B.B.
Grotefend (G. F.), P.D., Director for det Kongl. Lyceum i Hannover, F.B.B.
Helmreichen (V. von), Keis. Österr. Bjergværks-Director, Brasilien, F.B.B.
Mavros (N. de), Statsr., Gen.-Inspect. over Quarantainerne ved Donau, F.B.B.
Neophytos (Hs. Em.), Metropolit af Valachiet, Bucarest . . . . . F.B.B.
Schack (H. E. A. R. C. von), Geh.-Raad og Ges. v. Forbundsd. i Frankfurt, F.B.B.
Stir-Bey (H. H. B. de), Hospodar af Valachiet, Bucarest . . . . F.B.B.
Tamelander (C. G.), Oberst., Postinspector i Åbo og Björneborgs Län, F.B.B.
Traversay (Hs. Exc. A. J. Marquis de), Gen. og Mil. Gouv. i Archangel, F.B.B.
Witt (H.), Kongelig Dansk General-Consul i Peru, Lima . . . . S.B.B.
Wüstenfeld (H. F.), P.D., Professor ved Universitetet i Göttingen, F.B.B.
Burnes (James, Esq.), Vice-Præsident i det Asiatiske Selskab i Bombay, F.B.B.
Ewald (G. H. A.), Professor ved Universitetet i Tübingen . . . F.B.B.
Gibbes (Robert W.), M.D., Columbia i Syd-Carolina . . . . . . F.B.B.
Macaré (C. A. R.), Medl. af General-Staterne for Zeland, Middelburg, F.B.B.
Sehested (N. F. B.), Jægermester, til Stamhuset Broholm 18
Sommer (C. C. L. F.), practiserende Læge, Frederiksund 3
Traherne (J. M.), M.A. Oxford, Coedriglan, Cardiff, England . . F.B.B.
Wolny (G.), Benedictiner-Ordens Præst, Professor, Brünn . . . F.B.B.
Woolsey (T. D.), A.M., Professor ved Yale College, New Haven, Conn., F.B.B.
Zoller (H. E. K. Frih. v.), Gen.-Lieut. og Chef f. Art.-Corpset i München, F.B.B.
Appelberg (A.), Oberst, Insp. ved det finske Cadetcorps, Frederiksham . . 9
Campana (G. Pietro), Hofraad, Rom . . . . F.B.B.
Canina (Luigi), Raad i Gen.-Com. f. Antiqvit. og de skjönne Kunster, Rom, F.B.B.
Duncan (C. G.), fh. Sheriff paa Shetland, Lerwick 50
Gille (F. de), Statsraad, Bibliothecar hos H. M. Keiseren af Rusland, F.B.B.
Kuscheleff-Besborodko (A. G. Greve), virkl. Statsraad, St. Petersb., F.B.B.
Meyer (G. F. W.), Hofraad og Professor ved Universitetet i Göttingen, F.B.B.
Munck (R. Friherre), General-Lieutenant, Helsingfors 4
Schmidt (M. R.), Krigsraad og Rustmester ved Arsenalet 9
Sutherland (G. G. L. G. Hertug af), Marquis af Stafford . . . . F.B.B.
Wetzer (H. J.), Professor ved Universitetet i Freiburg . . . . . F.B.B.
Wolanski (T. P. z. Wolan), Landraad, Pakosc i Storhertugd. Posen, F.B.B.
Wrangel (Baron F. v.), General-Lieutenant, Stettin . . . . F.B.B.
Österblad (J.), P.D., virkelig Statsraad, Oberst, Helsingfors 10
Fowler (W. C.), A.M., Professor ved Amherst College, Massachusetts, F.B.B.
Frye (William E.), fh. Storbrit. Major af Infanteriet, Paris . . . F.B.B.
Krag (C. A.), Captain af Infanteriet, Als 9
Thacher (J. S. B.), Assessor i Överste Ret i Staten Mississippi . . F.B.B.
Webber (Samuel), M.D., Charlestown i New Hampshire . . . . F.B.B.
Andersen (Sev. Chr.), Kongl. Dansk Consul i Christiania . . . . . C.B.
Coquebert de Monbret (E.), Paris . . . . F.B.B.
Eschmann (J.), Oberstlieutenant, Ingenieur-Geograph, St. Gallen . . F.B.B.
Herbst (C. F.), Archivar ved det historisk-archæologiske Archiv. . . V.B.
Huth (Henry, Esq.), Kongl. Dansk General-Consul i Mexico . . . F.B.B.
Konow (F. L.), Kongl. Dansk Consul i Bergen . . . . C.B.
Smith (J. T.), Capt. af Ingenieurerne, Myntmester, Madras 50

Titoff (Hs. Exc. V. P. de), Keis. Russisk Minister i Constantinopel, F.B.B.

Bachiller y Morales (Don Antonio), Havana . . . . V.B.

Briem (J. G. G.), Sognepræst til Kousted og Raasted . . . . F.B.

Dahl (T. C.), Landsoverretsprocurator, til Moesgaard 6

Hornemann (E. C.), Proprietair, Stadsbygden ved Trondhjem 9

Lange (Chr. C. A.), Chef for det Kongl. Norske Rigsarchiv, Christiania, V.B.

Lewis (Martin, Esq.), Baltimore, Maryland . . . . F.B.B.

Linde (A. C. P.), Cancellier., Departementssecretair under Cultusministeriet . 9

Mitchell (John M., Esq.), Kongl. Belgisk Consul i Edinburgh . . F.B.B.

Munch (P. A.), Professor ved Frederiks Universitet i Christiania . . V.B.

Olfers (J. F. M. v.), Geh. Raad, Gen. Director over de K. Preuss. Museer, F.B.B.

Strunk (Adolf), Secretair ved det historisk-archæologiske Archiv. . . V.B.

Unger (C. R.), Lector i nordisk Sprogvidenskab, Christiania . . . . V.B.

Lozano (Don Mariano), Buenos Ayres . . . . F.B.B.

Timoni (Alexander), Constantinopel . . . . F.B.B.

Bradley (Chas. W., Esq.), A.M., Hartford, Connecticut . . . . F.B.B.

Luynes (Honoré Theodosie P. J. d'Albert Hertug af), Paris . . . F.B.B.

Radhakant Raja Bahadoor (Esq.), hinduisk Literateur, Calcutta . . F.B.B.

Andresen-Siemens (J.), Raadmand, Helgoland . . . . F.B.B.

Thordersen (H. G.), Biskop over Island 145

Brown (J. C., Esq.), Providence, Rhode Island 1000

Davis (Hs. Exc. Sir J. F.), fh. K. Storbrit. bef. Minister i China . F.B.B.

Falck (P. E.), Lagman i Åbo og Björneborg 560

Force (Hon. Peter), Washington 1000

Fritzner (J.), Provst, Sognepræst til Lier Præstegjæld i Norge 9

Loppez (Hs. Exc. Don Carlos A.), Præsident for Republiken Paraguay, F.B.B.

Lukis (Rev. William C.), East Grafton, Burbage, Wiltshire . . . F.B.B.

Murphy (Hon. Henry C.), New-York 1000

Parker (Rev. Peter), Nordam. Missionair og Legationssecretair, Canton . . . 1000

Regenburg (T. A. J.), Etatsr., Chef for Underviisningsvæs. i Slesvig, F.B.B.

Ring (L.), Cancelliraad, Lands- Overrets- samt Hof- og Stadsrets Procurator, 9

Wetmore (P. M.), General, New-York 1000

Wichfeld (J. de), Kammerherre, til Ingestofte og Ulriksdal 9

Aagaard (A. Z.), Keis. Österrigsk Consul i Finmarken, Trömsö 145

Hammershaimb (V. U.), Thorshavn, Færöerne . . . . V.B.

Krieger (A. F.), Lic. juris, Professor i Lovkyndigheden 9

Liliencron (R. W. T. H. F. Baron von), P.D., Prof. ved Univ. i Jena . . 560

Boucher de Perthes (Jaques), Præs. for Soc. d'Émulation, Abbeville, F.B.B.

Gordon (G. E. N.), K. Storbrit. Chargé d'Affaires, Stockholm . . F.B.B.

Ihre (Hs. Exc. A. E.), Kongl. Svensk Udenrigsminister, Stockholm . F.B.B.

Manderström (Frih. C.), Cabinetssecr. hos H. M. Kongen, Stockholm, F.B.B.

Petrie (G., Esq.), Vice-Præsident for det K. Irske Acad., Dublin, S.B.B.

Tatarinoff (S. P.), Generalmajor, Civil-Gouverneur i Tomsk 560

Todd (J. H.), D.D., Vice-Præs. i det Kongl. Irske Acad., Dublin . S.B.B.

Wiborg (K. F.), A.M., Sognepræst til Rynkeby og Revninge . . . . F.B.

Boullé (Greve René de), fh. Fransk bef. Minister, Paris 1000

Juel-Rysensteen (C. A. Baron), Kammerherre 9

Lenox (James, Esq.), New-York 1000

Power (R. J.), Bibliothecar ved Universitetet i Cambridge 1000

Schoeppingk (Dmitri, Baron), Moscou 560

WACKERBARTH (A. D.), Professor ved Coll. i Oscott ved Birmingham . . .	50
WEST (C. E.), M.D., Præsident for Rutgers Institut i New-York	50
CHALMERS (Patrick, Esq.), Auldbar Castle, Brechin, Scotland	100
MOSQUERA (Hs. Exc. J. C. de), General, Præsident i Ny Granada, Bogota .	100
GUILLON (Charles), Roermond i Limburg	50
HAMILTON (Andrew, Esq.), Stirling i Scotland	50
MICHELSEN (Carl), Kongl. Dansk General-Consul i Bogota	100
MOSQUERA (Hs. Em. José Manuel), Erkebiskop, Bogota	100
BLISS (W. W. S.), Oberst, New-Orleans	100
BROWN (John, Esq.), F.R.G.S. London	100
STICHÆUS (J. F.), Landshöfding i Borgå, Finland	100
TOBIN (Thomas, Esq.), Fredsdommer i Ballincollig ved Cork	100

MEDLEMMER OPTAGNE I AARENE 1851 og 1852:

STIESEN (Severin C.), Kongl. Siciliansk Consul i Helsingör.
COATES (Benjamin H.), M. D., Philadelphia.
LAPHAM (Increase A., Esq.), Milwaukee, Wisconsin.
BECH (Edward), Kongl. Dansk Consul i New-York.
BECH (Jörgen A.), Assessor pharm. i Sundheds-Collegiet.
BERLING (Carl), Kammerherre, Generalcasserer for Civillisten.
BRYNJULFSSON (Gisle), Arna-Magnæansk Stipendiar.
FALCK (H. P.), Sognepræst til Vindinge i Fyen.
FINSEN (Vilhjalmur), Sysselmand i Kjosar og Gullbringu Sysler i Island.
O'LEARY (Daniel F.), General, Kongl. Storbrit. Chargé d'Affaires i Bogota.
SCHMIDT (Jes N.), Lærer ved Domskolen i Slesvig.
WILLEMOES (Chr.), Sysselmand i Myra og Hnappadals Sysler i Island.
EARLE (John), Professor i Oldengelsk ved Universitetet i Oxford.
FORCHHAMMER (J. G.), Etatsraad og Professor ved Universitetet i Kjöbenhavn.
STEENSTRUP (J. J. S.), Professor ved Universitetet i Kjöbenhavn.
BRADFORD (Alexander W., Esq.), New-York.
COLLINGS (Rev. V. T.), London.
SALOMON (Ernst C. V.), Upsala.
SHAW (Norton), P.D., Secret. ved det Kongl. geogr. S. i London.
SQUIER (Hon. E. George), M. A., New-York.
ALLEN (C. F.), A. M., Prof. i Hist. ved Universitetet i Kjöbenhavn.
BRUN (P. F. C.), Amtmand over Præstö Amt.
FRIJS (Greve J. Juel-Wind-), Kammerherre, til Baroniet Juellinge.
JOHANNSEN (C. G. W.), Amtmand over Husum og Bredsted Amter.
MEYENDORF (Baron P. de), Keis. Russisk befuldmægtiget Minister i Wien.

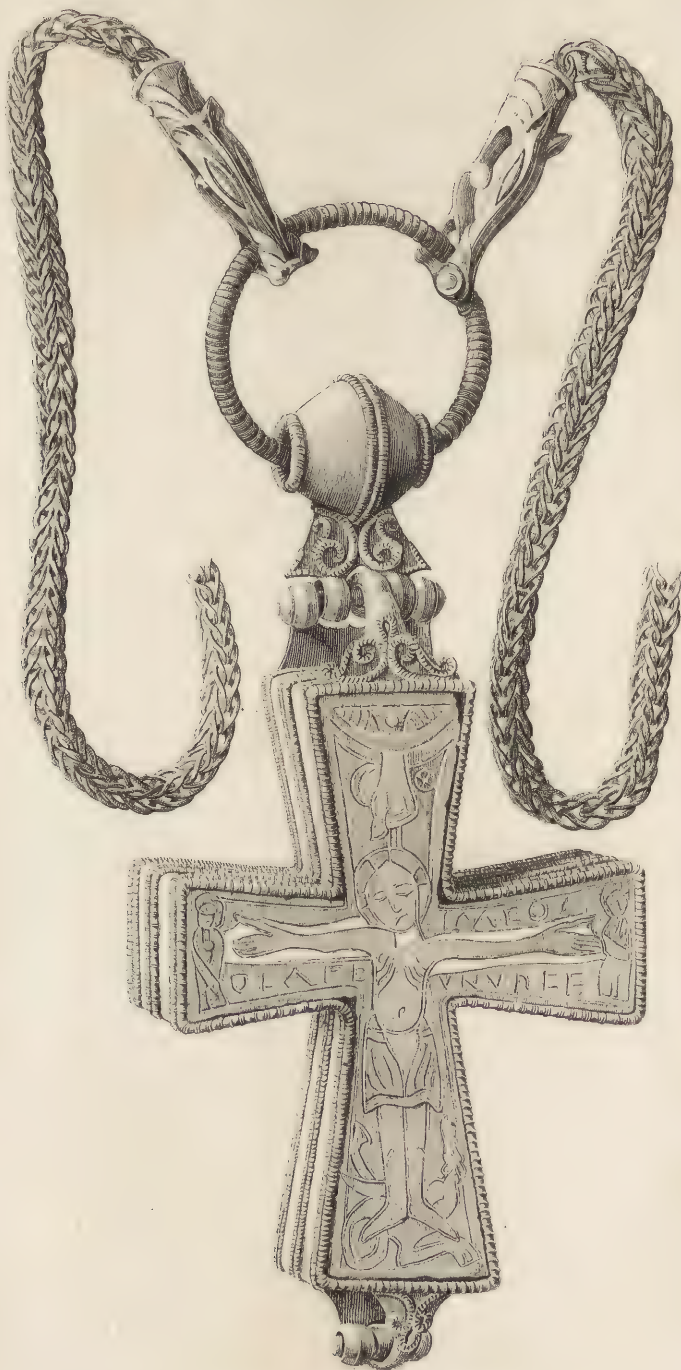
MORE (John Shank), Professor ved Universitetet i Edinburgh.
OBRENOVITSCH (Fyrst Mikaël), fh. regjerende Fyrste i Servien.
PONTOPPIDAN (H.), Kongl. Dansk General-Consul i Hamborg.
RAËVSKY (Mikaël), Erkepræst ved den Russiske Legation i Wien.
ROSENÖRN-LEHN (Baron O. D.), til Guldborgland.
RÖNNENKAMP (C.), Etatsraad, til Næsbyholm og Bavelse.
SCHROEDER (Francis), de forened. Nordamer. Staters Chargé d'Affaires i Stockholm.
SIMESEN (R. J.), Professor, Rector ved den lærde Skole i Flensborg.
SÄVE (Carl), P.M., Docent i Oldnordisk ved Universitetet i Upsala.
TRAILL (Thomas St.), M.D., Prof. ved Universitetet i Edinburgh.
TREGDER (P. H.), M.A., Rector ved Cathedralskolen i Aalborg.

ANTIQUARISK TIDSSKRIFT.

INDHOLD AF AARGANGENE 1849-1851.

UDSIGT OVER PLANCHERNE.

I Texten findes indsatte Afbildinger af følgende Gjenstande:



Funden paa Orø i Isefiord.


4b
1.
4a
3a
3b
2

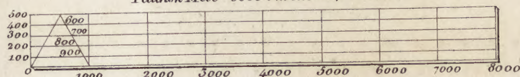
ANTIQUARISK-TOPOGRAPHISK KORT OVER Sognene
TINGLEV, UK, BJOLDERUP og tildeels JORDKJÆR,
(Urnehoved Egnen)

ved J.N. Schmidt. 1850.

Tab. III.

Maalestok i 1/120,000 nat: St:

1 dansk Miil = 8000 Skridt = 24000 Fod.



De tilföiede Cartons have tredobbelt Maalestok.

Em. Bærentzen & Co. lith. Inst.

